

*Kitab Yeni Azərbaycan Partiyasının
yaradılmasının 15 illiyi şərəfinə partiyanın
İcra Katibliyi tərəfindən hazırlanmışdır*

YENİ AZƏRBAYCAN PARTİYASI

*Yeni Azərbaycan Partiyası dünənin,
bu günün və gələcəyin partiyasıdır!*

Heydər ƏLİYEV

Heydər Əlirza oğlu Əliyev

*Azərbaycan xalqının ümummilli lideri,
Yeni Azərbaycan Partiyasının yaradıcısı*

Heydər Əlirza oğlu Əliyev 1923-cü il may ayının 10-da Azərbaycanın Naxçıvan şəhərində anadan olmuşdur.

1941-ci ildən Naxçıvan Daxili İşlər Komissarlığında və Xalq Komissarları Sovetində, 1944-cü ildən isə dövlət təhlükəsizliyi orqanlarında çalışmışdır. Heydər Əliyev 1964-cü ildə Azərbaycanın Dövlət Təhlükəsizliyi Komitəsi sədrinin müavini, 1967-ci ildən isə sədri vəzifəsinə təyin edilmiş, general-mayor rütbəsinə qədər yüksəlmişdir. Həmin illərdə O, Leninqradda (indiki Sankt-Peterburq) xüsusi ali təhsil almış, 1957-ci ildə isə Azərbaycan Dövlət Universitetinin tarix fakültəsini bitirmişdir.

Heydər Əliyev 1969-1982-ci illərdə Azərbaycan Kommunist Partiyası Mərkəzi Komitəsinin Birinci katibi, 1982-1987-ci illərdə Sovet İttifaqı Kommunist Partiyası Mərkəzi Komitəsi Siyasi Bürosunun üzvü və SSRİ Nazirlər Soveti sədrinin birinci müavini vəzifələrində işləmişdir.

Heydər Əliyev iyirmi il ərzində SSRİ Ali Sovetinin deputatı olmuşdur.

1990-cı ildə Azərbaycan Ali Sovetinin deputatı seçilmiş, 1991-1993-cü illərdə Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin sədri, Azərbaycan Respublikası Ali Soveti sədrinin müavini olmuşdur.

1993-cü ilin may-iyun aylarında ciddi hökumət böhranı və vətəndaş müharibəsi təhlükəsi yaranıqda Azərbaycan xalqının təkidi ilə Heydər Əliyev Bakıya dəvət edildi. 1993-cü il iyunun 15-də Azərbaycan Ali Sovetinin sədri, oktyabrın 3-də isə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti seçildi.

1998-ci il oktyabr ayında keçirilən seçkilərdə Heydər Əliyev səslərin 76,1 faizini toplayaraq, yenidən Azərbaycan Respublikasının Prezidenti oldu.

Azərbaycanın son otuz ildən artıq bir dövrünü əhatə edən tarixi taleyi Heydər Əliyevin adı ilə qırılmaz tellərlə bağlıdır. Onun Azərbaycana rəhbərlik etdiyi 1969-1982-ci illər haqlı olaraq ölkəmizin intibahı dövrü adlandırılır. XX əsrin 90-cı illərin əvvəllərində isə Heydər Əliyev təlatümlü tarixini yaşayan Azərbaycanın xilaskarı missiyasını yerinə yetirmişdir.

Heydər Əliyev müstəqil Azərbaycan dövlətinin qurucusudur.

Azərbaycan real təhlükələrlə üzləşdiyi dövrdə xalqın tələbi ilə hakimiyyətə qayıdaraq ölkəni böhrandan xilas etdiyinə görə milyonlarla insanın müraciəti əsasında Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi 15 iyunu Heydər Əliyevin şərafına dövlət bayramı – Milli Qurtuluş günü elan etmişdir.

Heydər Əliyev bir sıra beynəlxalq mükafatlara, müxtəlif ölkələrin universitetlərinin fəxri doktoru adına və digər yüksək nüfuzlu fəxri adlara layiq görülmüşdür.

Heydər Əliyev müasir Azərbaycanın siyasi həyatının ən əlamətdar hadisələrindən sayılan Yeni Azərbaycan Partiyasının yaradıcısıdır.

Heydər Əliyev böyük siyasi və dövlət xadimi, xalqın şəksiz lideri olaraq hələ sağlığında canlı əfsanəyə çevrilmiş, buna görə də Heydər Əliyev fenomeni həmişə diqqəti cəlb etmiş, heyranlıq doğuracaq coşğun siyasi fəaliyyəti istər ölkə, istərsə də dünya mətbuatında geniş işıqlandırılmışdır.

Müasir Azərbaycan Heydər Əliyevin yolu ilə irəliləyir və inkişaf edir.

İlham Heydər oğlu Əliyev

*Azərbaycan Respublikasının Prezidenti,
Yeni Azərbaycan Partiyasının Sədri*

İlham Heydər oğlu Əliyev 1961-ci il dekabrın 24-də Bakı şəhərində anadan olmuşdur.

1967-1977-ci illərdə Bakı şəhərində orta məktəbdə oxumuş, 1982-ci ildə Moskva Dövlət Beynəlxalq Əlaqələr İnstitutunu (MDBƏİ) bitirmiş və həmin ildə institutun aspiranturasına daxil olmuşdur. 1985-ci ildə dissertasiya müdafiə edərək tarix elmləri namizədi dərəcəsi almışdır.

1985-1990-cı illərdə Moskva Dövlət Beynəlxalq Əlaqələr İnstitutunda müəllim işləmişdir.

1991-1994-cü illərdə özəl biznes sahəsində çalışmışdır. Bir sıra istehsal-kommersiya müəssisələrinə rəhbərlik etmişdir.

1994-cü ildən 2003-cü ilin avqust ayınadək Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkətinin vitse-prezidenti, sonra isə birinci vitse-prezidenti olmuşdur. "Heydər Əliyevin neft strategiyası"nın həyata keçirilməsində fəal iştirak etmişdir. Suveren Azərbaycanın neft siyasətinin geosiyasi aspektlərinə dair bir sıra tədqiqat işlərinin müəllifidir. Siyasi elmlər doktorudur.

Azərbaycan, rus, ingilis, fransız və türk dillərini mükəmməl bilir.

İlham Əliyev 1995-ci və 2000-ci illərdə Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisinin deputatı seçilmiş, 2003-cü il avqustun 4-də Azərbaycan Respublikasının Baş naziri təyin edilmişdir.

2003-cü il oktyabrın 15-də keçirilən seçkilərdə 76%-dən çox səs toplayan İlham Əliyev Azərbaycan Respublikasının Prezidenti seçilmişdir.

2001-2003-cü illərdə Avropa Şurası Parlament Assambleyasında (AŞPA) Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin nümayəndə heyətinin rəhbəri olmuşdur. 2003-cü ilin yanvarında Avropa Şurası Parlament Assambleyası sədrinin müavini, AŞPA-nın Büro üzvü seçilmişdir. AŞPA-nın fəaliyyətində fəal iştirakına və Avropa ideallarına sədaqətinə görə AŞPA-nın fəxri üzvü diplomu və AŞPA medalı ilə təltif edilmişdir.

İlham Əliyev 1997-ci ildən Azərbaycanın Milli Olimpiya Komitəsinin Prezidentidir. Müasir Azərbaycanda idman hərəkətinin geniş vüsət alması, peşəkar idmançıların yetişdirilməsi və beynəlxalq arenada uğurlar qazanması, ölkədə çoxsaylı müasir olimpiya komplekslərinin yaradılması onun adı ilə bağlıdır. İdmanın və Olimpiya hərəkətinin inkişafında böyük xidmətlərinə görə Beynəlxalq Olimpiya Komitəsinin ali ordeni ilə təltif edilmişdir.

1999-cu ildə Yeni Azərbaycan Partiyası sədrinin müavini, 2001-ci ildə sədrin birinci müavini seçilməsi ilə İlham Əliyevin siyasi həyatında yeni mərhələ başlanmışdır. 2005-ci ildən O, Yeni Azərbaycan Partiyasının sədridir.

İlham Əliyev Azərbaycan Respublikasının Prezidenti və Yeni Azərbaycan Partiyasının sədri kimi ümummilli lider Heydər Əliyevin siyasətini uğurla həyata keçirir. Onun təşəbbüsü ilə Azərbaycanın iqtisadi və sosial inkişafının sürətləndirilməsinə yönəldilmiş bir sıra layihələrin həyata keçirilməsi sayəsində ölkə iqtisadiyyatı öz inkişaf dinamikasına görə dünyada ən yüksək pilləyə qalxmış, işsizliyin və yoxsulluğun azaldılması sahəsində ciddi irəliləyişlər əldə edilmişdir. Həm ölkə daxilində, həm də regional və beynəlxalq hüdudlarda Azərbaycan möhtəşəm infrastruktur və enerji layihələri ilə diqqəti cəlb etməkdədir.

İlham Əliyev bir çox dövlətlərin və beynəlxalq təşkilatların ali orden və medalları, habelə mükafatları ilə təltif olunmuşdur.

**YENİ
AZƏRBAYCAN
NAMINƏ**

Yeni, müstəqil Azərbaycan uğrunda

H.Əliyevin Azərbaycan ziyalılarının müraciətinə cavabı *

Hörmətli ziyalılar !

16 oktyabr 1992-ci il tarixli «Səs» qəzetində dərc olunan Sizin müraciətinizlə böyük diqqət və ehtiramla tanış oldum. Müraciətinizdən, mətbuat və televiziyaadan, Azərbaycanın müxtəlif bölgələrindən gələn məktublardan aydın olur ki, respublikada ictimai-siyasi və sosial-iqtisadi vəziyyət son dərəcə ağırdır. Bu şəraitdə Azərbaycan ziyalılarının narahatçılığı haqlıdır və təqdirəlayiqdir.

Azərbaycan Respublikasının dövlət müstəqilliyi əldə etməsi tarixi hadisədir və şübhəsiz ki, bütün azərbaycanlıları, bütün Azərbaycan vətəndaşlarını hədsiz dərəcədə sevindirir.

Eyni zamanda, bu əlamətdar hadisə müstəqil Azərbaycan dövləti, Azərbaycan xalqı qarşısında çox məsul, mürəkkəb, çətin vəzifələr qoyur. İndi əsas vəzifə dövlətçiliyin, müstəqilliyin bərqərar olunmasını, milli-demokratik dövlətin formalaşmasını, müstəqil Azərbaycanın suverenliyini, təhlükəsizliyini təmin etmək və vətəndaşlara azad, xoşbəxt, firavan həyat şəraiti yaratmaqdan ibarətdir. Bu xeyirxah və şərəfli iş hər bir vətənpərvər layiqli töhfəsini verməlidir.

Bununla bağlı və Sizin müraciətinizə cavab olaraq bəzi fikirlərimi və arzularımı açıqlamaq istəyirəm.

Hər şeydən öncə qeyd etmək lazımdır ki, Azərbaycan Respublikasının dövlət müstəqilliyi əldə etməsi təxminən səksəninci illərin əvvəllərindən başlanmış, keçmiş Sovetlər İttifaqında və bütün dünyada gedən ictimai-siyasi proseslərin zəruri nəticəsidir. Bu tarixi-obyektiv proseslər Sovet İttifaqının dağılmasına, Kommunist Partiyasının tarixin səhnəsindən çıxmasına və 15 müttəfiq respublikanın hər birinin müstəqil dövlətə çevrilməsinə gətirib çıxarmışdır. Bundan sonrakı hadisələr, yeni müstəqil dövlətlərin, o cümlədən, Azərbaycan Respublikasının dünya ölkələri, müxtəlif beynəlxalq təşkilatlar, Birləşmiş Millətlər Təşkilatı tərəfindən tanınması təbii bir haldır və beynəlxalq dövlətlərarası hüquq normalarının qanunauyğun təzahürüdür.

Buna görə də Azərbaycanın müstəqillik əldə etməsini heç bir vəchlə müəyyən ictimai-siyasi qüvvələrin, təşkilatların, ayrı-ayrı şəxslərin, o cümlədən də, Xalq cəbhəsinin xidməti saymaq olmaz. Təkrar edirəm, bu, tarixi-obyektiv proseslərin nəticəsidir, taleyin və zamanın Azərbaycan xalqına, eləcə də keçmiş müttəfiq respublikaların xalqlarına əvəzsiz töhfəsidir.

Beləliklə, Azərbaycanın dövlət müstəqilliyi bütün Azərbaycan xalqının milli sərvətidir və heç cür yol vermək olmaz ki, bu, ayrı-ayrı siyasi partiyaların, qurumların, şəxslərin müstəsna səlahiyyətinə, monopoliyasına çevrilsin.

Azərbaycanın dövlət müstəqilliyinin möhkəmləndirilməsi, milli-demokratik dövlətin, hüquqi cəmiyyətin yaradılması hərtərəfli, geniş planlı iş aparılmasını və respublikanın bütün ictimai-siyasi, sosial-iqtisadi potensialından maksimum istifadə olunmasını tələb edir. Əgər hər hansı ölkənin xalqları öz hüquqlarını anlayır və onları qoruya bilirsə, o zaman ən kiçik dövlət belə ən böyük məmləkət olur.

Güman edirəm ki, bu yolda əsas vəzifələr aşağıdakılardan ibarətdir:

Birinci – Azərbaycanın müharibə vəziyyətindən çıxması və Qarabağ probleminin tezliklə həll olunması. Artıq beş ildir ki, Azərbaycanla Ermənistan arasında müharibə gedir, ərazimizin bir hissəsini itirmişik. Ermənistanla həmsərhəd bölgələrin bir çox yaşayış məntəqələri dağılmış,

* Ziyalıların Heydər Əliyevə 16 oktyabr 1992-ci il tarixli müraciəti nəzərdə tutulur. Müraciətin mətni kitaba əlavə olunur. Bax: səh. 236.

minlərlə insan həlak olmuş, yaralanmış, şikəst və əlil olmuşlar. Respublikada yüz minlərlə yurdla-rından didərgin düşmüş, ağır vəziyyətdə yaşayan qaçqınlar var. Respublikaya misli görünməmiş hədsiz maddi və mənəvi ziyan dəyir. Ən dəhşətlisi budur ki, bütün bu faciələrin hələ də sonu gö-rünmür. Bir il bundan əvvəl olduğu kimi bu gün də Azərbaycanın rəhbər dövlət orqanlarının Qa-rabağ problemi haqqında dəqiq, aydın konsepsiyası və lazımi hərbi-siyasi strategiyası yoxdur. Belə təsəvvür yaranır ki, Qarabağda və başqa sərhəd zonalarında hərbi əməliyyatlar özbaşına gedir.

İkincisi – Azərbaycanda sosial-iqtisadi böhranın dərinləşməsi, xalqın güzəranının gündən-günə ağırlaşması böyük həyəcan doğurur. Respublika iqtisadiyyatının cari ilin doqquz ayındakı vəziyyəti barədə statistik məlumatlar insanı dəhşətə gətirir. Milli gəlir 25 faiz, sənaye məhsullarının istehsalı 25 faiz aşağı düşmüşdür. Kənd təsərrüfatında və əsaslı tikintidə vəziyyət daha da ağırdır. Əgər Azərbaycan iqtisadiyyatının səviyyəsinin son 5-6 il ərzində dayanmadan aşağı düşməsinə nəzərə alsaq, o zaman respublikanın necə böyük fəlakətlə üzləşdiyini təsəvvür etmək çətin deyil.

Azərbaycan tükənməz təbii sərvətlərə, zəngin sənaye, aqrar və sosial ehtiyatlara, lazımi intel-lektual potensiala, əsaslı istehsal fondlarına, istənilən qədər işçi qüvvəsinə malikdir. Bütün bunlar-dan respublikanın müstəqilliyini möhkəmlətmək və insanların həyat səviyyəsini yaxşılaşdırmaq üçün səmərəli istifadə olunmalıdır. Aqrar sahədə təkcə bir il ərzində istehsalı yüksəltməklə kənd təsərrüfatı məhsullarını xeyli artırmaq mümkündür. Təəssüf ki, respublikanın belə zəngin daxili imkanlarından lazımi səviyyədə istifadə olunmur.

Belə qənaətə gəlmək olur ki, dövlət və hökumət orqanlarının respublikanı ağır vəziyyətdən çıxarmağa yönəldilən aydın iqtisadi proqramı, strategiyası, əhalinin həyat səviyyəsini günün-gündən yaxşılaşdırmaq üçün konkret tədbirləri yoxdur. Müşahidələr göstərir ki, bu sahədə də çox işlər kortəbii aparılır.

Üçüncü – bu gün respublikada aparılan kadr siyasəti çox haqlı olaraq geniş xalq kütləsinin etiraz və narazılıqlarına səbəb olur. Rəhbər vəzifələrə iş qabiliyyəti, biliyi, bacarığı, təsərrüfat və

idarəetmə işlərindəki təcrübəsi nəzərə alınmadan yalnız Xalq cəbhəsinə mənsubiyyətin əsas götürülməsi hüquq normalarına uyğun deyil və ağır nəticələr verə bilər. Xalq, Xalq cəbhəsinə heç zaman belə müstəsna hüquq və səlahiyyət verməmişdir. Ötən illər və onilliklər ərzində respublikada dövlət idarəetmə, iqtisadiyyat, elm, mədəniyyət və sosial sahələrdə kifayət qədər bilikli, təcrübəli, səriştəli, yüksək mədəniyyətə malik kadrlar hazırlanmışdır. Onların hamısı ictimai-siyasi təşkilatlara, partiyalara mənsubiyyətindən asılı olmayaraq fəal quruculuğa cəlb edilməlidirlər.

Azərbaycandan kənarda, Rusiyada, Ukraynada və başqa respublikalarda, ölkənin mötəbər nüfuzlu ali məktəblərində, elm mərkəzlərində, ali hərbi məktəblərdə təhsil almış və böyük təcrübə toplamış azərbaycanlılar yaşayır. Onları öz vətənlərində müstəqil Azərbaycanın həyatının müxtəlif sahələrində çalışmağa cəlb etmək üçün tədbirlər görmək lazımdır. Yeniləşən, demokratikləşən müstəqil Azərbaycana onlar öz səmərəli fəaliyyətləri ilə çox böyük fayda verə bilərlər.

Bu gün bolşeviklərin və kommunistlərin özünü doğrultmayan təcrübələrindən yenidən istifadə olunmasına yol verilməməlidir. Təəssüf ki, son aylar bu təcrübə respublikada geniş tətbiq edilir.

Dördüncüsü – Müstəqil Azərbaycanın dövlətçiliyinin möhkəmlənməsi hər şeydən əvvəl respublikada qanunların toxunulmazlığından, qanunun aliliyindən asılıdır. Totalitarizmdən tamamilə

xilas olmaq yalnız demokratiyanın ardıcıl inkişafı, siyasi plüralizm, insan azadlığı şəraitində mümkündür. Söhbət söz, vicdan, seçib-seçilmək azadlığından gedir.

Azərbaycanda yaşayan hər bir vətəndaş milliyyətindən, dinindən, dilindən, siyasi əqidəsindən asılı olmayaraq demokratik azadlıqlara və hüquqlara malik olmalıdır. Əfsuslar olsun ki, bu sahədə də respublikada ötən yarım ildə heç bir dəyişiklik baş verməmişdir.

Fikrimizcə, yeni müstəqil dövlətin quruculuğu prosesinə vətəndaşların hamısı, əhəlinin bütün təbəqələri cəlb olunmalıdır. Yeni müstəqil Azərbaycan bütün Azərbaycan xalqınındır. Hamı onun tərəqqisinə çalışmalıdır. Bu işdə heç kəsə məhdudiyyət qoyulmamalıdır.

Beşinci – son zamanlar Azərbaycanın parçalanmasına yönəldilmiş meyillərin təzahürü böyük təhlükə yaradır. Belə meyillərin qarşısı qətiyyətlə alınmalıdır. Yaranan problemlər sivilizasiya və demokratik yollarla həll edilməlidir.

Azərbaycan onilliklərlə, yüzilliklərlə onun ərazisində yaşayan bütün insanların vətəni olmuşdur. Yaranmış vahid, bütöv Azərbaycanın demokratik prinsiplər əsasında qorunub saxlanılması və inkişaf etdirilməsi müstəqil Azərbaycan dövlətinin möhkəmləndirilməsi üçün mühüm vəzifə və əsas şərtidir.

Azərbaycanın bu günkü həyatı və gələcək taleyinə dair digər problemlər də məni narahat edir. Lakin Sizin müraciətinizə cavab verərkən yuxarıda göstərilən məsələlərə daha öncə diqqət yetirməyi lazım bilirəm. Zənnimizcə, onların ən qısa müddətdə həlli müstəqil Azərbaycan dövləti üçün son dərəcə vacibdir. Azərbaycanın çağdaş və gələcək taleyi ilə bağlı bu problemlərin həllində biganə qalmağa heç kəsin haqqı yoxdur.

Güman edirəm ki, müstəqil Azərbaycan dövlətinin gələcək həyatının və fəaliyyətinin əsasını təşkil edən demokratiya və siyasi plüralizm şəraitində Sizin müraciətinizdə göstərilən Yeni Azərbaycan siyasi partiyasının yaradılması obyektiv zəruriyyətdən doğur.

Belə partiya Azərbaycanın ictimai-siyasi həyatında fəal iştirak edərək yeni müstəqil Azərbaycan dövlətinin möhkəmləndirilməsində və inkişafında tarixi rol oynaya bilər.

Əgər belə partiya yaradılsa, onun fəaliyyətində fəal iştirak etməyə hazıram.

Dərin hörmətlə:

Heydər Əliyev

Naxçıvan şəhəri,
24 oktyabr 1992-ci il

BAKIN PUBLİKASI

Yeni Azərbaycan Partiyasının yaradılmasının ikinci ildönümü münasibətilə keçirilən ümumrespublika müşavirəsində respublika Prezidenti Heydər Əliyevin NİTQİ

19 noyabr 1994-cü il

–Hörmətli xanımlar və cənablar, hörmətli bacılar və qardaşlar, dostlar, Yeni Azərbaycan Partiyasının bu yığıncağında iştirak edən nümayəndələri!

Sizi və sizin simanızda Yeni Azərbaycan Partiyasının bütün üzvlərini partiyanın yaradılmasının ikinci ildönümü münasibətilə təbrik edirəm, sizə və Yeni Azərbaycan Partiyasına tutduğunuz yolda uğurlar arzulayıram.

Yeni Azərbaycan Partiyası iki ildir ki, yaşayır. Onun yaranması, meydana gəlməsi nə qədər çətin, mürəkkəb şəraitdə olsa da, partiyanın bu iki il ərzində yaşaması da bir o qədər çətin və mürəkkəb şəraitdə keçmişdir. Yeni Azərbaycan Partiyasının necə yaranması haqqında mən də bir neçə kəlmə demək istəyirəm, çünki indiyə qədər bunun üçün mənim fürsətim olmayıb.

Yeni Azərbaycan Partiyası Azərbaycanda son illər gedən ictimai-siyasi proseslərdə formalaşmış, üzə çıxmış və nəhayət, müəyyən mütəşəkkil bir şəkil almış, bu, vətənpərvər, xalqına, ölkəsinə, millətinə xidmət etmək istəyən insanların təşəbbüsü ilə olmuşdur.

Şübhəsiz ki, Yeni Azərbaycan Partiyasının yaranması mənim adım ilə bağlıdır və bu, mənim iştirakımla olmuşdur. Lakin mən həmişə həqiqəti sevmişəm və həyatım da həqiqət üzərində qurulmuşdur. Buna görə də, bildirmək istəyirəm ki, Yeni Azərbaycan Partiyasının yaranması mənim təşəbbüslə olmayıb. Bu partiyanın yaranması Azərbaycanın demək olar əksər bölgələrində, şəhərlərində, rayonlarında, əmək kollektivlərində yaranan əhvali-ruhiyyədən irəli gəlmiş bir hadisədir.

Burada Əli Nağıyev 1986-cı ildən sonrakı dövr haqqında məlumat verdi, təsəvvür yaratdı. Bunlar həqiqətdir, mən bu fikirlərlə tamamilə razıyam. Çünki Azərbaycanın təxminən 1985-ci ildən sonra düşdüyü ağır vəziyyət və respublikada gedən ictimai-siyasi proseslər, təəssüf ki, bütövlükdə Azərbaycan millətinin, Azərbaycan xalqının və bütün Azərbaycan vətəndaşlarının xeyrinə olmamışdır. Həmin dövrdə ayrı-ayrı siyasi qüvvələr Azərbaycanı qurmaq, Azərbaycanın mənliliyini müdafiə etmək, xalqımızın qazandığı nailiyyətləri saxlamaq, onlara ləkə vurulmasına, onların dağıdılmasına yol verməmək əzmində olmuşdur. Lakin, təəssüf ki, onlar o vaxtkı hakim dairələr tərəfindən həmişə təzyiqə məruz qalmış, çox böyük çətinliklərlə üzləşmiş və böyük repressiyalara uğramışdılar. Məhz bunların, bu proseslərin nəticəsində Azərbaycanda xalq azadlıq hərəkatı meydana çıxmışdır. Azərbaycanın Azərbaycan olduğunu dünyaya göstərmək üçün, nümayiş etdirmək üçün xalq ayağa qalxmış, toplaşmış və milli azadlıq hərəkatı artıq meydana çıxmışdır. Şübhəsiz ki, 1988-ci ildən bu proseslərin nəticəsində başlanmış milli azadlıq uğrunda mübarizə – Azərbaycanın mənliliyini qorumaq, ərazi bütövlüyünü qorumaq üçün, Azərbaycanın məruz qaldığı təcavüzə

qarşı çıxan qüvvələrin bir yerdə toplanması üçün milli azadlıq hərəkatı kimi meydana çıxması Azərbaycan tarixində böyük hadisədir və bu hadisələr layiqincə qiymətləndirilməlidir. Mən bunu daim qiymətləndirmişəm. Ona görə də, ilk dəfə Azərbaycanda Azadlıq meydanına yüz minlərlə, hətta milyondan artıq adamın toplaşması, mitinqlər keçirilməsi – bunlar ayrı-ayrı şəxslərin, ayrı-ayrı adamların fəaliyyətinin nəticəsi deyil, həmin illərdə Azərbaycanın daxilində, xalqın içərisində, millətin, bütün Azərbaycan vətəndaşlarının daxilində baş qaldıran vətənpərvərlik hisslərinin, milli azadlığa yönəlmiş hisslərin qaynayıb-qarışaraq meydana çıxmasının nəticəsidir.

Bütün bunlar, yəni Azərbaycanı qorumaq, Azərbaycan xalqının tarixini, ənənələrini, əldə etdiyi nailiyyətləri qorumaq, Azərbaycanı həm erməni təcavüzünə qarşı gücləndirmək, həm də Moskvada o vaxtlar Sovet İttifaqının rəhbərliyi tərəfindən Azərbaycana qarşı atılmış ədalətsiz addımlara və Azərbaycan rəhbərliyindəki ayrı-ayrı nalayiq şəxslərin xalqımıza zidd olan siyasətinə qarşı çıxmaq niyyətləri bu hərəkatları meydana çıxarmışdır. Buna görə də onlar yüksək qiymətləndirilməlidir və Azərbaycanda Milli Dirçəliş günü adlandırılan 17 noyabr hadisələrinə mən öz münasibətimi bildirdim. Azərbaycan xalqına mən öz təbrik məktubumu göndərirəm. Mən bu günü də qiymətləndirirəm, ondan sonra gedən bütün prosesləri də qiymətləndirirəm, bütün bu proseslərdə iştirak etmiş fəal vətənpərvər insanların, Azərbaycan vətəndaşlarının, ziyalılarının, Azərbaycanın mütəfəkkir fikirli adamlarının fəaliyyətini də qiymətləndirirəm.

Təəssüf ki, sonra bu proseslərdən ayrı-ayrı dairələr tərəfindən, bəlkə də bəzən düzgün olmayan istiqamətlərdə istifadə edildi. Ancaq bu proseslərdəki müəyyən mənfi cəhətlərə baxmayaraq, onların hamısı ümumi müsbət xarakter daşımışdır, Azərbaycanın müstəqilliyini əldə etmək üçün, Azərbaycan xalqının milli məniyyətini, milli qürurunu dünyaya bəyan etmək üçün böyük hadisələrdir və bu hadisələr, nəhayət, Azərbaycanın müstəqillik qazanması üçün əsas yaratmışdır.

Mən bunu dəfələrlə demişəm və bizim partiya – Yeni Azərbaycan Partiyası yaradılanda da öz bəyanatımda bildirmişəm ki, Azərbaycanın müstəqil bir dövlət olması dünyada, xüsusən o vaxtlar Sovetlər İttifaqında gedən tarixi, ictimai-siyasi, obyektiv proseslərin məntiqi nəticəsidir. Bu, şübhəsiz, belədir. Əgər bu obyektiv proseslər nəticəsində Sovetlər İttifaqı dağılmasaydı, Azərbaycan, ola bilsin, beş il də mitinq etsəydi, yenə müstəqilliyini əldə edə bilməyəcəkdi. Bu proseslər, eyni zamanda, onlara təkan verən, onları gücləndirən, bu proseslərə biganə qalmayan, onların fəal iştirakçısı olan Azərbaycanın müstəqilliyə, milli azadlığa can atan qüvvələrinin, qruplarının, insanların fəaliyyəti, şübhəsiz, yüksək qiymətləndirilməlidir. Mən həmişə bunları yüksək qiymətləndirmişəm. İndi bunu mənim deməyim, bəlkə də başqa cür qəbul edilsin. Ancaq bu, həqiqətdir. Bunu deməyə bilmərəm, onsuz da bunu deyir, bu barədə yazırlar – həmin proseslərin içərisində Heydər Əliyevin adı həmişə olubdur və bu, 1988-ci ilin mitinqlərində də, hərəkatlarda da olubdur. Lakin məsələ bundadır ki, bu, Azərbaycan xalqına böyük ruh, ilham verməklə yanaşı, məni heç vaxt bu işə bilavasitə cəlb etməmişdir, çünki siz o vaxtkı dövrü, o vaxtkı şəraiti yaxşı bilirsiniz. Bununla əlaqədar mən bir neçə məqamı yada salmaq istəyirəm.

Mən «Əlinca» cəmiyyətinin fəaliyyətini çox yüksək qiymətləndirirəm. «Əlinca» cəmiyyəti öz fəaliyyəti ilə bu proseslərin inkişafına böyük kömək göstərmişdir. Məsələn, burada Əli Nağıyev dedi ki, Heydər Əliyevi müdafiə etmək, yaxud seçkilərdə yaş senzini, – bu senzi mənə görə qoymuşdular, – götürmək üçün fəallar, həvəskarlar, heç bir təmənnə güdmədən bu işdə çalışan adamlar var idi. İndi mən Bakıdayam, Azərbaycandayam, bir prezident kimi Azərbaycana rəhbərlik edirəm. Amma səmimiyyətimə inanın ki, mən o vaxtlar Naxçıvanda blokada şəraitində olarkən bu işlərin təşkilində nəinki heç bir rol oynamamışdım, heç bir fəaliyyətim olmamışdır, hətta onların çoxundan mənim xəbərim də yox idi. Yəni mənim xəbərim olmadan, məndən soruşmadan, fikrimi bilmədən, mənə müraciət etmədən və əksər hallarda mənimlə heç bir əlaqə olmadığı halda ayrı-ayrı qruplar, dəstələr, ayrı-ayrı vətənpərvər insanlar, indi bizim bu Yeni Azərbaycan Partiyasına toplaşan adamlar o vaxt belə hərəkatlar edirdilər. Bunu sonralar – Naxçıvan blokada şəraitində olduğuna görə, onlara televiziya ilə çıxış etməyə imkan verilmədiyinə görə gəlib özləri danışdılar,

bəzən «Səs» qəzetində, yaxud başqa qəzetlərdə yazırdılar, onlardan məlumat alırdılar.

Yəni bunların hamısı olurdu və mən bunların heç birisinin iştirakçısı deyildim. Sadəcə olaraq mənim adım və keçmiş xidmətlərim, Azərbaycan xalqı qarşısında zəhmətim bu insanları belə əhvali-ruhiyyəyə gətirib çıxarırdı. Bu bir tərəfdən. Digər tərəfdən isə, belə hesab edirəm ki, bu insanlar mənim şəxsiyyətim barədə düşünmürdülər, yəni tək məni nəzərə almırdılar. Onlar Azərbaycanı ağır vəziyyətdən çıxarmaq üçün axtarışlarda idilər. Bu axtarışlar nəticəsində gəlib yenə də mənim adımın üzərində dururdular. Əksəriyyəti də məhz ümummilli, ümumdövlət, ümumxalq mənafeyindən çıxış edirdi. Onlar heç də Heydər Əliyevə hansısa bir mövqe yaratmağa çalışmırdılar. Mən bunu belə qəbul edir, belə başa düşürdüm. Yenə də deyirəm, onların heç biri mənimlə bilavasitə əlaqədə olmamışdır və bu insanlar Azərbaycanı ağır vəziyyətdən çıxarmaq üçün axtarış yollarında gəlib çox vaxt mənim adımın üzərində durur və bunun üçün fəaliyyət göstərirdilər.

Mən bunları yada salmaqla Yeni Azərbaycan Partiyasının yaranması mərhələsinə gəlib çıxmaq istəyirəm. O vaxtlar, Azərbaycan ağır vəziyyətdə olduğu dövrdə mən Naxçıvanda yaşayarkən mənə müraciət edən qruplar, ayrı-ayrı adamlar, ziyalılar, Azərbaycanın tanınmış adamları çox olurdu. Məsələn, mən bunu yüksək qiymətləndirirəm ki, Azərbaycan blokada şəraitində olsa da, dəmir yolu işləməsə də, təyyarə ilə Naxçıvandan Bakıya gəlib-getmək böyük bir problem olsa da, – çünki həm təyyarə az idi, həm təyyarəyə bilet almaq mümkün deyildi, həm də bu, böyük xərc istəyirdi, – adamlar dəstə-dəstə Naxçıvana gəlir, mənə müraciət edirdilər. Belə müraciətlər çox olurdu. Onlar hər dəfə məni Bakıya dəvət edir, Bakıya gəlməyimi xahiş edirdilər.

Sizin qarşınızda səmimi demək istəyirəm. – Azərbaycan mənim üçün nə qədər əziz olsa da, o vaxtlar Azərbaycanın aqibəti məni nə qədər narahat etsə də, mən 1986-1987-ci illərdən sonra, xüsusən 1987-ci ildə istefaya gedəndən sonra, ələlxüsus 1988-ci ildə bəzi qrupların mənə qarşı ədalətsiz hərəkətlərini görəndən sonra bir daha siyasət aləminə qayıtmaq istəmirdim. Bir daha dövlət işləri ilə məşğul olmaq istəmirdim. Bu, mənim qəti qərarım, qəti fikrim idi. Mən bunu istəmirdim. Ancaq biri var ki, bu barədə öz şəxsi fikirlərin olsun, biri də var ki, xalqın istəyi, Azərbaycan haqqında düşənən ayrı-ayrı böyük şəxslərin istəyi, fikirləri olsun. Onlar gəlirdilər, müraciət edirdilər. Mən də hər dəfə lazımi məsləhətlər verirdim. Amma özümün bu məsələdə iştirakımdan imtina edirdim. O adamların əksəriyyəti indi bu salondadır. Onlar bunu yaxşı bilirlər. İki saat, üç saat, dörd saat davam edən bütün danışqlarımız onunla bitirdi ki, deyirdim gedin, fəaliyyətinizi davam etdirin, amma mən bu təkliflərdən imtina edirəm.

Siz bilirsiniz ki, bu hallar 1992-ci ilin mart ayından may ayınadək olan dövrdə də çox oldu. O vaxtlar da mənə çox müraciətlər olurdu. Burada Əli Nağıyev dedi ki, o vaxt onlar Dövlət Şurası yaratmaq təşəbbüsü irəli sürmüşdülər. İndi təsəvvür edin ki, belə bir təşəbbüs olmuşdu, belə təkliflər verilmişdi. Ancaq mən bunu bilməmişdim. Ordan-burdan xəbər gəlirdi ki, bəli, Dövlət Şurası yaratmaq təklifləri var. Heydər Əliyevin dəvət edilməsi, Dövlət Şurasına Heydər Əliyevin rəhbərlik etməsi təklifi var. Mən bunların çoxunu bilmirdim və mənə xəbər çatanda da hər dəfə izahat verirdim ki, şübhəsiz, Azərbaycanı bu vəziyyətdən çıxarmaq lazımdır. Lakin yaranmış şəraitdə mən özüm üçün mümkün bilmirəm ki, bir daha Bakıya qayıdım, bu işlərlə məşğul olam.

Bax, bu səpkidə Yeni Azərbaycan Partiyasının yaradılması məsələsi qaldırıldı. Bu barədə çoxları gəlib mənə müraciət edirdi, günlərlə Naxçıvanda vaxt keçirirdilər, mənimlə danışqlar aparırdılar, belə bir partiyanın yaradılması üçün təkliflər verirdilər. Mən bunlardan imtina edirdim.

Xatirinizdədir, mən uzun müddət danışqlar aparandan sonra Sirus Təbrizli böyük bir müraciət hazırladı və onu təxminən 90 nəfər Azərbaycan ziyalısi imzaladı. Müraciətdə mənə təklif edilirdi ki, Bakıya qayıdım və Azərbaycanın paytaxtında fəaliyyətə başlayım. Bu müraciət mətbuatda dərc olundu, mən ona cavab verdim, minnətdarlığımı bildirdim. Ancaq şübhəsiz, həm bu təklifi qəbul etmək üçün o vaxtlar imkan və şərait yox idi, həm də yenə deyirəm, mən öz mövqeyimdə dururdum ki, Azərbaycan üçün, xalq üçün, respublikamız üçün ürəyim nə qədər yansa da, mən o şərtlərlə, o şəraitdə Bakıya qayıdıb fəaliyyət göstərməyimi mümkün hesab etmirdim.

Lakin bütün bu proseslər, eləcə də tək Bakıdan deyil, Azərbaycanın bir çox şəhərlərindən, rayonlarından mənə, Naxçıvana ardı-arası kəsilmədən gələn məktublar ilə bir şəraitə gətirib çıxardı ki, mən Yeni Azərbaycan Partiyasının yaranmasına razılıq verdim. Bundan sonra hazırlıq işləri getdi. Yeni Azərbaycan Partiyasının rəhbər orqanlarının indi burada olan üzvlərindən, bizim həmfikirlərimiz və dostlarımızdan xahiş etdim ki, proqram, nizamnamə hazırlayıb gətirsinlər. Bir neçə layihə hazırlandı, onları gətirdilər. Lakin indi mən deməliyəm ki, Yeni Azərbaycan Partiyasının proqramının da, nizamnaməsinin də yazılması və hazırlanması işləri ilə şəxsən mən özüm bilavasitə məşğul oldum. Mən o vaxta qədər də belə bir partiyanın yaranmasının zəruriliyini qəbul edirdim. Amma özümün bu partiyada iştirakıma razı olduğum halda, mən onun hansı əsaslarla yaradılması üçün lazım bildiyim fikirlərimi söylədim. Ona görə də partiyanın həm proqramının, həm də nizamnaməsinin yazılması ilə özüm məşğul oldum. Siz proqram və nizamnamə ilə də yaxşı tanışsınız, bilirsiniz ki, o proqram, o nizamnamə Azərbaycanda müstəqil, demokratik, hüquqi bir dövlət yaradılması barədə sənədlərdir. Bu partiya isə Azərbaycan cəmiyyətinin demokratik cəmiyyət, insan hüquqlarının bərqərar olduğu bir cəmiyyət, mətbuat azadlığı, söz azadlığı olan bir cəmiyyət kimi təşəkkül tapması istiqamətində fəaliyyət göstərən bir partiyadır.

Yeni Azərbaycan Partiyası bütün vətəndaşların bərabər hüquqlara malik olması, vicdan azadlığı, dil azadlığı, din azadlığı, söz azadlığı yolu ilə gedən bir partiyadır.

Bunlar hamısı Yeni Azərbaycan Partiyasının proqramında öz əksini tapmışdır. Özü də Azərbaycanın müstəqilliyi ən əsas məsələdir və bu əsasda mən Yeni Azərbaycan Partiyasının yaranmasına razılıq verdim. Beləliklə, Yeni Azərbaycan Partiyası 1992-ci il noyabrın 21-də Naxçıvanda yarandı. Bu, qeyri-adi bir hadisədir. İndi Azərbaycanda 40-dan artıq partiya var. Mən elə o vaxtlar da çoxpartiyalılıq tərəfdarı olmuşdum. Özümün siyasi fəaliyyətdən kənar olduğum vaxt-

larda, indi isə Azərbaycanın prezidenti kimi mən Azərbaycanda çoxpartiyalı sistemin bərqərar olması üçün şərait yaratmağa çalışıram və hesab edirəm ki, Azərbaycanda çoxpartiyalı sistem olmasıdır. Azərbaycan çoxpartiyalı sistem şəraitində demokratik cəmiyyət, demokratik dövlət, hüquqi dövlət qurmaq yolu ilə getməlidir.

Ancaq bu partiyaların, demək olar, hamısı Bakıda yaradılmışdır, özü də sərbəst şəraitdə, yəni onların yaranmasının qarşısını alan bir qüvvə olmayıb və onlar Bakıda, Azərbaycanın paytaxtında yarandığına görə də, şübhəsiz, ümumazərbaycan xarakteri daşıyır. Yeni Azərbaycan Partiyasının bu partiyalardan fərqi ondan ibarətdir ki, onun təsis konfransı Bakıda yox, Naxçıvanda keçirilibdir, çünki o vaxtlar bu partiyanın yaranması çox böyük maneələrlə rastlaşırdı. İkincisi isə, bu partiyanın yaranmasında mənim iştirakım zəruri olduğuna görə mənim Bakıya gəlməyim üçün şərait yox idi.

Mənim isə Bakıya gəlmək istəyim həmişə olmuşdur. Axı, mən Bakıda yaşayıb yaratmış olan adamam. Amma məni Bakıya qoymurdular. Siz bunu bilirsiniz. Bəli, məni Bakıya qoymurdular. Mən 1990-cı ildə Moskvadan böyük çətinliklərlə çıxıb gələndə də qoymadılar ki, Bakıda üç gündən artıq yaşayım. Odur ki, Naxçıvana getdim. Bundan sonra mən Azərbaycan Ali Sovetinin deputatı seçildikdə Bakıya bir deputat kimi gəlməyimə də böyük maneəçiliklər törədirdilər. Gəlib sessiyalarda iştirak etdikdən sonra buradan tezliklə çıxıb getməyimi tələb edirdilər.

O rejim dəyişib başqa bir rejim yarandı, buna çox kömək etdim. Yəni Xalq cəbhəsinin gəlməsinə çox kömək göstərdim. Amma onlar da mənim Bakıya gəlməyimi qadağan etdilər.

Belə bir şəraitdə Bakıda təsis konfransı keçirilməsini mən mümkün hesab etmədim. Mən bunu da qiymətləndirirəm ki, belə bir şəraitdə, bax bu cür təqiblərə, təsirlərə, bu cür məhdudiyyətlərə baxmayaraq o vaxtlar – Naxçıvanın ağır vəziyyətdə olduğu dövrdə Bakı ilə Azərbaycanın başqa bölgələri arasında əlaqələr çox məhdud olduğu dövrdə, Naxçıvanın o şaxtalı-ayazlı günlərində Yeni Azərbaycan Partiyasını yaratmaq istəyən adamlar oraya gəldilər və biz Naxçıvanda təsis konfransı keçirdik.

İndi biz Azərbaycanda məşhur olan bir salona toplaşmışıq, onun çox yaxşı şəraiti var və heç kəs bizim buraya yığışmağımıza maneəçilik törətmir. Biz azad və sərbəst bir şəraitdə söhbət aparırıq.

Bildiyiniz kimi, ümumiyyətlə, Naxçıvan qışda şaxtalı olur. Ancaq o il Naxçıvanda şaxta daha şiddətli idi, elektrik enerjisi yox idi. Heç nəyi isidib-qızdırmaq mümkün deyildi. Naxçıvan Dram Teatrı uzun müddət idi ki, işləmirdi. Heç olmasa işləyəndə, adamlar onu öz nəfəsi ilə az-çox qızdırırdılar. Bu, təbii bir haldır. Biz teatrın o soyuq binasını açdıq, orada təsis konfransı keçirdik, yadımdadır, hamı paltoda oturmuşdu. Çoxları paltodan əlavə, başqa şeylərə də bürünmüşdü, papaqları da çıxarmamışdı. Bax, biz belə şəraitdə təsis konfransı keçirdik.

Mən bunları nə üçün xatırlayıram? Çünki o günlər mənim üçün əziz günlərdir. Ona görə yox ki, Yeni Azərbaycan Partiyası yaranıb. Bu, şübhəsiz, mənim üçün əziz bir hadisədir. Ona görə ki, bu bizim Azərbaycan vətəndaşlarının, bu partiya həvəs göstərən, bu partiya üzv olmaq istəyən, bu partiyayı qurmaq istəyən, bu partiyayı yaratmaq istəyən adamların nə qədər cəsarətli, fədakar, cəfəkeş olduqlarını göstərir. Bu partiya, bax, belə bir şəraitdə yarandı və biz proqramı, nizamnaməni qəbul etdik. Biz orada siyasi şura seçdik, idarə heyəti seçdik və beləliklə, bu partiya fəaliyyətə başladı.

Mən bu hadisələrdən bəzisini xatırlayaraq onu qeyd etmək istəyirəm ki, Yeni Azərbaycan Partiyası Azərbaycanda gedən ictimai-siyasi proseslərin içərisindən çıxan zərurətdir. O, bir adamın istəyi ilə yaranan partiya deyildir. Azərbaycanda yaranan partiyaların bir çoxu ayrı-ayrı şəxslərin, siyasi fəaliyyətə başlayan adamların şəxsi təşəbbüsü ilə, onların ətrafında toplaşan adamların təşəbbüsü ilə yaranan partiyalardır. Ancaq Yeni Azərbaycan Partiyasının fərqi ondan ibarətdir ki, bu partiya onu yaratmaq istəyən, siyasi fəaliyyətlə məşğul olmaq istəyən adamların istəkləri ilə, bir təşkilati mərkəz olmadan, hərəsinin öz tərəfindən hərəkət etməsi nəticəsində, ağır şəraitdə, böyük

təqiblər şəraitində yaranmış bir partiyadır.

Bu partiya keçmişdə, məsələn, vaxtilə Çar Rusiyası dövründə bir çox partiyalar kimi gizli, qeyri-leqal şəraitdə yaranmasa da, tam gizli olmasa da, hər halda müəyyən dərəcədə gizli şəraitdə yaranmışdır. Ona görə də bu partiyanın yaranması çox qiymətlidir və mən bu partiyanın yaranmasında təşəbbüskar olan, fəaliyyət göstərən, bu partiyanın yaranmasını ardıcıl surətdə təbliğ edən adamların və nəhayət, bir yerə toplaşaraq, gəlib Naxçıvanda mənim qarşımda bu partiyanın yaranmasının zəruriliyini sübut edən adamların və onun yaranmasına nail olan adamların hamısının fəaliyyətini, xidmətlərini qiymətləndirirəm və bildirmək istəyirəm ki, bu partiya tək mənim təşəbbüsümlə deyil, yalnız xalqın istəyi ilə, xalqın təşəbbüsü ilə yaranan partiyaadır. Hamınıza, yəni bu partiyanın yaranmasının beşiyi başında duran, onun qaynaqlarında duran adamlara xüsusi təşəkkür edirəm və bu fikirdəyəm ki, onlar o zaman uzaqgörən olublar, düzgün yolda olublar və artıq iki ildir fəaliyyət göstərən Yeni Azərbaycan Partiyası özünün yaranmasının zəruriliyini də sübut edir, bu gün də, gələcəkdə də yaşamasının zəruriliyini sübut edir.

Yeni Azərbaycan Partiyası yaranandan sonra mən hiss etdim ki, bu çoxlarını narahat edir, o vaxtkı hakimiyyəti və başqa qüvvələri narahat edirdi. Ona görə də bu partiyanın yaranmasından sonra qeydə alınması, yaxud fəaliyyət göstərməsi üçün ədalətlə deməliyəm, açıq bir maneçilik yox idisə də, o vaxt bu partiya hakimiyyət tərəfindən o qədər də qəbul olunmurdu və onun fəaliyyət göstərməsinə imkan verilmirdi. Doğrudan da, bu partiyanın yeri də yox idi, ümumiyyətlə, heç nəyi yox idi. Yadımdadır, o vaxt yanıma gələrək dedilər ki, Bakıda partiya üçün heç olmasa bir-iki otaq lazımdır. Dedim ki, axı mən nə edə bilərəm, partiyayı yaratmışsınız, gedin çalışın. O vaxtlar məndən xahiş etdilər ki, özüm müraciət edim, mən Rafael Allahverdiyevə dedim ki, get Bakı Sovetinə müraciət et. O da getdi. Lakin orada məsələni süründürməyə başladılar. Dedilər ki, bir bina var, akademiyanın sərəncamındadır. Akademiyanın prezidenti Eldar Salayevə müraciət etmək lazımdır. Dedim, gedin mənim adımdan Eldar Salayevə müraciət edin. O hər halda keçmiş unutmamalıdır, bu partiya kömək göstərməlidir. Bir sözlə, çox adama müraciət olundu. Ancaq partiya yer verilmədi.

İndi burada Əli Nağıyev deyir ki, partiya haradasa üç otaqda yerləşir. Heç bilmirəm harada yerləşir. O da mən buraya – Bakıya gələndən sonra, respublikanın rəhbəri seçildikdən sonra alınmış otaqlardır. Şübhəsiz ki, indi mən prezidentəm, istəsəm böyük bir binanı boşaltdırıb Yeni Azərbaycan Partiyasına verə bilərəm. Ancaq mən bu işə qarışmadım və siz də gərək bunu üzürlü hesab edəsiniz, inciməyəsiniz. Mən bu işə qarışmadım. Üç otaq da olsa, hər halda işləyirsiniz. Deməli, iş binada, otaqda deyildir. Məsələ iş görməkdir. İşləyirsiniz ki, buraya nümayəndələr toplaşmışlar.

Amma o vaxtlar, yenə də deyirəm, 1992-ci ilin noyabrında partiyanın yaranmasına baxmayaraq, mən Bakıya 1993-cü ilin iyun ayında döndüm. O vaxtlar mənim başımın nə kimi işlərə qarışdığını bilirsiniz. İndi nə işlər gördüyümü bilirsiniz. Ancaq sonralar, deyərsən 1993-cü ilin payızında partiya həmin o üç otağı əldə edə bildi. Yəni, demək istəyirəm ki, o vaxtlar partiya yaransa da, onun fəaliyyəti üçün şərait olmadı və onun imkanlarını məhdudlaşdırmaqla fəaliyyətini də məhdudlaşdırmaq istədilər.

Gördüyünüz kimi, Yeni Azərbaycan Partiyası bütün çətinliklərdən çıxdı. Sizin bu gün də çətinlikləriniz var, mən bunu hiss edirəm. Ancaq bunlara baxmayaraq, bu partiya yaşayır, onun təşkilatları artıq formalaşıbdır və bu gün partiyanın ikinci ildönümünə çox mötəbər nümayəndə heyəti toplaşıbdır. Bu göstərir ki, o ideya ilə bağlı olan adamlar, təşkilatlar bütün çətinliklərin öhdəsindən gəlib öz məqsədlərinə nail ola bilirlər.

Partiyanın həyatında ikinci mərhələ mənim Bakıya rəhbər işə qayıtmağımdan sonra başlamışdır. Mən buraya, Bakıya gələndən sonra Ali Sovetin sədri, sonra prezident seçildim. Bu vaxt ayrı-ayrı partiyalarda bəzən elə fikir yarandı ki, bir dövlət başçısı kimi Heydər Əliyev yalnız Yeni Azərbaycan Partiyasını dəstəkləyəcəkdir, bu partiya yol açacaqdır və Yeni Azərbaycan Partiyası

hakim partiya olacaqdır. Belə fikirlər Yeni Azərbaycan Partiyasının daxilində də çox olub. Ancaq siz bilirsiniz ki, mən bir-iki dəfə mətbuat konfranslarında bəyanat verdim ki, mən Azərbaycanın dövlət başçılığına Yeni Azərbaycan Partiyasının fəaliyyətinin nəticəsində yox, bütün Azərbaycan xalqının iradəsi ilə gəlmişəm. Ona görə də indi gəlib dövlət başçısı olduğum halda, vaxtilə mənə ən yaxın olan, məni ən çox dəstəkləyən, mənə qayğı göstərən adamları, Yeni Azərbaycan Partiyasını dəstəkləsəm, Azərbaycan xalqına qarşı ədalətsizlik etmiş olardım. Siz gərək bunu biləsiniz, dərk edəsiniz və düzgün başa düşəsiniz.

Yenə də deyirəm, mən sizin, yəni Yeni Azərbaycan Partiyasını təşkil edənlərin, quranların, o həvəskarların, uzun müddət bu məsələni mənim qarşımda qaldıranların və nəhayət, Yeni Azərbaycan Partiyasının Naxçıvanda yaranmasına nail olanların fəaliyyətini qiymətləndirirəm və həmişə də qiymətləndirəcəyəm. Bu, bizim Yeni Azərbaycan Partiyasının tarixində qalacaqdır. Bunu heç kəs tarixdən silə bilməz. Ancaq siz də bilirsiniz və sonra da bildiniz ki, mən Heydər Əliyev kimi təkcə Yeni Azərbaycan Partiyasına mənsub olan adam deyildim. Düzdür, siz qabağa düşmüşdünüz, təşəbbüs göstərdiniz. Bu sahədə fədakarlıq, cəfəkeşlik edirdiniz. cəsarət göstərdiniz, heç nədən qorxmurdunuz. Bakıda mitinqlər keçirib Heydər Əliyevin qayıtmağını tələb edəndə sizi döyüdürlər, gözümçixdıya salırdılar. Qovurdular, hətta həbs edirdilər. Mən bunları bilirəm, qiymətləndirirəm. Sizi döyən, sizə təzyiqlər göstərən, sizi təqib edən adamlara mən nifrət edirəm. Amma Azərbaycan xalqı təkcə onlardan ibarət deyildir. Onlar sadəcə olaraq, tarixin müəyyən mərhələlərində Azərbaycanın hakimiyyət dairələrini əlinə keçirmiş bir qrup adamlar idi. Azərbaycan xalqının, Azərbaycan vətəndaşlarının böyük əksəriyyəti sağlam əhvali-ruhiyyə ilə yaşayan insanlardır. Siz cəsarətli olub qabağa düşdünüz və bu ideyaları həyata keçirdiniz. Bununla bərabər, çoxları da həmin ideyaları qəlbində saxlayırdı. Bu ideyalarla yaşayırdı. Məsələn, mənim portretlərim milyonlarla adamın evində qalırdı. Onlar da məni istəyirdilər. Lakin hərə öz duyğularını öz imkanları daxilində bürüzə verirdilər.

Siz görürdünüz ki, mənim Bakıya qayıtmağım, Azərbaycanın rəhbərliyinə qayıtmağım təkcə Yeni Azərbaycan Partiyasının fəaliyyətinin nəticəsi deyildir. Baxmayaraq ki, Yeni Azərbaycan Partiyası buna böyük cığırılar açmışdır. Mənim də Bakıya qayıtmağım, Azərbaycana rəhbərlik etməyim mənim şəxsi istəyimdən asılı deyildi, bununla bağlı deyildi, mən bunu istəmirdim. Siz bunu da bilməlisiniz. Siz bilməlisiniz ki, bir neçə gün mənimlə danışıqlar gedirdi. O günlər mənim yanıma – Naxçıvana hər gün 4-5 təyyarə gəlirdi, bu təyyarələrlə müxtəlif qruplar gəlir, iyun hadisələri zamanı Azərbaycanda vətəndaş müharibəsi başlananda məni buraya dəvət edirdilər.

Mən gəlmək istəmirdim. Ancaq yenə də xalqın mənafeyini, millətin mənafeyini, Azərbaycanın mənafeyini üstün tutub Bakıya qayıtdım. Mən bütün xalqın mənafeyini ifadə etməli idim. Belə də etdim. Bu gün də xalqın mənafeyini ifadə edirəm. Xalqın içində cürbəcür mənfi adamlar da var. Həyat onları bir-bir üzə çıxaracaq və ifşa edəcəkdir. Lakin Azərbaycan xalqının, Azərbaycan vətəndaşlarının, insanların böyük əksəriyyəti həm Azərbaycanın müstəqilliyini istəyir, həm ərazi bütövlüyünü istəyir, həm ölkəmizin müharibə şəraitindən çıxmasını istəyir, həm də Azərbaycanın bizim tutduğumuz bu yolla getməsinə istəyir. Bax, ona görə mən bu xalqı qucaqlayıram.

Mən Azərbaycan dövlətinin rəhbəri kimi fəaliyyətə başlayandan sonra Yeni Azərbaycan Partiyasından uzaqlaşmadım. Lakin bir-iki bəyanat verdim ki, mən partiyalara münasibətimdə tərəfsiz olmalıyam, bitərəf olmalıyam. Çünki belə olmasaydı, verdiyim sözlərin əksinə çıxardım. Yəni, əgər Azərbaycanda bütün partiyalar eyni hüquqla fəaliyyət göstərə bilərsə, mən bir prezident kimi ancaq bir partiyayı dəstəkləmiş olsam, onda, deməli, mən demokratik prinsiplərə riayət etməmiş olaram, yaxud da ki, bu prinsiplərin əksinə getmiş olaram. Ona görə də mən bu bəyanatları verdim və əlaqələrimiz, demək olar, tamamilə kəsildi. Lakin, eyni zamanda, mən Yeni Azərbaycan Partiyasını heç vaxt unutmadım və unuda bilmərəm. Yeni Azərbaycan Partiyası mənim qəlbimdədir. Mən Yeni Azərbaycan Partiyası ilə bərabərəm və partiyanın bugünkü vəziyyətini görərkən çox sevinirəm və hesab edirəm ki, Yeni Azərbaycan Partiyası yaşayacaq və fəaliyyət göstərəcəkdir.

Əgər Yeni Azərbaycan Partiyası yaranandan 1993-cü il iyun hadisələrinə qədər bir mərhələ – sınaq mərhələsi keçmişdirsə, ondan sonrakı dövr ikinci sınaq mərhələsidir. Əvvəlki sınaq mərhələsi Yeni Azərbaycan Partiyasının hakimiyyət tərəfindən təzyiq və təqibi ilə əlaqədar idisə, sonrakı sınaq mərhələsi partiyanın dövlət tərəfindən dəstəyi olmadan özünün nəyə qadir olduğunu sübut etmək mərhələsidir. Demək, Yeni Azərbaycan Partiyasını tam dəstəkləmiş olsaydım, siz elə mənim qanadım altında yaşayacaqdınız. Amma mən sizi təkbəşinə buraxdım və fikirləşdim ki, görüm siz nəyə qadirsınız, nə edə bilərsiniz. Bu da sizi daha da mətinləşdirdi, daha da cəsarətləndirdi. Bilirsiniz bu nəyə bənzəyir? İndi burada səmimi söhbət edirik, - hesab edirəm ki, söhbətlərimiz sadə və səmimi olmalıdır. Heç vaxt basmaqəlib olmamalıdır, - məsələn, imkanlı valideynlərin uşağı yemək-içməyin haradan gəldiyini bilmir, yaxud məktəbə də asanlıqla girir, instituta da necə daxil olduğunu bilmir, vəzifəyə keçməkdə də ona kömək edirlər. Amma o, həyatın çətinliklərini görmür və bu mərhələdən də keçməyəndə mürəkkəb vəziyyətlərə düşərkən yaşamaq ona çox çətin olur. Bunu hamınız bilirsiniz, professorların və b.-nin uşaqları belə olmuşdur. Amma o gənc ki, ucqar rayondan gəlib burada öz gücünə, öz bacarığına ali məktəbə girir, yataqxanada yaşayır, əla qiymətlərlə oxuyur, çətinliklərə baxmayaraq işə düzəlir, müəyyən mərhələyə yüksəlir, cəmiyyətdə müəyyən yer tutur – o, hansı çətinliklə qarşılaşsa da, ona dözəcəkdir.

Ola bilər, bu analogiya sizə qəribə gəlsin, lakin təxminən belədir. Yenə də deyirəm, əgər prezident kimi mən sizi qanadım altına alsaydım, sizə əlverişli şərait yaratsaydım, tapşırsaydım ki, sizə yaxşı bir bina versinlər, o zaman sizin yaxşı işlərinizi də belə qələmə verəcəkdilər ki, prezident kömək etdiyinə görə belədir, yoxsa, özləri elə bir şey deyillər. O vaxt belə bir fikir də yaranardı ki, Yeni Azərbaycan Partiyası bir şey deyildir.

Amma siz öz ümidinizə qaldınız, bəzən ayrı-ayrı yerlərdən çoxlu narazılıqlar da gəldi ki, Heydər Əliyev nə üçün bizi saymır, niyə bizimlə hesablaşmır, təqdimatımızla nə üçün adam təyin etmir, kadrların seçilməsində düz iş görmür və s. Bir az vuruşduq, çarpışdıq, çalışdıq, möhkəmləndiniz. İndi də mənə belə gəlir ki, partiyanın yeni bir mərhələsidir. Yəni, əgər o dövrdə bir mərhələ idisə, bu dövrdə ikinci mərhələdir. Amma bu, o demək deyil ki, mən bu gün sizi yenə qanadım altına alacağam.

Siz artıq fırtınalardan çıxmısınız. Məsələn, adamı atırsan deryaya ki, görüm nəyə qadirdir. Görürsən ki, fırtınalı dənizdən çıxır. Siz artıq bu fırtınalara tab gətirib sahilə çıxmısınız, bərkimisiniz, ayaq üstə möhkəm dayanırsınız. Bundan sonra da beləcə fəaliyyət göstərəcəksiniz, mən buna tamamilə əminəm.

Mən partiyanın bugünkü gününə çox sevinirəm, təbrik edirəm və ümidvaram ki, Yeni Azərbaycan Partiyası bundan sonra daha da sürətlə inkişaf edəcək, respublikanın demokratik prinsiplər əsasında formalaşan cəmiyyətində, çoxpartiyalı sistemdə özünəlayiq yerini tutacaqdır. Bu sizdən asılı olacaqdır.

Sizin fəaliyyətiniz haqqında bir neçə kəlmə öz fikirlərimi demək istəyirəm. Tarix göstərir ki, hər bir partiya yarandıqdan sonra inkişaf dövrü keçir. Həmin dövrdə partiyanın daxilində də çəkişmələr olur, ona xaricdən də təzyiqlər göstərilir. Bunlar hamısı olur. Bu, Yeni Azərbaycan Partiyasında da var. Bunların bəzisi obyektiv, bəzisi isə subyektiv xarakter daşıyır. Mənə belə gəlir ki, Yeni Azərbaycan Partiyasının daxilindəki bəzi münaqişələr, çəkişmələr, bir-birindən narazılıq, siyasi hikkələr və s. əksərən subyektiv xarakter daşıyır. Ona görə də məsləhətim bundan ibarətdir ki, hərə özünü tənqid baxımından özünə bir nəzər salmalıdır, özü-özünü təhlil etməlidir. Bilirsiniz, əgər Yeni Azərbaycan Partiyası bu cür ağır şəraitdə, qeyri-adi vəziyyətdə yaranmışdırsa (bir də deyirəm, onun yaranma prosesi Azərbaycanda yaranmış bütün başqa partiyaların hamısından fərqlidir), həqiqi həmfikirlər böyük çətinliklərə sinə gərəkək toplaşib bu partiyanı yaratmışlarsa, demək, onun daxilində olan prosesləri də həll edə bilərsiniz. Ona görə də siyasi hikkələrdən uzaqlaşmaq lazımdır, bir-birinə hörmət lazımdır, bir-birinə kömək etmək lazımdır. Ən əsası odur ki, bu ideya, məslək üzərində qurulmalıdır, hər bir partiya şəxsi mənafe, şəxsi məqsəd arzusu ilə gələn

adamlar bu partiyada daim qala bilmirlər. Partiyaya gələn, onda iştirak etmək istəyən, onun üzvü olan adamlar doğrudan da gərək ideya, məslək əsasında birləşsinlər.

Məsələn, əgər Kommunist Partiyasını götürsək, o, ideya əsasında yaranmışdı. Amma bu proseslər keçdi getdi. Son vaxtlar bu partiya nə üçün nüfuzdan düşdü, nə üçün öz-özünü itirdi? Ona görə ki, adı qaldı partiya, amma ondan hərə öz məqsədləri üçün istifadə etməyə çalışdı, Axırda da Kommunist Partiyası belə günə düşdü. Lakin Kommunist Partiyası ideologiyasının, marksist-leninçi ideologiyasının, ümumbəşəri dəyərlərə, ümumdünya proseslərinə nə qədər uyğun olub-olmadığını bir kənara qoyuram. Bu partiyanın tarixini hamınız yaxşı bilirsiniz, - vaxt ilə bir yerdə öyrənmişik, – həmin tarixə nəzər salsanız, görürsünüz ki, partiyayı quran adamların tam əksəriyyəti onu ideya əsasında yaradıblar. Onları bu ideya birləşdirib. Sonra həmin ideyanın həyata keçirilməsində buraxılan səhvlər, sonralar meydana çıxmış qüvvələrin bu partiyadan cürbəcür məqsədlərlə istifadə etməsi nəticəsində əvvəlki, kökündən yaranmış ideyalar pozuldu və partiya bu günə düşdü.

Mən başa düşürəm, indi respublikanın həyatı çox ağırdır. Siyasi fəaliyyətdə olan adamlar üçün də yaşayış şəraiti lazımdır, həyat şəraiti lazımdır. Onlar böyük çətinliklərlə qarşılaşırlar. Mən bunların hamısını bilirəm, demək istəyirəm ki, keçmişdə kommunist ideologiyası belə idi, - sən gərək bir neçə müddət ac yaşayasan ki, gələcək kommunizmdir. Yaxud başqa bir ideologiya var ki, sən gərək bu dünyada əzab çəkəsən ki, o dünyada xoşbəxt olasan. Mən belə fikirləri təbliğ etmək istəmirəm və bunların tərəfdarı deyiləm. Sadəcə olaraq demək istəyirəm ki, biz indi ağır keçid dövründə yaşayırıq. Əgər Yeni Azərbaycan Partiyası bir ideya, məslək ətrafında birləşmişdirsə, həmin ideyanı, məsləki hər şeydən üstün tutmaq lazımdır, əlbəttə ki, ədalətsizliyə qarşı mübarizə aparmaq lazımdır. Ancaq, eyni zamanda, lazımdır ki, partiyanın daxilində çəkişmə olmasın, çətinlikləri birlikdə aradan qaldırasınız, məsələləri bərabər həll edəsiniz, ayrı-ayrı münaqişələr, tək-tək insanların bir-birinə münasibəti partiyanın zəifləməsinə, pozulmasına gətirib çıxarmamalıdır.

Məsələn, son vaxtlar belə söz-söhbət gedir ki, Yeni Azərbaycan Partiyası artıq iflasa uğramışdır, ölmüşdür, yoxdur. Belə məlumatları mənə ordan-burdan çoxları gəlib deyir. Bir çox hallarda; məsələn, kadrların təyin olunması zamanı mən soruşaram Yeni Azərbaycan Partiyasını. Deyirlər ki, yox, Yeni Azərbaycan Partiyasını təmsil edən adamlar o qədər də yararlı deyillər və s. Mənə, bax, belə sözlər də deyirlər. Şübhəsiz ki, Yeni Azərbaycan Partiyasının rəhbərliyi ilə sıx əlaqəm yox idi, mən şübhəsiz ki, bu fikirlərə heç vaxt inanmırdım. Əmin idim ki, Yeni Azərbaycan Partiyası yaşayacaq və müəyyən mərhələlərdən keçərək daha da möhkəmlənəcək. Ona görə də bəlkə bu mərhələ sizin üçün həm sınaq mərhələsi olsun, həm də Yeni Azərbaycan Partiyasında xalq arasında deyildiyi kimi, saf-çürük mərhələsi olsun. Yeni Azərbaycan Partiyasına şəxsi məqsədlər üçün gələnlər buna nail olmadıqlarını gördükdə kənara çəkildilər. Kim ideya, məslək yolu ilə gəlibsə, o bütün çətinliklərə dözür, cəfəkeşlik edir, bu gün partiya ilə birlikdədir və inanır ki, bu partiya onun bütün şəxsi istək və arzularını da həyata keçirəcək.

Buna görə də mən bu məsələnin dərinliyinə getmək istəmirəm. Məndə olan məlumatlara görə demək istəyirəm ki, partiyanın daxilində hər halda hamı bir boyda ola bilməz, hamının eyni fikri ola bilməz. Fikir müxtəlifliyi təbii haldır. Bunu qəbul etmək lazımdır, buna dözmək lazımdır. Başqasının fikrinə hörmət etmək, ondan faydalı bir şey götürmək qabiliyyəti hər bir adama lazımdır. Amma bu fikir müxtəlifliyini, fikir ayrılığını münaqişəyə çevirmək, çəkişmək lazım deyil, belə şeylər yaramaz. Mən bunu məsləhət görmürəm.

Ona görə mən sizi, bir prezident kimi, bütün xalqı da vətəndaş birliyinə, vətəndaş həmrəyliyinə, milli həmrəyliyə dəvət edirəm. Bu mənim bütün xalqa müraciətimdir. Partiyanın daxilində isə sizin hamınızı tam həmrəyliyə, birliyə dəvət edirəm. Ona görə yox ki, birinin dediyi digəri üçün istər-istəməz qanun olsun, yaxud keçmişdə Kommunist Partiyasında olduğu kimi, yuxarıdan dedilərsə, – istəsən də, istəməsən də aşağıda bunu həyata keçirməlisən. Yox, mən buna razı deyiləm. Yeni Azərbaycan Partiyası o halda həqiqi, sağlam, mübariz və doğrudan da görkəmli

partiya olar ki, onun daxilində fikir mübadiləsi getsin, fikir toqquşmaları getsin, sağlam prinsiplər əsasında mübarizə getsin, amma düzgün, yaxşı qərarlar qəbul olunsun. Bunlar şəxsi ədavətə və ən nəhayət, bir-birinə qarşı düşmənçiliyə gətirib çıxarmasın. Mənim sizə tövsiyəm, təkliflərim bundan ibarətdir. Ümid edirəm ki, partiyanın bu potensialı var və bundan sonra həmin potensialdan istifadə olunacaqdır.

Kadr məsələləri ilə əlaqədar Yeni Azərbaycan Partiyası tərəfindən çox vaxt belə fikirlər deyilir ki, filankəs düz təyin olundu, başqası yox, filan yerə filankəs təyin olunmalı idi, niyə filankəs təyin edildi. Yaxud belə fikirlər var ki, Heydər Əliyev prezidentdir, deməli, hər yerə Yeni Azərbaycan Partiyasının adamları təyin olunmalıdır. Ya da bəzən deyirlər ki, Yeni Azərbaycan Partiyası təqdimat verməlidir. Bilirsiniz, mən bunları qəbul edə bilmərəm. Bu partiyayı yaradanlara nə qədər hörmətim varsa da, deyirəm ki, bunu o qədər də qəbul edə bilmərəm. Nəyə görə? Çünki onda siz bolşevik partiyasının prinsipləri əsasında gedəcəksiniz, Xalq cəbhəsinin prinsipləri əsasında gedəcəksiniz. Xalq cəbhəsinin daxilində çox sağlam qüvvələr də vardı. Milli azadlıq hərəkatında iştirak etmiş, sağlam əhvali-ruhiyyə ilə mübarizəyə qalxanları da vardı. Onlar çox idi, bir çoxu indi də var, mən bunları inkar etmirəm. Ancaq bədbəxtlik nədən ibarət idi? Məsələn, bufetdə araq satanı gətirib qoydular icra hakimiyyəti başçısı, nə var, nə var o gəlib dedi ki, mən meydanda beş dəfə qışqırmışam, səsım tutulubdur. Həkim məni müalicə edib filan qədər xərcim çıxıb, gərək məni icra başçısı qoyasınız.

Birincisi, siz mənim üçün meydanda çox qışqırmamısınız, əlbəttə, bunu zarafatla deyirəm. Məni düzgün başa düşün. Əsas məsələ ondan ibarətdir ki, əgər biz bu prinsipi təkrar etsək, böyük səhvlər buraxmış olarıq. Bir halda ki, Heydər Əliyev xalq tərəfindən seçilmiş prezidentdir, gərək o, xalqın bütün təbəqələrindən istifadə etsin. Siz gərək bunu biləsiniz. Ancaq bu təbəqələrdən istifadə olunmasında buraxılan səhvlərin qarşısını almaqda siz kömək etməlisiniz. Sizin içərinizdə olan sağlam, bacarıqlı, peşəkar, ağıllı adamların irəli çəkilməsinə, respublikanın bu vəziyyətindən çıxması üçün kömək göstərmək məqsədilə yaxşı yerlərdə işləməsinə çalışmalısınız. Yəni, demək istəyirəm ki, Yeni Azərbaycan Partiyasının prinsiplərində və prezidentlə münasibətində keçmiş, necə deyirlər, özünü tamamilə ləkələmiş prinsiplərdən kənar olmalıyıq. Biz yeni prinsiplər əsasında əməkdaşlıq edərək çox böyük işlərə nail ola bilərik. Yeni Azərbaycan Partiyası özünə layiq yerləri də, vəzifələri də tuta və respublikaya xeyrə verə bilər. Məqsədımız kimisə mütləq hansı vəzifəyə qoymaqdan ibarət deyildir, məqsədımız ondan ibarətdir ki, bizim proqramımızda - Yeni Azərbaycan Partiyasının proqramında göstərilən müstəqillik və bütün başqa demokratik prinsipləri, bazar iqtisadiyyatı, iqtisadiyyatın inkişafı prinsiplərini həyata keçirək, bu partiyanın içərisindən, digər təbəqələrdən ən dəyərli, peşəkarlıq baxımından imkanı olan adamları seçib işə qoyaq. Bu işlər yaxşı gedəndə, xalqımızın rifahı yaxşılaşanda, biz bu ağır vəziyyətdən çıxanda Yeni Azərbaycan Partiyasının hər bir üzvünün, lap sırası üzvünün də vəziyyəti yaxşılaşacaq. Ona görə də xahiş edirəm, bu məsələlərdə də diqqətli olasınız. Məni düzgün başa düşün, mən demək istəmirəm ki, Yeni Azərbaycan Partiyası kənarda qalmalıdır, yox. Ancaq bu məsələlərdə diqqətli olmağınızı xahiş edirəm.

Müxalifətdə olan qüvvələr, bəzən hətta mütəmadi olaraq bizim gördüyümüz, hakimiyyətin gördüyü işləri ləkələmək istəyirlər. Nə yaxşı iş görürsən, – istəyirlər onu pisləsinlər. Hətta, hansı partiya isə, deyərsən Sosial-Demokrat Partiyasıdır, orada-burada bəyanat vermişdir ki, heç bir dövlət çevrilişi cəhdi olmamışdır, sadəcə olaraq Heydər Əliyev öz hakimiyyətini möhkəmləndirmək üçün bunu etmişdir. Bilirsiniz, bu dərəcədə vicdansızlıq etmək, xalqa xəyanətdən başqa bir şey deyildir. Əgər dövlət çevrilişi cəhdi olmamışsa, bəs, bu adamlar niyə qaçdılar? Əgər çevriliş etmək istəmirdilərsə, cinayət törətməmişdilər nə üçün qaçdılar? İndi qaçıb bir hissəsi Moskvaya, bir hissəsi orada-burada yığılmışdır. Necə yəni dövlət çevrilişi cəhdi olmayıb? Olub! Bax, burada, necə deyirlər, xoruzun quyruğu görünür. Dövlət çevrilişinə cəhd göstərən əsas təşkilatlardan birinə – Gəncədə quldurlar, cinayətkarlar tərəfindən yaradılmış «Nicat» təşkilatına Sosial-Demokrat Par-

tiyası pul keçirir, onun fəaliyyətində iştirak edirdi. Əlbəttə, demək bu da dövlət çevrilişi cəhdinə müəyyən qədər, dolayısı ilə, yaxud da birbaşa köməkdir. Ona görə də, şübhəsiz ki, onlar belə yazaçaqlar. Azərbaycanda siyasi plüralizm varsa, demək, siyasi müxalifət olmalıdır. Siyasi müxalifətin olması hər bir dövləti həm totalitarizmdən xilas edir, həm də dövlət siyasətinin aparılmasında dövləti daha da sayıq saxlayır. Ona görə də siyasi müxalifət olmalıdır. Siyasi müxalifətin, əlbəttə ki, sivilizasiyalı müxalifətin yaranması üçün prezident kimi mən bundan sonra da səy göstərəcəyəm. Amma bir var ki, siyasi müxalifət ədalətli olsun, bir də var ki, böhtançı, yalançı, xalqın beynini zəhərləyən müxalifət. Biz bununla razılaşa bilmərik. Bu baxımdan gərək Yeni Azərbaycan Partiyasında olan adamlar əgər nədənsə, hansı hərəkətdənsə narazıdırlarsa, bunu mədəni çərçivədə desinlər. Yaxud bir yerə kimsə təyin olunur, Yeni Azərbaycan Partiyasından kimsə deyir ki, bu adam yaramazdır, nə bilim nədir, ondan filan qədər rüşvət alıblar. Axı, belə fikirləşmək olmaz. Azərbaycanda rüşvətxorluq var. Mənim də ən böyük vəzifəm ondan ibarətdir ki, rüşvətxorluqla mübarizəni daha da gücləndirəm.

Bilirsiniz ki, hələ 25 il bundan əvvəl mən ilk dəfə Azərbaycanın başçısı seçiləndə ilk addımlarım rüşvətxorluqla mübarizə olmuşdur. İndi rüşvətxorluq geniş yayılmışdır, özünü də təkə Azərbaycanada yox, hər yerdə, ancaq başqa yerlərin bizə dəxli yoxdur, biz öz dövlətimiz haqqında düşünməliyik. Rüşvətxorluqla mübarizədə birləşmək əvəzinə, bir də görürsən ki, orda-burda söz-söhbət gedir: hə, filan qədər rüşvət alıb vəzifəyə qoydular. Bunu müxalifət deyirsə, bu başqa məsələ. Doğrudan da belə məlumat varsa, gələn deyin, bunu yoxlayaq. Əgər belə bir hadisə olubsa, onun qarşısını alaq. Amma belə fikirləri yaymaq yaxşı deyil. Bunlar yaramaz.

Mətbuat xidməti barədə də danışmaq istəyirəm. Yeni Azərbaycan Partiyasının mətbuat orqanlarından biri «Səs» qəzetidir. Mən bu qəzetin xidmətlərini xüsusi qiymətləndirirəm. Çünki, səhv etmərsə, hələ 1990-cı ildə yaranmış «Səs» qəzeti o vaxtdan düzgün, sağlam mövqedə dayanmışdır və bu yolla da gedir. O vaxt Yeni Azərbaycan Partiyası yox idi. O zaman ki, mən Naxçıvan-da işləyirdim və Bakıda bəzi dairələrdə Naxçıvana qarşı ədalətsiz hərəkətlər olurdu. «Səs» qəzeti cəsarətlə, çox ağıllı şəkildə məqalələr yazır, öz fikirlərini deyirdi, ictimaiyyətdə düzgün fikir formalaşmasına səy göstərirdi. Yenə deyirəm, buna görə də mən «Səs» qəzetinin fəaliyyətini yüksək qiymətləndirirəm. O vaxtlar «İki sahil» qəzeti yaranmışdı. Mən hesab edirəm ki, bu qəzet də çox iş görmüşdür. Bu qəzet indi də Yeni Azərbaycan Partiyasına xidmət edir. Amma o vaxt bu partiya yox idi, lakin «İki sahil» qəzeti çox cəsarətli məqalələr verirdi. Mən təkə Naxçıvanı götürmürəm, ədalətsiz hadisələrə qarşı Azərbaycanın ayrı-ayrı vətəndaşlarının, ziyalılarının fikrini dərc etməkdə bu qəzet yaxşı fəaliyyət göstərmişdir, indi də göstərir. Mən bunu da yüksək qiymətləndirirəm.

Məsələn, «Naxçıvan» qəzeti də yaranmışdır. Mən sizə açıq deiyirəm, Naxçıvan-da Ali Məclisin sədri idim, lakin bu qəzetin necə yaranmasından, onu kimin yaratmasından xəbərim olmadı. İndi kim isə deyə bilər ki, o, Heydər Əliyevin əli ilə yaradılmışdır. Vallah-billah yox ! Birincisi, bu qəzetləri yaratmaq üçün pul lazımdır. Bilirsiniz ki, mənim heç vaxt pulum olmamışdır. Həmişə kasıb yaşamışam. İkincisi də, Naxçıvan-da olarkən mən birtəhər oranı qoruyub saxlamaq istəyirdim. Belə bir vəziyyətdə Bakıda qəzet yarat, adını da «Naxçıvan» qoy, - mənim bundan heç xəbərim də olmamışdır. Bir də eşitdim ki, Bakıda «Naxçıvan» qəzeti yaranıb. Onu yenə də ürəyiyanan, doğrudan da cəsarətli insanlar yaratmışlar. Allah rəhmət eləsin, bizim Mirzə Əsgərov məndən xəbərsiz bu işdə təşəbbüs göstərdi. Naxçıvana gəlib mənə dedi ki, belə qəzet yaratmışıq. Düzü, əvvəl buna inanmadım, sonra gördüm ki, qəzet fəaliyyət göstərir. Yaxşı məqalələr verir. Yeni Azərbaycan Partiyası yaranandan sonra bu qəzet ona xidmət edir. Mən hesab edirəm ki, bu da Yeni Azərbaycan Partiyasının qəzetidir.

Partiya yaranandan sonra belə bir fikir oldu ki, partiyanın xüsusi bir orqanı olsun.

Adı barədə çox fikirləşdilər və nəhayət, «Yeni Azərbaycan» qəzeti yarandı. Burada Ə.Nağıyev bu qəzet barədə öz iradlarını bildirdi. Doğrusu, qəzetləri oxumağa mənim vaxtım, imkanım yoxdur. Zənnimcə, bunu üzürlü hesab etməlisiniz. Bəzən hansı qəzetlərdə nə yazılması barədə mənə

qısaca üç-dörd dəqiqəlik məlumat verirlər. Ancaq mən bu fikirlə razıyam ki, «Yeni Azərbaycan» qəzeti öz səviyyəsinə görə o biri üç qəzetin səviyyəsindən aşağıdır. Mən bunu etiraf etməliyəm. Ancaq bu, o demək deyildir ki, «Yeni Azərbaycan» qəzeti Yeni Azərbaycan Partiyasının orqanı olduğu halda, burada ixtilaf yaratmaq lazımdır. Kömək etmək lazımdır ki, «Yeni Azərbaycan» qəzeti səviyyəsini daha da qaldırsın.

Mən «Səs», «Naxçıvan», «İki sahil» və «Yeni Azərbaycan» qəzetləri haqqında bu müsbət fikirləri deyərkən, eyni zamanda, hesab etimirəm ki, bu qəzetlər indiki müasir səviyyədə fəaliyyət göstərir. Onların imkanı var ki, daha güclü təbliğat orqanlarına çevrilsin, öz ətrafına daha güclü müxbirlər toplansın, daha güclü məqalələr dərc etsin. Mənə belə gəlir ki, məqalələr də, əsasən, respublikada gedən vəziyyəti qarışdırmağa, pozmağa çalışan, Azərbaycanı bu çətin, ağır vəziyyətdən çıxarmaqda bizə mane olan qüvvələri ifşa etmək, özü də sözçülüklə yox, ayrı-ayrı kəskin ifadələrlə yox, məntiqlə, təhlillə, dərin fikirlərlə ifşa etmək mövqeyindən yazılmalıdır. Beləliklə də, bu qəzetlər əhalini, respublikanın vətəndaşlarını düzgün istiqamətə yönəltməlidir. Ona görə mən yenə deyirəm, bu qəzetlərin fəaliyyətini, xüsusən onların keçmişdəki fəaliyyətini xüsusi qiymətləndirirəm və arzu edirəm ki, onlar öz fəaliyyətlərini daha da genişləndirsin.

Azərbaycanda gedən prosesləri bilirsiniz. Respublika çox ağır vəziyyətdədir. Son 6-7 ildə respublika iqtisadi cəhətdən, ictimai-siyasi vəziyyət baxımından o qədər çətinliklərə düşüb ki, onu bu çətinliklərdən çıxarmaq bir günün, iki günün işi deyildir. Yadımdadır, mən iyun ayında Bakıya gələndə xarici müxbirlərin bir neçəsi mənə dedi ki, xalq sizdən möcüzələr gözləyir. Mən başa düşürəm, xalq doğrudan da, həmişə möcüzələr gözləyir. Çünki xalq o qədər ağır vəziyyətdədir ki, bu vəziyyətdən çıxmaq üçün istəyir hansısa bir möcüzə olsun. Xüsusən Heydər Əliyev haqqında düşünərkən və onun keçmiş fəaliyyətini, ümumiyyətlə, siyasi imkanlarını, təcrübəsini və sairəni nəzərə alarkən hesab edirlər ki, Heydər Əliyev bunu mütləq etməlidir, onun mütləq etməlidir, bu işi görməlidir.

Bəli, mən öz məsuliyyətimi bilirəm və hesab edirəm ki, bunları etməliyəm. Ancaq bilirsiniz, bunu bir də deyirəm: mən nə gəlib prezident olmaq, nə burada respublikaya rəhbərlik etmək arzusunda olmuşam. Mən siyasətdən tamamilə geri çəkilmiş adam idim. Tale məni buraya bir də gətirdi. Buraya mən özümə görə yox, vəzifə tutmağa görə yox, xalq bu vəziyyətdən xilas etmək üçün gəlmişəm. Burada işlədiyim birinci gündən indiyə qədər nə gecəm var, nə də gündüzüm, bütün həyatım buna sərf olunmuşdur. Nə mümkündürsə, onu da edirik və nə mümkündürsə onu da edəcəyik.

Ancaq bunların hamısını adamlara düzgün izah etmək lazımdır. Bir də insanlarda müəyyən qədər dözümlə yaratmaq lazımdır. Bu da sizin borcunuzdur. Məsələn, təsəvvür edin, iyun ayında Azərbaycan parçalanma ərafəsində idi, vətəndaş müharibəsi idi, qan tökülürdü. Azərbaycanı artıq parçalamışdılar. Məgər bunun qarşısının alınması, Azərbaycanın bütövlüyünün saxlanması böyük hadisə deyilmi? Mən demək istəmirəm ki, buna böyük qiymət vermək lazımdır. Yox, əgər mən buraya gəlmişdimsə, bu mənim borcum idi. Mən bu borcumu yerinə yetirirdim və heç kəsə də minnət qoymuram.

Sonrakı dövrü götürək. Surət Hüseynovu gətirib o mərtəbəyə çıxaran mən deyildim ki ! Onun quldur dəstələrinə toplaşmağa imkan verən, ona belə imkanlar yaradan həmin o hakimiyyət oldu ki, o, onun əleyhinə çıxdı, münafişəyə girdi. Rəhim Qazıyevi götürün, onun kimi adam Azərbaycan xalqının qatı düşmənidir. Amma uzun müddət meydanlarda, orda-burda, televiziya və sairədə xalq qəhrəmanı kimi görünürdü. Bunlar hamısı birləşmişdilər. Cənub zonasını dağıdan kim idi ? Təkcə Əlikram Hüseynov deyildi ki, Surət Hüseynov idi, Rəhim Qazıyev idi, Ayaz Mütəllibov idi. Nədən ötrü ? Çünki onlar üçün millət, xalq, Azərbaycan, ölkə məfhumu yoxdur. Onlar oğru, cinayətkar, Azərbaycan xalqının qanını sormuş adamlardır. Onlar beləliklə öz hakimiyyətlərini təmin etmək istəyirdilər.

Bəs, bunların qarşısının alınması? Əbülfəz Elçibəy bir dəfə Kələkidən mənimlə telefon-

la danışarkən soruşdu ki, niyə Rəhim Qaziyev Milli Məclisdə onun haqqında belə çirkin sözlər deyir, siz ona imkan verirsiniz? Mən dedim ki, Əbülfəz bəy, bəs o, necə vaxt sizin qanadınızın altında sizə, sizin üzünüzdə çirkin sözlər deyəndə onu işdən çıxarmağa, həbs etməyə niyə cəsarətiniz çatmadı? Mən isə bunu etdim. Mən bu dövrü təhlil etmək fikrində deyiləm. Ancaq biz nə qədər çətinliklərdən gəlib keçdik. Bir dəstəni cənubda ləğv etmək, birini həbs etmək, digərini həbs etmək, onun qarşısını almaq, bunun qarşısını almaq... Müxalifətdə olan ayrı-ayrı qüvvələr də, –əgər onlar sağlam müxalifətdirsə, gərək belə etməsənlər – ondan da, bundan da istifadə edərək yalnız və yalnız hakimiyyətə gəlmək üçün aranı qarışdırmaq istəyirlər. Bu da, axı, Azərbaycan üçün təhlükədir. Bunların qarşısını almaq asan məsələ deyildir.

Son iki-üç ayı götürək. Burada Əli Nağıyev dedi ki, biz xəbərdarlıq edirdik. Bəli, biz özümüz də bildirdik ki, cürbəcür qüvvələr toplaşır, birləşir, əlaqəyə girirdi ki, nə var, nə var Heydər Əliyevi hakimiyyətdən uzaqlaşdırırlar. Bundan sonra hakimiyyəti özləri bölüşdürəcəkdilər. Bunu biz bildirdik. Ancaq görürsünüz ki, onlar istədiklərinə nail ola bilmədilər. Şübhəsiz, ola bilirdi ki, biz daha da kəskin tədbirlər görərdik. Ola bilirdi. Ancaq siz gördünüz ki, biz neft müqaviləsini imzalayan kimi, sentyabrın 22-də Rəhim Qaziyevi, Əlikram Hüseynovu qaçırtıdılar. Onlar özləri qaçmadılar, bunu təşkil etdilər. Sentyabrın 29-da Afeyəddin Cəlilovu və Şəmsi Rəhimovu öldürdülər. Oktyabrın 1-də proseslər başlandı və ayın 4-5-də artıq gəlib kulminasiya nöqtəsinə çatdı. Bunların da qarşısını aldıq.

Yeni Azərbaycan Partiyasının bu dövrdə, Azərbaycan Respublikası dövlətçiliyinin böyük təhlükə qarşısında olduğu bir dövrdəki fəaliyyətini mən yüksək qiymətləndirirəm və sizə, Yeni Azərbaycan Partiyasının bütün üzvlərinə bu proseslərdə Azərbaycanın dövlətçiliyini qorumaq üçün gördüyünüz işlərə görə təşəkkür edirəm. Sağ olun.

Eyni zamanda, biz hamımız onun şahidi olduq ki, həmin o gecə mənim müraciətimlə bütün Azərbaycan ayağa qalxdı. Mən bu gün tam qətiyyətlə deyirəm ki, çevriliş cəhdinin qarşısını biz silah gücünə yox, ordunun, inzibati orqanların gücü ilə yox, bəzən onların arasında satqınlar olduğu halda belə, ancaq xalqın milli həmrəyliyi ilə və xalqın Azərbaycan dövlətçiliyini qorumaq üçün ayağa qalxması ilə, xalqın Azərbaycan prezidentinə göstərdiyi hörmət və sədaqət ilə aldıq.

İndi ayrı-ayrı qruplar yenə orada-burada baş qaldırmaq istəyirlər. Qaçanlar gedib Moskvada yığışıblar. Rəhim Qaziyev də, Surət Hüseynov da oradadır. Mütəllibov əvvəldən oradadır. Onlar buraya emissarlarını göndərirlər və s. Bilirsiniz, Azərbaycanın belə ağır vəziyyətdə olduğu halda, xalqın müqəddəratını ayrı-ayrı qrupların mənafeyinə, necə deyirlər, qurban vermək istəyən adamlar Azərbaycanın xain düşmənləridir.

Təsəvvür edin, bu ağır vəziyyətdən çıxmaq üçün altı aydır ki, atəş dayandırılmışdır. İndi mən bunları demək istəmirəm, çünki bunlar bizim daxili işlərimizdir, bunları sadalamağa ehtiyac yoxdur. Biz nə qədər ağır danışıqlar aparırıq ki, məsələn, sülh yolu ilə həll edək, müharibə qurtarsın. Altı il gedən müharibədə ilk dəfədir ki, altı aydır qan tökülmür, şəhidlər gəlmir. İnsanlar ağır da olsa, çətin vəziyyətdə də olsa, heç olmasa

sülh şəraitində yaşayırlar. Ancaq biz hesab etmirik ki, vəzifəmiz bununla qurtarmışdır, yox. Biz torpaqları azad etməliyik. Qaçqınları öz yerinə qaytarmalıyıq. Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü təmin etməliyik. Bu asan məsələ deyildir. Ona görə asan məsələ deyil ki, 1988-ci ildən başlayaraq, bu problem meydana çıxan kimi dalbadal buraxılan səhvlər Azərbaycanı gətirib belə bir fəlakət vəziyyətinə çıxarmışdır. Ona görə asan məsələ deyil ki, Azərbaycanın başqa dövlətlər tərəfindən müdafiə olunması ilə Ermənistanın müdafiə olunması arasında böyük fərq var. Ermənistanın hələ böyük dövlətlər tərəfindən aldığı dəstəkdən savayı, nə qədər böyük diasporu var: Avropada, Amerikada, Rusiyada, Moskvanın özündə, Rusiyanın hər yerində.

Biz üz-üzə durmuşuq, amma eyni vəziyyətdə deyilik. Birinci, ona görə ki, Ermənistanı müdafiə edən qüvvələr bizi müdafiə edən qüvvələrdən qat-qat çoxdur. İkinci, ona görə, üstünlük onlardadır, torpaqlarımızın 20 faizini işğal ediblər. Nə üçün işğal ediblər? 1988-ci ildən bəri gedən proseslərin nəticəsində. İndi kimsə ölçür ki, hansı rayon nə vaxt əldən gedib. Bu rayonların hamısı artıq 1991-1992-ci ildə əldən getmişdi. Hamısı əldən getmişdi.

Ona görə də indi bu vəziyyətdən çıxmaq üçün işğal olunmuş rayonlarımızı geri qaytarmaq, yəni Ermənistan silahlı qüvvələrini oradan çıxarmaq üçün böyük siyasi işlər görülməlidir. Məsələn, mən Moskvaya getdim. Təsəvvür edin, şəhər Moskvaya uçmuşam, gecə saat 5-də buraya qayıtmışam. Hər bir səfərim belədir. Keçən dəfə, oktyabrın 21-də şəhər uçdum Moskvaya, gecə saat 1-də buraya qayıtdım. Bir dəqiqəm də boş olmadı. Noyabrın 17-də orada bir dəqiqəm belə boş keçmədi. Boris Yeltsinlə görüşlər, danışıqlar, başqa şəxslərlə görüşlər, danışıqlar oldu. Nəhayət, Füzulinin yubileyi. Onun da böyük əhəmiyyəti var idi. Bəli, Məhəmməd Füzulinin 500 illik yubileyi Rusiyanın paytaxtı Moskvada keçirildi. Bu da Azərbaycanın təbliğ olunması üçün, onun doğrudan da müstəqil dövlət kimi təmsil olunması üçün böyük bir hadisədir. Mən oradakı çıxışında dedim, vaxtilə Moskvada belə yubileyləri çox keçirmişdik. Ancaq bu, Sovet İttifaqı vaxtında idi. İndi, müstəqil Azərbaycan Respublikasının dahi şairi Məhəmməd Füzulinin yubileyi başqa bir ölkədə, Rusiyanın paytaxtı Moskvada keçirildi. Bunlar hamısı bizim gecə-gündüz gördüyümüz gərgin işlərdir.

Elə bir vəziyyətdə bir qrup orada, bir qrup burada toplaşır ki, aranı qarışdırsın. Yenə də məlumat gəlmişdir ki, kimsə çevriliş etmək istəyir, kimsə silahlı qüvvələr toplayır və s. Yəni biz belə bir şəraitdə yaşırıq. Belə bir şəraitdə prezident kimi mən Azərbaycanın rəhbərliyini öz üzərimə götürmüşəm. Məsuliyyətimi də bilirəm, çətinliyi də əvvəldən dərk etmişəm. Amma siz də bilməlisiniz, bütün xalq da bilməlidir ki, nə qədər böyük çətinliklər, problemlər var. Ancaq əmin ola bilərsiniz, heç bir qüvvə Azərbaycanın müstəqilliyini əlindən ala bilməyəcəkdir.

Dövlət çevrilişinə cəhd etmiş adamlar dərslərini aldılar. Əgər kim bunu anlamamışsa, yenə də belə əhvali-ruhiyyə ilə yaşayırsa, ayılsın, bilsin: onların heç birisi burada öz çirkin əməllərini həyata keçirməyə nail olmayacaq. Əbəs yerə qan tökmək lazım deyil və biz də buna yol verməyəcəyik. Azərbaycanın dövlətçiliyini, müstəqil Azərbaycan Respublikasının istiqlaliyyətini, Azərbaycanda indi bərqərar olan sabit ictimai-siyasi vəziyyəti qoruyacağıq və mən bir prezident kimi bütün bu müqəddəs vəzifələrin keşiyində dayanmışam.

Bu gün sizin qarşınızda çıxış edərək, eyni zamanda, bir daha bütün Azərbaycan vətəndaşlarına müraciət edirəm. Sizdən də rica edirəm ki, hərəniz öz yerinizdə tək-cə partiya üzvlərinə yox, bütün vətəndaşlara çatdırasınız ki, Azərbaycan üçün indi milli həmrəylik, vətəndaş həmrəyliyi, birliyi hava-su kimi lazımdır. Mən bir prezident kimi bu birliyi, həmrəyliyi təmin etməyə çalışacağam. Güman edirəm ki, Yeni Azərbaycan Partiyası da öz siyasi fəaliyyətini bundan sonra da bu istiqamətdə aparacaqdır. Və hamımız birlikdə bu çətinliklərdən çıxacağıq. Tam əminəm ki, biz müstəqil Azərbaycan Respublikasının xoşbəxt gələcəyinə nail olacağıq.

Yeni Azərbaycan Partiyasının yaranmasının ikinci ildönümü münasibəti ilə sizi bir daha təbrik edirəm, hər birinizə, partiyanın bütün üzvlərinə cansağlığı, xoşbəxtlik arzulayıram, partiyanın gələcək işlərində uğurlar diləyirəm. Sağ olun.

Vətənpərvər ziyalıların çağırışına xalqımız üçün taleyüklü müdrik cavab

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Heydər Əliyevin yanında respublika ziyalılarının bir qrupu ilə görüş

9 sentyabr 1995-ci il

Əziz və hörmətli dostlar !

Bu gün biz qeyri-adi bir görüş keçiririk. Mən bu şənbə günü sizi istirahətinizdən ayırmışam və bura dəvət etmişəm. Təxminən üç il bundan əvvəl baş vermiş bəzi hadisələri yada salmaq, xatırlamaq üçün. Eyni zamanda, üç il bundan əvvəl Azərbaycanın bu günü, gələcəyi haqqında düşünən adamların bir qisminin o vaxtkı təşəbbüslərinin zaman keçəndən sonra cəmiyyətimiz, xalqımız, millətimiz üçün nə qədər əhəmiyyətli olduğuna bir daha (mən «bir daha» deyirəm, çünki bu barədə öz fikirlərimi daim demişəm) qiymət vermək və bu barədə düşüncələrimi söyləmək üçün.

Bura dəvət olunan şəxslər 1992-ci ildə Azərbaycanın, respublikamızın həyatında ağır proseslər getdiyi zaman mənə çox müraciət edən Azərbaycan vətəndaşlarının bir qrupudur. Məlumdur, amma mən bunu qeyd etməliyəm ki, 1987-ci ildə mən Moskvada işləyərkən, o vaxtkı Siyasi Büronun üzvlüyündən, Sovetlər İttifaqı Nazirlər Soveti sədrinin birinci müavini vəzifəsindən istefaya gedəndən sonra həyatımda, mənim üçün doğma, əziz olan Azərbaycan Respublikasının, xalqımızın həyatında çox böyük dəyişikliklər əmələ gəldi.

O vaxtlar mən Moskvada yaşayarkən, demək olar ki, cəmiyyətdən tamamilə təcrid edilmiş bir vəziyyətdə olduğum dövrdə Azərbaycanla, doğma xalqla daim maraqlanırdım və onun qayğıları ilə yaşayırdım. Onun keçirdiyi çətin proseslər məni narahat edir, incidirdi. O vaxtkı şəraitə görə etdiyimdən artıq bir şey edə bilmirdim. Ancaq bəzi şeylər də edirdim.

Məlumdur ki, sonra 20 Yanvar faciəsi baş verdi. Xalq çox coşdu. 1990-cı il yanvarın 20-də xalqımıza çox qatı hərbi, siyasi təcavüz oldu. Xalqımıza böyük zərbə vuruldu. Cəmiyyətdə böyük canlanma əmələ gəldi. O zaman mən də kənarda qalmadım, öz sözümü dedim, münasibətimi bildirdim. O vaxta qədər mənim Azərbaycana qayıtmaq fikrim yox idi. Şübhəsiz ki, mən Azərbaycanın həsrəti ilə yaşayırdım. Ancaq hesab edirdim ki, mən artıq siyasi fəaliyyətdən kənardayam, Moskvada yaşayıram, –nə qədər ağır, çətin olsa da, orada yaşayıram. Belə hesab edirdim ki, qayıtmağa can atmağa ehtiyac da yoxdur. Şübhəsiz ki, ürəyim istəyirdi və başqa cür də ola bilməzdi.

20 Yanvar faciəsi məni dəhşətə gətirdi, çox həyəcanlandırdı. Mənə qarşı olan bütün təzyiqlərə, təqiblərə baxmayaraq, həyatım və ailəm üçün yaranmış təhlükəyə baxmayaraq, mən artıq siyasi fəaliyyətə qoşuldum. O mənada yox ki, bir siyasi mövqe, vəzifə tutum. Sadəcə – kənarda qalmaq üçün. Bir də ona görə yox ki, kənarda qalmağım mənim üçün pis olar. Ona görə ki, hiss etdim ki, mənim sözümə, fikrimə Azərbaycan xalqının indiki bu ağır dövründə böyük ehtiyac var. Məhz buna görə, başqa məqsədə görə yox.

O vaxt mən Azərbaycana gəlməyə çox can atdım. Hər vəchlə mənim qarşımı aldılar, çox maneələr törətdilər, hətta bunu mənə qadağan etdilər, inzibati təzyiq tədbirlərinə əl atdılar. Buraya gəlməyimi nə Sovetlər İttifaqının o vaxtkı rəhbərliyi istəyirdi («istəyirdi» demək olmaz, buna qəti etiraz edirdi), eyni zamanda, Azərbaycan Respublikasının o vaxtkı rəhbərliyi buna etiraz edirdi. Tək etiraz deyil, onlar birlikdə bütün tədbirləri görürdülər ki, məni insan hüquqlarından

məhrum etsinlər. O vaxt mən adi bir vətəndaş idim. Şübhəsiz, vətəndaş kimi istədiyim yerə gedə bilərdim. Axı, mən xaricə getmək istəmirdim. Sovetlər İttifaqı dövlət idi, onun daxilində istədiyim yerə gedə bilərdim, o cümlədən, doğulduğum, yaşadığım, işlədiyim vətənimə də qayıda bilərdim. Ancaq onlar mənim hüquqlarımı tamamilə pozdular, dağıtdılar, tapdadılar.

Mənim cəhdlərim bir neçə ay nəticə vermədi və bir sıra inzibati tədbirlərlə mənim Azərbaycana gəlməyimin qarşısını aldılar. Ancaq mən öz niyyətimdən əl çəkmədim, çalışdım, mübarizə apardım. O vaxtdan sonra mən mətbuatda – Moskva mətbuatında, informasiya orqanlarında açıq bəyanatlar verdim, fikirlərimi bildirdim. Faktiki olaraq 1990-cı ilin 21 yanvarında mən Kommunist Partiyasını mənən tərk etdim və açıq mübarizəyə başladım. Bu mübarizə şəxsən özümə yeni bir vəzifə almaq üçün deyildi. Sadəcə, görürdüm ki, xalq ağır vəziyyətdədir, respublikanın rəhbərləri xalqa xəyanət edirlər, xalqın ziyalı, dəyərli adamları ayağa qalxıblar, ancaq onları boğurlar. Hesab etdim ki, burada mənim səsim onların səsinə güc verə bilər. Beləliklə də, biz bu ağır vəziyyətdə xalqımızı, onun milli məniyyətini, mənafeğini qoruya bilərik.

Bütün bu cəhdlərin qarşısının alınmasına baxmayaraq, 1990-cı ilin yayında mən təyyarə ilə Bakıya uçmaq üçün çox ciddi bir addım atdım. Qarşıma qoyulan inzibati tədbirlər nəticə vermədi. O vaxt burada çox böyük bir cinayət, sui-qəsd etdilər. «Azərnəşrin» direktoru Əjdər Xanbabayev o zaman vaxtaşırı mənimlə telefon əlaqəsi saxlayan şəxs idi. Adi bir adam idi. Burada oturanların çoxları kimi, nə vəzifə sahibi idi, nə də mənim vaxtımda bir vəzifə almış adam idi. Adi ziyalı, vətənpərvər bir adam idi. Burada işlədiyim vaxtda mənimlə heç bir şəxsi münasibəti olmayan bir adam idi. Ancaq, sadəcə olaraq, Vətənə ürəyi yandığına görə, görünür daxili mənafeğini çox yüksək olduğuna görə, o mənimlə vaxtaşırı əlaqə saxlayırdı. Onu burada vəhşicəsinə qətlə yetirdilər, öldürdülər. Bu hadisə mənim buraya gəlməyimdən bir gün əvvəl oldu: mən Bakıya uçmalı idim, ondan bir gün əvvəl onu burada qətlə yetirdilər.

Təəssüf ki, bundan beş il keçsə də, bu cinayət hələ açılmayıb. Ancaq indi, güman edirəm ki, istintaq orqanları bu cinayətin açılmasına çox yaxın bir mərhələdədirlər. Əminəm ki, bu cinayət açılacaq, cinayətkarlar da tamamilə aşkar olunacaqlar.

Bu adamın vəhşicəsinə qətlə yetirilməsi, şübhəsiz ki, mənə ağır təsir etdi, bir insan kimi məni çox sarsıtdı. Ancaq, eyni zamanda, məni daha da ruhlandırırdı ki, əgər belə adi insanlar öz amalına görə özünü qurban verə bilirlərsə, demək, Azərbaycanda belələri az deyil. Demək, xalqımız öz milli məniyyətini itirməyibdir və mən bu fəaliyyətimi davam etdirməliyəm.

Bunun üstündən bir müddət keçəndən sonra yenə də böyük çətinliklərlə mən, nəhayət, Bakıya gəldim. Vaxtınızı almaq istəmirəm, bunlar hamısı məlumdur. Məni Bakıda yaşamağa qoymadılar, Naxçıvana getdim. Mən hesab etdim ki, doğulduğum, gəncliyimi yaşadığım torpaqda – Naxçıvanda həyatımı sona çatdıracağam. Ancaq orada Naxçıvanın əhalisi, xalq mənə çox böyük qayğı göstərdi. Mənə böyük hörmət etdilər və parlament seçkiləri zamanı – 1990-cı ilin sentyabr ayında mənim Azərbaycan və Naxçıvan parlamentlərinə seçilməyim haqqında cürbəcür təşəbbüslər etdilər.

Doğrudur, mən gedib orada evdə sakit oturmamışdım. Mən o vaxt çoxlu görüşlərə gəldirdim, Yanvar faciəsi ilə əlaqədar, Azərbaycanın müstəqil olması üçün, ölkəmizin milli azadlığı haqqında, Ermənistanın Azərbaycana təcavüzü və bu təcavüzün qarşısını almaq üçün Azərbaycanın lazımı tədbirlər görməməsi barədə öz fikirlərimi söyləyirdim. O vaxtlar mənim fikirlərim çox təsirli idi. Mən xalqla əlaqədə idim. Demək olar ki, o vaxt Naxçıvan Muxtar Respublikasının bütün bölgələrində, böyük şəhərlərində, kəndlərində oldum, insanlarla görüşdüm. Bu görüşlər onlar üçün böyük dayaq, mənim üçün də bir təsəlli oldu. Hər halda mən uzun müddət təcrid olunduğum bir vəziyyətdən çıxdım.

Nəhayət, məni həm Naxçıvan Muxtar Respublikasının, həm də Azərbaycan Respublikasının parlamentinə deputat seçdilər. Mənim parlamentdəki çıxışlarım da, mənə qarşı olan ədalətsiz hərəkətlər, təhqirlər də məlumdur. Hər halda hesab edirəm ki, o vaxtlar Naxçıvan Muxtar Respub-

likasında milli azadlıq hərəkatını qaldırmaq üçün, müstəqillik barədə fikirləri möhkəmləndirmək üçün orada milli azadlıq arzusunda olan insanlarla bərabər biz çox iş gördük. O vaxt Naxçıvan Azərbaycana çox böyük bir örnək oldu, çox təsir etdi. Bunlar da hamısı sizə məlumdur. Mən, sadəcə olaraq, əsas mövzuya gəlmək üçün bunları bir balaca xatirinizə salıram.

Kommunist Partiyası dağılandan sonra və Sovet İttifaqı artıq dağılmaq ərəfəsində ikən – 1991-ci ilin yayında mən bir müddət Moskvada yaşadım. Sonra buraya gəldim. Moskvadakı qiyam barədə Bakıda eşitdim. Mən Naxçıvana getdim. Muxtar Respublikanın, Naxçıvanın əhalisi meydanlara toplaşdı – on minlərlə, biri deyirdi 60 min, biri deyirdi 70 min adam, demək olar ki, əhalinin əksəriyyəti mənim Ali Məclisə sədr seçilməyimi tələb etdi. Mən də buna razılıq verdim. Orada da mən buna əvvəlcə çox müqavimət göstərdim, istəmirdim. Razılığımın səbəbi o oldu ki, Naxçıvan ağır vəziyyətdə idi, ona kömək etmək lazım idi. Bu da mənim borcum idi. Şübhəsiz ki, kənarda duran bir adam kimi mən bu köməyi edə bilməzdim. Ancaq həmin vəzifəni üzərimə götürəndən sonra bu köməyi etməyə imkanlarım oldu və işlər də gördük.

Sonra Xalq cəbhəsi hakimiyyətə gəldi və onun hakimiyyətə gəlməsinə mən bir siyasi xadim kimi dəstək verdim, bir şəxs kimi kömək etdim. Ancaq onların da hakimiyyət dövrü nə cür oldu, nə təhər oldu – sizə məlumdur. Bilirsiniz ki, 1992-ci ildə Ayaz Mütəllibov hakimiyyətdən gedəndən sonra burada çox proseslər cərəyan edirdi. Burada prezident seçkiləri təyin olunmuşdu. Böyük-böyük qruplar mitinqlər keçirirdilər ki, o vaxtlar konstitusiyada qoyulmuş yaş həddi götürülsün və Heydər Əliyev də prezidentliyə namizədliyini verə bilsin.

Düzdür, mənim onlarla heç bir əlaqəm yox idi. O mitinqdə iştirak edənlərin bəziləri indi buradadırlar, mən bunu tam səmimi olaraq deyirəm, heç bir əlaqəm yox idi. Naxçıvanda televiziya o qədər də normal işləmirdi, bu məlumatları biz çox gec alırdıq. Bəzən hamısını da ala bilmirdik, ancaq qulağıma dəyirdi. Mənim yanıma çox adamlar gəlirdi, belə məsələlər haqqında məlumatlar verirdilər. Mənimlə söhbət edənlərin – o cümlədən, burada iştirak edənlərin çoxu mənim yanıma gəlirdi – hamısına deyirdim ki, siz bunları nahaq edirsiniz, mən nə prezident olmaq fikrindəyəm, nə Azərbaycanın rəhbərliyinə qayıtmaq fikrindəyəm, nə də Bakıya dönmək fikrindəyəm. Mən yalnız və yalnız Naxçıvanda yaşayıram və əlimdən gələni edirəm ki, Naxçıvan blokada şəraitindən, bu ağır vəziyyətdən çıxsın.

1992-ci ilin mayında burada parlamentin sədri seçilirdi. O vaxt bu məsələlər parlamentdə də qaldırıldı. Mən buna da tamamilə etiraz etdim. Yəni məndən soruşan olmadı, ancaq mən özüm buraya gəlməyimi, parlamentə sədr seçilməyimi heç lüzumlu hesab etmirdim. O təkliflərlə orada təşəbbüs qaldıranlarla da mənim qətiyyəni heç bir əlaqəm yox idi.

Təəssüf ki, həmin gündən bir gün qabaq Naxçıvanla Ermənistan arasında hərbi münaqişə başladı. Onun səbəbləri mənə məlumdur ki, bunu kim, nə üçün etmişdi. Biz orada şəhidlər verdik, qurbanlar verdik. Naxçıvanın ərazisini Ermənistan silahlı qüvvələrinin hücumundan qorumaq üçün 40 gün müharibə apardıq.

Sonra, 1992-ci ilin payızında mənim yanıma cürbəcür xahişlərlə, tələblərlə adamlar gəlirdi ki, siz Bakıya gəlməlisiniz, respublikanın siyasi həyatında iştirak etməlisiniz, Azərbaycanda vəziyyət ağırdır. Mən bunun zəruriliyini hiss edirdim. Ancaq burada proseslər o qədər gərgin idi və cürbəcür iddiada olan adamlar o qədər çox idi ki, mən, sadəcə olaraq özümü o səviyyəyə endirmək, gəlib bu işlərlə məşğul olmaq istəmirdim. Tam səmimiyyətlə sizə deyirəm ki, mənim yenidən Bakıya qayıtmaq fikrim yox idi. Bir tərəfdən ürəyimdə daxili inciklik var idi, ikinci tərəfdən isə hesab edirdim ki, indi yeni meydana gəlmiş siyasətçilər var, qoy Azərbaycanın işlərini onlar aparsınlar, onlara imkan vermək lazımdır.

Ancaq buna baxmayaraq, mənim yanıma, Naxçıvana qruplarla ayrı-ayrı adamlar gəldilər, çox xahişlər etdilər. Burada oturanların çoxu şahiddir ki, mən hər dəfə onları çox mehriban qarşılayıb, ətraflı söhbət edib, onlara öz təşəkkürümü bildirib, hər dəfə də deyirdim ki, çox sağ olun, sizin bu münasibətinizdən mən çox məmnunam, ancaq mən bu təkliflərin heç biri ilə razı deyiləm, bunla-

rın heç birini qəbul etmirəm və qəbul etməyəcəyəm.

1987-ci ilin sonundan, demək olar ki, 1988-ci ildən mənə qarşı ədalətsizlik, böhtançılıq kampaniyası başlanan zamandan mən, şübhəsiz ki, mənəvi əzab çəkirdim. Ayrı-ayrı adamların, şəxslərin, ziyalıların gəlib Naxçıvanda mənə ziyarət etmələri, mənimlə görüşmələri, söhbət etmələri mənim üçün xoş bir hal idi, mənəvi təskinlik idi. Ona görə ki, təəssüflər olsun, çoxları – mənimlə bərabər işləmiş, uzun müddət mənimlə əməkdaşlıq etmiş, mənim rəhbərliyim altında yaşamış, inkişaf etmiş, vəzifələrdən-vəzifələrə çıxmış adamlar ya mənə unudular, ya da bəziləri o böhtançıların tərəfinə keçdilər.

Belə bir şəraitdə yanıma gələn adamların çoxunu mən keçmiş zamanlarda tanımırdım. Gəlirdilər, özlərini təqdim edirdilər, özləri haqqında məlumat verirdilər. Onları qəbul edirdim və tam səmimiyyətlə demək istəyirəm ki, bundan məmnun olurdum. Çünki, təsəvvür edin, mənəvi cəhətdən çox ağır vəziyyətdə yaşayan insan – cəmiyyətdən təcrid olunmuş, bəzi adamların xəyanətkarlığını, nankorluğunu görən insan bir də baxır ki, qapı açılır, heç gözlənilmədən, tanımadığı bir adam gəlib özünü təqdim edir və öz münasibətini bildirir. Şübhəsiz ki, dara düşən hər bir adam üçün, o cümlədən, mənim üçün bu, müsbət hadisədir. Ancaq yenə də deyirəm, mən bu təkliflərin heç birisini qəbul etmirdim.

Son zamanlar ən çox Sirius Təbrizli gəlirdi, uzun müddət Naxçıvanda yaşadı. Hətta mən gördüm ki, o istəyir Naxçıvanda, ümumiyyətlə, bizimlə bərabər yaşasın. Dəfələrlə mənim yanıma gəldi. Tək öz adından yox, çox böyük ziyalı qrupu adından mənimlə söhbət apardı ki, mən Bakıya gəlməliyəm. Mən hər dəfə ona çox səmimiyyətlə deyirdim ki, dediyin sözlərin hamısı əsaslıdır, ancaq mən indi bu təklifləri qəbul edə bilmərəm.

Nəhayət, mənim üçün gözlənilmədən «Səs» qəzetində Sirius Təbrizlinin böyük bir müsahibəsi çıxdı. Naxçıvanda mən o müsahibəni oxudum. Şübhəsiz ki, bu mənə görə yox, respublikanın həyatından narahat olduğuna görə yazdığı çox səmimi bir müsahibə idi - Sirius Təbrizli «Heydər bəyi biz çağırmalıyıq!» Qəzetin 1-ci, 2-ci, 3-cü səhifələri, bəlkə də 4-cü səhifəsi də, bəli, qəzetin nömrəsi bütünlüklə buna həsr olunmuşdu.

Mən bu müsahibəni çox məmnuniyyətlə oxudum. Sirius Təbrizlinin bu cəsarətli hərəkətinə, ədalətli mövqeyinə çox yüksək qiymət verdim. Bundan sonra, xatirimdədir, Sirius Təbrizli ora gəldi. Mən ona yenə dedim ki, çox sağ ol, bunu yazmısan. Ancaq mən heç bir şeyi qəbul edə bilmərəm.

Yeri gəlmişkən, mən «Səs» qəzeti haqqında demək istəyirəm. Bilirsiniz ki, Azərbaycanda qəzetlər çoxdur. Mən bu gün «Səs» qəzetinə xüsusi təşəkkürümü bildirmək istəyirəm. Mən 1991-ci il fevralın əvvəlində Azərbaycan parlamentinin birinci sessiyasında çıxış etdim, sizə məlumdur. Mənim çıxışımı heç kəs dərc etmək istəmirdi. O vaxt «Aydınlıq» qəzeti və onun müxbiri Mahal İsmayılov – mən onu da çox minnətdarlıqla xatırlayıram. İki il burada olduğum müddətdə çox çalışmışam onunla görüşüm, təəssüf ki, görüş bilməmişəm, - o mənim yanıma, yaşadığım evə gəldi. Xahiş etdi ki, çıxışımın mətnini ona verim, dərc etsinlər. Mənim bu çıxışımı ilk dəfə «Aydınlıq» qəzeti tamamilə dərc etdi. Mənim üçün lazım idi ki, ictimaiyyət, əhali çıxışımı olduğu kimi oxusun. Çünki o vaxt rəsmi qəzetdə bu çıxış olduğu kimi verilməmişdi – bir hissəsi verilmişdi, bir hissəsi verilməmişdi. Mən istəyirdim ki, bu çıxış olduğu kimi, necə var, elə də verilsin. Özü də mənim çıxışım əvvəldən yazılmış çıxış deyildi. O vaxt Moskvadan gətirdiyim bir diktofonum var idi. Naxçıvandan olan bir deputatla bir yerdə otururdum. Həmin diktofonu ona verdim, dedim ki, mən ora gedəndə sən bunun düyməsini bas, mən çıxışımı qurtaranadək yaz ki, sonra mən onu götürə bilim. Mən hər şeyi sizə açıq danışırım. O da bunu çox yaxşı etdi. Bu adam indi gərək ki, haradasa polis rəisidir. Naxçıvandan deputat idi – Allahverdi Həsənov. O vaxt salonda oturarkən çoxları mənə yaxın gəlmirdilər. O isə həmişə mənim yanımda otururdu və sübut etmək istəyirdi ki, mənim yanımda oturub. Çox sağ olsun. Bəzən rəyasət heyətinə qeydlərimi də ona verirdim və deyirdim ki, apar ver. Onu da edirdi. Çox yaxşı xidmət edirdi.

Ona görə də mənim çıxışımı sonra gətirib kağıza köçürmüşdük. «Aydınlıq» qəzeti bu çıxışı

verdi. Onda mənim «Səs» qəzetindən xəbərim yox idi.

Xatirinizdədir ki, ondan bir ay sonra, mart ayının əvvəlində Sovetlər İttifaqının saxlanması haqqında referendum barədə bir sessiya oldu. Mən orada çox kəskin çıxış etdim ki, Sovetlər İttifaqı dağılır, o saxlanıla bilməz, Kommunist Partiyası hakimiyyətdən getməlidir və sair. Yenidən təqiblər oldu. «Aydınlıq» qəzeti birinci dəfə çıxışımı dərc etdiyinə görə mən hesab etdim ki, indi bunu da dərc edəcəkdir. Mən o vaxt «Aydınlıq» qəzetinə müraciət etdim ki, siz bir yaxşı iş görmüşünüz, bunu da dərc edin. Mən hər şeyi olduğu kimi deyirəm. Xidmətlərini də deyirəm ... «Aydınlıq» qəzeti ikinci dəfə bunu dərc etmədi: «Yox, olmaz, mümkün deyil, birinci dəfə dərc edəndən sonra bizi sıxdılar, əzdidilər» və sair.

«Səs» qəzetinin nümayəndəsi özü mənim yanıma gəldi ki, bəs, sizin çıxışınız var ? Dedim ki, var. Verə bilərsiniz ? Verə bilərəm. Verdim apardılar, dərc etdilər. Bax, o vaxtdan mənim həyatım bu «Səs» qəzeti ilə bağlanıb. Ona görə «Səs» qəzetinə mənim xüsusi hörmətim var. Bu qəzetin təsisçisi Fəraməz Maqşudovdur. Fəraməz Maqşudov o vaxt «Əlincə» cəmiyyətini yaratmışdı. «Əlincə» cəmiyyəti də bu qəzeti buraxırdı. Mən o vaxtdan bu «Səs» qəzeti ilə bağlıyam. İndi bu günkü danışığımızın mövzusu olan məsələlərin hamısı o vaxt «Səs» qəzetində dərc olunmuşdur. Sirius Təbrizlinin həmin bu böyük mü sahibəsi «Səs» qəzetində dərc olundu və bundan sonra «Səs» qəzeti ilə bizim əməkdaşlığımız sonadək davam etdi.

Mən dedim ki, Sirius Təbrizli gəldi, bu mü sahibəsini təqdim etdi, danışdıq, mən təşəkkürümü bildirdim. Ancaq yenə də dedim ki, çox sağ olun. Mən heç bir şeyi qəbul etmirəm. Çünki burada yazılmışdı ki, Heydər bəyi biz çağırmalıq. Mən dedim ki, çağırırsınız, çağırın, ancaq mən yerimdən tərpənən deyiləm, sağ olun. Şübhəsiz ki, burada, Azərbaycanda məni çağırmaq istəyən bir Sirius Təbrizli deyildi, çoxları idi. Mən o vaxt nəinki Bakıdan, digər şəhərlərdən, rayonlardan, qəsəbələrdən də məktublar alırdım. O məktubların bəzilərini poçtlarda saxlayırdılar, buraxmırdılar, – mən bunu bilirdim, – amma bəziləri də gəlib çatırdı.

Bir müddətdən sonra «Səs» qəzetində Azərbaycanın bir qrup ziyalisının mənə müraciəti dərc olundu. Bu da mənim üçün gözlənilməz bir şey idi. «Azərbaycan sizin sözünüzü gözləyir» müraciətini 91 nəfər ziyalı imzalayıbdır. Mən bu müraciəti də, imza atanların adlarını, familiyalarını da oxudum. Çoxunu mən tanıyıram. Amma bir çoxunu mən səmimi deyirəm, həqiqətən, - şəxsən tanımıram. Bu siyahının xarakterik cəhəti nədən ibarətdir? Ondan ibarətdir ki, bu siyahıda olan adamların əksəriyyəti, şübhəsiz, ziyalılardır. Amma əksəriyyəti heç bir vəzifə tutmayan adamlardır və mən burada işləyən vaxtda da, məni mənim dövrümdə bir vəzifə, imtiyazlar alan adamlar deyillər. Bunlar özləri öz əməyi ilə yaşamış, işləmiş adamlardır. Ancaq görünür, respublikanın həyatı üçün çox ürəyi yanan adamlardır. Eyni zamanda, cəsarətli adamlardır. Onlar o vaxt – Naxçıvana qarşı, şəxsən mənə qarşı böyük təzyiqlər olduğu zaman belə bir məktuba imza atmışlar.

Bu, 1992-ci il oktyabr ayının əvvəlində olmuşdu. O vaxt Naxçıvana qarşı təzyiq doğrudan da çox böyük idi. Sizə düzünü deyim, bəzən fikirləşirdim: bəlkə mən Naxçıvandan çıxım gedim ki, Naxçıvana qarşı bu təzyiq azalsın? Amma ölçürdüm-biçirdim ki, bəlkə mən gedəndən sonra Naxçıvan daha da pis vəziyyətə düşə bilər. Yəni mən özümü, necə deyirlər, qurban verməyə də hazır idim. Moskvaya dönmək mənim üçün çətin idi. Başqa bir yerə getmək imkanı axtarırdım ki, bəlkə Naxçıvandan çıxım gedim. Niyə? 1990-cı ildə ki, Naxçıvana gəldim, orada xalq məni qarşıladı. O vaxt burada Azərbaycanın rəhbərliyi - mənim vaxtilə yetişdirmələrim, mənim vaxtında işləmiş adamlar mənə görə Naxçıvana qarşı mənfi hərəkətlər etməyə, Naxçıvanı blokada salmağa və sair hallara başladılar.

O vaxt Afiyəddin Cəlilov Naxçıvanda həm Vilayət Partiya Komitəsinin katibi idi, həm də Ali Sovetin sədri idi. Onu oradan götürdülər. Rəhbərliyi dəyişdirdilər. Elə etdilər ki, orada dəyişikliklər aparsınlar. Dəyişiklik apardılar. Naxçıvanın rəhbərliyini dəyişdirdilər. Onlar da çalışırdılar ki, orada məni bir balaca sıxışdırınsınlar. Amma mənim nəyimi sıxışdıracaqdılar? Mən oturmuşdum evdə bir şey edə bilmədiklər.

Mən bunu da qeyd etməliyəm ki, sonra, sentyabr ayının əvvəlində Naxçıvanın vətənpərvər adamları, müstəqillik sevən adamları o vaxt Moskvada qiyam zamanı Azərbaycan rəhbərliyinin o qiyamı dəstəklədiyinə görə Naxçıvanda ayağa qalxmışdılar. Mən o vaxt Naxçıvanda deyildim. Qiyam baş verməmişdən bir neçə gün əvvəl Moskvadan çıxıb Bakıya gəlmişdim. Burada yaşayırdım.

Amma mən orada olmadan, mənim xəbərim olmadan Naxçıvanda xalq ayağa qalxmışdı, o qiyamı dəstəkləyən Azərbaycan rəhbərliyinə qarşı böyük mitinqlər keçirmişdilər, gedib Vilayət Partiya Komitəsinin binasını bağlamışdılar, partiyanı ləğv eləmişdilər. Bunu Naxçıvanın vətənpərvər, müstəqillik sevən insanları etmişdilər.

Burada avqustun 30-da sessiya oldu. Sentyabrın 1-də mən Naxçıvana gəldim. İndi vaxtınızı almaq istəmirəm. Düzdür, mənim yolumu kəsdi, Naxçıvana buraxmaq istəmirdilər, hər halda çıxıb getdim. O vaxt gəldim ki, Naxçıvanda aləm qarışıb. Mən Naxçıvana gələn axşam böyük bir mitinq çağırıdılar, bu mitinqə, demək olar ki, 70 min adam toplaşdı. Mən gedib həmin mitinqdə iştirak etdim. Bu vaxt prezident seçkisi keçirilirdi və Mütəllibov prezident seçilməli idi. Mən burada sessiyada olarkən açıqca dedim ki, bu prezident seçkisi indi keçirilə bilməz və Ayaz Mütəllibovun prezident seçilməyə haqqı yoxdur. Mütəllibovun özünün yanında, –burada oturmuşdu, –mən bunu dedim. Getdim Naxçıvana sentyabr ayının 8-nə prezident seçkiləri təyin olunmuşdu. Naxçıvanda sessiya keçirildi, məni Ali Məclisin sədri seçdilər. Birinci qərarımız o oldu ki, Naxçıvanda prezident seçkilərini qadağan edək. Amma ondan qabaq Vilayət Partiya Komitəsi prezident seçkiləri üçün Naxçıvanda dairələr, məntəqələr yaratmışdı, bülletenlər gətirmişdilər. Böyük məsrəf, xərc olmuşdu. Bunlar hamısı var idi.

Biz bunu qadağan etdik. Dərhal Bakıdan, Azərbaycandan böyük təzyiqlər oldu. Buradan Naxçıvana 9 deputat göndərdilər. Xatirimdədir, onlardan üçü general idi: general Nəsirov, general İsrəfilov, respublika prokurorunun müavini Cəfər Quliyev, o da, yəqin ki, general idi. Doqquz

deputat, daxili işlər nazirinin birinci müavini başda olmaqla, 60 nəfər də daxili qoşunlardan və sairə zabit göndərildilər. Çətin bir vəziyyət yarandı. Mən onlara ultimatum verdim ki, Naxçıvanı tərk etməlidirlər. Naxçıvanı tərk etməsələr, xalq qalxacaq və şübhəsiz, vəziyyət çox gərginləşəcək. Onlar qorxdular, çəkildilər, Naxçıvanı tərk etdilər. Naxçıvanda prezident seçkiləri keçirilmədi.

Ondan sonra Naxçıvana təzyiqlər daha da artdı. Burada bir qrup naxçıvanlı hüquqşünası ortaya çıxardılar ki, Heydər Əliyev Naxçıvanı Azərbaycandan ayırır və sair. Yəni bu, Naxçıvana olan təzyiqlərin bir mərhələsi idi. Xalq cəbhəsi hakimiyyətə gələndən sonra Xalq cəbhəsinin rəhbərliyi Naxçıvana təzyiqlər etməyə başladı. Mən bunu ona görə danışiram ki, bu sənədlər, müraciətlər o vaxt qalxdı ki, Naxçıvana qarşı təzyiqlər başlandı. Artıq Mütəllibov hakimiyyəti tərəfindən yox, Xalq cəbhəsi hakimiyyəti tərəfindən.

Məsələn, bu müraciət oktyabrın 4-də olmuşdu və oktyabrın 24-də Xalq cəbhəsi Naxçıvanda çevriliş etmək istədi. Bunu da etdi. Silahlı dəstələrlə gedib Daxili İşlər Nazirliyini, televiziyanı zəbt etdilər və televiziya ilə bizim əleyhimizə çıxış etdilər. Biz bunun qarşısını yenə də kütlənin köməyi ilə aldığımız. Bax, məhz bu zaman, bu gərgin dövrdə mən istəyirdim ki, Naxçıvana bu təzyiqlər olmasın. Buna görə də istəmirdim heç bir başqa siyasətə qarışım. Mən, sadəcə olaraq, Naxçıvanı bu ağır vəziyyətdən çıxarmağa çalışırdım. İranla, Türkiyə ilə əlaqələr yaradıb onlardan ərzaq və sair almaqla məşğul idim. Bax, belə bir zamanda belə bir müraciət mənə gəldi.

Bu müraciəti alandan sonra mən çox düşündüm. Sirus Təbrizli mənim yanıma gəldi, hətta mənə bir sənəd də gətirdi ki, biz bir cavab layihəsi hazırlamışıq. Mən bu cavabı da vermək istəmədim və nəhayət, çox ölçüb-biçdim və özüm bir cavab yazdım. O da yenə «Səs» qəzetində dərc olundu.

Bax, bu tarixi bir balaca xatırlayaraq mən sizinlə bu görüşümün məqsədini açıram. Məqsəd ondan ibarətdir ki, o vaxt şübhəsiz, Azərbaycanın vəziyyətini, bu gününü, gələcəyini düşünən adamların əksəriyyəti məni bir ümid yeri kimi axtarıb tapırdı və mənə müraciət edirdi. Mən belə hesab edirəm. Müraciət edən adamların bəziləri bunu şifahi edirdilər, bəziləri gəlib edirdilər. Amma bir qrup, 91 adam rəsmi müraciətə imza atıb qəzetə vermişdi, heç bir təzyiqdən, təqibdən qorxmayaq. Mənim sizə danışdıqlarım onu göstərir ki, təzyiqlər, təqiblər var idi. Güman edirəm ki, imza atan bu adamların bəziləri sonra təqib olunmuşdular.

Mən iki ildən artıqdır ki, Bakıdayam. Ola bilər, indi siz soruşasınız ki, biz o vaxt sizə müraciət etmişik, siz bizi indi yada salmısınız. Yox, siz həmişə mənim qəlbimdə olmusunuz, heç vaxt unutmamışam. Amma sadəcə olaraq, mən hesab edirdim ki, siz müraciət edəndə heç biriniz şəxsi bir məqsəd daşıyırdınız, elədimi? Siz Azərbaycanın dövlətçiliyi, müqəddəratı, Azərbaycanın taleyi haqqında düşünürdünüz. Bir halda tale belə gətirdi ki, mən Azərbaycana gələsi oldum və burada işlərə başlayas oldum, demək, mən birinci növbədə bu işlərlə məşğul olmalı idim. Ancaq inanın, mən elə o vaxtdan imkan axtarırdım ki, sizi dəvət edim, sizinlə görüşüm. Mümkün olmurdu. İndi nə edək, üzərimizə düşən məsuliyyət o qədərdir ki, sutkanın 24 saatını da işləsən çatdırmaq mümkün olmur. Ona görə də mən bu planları qururdum ki, gələn həftə, o birisi həftə görüşəcəyəm. Ancaq, nəhayət, indi bu imkan əldə olunub. Ona görə mən xahiş etdim ki, bu 91 şəxsi dəvət etsinlər. Yenə də deyirəm, bəziləri ilə şəxsən tanışlığım yoxdur, yəni şəxsi görüşüm olmayıb. Mən hamınıza təşəkkür edirəm.

Ona görə yox ki, mən buraya gəlmişəm. Ona görə ki, siz doğrudan da millətin, xalqın taleyi haqqında düşünən adamlar və cəsarətli adamlar olmusunuz, belə adamlar da varsınız. Bu müraciət olsa da, olmasa da proseslər gedirdi, nəşə olacaq idi. Ola bilərdi ki, mən gələydim, ola bilərdi mən gəlməyəydim, bunun fərqi yoxdur. Əsas mənə ondan ibarətdir ki, siz öz vətəndaşlıq, vətənpərvərlik hissiyatlarınızı açıq bildirmisiniz. Bu birinci. İkincisi də, şübhəsiz, mənə qarşı ədalətsizlik olan bir dövrdə və uzun müddət mənimlə bərabər işləyən adamların mənə qarşı nankor çıxdıqları, vəfasız olduqları bir dövrdə siz o daxili sadaqətinizi büruzə vermisiniz, açmışınız və hətta qəzetə vermişiniz. Ona görə təşəkkür edirəm.

Mən çox təəssüflə demək istəyirəm ki, bu müraciətə imza atanlardan, 91 nəfərdən bir qismi rəhmətə gedibdir. Bu, Kərim Kərimovdur. O çox böyük bir alim idi. Gərək ki, son vaxtlar Arxi-tectura və İncəsənət İnstitutunun direktoru idi. Çox dəyərli bir insan idi. Xüsusən, Azərbaycanın qədim miniatur sənətinin tədqiq olunması və elmi surətdə əsaslandırılması mövzusunda onun çox gözəl kitabları var. Mən onu yaxşı tanıyırdım. Rəhmətə gedibdir.

Xəlil Rza, bizim məşhur şairimiz. Rəhmətə gedibdir. Bilirsiniz ki, vəfatından sonra mənim fərmanım ilə o, respublikanın ən yüksək ordeni – «İstiqlal» ordeni ilə təltif olunubdur.

Ağababa Mahmudov, Tusi adına Pedaqoji Universitetin müəllimi. Çox təəssüf edirəm ki, onunla şəxsən tanış deyildim.

Əmir Mərdanov, Elmlər Akademiyası Botanika İnstitutunun laboratoriya müdiri. Onunla da mənim şəxsi tanışlığım olmayıbdır, təəssüf edirəm.

Mövsüm Mövsümov, yaxşı bir jurnalist idi. Mən onu tanıyırdım. Vəfat edibdir.

Mirzə Əsgərov, bu da çox gözəl jurnalistlərdən biri idi və «Naxçıvan» qəzeti ki, var, indi çox yaxşı fəaliyyət göstərir, onun təsisçisidir, onun əsasını qoyan adamdır. Çox dəyərli bir insan idi.

Məmməd Məmmədov, Texniki Universitetin dosenti. Onunla da şəxsi tanışlığım olmayıb, şübhəsiz, ola bilər, mən işləyən vaxtlar görüşmüşük, amma xatırlaya bilmirəm.

Mən rica edirəm, bu şəxslərin xatirəsini birdəqiqətlik sükutla yad edək. Allah rəhmət eləsin.

İndi isə mən istərdim, Sirius Təbrizli bu işlərdə ən çox fəal olmuş bir adam kimi əvvəlcə o şəxslərin siyahısını oxusun ki, bu müraciətə imza atıblar ...

Mən görüşümüza başalayarkən dedim ki, bu görüş müəyyən dərəcədə xatirə xarakteri daşıyır. Ona görə də təxminən üç il bundan öncə mövcud olmuş vəziyyəti və irəli sürülmüş təşəbbüsləri, dərc edilmiş sənədləri yada salmağa ehtiyac var. Lakin məqsədim, bir daha deyirəm, sizinlə görüşmək, sizə öz təşəkkürümü bildirməkdir. Ona görə yox ki, siz o vaxt bu müraciətə imza atmısınız və buna cavab olaraq mən Azərbaycanın siyasi vəziyyəti barədə öz fikirlərimi bəyan etmişəm, Yeni Azərbaycan Partiyasının yaradılmasına razı olmuşam və bu partiyada fəal iştirak etməyə söz

vermişəm. Ona görə ki, Yeni Azərbaycan Partiyasının yaradılması ilə, yaxud mənim yenidən siyasi fəaliyyətə qayıtmağımla deyil, təkcə elə bu addımla siz özünüzdün vətəndaşlıq borcunuzu yerinə yetirmisiniz və bir daha bildirirəm, o ağır, çətin dövrdə, biz hamımız təzyiqlər altında olduğumuz bir zamanda cəsarət, qeyrət, qəhrəmanlıq göstərmisiniz. Mən bunu tam qətiyyətlə deyə bilərəm. Sizin bax, bu vətəndaşlıq mövqeyinizə görə, mənəvi saflığınıza görə, Azərbaycan mənimə ümumi işlərimizə sədaqətinizə görə hamınıza təşəkkür edir, cəsarətinizi arzulayıram və bütün işlərinizdə uğurlar diləyirəm.

Azərbaycanda vəziyyət indi də ağırdır və qoy heç kəs elə təsəvvür etməsin ki, bu vəziyyəti çox qısa bir zamanda ciddi şəkildə dəyişdirmək mümkündür. Çünki hər hansı bir problem həll edildikdən sonra başqa birisi meydana çıxır. Bu da həll olunursa, yeni bir problem yaranır. Burada bir təbiilik, yəni obyektiv səbəblər var. Şübhəsiz ki, respublikamızda vəziyyətin gərgin olmasının başqa səbəbləri də mövcuddur. Təbiilik, obyektiv səbəblər ondan ibarətdir ki, Sovet İttifaqı dağıldıqdan sonra müstəqillik əldə edən respublikaların hər biri keçid dövrü yaşayır. Bu dövrü keçirən respublikaların hamısında ağır proseslər gedir. Həmin proseslər onların bəzilərinə daha ağır gəlir, digərinə nisbətən yüngül keçir.

Dünən mən Moldovanın baş naziri cənab Sangelini qəbul etdim. Mən bir müddət öncə Buxarestdə Qara dəniz hövzəsi ölkələrinin iqtisadi əməkdaşlıq toplantısında iştirak edərkən Moldova prezidenti cənab Snequrla görüşdük. Bu görüşün təşəbbüsçüsü, o idi. Biz respublikalarımız arasında əməkdaşlığın genişləndirilməsi barədə ətraflı söhbət etdik. Həmin görüşün nəticəsi olaraq sentyabrın 8-də Moldova nümayəndə heyəti buraya gəlmişdi. Biz onlarla görüşdük, Fuad Quliyev danışıqlar apardı. Onlarla mənim də söhbətim oldu. Nəhayət, yaxşı bir müqavilə imzaladıq, iqtisadi əməkdaşlığı inkişaf etdirmək üçün bəzi tədbirlər müəyyənləşdirdik.

Mən Moldovada vəziyyətlə maraqlandım. Şübhəsiz ki, onlarda müharibə getmir. Doğrudur, onlarda «Dnestryanı problem» deyilən problem var. Lakin buna baxmayaraq, onlar müharibə aparmırlar. Özünü muxtar bir qurum elan edib, amma onlarda sərhəd açıqdır, ziddiyyət yoxdur, Dnestryanı və Moldova rəhbərləri bir-birinin yanına gedib-gəlir, danışıqlar aparırlar. Bir sözlə, onların da problemləri var. Amma bizimki kimi problemləri yoxdur. Qərbi ölkələri onlar üçün tamamilə açıqdır. Şərqdəki ölkələrlə də bütün sərhədlər açıqdır, blokadaları və başqa çox ağır problemləri yoxdur.

Bir məsələni qeyd edim. Onlar da keçmişdən üzümçülüklə, şərabçılıqla məşğuldurlar. Bildiyiniz kimi, Moldova vaxtilə Sovet İttifaqında ən çox üzüm istehsal edən respublika idi. Biz üzümçülüüyü inkişaf etdirməyə başladıqdan sonra Azərbaycanda üzüm məhsulunun miqdarı onlardakına nisbətən daha artıq oldu. Onlar ildə təxminən 1 milyon 100 min ton – 1 milyon 200 min ton, biz isə 80-81-ci illərdə təqribən 1 milyon 500 min ton – 1 milyon 600 min ton üzüm məhsulu istehsal edirdik. O vaxtlar biz tez-tez görüşür, əlaqə saxlayırdıq. Aramızda yarış var idi.

Mən onlardan soruşdum ki, vəziyyət nə təhəddir? Onlar elə o dövrdə də ağıllı tərpaniblər. Söylədilər ki, alkoqolizmə qarşı mübarizə aparılan dövrdə bizə çox təzyiq etdilər, lakin biz üzüm bağlarının əksər hissəsini saxladıq.

Bəs, Azərbaycanda necə oldu? Bir tərəfdən, Azərbaycanda üzümçülüyn belə geniş inkişaf etdirilməsini Sovet İttifaqı rəhbərliyinin gözü götürmürdü. Ona görə gözləri götürmürdü ki, Azərbaycan iqtisadiyyatı belə yüksək sürətlə inkişaf edirdi. Azərbaycan Sovet İttifaqında ən böyük üzümçülük, şərabçılıq respublikası, bu sahədə inhisarçı olmuşdu. Mən bildirdim ki, bütün bunları onların gözləri götürmür. Onlar təzyiq göstərirdilər ki, burada üzüm bağları məhv edilsin.

Bəs, Azərbaycanın o vaxtkı rəhbərləri nə iş gördülər? Yəqin ki, qəzətlərin nədən yazdığı da, planlar da yadınızdadır. Bəli, bunu mənə günah kimi yazırdılar ki, Heydər Əliyev Azərbaycanda böyük üzüm bağları yaradıbdır. Hətta ermənilər yazmışdılar ki, Əliyev Azərbaycanı çaxır anbarına çevirib. Bilirsiniz niyə belə yazırdılar? Çünki Ermənistan çox böyük üzümçülük respublikası olduğu halda, ildə 240 min tondan artıq üzüm istehsal edə bilmirdi. Onlar bizimlə yarışa girmişdilər.

Bir dəfə Ermənistan KP MK-nın birinci katibi ilə danışarkən mən dedim ki, sən respublikamızla yox, bizim Cəlilabad rayonu ilə yarışmalısən. Çünki onlar 260 min ton üzüm veriblər.

Bəs, axırı nə oldu ? O qədər əziyyətlə, zəhmətlə yaradılmış bağları 85-87-ci illərdə dağıdıb viran qoydular. Nə var ki, bunu bir tərəfdən Moskva istəyirdi, digər tərəfdən isə bunu, bu bağları Heydər Əliyev yaratmışdı. Məgər bu bağları Heydər Əliyev özü üçün mü saldırmışdı?! Halbuki, bağ demirəm, bir dənə də olsun öz şəxsi tənəyim yoxdur. Biz bu bağları xalq üçün yaratmışdıq. Amma moldovalılar dedilər ki, üzüm bağlarının əksəriyyətini qoruyub saxlayıblar, indi onların şərabları Avropa bazarlarına çıxarılır, orada satılır. Tək üzümçülükdə deyil, başqa sahələrdə də belə olmuşdur. Onlar bir tərəfdən, bağları məhv etməyə qoymamışlar, digər tərəfdən isə onların coğrafi vəziyyəti elədir ki, ölkələrlə əlaqə yaradır, ticarət edirlər. Buna baxmayaraq, çətinlikləri, problemləri çoxdur, yanacaqları çatmır. Gəlib bizimlə yanacaq məsələsini həll etdilər, biz onlara yanacaq satacağıq.

Lakin bizimlə müqayisə etdikdə, onların problemləri, əlbəttə, azdır. Onlarda nə müharibə gedir, nə də qaçqınlar, köçkünlər, didərginlər var. Ona görə də respublikamızın vəziyyəti başqa respublikaların vəziyyətindən fərqlidir. Bununla yanaşı, hər bir respublikanın özünə görə problemi var. Bunlar obyektiv proseslərdir. Bu proseslər getməlidir. Biz bu keçid dövrünü yaşamalıyıq. Bu dövrü bir respublika tez, digəri gec keçir. Şübhə yoxdur ki, keçid dövrü qurtardıqdan sonra müstəqil dövlətlər iqtisadi cəhətdən normal bir səviyyəyə gəlib çıxacaqlar. Əlbəttə ki, bu səviyyəyə Azərbaycan da nail olacaqdır. Amma Azərbaycanı bu yolda ləngidən səbəblər sizə məlumdur: bir tərəfdən müharibə, Ermənistanın təcavüzü, digər tərəfdən isə daxili vəziyyət.

Biz müharibəni müəyyən qədər dayandırmışıq, on beş aydır ki, atəş açılmır, atəşkəsə nail olmuşuq. Bu, şübhəsiz, böyük nailiyyətdir. Biz danışıqlar aparırıq. Məsələn danışıqlar yolu ilə tamamilə həll etmək istəyirik. Sirus Təbrizli qeyd etdi ki, Rusiya prezidenti cənab Boris Yeltsin dünən çox geniş bir müsahibə vermiş və çox dəyərli də sözlər demişdir. Respublikamıza aid etsək, onun dəyərli sözlərindən biri bundan ibarətdir ki, ərazi bütövlüyü beynəlxalq normalara uyğun olan haldır. Amma bunun Rusiya dövlətinin rəhbəri tərəfindən bir daha qətiyyətlə bildirilməsi və Rusiyanın ərazi bütövlüyünün əsas şərt kimi götürülməsi, həm də hər bir müstəqil dövlətin ərazi bütövlüyünün şərti kimi qəbul edilməlidir.

Biz bunu qiymətləndiririk, çünki Rusiya, bir tərəfdən, böyük dövlətdir, digər tərəfdən, qonşumuzdur, üçüncü tərəfdən isə Rusiya Ermənistanla Azərbaycan arasında münaqişənin aradan qaldırılması üçün daim fəaliyyət göstərir, Qarabağ münaqişəsinin həlli üzrə Minsk qrupunun həmsədridir.

Ona görə də bu atəşkəs rejiminin yaranması, danışıqların getməsi əvvəlki dövrə nisbətən, şübhəsiz, bir nailiyyətdir. Bu, eyni zamanda, bizə sakitlik yaradıbdır. On beş aydır ki, biz şəhidlər dəfn etmirik, on beş aydır ki, qan tökülmür, on beş aydır ki, insanlar bir az sakit yaşaya bilirlər, iqtisadi problemlərin həlli üçün müəyyən qədər macal tapıblar. Əlbəttə ki, bu, məsələnin heç də həll olunması demək deyildir. Məsələnin həlli Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün tamamilə təmin edilməsindən, işğal olunmuş torpaqlardan, o cümlədən də, Laçın və Şuşa rayonlarından Ermənistan silahlı qüvvələrinin çıxarılmasından və şübhəsiz ki, aparılan danışıqlar nəticəsində Dağlıq Qarabağa Azərbaycanın tərkibində, Azərbaycanın suverenliyi və ərazi bütövlüyünün qorunması şərti ilə müəyyən status verilməsindən ibarətdir.

Hazırda danışıqlar prosesi gedir. Mətbuatda da yazırlar, orada-burada da deyirlər ki, danışıqlar istənilən nəticəni vermir. Söz yox ki, hər şey birdən ola bilməz. Məsələn, Sankt-Peterburqda Rusiya parlamentinin başçısı cənab Şumeykonun təşəbbüsü ilə Gürcüstan, Azərbaycan, Ermənistan və Rusiya parlamentlərinin başçıları görüşüblər. Bizim parlamentin başçısı Rəsul Quliyev orada layihə təqdim etmişdir. Bu, yeni bir şey deyildir. Biz dövlətlərin ərazi bütövlüyünü, sadəcə olaraq, bir daha təsdiq edirik, separatçılığın yolverilməzliyini bir daha deyirik. Təcavüzkarlığın yolverilməzliyini bir daha bəyan edirik. Yəni bunlar yeni bir şey deyildir. Amma Ermənistan buna

etiraz etdi. Belə olan halda Ermənistan göstərdi ki, o, istəsə də, istəməsə də təcavüzkarlıq və ərazi bütövlüyü prinsipini təsdiq etmək istəmir. Deməli, Ermənistan başqa ölkənin, konkret olaraq Azərbaycanın torpağını zəbt etmək istəyir, onun torpağına göz dikibdir. Ermənistan separatçılığı pisləmək istəmir, deməli, Dağlıq Qarabağ ermənilərinin separatçılığını dəstəkləyir.

Düzdür, istədiyimiz bir layihəyə imza ata bilmədik. Lakin elə bunun özü də bir daha nümayiş etdirdi ki, Ermənistan təcavüzkar mövqedədir, Ermənistan separatçılığı müdafiə edir, Ermənistan başqa ölkənin, konkret olaraq Azərbaycanın torpağını ələ keçirmək istəyir. Odur ki, bu proseslər asan proseslər deyildir. Onlar gedir və gedəcəkdir. Əminəm ki, biz var qüvvə ilə səy göstərərək bu məsələlərin həllinə nail olacağıq.

Ancaq Azərbaycanın iqtisadi və sosial vəziyyətinin indiyədək istənilən səviyyəyə qaldırılmasının əsas səbəblərindən biri də respublikamızın daxilində gedən proseslərdir. Həmin müraziətdə ziyalılar yazırdılar: «Hakimiyyətdə olan qüvvələr deyirlər ki, ordu da, polis də bizim əlimizdədir, biz hakimiyyəti nə olursa-olsun əldən verməyəcəyik». Bəs, ordu, polis, bir sözlə, hər şey onların ixtiyarında olduğu halda, nə üçün 1993-cü ilin may-iyun aylarında Azərbaycanda vətəndaş müharibəsi baş vermişdir? Bəli, vətəndaş müharibəsi! Bax, sizin o müraziətiniz həyəcan təbili idi. Mən də öz cavabımda yazmışam ki, Azərbaycanı parçalamaq meyilləri var. Mən bunu hələ oktyabr ayında göndərdiyim cavabımda yazmışdım. Əlbəttə, o vaxt nə mən, nə də siz bunu havadan götürməmişdik. Siz bu sözləri bir ziyalı kimi yazırdınız. Reallığa söykənərək yazırdınız. 93-cü ilin may-iyun aylarında burada vətəndaş müharibəsi başladı, Azərbaycanı parçalamaq niyyəti reallaşdı. Azərbaycan parçalandı, cənub zonası əldən getdi, Gəncə Azərbaycanın dövlət hakimiyyətindən tamamilə çıxdı, burada dövlət dağılırdı.

Əgər o vaxtlar sizin çağırışınıza qoşularaq gəlmədimisə, 1993-cü ilin iyun ayında vəziyyət artıq belə gərgin olduğu halda mən bir adamın deyil, minlərlə adamın çağırışına səs verərək buraya gəlmişəm. Ancaq ondan sonra belə fikirləşmək olardı ki, gərək hərə özü üçün bir nəticə çıxarsın. Bir il hakimiyyətdə olub, hakimiyyəti əldə saxlaya bilməyən adamlar indi qoy özləri üçün bir

nəticə çıxarsınlar. Gəlib dövləti möhkəmlətmək üçün əl-ələ versinlər, indi bu dövlətə başçılıq edən adamlarla işləsinlər. Amma bunun əvəzində onlar müxalifətə keçdilər və iki ildir ki, dövlətə qarşı müxalifətdə durublar, iki ildir ki, dövlətə qarşı təxribatla məşğuldurlar. Bütün bunlar, yəni həm onların təxribatları, həm respublikadan qaçıb Moskvada yerləşən adamların təxribatları, həm də burada böyük vəzifələr iddiası ilə yaşayan adamların əməlləri gətirib 94-cü ildə oktyabr hadisələrinə çıxartdı. Dövlət çevrilişinə cəhdin qarşısı alındı. Bundan sonra nəticə çıxarılmalı idi, amma çıxarılmadı. Yenə həmin qüvvələr birləşib, XTPD-ni ortaya atdılar ki, bunların vasitəsilə dövləti devirsinlər. Bu niyyət də baş tutmadı. Bunlar da dağıldı. Onların bir hissəsi qaçıb yenə də xarici ölkələrdə, əksəriyyəti də Moskvada yerləşdi. Ondan sonra nə etdilər? Körpünü partlatmaq istədilər, terror hərəktərinə əl atdılar. İstədilər ki, körpünü partladib dövlət başçısını öldürsünlər. O da baş tutmadı. Lakin sonralar aydınlaşdırdıq ki, burada keçmiş və indi xidmətdə olan bir qrup hərbi qulluqçu – generallar, zabitlər hələ may ayından başlayaraq yığışib, respublikadan qaçmış və Moskvada olan cinayətkarların və bəzi xarici ölkələrdə gizlənmiş cinayətkarların göstərişi ilə yenə də hərbi çevriliş etmək istəyirdilər. Biz onları da üzə çıxartdıq.

Gördüyünüz kimi, qısa bir müddətdə nə qədər ağır proseslər getmişdir. Keçmiş Sovet İttifaqının respublikaları arasında ikinci bir respublika tapmaq çətindir ki, orada bu cür ağır proseslər getsin. Şübhə yoxdur ki, bütün bunlar qarşımızda duran planların həyata keçirilməsinə maneçilik törədir. Ancaq, eyni zamanda, müsbət nəticə ondan ibarətdir ki, bütün bunlara baxmayaraq, respublikanın daxilində ictimai-siyasi sabitlik yaranmışdır, respublika bütün dünya ölkələri ilə əlaqələr qurmuş və bu əlaqələri inkişaf etdirir, bütün beynəlxalq təşkilatlarda fəal iştirak edir. Biz böyük neft müqaviləsi imzaladıq. Bu müqavilə imzalandıqdan sonra bizə çox böyük təzyiqlər oldu, nə qədər təxribat halları oldu. Lakin biz bunun qarşısını aldıq. Bizə təzyiq göstərmək istəyən dövlətlər bizimlə hesablaşmalıdır və hesablaşır da. Biz başqa işləri də görürük, dövləti də möhkəmləndiririk. Yenə də deyirəm, ən böyük nailiyyət ondan ibarətdir ki, insanlar heç olmasa sakit yaşaya bilərlər. Problemlər həll edilməyib, lakin həll olunmalıdır, iqtisadiyyat sahəsində də, aqrar sahədə də islahatlar getməlidir. Özəlləşdirmə həyata keçirilməlidir. Əlbəttə, bunların hamısı olmalıdır. Amma bunlar üçün şərait yaradılmalıdır. Deyə bilərəm ki, indi biz bu şəraiti yaratmışıq. Odu ki, yaranmış şəraitdən istifadə edərək, gecikmədən bu tədbirlərin həyata keçirilməsinə nail olmalıyıq.

Biz belə hesab edirik və dünya ictimaiyyəti də bu fikirdədir ki, bu baxımdan, parlament seçkiləri çox böyük əhəmiyyətə malikdir. 90-cı ildə seçilmiş parlament işləsə də, onun fəaliyyətində çox ciddi dəyişikliklər edilibdir. Bu günədək məhz həmin parlament fəaliyyət göstərir. Noyabrın 12-də parlament seçkiləri keçiriləcək. Biz qanun qəbul etmişik. Zənnimcə, bu, çox demokratik qanundur. Hər halda bu qanunun demokratik olmaması haqqında biz heç bir mütəbər mənbədən, demokratiyanı doğrudan da dərk edən mənbədən heç bir irad almamışıq. Buna çox diqqət yetirirlər. Məsələn, Amerikanın Demokratiya İnstitutu var. Onun başçısı cənab Ledski bir neçə ay öncə buraya gəlmişdi. Mən onu qəbul etdim. Biz ətraflı söhbət etdik. Onlar burada artıq öz ofisini açıblar və fəaliyyətə başlayıblar. Onlar bu qanuna baxıblar. Avropada Təhlükəsizlik və Əməkdaşlıq Təşkilatının da nümayəndələri yaxın günlərdə Bakıya gələcək və seçkilərə də burada olacaqlar. Onlar da bizim qanuna baxıblar. Demokratiya sahəsində yüksək səviyyədə inkişaf etmiş olan Qərbi ölkələrinin nümayəndələri də bizim qanuna baxıblar. Bu qanuna qarşı heç bir irad yoxdur. Deməli, o, tam demokratik bir qanundur.

Biz birinci addımı atmışıq, yəni seçkilərin vaxtını təyin etmişik. İkinci addımı da atmışıq: demokratik prinsiplərə xidmət edən qanun qəbul etmişik. Bu qanun Azərbaycanda hüquqi demokratik dövlət qurulması sahəsində çox böyük bir addımdır. Biz müstəqil Azərbaycanın demokratik Konstitusiyasını hazırlayıırıq. Konstitusiya komissiyasında müzakirədən sonra, yaxın vaxtlarda onu da mətbuata, ictimaiyyətin müzakirəsinə verəcəyik. Şübhəsiz ki, indi əsas məsələ qarşıdakı seçkilərin tam demokratik şəraitdə keçirilməsidir. Biz buna da çox ciddi fikir veririk.

Partiyalarla bağlı gedən proseslər də sizə məlumdur. Əvvəllər deyirdilər ki, 43, yaxud 44 par-

tiya var, amma qeydiyyatdan, deyəsən, 33 partiya keçib. Bəli, 33 partiya. Bəziləri qeydiyyatdan keçə bilməyib. Bunun səbəblərini mətbuat işıqlandırır. Bu məsələyə Ədliyyə Nazirliyi, sonra Ali Məhkəmə baxır. Biz bu işlərə qarışmırıq. Məsələn, Xalq cəbhəsi çox narahat idi, indi o da qeydiyyatdan keçib. Amma qəzetlərində yazırlar, yenə də ədalətsiz yazırlar. Bu gün səhər elə mən özüm də oxudum. Ədliyyə Nazirliyinin bizə verdiyi məlumatda göstərilir ki, onların yenidən təqdim etdikləri sənədlərdə qanun nöqtəyi-nəzərindən həddindən çox qüsurlar var. Ədliyyə Nazirliyi bu qüsurlara görə onları gərək qeydiyyatdan keçirməyəydi. Ancaq Ədliyyə Nazirliyi də yəqin ölçüb-biçir, ümumi ictimai-siyasi vəziyyəti nəzərə alaraq onları qeydiyyatdan keçiribdir. Buna «sağ ol» deməkdənsə, onlara güzəştə gedilməsinə görə minnətdar olmaqdaysa, yenə də hoqqabazlıqla məşğuldurlar. Lakin bu hoqqabazlıq bir nəticə verəsi deyildir. Çünki artıq biz bunları görmüşük və görürük.

Azərbaycanda demokratiyanı inkişaf etdirmək istəyən qüvvələr, bax, burada əyləşən qüvvələrdir. Bəli, demokratiyanın tərəfdarı bizik ! Əgər mən 90-cı ildə kommunist rejimi vaxtında Naxçıvanda böyük təqiblər altında olduğum zamanda «demokratiya» deyərək qışqırırdımsa və mənə qarşı nə qədər hörmətsizlik, nə qədər təhqirlər olacağını əvvəlcədən bilsəm də, gəlib parlamentin ilk sessiyasında demokratiya, Azərbaycanın müstəqilliyi haqqında car çəkirdimsə, indi mən Azərbaycanın prezidenti olduğum halda bunları- öz arzularımı, öz istəklərimi, şübhəsiz, yerinə yetirirəm və yerinə yetirəcəyəm də!

Ona görə də, mən dəfələrlə demişəm, müxalifətdə olan qüvvələr qoy hesab etməsinlər ki, demokratiyanın daşıyıcıları onlardır. Yox, demokratiyanın daşıyıcıları Azərbaycanın ağıllı, zəkali insanlarıdır, ziyalılarıdır. Azərbaycanda həqiqi demokratiya, qanun çərçivəsində olan demokratiya yolunda fədakarasına çalışan insanlardır, Azərbaycan xalqının mənafeqiyyətidir. Daha ayrı-ayrı adamları deyildirlər – onların bəziləri demokratiyanın həqiqətən nə demək olduğunu, bəlkə də bilmirlər. Sadəcə olaraq, vaxtilə bu şüardan istifadə edərək müəyyən mövqe tutduqlarına görə o köhnə bayatını yenidən oxumağa çalışırlar.

İndi o tarixi hadisələri yada salarkən mən bu sözləri deməyi lazım bildim. Ümidvar olduğumu bildirmək istəyirəm ki, o illərdə olduğu kimi, yenə də biz hamımız birlikdə, bundan sonra da Azərbaycanın müstəqilliyinin möhkəmlənməsi və inkişaf etməsi üçün çalışacağıq, Azərbaycanda dövlət quruculuğunun müvəffəqiyyətlə həyata keçirilməsi üçün birlikdə səy göstərəcəyik, Azərbaycanda müstəqil, demokratik, hüquqi dövlət yaradıb hüquqi demokratik cəmiyyətin bərqərar edilməsinə nail olacağıq. Mən buna tam əminəm.

Sizə bir daha təşəkkürümü, minnətdarlığımı bildirirəm, hamınıza cansağlığı, xoşbəxtlik arzulayıram.

Yeni Azərbaycan Partiyası

Azərbaycanın bu gününə və gələcəyinə xidmət edən partiyadır

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Yeni Azərbaycan Partiyasının sədri Heydər Əliyevin partiyanın yaradılmasının 5-ci ildönümünə həsr edilmiş toplantıda nitqi

29 noyabr 1997

—Əziz dostlar, bacılar və qardaşlar! Xanımlar və cənablar! Mən sizi Yeni Azərbaycan Partiyasının yaranmasının 5-ci ildönümü münasibətilə ürəkdən təbrik edirəm. Sizə - Yeni Azərbaycan Partiyasının bütün üzvlərinə cansağlığı, səadət və gələcək işlərinizdə uğurlar arzulayıram.

Bu gün, beş il keçəndən sonra tam əsasla demək olar ki, Yeni Azərbaycan Partiyasının Azərbaycanda yaranması tarixi hadisədir. Yeni Azərbaycan Partiyasının yaranmasının nə qədər zəruri və ölkəmiz üçün nə qədər əhəmiyyətli olduğu ötən beş il müddətində tam sübut edilibdir. Yeni Azərbaycan Partiyası beş il müddətində öz proqramına, öz prinsiplərinə, öz amallarına sadıq olduğunu sübut edibdir və Azərbaycan Respublikasının həyatında görkəmli yer tutaraq ölkəmizin həyatının bütün sahələrinə öz təsirini göstəribdir. Mən çox məmnunam ki, beş il bundan əvvəl, çətin və ağır bir şəraitdə Yeni Azərbaycan Partiyası yarandı və o, Azərbaycan xalqı qarşısında öz xidmətlərini göstərə bildi.

Bu gün biz burada beşillik dövrə nəzər salırıq. Ancaq bu beş il içərisində bizim partiyamızın tarixinin ən mühüm və ən əhəmiyyətli hissəsi onun yaranma dövrü olmuşdur. İlk təsis konfransı 1992-ci il noyabrın 21-də olmuşdursa, ancaq bu təsis konfransına qədər böyük hazırlıq işi aparılmışdır. Bu hazırlıq işi də belə bir partiyanın yaranmasına ehtiyacı olan bir çox insanların, Azərbaycan cəmiyyətinin, demək olar ki, bütün təbəqələrinin nümayəndələrinin arzu və istəklərinin həyata keçirilməsi prosesinə çevrilmişdir.

Yeni Azərbaycan Partiyası yaranarkən onun tərəfdarları çox idi. Ancaq onun yaranmasına maneçilik göstərənlər də az deyildi. Xüsusən o zaman, Azərbaycanda çoxpartiyalılıq prinsipinin elan olunmasına baxmayaraq, Yeni Azərbaycan Partiyasının yaranması hakimiyyət dairələri tərəfindən heç də müsbət qəbul edilməmişdir. Buna görə də bu hazırlıq və partiyanın yaranma prosesi bir çox təzyiqlər, hətta təqiblər altında olmuşdur. Ancaq bunlara baxmayaraq, bu partiyayı yaratmaq istəyənlər öz istəklərinə, məqsədlərinə sadıq olmuşlar və bu partiyayı yaratmışlar.

Partiya yaranarkən məni bu partiyağa sədr seçdilər. Ancaq mən bu gün bildirmək istəyirəm, –bunu əvvəllər də demişəm, –mən bu partiyanın yaranmasının təşəbbüskarı olmamışam. Siz də, partiyanın bütün üzvləri də, Azərbaycanın ictimaiyyəti də həqiqəti bilməlidir. Mən bu partiyanın yaranmasının təşəbbüskarı olmamışam. Partiyanın yaranmasının təşəbbüskarı o vaxt Azərbaycanda ölkəmizi ağır vəziyyətdən çıxarmağa çalışan bir çox insanlar olmuşlar. Onlar 1992-ci ilə qədər Azərbaycanda gedən ağır prosesləri, ölkəmizin çox ağır, hətta çox çıxılmaz vəziyyətdə olduğunu görərək, Vətəninə, xalqına hədsiz məhəbbət hissləri ilə yaşayaraq, bu vəziyyətdən çıxmaq üçün nicat yolu axtararaq belə bir partiyanın yaranması fikrinə gəlmişlər.

Bir cəhət də çox maraqlıdır və əhəmiyyətlidir ki, bir adam, bir qrup adam yox, Azərbaycanın, demək olar ki, bir çox bölgələrində – Bakıda, başqa böyük şəhərlərdə, rayonlarda, yaşayış məntəqələrində ayrı-ayrı adamlar bir-birindən asılı olmayaraq və bir-biri ilə əlaqəsi olmadan belə

bir fikrə gəlmişlər və belə bir partiyanın yaranmasının zəruri olduğunu irəli sürmüşlər.

Bu fikirlər get-gedə bir-birinə yaxınlaşıb, qovuşub, birləşib, nəhayət, böyük bir dəstənin belə bir partiyanın yaranması barədə qərar qəbul edilməsinə gətirib çıxarmışdır. Yənə də deyirəm, bizim tariximizin bu hissəsi çox maraqlıdır və çox da vacibdir. Çünki Sovetlər İttifaqı dağıldandan sonra, Sovetlər İttifaqında vahid hakim partiya – Kommunist Partiyası süqut edəndən sonra, keçmiş Sovetlər İttifaqının ərazisində, o cümlədən, Azərbaycanda dünya demokratiyasının təcrübəsindən istifadə etmək arzuları, meylləri artdığı bir zaman Azərbaycanda, bir çox başqa respublikalarda da ayrı-ayrı partiyaların, hərəkatların yaranması prosesi başlanmışdır. Bu proses cürbəcür olmuşdur. Bu, bəzən xalqın bir məsələ üzrə hərəkatə gəlməsi, bəzən də, xüsusən partiyaların yaranması, ayrı-ayrı adamların, yaxud bir neçə adamın partiya yaratmaq və partiyadan istifadə etmək məqsəd ilə təşəbbüs göstərməsi nəticəsində olmuşdur.

Deyə bilərəm ki, Azərbaycanda partiyaların tam əksəriyyəti məhz belə yaranmışdır. Yəni ayrı-ayrı şəxslər qruplaşaraq siyasi fəaliyyət göstərmək üçün partiyalar yaratmağa başlamışlar. Düzdür, Azərbaycanda onların çoxu elə yaranan zamandan indiyədək çox kiçik bir partiya, yaxud qrupdurlar.

Ancaq yaranma prosesi belə olmuşdur.

Bunlardan fərqli olaraq Yeni Azərbaycan Partiyasının yaranması, yənə də deyirəm, xalqın çox hissəsinin respublikamızı o vaxt düşdüyü vəziyyətdən çıxarmaq üçün və o zaman artıq mövcud olan partiyalara və təşkilatlara inamları olmadığına görə, yeni bir partiyanın yaranması ilə əlaqədar ayrı-ayrılıqda fikirlərinin, arzularının cəmləşməsi və nəhayət, formalaşması nəticəsində olmuşdur. Bu da məlumdur ki, həmin fikrə düşən adamlar, qruplar, insanlar bu partiyayı yaratmaq üçün kimisə özlərinə lider seçmək istəmişlər və onlar Heydər Əliyevə müraciət etmişlər.

Məlumdur ki, bu müraciətlər olan zaman mən bu müraciətləri təbii hesab etdim. Ancaq o zaman Azərbaycanda böyük siyasətlə məşğul olmaq fikrim olmadığına görə bu müraciətlərə çox hörmətlə, ehtiramla yanaşaraq, mənə müraciət edənlərin hamısına bildiyim qədər lazımı məsləhətlər verərək və onların fikirlərinin əsaslı olduğunu təsdiq edərək, eyni zamanda, bu partiyanın işinə qarışmamaq haqqında öz fikirlərimi bildirmişəm. Bu, məlumdur.

91-lərin mənə müraciətindən əvvəl–ondan bir xeyli vaxt əvvəl–Sirus Təbrizli böyük bir məqalə dərc etdirmişdi ki, biz Heydər Əliyevi Azərbaycana, Bakıya özümüz dəvət etməliyik. Mən o məqaləni də oxudum, onu çox hörmətlə qarşıladım, qəbul etdim. Ancaq o məqalə də mənim fikrimi dəyişmədi. Nəhayət, Azərbaycanda vəziyyətin get-gedə ağırlaşdığını, çətinləşdiyini görərkən və bu partiyanın yaranması ilə əlaqədar mənə müraciət edən ziyalıların, respublikanın tanınmış adamlarının – ölkəmiz, xalqımız, torpağımız üçün ürəyi həqiqətən yanan adamların iztirabını duyarkən, onların xalqımız, ölkəmiz üçün bir iş görmək arzusunu hiss edərkən mən tədricən belə bir partiyanın yaranmasına kömək etməyə razılığımı verdim. Sonra mənə 91-lərin müraciəti gəldi və həmin müraciətə mənim cavabım oldu. Bunlar hamısı o vaxt bizi yeganə müdafiə edən «Səs» qəzetində dərc olundu. Ondan sonra, noyabrın 21-də Naxçıvanda Yeni Azərbaycan Partiyasının yaranması üçün təsis konfransı keçirildi.

Ancaq o vaxt – biz indi o tarixi mütləq açmalıyıq – bunun qarşısını hər vəchlə almağa çalışırdılar. Təsədüfi deyil ki, 1992-ci il oktyabrın 16-da 91-lərin mənə müraciəti «Səs» qəzetində dərc olunandan sonra, oktyabrın 24-də Naxçıvanda Xalq cəbhəsinin 300 nəfərdən artıq adamdan ibarət silahlı dəstəsi Muxtar Respublikada dövlət çevrilişinə cəhd göstərdi. Yənə də deyirəm, bu hadisələrin bir-birinə çox yaxın olması təsədüfi deyil, oktyabrın 16-da 91-lərin müraciəti dərc olundu. Oktyabrın 24-də isə dövlət çevrilişinə cəhd edildi.

Bu tarix sizə məlumdur. Nə qədər qərribə olsa da bu, dövrün həqiqəti idi ki, Xalq cəbhəsi o vaxt hakimiyyətdə, yəni iqtidarda idi. Dövlət Xalq cəbhəsi və Müsavat tandeminin əlində idi. Demək, dövlətin ordusu da, hüquq-mühafizə orqanları da, silahlı qüvvələri də Xalq cəbhəsinin ixtiyarında, onun tabeliyində idi. Amma bununla yanaşı hər yerdə, o cümlədən, Naxçıvanda da

Xalq cəbhəsinin silahlı dəstələri var idi. Həmin silahlı dəstələr dövlətin silahlı qüvvələrindən sayca çox, silahına görə daha güclü idi.

Təsadüfi deyil ki, Xalq cəbhəsinin qeyri-qanuni saxlanılan 300 nəfərdən ibarət silahlı dəstələri Naxçıvanda Daxili İşlər Nazirliyini – Muxtar Respublikanın ictimai asayişini qorumaq vəzifəsini daşıyan silahlı orqanını zəbt etdilər, işğal etdilər. Onlar binanı tutdular və rütbəsi leytenantdan polkovnikə qədər olan polis əməkdaşlarının hamısını işdən kənarlaşdırdılar. Naxçıvanda gərgin bir vəziyyət yaratdılar.

Daha sonra onlar Naxçıvanın televiziya və radio mərkəzini zəbt etdilər və hətta Muxtar Respublika əhalisinə televiziya vasitəsilə müraciət etdilər. Bu, oktyabrın 24-də oldu.

Oktyabrın 16-da qəzetdə müraciət dərc olunmuşdu. Sirius Təbrizli məhz buna görə, həmin müraciətlə əlaqədar Naxçıvana yanıma gəlmişdi, orada mənimlə yenə danışıqlar aparırdı. O vaxt da bu hadisə baş verdi. Onda Sirius Təbrizli də orada idi, bizimlə bərabər bu çevrilişin qarşısını almağa çalışırdı və keçirilən mitinqlərdə çıxışlar etmişdi. Ondan sonra onu hədələmişdilər ki, o, Bakıya qayıda bilməz. Sirius Təbrizli 37, yaxud 38 gün Naxçıvanda yaşamalı oldu, çünki hədələmişdilər ki, Bakıya gəlsə onu həbs edəcəkdilər.

Təsadüfi deyil ki, məhz o zaman, o hadisədən bir müddət sonra, daxil işlər naziri vəzifəsində olan İsgəndər Həmidov həmin o günlər, yəni, biz Naxçıvanda çevriliş cəhdinin qarşısını alandan sonra Azərbaycan Daxili İşlər Nazirliyinin Daxili Qoşunlar hissəsini silahla, sursatla, topla, tüfənglə, pulemyotlarla, qumbaralarla təmin edərək, onların Bakı hava limanından Muxtar Respublikaya uçub Naxçıvanı dağıdacağını elan etmişdi. Bu faciəli günü bakılılar da bilirlər. Yəqin ki, burada oturanların çoxu da onun şahidi olmuşdur. Amma naxçıvanlıların o gün nə qədər ağır bir gün keçirdikləri də məlumdur. Biz İsgəndər Həmidovun böyük bir qüvvə ilə Naxçıvana uçmasının qarşısını çox çətinliklə aldıq. Yəni çətinlik nədən ibarət idi? Biz sadəcə bəyan etdik ki, Naxçıvana enən hər bir təyyarə partladılacaqdır. Başqa bir əlacımız yox idi.

Bax, görürsünüz, bu hadisələr təsadüfi deyildi. Ancaq bunlara baxmayaraq oktyabrın 24-də baş verən hadisələr, İsgəndər Həmidovun dəstəsinin bundan sonra Naxçıvana hücumu və belə çətin şərait, – bunların heç biri Yeni Azərbaycan Partiyasını yaratmaq istəyənləri qorxutmadı.

O vaxt bu partiyayı yaratmaq istəyənlər Azərbaycanın bir çox məntəqələrindən – Bakıdan, başqa şəhərlərdən axışib Naxçıvana gəldilər və orada təsis konfransı keçirdilər. Mən tarixin bu hissəsini ona görə xatırladıram ki, bu partiyanın yaranmasının necə olduğunu hamı – ictimaiyyət də, gələcək nəsillər də bilsin. Bunu sizin çoxunuz bilir. Yəni biz bu partiyayı yaradıb hakimiyyət əldə etmək istəməmişik, yox. Mən bunu sizə tam qətiyyətlə deyirəm. Biz, sadəcə, bu partiyayı yaradıb, - əgər Azərbaycan çoxpartiyalı cəmiyyət, ölkə elan edilmişdisə, - o vaxt mövcud olan partiyalara daxil olmaq istəməyən adamları bu partiyanın ətrafında toplamaq məqsədi daşımışdıq. Başqa məqsəd olmayıbdır, şəxsən mənim başqa məqsədim olmayıbdır. Bunu bilmək lazımdır.

Şübhəsiz, sonrakı hadisələr onu göstərdi ki, o vaxt Azərbaycandakı vəziyyət doğrudan da, belə bir partiyanın yaradılmasını bəlkə də biz anladığımızdan da çox tələb edirdi. 1993-cü ilin iyun ayında respublikada baş vermiş hadisələr, Azərbaycanda hakimiyyət böhranı, vətəndaş müharibəsinin başlanması onu göstərdi ki, Azərbaycanın o vaxtkı iqtidarı və o vaxt mövcud olan çoxsaylı partiyaların heç biri xalqı, milləti bu vəziyyətdən çıxarmağa qadir deyildir. Tarix artıq bunu sübut edibdir. Əgər o çoxsaylı partiyalar, - o vaxtlar çoxları, hərə özü üçün bir partiya yaratmışdı, həmin partiyaların bir çoxu Yeni Azərbaycan Partiyasından xeyli əvvəl yaranmışdı, - buna qadir idilərsə, onlar Azərbaycanı o vəziyyətdən çıxaraydılar, yaxud iqtidarda olan Xalq cəbhəsi, Müsavat Partiyası əgər buna qadir idisə iqtidarda idi, hökuməti əlində saxlayaydı, dövləti müdafiə edəydi, dövlətin hüquqlarını saxlayaydı. Bunları nə iqtidarda olan partiyalar, nə də o vaxt iqtidara müxalifətdə olan partiyalar edə bildi.

Demək, bu onu göstərir ki, bu partiyayı yaratmaq istəyən adamlar – mən özüm haqqında demirəm, onun təşəbbüskarları haqqında deyirəm – uzaqgörən imişlər, həqiqətən Azərbaycanın

gələcəyi haqqında düşünürmüşlər.

Bir məsələni də qeyd etmək istəyirəm. Yeni Azərbaycan Partiyası o vaxt müxalif partiya kimi yaranmamışdı. Bu həqiqət məlumdur. Partiyanın nə proqramında, nə qarşıya qoyduğu məqsədlərdə hakimiyyətə, o vaxtkı iqtidara müxalifət fikirləri olmamışdır. Bu partiyanı yaradan adamlar müxalifət olmaq yox, sadəcə, Azərbaycandakı çoxpartiyalıq şəraitində respublikamızın ictimai-siyasi həyatında partiya tərkibində iştirak etmək istəyirdilər.

Onu da bildirmək istəyirəm ki, mən Naxçıvanda işləyərkən, Muxtar Respublika Ali Məclisinin sədri olarkən mən və Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ali Məclisi kommunist hakimiyyətinə müxalifətdə idik. Biz bunu açıq elan etmişdik. Təsədüfi deyildir ki, 1991-ci ilin mart ayında Sovetlər İttifaqının saxlanması ilə əlaqədar keçirilən referendumda Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Sovetinin sessiyasında Azərbaycanın referendumda getməsinin əleyhinə çıxış etdim və bunu əsaslandırıdım. Naxçıvan Muxtar Respublikası bu referendumda iştirak etmədi. Demək, biz Naxçıvanın o vaxtkı rəhbərliyi kommunist hakimiyyətinə müxalifətdə idik. Baxmayaraq ki, o vaxt mən heç bir partiyayı təmsil etmirdim. Mən müstəqil bir deputat idim, amma Naxçıvan Muxtar Respublikasına rəhbərlik edirdim.

Ondan sonra Ayaz Mütəllibov Azərbaycanda prezident seçilərkən biz ona da müxalifətdə olduq. Deməliyəm ki, biz bu müxalifətdə Xalq cəbhəsi ilə bir yerdə idik. Biz Naxçıvanda Xalq cəbhəsi ilə birlikdə Ayaz Mütəllibovun prezident seçilməsi ilə əlaqədar seçkilərin keçirilməsini qadağan etdik.

Bəli, mən o vaxt heç bir partiyağa mənsub olmayaraq müxalifətdə idim. Ancaq Xalq cəbhəsi hakimiyyətə gələndən sonra mən Xalq cəbhəsinə müxalifətdə olmamışam. Əksinə, Xalq cəbhəsinə kömək etmişəm, ona dəstək vermişəm. Naxçıvanda Xalq cəbhəsi üzvlərinin əksəriyyətini rəhbər vəzifələrə ilk dəfə bütün Azərbaycan miqyasında şəxsən mən təyin etmişəm. Xalq cəbhəsi hakimiyyətə gələn zaman keçirilən seçkilərdə də nə Naxçıvan Muxtar Respublikası, nə də şəxsən mən müxalifətdə olmamışıq. Biz onlara səs vermişik.

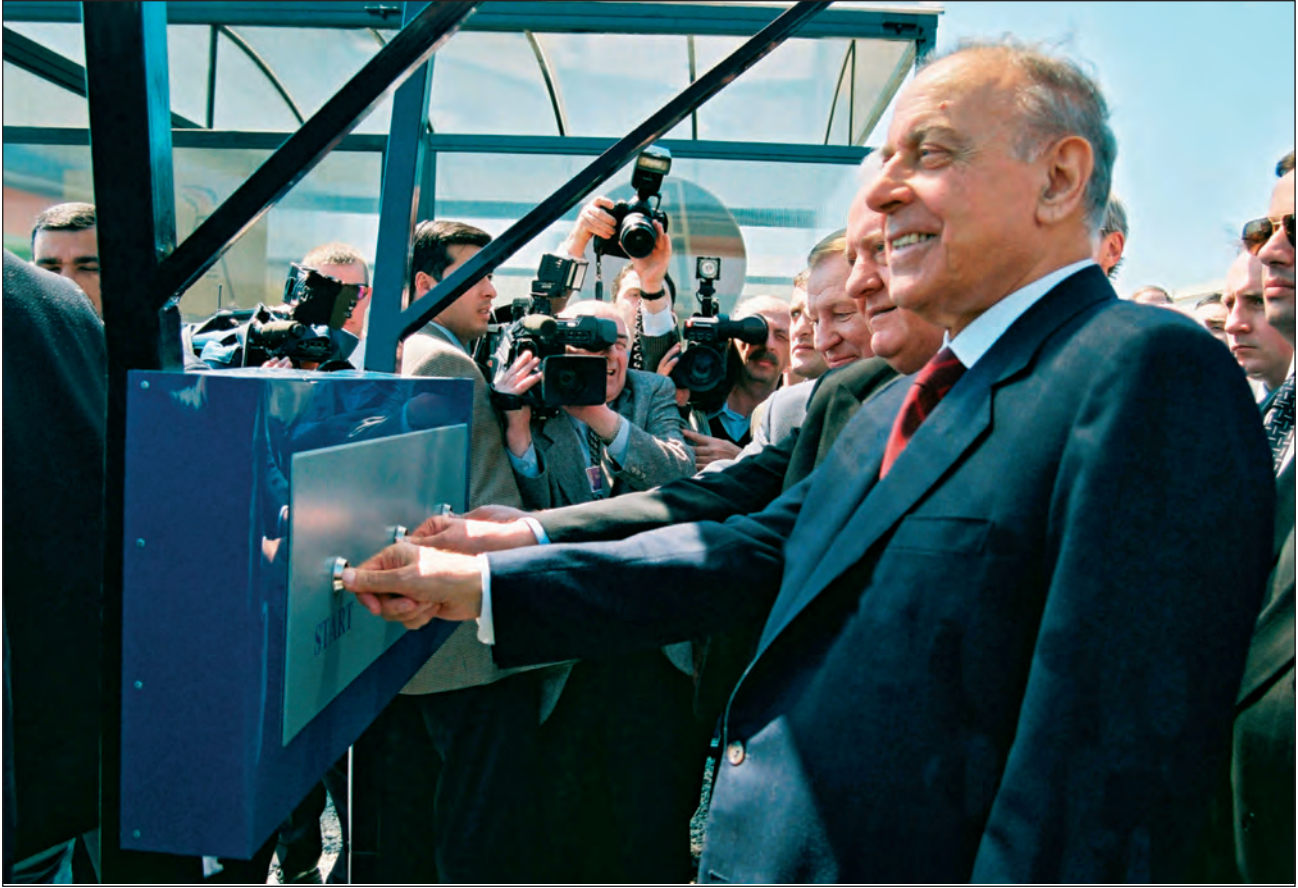
Ancaq nə etməli ki, onlar bunu qiymətləndirə, anlaya bilmədilər. Bir tərəfdən ola bilərdi ki, onlar bunu qiymətləndirməsinlər, anlamasınlar, - bu şəxsi xarakter daşıyır. Amma onlar, sadəcə – olaraq, Azərbaycanı idarə etmək iqtidarında olmadılar, buna qadir olmadılar. Beləliklə də, onlar 1993-cü ildə hakimiyyəti tərk etdilər, hakimiyyəti əllərində saxlaya bilmədilər.

Beləliklə, yenə də deyirəm, Yeni Azərbaycan Partiyası yaranarkən kiminləsə mübarizə aparmaq, Azərbaycanda onsuz da gərgin olan ictimai-siyasi vəziyyəti gərginləşdirmək fikrində olmamışdır. Əksinə, o vaxtlar şəxsən mən bu partiyanın sədri seçilərək – partiyanın proqramı da, bütün sənədləri də göz qabağındadır, –Azərbaycanın bütün qüvvələrinin birləşməsinə və ölkəmizin bu ağır vəziyyətdən çıxarılmasına biz hamımız birlikdə çalışırıdık. Şəxsən mən o vaxt heç bir hakimiyyət iddiasında deyildim. Yeni Azərbaycan Partiyasının yaranması ilə əlaqədar bunlar bir neçə tarixi məqamlardır ki, mən bu gün bunları sizə çatdırmağı vacib bildim.

Partiya yaranarkən bu, əhali tərəfindən çox rəğbətlə qarşılandığı halda, təəssüf ki, bəzi partiyalar, o cümlədən, o vaxtkı iqtidar tərəfindən mənfi qarşılandı. Bəziləri hesab edirdilər ki, bu, zəif bir partiya olacaq, güclü partiya olmayacaqdır, cəmiyyətdə öz yerini tuta bilməyəcəkdir. Görünür, onlar çox dar düşüncəli insanlar idi. Mən o vaxt da belə düşünürdüm. Amma ötüb keçən zaman hər kəsə hər şeyi sübut etdi. Beş il içərisində Yeni Azərbaycan Partiyası təşkilatlandı, genişləndi, böyüdü, möhkəmləndi və indi ölkəmizin ictimai-siyasi həyatında fəal iştirak edərək Azərbaycanın ən nüfuzlu, ən böyük və ən dəyərli partiyasıdır.

Bu gün partiyanın 5-ci ildönümünü qeyd edərkən mən bu partiyanın yaranmasına təşəbbüs göstərmiş və o dövrün terrorlarına, cürbəcür zorakılıqlarına, qanunsuzluqlarına baxmayaraq, həyatını təhlükə altına alaraq bu partiyanın yaranması üçün çalışmış insanların hamısını böyük hörmət və ehtiram hissi ilə xatırlayıram və hamıya öz təşəkkürümü bildirirəm.

Partiyanın yaranma prosesini sona çatdıran 91-lərin mənə ünvanlanmış məktubudur. Mən

bu 91 şəxsi çox yüksək qiymətləndirirəm, onların hamısına öz hörmət və ehtiramımı, xüsusi minnətdarlığımı və təşəkkürümü bildirirəm.

91-lərdən həyatını dəyişənlər var – Ziya Bünyadov, Xəlil Rza Ulutürk, Sabir Xəlilov. Onların gördükləri işlər, xidmətləri bizim partiyanın və hər bir şəxsin, o cümlədən, mənim qəlbimdə əbədi yaşayacaqdır. Allah onlara rəhmət eləsin.

Mən bilirəm ki, onlar bəlkə də o vaxt bunu mənə deməmişdilər, amma bunu mən sonralar bildim. 91-lər həqiqətən çox cəsarətli adamlar olmuşlar. Çünki bu məktubu hazırlayıb, bu məktubla həmrəy olmaq istəyən adamlarla danışmaq aparanlar bəziləri ilə danışmışlar, görüşmüşlər, ancaq onlar həmin məktuba imza atmaqdan imtina etmişlər. Mən bunları da bilirəm. Döğrudur, hamısını adbaad bilmirəm. Çünki bu işi aparan adamlar o qədər yüksək mənəviyyətə mənsub şəxslərdir ki, onlar, sadəcə, indi bunu demək istəməirlər, amma ordan-burdan eşidirəm ki, filankəsə müraciət ediblər – o, imza atmayıbdır. Deyib ki, məni bu işə qatmayın. Biri də deyib ki, get, özünü işə salma, başını əngələ salma. Hətta biri də deyib ki, əşi, daha Heydər Əliyev keçmişdir, əgər siz işinizi Heydər Əliyevlə qurmaq istəyirsinizsə, bunun gələcəyi yoxdur. Belə hallar olubdur. Bu da məlumdur ki, belə hallar az olmayıbdır.

Bilirsiniz, - mən bunu dəfələrlə demişəm, - mən bu insanların heç birisini o qədər qınamıram. İnsan müstəqildir, insan azaddır. İnsanı heç bir şeyə vadar etmək lazım deyil. Xüsusən, məcbur etmək də lazım deyil. İnsan gərək hər bir şeyi özü istədiyi kimi etsin, öz istəyinə görə etsin və özünün mənəviyyətinə uyğun etsin. Ona görə mən o adamlara da, hansılar ki, məsələn, bu 91-lərin imzaladığı müraciəti imzalamayıblar, - onlara da mənim bu gün heç bir iradım yoxdur. Hərə özü öz tarixini təhlil etməlidir, hərə özü öz işinə qiymət verməlidir. Ancaq, sadəcə, mən bilirəm ki, belə olubdur.

Burada 91-lərdən biri çıxış etdi və bildirdi ki, indi mənim ətrafımda olan, o vaxt mənə sa-

diq olmayan adamlar da var və onlardan bu salonda da var. Bu da həqiqətdir. Mən bu sözə etiraz etmirəm.

Şübhəsiz, istərdim ki, mənimlə hansı sahədə olursa-olsun, yaxınlıqda, yaxud da yaxın məsafədə bir yerdə işləyən adamlar mənim özümə, işimə sadıq olsunlar. Mən bunu istərdim. Ancaq kimsə naxələf çıxırsa, onu özünün vicdanı cəzalandıracaqdır.

Mən belə insanları onların vicdanlarına, bir də Allaha tapşırıram.

Burada 91-lərin təkliflərini mənə dedilər. Mən qəbul edirəm. Mən bir dəfə 91-lərlə görüşdüm, söhbət etdik. Ola bilər, bu söhbətin nəticəsi olaraq mənim tapşırıq verdiyim vəzifəli şəxslər mənim tapşırıqlarımı layiqincə yerinə yetirə bilməyiblər. Ola bilər. Ancaq mən bu təklifi tamamilə əsaslı hesab edirəm. Mənim də arzum bundan ibarətdir ki, həmin 91 nəfər ilə – indi onlardan əksəriyyəti sağdır, - daha bir dəfə görüşəcəyəm. Bəlkə də bir dəfə yox. Mən onlarla görüşəcəyəm. İndi hesab edirəm ki, onların bəzilərinin o vaxt göstərdiyi sədaqət və cəsarətin müqabilində bəlkə biz, - böyük hökumət işləri ilə məşğul olduğumuza görə, - onlara lazımı münasibət göstərə bilməmişik. Mən bunu etiraf edirəm. Çünki mənim iş proqramım çox gərgindir. Ona görə də mən yaxın vaxtlarda, ola bilər ki, dekabr ayında vaxt tapıb mütləq 91-lərlə görüşəcəyəm, ətraflı söhbət edəcəyik, dərəcələyəcəyik və bütün dərəcələrin hamısına cəsarət tapacağıq.

Azərbaycan indi elə bir səviyyədədir ki, Yeni Azərbaycan Partiyasının proqramında əks edilmiş, nəzərdə tutulmuş prinsiplərin çoxu artıq həyata keçirib, ya da həyata keçirmək prosesindədir. Hesab edirəm, Yeni Azərbaycan Partiyası yaranandan onun ən üstün, müsbət cəhəti ondan ibarətdir ki, Yeni Azərbaycan Partiyasının amalı, məqsədləri, qəbul etdiyi proqram müstəqil Azərbaycan Respublikasında demokratik, hüquqi, dünyəvi dövlət qurmaq, Azərbaycanda demokratik prinsipləri bərqərar etmək, Azərbaycanı dünya iqtisadiyyatına bağlamaq, Azərbaycanda iqtisadi-siyasi islahatlar həyata keçirmək və Azərbaycanı inkişaf etdirmək olubdur. Bunlar hamısı Yeni Azərbaycan Partiyasının proqramında – 1991-ci ilin noyabr ayında bizim qəbul etdiyimiz proqramda öz əksini tapıbdir. Bunlar hamısı indi Azərbaycan Respublikasının həm daxili, həm xarici siyasətinin əsasını təşkil edir və nəhayət, bunlar hamısı 1995-ci il noyabr ayının 12-də ümumxalq referendumu əsasında qəbul etdiyimiz Konstitusiyada öz əksini tapıbdir. Yəni bunu mən bir daha xüsusi qeyd edirəm ki, Yeni Azərbaycan Partiyası yaranarkən Azərbaycanı hansısa başqa bir yol ilə aparmaq məqsədi daşımamışdır. Azərbaycanı müstəqil etmək istəmişdir, qarşısında ancaq müstəqilliyi möhkəmləndirmək, inkişaf etdirmək, Azərbaycanda demokratik, hüquqi dövlət qurmaq məqsədi qoymuşdur. Artıq bunları Azərbaycanın dövləti həyata keçirir. Ona görə də Azərbaycanın bugünkü dövləti ilə, Azərbaycanın prezidenti ilə Yeni Azərbaycan Partiyasının proqramı eynidir.

Mən bunu demişəm, - şübhəsiz ki, mən Azərbaycanın prezidenti seçilərkən Yeni Azərbaycan Partiyasının seçkisi nəticəsində seçilməmişəm. Siz bunu bilməlisiniz. O vaxt bütün xalq - Yeni Azərbaycan Partiyasının üzvü olan da, olmayan da – hamısı Heydər Əliyevin Azərbaycana, Bakıya gəlməsini tələb etdi və oktyabr ayında Heydər Əliyevin prezident seçilməsinə səs verdi. Ancaq prezidentin və Yeni Azərbaycan Partiyasının proqramı, Prezidentin siyasəti eynidir. Başqa cür də ola bilməzdi. Əgər mən Yeni Azərbaycan Partiyasının sədri kimi o proqramı qəbul etmişdimsə, mən prezident olandan sonra başqa bir proqramla hərəkət edə bilməzdim, Azərbaycanın başqa bir yol ilə gətməsinə yol verə bilməzdim. Ona görə də bizim o vaxt Yeni Azərbaycan Partiyasını yaradarkən olan istəklərimiz, arzularımız indi dövlət tərəfindən, hökumət tərəfindən ardıcıl surətdə həyata keçirilir. Bu da təbii bir haldır ki, dövlətin, hökumətin siyasəti ilə Yeni Azərbaycan Partiyasının siyasəti, prinsipləri tam üst-üstə düşür, tam uyğundur. Bu da təbii bir haldır ki, Yeni Azərbaycan Partiyasının proqramı tamamilə Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının bütün müddələrinin əsasında qurulubdur, onunla üst-üstə düşür. Ona görə də Yeni Azərbaycan Partiyasının gördüyü işlər Azərbaycanı inkişaf etdirməyə, müstəqil Azərbaycanı irəliyə aparmağa yönəldilibdir. Biz o vaxt da bu məqsədi daşıyırdıq və indi bu məqsədə çatmaq üçün tədbirlər

həyata keçiririk. Çünki indi artıq biz hakimiyyətdəyik.

Bizim proqramımız məlumdur. Konstitusiya qəbul olunubdur. Bunları izah etməyə ehtiyac yoxdur. Ancaq bir şeyi bilmək lazımdır, – bunu mən dəfələrlə demişəm, partiyamızın toplantısında bir daha qeyd etmək istəyirəm, – biz Azərbaycanda 1993-cü ilin iyun ayının 15-dən indiyə qədər, yəni mən Azərbaycanın dövlət başına gəldiyim zamandan bu günə qədər Azərbaycan xalqının milli azadlıq yolunda əvvəlki illərdə olan bütün arzu və istəklərinin hamısını həyata keçiririk. Necə deyirlər bu, bizim ən böyük nailiyyətimizdir.

Ancaq bu, prosesin başlanğıcıdır. Kim hesab edirsə ki, yenidən müstəqillik əldə etmiş ölkə, müstəqil dövlət dörd il, beş il içərisində bütün məsələlərin hamısını həll edə bilər, – o, çox səhv edir. Ancaq ən əhəmiyyətli odur ki, biz qarşımıza qoyduğumuz bütün vəzifələrin hamısını ardıcıl surətdə həyata keçiririk. Biz heç bir yerdə əyintiliyə yol verməmişik. Biz tutduğumuz strateji yoldan çəkinməmişik. Müstəqilliyimizi gün-gündən möhkəmləndiririk. Azərbaycanın bir müstəqil dövlət kimi dünya birliyində mövqelərini möhkəmləndiririk və Azərbaycanın dövlət müstəqilliyinin pozulmasına, yaxud azalmasına, ləğv olunmasına yönəldilmiş hər bir xarici, yaxud da daxili təxribatın, hərəkətin qarşısını ala bilmişik. Bu, bizim ən böyük nailiyyətimizdir.

Azərbaycanda 1993-cü illə indiki günü müqayisə edin. Respublikamızda daxili ictimai-siyasi vəziyyət tam sabitləşibdir. Bəlkə də 1993-1994-cü illərdə bunu təsəvvür etmək mümkün deyildi ki, Azərbaycan bu gün belə sakit, rahat, əmin-amanlıq şəraitində, sabitlik şəraitində yaşayacaqdır. Bəli, bunu o vaxt təsəvvür etmək mümkün deyildi. Amma biz buna nail olmuşuq. Bu, bizim düzgün, doğru daxili siyasətimizin nəticəsidir.

Məgər 1993-cü ildən sonra Azərbaycanda daxili vəziyyəti pozmaq, hökuməti ələ keçirmək, terror cəhdləri etmək, başqa hallar azmış olmuşdur? Hamısı oldu, hamısı göz qabağındadır. Ancaq biz Azərbaycanda dövlətçiliyi inkişaf etdirərək, hər yerdə dövlətin prinsiplərini bərqərar edərək, dövlətin qüdrətini günü-gündən artıraraq, bütün bu təxribatların – həm xarici ölkələrdən Azərbaycana içəridən dağıtmaq cəhdlərinin, həm də daxili cürbəcür silahlı dəstələrin təxribatçı hərəkətlərinin, cinayətkar hərəkətlərinin qarşısını ala bildik.

Bilirsiniz, indi insanlar rahat yaşayır və artıq keçmişi unudurlar. Bəziləri elə bilir ki, belə də olmalı idi, belə də normaldır. Amma, ay yoldaşlar, ay qardaşlar, ay bacılar, axı, bu belə deyildi. Biz buraya nə qədər çətinliklərlə gəldik. Azərbaycana daxildə nə qədər yaramaz ünsürlərdən təmizlədik. Azərbaycana xaricdən təzyiq etmək, respublikanı təsir altına almaq, Azərbaycana öz əlinə keçirmək cəhdlərinin qarşısını aldığımızı. Bunlar hamısı bizim düzgün, doğru daxili və xarici siyasətimizin nəticəsidir.

Siz indi iqtisadi islahatların nəticəsini görürsünüz. Bunu deməyə ehtiyac yoxdur. Mən sizə bildirmək istəyirəm ki, Azərbaycanın dövləti çox möhkəmdir. Azərbaycanın dövləti bundan sonra da müstəqil, sərbəst daxili və xarici siyasət aparmağa qadirdir və Azərbaycanın dövlət müstəqilliyi, daxili ictimai-siyasi sabitliyi günü-gündən möhkəmlənəcəkdir.

Bizim qarşımızda duran vəzifə ondan ibarətdir ki, Azərbaycanın hər bir vətəndaşı respublikamızın bu böyük məqsədlərinin həyata keçirilməsinə kömək etsin, öz payını versin, öz səylərini qoysun. Dövlət müstəqilliyini əldə etmək bizim üçün böyük nailiyyətdir. Amma onu qoruyub saxlamaq çox çətinidir. Görürsünüz ki, bu ötən illər ərzində Azərbaycanın dövlət müstəqilliyi neçə dəfə böyük təhlükə altında olmuşdur. Biz bunu qoruyub saxlamışıq.

Ancaq, bu, o demək deyil ki, biz indi öz sayıqlığımızı itirməliyik, arxayınlaşmalıyıq və düşünməliyik ki, artıq hər şey rahatdır. Yox, biz hər gün Azərbaycanın müstəqilliyini qorumaq üçün çalışmalıyıq, hər gün düşünməliyik ki, Azərbaycanın həm coğrafi, həm geosiyasi vəziyyəti, həm təbii sərvətləri, həm də bütün başqa xüsusiyyətləri ölkəmizə bir çox istiqamətlərdən böyük marağ artırmışdır. İkinci tərəfdən, təəssüf ki, hələ də Azərbaycanın daxilində öz şəxsi mənafeləri naminə, şəxsi məqsədləri naminə, bəzən xaricdən xüsusi xidmət orqanları ilə əlaqədə olaraq Azərbaycanın dövlət müstəqilliyinə qəsd etmək istəyən qüvvələr də tamamilə yoxa çıxmayıbdir.

Onlar hələ də var. Ona görə də biz daim bu məsələni diqqət mərkəzində saxlamalıyıq və daim sayıq olmalıyıq, Azərbaycanın dövlət müstəqilliyini daim möhkəmləndirməliyik.

Mənim xatirimdədir. 1991-ci ilin mart ayında Ali Sovetin sessiyasında SSRİ-nin qorunub saxlanılması haqqında referendum barəsində müzakirə gedərkən, mən o vaxt da qətiyyətlə dedim ki, Sovetlər İttifaqı dağılır, biz nəyin bahasına olursa-olsun müstəqilliyi əldə etməliyik. Biz bunu etməsək, böyük günah etmiş olarıq. Əgər etməsək, onsuz da bunu gələcək nəsillər edəcəkdir. İndi siz görürsünüz ki, artıq dövlət müstəqilliyi reallığa çevrilibdir. İndi isə mən deyirəm ki, biz nəyin bahasına olursa-olsun, bütün çətinliklərə dözərək, bütün məhrumiyyətlərə dözərək Azərbaycanın dövlət müstəqilliyini qoruyub saxlamalıyıq. Bu bizim müqəddəs borcumuzdur. Yenə də deyirəm, bunun üçün Azərbaycanın ağır keçid dövründə, xüsusən, xaricdən cürbəcür təsirlərə məruz qaldığı bir dövrdə respublikamızın daxilində olan qüvvələr öz şəxsi iddialarından, öz şəxsi ambisiyalarından əl çəkməlidirlər.

Mən bu baxımdan bir neçə kəlmə Azərbaycanda çoxpartiyalı sistem haqqında öz fikirlərimi demək istəyirəm. Azərbaycanın reallığı ondan ibarətdir ki, bu, bizim Konstitusiyada öz əksini tapıbdir, Azərbaycan bundan sonra da daimi olaraq demokratik prinsiplərə sadıq olacaqdır, insan azadlıqlarının hamısı təmin ediləcəkdir, ölkəmizdə demokratiya günü-gündən genişlənəcəkdir, əsaslı kök salacaqdır və demokratiya Azərbaycanda dönməz, sarsılmaz olacaqdır. Heç kəs bizi Azərbaycanın demokratiya yolundan döndərə bilməz. Fikir müxtəlifliyi tamamilə təbii bir haldır. Keçmişdə yaşadığımız cəmiyyətdə bir fikir var idi, o da bir partiyanın fikri, bir ideologiya idi. Hamımız o fikirlə düşünür, o fikirlə yaşayırdıq. İndi insanlar sərbəstdir. Demokratiya, fikir müxtəlifliyi bir-biri ilə sıx bağlı amillərdir. Azərbaycanda siyasi plüralizm, fikir müxtəlifliyi mövcuddur və bu, günü-gündən möhkəmlənəcəkdir. Mən bir dövlət başçısı kimi bunu təmin etmək üçün çalışmışam və bundan sonra da çalışacağam. Bunların hamısı Azərbaycanda çoxpartiyalı sistemin möv-

cud olmasını təbii bir hal kimi meydana çıxarır və Azərbaycanda çoxpartiyalı sistem var, mövcuddur.

Burada qeyd olundu ki, respublikamızda qeydiyyatda alınmış 30-dan artıq siyasi partiya var. Mən bir dövlət başçısı kimi hər bir partiyanın tam sərbəst, azad, müstəqil fəaliyyət göstərməsinin təminatçısıyam. Mən bunu prezident kimi xalq qarşısında and içərkən bəyan etmişəm, bu gün də təkrar edirəm. Biz çalışmalıyıq ki, hər bir siyasi partiyanın fəaliyyət göstərməsi üçün bütün imkanlar yaransın. Baxmayaraq ki, bizim partiya yaranarkən, ona fəaliyyət göstərməyə imkan vermədilər. Biz o pis hərəkətlərdən düzgün nəticə çıxarmalıyıq və bütün partiyalara imkan verməliyik. Normal fəaliyyət hər bir siyasi partiyanın, hər bir siyasi qurumun, hər bir təşkiatın Azərbaycanın qanunları çərçivəsində fəaliyyət göstərməsini tələb edir. Fikir müxtəlifliyi, siyasi plüralizm, çox partiyalılıq qanunun aliliyi ilə üzvi surətdə bağlıdır. Partiyalar, çoxpartiyalılıq qanunun, məhz qanunların aliliyi şəraitində fəaliyyət göstərməlidir. Hamı qanuna tabe olmalıdır, heç kəs qanunu pozmamalıdır. Heç kəs özü üçün müstəsna hüquq tələb etməməlidir. Buna heç kəsin haqqı yoxdur.

Bilirsiniz, heç kəs deyə bilməz ki, mənim filan vaxt filan xidmətim olubdur, filan vaxt meydana bir az çox qışqırışam, yaxud da az qışqırışam, mənim qanunu pozmağa ixtiyarım var. Yox, artıq bizdə hüquqi dövlət yaranıb. Artıq bizim çox dəyərli parlamentimiz var və çox dəyərli dövlət strukturlarımız var. Ona görə də kiminsə qanunu pozmasına yol vermək olmaz. Bilmək lazımdır ki, biz buna yol verməyəcəyik. Mən bunu xüsusi olaraq ona görə deyirəm ki, Azərbaycanda milli dirçəliş hərəkatı başlayanda ayrı-ayrı hərəkatların, təşkilatların yaranması, partiyaların yaranması kommunist rejiminə müxalifətdə olduğuna görə, o vaxtlar kommunist rejimi çox qanunsuz hərəkatlar edərək onlara qarşı çıxışlar etmişdir. Bunların çoxu öyrənmişlər ki, bu, belə olar. Doğrudur, o vaxt da bu qanunsuz hərəkatlar olmamalı idi. Ancaq nə olub-olubdur, keçmişdə qalıbdır. Bu gün və bundan sonra biz heç bir qanunsuz hərəkatə yol verə bilmərik və yol verməyəcəyik.

Hər bir partiya qanun çərçivəsində fəaliyyət göstərməlidir və qanundan kənara çıxmamalıdır. Əgər hansısa partiyanın qanuni hüquqları pozulursa, şübhəsiz ki, dövlət bunun qarşısını almalıdır. Biz buna cavabdehik. Ancaq, eyni zamanda, biz qanunun pozulmasına da yol verməyəcəyik. Qanunu pozanlar qanun qarşısında cavabdehdirlər və cavabdeh olmalıdırlar. Mən bunu ona görə deyirəm ki, təəssüf ki, yaxın keçmiş qədər bizdə partiyaların hətta silahlı dəstələri var idi. Məsələn, Xalq cəbhəsi yaranandan onun silahlı dəstələri olubdur. Nəyə görə olubdur? Mən bunu bilmirəm və qəbul edə bilmirəm. Deyirlər ki, onların könüllü dəstələri olubdur ki, gedib torpaqları müdafiə etmək üçün vuruşsunlar. Nə cür vuruşublar – biz onların hamısını gördük və nə nəticələrə gətirdi, onları da gördük. Ancaq tutaq ki, hansısa könüllü dəstələr olubdursa və onlar gedib torpaqları müdafiə etmək üçün öz silahlı dəstələrindən istifadə ediblərsə, onlar bundan partiyanın, yaxud da hansısa bir cəmiyyətin, təşkilatın daxili məqsədləri üçün istifadə edə bilməzlər. Yenə də Naxçıvandakı həyatıma qayıdıram. Mən Naxçıvanda Ali Məclisin sədri olarkən Xalq cəbhəsi öz silahlı dəstələri ilə burada istədiyi edirdi. O zaman Xalq cəbhəsi Azərbaycanda hakimiyyətdə idi. Həm Daxili İşlər Nazirliyi var idi, həm orada ordu hissələri var idi, həm də Xalq cəbhəsinin silahlı dəstələri var idi. Əlində qeyri-qanuni silah olan adam, şübhəsiz ki, həmin silahdan qeyri-qanuni istifadə edəcəkdir, cinayət törədiləcəkdir, bu da cəmiyyətə ziyan verəcəkdir. Bunlara yol vermək olmaz.

Amma bir o deyil, 1993-cü ildə mən Bakıya gələn zaman, şübhəsiz ki, burada ayrı-ayrı partiyaların silahlı dəstələri var idi. Bu, bir 1993-cü ildə deyildi. 1994-cü ildə deyildi. 1995-ci ildə də var idi. Əgər onların silahlı dəstələri var idisə, demək o birilərin də silahlı dəstələri var idi.

Mənim xatirimdədir, Surət Hüseynov baş nazir olarkən bir neçə dəfə mənimlə danışdığı zaman, - bu söhbət 1994-cü ilin təxminən ortalarında olub, -o mənə dedi ki, bəs, Xalq cəbhəsinin orada silahlı dəstəsi var, burada silahlı dəstəsi var. Sonra dedi ki, mənim də silahlı dəstəm var. Dedi ki, indi Azərbaycanda hamının silahlı dəstəsi var, mənim niyə olmasın? Dedim, sən silahlı dəstəni nə cür saxlayırsan, necə saxlayırsan? Axı, onları yedirtmək lazımdır, içirtmək lazımdır. Dedi ki,

mən bunların hamısını təşkil eləyirəm. Bax, mən belə şəraitdə işləyirdim.

Bəli, Surət Hüseynovun da silahlı dəstəsi var idi. Elə həmin Xalq cəbhəsinin özü o silahlı dəstələrdən istifadə edərək, başqa silahlı dəstələrin təşkilinə şərait yaratdı. O silahlı dəstələr də gəldi, bunların başına bax, bu bəlanı gətirdilər.

1994-cü ildə də bu silahlı dəstələr mövcud idi. 1995-ci ildə biz XYPD-lə rastlaşdıq. XTPD-dəki adamlarda olan silah dövlətin silahı deyildi. Onlar artıq dövlətin tabeliyindən çıxmışdılar. Dövlətin silahlarından, yəni Daxili İşlər Nazirliyinə mənsub olan silahlardan başqa, onların hər birinin özünün həddindən artıq silahları var idi. 8-ci Kilometr qəsəbəsində olan bazada onların topları, qumbaraatanları, nələri-nələri yox idi! Hamısını qeyri-qanuni olaraq yığmışdılar. Onlar da axırda gəldilər o silahlı dəstələrlə birləşdilər. Ayrı-ayrı siyasi partiyalar da onlara dəstək verdi və xarici ölkələrin bəzi xüsusi xidmət orqanları bir ölkədən, o biri ölkədən onlara dəstək verdilər. Onlar da Azərbaycan dövlətini devirmək niyyətinə düşdülər və dövləti devirmək üçün Azərbaycanı qanlı faciəyə gətirib çıxardılar. Bu, bizim həyatımızın faciəli keçmişidir. Bu keçmiş biz unutmamalıyıq. Ona görə də artıq bunlara son qoyduğumuz üçün bundan sonra heç bir təşkilata, heç bir partiya heç bir silahlı dəstə saxlamağa imkan verə bilmərik.

Partiyalar dünya təcrübəsində mövcud olan partiya mədəniyyəti çərçivəsində, qanunlar çərçivəsində hərəkət etməlidirlər. Partiyaların bir çoxu müxalifətdə olan partiyalardır. Ancaq indi biz gərək iqtidar-müxalifət əlaqələrində də dünya təcrübəsini mənimsəyək və Azərbaycanda iqtidar-müxalifət mədəniyyətini yaradaq.

Bilirsiniz, bunlar hamısı bizim üçün yeni bir şeydir. Çünki Azərbaycanda erkən yaranmış siyasi partiyanın altı yaşı var. Yeni Azərbaycan Partiyasının indi beş yaşı var. Amma ondan qabaq yarananların altı yaşı var. Bundan artıq yaşı yoxdur ki? Altı il elə böyük bir dövr deyil. Eyni zamanda, bu altı il Azərbaycanda qarmaqarışıq dövr olub. Burada vaxtilə hakimiyyətsizlik, özbaşnalıq, cürbəcür qanunsuzluq və s. hökm sürüb. Bəziləri hesab edirlər ki, bu belə də ola bilər. Ancaq müxalifət gərək müxalifətçilik mədəniyyətini mənimsəsin. Müxalifətdə olmaq düşmənçilik etmək deyil. Ancaq, təəssüflər olsun ki, indi Azərbaycanda müxalifətdə olan bir çox partiyalar özlərini iqtidara qarşı düşmən ediblər və düşmən kimi göstəriblər. Bu belə yaramaz.

Bəzən mən görürəm və qəzetlərdə də oxumaq olur ki, iqtidar gərək müxalifətlə hesablaşsın, müxalifətlə əlaqə saxlasın. Bəli, bu, düzgün fikirdir. Amma kim kiminlə əlaqə saxlamalıdır? Müxalifət iqtidarla əlaqə saxlamalıdır. Müxalifət düzgün hərəkət etməlidir, qanun çərçivəsində hərəkət etməlidir. O iqtidara qarşı düşmənçilik nümayiş etdirməməlidir və düşmənçilik fikrində olmamalıdır. Müxalifət iqtidarı tənqid edə bilər. O, etməlidir, iqtidarın səhvlərini göstərməlidir, iqtidarın fikrindən fərqli olan öz fikrini bildirməlidir, - bunlar təbii haldır. Amma düşmənçilik etməməlidir. Bir də, bu müxalifət qəzetlərindən istifadə edib cürbəcür yalan, böhtan, uydurmalar, şayiələr yazmamalıdır. Mətbuat azadlığından, söz azadlığından sui-istifadə edib, xüsusən, iqtidara qarşı cürbəcür böhtan, yalan yazanlar, uydurmalar yayanlar cinayət edirlər, onlar, sadəcə xuliqanlıq edirlər. Ancaq xuliqanlıq, cinayət heç vaxt, heç bir siyasi partiya üçün, heç bir qəzet üçün hörmət gətirə bilməz.

Ona görə də müxalifətdə olan partiyalar bilməlidirlər ki, Azərbaycanda müxalifət mövcuddur və bundan sonra da olacaqdır. Müxalifətin normal fəaliyyət göstərməsi üçün bütün imkanlar yaradılıb, bundan sonra da yaradılacaqdır. Ancaq heç kəs bundan sui-istifadə etməməlidir. Mən bunu xüsusi vurğulayıram və xəbərdarlıq edirəm ki, heç bir partiya heç bir silahlı qüvvə olmamalıdır və hər bir siyasi partiya ancaq siyasi yollarla mübarizə aparmalıdır, başqa yollara əl atmamalıdır. Əgər bu günlər Müsavat Partiyasının ən yüksək üzvlərindən biri 1995-ci ildə XTPD-nin təşkil etdiyi dövlət çevrilişi planlarını hazırlayanlardan biri idisə və xarici xidmət orqanları ilə, bir ölkənin səfirliyinin buradakı işçiləri ilə birlikdə həmin o dövlət çevrilişinin planlarını hazırlayan adam idisə və iki gündən bir gecələr Fərman Dəmirqol ilə və başqaları ilə gedib Rövşən Cavadovun evində gecə saat ikiyə qədər onun beynini zəhərləyirdilsə, – ondan sonra ifşa olundu, həbsxanaya düşdü,

xəstələndi, guya həbsxana xəstəsi oldu və xəstəliyinə görə azad olundu, amma hələ onun cinayət işi kəsilməyib, - indi gedib Müsavat Partiyasının liderlərindən biridirsə, bu, Müsavat Partiyasına heç vaxt hörmət gətirə bilməz.

Mən Xalq cəbhəsinin keçmişdə xidmətlərini qeyd etmişəm və bu gün də qeyd edirəm. 17 noyabr – Milli Dirçəliş günü münasibətilə həmin dirçəliş gününün o vaxtkı təşkilatçıları televiziya ilə çıxış etdilər. Mən o çıxışlara diqqətlə qulaq asdım. Onlar özləri etiraf etdilər ki, o vaxt xalq meydanı kortəbii toplaşmışdı. Bəziləri dedilər ki, guya onları KQB təşkil etmişdi, bəziləri də dedilər ki, kortəbii toplaşmışdılar. İndi onların öz vicdanlarına qalıb. Mən nə o fikri, nə də bu fikri deyə bilərəm, bu mənim işim deyil. Artıq o, keçmişdə qalıbdır – biri belə, biri elə deyir. Ancaq hər halda bir şeyi etiraf etdilər ki, onlar xalqın gəlib oraya toplaşmasını təşkil etməmişdilər. Biri deyir ki, bunu KQB təşkil etmişdi, biz, sadəcə, əlimizə keçirdik, o biriləri də deyir ki, xalq təbii toplaşmışdı, biz də getdik buna rəhbərlik etdik.

Amma onlar ki, o vaxt xalqın hakimiyyətə qarşı etirazına rəhbərlik ediblər və ondan sonra da bunu bir təşkilat kimi yaradıblar, Azərbaycanın o vaxtkı hakimiyyətinə, kommunist rejiminə qarşı olan nifrətin, etirazın hamısını bir yerə toplayıb bu xalqı təşkilatlandırınblar və nəticədə Xalq cəbhəsi yaranıb, - bu, bizim tariximizdə müsbət hadisədir. Mən onların kimliyindən, şəxsiyyətindən, mənə münasibətlərindən, mənim onlara münasibətimdən asılı olmayaraq bunu müsbət qiymətləndirirəm. Bu baxımdan o dövrdə Xalq cəbhəsinin fəaliyyətini müsbət qiymətləndirirəm.

Ancaq Xalq cəbhəsinin ən böyük faciəsi hakimiyyətə gələndən sonra oldu. Həmin bir

il müddətində gördükləri iş onları tamamilə nüfuzdan saldı. Əgər ondan bir il öncə xalqın o vaxtkı iqtidara qarşı nifrətindən istifadə edib, xalqı öz arxasınca aparıb, o iqtidarı kənarlaşdırıb hakimiyyətə gəldilərsə, bir ildən sonra Surət kimi bir quldurun, banditin hərbi dəstəsinin qabağında dura bilmədilər. Çünki niyə? Xalq bunların arxasından qaçdı, bunları müdafiə etmədi. Ona görə də mən Xalq cəbhəsinin o dövrdəki fəaliyyətini müsbət qiymətləndirərək, eyni zamanda, Xalq cəbhəsinin sırasında terroristlərin, ayrı-ayrı cinayətkar dəstələrin olmasını heç vaxt qəbul edə bilmərəm.

İndi burada qəzetlərdə yazırlar ki, Naxçıvanda filankəsi həbs etdilər və sair. Həbs edilən o adamların bəzilərini mən o vaxtdan tanıyıram. Nə üçün həbs etdilər? Çünki onlar qanunu pozdular, gizli silah saxladılar, silahdan öz şəxsi məqsədləri üçün istifadə etdilər, qanun-qaydanı onlar qanun qarşısında dağıtdılar. Şübhəsiz ki, cavab verməlidirlər.

Ona görə də mən Xalq cəbhəsinə o vaxtkı münasibətimi bildirərək, Xalq cəbhəsinin bu gün də bir təşkilat kimi Azərbaycanda mövcudluğunun və fəaliyyət göstərməsinin təbii olduğunu söyləyərək bildirmək istəyirəm ki, onlar o keçmiş metodlarından, hərəkətlərindən əl çəkmədilər. Azərbaycanda zorakılıq, silah işlətmək artıq keçməyəcəkdir. Yenə də deyirəm, heç bir partiyanın, təşkilatın silahlı dəstəsi ola bilməz. Silah ancaq dövlətə mənsubdur və qeyri-qanuni silah saxlayan hər bir şəxs, hər bir təşkilat Cinayət Məcəlləsinin müvafiq maddələrinə görə cinayət məsuliyyətinə cəlb olunmalıdır. Bunu hamı bilməlidir.

Bax, bu baxımdan mən hesab edirəm ki, biz Azərbaycanda demokratiyanı inkişaf etdirərək, siyasi partiyaların fəaliyyət göstərməsinə geniş imkanlar yaradaraq, eyni zamanda, hər bir işi dünya təcrübəsi, dünya mədəniyyəti, siyasi fəaliyyət mədəniyyəti səviyyəsinə çatdırmalıyıq. Bəlkə də o dövrdə olan hadisələr keçid dövrünün xəstəlikləri olub. Amma indi hamı bu xəstəliklərdən xilas olmalıdır.

Bizim apardığımız işlərin hamısı sizə məlumdur. Ancaq qarşımızda duran ən əsas vəzifə Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü bərpa etmək, işğal olunmuş torpaqları azad etmək və qaçqınları öz yerlərinə-yurdlarına qaytarmaqdır.

Bizim bu barədə apardığımız işləri siz bilirsiniz, bunlar hamısı mətbuatda verilir. ATƏT-in Minsk qrupunun son təklifləri də sizə məlumdur. Sentyabr ayında verilən son təklif məsələni iki mərhələdə həll etməkdən ibarətdir. Birinci mərhələdə, işğal olunmuş altı rayonu işğalçı Ermənistan silahlı qüvvələrindən azad etmək, təmizləmək və həmin rayonların ərazisinə oranın sakinlərini qaytarmaq, ikinci mərhələdə isə Laçın və Şuşa rayonlarının azad olunması məsələsi ilə bərabər, Azərbaycan dövləti tərkibində Dağlıq Qarabağın statusunun müəyyən edilməsi məsələləri nəzərdə tutulur. Biz bunu qəbul etmişik.

Ermənistanın rəhbərliyi də və şəxsən prezidenti Ter-Petrosyan da bunu qəbul edibdir. Ancaq bu məsələnin indi ləngiməsi onunla əlaqədardır ki, Dağlıq Qarabağı idarə edənlər hələ bununla razı olmurlar.

Mən bildirmək istəyirəm ki, Ermənistan Respublikasının rəhbərliyində son vaxtlar müəyyən konstruktiv meyillər artıb. Sizə məlumdur ki, Ermənistan prezidenti Ter-Petrosyan bu barədə öz baxışlarını, fikirlərini mətbuatda açıqlayıb. Bu, Moskvada «Nezavisimaya gazeta» da da, Ermənistan mətbuatında da dərc olunmuşdur. Həm Strasburqda, həm də Kişinyov görüşlərimizdə mən Ter-Petrosyanla bu barədə söhbət etmişəm və o, bu fikirlərin tam arxasında durduğunu bildirmişdir. Onun fikirləri sizə məlumdur.

Ermənistan Respublikası rəhbərliyinin və prezidentinin bu addımını, bu cür münasibətini şəxsən mən müsbət qiymətləndirirəm və hesab edirəm ki, bizim sülh danışıqlarımızın irəli getməsinə kömək edəcəkdir. Ancaq dediyim kimi, Dağlıq Qarabağ hələ ki, bu təkliflərə cavab verməyibdir.

Minsk qrupunun həmsədrləri bu yaxınlarda yenə də bölgəyə gələcəklər, Azərbaycanda, Ermənistanda olacaqlar. Dağlıq Qarabağa gedəcəklər. Biz bu danışıq prosesini aparırıq.

Bir məsələni də bildirmək istəyirəm ki, Minsk qrupunun həmsədrləri, xüsusən, Amerika Birləşmiş Ştatlarının prezidenti Bill Klinton, Rusiyanın prezidenti Boris Yeltsin, Fransa'nın prezidenti Jak Şirak bu məsələlərin həll olunmasına çox böyük maraq göstərirlər, onların tabeliyində bu işlə məşğul olan şəxslərə çox ciddi göstərişlər də vermişlər.

Sizə məlumdur ki, mən Strasburqda olarkən Fransa prezidenti Jak Şirakla geniş danışığa aparmışam. O, bundan sonra Ermənistan prezidenti ilə danışığa aparmışdır. Sonra Jak Şirakla mənim telefon əlaqəm olubdur. Mən bunların hamısını müsbət qiymətləndirirəm.

Biz bu məsələlər barəsində, özümüzün apardığımız siyasət haqqında Azərbaycan parlamentinə məlumat vermişik. Milli Məclisin üzvləri bizim siyasətimizi dəstəkləmişlər. Beləliklə, bu, ictimaiyyətə məlumdur.

Müxalifətdə olan partiyaların, təşkilatların əksəriyyəti bizim bu siyasətimizi qəbul etmirlər, cürbəcür bəyanatlar verirlər. Mən buna da tam normal baxıram, - hərənin öz fikri ola bilər. Biri deyir, məsələni güclə həll etmək lazımdır, güclü ordumuz olmalıdır, güclü ordumuz yoxdur, ona görə də biz buna gedirik və sairə. Bilirsiniz, bunlar hamısı əsassız şeylərdir. Ancaq, eyni zamanda, hüquqlar var, hərə öz fikirlərini deyə bilər. Qoy bizim ictimaiyyət, xalq dövlətin də fikrini müxalifətdə olan partiyaların, təşkilatların da fikrini bilsin. Xalq özü müəyyən etsin ki, hansı yol daha da uyğundur. Biz hesab edirik ki, bu yol uyğundur.

Mən dəfələrlə demişəm və bu gün də bir daha bəyan edirəm ki, müharibə yolu nə bizim üçün, nə də ümumiyyətlə, bölgə üçün məqbul yol deyil. Məsələnin sülh yolu ilə həll olunması tam məqbuldur və bunun üçün biz, çətin də, ağır da olsa ötən dövrdə xeyli iş görə bilmişik. Azərbaycanın vəziyyəti, həqiqətləri artıq dünyaya məlumdur. Artıq dünyaya məlumdur ki, Ermənistan təcavüzkarlıq edir. Bu yaxın vaxtlara qədər hər yerdə Azərbaycanı günahlandırır, ittiham edirdilər ki, Azərbaycan erməniləri əzib, soyuqda qoyub, blokadaya alıb, bunu edib, onu edib. İndi vəziyyət tamamilə dəyişilib, yəni realıq dünyaya çatdırılıb. Siz mənim bütün beynəlxalq təşkilatlardakı çıxışlarıma hamısını eşidirsiniz. Mən açıq-aydın, kəskin çıxışlar edirəm. Bu çıxışlar artıq olduqca normal qəbul olunur və beynəlxalq təşkilatlar, onların iştirakçıları, dövlət, hökumət başçıları bizim dediyimiz bu sözlərə inanırlar. Ermənistan, demək olar ki, bu sahədə əvvəlki vəziyyətində deyil. Onlar özləri də bunu etiraf edirlər.

Bu, onu göstərir ki, biz dünya ictimaiyyətinə, dünyanın böyük dövlətlərinə vəziyyəti doğru düzgün çatdırandan sonra ədalətli sülh əldə etmək imkanına daha da yaxınlaşmışıq. Ona görə də biz bu yolla gedirik və belə hesab edirik ki, bu yolla da getməliyik. Biz bu yolla getməkdə davam edəcəyik və güman edirəm ki, Minsk qrupunun həmsədrləri bu yaxınlarda Azərbaycana gələrkən biz bu barədə yeni məlumatlar ala biləcəyik.

Bəli, hər kəs öz fikrini bildirə bilər. Müxalifət qəzetlərində bu barədə dərc edilən yazılar bizi narahat etmir. Ancaq bizi narahat edən odur ki, - mən bunu dedim, bu fikrə bir də qayıtmaq istəyirəm - çox yalanlar, şayiələr yayılır. Respublikamızda gəyən insan hüquqlarını qoruyan bəzi təşkilatlar, yaxud da siyasi partiyalar Azərbaycan haqqında dünyaya yalanlar çatdırır. Bilirsiniz, bu, Azərbaycana, Azərbaycan xalqına düşmənçilikdir, başqa heç bir şey deyildir. Gəyən Azərbaycanda hansısa məhbusun hüquqları pozulur. Hansı məhbusun hüququ pozulub? Heç bir məhbusun, heç bir həbsdə olanın heç kəsin hüququ pozulmur. Ancaq bu yalan şeyləri uydurmaq, yaymaq və Azərbaycan haqqında bu cür mənfəət fikri yaratmaq kimə kömək edir? Müxalifətdə durmaq olar, dur. Azərbaycanın hansı tərəfini istəyirsənsə tənqid et, amma dünyada Azərbaycanı ləkələyən yalanlar, uydurma sözlər yazma. Bunu yazanlar, bunu yayanlar Azərbaycana xəyanət edənlərdir. Bunlar ayrı-ayrı xarici ölkələrin xüsusi xidmət orqanlarına pullu xidmət edən adamlardır və həmin orqanların çoxunda da ermənilərin əlləri var, bizim düşmənlərimizin əlləri var. Onlar öz pullarından istifadə edərək o xüsusi xidmət orqanları vasitəsilə, ayrı-ayrı təşkilatlar vasitəsilə Azərbaycanda bəzi yaramaz adamları ələ alırlar, bunlar da həmin pula xidmət edərək Azərbaycan haqqında bu cür iftirlər, böhtanlar, yalanlar yayırlar. Bu, ən dəhşətlisidir.

Bu barədə bizim millətimizdə böyük bir çatışmazlıq var. Siz bilirsiniz, – 1996-cı ilin dekabr ayında keçirilən Lissabon zirvə görüşündə Azərbaycanın əldə etdiyi nailiyyət məlumdur. Bunu artıq bütün dünya deyir. Düzdür, burada müxalifətdə olan qüvvələr yenə də bunu belə qələmə verdilər ki, guya Azərbaycan orada heç bir nailiyyət əldə etməyib, əksinə, guya çox uduzub. Belə–belə şeylər deyirlər. Amma biz buna fikir vermədik.

Bilirsiniz ki, indi Ermənistanda ən böyük dərd həmin o Lissabon zirvə görüşüdür. Ermənistanda hakimiyyəti hamı bu zirvə görüşünə görə tənqid edir ki, nə üçün Ermənistanın nümayəndə heyəti Lissabonda belə bir qərarın qəbul edilməsinə imkan verib. Ona görə də bundan nəticə çıxarmaq olar ki, kim hansı nailiyyət əldə edibdir. Amma iş onda deyil, iş ondadır ki, Amerikada yaşayan və mövcud olan cürbəcür 50-60 erməni təşkilatı Amerikanın prezidenti Bill Klintonu məktublar yazdılar və ona irad tutdular ki, nə üçün o, imkan verdi, Lissabon zirvə görüşündə Ermənistan-Azərbaycan münaqişəsi haqqında belə bir qərar qəbul olundu.

Görün, Amerikada yaşayan ermənilər – öz aralarında nə varsa, özləri bilirlər – ümumi milli mənafe meydana çıxanda onları heç kəs idarə etmədən öz ölkələrinin prezidentini günahlandırırlar ki, nə üçün o, Lissabon zirvə görüşündə belə bir qərarın qəbul edilməsinə imkan veribdir.

İkinci fakt. Mənim Amerikaya rəsmi səfərim ərəfəsində erməni təşkilatları orada nə qədər canfəşanlıq etdilər, nə qədər fəaliyyətlər göstərdilər. Prezident Bill Klintonu məktublar yazdılar ki, Heydər Əliyevin Amerika Birləşmiş Ştatlarına səfəri ləğv olunsun. Amerika konqresində 60 konqresmenə imza atdirdilər və onların imzaları ilə Bill Klintonu məktub gətirdilər ki, Heydər Əliyevin ABŞ-a səfəri ləğv edilsin.

Mən ora gedəndə onların cürbəcür hərəkətləri nəticə vermədi. Sonra mənim şəklim və cürbəcür yazılar olan 50 min məktub hazırladılar, ermənilərə payladılar ki, hər bir erməni bunu imzalasın və Azərbaycan prezidenti Heydər Əliyevin Amerikaya rəsmi səfərinə etiraz əlaməti olaraq prezident Bill Klintonu göndərsin. Onların heç birisini Ermənistandan heç kəs idarə etməirdi. Onlar öz ermənilərinə, erməni təəssübkeşliyinə görə, Ermənistanla Azərbaycan arasında ki münaqişəyə görə bu hərəkətləri edirdilər. Görün onlarda milli təəssübkeşlik nə qədər yüksək səviyyədədir.

Ancaq bunun müqabilində biz nə gördük? Müxalifətdə duran ayrı-ayrı qüvvələr burada, Azərbaycanda olmayan şeyləri yalandan, böhtançılıqla uydurub cürbəcür beynəlxalq təşkilatlara, ölkələrə göndərirlər, sübut etsinlər ki, guya Azərbaycanda demokratiya yoxdur. Həmin ermənilər də sübut istəyirlər ki, Azərbaycanda demokratiya yoxdur. Bunlar da sübut etməyə çalışırlar ki, Azərbaycanda demokratiya yoxdur. Bəs, siz kimə xidmət edirsiniz?

Azərbaycanda demokratiya da var. İnsan hüquqları qorunur və qorunacaqdır. Azərbaycanda insan azadlıqları hamısı təmin olunubdur. Azərbaycanda mətbuat azadlığı var, siyasi plüaralizm var – hamısı var. Bunların hamısı da bizim müqavilə, saziş bağladığımız ölkə başçıları tərəfindən etiraf olunur. O cümlədən, mənim ABŞ-a rəsmi səfərim zamanı Amerika prezidenti Bill Klinton ilə Azərbaycan prezidentinin imzaladığı birgə bəyənətdə Azərbaycan Respublikasının demokratiya, iqtisadi islahatlar sahəsində nailiyyətləri öz əksini tapıbdir.

Mən bu sözləri ona görə deyirəm ki, Azərbaycanda fikir müxtəlifliyini təmin edərək, eyni zamanda, milli vətənpərvərlik, milli təəssübkeşlik unudulmamalıdır. Azərbaycanın daxilində vəziyyəti sarsıtmaq istəyən adamların hamısının qarşısı alınmalıdır və bunlara heç vaxt yol verilməyəcəkdir.

Yeni Azərbaycan Partiyası bütün bu sahələrdə çox gərgin iş aparır. Mən çox məmnunam ki, Yeni Azərbaycan Partiyasının üzvlərinin sayı artıq 100 mindən çoxdur. Mən çox məmnunam ki, Yeni Azərbaycan Partiyasının Gənclər Təşkilatı var və burada elan olundu ki, Gənclər Təşkilatının 30 mindən artıq üzvü var. Bunlar hamısı onu göstərir ki, Yeni Azərbaycan Partiyası Azərbaycanın ictimai-siyasi həyatında görkəmli yer tutaraq Azərbaycan xalqının bu gün və gələcəyi üçün çox faydalı iş görür.

Hesab edirəm ki, Yeni Azərbaycan Partiyası yaranmasının 5-ci ildönümünü qeyd edərək daha da çox təcrübə, güc toplayaraq gələcəkdə daha geniş fəaliyyət göstərəcəkdir. Bu 5 il müddətində Yeni Azərbaycan Partiyası sübut edibdir ki, o, sağlam partiyadır, demokratik prinsiplərə söykənən partiyadır. Azərbaycanın müstəqilliyinin təmin olunması yolunda fəal çalışan partiyadır. Hesab edirəm ki, Yeni Azərbaycan Partiyasının fəaliyyətinə Azərbaycanda maraq günü-gündən artacaq, onun sıraları genişlənəcək, Yeni Azərbaycan Partiyasına gənclər daha da çox maraq göstərəcəklər. Gənclər Yeni Azərbaycan Partiyasının işində daha çox iştirak edəcəklər, gənclər təşkilatı daha da genişlənəcək və Yeni Azərbaycan Partiyası ölkəmizin ictimai-siyasi həyatında aparıcı qüvvə olaraq gələcəkdə də Azərbaycanın dövlətçiliyinin, müstəqilliyinin möhkəmlənməsi üçün öz xidmətlərini göstərəcəkdir.

Yeni Azərbaycan Partiyası sizin üçün, mənim üçün doğma bir partiyadır. Mən çıxışımın əvvəlində bu partiyanın yaranması prosesini ona görə bir daha yada saldım ki, hamı bilsin, –bu partiya hər kəs öz könlü, vicdanı, qəlbi ilə gəlməlidir. Hamı bilsin ki, bu partiya saflıq, saf mənəviyyət üzərində qurulmuş bir partiyadır. Bu partiya Azərbaycanın tarixi köklərinə, milli-mənəvi dəyərlərinə söykənən, ümumbəşəri dəyərlərdən bəhrələnən ümumxalq partiyasıdır. Azərbaycanın bütün vətəndaşlarının partiyasıdır. Bu, bir milli çərçivədə olan partiya deyil. Yeni Azərbaycan Partiyası millətdən, dinindən, dilindən asılı olmayaraq Azərbaycanın hər bir vətəndaşı üçün doğma partiyadır.

Yeni Azərbaycan Partiyasının çox parlaq gələcəyi var. Yeni Azərbaycan Partiyası daim yaşayacaqdır. Mən əminəm ki, Yeni Azərbaycan Partiyasına yeni-yeni gənc üzvlər gələcəklər, bu partiyanın prinsiplərini günü-gündən yüksəklərə qaldıracaqlar və Yeni Azərbaycan Partiyası Azərbaycanın gələcəyinə xidmət edəcəkdir.

Yeni Azərbaycan Partiyası 5 ildir yaşayır, böyük sınaqlardan, böyük imtahanlardan keçibdir. Yeni Azərbaycan Partiyası Azərbaycanın ictimai-siyasi həyatında yaşamaq, yaratmaq hüququ əldə edibdir. Yeni Azərbaycan Partiyası daim yaşayacaq və Azərbaycan vətəndaşlarının istək və arzularını əks etdirən böyük bir təşkilat olacaqdır. Sağ olun.

Gənclərimizin qarşısında xalqımıza, dövlətimizə, ölkəmizə sədaqətlə xidmət etmək, həyatda fəal olmaq və Azərbaycan dövlət müstəqilliyini qoruyub saxlamaq vəzifəsi durur

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Yeni Azərbaycan Partiyasının sədri Heydər Əliyevin
YAP-ın Gənclər Birliyinin ümumrespublika toplantısında nitqi

2 fevral 1998-ci il

– Əziz gənclər, qızlar, oğlanlar !
Hörmətli xanımlar, cənablar !

Sizi, Yeni Azərbaycan Partiyası Gənclər Təşkilatının bu saraya toplaşmış nümayəndələrini, sizin simanızda Yeni Azərbaycan Partiyasının bütün gənclərini, üzvlərini, müstəqil Azərbaycan Respublikasının bütün gənclərini ürəkdən salamlayıram, sizə hədsiz sevgimi, məhəbbətimi bildirirəm.

Bugünkü görüş mənim üçün, güman edirəm, sizin üçün də çox sevinc hissi gətirən bir görüşdür. Cəsarətlə demək olar ki, Azərbaycan Respublikasının son 10, bəlkə də 20 illik tarixində bu, ən mötəbər görüşlərdən biridir.

Mən bu salonda sizi yüksək əhvali-ruhiyyədə görməkdən və bu toplantıda çox sevgi, məhəbbətlə iştirak etməyinizi duymaqdan məmnunam. Sizin hamınızı qucaqlayıram, bağrıma basıram, hamınızı öpürəm, sizə cansağlığı və səadət arzulayıram.

Siz burada Yeni Azərbaycan Partiyasının, Azərbaycanın bu günü və gələcəyi haqqında fikirlərinizi söylədiniz. Azərbaycanın müstəqilliyi, dövlətçiliyi haqqında fikirlərinizi söylədiniz. Azərbaycanın müstəqilliyi, dövlətçiliyi haqqında dəyərli sözlər dediniz, xoş arzularınızı bildirdiniz. Mənim fəaliyyətim haqqında xoş sözlər dediniz və müstəqil Azərbaycana, vətənimizə, ölkəmizə, dövlətçiliyimizə öz sədaqətinizi ifadə etdiniz. Bütün bunlara görə mən sizə təşəkkür edirəm və sizi əmin edirəm ki, bu sözləriniz, fikirləriniz Azərbaycanın daha da yüksəldilməsi üçün böyük bir dayaqdır.

Gənclərlə görüşmək həmişə xoş əhvali-ruhiyyə yaradır. Çünki cəmiyyətin ən gözəl tərkibi gənclərdir. Hər bir insan üçün uşaq, övlad, gənc həmişə sevinc, xoşbəxtlik gətirir. Bu hər bir insana ilham verir. Təsədüfi deyil ki, böyüyüb ərəsəyə çatmış insan ailə quraraq ata, ana, övlad sahibi olmaq istəyir. Hər bir ailə övladın doğulmasına sevinir, şadlanır və bunu öz həyatının xoşbəxtliyi hesab edir. Hər bir insanın, ailənin uşağa, övlada, gəncliyə göstərdiyi münasibətdən dövlətin, ölkənin gəncliyə göstərdiyi və göstərəcəyi münasibət doğulur, yaranır. Ona görə də gənclərlə görüş, danışmaq hər bir dövlət adamı üçün həm əhəmiyyətlidir, həm də böyük sevinc gətirir. Mən bu gün burada sizinlə görüşdüyüm dəqiqədən sevinc içindəyəm. Sizi belə şəən, xoşbəxt, gözəl əhvali-ruhiyyədə görəndə, sizin sözlərinizin, ağılnızın, zəkanızın, iradənin nə qədər güclü olduğunu görəndə mən bir dövlət başçısı kimi həddindən artıq sevinirəm. Sevinirəm ki, bizim belə gözəl gələcəyimiz var və bu gələcəyin qurucuları, yaradıcıları sizsiniz, əziz gənclər!

Bu əzəmətli saray – idman-konsert kompleksi Azərbaycanın ən möhtəşəm və ən böyük

saraylarından biridir. Mən bu gün burada, belə bir şəraitdə olduğum dəqiqədən bu sarayın tarixi haqqında düşünürdüm. Xatirimdədir, 1970-ci ilin əvvəllərində biz Azərbaycanda gənclərin təlim-təربiyəsini gücləndirmək, onların idmana, mədəniyyətə olan həvəsini, istəyini daha yüksək səviyyədə və şəraitdə təmin etmək üçün belə bir idman-konsert sarayı tikmək arzusunda olduq. Ancaq yaqın təsəvvür edirsiniz ki, o zaman bunu etmək o qədər də asan deyildi. Çünki birincisi, bu, böyük vəsait tələb edirdi, ikincisi də biz Sovetlər İttifaqının tərkibində olduğumuza görə belə böyük işlərin görülməsi üçün mərkəzdən icazə və xüsusi vəsait almalı idik. Ancaq biz ölkəmizi – Azərbaycanı daha da inkişaf etdirmək, Bakını daha da gözəlləşdirmək və gənclər üçün yeni bir idman, mədəniyyət ocağı yaratmaq üçün belə bir saray tikməyə çalışdıq.

Mən çox səylər etdim, dəfələrlə Moskvaya getdim. Sovetlər İttifaqının bəzi böyük şəhərlərində belə saraylar artıq var idi. Ancaq, eyni zamanda, o illər sovet hökuməti siyasətini belə qururdu ki, guya bu cür böyük sarayların tikilməsinə vəsait çatmır, ona görə də onlara ehtiyac yoxdur. Mən isə sübut etdim ki, Azərbaycan və onun paytaxtı üçün belə bir saray mütləq lazımdır. Nəhayət, bunun tikilməsi, yaranması üçün qərar qəbul edilməsinə nail olduq. Onun layihəsinin hazırlanması da yaxşı xatirimdədir. Biz həmin layihələrə bir neçə dəfə baxdıq, fikirlərimizi dedik, təkliflərimizi, mülahizələrimizi bildirdik.

Xatirimdədir, qocaman arxitektourlarımız Tahir Abdullayev, Yusif Qədimov və başqaları bu layihəni Azərbaycan Dövlət Layihə İnstitutunda bizim tapşırığımızla hazırlayırdılar. Nəhayət, layihə hazır olandan sonra iş başladıq, bu gün toplaşdığımız bu yeri seçdik. Bu da təsadüfi deyil. İndi mən görürəm ki, biz bu yeri düzgün seçmişik.

Mən xoşbəxtəm ki, bu sarayın tikilməsinin təşəbbüskarıyam. Xoşbəxtəm ki, bu sarayın təməl daşını qoymuşam, həmin təməl daşında mənim əsrlər boyu yaşayacaq imzam var. Nəhayət, xoşbəxtəm ki, bu gün ilk dəfə ağzınadək dolu olan bu saraya Azərbaycan gəncləri toplaşmışlar. Amma, eyni zamanda, təəssüf edirəm ki, bu sarayın tikilməsi bir çox maneələrlə rastlaşdı. Azərbaycanda olduğum zaman da belə maneələr var idi və mən bunların qarşısını alırdım.

Mən o vaxt tikinti meydanına dəfələrlə gəlmişəm, tikintinin aparılması işləri ilə məşğul olmuşam, maraqlanmışam, nəzarət etmişəm, eyni zamanda, qarşıya çıxan maneələri aradan götürmüşəm. O zaman işin qızğın bir vaxtında Moskvadan sarayın tikintisinə vəsait ayrılmasını kəsdilər. Mən Sovet İttifaqı Nazirlər Sovetinin sədrinə müraciət etməli oldum. Bu məsələ ilə əlaqədar xüsusi olaraq Moskvaya getdim, ondan xahiş etdim və vəsait ayrılmasının davam etdirilməsinə nail oldum.

Təəssüf edirəm ki, sonrakı illərdə bu sarayın tikilməsi çox ləngidilibdir. O, bizim nəzərdə tutduğumuz vaxtda tikilib qurtarmayıbdır. Bilirsiniz ki, 1982-ci ilin sonunda mən Azərbaycandan getdim. Bundan sonra bu sarayın tikintisinə diqqət azalmışdı. Mən Azərbaycana yenidən gələndə bu işlə maraqlandım. Bu sarayın tikilib qurtarması haqqında yalnız 1990-cı ildə arayış verilibdir. Təəssüflər olsun ki, ondan sonra da, indiyədək bu saraydan nəzərdə tutulmuş məqsədlər üçün istifadə olunmayıbdır.

Bu gün birinci dəfədir ki, bu saraya, onun tribunalarına gənclər toplaşblar və belə bir mərasim keçirilir. Çox məmnunam ki, bu, sizə, mənə və Yeni Azərbaycan Partiyasının Gənclər Təşkilatına nəsib olubdur.

Onu da demək istəyirəm ki, o illər, xüsusən 1988-ci ildən başlayaraq, bizim nailiyyətlərimizi ləkələmək, dağıtmaq, pozmaq istəyən qüvvələr, Azərbaycanın başibəlalı bəzi rəhbərləri Moskvada oturan bir sıra rəhbərlərlə birlikdə belə sarayların tikilməsini guya ziyanlı bir iş kimi tənqid edirdilər. Hesab edirdilər ki, guya biz dövlətin vəsaitindən vaxtilə düzgün istifadə etməmişik. Ancaq kimin nədən düzgün istifadə edib-etmədiyini indi həyat göstərdi.

Biz saray tikmişik, yaratmışıq, xalqımızın istifadəsinə vermişik. Bu saray əsrlər boyu yaşayacaqdır və gələcək nəsillərə xidmət edəcəkdir. O bədxah adamlar isə məhv olublar və məhv olacaqlar da. İnsanlar heç vaxt yalana inanmayacaqlar. Belə yalan sözlərin ömrü çox qısa olur. Təəssüf ki, bu yalanlar və böhtanlarla biz belə günləri yaşadıq. Xüsusən mən belə hallara dözdüm. Amma bu gün bir daha görürəm ki, xalq böhtançılara, yalançılara heç vaxt inanmayıbdır.

Bu gün mən xüsusən xoşbəxtəm ki, vaxtilə, təxminən 20 il bundan əvvəl təməlini qoyduğum böyük binanın içindəyəm. Xoşbəxtəm ki, belə bir saray yarada bilmişəm və biz bu gün ondan istifadə edirik.

Yeni Azərbaycan Partiyasının Gənclər Təşkilatı bugünkü toplantıda özünün yüksək səviyyəsini Azərbaycanın vətəndaşlarına və bütün dünyaya nümayiş etdirir.

Yeni Azərbaycan Partiyası 1992-ci ildə çox ağır şəraitdə yaranıbdır. Bir müddət əvvəl biz Yeni Azərbaycan Partiyasının yaranmasının beşinci ildönümünü təntənəli qeyd etdik. Yeni Azərbaycan Partiyası yaranarkən, şübhəsiz ki, biz bu partiyanın gənclər tərəfindən dəstəklənməsinə ümid edirdik və buna görə də gənclər təşkilatının yaranması haqqında da qərarlar qəbul etmişdik.

Yeni Azərbaycan Partiyasını yaradanlar respublikamızın tanınmış, hörmətli ziyalıları, 1992-ci ildə Azərbaycanın düşdüyü ağır vəziyyətdən narahatlıq keçirənlər, ölkəmizin aqibəti haqqında düşüncələr olmuşlar. Bu partiyanın yaradılması o vaxtkı iqtidar tərəfindən həqiqətən çox qısqancılıqla və böyük təzyiqlərlə qarşılanmışdı. Amma bu partiyanı yaradanlar bütün bunlara baxmayaraq, öz iradələrindən dönməmişlər. Bu gün artıq bütün dünyaya məlumdur ki, bu partiyanın yaranması Azərbaycanın həyatında, tarixində böyük bir hadisədir. Azərbaycanın bu günü və gələcəyi üçün bu təşkilatın böyük xidmətləri olacaqdır.

Bu gün isə mən çox sevinirəm ki, partiyanı yaradan hörmətli ziyalılarla bərabər, Yeni Azərbaycan Partiyasının zəkalı, güclü, iradəli Gənclər Təşkilatı da vardır. Bu təşkilat öz ətrafında 30 min gənci birləşdirir. Bu saraya 8 min insan toplaşıbdır. Buraya Azərbaycanın hər yerindən Gənclər Təşkilatlarının nümayəndələri gəliblər. Yenə də deyirəm, bu, Azərbaycanın tarixində son dövrlərdə görünməmiş bir hadisədir.

Bu toplantının keçirilməsi, Azərbaycanın hər bir guşəsindən Gənclər Təşkilatının nümayəndələrinin buraya mütəşəkkil surətdə gəlməsi və burada mövcud olan ruhyüksəkliyi,

gözəl əhvali-ruhiyyə onu göstərir ki, Yeni Azərbaycan Partiyasının Gənclər Təşkilatı günü-gündən genişlənəcək, inkişaf edəcək, Azərbaycan gəncliyinin əsas özəyini təşkil edəcəkdir.

Mən Yeni Azərbaycan Partiyasına, onun Gənclər Təşkilatına bütün gələcək işlərində uğurlar arzulayıram.

Tam əminəm ki, Yeni Azərbaycan Partiyasının proqramı, nizamnaməsi Azərbaycan xalqının milli mənafeələrini, Azərbaycanın müstəqilliyini təmin edən tarixi sənədlərdir. Həmin sənədlər Yeni Azərbaycan Partiyasının gələcəkdə də genişlənməsi və inkişaf etməsi üçün gözəl əsas yaradır. Mən əminəm ki, bizim partiyamız günü-gündən genişlənəcək və inkişaf edəcəkdir.

Biz Yeni Azərbaycan Partiyasını yaradarkən, müstəqilliyi Azərbaycanda demokratik, hüquqi, dünyəvi dövlət qurulması prinsipləri əsasında müəyyənləşdirmişik. Biz Yeni Azərbaycan Partiyasını yaradarkən Azərbaycanın ictimai-siyasi həyatında bu partiyanın fəal iştirak etməsi məqsədini daşıyırdıq. O zaman biz qarşımıza hakimiyyətə gəlmək, hakimiyyət əldə etmək məqsədi qoymamışdıq. Biz, sadəcə, Azərbaycanın ictimai-siyasi həyatında iştirak etmək istəyən, ancaq o ildə, yəni 1992-ci ildə mövcud olan iqtidarda və partiyalarda özünü görə bilməyən minlərlə, on minlərlə insanın bir siyasi təşkilatda toplanmasını təşkil edib, Azərbaycanın ictimai-siyasi həyatında onlarla birlikdə iştirak etmək istəyirdik. Görünür ki, Yeni Azərbaycan Partiyasının taleyi bizim düşündüyümüzədən də artıq imiş. Qısa bir zaman ərzində – 1993-cü ildə Azərbaycanda vətəndaş müharibəsi baş verdi. Mənim Bakıya dəvət edilməyim lazım oldu. Beləliklə də, Yeni Azərbaycan Partiyası tədricən bir iqtidar partiyası kimi fəaliyyət göstərməyə başladı.

Bu gün Yeni Azərbaycan Partiyası Azərbaycan Prezidentinin partiyasıdır, müstəqil Azərbaycanın iqtidarının partiyasıdır. O, bu vəzifəni, bu adı şərəflə daşıyan partiyadır.

Yeni Azərbaycan Partiyası Gənclər Təşkilatının qarşısında duran vəzifələr bütün Azərbaycan gənclərinin qarşısında duran vəzifələrdir. Bundan başqa vəzifə yoxdur. Hesab edirəm ki, bütün Azərbaycan gənclərinin qarşısında bir vəzifə – öz xalqına, dövlətinə, ölkəsinə sədaqətlə xidmət etmək, həyatda fəal olmaq və Azərbaycanın dövlət müstəqilliyini qoruyub saxlamaq vəzifəsi durur. Bu işlər artıq görülür.

Azərbaycanın dövləti, hökuməti ötən illərdə bu sahədə çox iş görmüş və biz böyük nailiyyətlər əldə etmişik. Bunların hamısı sizə məlumdur. Ancaq bir daha yada salmaq istəyirəm ki, ötən illər içərisində, yəni 1993-cü ilin iyun ayından indiyədək Azərbaycan Respublikası çox çətin, ağır bir tarixi dövr yaşayıbdır. Məmnuniyyət hissi ilə deyə bilərəm ki, biz bu dövrü şərəflə, namusla yaşamışıq və xalqımızı, millətimizi, ölkəmizi böyük bəlalardan, xətəllərdən qurtarmışıq, bugünkü rahat vəziyyətə çıxarmışıq. Bu, bizim ən böyük nailiyyətimizdir.

Əgər bugünkü günü 1993-cü ilin iyun ayı ilə müqayisə etsək, hamı üçün hər şey aydın ola bilər. Ən böyük nailiyyətimiz ondan ibarətdir ki, biz Ermənistan-Azərbaycan münaqişəsində atəşi dayandırmışıq. İki aydan sonra dörd il tamam olacaqdır ki, artıq atəş yoxdur, biz sülh, atəşkəs şəraitində yaşayırıq. Ancaq bu illər ərzində biz ölkəmizin ərazi bütövlüyünün bərpası, işğal edilmiş torpaqların azad olunması üçün ardıcıl iş, sülh siyasəti apararaq məsələnin sülh yolu ilə həll edilməsinə çalışırıq.

Demək, bizim qarşımızda duran ən ümdə vəzifə ölkəmizin ərazi bütövlüyünü bərpa etmək, işğal olunmuş torpaqlarımızın azad edilməsinə nail olmaq, yerindən-yurdundan didərgin düşmüş bir milyondan çox Azərbaycan vətəndaşını öz elinə, obasına, evinə qaytarmaqdır. Bildirmək istəyirəm ki, bizim ardıcıl və prinsipial siyasətimiz nəticəsində buna nail oluruq və olacağıq.

Biz 1996-cı ilin dekabrında ATƏT-in Lissabon zirvə görüşündə Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin sülh yolu ilə həll olunması üçün uyğun prinsiplərin qəbul edilməsinə nail olduq. 1997-ci ildə bu prinsipləri həyata keçirmək üçün çox səylər qoyduq. Minsk qrupunun həmsədrləri – Rusiya, Amerika Birləşmiş Ştatları, Fransa bu sahədə xeyli işlər gördü, bizimlə və Ermənistanla sıx əməkdaşlıq etdi. Onlar məsələni mərhələ-mərhələ həll etmək üçün keçən ilin sentyabr ayında konkret təkliflər verdi. Biz bu təklifləri qəbul etdik. Baxmayaraq ki, bu təkliflər bizi

tam qane etmirdi. Ancaq bu məsələni həll etmək üçün müəyyən kompromislərə getmək lazım idi. Biz buna getdik və bu təklifləri qəbul etdik. Ermənistan rəhbərliyi də bunu qəbul etdi. Ancaq Ermənistanın daxilində fikir müxtəlifliyi olduğuna görə biz bu işi sona çatdırıb bilmədik.

Bilirsiniz ki, bu il fevral ayının əvvəlində Ermənistanda hakimiyyət dəyişikliyi baş veribdir. İndi orada yeni prezident seçkilərinin keçirilməsi elan olunubdur. Güman edirəm ki, Ermənistanda daxili vəziyyət sabitləşəcək, Ermənistanın vətəndaşları öz istədikləri şəxsi prezident seçəcəklər və biz sülh danışıqlarını davam etdirəcəyik.

Mən ümidvaram ki, Minsk qrupunun verdiyi təkliflər, yəni məsələnin iki mərhələdə həll olunması barədə təkliflər qəbul ediləcəkdir. Beləliklə, biz 1998-ci ildə məsələnin sülh yolu ilə həll olunmasında ciddi bir irəliləyiş əldə edəcəyik. Bununla yanaşı, biz ölkəmizin müdafiə qüdrətini daim gücləndirməliyik və gücləndiririk. Bizim Milli Ordumuz möhkəmdir, güclüdür, mütəşəkkildir.

Milli Ordunun böyük bir hissəsini təşkil edən gənclərdir. Hərbi xidmətdə olan əsgərlərimizin, zabitlərimizin əksəriyyəti gənclərdir. Gənclər Azərbaycan dövlətinə, doğma torpağımıza sadıqdırlar. Ona görə də mən Milli Ordumuzun dövlətçiliyimizə, vətənimizə sadıq olmasına inanıram.

Bizim sizinlə birlikdə vəzifəmiz Milli Ordumuzu daha da gücləndirməkdir. Milli ordumuzda xidmət etmək hər bir Azərbaycan gəncinin şərəfli vətəndaşlıq borcudur. Hesab edirəm ki, Gənclər Təşkilatı öz işində hər bir gəncin orduda xidmət etməyə hazır olmasını təmin etməlidir. Hər bir gənc orduda sədaqətlə xidmət göstərməlidir. Orduda xidmət etməyən gənc cəmiyyətdə hörmət qazana bilməz. Artıq bunu dərk etmək lazımdır ki, Azərbaycanın Milli Ordusu bizim müstəqil dövlətimizi daim qorumaq qüdrətinə malik olan ordudur.

Azərbaycan gənclərinin keçmiş illərdə Sovet Ordusunda xidmət etməsindən onların indi Azərbaycan ordusunda xidmət etməsi xeyli fərqlidir. Bizim ordumuz tamamilə yeni bir ordudur.

O, həm bu gün, həm də Azərbaycanın gələcəyi üçün müstəqilliyimizi təmin edən ordudur. Hər bir gəncin orduda xidmət etmək borcunu verməsi onun özünün vəzifəsidir. O gəncin valideynlərinin vəzifəsidir və bizim gənclər təşkilatımızın vəzifəsidir.

Ümidvar olduğumu bildirmək istəyirəm ki, siz, Gənclər Təşkilatı bu məsələni daim öz fəaliyyətinizin mərkəzində saxlayacaqsınız, Azərbaycan ordusunda sədaqətlə xidmət edən gənclər hazırlayacaqsınız və Azərbaycan ordusunda xidmət edən gənclərə daim diqqət və qayğı göstərəcəksiniz. Gənclər Təşkilatı ordu və ordu hissələri ilə daim bilavasitə əlaqədə olmalıdır.

Yenə də deyirəm, biz müstəqil dövlətlik və dövlət müstəqilliyimizi qoruyub saxlamağa hər an qadir olmalıyıq. Ona görə də hər bir Azərbaycan vətəndaşı öz vəzifəsini dərk etməlidir, hər bir Azərbaycan vətəndaşı özünü daim müsəlləh əsgər hesab etməlidir. Hər bir gənc düşünməlidir ki, onun bu gün də, gələcəkdə də yaşaması, millətinin, müstəqil dövlətinin dünya birliyində əbədi yaşaması üçün birinci vəzifəsi orduda xidmət etmək, ordunun qüdrətini artırmaq olmalıdır.

Biz ordumuzu qüdrətləndiririk – ona görə yox ki, müharibə etmək istəyirik. Biz sülh tərəfdarıyıq. Ermənistan-Azərbaycan münaqişəsini də sülh yolu ilə həll etmək istəyirik. Güman edirəm, bu münaqişəni sülh yolu ilə həll edəcəyik.

Bizimlə qonşu olan bütün ölkələrlə sülh və mehribanlıq şəraitində yaşamaq, qarşılıqlı əlaqələr qurmaq istəyirik. Ermənistanla da sülh yaradıb, qonşuluq əlaqələri qurub yaşamaq istəyirik. Ancaq bununla bərabər, bizim güclü ordumuz olmalıdır ki, mümkün olan hər bir təcavüzün qarşısını ala. Güclü ordumuz olmalıdır ki, biz ölkəmizin müdafiəsini həmişə təmin edə bilək. Güclü ordumuz olmalıdır ki, işğal edilmiş torpaqlarımız əgər sülh yolu ilə azad oluna bilməsə, nəyin bahasına olursa-olsun, onu azad edək, Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü təmin edək.

Ötən illərə nəzər salarkən, hesab edirəm ki, bizim ən böyük nailiyyətimiz ondan ibarətdir ki, ölkəmizdə artıq ictimai-siyasi sabitlik, əmin-amanlıq, insanlara rahat yaşamaq imkanı yarada bilmişik. Bu, bizim Azərbaycan üçün ən böyük nailiyyətdir. Təsəvvür edin, xatirinizə salın, 1988-ci ildən başlayaraq Azərbaycan daim çalxalanıb. Ona görə çalxalanıb ki, Ermənistan tərəfindən Azərbaycana təcavüz edilib. Təəssüf ki, bu təcavüzün qarşısını vaxtında almaq üçün respublikamızda mümkün olan imkanlardan istifadə edilməyib. Ona görə çalxalanıb ki, bu vəziyyətdən istifadə edən ayrı-ayrı qruplar, dəstələr, insanlar özlərinə silahlı dəstələr yaradaraq hakimiyyət uğrunda mübarizə ediblər, Azərbaycanı dağıtmağa başlayıblar.

Ondan əvvəlki illərdə Azərbaycan güclü bir iqtisadi potensiala malik olubdur. Azərbaycanda böyük quruculuq işləri gedib. Ancaq 1988-ci ildən etibarən Azərbaycanın iqtisadiyyatını da dağıtmağa, insanların mənafeğini pozmağa başlayıblar. Bütün bunlar Azərbaycanın daxilində ictimai-siyasi vəziyyəti həddindən artıq gərginləşdirmişdi.

1993-cü ildə Azərbaycanda vətəndaş müharibəsi baş verdi. Məgər 1993-cü ilə qədər insanlar rahat yaşayırdırlarmı!? Yox. O illərin əksəriyyətini Azərbaycan, xüsusən Bakı fəvqəladə vəziyyət şəraitində, avtomatların, topların, ayrı-ayrı qanunsuz silahlı dəstələrin qorxusu altında yaşayıb. Biz bu vəziyyəti aradan qaldırdıq, biz bunları ləğv etdik, Azərbaycanda ictimai-siyasi sabitlik, əmin-amanlıq yaratdıq. Bu, bizim böyük nailiyyətimizdir. Ancaq bunu qoruyub saxlamaq lazımdır. Çünki 1993-cü ildən sonra da Azərbaycanda dövləti devirmək, ictimai-siyasi sabitliyi pozmaq, cürbəcür terror, təxribat aktları keçirmək cəhdləri olmuşdur.

Bizim qüdrətimiz, dövlətimiz möhkəm olduğuna və xalqla dövlət bir olduğuna görə bunların qarşısını ala bildik. Biz 1994-cü ilin oktyabr ayında dövlət çevrilişinə cəhdin qarşısını xalqın, sizin gücünüzlə, iradənlə aldığ. 1995-ci ilin mart ayında Azərbaycanı böyük bir təhlükədən xilas etdik. «Böyük təhlükə» deyirəm, ona görə yox ki, azğınlaşmış silahlı dəstələr gəlib Azərbaycanda çevriliş edib prezidenti, yaxud kimisə məhv edəcəkdir. Təhlükə ona görə idi ki, o qədər azğınlaşmış, pozulmuş dəstələr bir-birilə birləşib bir yerə yığılmışdılar. 1995-ci ilin mart ayında Azərbaycanı bəlkə də 1993-cü ildəkindən də böyük bir fəlakət gözləyirdi. Biz onun qarşısını aldığ, ondan sonra da bir neçə terror aktlarının qarşısını aldığ.

Bunlar bizim nailiyyətlərimizdir. Bunlar hamısı xalqın, sizin Azərbaycan dövlətçiliyinə, Azərbaycan prezidentinin siyasətinə göstərdiyiniz etimad və dəstəyin nəticəsində olubdur. Ancaq, eyni zamanda, biz bu gün də sayıqlığımızı itirə bilmərik. Biz bu gün də dövlətçiliyimizi qorumaq üçün bütün tədbirləri görməliyik.

Sizə məlumdur ki, Azərbaycanda yenidən terror aktları həyata keçirmək cəhdləri ilə yaşayan insanlar, yaxud Azərbaycandan kənarda, xarici ölkələrdə oturub, burada terror aktları edib hakimiyyəti ələ keçirmək istəyən insanlar vardır. Bunlar mövcuddur. Ona görə də xalqımız sayıql olmalıdır və dövlətimiz də bu barədə öz işlərini daha da etibarlı qurmalıdır.

Qonşu Gürcüstanda bir neçə gün bundan əvvəl Gürcüstan prezidenti, mənim yaxın dostum Eduard Şevardnadzeyə qarşı edilən terror cəhdi bir daha onu göstərir ki, terrorçular öz bəd əməllərindən əl çəkməyiblər. Bunlar Azərbaycanda da, Gürcüstanda da və bir neçə başqa ölkələrdə də vardır.

Mən əminəm ki, biz Azərbaycanın dövlətçiliyini indiyə qədər qoruyub saxladığımız kimi, bundan sonra da qoruyub saxlayacağıq. Azərbaycanın dövlətçiliyinə qəsd edən hər bir kəs öz cəzasını alacaqdır. Heç bir terrorçu Azərbaycanda öz istəyinə nail ola bilməyəcəkdir. Ona görə ki, Azərbaycanın xalq tərəfindən seçilmiş prezidenti var və Azərbaycanın prezidenti Azərbaycan dövlətçiliyinin, xalqın keşiyində durubdur. Ona görə ki, Azərbaycan xalqı ilə Azərbaycan prezidentinin birliyi, həmrəyliyi vardır. Bu səbəbdən də heç kəs bizi çaşdırma bilməz. Azərbaycanda demokratik, hüquqi, dünyəvi dövlət quruculuğu prosesi ardıcıl surətdə həyata keçirilir. Yeni Azərbaycan Partiyası, Azərbaycan gəncləri bu prosesin fəal iştirakçılarıdır. Bu gün böyük məmnuniyyət hissi ilə deyə bilərik ki, biz ilk demokratik Konstitusiyamızı qəbul etmişik və bu Konstitusiyayı ümumxalq referendumu, səsverməsi vasitəsilə qəbul etmişik. Azərbaycanın Konstitusiyası demokratik bir dövlətin qurulmasını və ya yaşamasını təmin edən bir sənəddir. Bunu biz bütün dünya demokratik dövlətlərinin eksperimentindən keçirmişik. Azərbaycanda demokratiyanın, dövlətçiliyin hüquqi əsaslarını təmin edən qanunlar qəbul etmişik və dövlət quruculuğu prosesi sürətlə inkişaf edibdir.

Azərbaycanda iqtisadi islahatlar həyata keçirilir, onlar öz gözəl nəticələrini verir. Mən bu sırada özəlləşdirmə proqramının həyata keçirilməsini xüsusi qeyd edirəm. 1998-ci il - özəlləşdirmə proqramının həyata keçirilməsində çox həlledici bir ildir. Bu barədə yeni ciddi addımlar atılacaqdır, bunlar da öz müsbət nəticələrini verəcəkdir.

Torpaq islahatı haqqında qəbul etdiyimiz qanunlar ardıcıl surətdə həyata keçirilir və xalq tərəfindən, torpaqda işləyən insanlar tərəfindən çox böyük ruhyüksəkliyi ilə qəbul olunubdur. Bunlar da öz nəticələrini verir. Biz maliyyə sistemində, iqtisadiyyatın bütün sahələrində islahatlar həyata keçiririk. Bunların nəticəsində Azərbaycanda ictimai-siyasi sabitliklə, atəşkəs rejimi ilə yanaşı, biz Azərbaycan iqtisadiyatında müsbət dəyişikliklərə nail olmuşuq. Müsbət dəyişikliklər göz qabağındadır.

Azərbaycanın maliyyə sistemini götürək. Ölkəmizdə inflyasiya sıfıra endirilibdir, yoxdur. Azərbaycanın milli valyutasının-manatın dəyəri möhkəmdir. Azərbaycanda xarici ticarət sərbəstləşdirilibdir, liberallaşdırılıbdır. Azərbaycanda iqtisadi islahatlar, makrostruktur dəyişikliklərinin hamısı vaxtında həyata keçirilir və bunlar öz nəticələrini verir. Demək, konstitusiyamızda həm siyasi sahədə, həm ictimai sahədə, həm də iqtisadi sahədə nəzərdə tutulmuş bütün prinsiplər əməli surətdə həyata keçirilir. Bunların müsbət nəticələrini təkcə biz yox, beynəlxalq təşkilatlar da müşahidə edirlər və qiymətləndirirlər.

Bilirsiniz, təəssüflər olsun ki, Azərbaycanda müxalifətdə olan qüvvələr sağlam fikirlə deyillər. Mən onların əksəriyyətini deyirəm. Bir neçə dəfə demişəm, bu gün bir daha qeyd edirəm. Azərbaycan demokratik dövlətdir. Biz demokratiyanın inkişafı üçün bundan sonra da Azərbaycanın milli mənafeələrinə uyğun olan bütün tədbirləri həyata keçirəcəyik. Demokratiyanı bizə heç kəs yuxarıdan tətbiq etməyibdir, verməyibdir. Demokratiya, demokratik quruluş bizim

içimizdən gələn bir quruluşdur.

Şübhəsiz ki, biz dünya təcrübəsindən istifadə edirik. Ancaq bu, bizim özümüzün iradəmizdən meydana gəlmiş prinsiplərdir. İqtisadi islahatlar da həmçinin. Biz çox təhlil etmişik. Ölkəmiz üçün yalnız bu yolla getmək lazımdır. Başqa yol yoxdur. Mən çox məmnunam ki, cəmiyyətimizin əksəriyyəti bu yolu qəbul edir və bizə bu barədə müxalifət yoxdur.

Ancaq müxalifət nə istəyir? Müxalifət deyir ki, guya onlar demokratdılar, amma iqtidarda olanlar demokrat deyil. Bu nədən görünür? İqtidar demokratiyanı əməli surətdə həyata keçirir, insan hüquqlarını təmin edir, iqtisadi islahatları həyata keçirir. İqtidar bunların nəticəsində müsbət nəticələr əldə edir, ölkədə ictimai-siyasi sabitliyi təmin edir, insanların rifahını günü-gündən yaxşılaşdırır və insanlara rahat yaşamaq şəraiti yaradır.

Bəs müxalifət nə edib? Müxalifət hakimiyyətdə olan zaman nə edib? Heç bir şey edə bilməyibdir. İndi nə edib? İddia edirlər ki, guya onlar demokratlardırlar və bəziləri başqa bir ölkəyə qaçıb orada bir il yaşayandan sonra bizə demokratiya haqqında dərs vermək istəyirlər. Bu real, həqiqi demokratik prinsipləri həyata keçirən, demokratik dövlət quran, iqtisadi islahatlar həyata keçirən, iqtidar isə onların sözünə görə antidemokratdır, antiislahatçıdır. Bilirsiniz, bu qədər insafsızlıq, həyasızlıq, vicdansızlıq ola bilməz!

Məni bunlar narahat etmir və sizi də narahat etməsin. Çünki bu cür danışan adamlar azlıq təşkil edir. Onların qəzetlərindən və çox xırda təşkilatlarından başqa heç bir şeyləri yoxdur. Onların arxasında heç bir sosial baza, qrup yoxdur. Ancaq mən arzu edərdim ki, həmin müxalifətdə duran bu partiyalar, qruplar həqiqi müxalifət siması alsınlar, sivilizasiyalı müxalifət vəziyyətinə gəlib çat-sınlar. Onlar o yırtıcı, həyasız, davakar müxalifətçilikdən normal müxalifətçilik səviyyəsinə gəlib çatsınlar. Çünki 1980-ci illərin axırında, 1990-cı illərin əvvəllərində o müxalifət var idi ki, silah, dava gücünə, yaxud insanları qorxutmaq gücünə müxalifətçilik edirdi, bunlar artıq Azərbaycanda keçməyəcəkdir. Yalanlar, böhtanlar deməklə onlar heç bir şeyə nail ola bilməyəcəklər.

Qəzetlərdə yazırlar ki, Azərbaycan əhalisi aclıq içərisindədir, nə bilim, iqtisadiyyat dağılıb-dır, filandır və sairə. Bəlkə də bunu bu gün demək heç lazım deyil. Ancaq mən deyirəm ki, onları yenə də başa salım ki, siz düz yola gəlin. Mən Azərbaycanın prezidentiyəm, Azərbaycanın hər bir

vətəndaşının həyatı mənim üçün maraqlıdır. Mən ən qatı müxalifətdə duran adam haqqında da düşünürəm. Düşünürəm ki, qoy o, müxalifətdə olsun, ancaq sağlam olsun, cinayət etməsin, pis yola getməsin.

Belə sözlər yazırlar. Ancaq həqiqət nədən ibarətdir? Həqiqət siz gördüyünüz realıqdır. Keçən ildən Azərbaycanın iqtisadiyyatında tənəzzül dayandırılıb. Daxili məhsul 5,8 faiz, sənaye istehsalı isə az da olsa artıb. 1998-ci ilin ötən aylarından biz yeni artım müşahidə edirik.

Bəlkə siz bunu televiziyadan eşitdiniz, iki gün bundan əvvəl Beynəlxalq Valyuta Fondunun yüksək səviyyəli nümayəndəsi Azərbaycana gəlmişdi. O, burada bir neçə görüş keçirdi, mənimlə də söhbət etdi. Həmin adam Beynəlxalq Valyuta Fondunda Müstəqil Dövlətlər Birliyinə daxil olan ölkələrə nəzarət edir. Onun bəyanatıdır ki, iqtisadi vəziyyətinə, iqtisadi islahatların həyata keçirilməsinə görə Azərbaycan Müstəqil Dövlətlər Birliyinin üzvü olan ölkələr arasında birinci yerdədir.

Dünya ölkələrində maliyyə sisteminə, iqtisadiyyata nəzarət edən təşkilatlar arasında Beynəlxalq Valyuta Fondundan yuxarı bir təşkilat yoxdur. Bu, onların – Dünya Bankının verdiyi qiymət, bu da ayrı-ayrı qəzetlərin, yaxud xaricdə oturan bəzi adamların Azərbaycan haqqında yazdığı sözlər.

Şübhəsiz ki, bütün bu nailiyyətlər Azərbaycanda bizim apardığımız siyasətin nəticəsidir, eyni zamanda, Azərbaycan Respublikası vətəndaşlarının tam əksəriyyətinin Azərbaycan Dövlətinin apardığı siyasətdə fəal iştirak etməsinin nəticəsidir. Bu, sizin və bütün Azərbaycan vətəndaşlarının əməyinin, səylərinin nəticəsidir.

İqtisadi islahatlar Azərbaycanda bazar iqtisadiyyatını daimi bərqərar edibdir, sahibkarlıq yaradıb. Sahibkarlıq yaradılacaqdır, bazar iqtisadiyyatı inkişaf edəcəkdir, özəlləşdirmə həyata keçiriləcəkdir. Gənclər də bu işlərdə yaxından iştirak etməlidirlər.

Azərbaycanın həyatında bir çox başqa əlamətdar hadisələr də vardır. Ancaq bu gün mən sizə bir neçə fikirlərimi, mülahizələrimi, tövsiyələrimi bildirmək istəyirəm.

Şübhəsiz ki, gənclərin bugünkü səviyyəsi bizi sevindirir. Ancaq dünyada inkişaf çox sürətlə

gedir. Gənclərimiz daim biliklərini artırmalıdırlar, təhsil almalıdırlar, inkişaf etməlidirlər. Ona görə də Gənclər Təşkilatının birinci vəzifəsi gənclərimizi sağlam əhvali-ruhiyyədə tərbiyə etməkdən, onları təhsilə, tərbiyəyə daim cəlb etməkdən və gənclərimizin təhsillini artırması ilə ciddi məşğul olmaqdan ibarətdir. Hər bir gənc gərək yaxşı təhsil alsın. Biz fəxr edə bilərik ki, ümumiyyətlə, respublikamızda savadsızlıq ləğv olunubdur. Ancaq heç də arxayın olmamalıyıq və bu məsələni nəzərdən buraxmamalıyıq ki, bizim gənclərimiz daim təhsillərini artırınsınlar. Orta, ali məktəblərdə təhsil-tərbiyə işinə ciddi diqqət vermək lazımdır. Bu, bizim dövlətimizin, eyni zamanda, siz gənclərin əsas vəzifəsidir.

Gənclər gərək sağlam əhvali-ruhiyyədə tərbiyə olunsunlar. Bu gün siz buradakı çıxışlarınızda mənim bu son qərarlarımı dəstəklədiyinizi, bəyəndiyinizi bildirdiniz. Çox sağ olun, təşəkkür edirəm.

Bazar iqtisadiyyatına keçid dövründə cürbəcür mənfi hallar mövcuddur. Bunu inkar etmək lazım deyil. Ümumiyyətlə, hər bir cəmiyyətdə mənfi hallar həmişə olubdur. İqtisadi cəhətdən, demokratiya cəhətdən ən inkişaf etmiş dünya ölkələrində də mənfi hallar mövcuddur. Heç bir ölkədə hər şey yüksək mədəniyyət səviyyəsində ola bilməz. Yox. Ancaq bu keçid dövrünü yaşayan ölkələrdə, bizim kimi ölkələrdə və 3-4 il bundan əvvəl silahlı dəstələrin qorxusu altında yaşayan insanlarda, əlbəttə, belə mənfi hallar daha da çox olur. O cümlədən, bizim Azərbaycanda.

Bir də ki, bu yeni – bazar iqtisadiyyatına keçilməsi, iqtisadiyyatın, xarici ticarətin sərbəstləşdirilməsi, insanların bazar iqtisadiyyatı, sahibkarlıqla məşğul olması – bunları öyrənmək, mənimsəmək, qavramaq lazımdır. Ancaq bəziləri bu iqtisadiyyat formalarından düzgün istifadə etməyərək müxtəlif yollarla qazanc əldə etməyə, cürbəcür mənfi yorllarla getməyə düçar olurlar. Bunların hamısının qarşısı alınmalıdır.

Buna görə də cəmiyyətimizdə mədəniyyətimizə, əxlaqımıza zərər verən bütün ünsürlərlə ciddi mübarizə aparmaq lazımdır. Bu, birinci növbədə Gənclər Təşkilatının - sizin vəzifəniz olmalıdır. Biz çalışacağıq ki, birinci növbədə, gənclər bu cür mənfi meyillərə uymasınlar, mənfi yollarla getməsinlər. Məsələn, kazinoların, gecə klublarının fəaliyyətinin dayandırılması, onların bağlanması bugünkü zərurətdən doğan bir məsələdir. Mən çoxdan bu fikirlərlə yaşayıram. Ancaq hiss edəndə ki, bunlar cəmiyyətimizə həddindən artıq ziyan vurur və ola bilər, bu ziyan gələcəkdə də artsın – mən belə sərt, ciddi qərarlar qəbul etmək məcburiyyətində oluram.

Biz mədəniyyətimizi qorumalıyıq. Bilirsiniz ki, mən 1969-cu ildə Azərbaycan rəhbərliyinə başlayan zaman da fəaliyyətimin əsas hissəsini mədəni tərbiyə işinə yönəltdim, insanlarda olan mənfi cəhətlərin aradan götürülməsinə çalışmışam, o cümlədən, rüşvətخورluqla, korrupsiya ilə, vəzifəli şəxslərin vəzifəsindən sui-istifadə etməsi halları ilə və cürbəcür başqa çirkin hərəkətlərlə mübarizəyə sərf etmişəm. Mən gördüyüm işlərlə fəxr edirəm. Baxmayaraq ki, apardığım həmin mübarizə 1987-ci ildə bütün vəzifələrdən kənarlaşdırılandan sonra mənə qarşı yönəldildi. Məni günahlandırdılar ki, guya mən burada qanunsuz işlər görmüşəm. Ancaq tarix göstərdi ki, mən o vaxt da düzgün mövqedə olmuşam, düz hərəkət etmişəm, bu gün də bu mövqedəyəm. Yəni mən o vaxt da rüşvətخورluqla, korrupsiya ilə mübarizə aparmışam, bu gün də aparıram və gələcəkdə də aparacağam. Belə hallarda günahkarlar bağışlana bilməzdi.

Bilirsiniz ki, iki gün bundan əvvəl fərman verdim, xarici işlər naziri Həsən Həsənov «Avropa» otelinin tikintisində buraxdığı qanun pozuntularına və vəzifəsindən sui-istifadə etdiyinə görə onu vəzifədən azad etdim. Bilirsiniz, bu, mənim üçün asan bir iş deyildi. Çünki Həsən Həsənov 1972-ci ildən mənimlə bərabər və mənim rəhbərliyim altında işləmişdi. Mən onun işləməsi, yüksəlməsi üçün çox səylər göstərmişəm. 1993-cü ildə yenidən Azərbaycana rəhbərliyə gələndən dərhal sonra mən Həsən Həsənovu yenə də yüksək bir vəzifəyə təyin etdim. Çünki onun bacarığına, sədaqətinə inanırdım. Mən təsəvvür edə bilmirdim ki, Həsən Həsənov belə yollara düşə bilər. Ancaq Həsən Həsənov bu cür hərəkətlər etdiyinə, qanunları pozduğuna görə, cinayət etdiyinə görə mən onu bağışlaya bilməzdim. Baxmayaraq ki, o, bizim dövlət strukturunda ən yüksək

vəzifələrdən birini tutan şəxs idi.

Əlbəttə, mən heyfslənirəm ki, xarici işlər naziri belə günahların sahibi oldu və işdən azad edildi. Ancaq, eyni zamanda, mən hesab edirəm ki, hamı bilməlidir – biz prinsiplial olmalıyıq. Günahı olan adamları bağışlamaq olmaz, onlar cəzalanmalıdır. Necə ki, Həsən Həsənov cəzalandı, başqaları da – əgər kimin belə günahı varsa – bundan sonra cəzalanacaqdır.

Bu qərarlardan lazımı nəticə çıxarmaq lazımdır. Bu, təkcə mənim işim deyil. Mən çox məmnunam ki, bizim dəyərli şahmat ustamız Aynur Sofiyeva da burada danışanda dedi ki, elə hər bir işi prezident etməlidir? Prezidentin göstərişi ilə etməməliyik, biz hər birimiz öz işimizi bilməliyik. Bu sözlər mənə çox xoş gəldi. Həqiqətən də, belədir. Əgər hərə öz sahəsində, öz işini namusla, qeyrətlə yerinə yetirsə, vallah-billah, prezidentin də işi asan olacaqdır. Bütün bu işləri ancaq prezidentin üzərinə qoysanız, prezident nə qədər təcrübəli adam olsa da, onun üçün çətin olacaqdır.

Bir daha qeyd edirəm, mənim son fərmanlarımdan, qərarlarımdan hər bir kəs, xüsusən gənclər özü üçün nəticə çıxarmalıdır. Gənclər bilməlidirlər ki, həyatda uğurla yaşamaq üçün xalqımızın, millətimizin milli-mənəvi dəyərlərinə sadıq olmaq lazımdır, bu milli-mənəvi dəyərləri ümumbəşəri dəyərlərlə birləşdirib müasir həyat tərzini keçirmək lazımdır. Cürbəcür mənfi hallara uymaq lazım deyil.

Məsələn, bizi narahat edən amillərdən biri də Azərbaycanda narkomaniyanın yayılmasıdır. Onunla mübarizə təkcə, polis orqanlarının, yaxud hüquq-mühafizə orqanlarının işi deyil. Baxmayaraq ki, onlar bununla mübarizə aparırlar – onlar bu mübarizəni narkotik maddələrin cinayət törətməsi ilə əlaqədar olaraq aparırlar. Ancaq insanların, gənclərin bu narkotik maddələrdən istifadə olunmasından qorunması cəmiyyətin, ictimai təşkilatların, gənclər təşkilatlarının, müvafiq orqanların, sizin işinizdir. Bu təhlükə var və təəssüflər olsun ki, narkotik maddələrin gənclər tərəfindən istifadə edilməsi statistika məlumatlarına görə artır, azalmır. Bu, bizi narahat edir və sizi də narahat etməlidir.

Bunu sübut etməyə ehtiyac yoxdur ki, narkotik maddədən istifadə edən öz sağlamlığını itirir. Nə üçün gənc hələ həyatı görməmiş sağlamlığını itirməlidir? Spirtli içkilərə meyil məsələsi barədə mən bir neçə dəfə demişəm, bu gün bunu bir daha deməyi zəruri hesab edirəm ki, Azərbaycanın mənəvi, milli adət-ənənələri spirtli içkilərin qəbul olunmasına heç vaxt yol vermir. Ancaq, eyni zamanda, biz spirtli içkiləri qadağan da etmirik. Çünki biz hər sahədə müasirliyi, çağdaşlığı təmin etmək istəyirik. Ona görə də, əgər biz insanlara sərbəstlik veririksə, onları nədənsə zorla məhrum etmək, belə bir qadağa qoymaq olmaz. Ancaq insanları başa salmaq lazımdır. Gənclər bilməlidirlər ki, spirtli içkilərdən həddindən artıq, yaxud, ümumiyyətlə, istifadə olunması insan üçün zərərliyədir. İnsan özü baxmalıdır, spirtli içki ona nə gətirir – xeyir, yoxsa zərər. Mən spirtli içkidən həddindən artıq istifadə edən adamların ondan xeyir aldığını hələ indiyə qədər görməmişəm. Ona görə də dövlət tərəfindən zəruri tədbirlər görülməsi lazımdır. İndi Azərbaycanda çox araq istehsalına başlayıblar. Azərbaycanda arağa heç o qədər də tələbat yoxdur. Burada kim isə pul qazanmaq istəyir və bəlkə bəzi vəzifəli şəxslər bu işə qoşulublar.

Şübhəsiz ki, biz bunun qarşısını alırıq, alacağıq da. Amma, eyni zamanda, hər bir gənc bilməlidir ki, əgər o, spirtli içkiyə qurşanmağa başlayırsa, spirtli içkidən istifadə etməkdə ifratçılığa yol verirsə, beləliklə, o öz gəncliyini pozur. Bunun qarşısı alınmalıdır.

Mən bu sözləri deyərək, ümumi fikri ifadə etmək istəyirəm ki, bizim gənclərimiz gərək mənəviyyatca, fiziki, şüuri cəhətdən tam sağlam olsunlar. Biz gərək bu gün və gələcək üçün sağlam cəmiyyət yaradaq. Bu da sizin vəzifəniz və borcunuzdur. Hesab edirəm ki, Yeni Azərbaycan Partiyasının Gənclər Təşkilatı bu vəzifələrin həyata keçirilməsində irəlidə getməlidir, avanqard olmalıdır, müsbət təcrübə göstərməlidir və öz təcrübəsini bütün başqa gənclər təşkilatlarına yaymalıdır. Mən bu tələbləri bizim Gənclər və İdman Nazirliyinin qarşısında bir neçə dəfə qoymuşam və bu gün yenə də qoyuram ki, bunlar əsas məsələlərdir, vəzifələrdir.

Azərbaycanın bugünkü gəncləri XXI əsrin qurucularıdır. Bizim apardığımız işlər, böyük layihələrimiz, neft müqavilələrimiz və həyata keçirdiyimiz iqtisadi islahatlar Azərbaycanın iqtisadiyyatını qısa bir zamanda gücləndirəcək və insanların rifah halı günü-gündən yaxşılaşacaqdır. Buna əmin ola bilərsiniz. Ancaq bizim gənclər gərək müasir iqtisadiyyat, həyat prosesi və bu dəyişən proseslərdə fəal iştirak edə bilsinlər.

Bizim gənclər hazırlaşsınlar ki, XXI əsrdə Azərbaycanın inkişafını təmin edə bilsinlər. Bunun üçün biliklənmək, təhsil almaq, sağlam həyat tərzini keçirmək, mənəvi, milli dəyərlərimizə daim söykənmək və ümumbəşəri dəyərlərdən səmərəli istifadə etmək lazımdır. Mən əminəm ki, bizim gənclərimiz Azərbaycanın gələcəyini bizdən də yaxşı təmin edəcəklər. Mən ona inanıram. Çünki bizim çox zəkali, çox bacarıqlı, istedadlı gənclərimiz var. Mən ümidvaram ki, gənclər bugünkü təcrübədən yaxşı bəhrələnəcəklər və Azərbaycanın gələcəyini təmin edəcəklər.

Siz 1998-ci ildə Azərbaycanda prezident seçkiləri haqqında fikirlərinizi burada söylədiniz. Bununla əlaqədar, mən də bir neçə kəlmə demək istəyirəm. 1998-ci ilin oktyabrında Azərbaycan Prezidentinin 5 illik səlahiyyəti başa çatır. Azərbaycanda Prezident seçkiləri keçiriləcək və həm də tam demokratik şəraitdə.

Müxalifətdə olan bəzi qüvvələr yenə də öz qəzetlərində müxtəlif şayiələr yayırlar. Bilirsiniz, onların daha sözləri yoxdur, istəyirlər ki, insanları cürbəcür uydurmalarla çaşdırsınlar. Nə bilim, guya ki, Heydər Əliyev prezident seçkilərini keçirməyəcək, prezident vaxtını uzadacaqdır. Kimsə deyir ki, guya Heydər Əliyevi ömürlük prezident edəcəklər. Mən bu adamlara bildirmək istəyirəm ki, işinizlə məşğul olun. Bu, sizin işiniz deyil və sizin xörəyiniz deyil.

1993-cü ildə Azərbaycanda vətəndaş müharibəsinin qarşısını alan, Azərbaycanın müstəqilliyini indiyədək qoruyub saxlayan, Azərbaycanda demokratiyanı daim tətbiq edən, Azərbaycanda iqtisadi islahatları həyata keçirən Azərbaycan Prezidenti demokratiyadan bir qətrə də olsa kənara çəkilmə bilməz. Bunu hamı bilməlidir.

Mən bir daha bəyan edirəm – demokratiya bizim üçün söz deyil, əməli işdir. Biz əməli işimizlə

demokratiyanı yaradırıq. Ona görə də mən bəyan edirəm ki, prezident seçkiləri keçirilməsi haqqında qanun layihəsi bu yaxınlarda Milli Məclisə təqdim olunacaqdır və güman edirəm, Milli Məclis onu müzakirə edib qəbul edəcəkdir. 1998-ci ilin oktyabr ayında, yəni prezidentin səlahiyyətləri qurtaran zaman, o günə prezident seçkiləri təyin olunacaqdır. Bəyan edirəm ki, Azərbaycanda prezident seçkiləri tam demokratik şəraitdə keçiriləcəkdir.

Kim prezident olmaq arzusundadırsa o, irəliyə çıxsın, qanun çərçivəsində namizədliyini irəli sürsün və seçkilərdə iştirak etsin. Ancaq onu da bilmək lazımdır ki, dövləti idarə etmək, prezident olmaq üçün, sadəcə, bir istək və arzudan savayı bilik də, təcrübə də, idarəçilik təcrübəsi də, siyasi təcrübə də, şəxsi hörmət də, xalqın ehtiramı və etimadı da lazımdır. Kim hesab edir ki, onlar bu keyfiyyətlərə cavab verir – irəliyə çıxsın, gəlsin.

Siz buradakı çıxışlarınızda bəyan etdiniz ki, mən prezident görmək istəyirsiniz. Bilirsiniz ki, 1993-cü ildə mən Naxçıvandan Bakıya gəlmək istəmirdim. Yalnız və yalnız Azərbaycanın hörmətli adamlarının, ziyalılarının və xalqın hədsiz istəyini hiss edəndən sonra Bakıya gəldim, Azərbaycanda çətin vəziyyəti normalaşdırmağa nail oldum. Mən prezidentlik səlahiyyətim dövründə də əlimdən gələni etmişəm.

Şübhəsiz ki, mən gördüyüm işi davam etdirmək, axıra çatdırmaq istəyirəm. Ancaq mən heç vaxt hakimiyyət uğrunda mübarizə aparmamışam. 1992-ci ildə də aparmamışam, 1993-cü ildə də aparmamışam, bu gün də hakimiyyət uğrunda mübarizə aparmıram. Əgər xalq, Azərbaycanın vətəndaşları səlahiyyətim qurtarandan sonra mənə yenidən prezident görmək istəsələr və bunu hiss etsəm, mən buna etiraz etməyəcəyəm. (Salona toplaşanların hamısı ayağa qalxaraq Prezident Heydər Əliyevin bu sözlərini ürəkdən bəyəndiklərini, onunla həmrəy olduqlarını gurultulu və sürəkli alqışlarla bildirdilər).

Sağ olun. İstəklərinizə, arzularınıza görə sizə təşəkkür edirəm. Əmin ola bilərsiniz ki, mən bütün həyatımı Azərbaycan xalqının səadətinə həsr etdiyim kimi, bundan sonra da həyatımı əsirgəməyəcəyəm.

Bizim sizinlə əsas vəzifəmiz Azərbaycanın dövlət müstəqilliyini saxlamaq və gələcək nəsillərə qüdrətli, müstəqil, inkişaf etmiş Azərbaycanı tövsiyə etməkdir !

Bizim vətəndaşlıq borcumuz milli-mənəvi dəyərlərimizə, doğma torpağımıza, böyük ana dilimizə, böyük və zəngin tariximizə, millətimizə sadıq olmaqdan ibarətdir. Mən sizin hamınızı bu yolda fəaliyyətə dəvət edirəm. Azərbaycanın xoşbəxt gələcəyi naminə, Azərbaycanın müstəqilliyinin əbədi olması naminə sizin hamınıza uğurlar arzulayıram.

Yaşasın Yeni Azərbaycan Partiyası və onun Gənclər Təşkilatı !

Yaşasın doğma Azərbaycan Vətənimiz, bizim doğma Azərbaycan dili !

Yaşasın müstəqil Azərbaycan Respublikası, müstəqil Azərbaycan dövləti !

Sağ olun.

Yeni Azərbaycan Partiyası yaşayacaq, inkişaf edəcək, xalqımızı, müstəqil dövlətimizi xoşbəxt gələcəyə aparacaqdır

Yeni Azərbaycan Partiyasının yaradılmasının altıncı ildönümünə həsr olunmuş təntənəli yığıncaqda Azərbaycan Prezidenti, YAP-ın Sədri Heydər Əliyevin nitqi

21 noyabr 1998-ci il

– Əziz dostlar!

Hörmətli xanımlar və cənablar!

Hörmətli qonaqlar!

Sizi, Yeni Azərbaycan Partiyasının bütün üzvlərini Yeni Azərbaycan Partiyasının yaranmasının altıncı ildönümü münasibətilə səmimi qəlbdən təbrik edirəm. Yeni Azərbaycan Partiyasının üzvlərinə, partiyanın təşəbbüskeşlərinə, tərəfkeşlərinə cəsağlığı, səadət və bütün işlərdə uğurlar arzulayıram.

Yeni Azərbaycan Partiyası Azərbaycanda gərgin, mürəkkəb, ağır bir dövrdə – 1992-ci ildə yaranmış, təqribən altı il ərzində, zaman nöqtəyi-nəzərindən çox qısa bir dövrdə böyük, uğurlu, şanlı yol keçmiş və Azərbaycanın ən böyük, aparıcı partiyası yerini tutmuşdur.

Yeni Azərbaycan Partiyasının yaranması o illər Azərbaycanda mövcud olan ictimai-siyasi vəziyyətdən irəli gələn zərurətdən doğmuşdur. Yeni Azərbaycan Partiyasını yaratmaq istəyən - respublikamızın hörmətli insanları, ziyalıları, ölkəmizin taleyini düşünən, onunla yaşayan insanlar bir fikrə gələrək bu partiyayı yaratmışlar.

Yeni Azərbaycan Partiyası respublikamızda indi mövcud olan bütün partiyalardan keyfiyyətə ona görə fərqlənir ki, bunu yaradanlar Azərbaycan, millətimiz, dövlətçiliyimiz haqqında düşünərək axtarışlarla məşğul olmuş, fikir mübadilələri aparmış və ölkəmizin o ağır dövründə müstəqil Azərbaycanın dövlətçiliyinin möhkəmlənməsində, ictimai-siyasi vəziyyətin normallaşmasında öz xidmətlərini göstərmək üçün bu partiyanın yaranması fikrinə gəlmişlər və bu təşəbbüslə çıxış etmişlər.

Partiyanın yaranma tarixi və yaranma günündən əvvəlki proseslər məlumdur. Bu barədə bugünkü çıxışlarda da deyildi. Ancaq mən bunu bir daha ona görə qeyd edirəm ki, bu partiyayı yaradan insanlar şəxsi mənafe haqqında düşünməmişlər, Azərbaycan xalqının taleyi, ölkəmizin milli mənafeyi, müstəqilliyi, dövlətçiliyi haqqında düşünmüşlər. Ona görə də çıxış yolu olaraq öz ictimai-siyasi fəaliyyətlərini həyata keçirib, öz xalqına, vətəninə, millətinə xidmət etmək üçün Yeni Azərbaycan Partiyasını bir vasitə kimi yaratmışlar.

İndi Azərbaycanda qeyd olunmuş və qeyd olunmamış fəaliyyət göstərən siyasi partiyalar çoxdur. Amma onu da etiraf etməlidirlər, bu, tam həqiqətdir ki, bunların əksəriyyəti ayrı-ayrı şəxslərin öz ictimai-siyasi fəaliyyətini həyata keçirmək üçün yaratdıqları partiyalardır. Ona görə də onlar heç vaxt geniş bir təsirə malik ola bilməz və böyük bir nüfuz əldə edə bilməzlər. Bunu yaradanlar və yaxud yaradan, partiyadan yalnız öz şəxsi siyasi məqsədləri üçün istifadə edə bilər və bəziləri də bu cür istifadə edirlər.

Yeni Azərbaycan Partiyasının böyük gələcəyi vardır. Çünki ötən altı il müddətində Yeni Azərbaycan Partiyası vətəndaşlarımıza və dünya ictimaiyyətinə sübut etdi ki, o, siyasi fəaliyyət

göstərməyə, Azərbaycanın taleyüklü məsələlərini həll etməyə qadir bir partiyadır, Azərbaycan xalqının taleyi ilə əlaqədar olan məsuliyyəti öz üzərinə götürüb daşıya bilən bir partiyadır. Ona görə Yeni Azərbaycan Partiyası yaşayacaq, inkişaf edəcək, xalqımızı, müstəqil dövlətimizi xoşbəxt gələcəyə aparacaqdır.

Yeni Azərbaycan Partiyası yaranarkən, mən Naxçıvanda ağır vəziyyətdə yaşayan, blokada şəraitində olan muxtar respublikanın qayğıları ilə məşğul idim. Həqiqəti deyim ki, o vaxt mən Naxçıvanın qayğıları ilə o qədər ciddi məşğul idim ki, bunlar mənim vaxtımı, bütün fəaliyyətimi çox əhatə edirdi və mən başqa məsələlərlə məşğul olmağa vaxt tapa bilmirdim. Ancaq Azərbaycanın qabaqcıl adamları, ziyalıları, respublikamızın taleyini düşünənlər mənə dəfələrlə müraciət etdilər. Mən bu partiyanın yaradılmasına razılıq verdim. Bununla demək istəmirəm ki, mən bütün Azərbaycanın taleyi haqqında düşünmürdüm, yaxud bu qayğılarla yaşamırdım. Mən bu qayğılarla yaşayırdım, bunlar haqqında düşünürdüm.

Mənim həyatım ən gənc vaxtlarımdan Azərbaycan xalqının taleyi ilə bağlıdır, Azərbaycana həsr olunubdur. Ancaq hər dövrün bir hökmü vardır. Yeni Azərbaycan Partiyasının təməlini birlikdə qoyduğumuz, Yeni Azərbaycan Partiyasının proqramını, nizamnaməsini hazırladığımız zaman həmin sənədlərdə bu partiyanın böyük gələcəyinin nəzəri əsaslarını əks etdirdik.

Altı il keçəndən sonra Yeni Azərbaycan Partiyasının proqramını oxuyanlar, təhlil edənlər, ona lap tənqidi nöqtəyi-nəzərdən yanaşanlar görəcəklər ki, bizim partiyanın əsasını yaradan həmin sənəddə – proqramda Azərbaycan xalqının bu günü, gələcəyi ilə əlaqədar olan bütün siyasi prinsiplər öz əksini tapıbdir.

Mən tədqiqatçılara, siyasi elmlər sahəsində tədqiqat aparanlara məsləhət görərdim ki, araşdır-sınlar, başqa partiyalarla Yeni Azərbaycan Partiyasının Proqramını müqayisə etsinlər. Onda fərqi də görər, Yeni Azərbaycan Partiyasının Naxçıvanda, ağır şəraitdə yazılmış Proqramında müstəqil Azərbaycanın dövlətçiliyinin, xarici, daxili siyasətinin, sosial-iqtisadi siyasətinin əsaslarını bilirlər,

müstəqil Azərbaycanın demokratik prinsiplər əsasında yaranması və qurulması müddələrinin hamısını bu proqramda tapırlar.

Mən həmin proqrama yenidən baxanda bir daha görürəm ki, biz bu partiyanı yaradarkən, onun siyasi-iqtisadi istiqamətlərini, siyasi yolunu nə qədər düzgün müəyyən etmişik. Məhz buna görə də bu partiya altı ildir ki, fəaliyyət göstərir və günü-gündən təkmilləşir, inkişaf edir.

Yeni Azərbaycan Partiyasının Azərbaycan xalqı qarşısında böyük xidmətləri vardır. Şübhəsiz ki, Azərbaycanda olan hər bir siyasi partiya respublikamızın ictimai-siyasi həyatında iştirak edir və respublikamızda gedən proseslərə müəyyən təsir edir. Ancaq Azərbaycanın müqəddəratını həll edən məsələlərin hamısı Yeni Azərbaycan Partiyasının üzvlərinin, onun nümayəndələrinin üzərinə düşür.

Yeni Azərbaycan Partiyası 1992-ci il noyabrın 21-də yarandı. Amma heç bir il keçmədən, yəni 1993-cü ilin iyun ayında Yeni Azərbaycan Partiyası və onun lideri respublikamızda yaranmış siyasi-iqtisadi, sosial böhranın, vətəndaş müharibəsinin aradan qaldırılması vəzifəsini öz üzərinə götürdü.

Yeni Azərbaycan Partiyasından əvvəl yaranmış bir neçə partiya vardır. Həmin partiyaların fəalları, liderləri 1988-1989-cu illərdən Azərbaycanın ictimai-siyasi həyatında fəaliyyət göstərirdi. Mən onların fəaliyyətinin xalq üçün nə qədər xeyirli, yaxud zərərli olduğunu indi təhlil etmək istəmirəm. Ancaq fakt odur ki, onlar fəaliyyət göstəriblər və Azərbaycanın daxili ictimai-siyasi vəziyyətinə təsir edirdilər, öz partiyalarını yaratmışlar. Xalq Cəbhəsi Partiyası, Müsavat Partiyası, Milli İstiqlal Partiyası və bir neçə digər partiyaların hamısı Yeni Azərbaycan Partiyasından xeyli əvvəl yaranmışdı.

Dediyim kimi, bu partiyaların fəalları, liderləri artıq bir neçə il idi ki, Azərbaycanın siyasi sahəsində idilər. Ancaq onların bir qismi iqtidarda olduqları zaman -1993-cü ilin iyun ayında Azərbaycanı fəlakətə, respublikamızı parçalanma həddinə gətirib çıxardılar, Azərbaycanda vətəndaş müharibəsinin baş verməsinin səbəbkarı oldular. Ağır məqamda xalqı, ölkəni, dövləti qoyub, pərən-pərən düşərək hərəsi bir tərəfə qaçdılar. Digərləri isə o ağır dövrdə Azərbaycanda vəziyyəti normallaşdırmaq, ölkəni bu böhran vəziyyətdən çıxarmaq məsuliyyətini öz üzərlərinə götürə bilmədilər və göturmədilər də. Çünki bilirdilər ki, onlar buna qadir deyillər, bunu edə bilməyəcəklər.

Beləliklə, həqiqət bundan ibarətdir ki, bu günlərdə Azərbaycanın dövlət müstəqilliyinin yedinci ilini yaşayırıq, Azərbaycanın Ali Soveti 1991-ci il oktyabrın 18-də dövlət müstəqilliyi haqqında Konstitusiya aktı qəbul edib və 1991-ci il dekabrın 29-da Azərbaycanın dövlət müstəqilliyi haqqında referendum keçirilibdir. O vaxtlardan yeddi il keçir. Ötən yeddi ilin, demək olar ki, beş il altı ayı, bəlkə də beş il səkkiz ayı bizim Azərbaycana rəhbərlik etdiyimiz dövrdür.

Azərbaycanın Ali Soveti müstəqilliyi elan etdi, ancaq tam müstəqillik əldə olunmadı. 1992-ci ildə gəy Azərbaycan müstəqil dövlət kimi yaşayırdı, ancaq tam müstəqil olmaq üçün hələ bir çox işləri görə bilməmişdi. Nəhayət, 1993-cü ilin iyununda iqtidarda olan partiyalar, siyasi qruplar, şəxslər Azərbaycanın müstəqilliyini, dövlətçiliyini qoruyub saxlaya bilmədilər. Bu tarixi vəzifəni, missiyanı biz - Yeni Azərbaycan Partiyası öz üzərinə götürdü.

Hər bir şəxsin, hər bir təşkilatın, qurumun, siyasi partiyanın fəaliyyəti onun şüarları, çağırışları, nəzəri fikirləri ilə yox, onun əməli işləri ilə qiymətləndirilir. Bu həmişə belə olub, dünyanın hər yerində belədir. Əməli iş gəldikdə isə, Azərbaycan xalqının qarşısındakı xidmətlərə görə Yeni Azərbaycan Partiyasının, onun fəallarının və liderinin fəaliyyəti Azərbaycan xalqının gözü qarşısındadır.

Bütün bunlara görə də mən bu gün bəyan edirəm ki, Yeni Azərbaycan Partiyasının müstəqil Azərbaycan xalqı qarşısında böyük xidmətləri vardır. Biz partiyamızın yaranmasının altıncı ildönümünü bu gün böyük iftixar hissi ilə qeyd edirik. Mən əminəm ki, Yeni Azərbaycan Partiyası gələcək illərdə də günü-gündən möhkəmlənəcək, cəmiyyətdə bizim partiyamıza inam artacaq və

Yeni Azərbaycan Partiyası 1993-cü ilin iyununda öz üzərinə götürdüyü məsuliyyəti axıra qədər apara biləcəkdir.

Yeni Azərbaycan Partiyası bu gün iqtidardadır. Yeni Azərbaycan Partiyasının lideri Azərbaycanın prezidentidir. Azərbaycanın ali qanunvericilik orqanında, Milli Məclisində deputatların tam əksəriyyətini Yeni Azərbaycan Partiyasının üzvləri təşkil edirlər. Respublikanın icra hakimiyyəti orqanlarında – Nazirlər Kabinetində, başqa icra orqanlarında, yerli hakimiyyət orqanlarında Yeni Azərbaycan Partiyasının nümayəndələri yüksək vəzifələrdə çoxluq təşkil edirlər. Ona görə də Yeni Azərbaycan Partiyası iqtidar partiyasıdır.

Şübhəsiz ki, hər bir demokratik cəmiyyətdə iqtidar partiyası ilə yanaşı, müxalifətdə olan partiyalar, siyasi qurumlar, təşkilatlar da mövcuddur. Azərbaycanda da realıq artıq göz qabağındadır. Eyni zamanda, Azərbaycanda bir çox partiyalar, ictimai təşkilatlar, cəmiyyətlər var ki, onlar müstəqil fəaliyyət göstərir, ancaq Azərbaycan prezidentinin siyasətini dəstəkləyir, Yeni Azərbaycan Partiyasının siyasətini bəyənir və bu partiya ilə əməkdaşlıq edir.

Təəssüflər olsun ki, son vaxtlar, xüsusən, 1997-ci ildə Azərbaycan cəmiyyətində radikal müxalifət mövqeyində duran partiyaların, siyasi qurumların məhz, radikal siyasətinin nəticəsində iqtidar ilə müxalifət arasındakı münasibətlər çox kəskinləşibdir. Mən dəfələrlə demişəm, - bunun səbəbi iqtidarda deyildir. Bunun səbəbi radikal mövqedə duran həmin siyasi partiyalarda, təşkilatlardadır.

Şübhəsiz ki, belə bir şəraitdə Yeni Azərbaycan Partiyası ilə əməkdaşlıq edən və Azərbaycan prezidentinin, iqtidarının siyasətini, fəaliyyətini dəstəkləyən, ona tərəfdaş olan partiyalar, ictimai təşkilatlar daha sıx birləşir. Son zamanlar belə bir alyans yaranıb. Bu partiyaların, təşkilatların nümayəndələri bu gün Yeni Azərbaycan Partiyasının altı illik yubileyində iştirak edirlər.

Mən belə bir alyansın yaranmasını bəyənirəm və dəstəkləyirəm, inanıram ki, bu alyans get-gedə daha da genişlənəcək, Azərbaycanın bu günü və gələcəyi, taleyi, ölkəmizin müstəqilliyinin möhkəmləndirilməsi haqqında düşünən daha çox qüvvələr respublikamızın iqtidarı ətrafında birləşəcək və Yeni Azərbaycan Partiyası ilə birlikdə böyük bir alyans təşkil edəcəklər.

Mən bu gün bu yubiley mərasimində iştirak edən bütün digər siyasi partiyaları, ictimai təşkilatları, Yeni Azərbaycan Partiyası ilə əməkdaşlıq edən, Azərbaycan prezidentinin fəaliyyətini bəyənən, ona dəstək verən və onunla əməkdaşlıq edən bütün partiyaları, təşkilatları salamlayıram, onlara gələcək fəaliyyətlərində uğurlar arzulayıram.

Bu gün məmnuniyyətlə qeyd edirəm ki, qardaş Gürcüstandan «Gürcüstan Vətəndaş Həmrəyliyi İttifaqı» Partiyasının böyük nümayəndə heyəti Yeni Azərbaycan Partiyasının bu mərasimində iştirak edir. Gürcüstan ilə Azərbaycan arasında olan dostluq, qardaşlıq əlaqələri bütün dünya üçün nümunədir. Mən bu barədə fikirlərimi bildirmişəm və bu gün bunun mənasını təhlil etməyə ehtiyac düymürəm. Onu bir daha qeyd edirəm ki, biz bu əlaqələri yüksək qiymətləndiririk. Gürcüstanda yerli hakimiyyət orqanlarına bir həftə bundan əvvəl keçirilmiş seçkilərdə – bilirsiniz ki, Gürcüstanda bir neçə rayonda Azərbaycan millətindən olan Gürcüstan vətəndaşları yığcam halda yaşayırlar – indiki iqtidar partiyasına, «Gürcüstan Vətəndaş Həmrəyliyi Partiyası»na əgər ən çox səs verilibsə, demək, bunun özü də ölkələrimiz arasında, Gürcüstan prezidenti ilə Azərbaycan prezidenti arasında olan səmimi dostluq və qardaşlıq əlaqələrinin yeni parlaq təzahürüdür.

Mən Gürcüstan nümayəndə heyətini səmimi-qəlbdən salamlayıram və buradan, bu möhtəşəm salondan gürcü xalqına, Gürcüstanın bütün vətəndaşlarına, o cümlədən, Gürcüstanda yaşayan azərbaycanlılara, Gürcüstanın prezidenti, mənim əziz dostum Eduard Şevardnadzeyə səmimi salamlarımı yetirir, hörmət və ehtiramımı bildirirəm.

Türkiyənin Doğru Yol Partiyasının nümayəndəsinin, millət vəkiliyin Yeni Azərbaycan Partiyasının ildönümü mərasimində iştirak etməsi Azərbaycan ilə Türkiyə arasında dostluq və qardaşlıq əlaqələrinin nə qədər sıx, səmimi olduğunu bir daha göstərir. Mən şübhə etmirəm ki, Yeni Azərbaycan Partiyası vaxtında dəvətlər göndərsəydi, başqa partiyaların nümayəndələri də burada

iştirak etmiş olardı. Çünki Türkiyə ilə Azərbaycan arasında dostluq, qardaşlıq əlaqələri Türkiyə Cümhuriyyətinin bütün sahələrini əhatə edir. Azərbaycan prezidenti kimi mən Türkiyənin həm iqtidarda olan partiyaları ilə sıx əməkdaşlıq edirəm, həm də müxalifətdəki partiyalarla bizim əlaqələrimiz vardır. Çünki Türkiyənin parlamentində - istər iqtidarda, istər müxalifətdə olan partiyaların hamısı Türkiyənin dövlətçiliyi, milli mənafeyi mövqeyində durur. Biz də Türkiyənin daha güclü, qüdrətli olmasını, bu ölkənin qarşısında duran problemlərin həll edilməsini istəyirik. Ona görə də biz Türkiyənin bütün cəmiyyəti ilə əməkdaşlıq edirik.

Mən çox məmnunam ki, Türkiyənin Doğru Yol Partiyasının nümayəndəsi burada çox səmimi və hərarətli sözlər dedi. Mən Yeni Azərbaycan Partiyasının mərasimində iştirak edən Türkiyə Cümhuriyyətinin nümayəndəsini, onun şəxsində bütün Türkiyə xalqını, cümhuriyyətini, dövlətini salamlayıram. Azərbaycan xalqının sevgisini və məhəbbətini, hörmətini Türkiyəyə çatdırıram.

Mən Türkiyənin prezidenti əziz dostum cənab Süleyman Dəmirəllə bu gün səhər telefonla danışdım. Biz Türkiyə və Azərbaycan üçün çox vacib olan bir neçə məsələləri müzakirə etdik. Bizim əlaqələrimizdə artıq bu, adi bir hala çevrilmişdir. Biz çox tez-tez telefon əlaqələri saxlarıq. Mən, sadəcə, telefon danışığı bu gün olduğuna görə bunu bəyan edirəm. Amma çox vaxt bəyan etməyə ehtiyac yoxdur, çünki bunlar hamısı işgüzar xarakter daşıyır.

Mən bununla, sadəcə, onu demək istəyirəm ki, Türkiyə ilə Azərbaycan arasındakı əlaqələr sarsılmazdır, əbədidir. Bunu təsdiq edən ən böyük amillərdən biri də Türkiyə Cümhuriyyətinin 75 illik yubileyində bizim bir yerdə olmağımız və həmin gün, oktyabrın 29-da Ankarada tarixi əhəmiyyətə malik olan Bakı-Ceyhan boru kəmərinin çəkilməsi haqqında böyük bir bəyannamənin imzalanması olmuşdur.

Mən Yeni Azərbaycan Partiyasının cəmiyyətdəki digər siyasi, ictimai təşkilatlarla əlaqələri haqqında danışiram. Ona görə də bir daha bildirmək istəyirəm ki, Azərbaycan iqtidarı, prezident, dövlət başçısı kimi mən və Yeni Azərbaycan Partiyası respublikamızda olan bütün siyasi, ictimai təşkilatlarla əməkdaşlıq etməyə hazırdır. Mən son bir ayda üçüncü dəfədir ki, bu fikri bəyan edirəm. Oktyabr ayının 18-də bu salonda, andiçmə mərasimində, noyabrın 6-da Nazirlər Kabinetinin geniş iclasında və bu gün Yeni Azərbaycan Partiyasının 6-cı ildönümündə bir daha bəyan edirəm ki, Azərbaycanda qarşıdurma meyillərinin qarşısı alınmalıdır. Azərbaycanda hər bir şəxs, hər bir partiya milli birlik, vətəndaş həmrəyliyi istiqamətində hərəkət etməli, fəaliyyət göstərməlidir. Azərbaycanda ictimai-siyasi vəziyyəti gərginləşdirmək yox, yaranmış sabitliyi daha da möhkəmləndirmək lazımdır. Çünki bu, Azərbaycanın yaşaması, onun müstəqilliyinin qorunması üçün əsas şərtidir. Ona görə də mən bu gün müxalifətdə olan bütün partiyalara və siyasi qurumlara bir daha bəyan edirəm ki, Azərbaycan iqtidarı hər bir dialoqa hazırdır. Ancaq bu dialoq şərtsiz olmalıdır. Heç kəs, heç kəsin qarşısında heç bir şərt qoya bilməz.

Mən bunu ona görə deyirəm ki, cəmiyyətdə bəzi partiyaların təxribatçı hərəkətlərinin qarşısı alınsın, onlar get-gedə cinayətkarlıq düşərgəsinə yuvarlanmasınlar. Bilsinlər ki, yalnız qarşılıqlı anlaşma, danışıq, dialoq vasitəsilə bu məsələləri həll etmək olar. İddialar, ultimatumlar, kiminsə özünə xüsusi hüquq istəməsi heç bir cəmiyyətdə ola bilməz. Bizim cəmiyyətdə qəti ola bilməz.

Hamı bilməlidir ki, 1993-cü ildə Azərbaycanı vətəndaş müharibəsinə, parçalanma şəraitinə gətirib çıxaranlar öz günahlarından utanmalıdırlar. Əgər onlar bu əməllərinə və bu cinayətlərinə görə indiyə qədər Cinayət Məcəlləsinin maddələri ilə məsuliyyətə cəlb olunmayıblarsa, bu o demək deyildir ki, onlar məsuliyyətdən azaddırlar. Əgər məsuliyyətə cəlb olunmayıblarsa, demək onlara şans verilibdir ki, öz günahlarını yusunlar, öz təxribatçı, dağıdıcı əməllərindən əl çəksinlər, Azərbaycanı yenidən fəlakətlərə aparmağa cəhd etməsinlər.

Mən bunu bəyan edirəm və bildirirəm ki, beş il ərzində bütün həmin partiyaların, - hətta bitərəfliyi şəraitində yox – işlərimizə maneçilik etdikləri şəraitdə biz Azərbaycanın müstəqilliyini qoruyub saxlamışıq, inkişaf etdirmişik. Azərbaycanın böyük sosial-iqtisadi problemlərini həll etmişik və həll edirik. Azərbaycanın ardıcıl milli mənafeələrini təmin edən xarici siyasət aparmışıq. Ən nəhayət, - mənim fikrimin əvvəli də, axırı da budur – Azərbaycanda hərc-mərcliyi aradan götürmüşük, cinayətkarlığın, qırğının, qan tökülməsinin qarşısını almışıq, Azərbaycanda əmin-amanlıq yaratmışıq, ictimai-siyasi sabitliyi təmin etmişik. Bunun nəticəsində də Azərbaycana bütün xarici ölkələrin sərmayəsinin gəlməsini və iqtisadi əməkdaşlığı təşkil etmişik. Bu, beş ildə bizim gördüyümüz işlərin nəticələridir. Bu, bizim əldə etdiyimiz nailiyyətlərdir. Hamı bilsin, biz bu nailiyyətləri heç vaxt, heç bir kəsə qurban verə bilmərik.

Mən bütün müxalifət qüvvələrini dialoqa dəvət edirəm, məsələləri ancaq danışıq yolu ilə həll etməyə dəvət edirəm. Heç kəs Azərbaycanda güc yolu ilə zorla, heç bir şeyə nail ola bilməz. Bu artıq xülyadır. Bu, artıq 1991-ci, 1992-ci il deyil, 1993-cü il də deyildir. Azərbaycanın müstəqil, qüdrətli dövləti vardır, Azərbaycanın dövlətçiliyini qorumaq üçün ölkənin dövlət strukturları vardır. Onlar Azərbaycanda kiminsə tərəfindən güc işlətməyə, güclə nəyəsə nail olmağa heç vaxt imkan verməyəcəklər.

Prezident kimi mən bəyan edirəm ki, bəli, mən Azərbaycan xalqının, onun müstəqilliyinin keşiyində 1993-cü ildən durduğum kimi, bundan sonra da duracağam və heç kəs mənim iradəmi sındıra bilməz.

1993-cü ildə vətəndaş müharibəsinin qarşısını alanda, bu gün müxalifətdə olan, o vaxt Azərbaycanı fəlakətə gətirən həmin insanlar bizə mane olmağa çalışdılar, orada-burada təxribatlar aparırdılar, Azərbaycan prezidentinə qarşı terror əməliyyatı keçirirdilər. Unudulmayıbdır ki, 1993-cü ilin sentyabr ayında həmin o Xalq cəbhəsinin fəalları Azərbaycan prezidentinə terror etmək üçün Türkiyədən zavallı bir gənci yolundan çıxarıb buraya gətirdilər və burada onun əli ilə atəş açıb Azərbaycan prezidentini məhv etmək istədilər. Bu hadisə 1993-cü ildə olubdur. O adamlar həbs olundu, indi həbsxanalarda yatırlar. Amma onların təşkilatçıları, o cümlədən, onun başında duran Əbülfəz Elçibəy heç olmasa vicdan əzabı çəkirmi? O gənc türk tələbəsinin Ərzurum Universitetindən gətirilib burada Azərbaycanın həbsxanasına düşməsinə görə vicdan əzabı çəkirmi? Yaxud o Xalq cəbhəsinin üzvləri, - mən onları tanıyırdım, -Naxçıvandan gələn gənc insanların beynini zəhərləyib onları bu yola sövq etdilər və indi onlar həbsxanalarda yatırlar. Bunu təşkil edənlər vicdan əzabı çəkirlərmi? Çəkmirlər, çünki özləri hələ həbsxanaya düşməyiblər.

1994-cü ilin oktyabr ayında Surət Hüseynov, Rəhim Qaziyev və başqaları Azərbaycanda dövlət çevrilişi cəhdi göstərdilər. Məlumdur, biz onun qarşısını necə aldıq. Xalq bizi dəstəklədi. O vaxt həmin bu müxalifətdə olan partiyalar bizə dəstək verdilərmidi? Azərbaycanın müqəddəratı təhlükə altında idi. Mən televiziya vasitəsi ilə xalqa müraciət etdim. Heç bir partiya mənsub olmayan, - şübhəsiz ki, Yeni Azərbaycan Partiyası orada idi, - yüz minlərlə adam iki saatın içərisində Prezident sarayının qarşısına axıb gəldi. Səhərişi gün onlar Azadlıq meydanında Azərbaycanın dövlətçiliyini dəstəklədilər və müdafiə etdilər. İndi müxalifətdə duran partiya əməkdaşları onda

harada idi? Kənardan durub baxırdılar, - görək Surət Hüseynov bu hakimiyyəti yıxa biləcək, yoxsa yox. Anlamırdılar ki, əgər Surət Hüseynov bu hakimiyyəti yıxsas idi, Azərbaycan da olmayacaqdı, onlar da olmayacaqdı.

1995-ci ilin mart ayında XTPD dəstəsi Azərbaycanda hakimiyyəti ələ keçirmək istədi. Yəni «XTPD dəstəsi» deyəndə, orada toplaşmış cinayətkarlar. Onlar adi insanlar idi. Bəli, atəş açan adamlar idilər. Amma onların siyasət barəsində o qədər də böyük bilikləri, yaxud da ki, səriştləri yox idi. Ancaq onları bu işə sövq edənələr var idi. Çünki Azərbaycan artıq inkişaf edirdi.

Bəli, Azərbaycanda 1994-cü il sentyabr ayının 20-də böyük müqavilə imzaladıq. İndi o, bütün dünyaya səs salıbdır və bunların hamısının nəticəsində Bakı-Ceyhan layihəsini biz artıq təsdiq etdik. O zaman, on gün sonra, oktyabr ayının əvvəlində burada dövlət çevrilişi cəhdi baş verdi. Bu, sadə bir şey deyildi. Bəli, gördülər ki, Azərbaycan artıq ayaq üçtə durur, Azərbaycan öz iqtisadi məsələlərini həll edir, sonra Azərbaycana güc gəlmək mümkün olmayacaqdır. Demək, hakimiyyəti yıxmaq lazımdır. Bu, tək Surət Hüseynovun işi deyildi, xarici xidmət orqanlarının birlikdə işi idi. Əgər həmin o müxalifətdə olan şəxslər o vaxt da, indi də Azərbaycanın milli mənafeyi haqqında düşünsünlərsə, nə üçün gəlib Azərbaycan iqtidarı ilə bir yerdə olmadılar? Bu, o hal idi ki, dövlət çevrilişi etmək istəyən Surət Hüseynov onlara 1993-cü ildə qənim kəsilsən, onları devirmək istəyən, onlarla vuruşan adam idi. Onlar gəlib bizimlə bir yerdə olmadılar.

1995-ci ilin mart ayında isə həmin o cinayətkar qrupları, dəstələri qızıqdırıb, ortaya salıb, ayrı-ayrı xarici ölkələrin xidmət orqanları ilə onları maliyyələşdirən, onlara bəzi sursatlar, vasitələr verənlər – hamısı birlikdə Azərbaycan prezidentini yox etmək və Azərbaycanda dövlət çevrilişi etmək istədilər. Bunun iştirakçıları da məlumdur. Moskvadan gələn Mütəllibovun adamı, cəhdin iştirakçısı, indi həbsxanada yatır. Əbülfəz Elçibəyin emissarını qaçırdılar. O, Türkiyədə gizlənir, amma axıra qədər gizlənmə bilməyəcəkdir. Bir o deyildi, Müsavat Partiyasının da nümayəndələri var idi – hamısı birlikdə o vaxt həmin XTPD-də olan cinayətkarların vasitəsilə yenə də hakimiyyəti devirmək istəyirdilər. Biz bunun da qarşısını aldıq.

Onandan sonra 1996-cı ilin payızında qaçıb gizlənməmiş XTPD dəstələri Rusiya xüsusi orqanlarının köməyi ilə Dağıstana gəlib. Balakənə, Zaqatalaya keçdilər, sonra Qazaxa gəlib qırğın törətdilər və Bakıya gəlib yenidən Azərbaycan prezidentini məhv etmək istədilər. Onun qarşısı alındı. Müxalifətdə olan ayrı-ayrı qüvvələr onlarla əlaqədə idilər.

Görürsünüz, nə qədər təxribatçılıq, nə qədər dağıdıcılıq əməllərinə yol veriblər. Mən hər dəfə hamını milli birliyə, milli həmrəyliyə, hamımızı birlikdə Azərbaycanın müstəqilliyini qoruyub saxlamağa dəvət edirəm. Ancaq bunun əvəzində nələr görürük?

Xarici xidmət orqanlarının sifarişi ilə burada, 1995-ci ildə Azərbaycan prezidentinin tövsiyələrinə uymaq istəməyənlərin çoxu indi həbsxanadadır. Amma təşkilatçılardan biri-ikisi indiyə qədər hələ əlimizə keçməyibdir. O da keçəcəkdir.

Belə bir dövrü yaşamış Azərbaycana bu cür fəlakətlərdən qurtarmış, hamar yola çıxarmış prezident indi kiminsə tərəfindən Azərbaycanın dağıdılmasına, parçalanmasına, buradakı təxribatlara yol verə bilərmi? Heç vaxt yol verə bilməz!

Gənclər Təşkilatının nümayəndəsi burada çox doğru dedi. Türkiyədə Osmanlı imperatorluğu dağıldıqdan sonra, - 700 illik imperatorluq dövründə dünyanın bir çox ölkələrini yüz illərlə əlində saxlamış Türkiyə sonralar məğlub olub çox şeyləri itirdiyi zaman və müxtəlif xarici qüvvələr Türkiyəni dağıtmaq, yox etmək istədiyi zaman Türkiyənin qəhrəman insanları, birinci növbədə, ulu öndər Mustafa Kamal Atatürk Osmanlı imperatorluğunun külləri içində Türkiyə Cümhuriyyətini yaratdı. Çətin bir dövr idi. O, böyük bir addım atdı. Türkiyə Cümhuriyyətini yaratmaq özü-özlüyündə tarixi bir hadisə idi. Amma onu yaşatmaq da ağır bir vəzifə idi. Bəli, əgər Mustafa Kamal Atatürk olmasaydı, bəlkə də Türkiyə Cümhuriyyəti yaranmazdı. Əgər Mustafa Kamal Atatürk olmasaydı, Türkiyə Cümhuriyyəti yaşayıb inkişaf edə bilməzdi. Bəli, Mustafa Kamal Atatürkün iradəsi, onun müdrikliyi, dahiliyi, qəhrəmanlığı Türkiyə Cümhuriyyətinin yaşa-

masının əsas amili olmuşdur. Bu, bizim üçün nümunədir. Bəli, biz də Azərbaycanı böyük bələlərdən çıxarmışıq. Sovetlər İttifaqı dağıldıqdan sonra Azərbaycan böyük çətinliklərdən keçərək öz müstəqilliyini əldə edibdir. İndi biz bu müstəqilliyi saxlamalıyıq, müstəqil Azərbaycanı yaşatmalıyıq, inkişaf etdirməliyik. Bu böyük tarixi vəzifəni, bu tarixi missiyanı hansısa xırda siyasətçilərin iddialarına, şıltalıqlarına, yaxud da ki, ayrı-ayrı hay-küylərinə biz qurban verə bilərikmi? Bu, heç vaxt ola bilməz!

Müstəqillik əldə edən hər bir ölkə, milli azadlığını əldə edən xalq öz xoşbəxtliyinə gəlib çatır. Ancaq müstəqilliyini əldə etmək böyük nailiyyət olduğu kimi, onu yaşatmaq və əbədi etmək ondan da böyük nailiyyətdir, ondan da çətin bir işdir.

XX əsrdə - 1918-ci ildə Azərbaycan dövlət müstəqilliyini əldə etdi. Bu günü, tarixi düzgün təhlil etmək lazımdır. Əgər Çar Rusiyası imperiyası dağılmasaydı, belə bir tarixi ictimai-siyasi şərait yaranmasaydı, bizim mütərəqqi insanlarımız nə qədər mübarizə aparmış olsaydılar da, heç bir müstəqillik əldə edə bilməzdilər. Müstəqillik əldə olundu ona görə ki, Rus Çar İmperiyası dağıldı, Rusiyada vətəndaş müharibəsi yarandı, Rusiya öz başının hayına qaldı və bu fürsətdən istifadə edən cənubi Qafqaz ölkələri – Gürcüstan, Azərbaycan, Ermənistan, bu ölkələrin mütərəqqi insanları, milli ruhla yaşayan insanlar öz xalqlarını milli azadlığa çıxarmaq, ölkələrini müstəqil etmək məramına gəldilər, mübarizə apardılar. Əvvəl müstəqil Zaqafqaziya yaratmaq istəyirdilər, sonra ayrıldılar.

Müstəqillik elan olundu. 23 aydan sonra bu dövlət, hökumət məhv oldu. Birinci, ona görə ki, daxili çəkişmələr imkan vermirdi ki, bu dövlət yaşasın. O vaxt hökumətin daxilindəki çəkişmələr məlumdur. İkinci də, Çar Rusiyası dağıldısa, bir, iki, üç il vətəndaş müharibəsi gedəndən sonra özünü möhkəmləndirdi və onun yerində Sovet İmperiyası yarandı. Sovet imperiyası da Çar Rusiyasına mənsub olan torpaqları əldən vermək istəmədi. Ona görə də kommunist ideologiyası olsun, nə olur – olsun, həmin siyasət davam etdi və müstəqil Azərbaycan yox oldu, Azərbaycanda sovet hakimiyyəti quruldu, Azərbaycan öz dövlət müstəqilliyini itirdi. Demək, müstəqilliyi əldə etmək, onu yaşatmaq tarixi ictimai-siyasi şəraitdən asılıdır. Bunu belə təhlil etmək lazımdır, belə qiymətləndirmək lazımdır.

1991-ci ildə də Sovetlər İttifaqı dağılmasaydı, heç bir qüvvə, 15 müttəfiq respublikanın heç biri öz müstəqilliyini elan edə bilməzdi. Kimsə bəyan edir ki, biz müstəqilliyi əldə etmişik, biz müstəqilliyə nail olmuşuq, biz müstəqil dövlət yaratmışıq. Bunlar başdan-ayağa cəfəngiyyətdir. Sovetlər İttifaqının dağılması müttəfiq respublikaların müstəqillik elan etməsinin səbəbi, əsası oldu. Hətta bəziləri fikirləşirdilər ki, biz bu müstəqilliyi elan etməliyik, ya etməməliyik? Bəziləri düşünürdülər ki, biz onu saxlayacağıq, ya saxlamayacağıq? Bəzi respublikalar məcburi müstəqillik elan etdi. Bu, həqiqətdir. Doğrudur, Azərbaycanda da müstəqillik istəyən qüvvələr var idi. Amma təsadüfi deyil ki, Sovetlər İttifaqında qalmaq istəyən qüvvələr, o vaxt hakimiyyətdə olan qüvvələr onlardan çox idi. Təsadüfi deyil ki, 1991-ci il oktyabr ayının 18-də Konstitusiya aktı elan olundu, ancaq müstəqillik haqqında referendum dekabr ayının 29-na təyin edildi. Soruşuram, niyə? Referendumu keçirmək üçün ən çoxu bir ay vaxt lazımdır. Noyabr ayının 15-nə referendum təyin etmək lazım idi. Ancaq 29-na təyin olundu. Nə üçün? Fikirləşdilər ki, «hələ gözləyək, baxaq görək nə olacaqdır?» Nə oldu? Dekabr ayının 8-də Rusiya-Ukrayna-Belorusiya «Belovejsk razılığı» deyilən bir müqavilə imzaladılar. Ondan sonra Sovetlər İttifaqının dağılması prosesi gücləndi. Dekabr ayının 25-də Sovetlər İttifaqının rəhbəri Qorbaçov elan etdi ki, o, öz vəzifəsindən imtina edir. Dekabr ayının 29-da Azərbaycan referendum keçirdi.

Yəni 1991-ci ildə də 1918-ci ildə olduğu kimi, Azərbaycanın dövlət müstəqilliyini elan etməsi yaranmış tarixi, ictimai-siyasi vəziyyətin nəticəsində olmuşdur. İstəsəydi də, istəməsəydi də müstəqilliyi elan etmək lazım idi. Və çox böyük hadisədir ki, Azərbaycan öz müstəqilliyini elan etdi. Ancaq bu müstəqilliyi yaşatmaq nə cür oldu?

1991-ci ilin sonunu və 1992-ci ili götürək. 1992-ci ildə Azərbaycan müstəqilliyini saxlaya bi-

lirdimi? Yox. 1993-cü ilin iyun ayında başlanmış vətəndaş müharibəsi Azərbaycanın müstəqilliyini məhv edirdi.

Beləliklə, mən o fikri ifadə etmək istəyirəm ki, müstəqilliyi elan etmək hər bir xalq üçün, hər bir ölkə üçün tarixi hadisədir, böyük xoşbəxtlikdir. Amma müstəqilliyi yaşatmaq və onu dönməz etmək, sarsılmaz etmək bundan da böyük vəzifədir. Bundan da çətin vəzifədir, bundan da böyük xoşbəxtlikdir.

Mən bu gün iftixar hissi ilə bəyan edirəm ki, biz, o cümlədən, Yeni Azərbaycan Partiyası və onun lideri 1993-cü ilin iyun ayından Azərbaycanın müstəqilliyini qoruyub saxlamaq, inkişaf etdirmək, möhkəmləndirmək üçün xüsusi xidmətlər göstərmişlər. Bunun nəticəsində indi Azərbaycanda müstəqil dövlət yaşayır və onun gələcəkdə yaşaması üçün böyük bir təməl qoyulubdur. Bizim vəzifəmiz qarşıdakı dövrdə, illərdə Azərbaycanın müstəqilliyini qoruyub saxlamaqdır. Bütün başqa məsələlər bu çərçivədə olmalıdır. Ən yüksəkdə Azərbaycanın dövlət müstəqilliyini qoruyub saxlamaqdır! Başqa proseslər, yaxud başqa amillər buna tabe olan amillərdir. Biz də bunu edirik və edəcəyik.

Beləliklə, Yeni Azərbaycan Partiyasının qarşısında çox böyük və möhtəşəm vəzifələr durur. Mən əminəm ki, biz bu vəzifələri gələcəkdə də uğurla həyata keçirəcəyik.

Bir müstəqil dövlət olaraq biz artıq 7 ildir ki, yaşayırıq. Azərbaycanın müstəqil dövlət kimi milli ideologiyası, mən bu gün cəsarətlə deyə bilərəm ki, Yeni Azərbaycan Partiyasının məramnaməsində öz əksini tapıbdir. Bizim həm xarici siyasətdə, həm daxili siyasətdə, həm ictimai-siyasi sahədə, həm sosial-iqtisadi sahədə gördüyümüz işlər həmin bu milli ideologiyanın üzərində qurulur.

Bu milli ideologiya nədən ibarətdir?

Birinci, dövlətçilik. Dövlətçilik bu gün və gələcəkdə bizim hər bir vətəndaşımızın, cəmiyyətin, dövlətin əsas vəzifəsidir. Dövlətçilik Azərbaycanın müstəqilliyini, ərazi bütövlüyünü qoruyub saxlamaqdır, Azərbaycanın müstəqilliyini möhkəmləndirməkdir. Dövlətçilik hər bir vətəndaşın qəlbində olmalıdır. Ona görə hər bir vətəndaş vətənpərvərlik hissləri ilə yaşamalıdır və bizim partiyamız, bütün dövlət orqanları, bütün təbliğatımız Azərbaycanda dövlətçiliyi inkişaf etdirmək üçün hər bir vətəndaşda milli vətənpərvərlik hisslərini yaratmalıdır. Milli vətənpərvərlik hissləri hər bir vətəndaşda o qədər güclü olmalıdır ki, hər bir vətəndaş milli mənafeyi öz şəxsi mənafeyindən, öz şəxsi yaşayışından, öz şəxsi həyatından –hər şeydən üstün tutsun.

Mən bu barədə yenə də Türkiyəni örnək kimi göstərmək istəyirəm. Türkiyənin həyatında indi cürbəcür proseslər vardır. Ancaq Türkiyədə insanlarda milli vətənpərvərlik hissi, vətənə sədaqət hissi çox yüksəkdir. Bəlkə də Türkiyəni bu 75 ildə saxlayan amillərdən biri də məhz bundan – milli vətənpərvərlik, milli qürur hissindən ibarətdir. Gərək hər bir vətəndaş öz vətəninə görə, öz millətinə görə, öz xalqına görə, öz ana dilinə görə milli qürur hissi keçirsin, azərbaycanlı olması ilə fəxr etsin. Bəzən keçmişdə olduğu kimi, gedib deməsin ki, «mən rusdilli azərbaycanlıyam», yaxud da «tamam azərbaycanlı deyiləm, filanam». Belələri bizim sıramızdan çıxarılmalıdır. Hər bir azərbaycanlı rus dilini, ingilis dilini, başqa dilləri mükəmməl bilərək, ondan istifadə edərsə, o öz doğma Azərbaycan dilinə diqqətini və hörmətini azaltmamalıdır. Əksinə, öz doğma dilini daha da mükəmməl bilməli və ona daim hörmət etməlidir.

Milli vətənpərvərlik, milli qürur hissi bizim dövlətçiliyimizin yaşaması üçün ən böyük amillərdən biridir. Şübhəsiz ki, dövlət dövlətçiliyi möhkəmləndirir. Amma dövlət cəmiyyətə arxalanır. Cəmiyyət insanlardan ibarətdir. İnsanların isə hər biri gərək əsil vətəndaş olsun, vətənpərvər vətəndaş olsun, milli qürur hissi ilə yaşayan vətəndaş olsun. Onda bu vətəndaş dövlətçiliyi inkişaf etdirən vətəndaş olacaqdır. Bu, bizim milli ideologiyamızın əsas hissəsidir.

Milli ideologiyamızın ikinci hissəsi bizim milli mənəvi dəyərlərimizdir. Biz öz milli-mənəvi dəyərlərimizlə fəxr etməliyik. Bizim milli-mənəvi dəyərlərimiz əsrlər boyu xalqımızın həyatında, yaşayışında formalaşıbdır, xalqımızın fəaliyyətində formalaşıbdır. Milli-mənəvi dəyərləri olmayan

millət həqiqi millət, həqiqi xalq ola bilməz. Azərbaycan xalqının milli-mənəvi dəyərlərinin ən əsası bizim müqəddəs Qurani-Kərimdə öz əksini tapıbdir. Ancaq bununla yanaşı, Azərbaycanın mütəfəkkir insanları, mütərəqqi insanları, Azərbaycanın böyük şəxsiyyətləri, Azərbaycanın hörmətli siyasi və dövlət xadimləri, böyük elm, mədəniyyət xadimləri Azərbaycan xalqının milli-mənəvi dəyərlərini yaradıblar. Bu, bizim adət-ənənələrimizdir. Bu, bizim milli əxlaqi mentalitetimizdir, bu, bizim bütün başqa mənəvi dəyərlərimizdir.

Biz bunların hamısı ilə fəxr etməliyik. Bizim milli-mənəvi dəyərlərimizin heç biri bizə ləkə salmır, bizi utandırmır. Mən niyə bunu xüsusi qeyd edirəm? Çünki Sovet hakimiyyəti illəri dövründə kommunist ideologiyası bu milli-mənəvi dəyərləri sıxışdırıb çıxarmaq istəyirdi. Hesab edilir ki, kommunist ideologiyası var, ümumi mənəvi dəyərlər var və Sovetlər Birliyində yaşayan hər bir xalq bu ümumi mənəvi kommunist ideologiyasına əsaslanan ümumi mənəvi dəyərlərlə yaşama-lıdır.

Belə bir zamanda qəribə bir proses gedirdi. Bir tərəfdən, bizim bu milli-mənəvi dəyərlərimiz o qədər dərin köklərə malikdir ki, onlar yaşayırdı və heç kəs də onları laxlada bilmirdi. Amma, eyni zamanda, bəzi konyuktur xarakterli insanlar bizim öz milli-mənəvi dəyərlərimizə xor baxırdılar, özlərini onlardan ayırmaq istəyirdilər. Guya ki, «bu, geri qalmış bir şeydir, bizim keçmişdə olan adətlərimizdir, biz bundan deyilik, biz qabaqcılıq, nə bilim, mütərəqqiyik, filan».

Milli-mənəvi dəyərlərimiz bizim ana dilimizdir, Azərbaycan dilidir, bizim adət-ənənələrimizdir. Bir də təkrar edirəm, bizim mənəvi-əxlaqi mentalitetimizdir. Bunların hamısı ilə biz fəxr edirik və fəxr etməliyik. Bizim bütün təbliğatımız, bütün elmi işlərimiz insanlarda bu milli-mənəvi gəyərlərə görə qürur hissi, ıftixar hissi doğurmaq və bu milli-mənəvi dəyərlərə sədaqət aşılamaqdan ibarət olmalıdır.

Azərbaycan xalqı müstəmləkəçilik zülmü altında nə qədər yaşayıbdır. Azərbaycan xalqı cürbəcür hökmdarların əlində olubdur, tarix boyu nə qədər əziyyətlər çəkibdir. Ancaq dilini də,

dinini də, adət-ənənələrini də, öz mənəvi-əxlaqi mentalitetini, bütün əxlaqi normalarının hamısını saxlayıbdır. Bu bizim milli ideologiyamızın bir istiqamətidir. Bizim borcumuz bu ideologiyayı təbliğ etmək, bu ideologiyayı genişləndirmək, bu ideologiyayı inkişaf etdirmək, insanlara başa salmaqdır.

Bilirsiniz, bəzən bu mentalitet sözünü çoxları mənfi bir məfhum kimi qiymətləndirirlər və bəzən də deyirlər, bəli, Azərbaycan xalqının mentaliteti belədir. Yəni mədəniyyəti o qədər yoxdur, dünya mədəniyyəti ilə hələ o qədər yaxınlaşmayıbdır, filan olmayıbdır».

Mən sonra ümumbəşəri dəyərlər haqqında da danışacağam. Mən bu gün bir Azərbaycanlı kimi, özündə həm milli-mənəvi dəyərləri, həm də ümumbəşəri dəyərləri cəm edən bir insan kimi deyirəm ki, bizim xalqımızın mənəvi-əxlaqi mentaliteti onun ən böyük sərvətidir, xalqımızın milli-mənəvi dəyərləri onun milli sərvətidir. Biz bunları qiymətləndirməliyik. Şübhəsiz ki, mentaliteti o birisindən fərqli olmayan xalq öz xarakterini göstərə bilməz. Hər xalqın öz mentaliteti, əxlaqi qaydaları vardır. Bizdə nə qədər gözəl əxlaqi qaydalar var. İndi onları nəyəsə başqa şeylərə qurban verməmək lazımdır.

Məsələn, bizim xalqımızda əsrlərdən bəri formalaşmış, gəlmiş adətlər vardır: kiçiyin böyüyə hörməti, böyüyün də kiçiyə qayğısı, övladın valideynlərinə hədsiz hörməti, valideynlərin də öz övladlarına olan qayğısı və məhəbbəti. Bu, bizim xalqımızın mentalitetidir və biz bununla fəxr etməliyik. Ancaq bəziləri indi nəyi təbliğ edirlər: «heç kəsi sayma, nə ağsaqqal var, nə böyük var, nə filan var, bəsməkan var. Burada mənəm və mən nə dedim – o da olmalıdır». Yox, bu, ola bilməz.

Mən bir dəfə demişəm, vaxtilə 70-ci illərdə mən burada işləyəndə Moskvadan nümayəndələr gəlirdilər, gedib bizim şəhərləri, kəndləri gəzirdilər. Gəlib təəccüblə mənə dedilər ki: «Biz getdik, filan yerdə 10-15 gənc oturmuşdu. Bizi görən kimi hamısı ayağı qalxdı. Biz təəccüb etdik. Necə oldu ki, bunlar ayağa qalxdılar? Bu niyə belədir?» Deyirəm, bu, təbii bir haldır. Deyir ki, «Axı, indi

Rusiyada bir kəndə, şəhərə gedək – bizi görüb heç danışdırmayacaqlar, heç bizə fikir verməyəcəklər. Amma burada bunlar ayağa qalxdılar». Dedim ki, bu, bizim xalqımızın xüsusiyyətidir. Bu, xalqımızın mentalitetidir. Bu, kiçiyin böyüyə hörmətidir. Bu, ev sahibinin qonağa hörmətidir.

Bunlar əsrlər boyu bizim əcdadlarımız tərəfindən qorunan adət-ənənələrdir. Biz bunları qorumalıyıq, saxlamalıyıq. Bu, böyük bir mövzudur. Mən indi burada çox danışa bilərəm, ancaq hesab edirəm ki, əsas fikirləri bəyan etdim. Güman edirəm ki, bizim alimlərimiz, tədqiqatçılarımız bu sahədə çox geniş iş görməlidirlər. Bizim milli-mənəvi dəyərlərimiz, bizim tarixi, milli köklərimiz, bizim dilimiz və dinimiz -- hamısı bizim milli ideologiyamızın böyük bir hissəsidir, böyük bir qoludur.

Din haqqında da demək istəyirəm. Biz müstəqillik əldə edəndən sonra islam dinimizi özümüzlə qaytardıq. Yəni bu din insanların qəlbində həmişə yaşayırdı, ancaq rəsmi deyildi. Bu, rəsmi qayıtdı, bərpa olundu. Şübhəsiz ki, müqəddəs kitabımızda, Qurani-Kərimdə böyük əxlaqi normalar əks olunubdur. Onlardan səmərəli istifadə etmək lazımdır və onları yaymaq, inkişaf etdirmək lazımdır. Amma, eyni zamanda, biz imkan verməməliyik ki, dini bəzi şəxsi məqsədlər üçün istismar etsinlər. Buna imkan verməməliyik. Dinin ondan öz şəxsi məqsədləri üçün istifadə etmək istəyən ayrı-ayrı adamların əlinə keçməsinə imkan verilməməlidir. Din həqiqi din xadimləri tərəfindən istifadə və tətbiq olunmalıdır. Burada da bizim görəcəyimiz işlər çoxdur və biz dini təbliğ edərkən, müqəddəs islam dininin əxlaq normalarını ölkəmizdə vətəndaşların arasında geniş yayarkən, eyni zamanda, fundamentalizm, fanatizmə yol verməməliyik. Fundamentalizm, fanatizm heç də müqəddəs kitabımızın mənası deyil. Bu, sonradan, yenə də dindən istifadə edib öz siyasi məqsədlərinə nail olmaq, yaxud da ki, öz dövlət işlərini qurmaq üçün yaranmış ayrı-ayrı istiqamətlərdir. Biz Azərbaycanda bunlara yol verməməliyik.

Nəhayət, bizim milli ideologiyamızın bir şəxsi, bir qolu da ümumbəşəri dəyərlərdir. Ümumbəşəri dəyərlər Azərbaycan xalqı tərəfindən artıq çox on illərdir, əsrlərdir ki, qavranılıb, qəbul olunubdur. Ümumbəşəri dəyərlər, birinci növbədə, bizim yaratdığımız Konstitusiyada əsas məqsəddir. Biz dünyəvi dövlət qururuq. Biz hüquqi demokratik, dünyəvi dövlət quruculuğu prosesi aparırıq. Bax, bu bir cümlədə ümumbəşəri dəyərlərin ifadəsi öz yerini tapıb. Eyni zamanda, ümumbəşəri dəyərlərlə bərabər, Azərbaycanın milli-mənəvi dəyərlərinin vəhdəti öz əksini tapıb. Ümumbəşəri dəyərlərlə milli-mənəvi dəyərlərin vəhdəti, sintezi bizim milli ideologiyamızın bu günü və gələcəyidir.

Bir də qeyd edirəm, biz tarixi köklərimizdən heç vaxt ayrıla bilmərik. Biz tarixi köklərimizi həmişə iftixar hissi ilə qiymətləndirməliyik və tarixi köklərimizin mənasını dünyaya bəyan etməliyik, yaymalıyıq, təbliğ etməliyik, onunla fəxr etməliyik. Eyni zamanda, öz milli-mənəvi dəyərlərimizi ümumbəşəri dəyərlərlə birləşdirib, zənginləşdirib Azərbaycan xalqının ümumi dəyərlərini, mənəvi dəyərlərini yaratmalıyıq. Yenə də deyirəm, bunun içərisində həm demokratiya, həm hüquq normaları, həm dünyəvi dövlət, həm insan azadlığı, insan haqlarının qorunması, plüralizm, sərbəst ticarət, insan sərbəstliyi, sərbəst bazar ticarəti, sərbəst bazar iqtisadiyyatı var – bunlar hamısı ümumbəşəri dəyərlərin bizim milli-mənəvi dəyərlərlə vəhdətindən meydana gələn müddəalardır. Bunlar bizim milli ideologiyamızın böyük bir hissəsini təşkil edir.

Mən bu fikirlərimi bu gün izah edərkən hesab edirəm ki, bu fikirlər Yeni Azərbaycan Partiyasının siyasətində və əməli fəaliyyətində öz əksini tapacaqdır. Bu fikirlər Azərbaycan dövlətinin xarici və daxili siyasətində, əməli fəaliyyətində öz əksini tapır və bundan sonra da tapacaqdır.

Bəlkə siz diqqət yetirməmişsiniz, ancaq bu barədə geniş danışdığımıza görə bildirmək istəyirəm ki, mən bu fikirləri oktyabr ayının 18-də and içərkən bəyan etmişdim. Mən and içərək, yəni əlimi Azərbaycan Konstitusiyasına basaraq bəyan etdim ki, Azərbaycan Respublikasının Prezidentinin səlahiyyətlərini həyata keçirərkən Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasına əməl edəcəyimə, dövlətin müstəqilliyini və ərazi bütövlüyünü qoruyacağıma, xalqa ləyaqətlə xidmət edəcəyimə and içirəm! Bu dediyim sözlərin hamısı orada var. Bunlar hamısı dövlətçilik mənasını, məfhumunu

əhatə edən sözlərdir.

Əlimi Qurani-Kərimə basaraq dedim ki, Azərbaycan xalqının mill-mənəvi dəyərlərinə sadıq olacağıma, onları ümumbəşəri dəyərlərlə zənginləşdirəcəyimə və inkişaf etdirəcəyimə and içirəm! Yəni bu fikirləri mən ifadə etmişəm. Mən sadəcə, bu gün partiyanın yığıncağından istifadə edərək, bu fikirlərə bir az geniş təhlil verdim ki, bizim Yeni Azərbaycan Partiyasının üzvləri öz ideoloji işində bu fikirlərlə, yəni bu müddəalarla milli ideologiyamızın əsas prinsiplərindən daha da səmərəli istifadə edə bilsinlər.

Azərbaycan dövlətinin milli ideologiyasının özəyini, əsasını təşkil edən azərbaycançılıqdır. Dövlətçilik, milli-mənəvi dəyərlər – bunlar hamısı azərbaycançılıq anlayışının tərkib hissələridir.

Yeni Azərbaycan Partiyasının qarşısında böyük vəzifələr durur. Bu vəzifələri həyata keçirmək üçün Yeni Azərbaycan Partiyası daha da təşkilatlanmalıdır, daha da inkişaf etməlidir, daha da genişlənməlidir. Şübhəsiz ki, bizim dövlətimizin, hökumətimizin işində də, o cümlədən, Yeni Azərbaycan Partiyasının işində də qüsurlar, nöqsanlar, çatışmazlıqlar da var. Mən bu barədə, yəni bizim hökumətin, dövlətin işində olan səhvlər, nöqsanlar haqqında noyabrın 6-da Nazirlər Kabinetinin geniş iclasında çox ətraflı danışdım.

Bilirsiniz ki, Nazirlər Kabinetinin geniş iclasından sonra qəbul olunmuş qərarlarla əlaqədar mən noyabr ayının 19-da böyük bir sərəncam imzaladım. O, Azərbaycan mətbuatında dünən dərc olunubdur. O sənəddə – mən hesab edirəm ki, o, çox vacib bir sənəddir, - həm Azərbaycanın sosial-iqtisadi həyatında əldə olunan nailiyyətlər və xüsusən bu ilin 9 ayında əldə edilən nailiyyətlər əks olunubdur, həm də bizim işimizdə olan nöqsanlar, çatışmazlıqlar, qüsurlar göstərilibdir.

Mən bu gün bir daha bəyan edirəm, - biz heç də hesab etmirik ki, Azərbaycandakı problemlərin hamısını həll etmişik və həll edirik. Yox, hələ həll olunası, xüsusən, sosial-iqtisadi məsələlər çoxdur.

Bilirsiniz, sosial-iqtisadi sahədə bizim bir çox çətinliklərimiz vardır. Biz iqtisadi, sosial islahatları həyata keçiririk. Bunlar öz nəticələrini verir. Ancaq bunlar daha güclü nəticələrini bir müddətdən sonra verəcək.

Şübhəsiz ki, biz keçid dövründə böyük çətinliklərlə rastlaşırıq. Məsələn, məlumdur, indi bəyan edildi, ötən 9 ayda respublikamızda ümumi daxili məhsul 8,5 faiz artıbdir. Sənaye məhsulu istehsalı 1,1 faiz, kənd təsərrüfatı məhsulları istehsalı da 1,1 faiz artıbdir. Ancaq bu artım bizim gördüyümüz işlərin və xüsusən, özəl sektorun hesabına – ümumi daxili məhsulun artımının 51 faizini özəl sektor təmin edir – əldə olunubdur. Ancaq bizim sənaye müəssisələrimiz vardır. Ona görə də Bakıda, Gəncədə, Sumqayıtda, Əli Bayramlıda, Mingəçevirdə, çox böyük sənaye müəssisələri olan başqa yerlərdə ağır, çətin problemlər vardır. Biz bunları bilirik. Bu sənaye müəssisələrinin bəziləri az güc ilə işləyir, bəziləri də heç işləmir. Burada çalışan insanlar işsiz qalırlar, vaxtlı-vaxtında maaş ala bilmirlər, iqtisadi vəziyyətləri ağırlaşır.

Təsəvvür edin, indi bəziləri, o cümlədən, müxalifətdə olanlar bunlardan da sui-istifadə edirlər: «Bəli, burada insanların sosial vəziyyəti nə isə ağırdır, gəlin onları hakimiyyətə qarşı qaldırıq». Siz onları qaldırıb nə əldə edəcəksiniz? Siz bunlardan, sadəcə, öz məqsədləriniz üçün istifadə edirsiniz. Siz o sənaye müəssisələrini işlədə bilərsinizmi? İşlədə bilməzsiniz. Əgər o sənaye müəssisələrini yaradanlar biziksə, -1970-1980-ci illərdə biz o sənaye müəssisələrini yaratmışıq və onlar o vaxtlar saat kimi işləyirdi, yüksək məhsul verirdi, insanlar da yaxşı maaş alırdılar, - indi biz onları niyə işlədə bilmirik? Ona görə yox ki, bizim o vaxtkı bacarığımız yoxdur. Ona görə ki, bazar iqtisadiyyatına keçid dövründə olan iqtisadi əlaqələr itdiyi bir dövrdə həmin müəssisələri işlətmək, sadəcə, mümkün deyildir. Məsələn, Sumqayıt boru-prokat zavodunu götürün. Mən 1969-cu ildən bu zavodun problemləri ilə məşğul olmuşam. Biz bu zavodda nə qədər işlər görmüşük, orada nə qədər böyük müasirləşdirmə işləri aparmışıq. 1970-ci illərdə həmin zavod çox gözəl işləyirdi, borular, metal istehsal edirdi, bunu keçmiş SSRİ-nin bütün respublikalarına verirdi. Amma indi vəziyyət necədir?

Həmin o sobalar, Marten sobaları köhnəlibdir. Mən hələ 1970-ci illərdə onları elektrik sobaları ilə dəyişdirmək istəyirdim. Çünki onlar daha səmərəlidir. Ancaq bu, mümkün olmayıbdır. Biz hələ o vaxt onlardan o qədər də razı deyildik. Amma indi bunlar köhnəlibdir. İkinci tərəfdən, istehsal olunan məhsulun bazarı yoxdur. Bu məhsul hara gedirdi, biz bu boruları hara göndərirdik-Rusiyaya, Sibirə, neft çıxan yerlərə. Bu, neft hasilatı üçün idi. İndi isə bu, yoxdur. Rusiyada olan iqtisadi böhran nəticəsində biz oraya heç bir şey sata bilmirik. Çünki pulları, maliyyə imkanları yoxdur ki, alsınlar. Demək, bu zavodları, o cümlədən, Sumqayıtdakı Alüminum zavodunu, Gəncədəki Gil-Torpaq kombinatını, Mingəçevirdəki bir neçə zavodu işlətmək çətin olubdur.

Əli Bayramlı şəhəri vaxtilə «Şirvanneft» yaranandan sonra salınmış şəhərdir. Yəni orada neft tapıldı, ondan sonra şəhər yarandı. Mən isə, 1970-ci illərdə çalışdım ki, bu şəhər təkcə neft şəhəri olmasın. Müasir maşınqayırma zavodlarını Moskvadan böyük çətinliklərlə aldıq, gətirdik, yaratdıq. Bunlar cihazqayırma, radiotexnika, başqa zavodlardır. Ancaq indi bu məhsulu satmaq mümkün deyildir, bunu istehsal etmək üçün başqa ölkələrdən, yəni keçmiş SSRİ-nin başqa yerlərindən xammal gətirmək lazımdır. Bunlar, bu çətinliklər vardır.

Mən bununla demək istəmirəm ki, biz ümitsizik. Yox. Mən sadəcə, bu problemlərin səbəblərini bildirmək istəyirəm. Biz bunları açıq-aydın bilirik, heç kəsdən gizlətmirik. Biz Nazirlər Kabinetinin noyabrın 6-da keçirilmiş geniş iclasını televiziya ilə başdan-ayağa canlı yayımla bütün respublikaya yaydıq, - qoy xalq görsün ki, biz bütün problemləri nə cür müzakirə edirik. Hansı məsələnin nə qədər çətin olduğunu qoy xalq bilsin və xalq da bizimlə bir yerdə olsun.

İndi müxalifət qüvvələri bu çətinliklərdən istifadə edib, ayrı-ayrı müxalif qüvvələrini, qrupları, təbəqələri qaldırmaq istəyirlər ki, «gəlin qalxaq, mübarizə aparaq». Mübarizə aparmaqla nəyə nail olacaqsan? Birincisi, biz heç bir şeyə yol verməyəcəyik. Çünki biz bunların hamısını bilirik və lazımı tədbirlər görürük. İkincisi, siz burada öz şəxsi məqsədlərinizi daşıyırsınız. Biz isə ümumi xalqın iqtisadi, sosial problemləri ilə məşğuluq.

Bir sözlə, mən bununla onu demək istəyirəm ki, bizim həyatımızın bütün sahələrində nailiyyətlərlə yanaşı, çatışmazlıqlar, nöqsanlar da vardır. Bunların obyektiv səbəbləri də, subyektiv səbəbləri də vardır. Subyektiv səbəblərlə biz hamımız mübarizə aparmalıyıq. Bu, bürokratizmdir, vəzifəli adamların öz vəzifələrinə məsuliyyətsiz yanaşmasıdır, vəzifələrindən sui-istifadə etməsidir, cürbəcür çirkin yollara getməsidir. Biz bunlarla mübarizə edirik və edəcəyik. Bütün bu tələblər, fikirlər mənim noyabrın 19-da imzaladığım və mətbuatda dərc olunmuş sərəncamda öz əksini tapıbdir.

Bizim Yeni Azərbaycan Partiyasının üzvlərinin əksəriyyəti hakimiyyət orqanlarındadırlar –parlamentdə, nazirliklərdə, yerli hakimiyyət orqanlarında işləyirlər. Ona görə Yeni Azərbaycan Partiyasının üzərinə ikiqat vəzifə düşür, bu partiyanın işidir partiyanın işi mücərrəd xarakter daşıya bilməz – Azərbaycan hökumətinin, dövlətinin işidir, Azərbaycanda sosial-iqtisadi problemlərin həll olunması, respublikamızda islahatların həyata keçirilməsi işidir. Bunlara nail olmaq üçün partiyanın təşkilatlarını daha da gücləndirmək, fəallaşdırmaq lazımdır. Partiya daha geniş təşkilatlanmalıdır. Ona görə də bir neçə təşkilati tədbirlər həyata keçirilməlidir. Bunları həyata keçirəndən sonra da partiyanın qurultayı keçirilməlidir. Belə hesab edirəm ki, partiyanın idarə heyəti bu məsələlərlə ciddi məşğul olacaqdır. Mən təsəvvür edirəm ki, məsələn, 1999-cu il may ayının sonunda, yaxud iyun ayının əvvəlində Yeni Azərbaycan Partiyasının qurultayını keçirə bilərik. (Gurultulu, sürəkli alqışlar).

Görürəm ki, bunu çox istəyirsiniz. Mən anladım, siz mənim fikrimi nəinki bəyənirsiniz, hətta alqışlayırsınız.

Beləliklə, qərar qəbul edilmiş hesab olunsun ki, partiyanın qurultayı mən dediyim zamanda keçirilməlidir. Ancaq ona qədər çox təşkilati işlər görülməlidir. Hər bir şəhərdə, rayonda, hər bir ilk təşkilatda işlər aparılmalıdır. Mən hesab edirəm ki, partiyada daim fəaliyyət göstərən təşkilatlar yaranmalıdır. Çünki bizim partiya indi əksərən iqtidarda olduğuna görə partiyanın fəallığının çoxu

yüksək dövlət, hökumət vəzifələri daşıyırlar. Şübhəsiz ki, dövlət, hökumət vəzifələri daşıyaraq partiya işinə ya o qədər diqqət yetirə bilmirlər, ya vaxt tapa bilmirlər, ya da, sadəcə, hesab edirlər ki, «partiyada var idim, indi dövlət işi var» partiya işini unudurlar.

Mən görürəm ki, siz belə fikirdəsiniz. Ona görə də biz indi qurultaya qədər bu qarşıdakı aylarda gərək çox dəqiq müəyyən edək ki, partiya təşkilatlarında kim hansı şərtlərlə işləyəcək və partiyanın işini aparacaqdır, partiyadan hakimiyyət orqanlarında kim işləyəcək və onların partiya təşkilatlarında iştirakı nədən ibarət olacaqdır. Amma bəzisi həm buradadır, həm oradadır, - indi, ola bilər, burada bir az çox, orada az işləyir, yaxud da ki, heç ikisində də yaxşı işləmir. Belə də ola bilər. Bu, bizim həm dövlət işinə, həm də partiyanın işinə zərər vurur.

Mən keçən görüşlərimdə də demişdim, indi də bildirmək istəyirəm ki, partiyayı təşkil edənlərə, əgər belə demək mümkün olarsa, partiyanın təşkilatçılarına, veteranlarına, ağsaqqallarına biz həmişə hörmət etmişik, eyni zamanda, hörmət də edəcəyik. Amma hər bir siyasi təşkilat gərək inkişafda olsun, hər bir siyasi təşkilat gərək daim gəncləşsin. Ona görə də Yeni Azərbaycan Partiyasında geniş fəaliyyət göstərmək üçün gənclərə daha da çox geniş imkanlar vermək, şərait yaratmaq lazımdır.

Mən bilirəm, hiss edirəm ki, partiyanın artıq çox sağlam əqidəli, çox iradəli Gənclər Təşkilatı vardır. Bu Gənclər Təşkilatına çox əqidəli gənclər toplaşmışlar. Bu Gənclər Təşkilatı həmişə olmalıdır. Amma partiyanın strukturlarına və partiyanın əhatə etdiyi başqa yerlərə bu Gənclər Təşkilatından daha da cəsarətli gəncləri irəli çəkmək lazımdır. İmkan vermək lazımdır ki, onlar işləsinlər. Bizim müstəqil Azərbaycanın gələcəyi və Yeni Azərbaycan Partiyasının gələcəyi gənclərə məxsusdur, gənclərin əlində olmalıdır.

Hesab edirəm ki, qarşıdakı aylarda bu təşkilatı işlərdə mənim bu fikirlərimi siz nəzərə almalısınız. Bilin ki, mən də bu partiya işlərindən geri çəkilməyəçəyəm, - öz iştirakımı da təmin edəcəyəm, qaygımı da göstərəcəyəm. Çünki mən Yeni Azərbaycan Partiyasını Azərbaycanın ictimai-siyasi həyatında ən güclü, ən səviyyəli, ən mütəfəkkir fikirli, ən tərəqqipərvər bir siyasi təşkilat kimi görürəm və Azərbaycanın gələcəyi də partiyanın fəaliyyətindən asılı olacaqdır.

Hörmətli dostlar, qonaqlar, xanımlar və cənablar!

Mən çox məmnunam ki, Yeni Azərbaycan Partiyası altı il müddətində belə bir böyük qüvvəyə çevrilibdir. Mən çox məmnunam ki, altı il bundan öncə bizim atdığımız ilk addımlar böyük bir nəticə veribdir. Mən çox məmnunam ki, bu gün bu salonda Yeni Azərbaycan Partiyasının nümayəndələri yüksək əhvali-ruhiyyə ilə yaşayırlar.

Siz əmin ola bilərsiniz. Azərbaycanın bu günü, gələcəyi üçün prezident kimi mən və mənim ətrafımda olan şəxslər, o cümlədən, Yeni Azərbaycan Partiyası, - biz çox işlər görürük, görməliyik və biz bu işləri görəcəyik. Bu işləri görmək üçün bizim artıq böyük təcrübəmiz vardır. Biz böyük sınaqlardan, çətinliklərdən keçmişik. Biz ümumi xalqın dəstəyini almışıq. Əhalinin, vətəndaşların əksəriyyəti Azərbaycan prezidentinin siyasətini dəstəkləyir və Yeni Azərbaycan Partiyasına rəğbətlə, hörmətlə münasibət göstərir. Bunlar hamısı bizim üçün çox böyük əsasdır, böyük imkandır. Biz bu imkanlardan səmərəli istifadə etməliyik. Mən sizin hamınıza bu yolda uğurlar arzulayıram. Sizə, Yeni Azərbaycan Partiyasının bütün üzvlərinə, bütün Azərbaycan vətəndaşlarına sülh, əmin-amanlıq və səadət arzulayıram.

Əmin ola bilərsiniz ki, Azərbaycanda sülhün, əmin-amanlığın qorunub saxlanması üçün bundan sonra da öz səylərimi əsirgəməyəcəyəm. Mən bütün həyatımı Azərbaycana, xalqa həsr etmişəm. Mən gələcək illərdə də yalnız və yalnız bu cür yaşayacağam, öz məsuliyyətimi bu cür həyata keçirəcəyəm.

Bizim ən ağır problemimiz işğal olunmuş torpaqların azad olunması və münaqişənin ləğv edilməsi, Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün bərpa olunmasıdır. Mən bu barədə geniş danışmaq istəmirəm. Bunlar, sadəcə, mətbuatdan sizə məlumdur ki, biz danışıqlar aparırıq.

Minsk qrupunun son təklifləri bizi qane etmədi. Biz iki gün bundan öncə onlara cavab verdik və həmin təklifləri qəbul etmədik. Amma bu, o demək deyildir ki, biz danışıqları aparmayacağıq. Yox. Biz keçən ilin sentyabr ayında verilmiş təklifləri, Lissabon zirvə görüşünün prinsipləri əsasında verilmiş təklifləri qəbul etmişik. Ancaq 2 ildir ki, Ermənistan bunları qəbul etmir, görürsünüz, necə vəziyyət yaranıb? Ermənistan Lissabon zirvə görüşünün prinsiplərini qəbul etmir və heç yaxına buraxmır. Amma Azərbaycanın müxalifəti Lissabonda əldə etdiyimiz nailiyyətlərə görə bizi günahlandırır ki, «biz orada məğlub olmuşuq». Yox, orada heç kəs nə məğlub olub, nə qalib gəlibdir. İlk dəfə olaraq 1996-cı ilin dekabr ayında, ATƏT-in Lissabon zirvə görüşündə biz böyük bir nailiyyət əldə etdik, - münaqişənin həll edilməsinin prinsipləri müəyyən olundu. Ancaq Ermənistan bu prinsipləri indiyə qədər qəbul etmir. Keçən ilin sentyabr ayında həmin prinsiplər əsasında təkliflər verilmişdir, biz onu qəbul etdik, Ermənistan qəbul etmədi. Ondan sonrakı proseslər də sizə məlumdur.

Ancaq Minsk qrupu həmsədrlərinin indi verdiyi təklifi, o cümlədən, «ümumi dövlət» anlayışını – ortaqlar dövləti, ümumi dövlət, birləşmiş dövlət- biz heç vaxt qəbul edə bilmərik. Biz Dağlıq Qarabağa Lissabon zirvə görüşündə qəbul olunan prinsiplər əsasında, Azərbaycan dövləti daxilində yüksək dərəcəli özünüidarəetmə statusu verməyə razı olmuşuq. Bundan bir addım da o tərəfə keçə bilmərik. Ona görə də biz təkliflərdən imtina etdik. Ancaq biz danışıqları aparırıq və aparacağıq da. Əminəm ki, biz münaqişəni sülh yolu ilə həll edəcəyik, işğal olunmuş torpaqlar azad olunacaq və yerindən, yurdundan didərgin düşmüş soydaşlarımız öz torpaqlarına qayıdacaqlar.

Sizə bütün işlərinizdə bir daha uğurlar arzulayıram.

Yaşasın Yeni Azərbaycan Partiyası!

Yaşasın demokratik, qüvvətli, müstəqil Azərbaycan!

Azərbaycan Prezidenti, Yeni Azərbaycan Partiyasının Sədri Heydər Əliyevin YAP-ın İdarə Heyətinin, Siyasi Şurasının, partiyanın qurultayına hazırlıq üzrə Təşkilat Komitəsinin üzvləri və Mərkəzi Aparatın rəhbər işçiləri ilə görüşündə NİTQİ

4 sentyabr 1999-cu il

–Hörmətli YAP-çılar, bizim Yeni Azərbaycan Partiyasının qurultayına hazırlıq sürətlə həyata keçirilir. Mənə verilən məlumatlara görə 30 rayon partiya təşkilatlarında konfranslar keçirilibdir, rayon təşkilatlarının yeni tərkibi, qurultaya nümayəndələr seçilibdir, ancaq böyük bir hissəsində konfranslar hələ keçirilməyibdir.

Mən hesab edirəm ki, biz müəyyən bir mərhələdə bu sahədə aparılan işləri təhlil etməliyik, müəyyənləşdirməliyik ki, işlər necə gedir, hansı səviyyədədir, səhvlər, qüsurlar varmı, yoxsa yoxdur? Müsbət təcrübə nədən ibarətdir. Ona görə ki, bizim partiyamızın yaşının indi çox olmasına baxmayaraq partiya ilk dəfədir ki, qurultay keçirir və bu qurultaya geniş hazırlıq gedir. Bir də ona görə ki, partiyamız yaranandan indiyə qədər inkişaf edibdir, genişləndirib, həm sayca çox artıbdir, həm də partiyanın işinin keyfiyyəti yüksəlibdir.

İndi bu partiya Azərbaycanda ən böyük siyasi partiyadır və hesab edirəm ki, ölkəmizdə vətəndaşlar, əhali arasında özünə layiq hörmət qazanıbdir. Biz gərək indi partiyada keyfiyyət işlərinə çox fikir verək. Buna görə də bu barədə qurultayda daha da irəliyə doğru addımlar atmaq üçün gördüyümüz işləri təhlil etmək lazımdır. Ona görə də konfransların keçirilməsi müəyyən bir müddətə dayandırıldı. Hesab edirəm ki, artıq indi konfransların davam etdirilməsinin vaxtı çatıbdir.

Dediyim kimi, görülən işləri qısaca yekunlaşdırmaq lazımdır. Şübhə etmirəm ki, buraya dəvət olunanlar, - partiyanın İdarə Heyətinin, yaranmış Təşkilat Komitəsinin üzvləri, Partiya Aparatının rəhbər işçiləri – siz bu prosesin içindəsiniz və vəziyyəti bilirsiniz. Ancaq hesab edirəm ki, vəziyyəti hamımız birlikdə daha da dəqiq bilməliyik və qiymətləndirməliyik. Bunun da məqsədi yalnız və yalnız bundan sonrakı işləri daha da keyfiyyətlə həyata keçirməkdən ibarətdir.

Mən sizi bu gün buraya bu məqsədlə dəvət etmişəm. Hesab edirəm ki, Əli Nağıyev bu sahədə görülən işlər barədə məlumat verər, ondan sonra ehtiyac duyulsa, kimsə öz fikrini deyə bilər.

Yeni Azərbaycan Partiyasının qurultayına hazırlıq haqqında burada verilən məlumatlar və qurultaya hazırlıqla əlaqədar keçirilən rayon konfransları haqqında kütləvi informasiya vasitələrində verilən məlumatlar, bunlar hamısı birlikdə göstərir ki, Yeni Azərbaycan Partiyası –artıq bir neçə aydan sonra onun yaranmasının 7 ili tamam olacaqdır – bu dövrdə möhkəmlənib, inkişaf edib,

genişlənilib və Azərbaycanda güclü siyasi partiya çevrilibdir. Bu, bizim hamımızı sevindirməlidir. Çünki biz 1992-ci ildə ağır şəraitdə bu partiyayı yaradarkən, partiya hələ Azərbaycanın bir çox bölgələrini, rayonlarını, yaşayış məntəqələrini əhatə etmirdi. Çox olsaydı, onlardan ayrı-ayrı nümayəndələr var idi.

İndi Azərbaycanın bütün şəhərlərində, rayonlarında, yaşayış məntəqələrində Yeni Azərbaycan Partiyasının təşkilatları yaranıb. Bunlar da partiyanın özünün fəaliyyətinin nəticəsində yaranıb, möhkəmlənib və inkişaf edibdir.

Siz bilirsiniz, Yeni Azərbaycan Partiyası yarananda biz hakimiyyətdə deyildik. Əksinə, təqib olunurduq. Ona görə də, biz partiyayı Naxçıvanda yaratmaq imkanı əldə etdik. Çünki başqa yerdə bizə partiyayı yaratmağa imkan verməyəcəkdilər.

Xatirimdədir ki, partiya yaranandan sonra – 1993-cü ilin fevral ayında mən böyük qardaşımın vəfatı ilə əlaqədar Bakıya gəlmişdim. O vaxt mən Nərimanov rayonunda partiyanın fəalları ilə bir-iki gün görüş keçirdim. Üçüncü gün isə bizim qarşımıza aldılar, hətta bu partiyanın görüşlərinin keçirilməsinə də imkan vermədilər. Baxmayaraq ki, bizim partiyamız qeydiyyatdan keçmiş legal bir partiya idi, burada gizli heç bir şey yox idi, - bu, mətbuatdan da məlum idi.

Bəziləri düşünə bilərdi ki, partiyanın sədri Heydər Əliyev 1993-cü ilin iyul ayında Bakıya dəvət olunandan, respublikaya başçılıq edəndən sonra qısa bir zamanda partiyayı həm hər yerdə təşkil etmək, həm genişləndirmək, həm də onun üzvlərinin sayını artırmaq olardı. Amma keçmişdə də, indi də dəfələrlə demişəm, bu gün də qeyd etmək istəyirəm ki, mən buna yol vermədim. Çünki bu partiya onu həqiqətən sevənlərin, partiya ilə eyni fikirdə, eyni əqidədə olanların, partiyanın proqramını, nizamnaməsini və bütün prinsiplərini qəlbən qəbul edənlərin partiyası ola bilər. Əgər hansısa bir partiya hakimiyyətdə olan qüvvələr tərəfindən süni surətdə genişləndirilərsə, yaxud da inkişaf etdirilərsə, həmin partiya möhkəm ola bilməz.

Yenə də deyirəm, ona görə də o vaxtlar mən buna imkan vermədim. Hətta partiyamızın fəallarından bir qismi bəlkə məndən narazı qaldı ki, partiyanın sədri Azərbaycanın başçısıdır, Prezidentidir, amma icra orqanlarında bizə iş vermirlər, işsizlikdir, ancaq partiyanın işi ilə məşğul oluruq. Mən bunları da eşidirdim.

Birincisi, - o vaxt da demişəm, bu gün də deyirəm, - Azərbaycanda bu günkü vəziyyət bizim partiyanın fəaliyyəti və mübarizəsi nəticəsində yaranmayıb. Azərbaycan Respublikasının rəhbəri, prezidenti kimi mən partiyanın seçkilərdə qələbəsi nəticəsində Azərbaycanın başçısı seçilməmişəm. Məni xalq dəvət edibdir. Onda da, şübhəsiz ki, bunda da o vaxt az yaşı olan partiyanın fəalları, nümayəndələri, üzvləri də iştirak ediblər. Xalq Azərbaycanın ağır dövründə ölkəmizi xilas etmək üçün mənə Bakıya dəvət edib və mənə bu etimadı göstərilib. Ona görə də bizim partiya lazım idi ki, özü təkamül yolu ilə inkişaf etsin. Mən də məhz bu məqsədi həyata keçirmək istəyirdim. Mən indi sevinirəm ki, partiya inkişaf edib, genişlənilib. Ona görə yox ki, partiya üzvlərinin çoxu icra orqanlarında, yaxud da parlamentdə fəaliyyət göstərirlər. Ona görə ki, bu tam hamısı üçün deyə bilmərəm, - əksər insanlar partiya öz əqidələrinə görə gəliblər.

Mən bu fikirləri söyləyərək, bir tərəfdən partiyanın bugünkü səviyyədə olmasını yüksək qiymətləndirirəm, ikinci tərəfdən Yeni Azərbaycan Partiyasının bundan sonra ideya, əqidə sağlamlığını təmin etmək vəzifəsini bir daha bütün partiya təşkilatları qarşısında qoyuram.

Bir partiyadan, o cümlədən, partiya vasitəsilə deputat seçilmiş üç nəfərin, yaxud başqa vəzifədə olan adamların Yeni Azərbaycan Partiyasını tərk edib digər partiya keçməsinə, heç də faciə kimi qəbul etmək lazım deyildir. Şübhəsiz ki, partiyamızı sevməyənlər, müxalifət qüvvələri bundan sensasiya kimi istifadə etdilər. Məsələn, partiyanın sədri kimi şəxsən mən buna, qətiyyətlə əhəmiyyət də vermədim. Sizə də məsləhət görürəm ki, əhəmiyyət verməyəsini.

Həmin adamlardan birini mən tanıyıram. O, partiya təşkil olunanda gəlmişdi. Həmin adam sonra bizim partiya döyək çıxdısa – baxmayaraq ki, o partiyadan çoxlu imtiyazlar əldə etdi – demək, onun kökündə bizimlə uyğun olmayan – satqınlıq, əqidəsizlik, yaxud başqa məsələlər var

idi. Amma bəzən də olur ki, doğrudan da əqidəli, sədaqətli adam sonra kiminsə toruna düşür, nəyə görəsə aldanır. İndi bizim cəmiyyətimizdə belə şeyləri pulla edirlər. Görünür, həmin adamlar da pula aldanır, yaxud da ki, səhv fikirlər onlara üstün gəlir, ona görə də gedir. Bundan narahat olmağa dəyməz.

Partiyamız inkişaf etdikcə, eyni zamanda, təmizlənməlidir. Mən bu gün sizə də - Yeni Azərbaycan Partiyasının bütün üzvlərinə üzümü tutub deyirəm ki, bu partiya əqidə ilə, sədaqətlə kim varsa və vəzifədən, bugünkü maddi və başqa vəziyyətindən asılı olmayaraq bu partiyanı sevib, onu qəbul edibsə, onlar bizim partiyanın həqiqi üzvləridir. Kim konyuktura məqsədi, səbəbi ilə, özünün başqa məqsədlərinə nail olmaq üçün, yaxud da ki, əqidəsi olmayaraq, ikiüzlülük edərək bu partiya qəlibə və partiya varsa, belələrinin bizim partiya getməsi daha yaxşıdır, nəinki partiyamızda qalması. Əgər bizim partiyamızdan onlar özləri getmirsə, bu konfranslar zamanı, qurultaya hazırlıq kampaniyasında yerli təşkilatlar gərək belələrini aşkar etsinlər və partiyanı bu cür adamlardan xilas etsinlər.

Yenə də deyirəm, bizim partiya ancaq partiyanın hərəkət xəttini, prinsiplərini ürəkdən qəbul etmiş insanlardan ibarət olmalıdır. Məhz bu baxımdan, demək istəyirəm ki, yerlərdə heç kim partiyanın üzvlərinin sayını süni surətdə artırmağa çalışmasın. Partiyaya kim istəyirsə özü gəlsin.

Bilirsiniz, biz keçmişdə Kommunist Partiyasının təcrübəsini görmüşük. Həqiqətən, o vaxt çoxları bu partiya öz əqidəsi ilə gəlirdi. Amma bir çoxları da çalışırdı ki, partiyanın üzvü olsun, vəzifə alsın və yaxud, partiyanın üzvü kimi kimsə ona kömək etsin. Bunu da inkar etmək olmaz ki, Sovetlər İttifaqında o vaxt başqa bir partiya yox idi. Amma Kommunist Partiyasının böyük tarixi var idi. Ona görə də bu partiya daxil olmaq istəyənlər çox idi. Həmin dövrdə Kommunist Partiyasının hər bir təşkilatında norma var idi. Bu təşkilata normadan artıq üzv qəbul etmək olmazdı. Məsələn, bu gün kimsə Kommunist Partiyasını tənqid edə bilər. Ancaq həqiqət bundan ibarət idi. Məsələn, o vaxt Azərbaycanda əhalinin sayı 7 milyon olduğu halda respublikada partiya təşkilatının 400 minə yaxın üzvü var idi. Mən demirəm ki, biz Kommunist Partiyasının yolu ilə gedək, yox, bizim partiyanın öz yolu vardır. Partiyamızda yalnız və yalnız onu sevənlər, həvəskarlar olmalıdır.

Siz yəqin şübhə etmirsiniz ki, partiyanın Sədri eyni zamanda ölkənin Prezidenti olduğuna görə istəsə, bu partiyanın sayını qısa müddətdə beş dəfə artırar. Amma buna ehtiyac yoxdur. Mən buna heç vaxt yol vermərəm. Hökumət üzvlərindən, icra orqanlarında yüksək vəzifə tutanlardan, yəni Prezident kimi mənim komandamda işləyənlərdən çoxu bizim partiyanın üzvləri deyildir. Mən onların heç birinə demirəm ki, sən niyə bizim partiyanın üzvü deyilsən. Mən onları, bu və ya başqa vəzifəyə təyin edərkən düşünməmişəm ki, bu, partiyanın üzvü deyil. Mən şəxsi keyfiyyətinə, ixtisasına və başqa xüsusiyyətlərinə görə onları vəzifəyə təyin etmişəm. Siz bu prinsipi unutmayın.

Birincisi, biz heç vaxt düşülməməliyik ki, bütün vəzifələrdə ancaq Yeni Azərbaycan Partiyasının üzvləri olmalıdırlar. Yeni Azərbaycan Partiyasının üzvləri respublikanın bütün ictimaiyyətini təmsil etmirlər. İkincisi, Yeni Azərbaycan Partiyasının üzvü olmayan istedadlı, dövlətçiliyimizə, siyasətimizə öz sədaqət və fəaliyyətini göstərmək istəyən nə qədər insanlar vardır.

Mən 6 ildən çoxdur ki, Azərbaycana başçılıq edirəm. Heç vaxt hesab etməmişəm bütün icra orqanlarında ancaq Yeni Azərbaycan Partiyasının üzvləri olmalıdırlar. Əlbəttə, mən arzu edirəm ki, Yeni Azərbaycan Partiyasının üzvləri arasında o qədər dəyərli kadrlar olsun ki, respublikada, xüsusən, icra orqanlarında daha çox yer tutsunlar. Amma buna da təkcə, Yeni Azərbaycan Partiyasının üzvüdür deyər, süni yanaşmaq olmaz. İnsanlar, bu və ya başqa vəzifəyə siyasi mənsubiyyəti ilə bərabər, eyni zamanda, iş qabiliyyətinə, həmin iş üçün xüsusi keyfiyyətlərinə görə təyin olunmalıdırlar və onlardan buna görə istifadə edilməlidir.

Xatirinizdədir ki, mən bu prinsip 1993-cü ildən indiyə qədər saxlamışam. İstər yerli, istərsə də yüksək icra orqanlarında indi elə adamlar var ki, onlar 1993-cü ildən əvvəl bu vəzifədə çalışırlar,

on ildir işləyirlər. Yaxud da, elələri var ki, 1992-ci ildən bu vəzifəyə təyin olunub və işləyir.

Bilirsiniz ki, mən bu adamlara, sadəcə olaraq, imkan verdim ki, onlar özləri-özlərini müəyyən etsinlər. Kim bu vəzifənin öhdəsindən gələ bilsə - qaldı, kim onu edə bilmədisə, o getdi. Amma bunun üçün bir kampaniya düzəltmək doğru deyil. Necə ki, bizdən əvvəlki iqtidar kimin bacarığı, istedadı var, yoxdur, bu vəzifəyə layıqdır, layıq deyil, - onların hamısını bir ayın içərisində eşiyə atıb, ancaq layıqsız- layıqsız adamları gətirib vəzifəyə qoydu. Və beləliklə, ölkəni necə deyərlər, ağır vəziyyətə saldı. Bu, hamıya məlumdur. Bunu ancaq o adamlar edə bilirlər ki, onlar respublikaya rəhbərlik etməyin nə olduğunu bilmirdilər. Bunu o adamlar etdilər ki, onların özləri rəhbər vəzifələrə layıq deyildirlər. Bunu o adamlar etdilər ki, onlar tutduqları vəzifənin məsuliyyətini dərk edə bilmirdilər, anlamırdılar. Təsadüfi deyil ki, onlar bir ildən sonra hakimiyyətdə qala bilmədilər. Onlar bir ilin içərisində xalqın etimadını tamamilə itirdilər. Deyə bilmərəm ki, xalqın hamısı, əksəriyyəti onlara etimad göstərmişdi, amma müəyyən hissəsi göstərmişdi, inanmışdı. Yenə də deyirəm, bu adamlar xalqın inamını bir ilin içərisində itirdilər.

Bax, bu cür acı təcrübədən, işlərdən hamı nəticə çıxarmalıdır. Mənim nəticə çıxarmağım üçün burada qeyri-adi heç nə yoxdur. Mən keçmiş zamanlarda da, Azərbaycana rəhbərlik etdiyim zaman kimin bacarığı var idi, kim işi doğrudan da apara bilirdisə, belə adamların hamısını işə cəlb etməyə çalışmışdım. Amma kim işin öhdəsindən gələ bilmirdisə, şübhəsiz ki, o, rəhbər vəzifədə işləyə bilməzdi.

Beləliklə, mən bir daha qeyd etmək istəyirəm ki, partiyanın üzvlərinin sayını süni surətdə artırmaq lazım deyil. Hansısa bir nazir, yaxud başqa bir icra oqranında işləyən adam düşünməməlidir ki, bəli, «mənim ətrafımdakıların hamısı Yeni Azərbaycan Partiyasının üzvləri olmalıdır, əgər bu partiyadan deyildirsə, işdən çıxsınlar». Bu, düzgün deyildir. İnsan gərək sərbəst olsun, insan gərək öz fikri ilə azad olsun. Biz bu azadlıqların, sərbəstliklərin hamısını Konstitusiyada elan etmişik. Prezident kimi, mən bunları təmin edirəm. Ona görə insanın hüququnu, şəxsi fikrini zorla dəyişdirmək olmaz.

Mən bunları deməyi vacib bildim ki, siz öz işinizdə onları nəzərə alarsınız və bunlardan istifadə edəsiniz. Ancaq, eyni zamanda, onu da bildirmək istəyirəm ki, mən 6 ildir Azərbaycan Respublikasının Prezidentiyəm. Təəssüflər olsun ki, Yeni Azərbaycan Partiyasının bəzi üzvləri,

partiyaya ilk vaxtlarda daxil olmuş insanların bir qismi işlə, yaxud da özlərinə layiq olan işlə təmin edilməyiblər.

Hesab edirəm ki, icra hakimiyyəti orqanları mənim onlar barəsində demokratik münasibətimdən sui-istifadə ediblər. İcra hakimiyyəti orqanlarına təyin etdiyim, bu işi təmin etməli olan adamlar isə bizim partiyanın üzvlərinə, sadəcə, biganəlik göstərirlər. Məsələn, mən dünən də, bu gün də soruşdum ki, bizim partiyanın heç üzvlərindən demirəm, rəhbərlərindən elələri varmı ki, rayonlarda lazımi işlərdə deyillər? Belələri vardır. Ancaq bunlardan elələri də vardır ki, onlara yüksək vəzifə, yaxşı iş vermək olar. Amma İcra hakimiyyəti başçısı bunu etmir və bizim icra aparatında da işlə qeyd yanaşırlar. Mən bunu bu gün tənqid edirəm.

Məsələn, son zamanlar belə bir fikir yarandı ki, bu partiya konfranslarını keçirmək Əli Nağıyevə tapşırıldığına görə o, rayon təşkilatlarının sədrliyinə yalnız rəhbərlik etdiyi nazirlikdən olan işçiləri seçdirir. Mən dünən ondan soruşdum ki, belə vəziyyət nəyə gətirir? O, mənə dedi ki, 30 təşkilatda 10 nəfər, bu gün dedilər ki, 12 nəfər belə seçilibdir. Bunu görüblər və mənfi bir meyil kimi qeyd ediblər. Belə mənfi meylə həqiqətən yol vermək olmaz. Çünki biz partiyayı bir adamın nazirliyinin filialına çevirə bilmərik. Ona görə də Əli Nağıyev bu məsələdə diqqətli olmalıdır. Şübhəsiz, buna yol vermək olmaz. Amma ikinci tərəfdən onun mənə verdiyi izahatda da məntiq vardır. O deyir ki, Yeni Azərbaycan Partiyası yerli təşkilatının sədrinə, məsələn, filan rayonda uzun müddətdir iş vermirlər. Mən də nazir olandan sonra, yaxud da indi nazir vəzifəmdən istifadə edərək onları bu nazirlikdə müəyyən işə – rayon sosial müdafiə idarəsinə və yaxud başqa işə təyin edirəm. Yəni niyə, məsələn, Ə.Nağıyev vəzifəsindən istifadə edərək Yeni Azərbaycan Partiyasının üzvlərini, hətta rayon təşkilatının sədrilərini öz nazirliyi sistemində işlə təmin edir, amma başqaları bunu etmir?

Əgər hamı bunu etsəydi, onda belə bir fikir yaranmazdı ki, Əli Nağıyev bu işləri ona görə edir ki, partiyayı nazirliklə bağlasın və hamısını əlinə keçirsin. Sabah mən Əli Nağıyevi götürüb başqa bir işə keçirsəm, onda nə olacaq? Onlar da Əli Nağıyevin arxasınca başqa bir təşkilata

keçməyəcəklər ki! Bu faktdan nəticə çıxarmaq lazımdır.

Beləliklə, bizim yerli icra hakimiyyəti orqanları ilə partiya təşkilatları arasında ziddiyyətlər vardır. Ancaq, eyni zamanda, bizim yerli partiya sədrləri vəzifələrindən, mənsubiyyətlərindən gərək sui-istifadə etməsinlər.

Bunlar var və az da deyil. İddialı adamlar da var.

Mən, məsələn, bu dəfə niyə tövsiyə etdim ki, rayonlarda, şəhərlərdə, İcra hakimiyyəti başçıları, eyni zamanda, Yeni Azərbaycan Partiyası yerli təşkilatlarının sədrləri olmamalıdır? Çünki, bu, ümumiyyətlə, düzgün deyildir. Ola bilər, bizim İcra hakimiyyəti orqanları, yerli partiya təşkilatları formalaşarkən bu, mümkün idi. Ancaq indi biz böyük bir mərhələ keçmişik, bu lazım deyildir. Ona görə yox ki, Yeni Azərbaycan Partiyası və İcra hakimiyyəti orqanı bir-birindən ayrılır. Yox. Yeni Azərbaycan Partiyasının dəyərli nümayəndəsi, birinci növbədə, rayon icra hakimiyyəti başçılığına namizəd olmalıdır və həmin vəzifəyə təyin edilməlidir. Əgər o keyfiyyətlər – rayon İcra hakimiyyəti başçısı, yaxud nazir olmaq keyfiyyətləri onda yoxdursa, onda ona orada müavin, yaxud başqa vəzifə vermək lazımdır. Təkcə rayonlarda deyil, nazirliklərdə də belədir. Bunlara çox ciddi fikir vermək lazımdır. Bizim nazirlərin çoxu Yeni Azərbaycan Partiyasının üzvü deyildir. Əgər öz yollarını indiyə qədər müəyyən etməyiblərsə, mən heç də istəmirəm ki, onlar bizim partiyanın üzvü olsunlar. Ancaq bu, o demək deyildir ki, o nazirin rəhbərlik etdiyi təşkilatda Yeni Azərbaycan Partiyasının üzvləri, necə deyirlər, dördüncü plandadır. O bilməlidir ki, onu nazir təyin edən Azərbaycanın prezidenti, Yeni Azərbaycan Partiyasının sədridir. Mən bu sözlərimlə ziddiyyətləri kəskinləşdirmək yox, aradan götürmək istəyirəm. Yeni Azərbaycan Partiyasının üzvləri ölçüb-biçməlidirlər, hansı işi apara bilirlər, hansını yox. Belələri əsassız iddialardan əl çəkməlidirlər. Onlar mənim bu sözlərimdən, eyni zamanda, Yeni Azərbaycan Partiyasına mənsubiyyətlərindən sui-istifadə etməməlidirlər. Bax, bu hal da, o hal da olmamalıdır. Mən hesab edirəm ki, bu konfransların keçirildiyi dövrdə bunları mütləq nəzərə almaq lazımdır. Mənim dediyim bu sözləri gələcəkdə də rəhbər bir göstəriş kimi qəbul edib həyata keçirmək lazımdır.

Buradakı çıxışlarda dedilər ki, bizim Yeni Azərbaycan Partiyasına ilk gələnlərin bəziləri işsizdir. Şübhəsiz ki, bu, bizim üçün narahatedici haldır. Ola bilər, onların içərisində elələri var ki, böyük vəzifələr iddiasındadırlar, həmin vəzifə verilmədiyinə görə başqasına da getmirlər. Bu da ola bilər. Mən konkret heç bir şey deyə bilmərəm. Amma hər halda bizim Yeni Azərbaycan Partiyasından yüksək vəzifə almış və yüksək vəzifədə oturmuş adamlar gərək onların da qayğısına qalsınlar, onları da düşünsünlər. Onların partiyamıza sədaqəti şübhə doğurmur. Əgər o dövrdə bizim partiyanın yoluna düşüblərsə, onlar ən sədaqətli insanlardır. Ancaq, eyni zamanda, o, ölçüb-biçməlidir ki, hansı vəzifəni apara bilər. Bir var sədaqət, bir də bu və ya başqa işi aparmaq imkanı və qabiliyyəti vardır. Əlbəttə, bunlara bir yerdə baxılmalıdır.

İndi rayonlarda partiya konfransları keçirilərkən, rayon təşkilatları sədrlərinin bir qismi İcra hakimiyyəti başçıları olduğuna, bəziləri o işi apara bilmədiklərinə görə yenisi seçilməlidir.

Dəyişilən hər bir adamın yerinə seçilən ondan qat-qat keyfiyyətli olmalıdır. Təbii ki, adamları heç kəs yuxarıdan təyin etmir və partiyada buna yol vermək lazım deyil. Konfranslarda demokratiyaya geniş imkan vermək lazımdır ki, insanlar, yəni konfrans nümayəndələri özləri qiymətləndirsinlər, bu konfranslar, seçkilər tam demokratik şəraitdə keçirilsin. Bu, əsas şərtidir. Ancaq bununla yanaşı olaraq, hər halda biz deyə bilərik ki, hər bir partiya təşkilatında tam sağlam, demokratik əhvali-ruhiyyə vardır. Qruplaşma, ayrı-ayrı adamların bir-birinə simpatiyası, yaxud antipatiyası vardır. Belə hallara hər yerdə, sizin içərisində də rast gəlmək olar. Ona görə də, demokratiya mütləq təmin olunmalıdır. Partiyada demokratik prinsiplər kök salmalı, əsas prinsiplər kimi olmalıdır. Amma, eyni zamanda, elə etmək lazımdır ki, ayrı-ayrı adamlar demokratiyadan istifadə edərək öz şəxsi məqsədlərinə nail olmasınlar. Buna yol vermək olmaz. Ona görə də bu işlərə çox diqqətlə yanaşmaq lazımdır.

Güman edirəm ki, mənim bu sözlərim partiyamızın rayonlardakı bütün üzvlərinə, konfrans

nümayəndələrinə də çatacaqdır, onlar mənim bu sözlərimdən özləri nəticə çıxaracaqlar və bizim yeni seçilən təşkilatları daha da sağlam, işgüzar, yüksək səviyyəli təşkilatlar edəcəklər.

Bizim partiyada gənclərin daha da çox yer alması barədə burada məsələ qaldırıldı. Partiyamız o qədər də yaşlı deyil. Bir-iki aydan sonra partiyamızın 7 yaşı tamam olacaqdır. Amma, şübhəsiz ki, bu partiya yarananda onun sıralarına müxtəlif adamlar – yaşlı, orta, gənc nəsillərdən olan adamlar gəliblər. Bizim partiya yüksək intellektə, biliyə malik bir partiya olmalıdır. Biz nəzərə alaraq istərdik ki, partiyanın təşkilatları, onun əsas rəhbər orqanları ziyalılardan, alimlərdən, yüksək biliyə, mütəxəssis keyfiyyətinə malik olan adamlardan təşkil edilsin. Bu, tamamilə düzgün yoldur. Əlbəttə, bu keyfiyyətlər gənclərin çoxunda yoxdur. Gənclərin çoxunda istedad var. Biz bu istedadlardan istifadə etməliyik. Gənclərdə işləmək həvəsi, enerji var, ancaq təcrübə azdır. Bizə təcrübə də, yüksək elmi bilik də lazımdır. Ancaq gənclərdə belə keyfiyyət yaşlı və orta nəsillərdə olduğu kimi deyildir.

Ona görə də bu dövr, partiyanın formalaşması dövrü tamamilə təbii keçibdir. Biz bu gün deyə bilərik ki, Azərbaycanda olan heç bir siyasi partiya da bu qədər yüksək intellektə malik adamlar – alimlər, filosoflar, elmlər doktorları, akademiklər yoxdur. Hansısa bir partiyada orta hesabla iki-üç nəfər alim olanda, deyirlər ki, bəli, bu partiyada bu qədər alim var. Amma bizim elə təkə İdarə Heyətini, yaxud təşkilat rəhbərlərini götürün. Onların böyük əksəriyyəti dünya görmüş, böyük təcrübə toplamış, yüksək biliyə, elmi potensiala, intellektə malik olan, ziyalı tərbiyəsi almış insanlardır. Bu, bizim partiyanın üstünlüyünü göstərir.

Partiyamızın əvvəldən bax, bu tərkibdə təşkil olunması tamamilə təbii hal idi. Bəli, hesab edirəm ki, bu, bizim partiyanın üstünlüyünü göstərir. Ancaq, eyni zamanda, heç bir şey olduğu kimi durmamalıdır. Partiya inkişaf edir, cəmiyyət inkişaf edir, nəsillər nəsilləri əvəz edir, yeni nəsil yaşlı nəslin yerinə gəlir. Bu, cəmiyyətin təbii inkişaf prosesidir. Biz partiyamızda mütləq bunu nəzərə almalıyıq.

Mən hesab edirəm ki, bizim partiyamızda yaşlı nəsil, orta nəsil də heç bir halda işdən kənarlaşdırılmamalıdır, onların fəaliyyəti qiymətləndirilməlidir. Ancaq gənclərə də yol vermək lazımdır. Gənclər və yaşlı nəsil problemi yeni bir problem deyildir. Hər bir cəmiyyətdə, o cümlədən, keçmişdə bizim yaşadığımız cəmiyyətdə bu, ən aktual problemlərdən biri olubdur. Yəni, bu təkə bizim partiyaya xas olan bir şey deyildir. Ümumiyyətlə, bizim ölkəmizdə, Azərbaycanda da bu gün problem var. Mən dəfələrlə demişəm ki, bizim dövlət orqanlarında, hakimiyyət orqanlarında – hökumətdə, icra orqanlarında gəncləri daha cəsarətlə irəli çəkmək, gənclərə yol açmaq lazımdır. Gənclər Azərbaycanın gələcəyi olaraq bu gün təcrübələnməli, möhkəmlənməli və Azərbaycanı gələcəkdə inkişaf etdirməlidirlər. Bizim partiya bu prinsipi mütləq həyata keçirməlidir.

Burada dedilər ki, 21 faiz gənclərdir. Bu, şübhəsiz ki, azdır. Bəlkə bu fikir doğrudur, ola bilər, yerli təşkilatlarda rəhbər vəzifələrin sayını artırırsınız ki, yaşlı nəsilədən olan təcrübəli adamlar da rəhbər orqanlarda olsunlar və öz təcrübəsini gənclərə versinlər. Amma bu artımın hesabına mütləq gənclərin sayını artırmaq lazımdır. Beləliklə, gənclərin sayı 21 faiz olmasın, ola bilər bir neçə faiz də artsın. Bunu etmək lazımdır.

Bunları deyərək mən, eyni zamanda, öz fikrimi deyirəm: partiyanın sədaqətli, namuslu, partiyanın təşkilində iştirak etmiş və bu gün yaşlı, yaxud orta nəsilədən olan üzvlərinə hörmət-ehtiramımı bildirirəm və hesab edirəm ki, partiyada bu əhvali-ruhiyyəni yaratmaq lazımdır, gəncləri irəli çəkmək lazımdır. Ancaq gərək onlar özlərindən yaşlı olan insanlara hörmət etsinlər, xidmətlərini qiymətləndirsinlər, təcrübələrindən istifadə etsinlər. Yəni biz heç vaxt imkan verməməliyik ki, yaşlı nəsil, orta nəsil ilə gənc nəsil arasında ziddiyyət yaransın. Əksinə, gərək varislik prinsipi öz yerini tapsın.

Konfranslarda, şübhəsiz, imkan vermək lazımdır ki, insanlar çatışmazlıqlar və nöqsanlar haqqında daha çox danışsınlar. Burada iki istiqamət olmalıdır: birinci, paytaxtdaxili problemlər haqqında, respublikamızda, rayonda, şəhərdə gedən proseslər haqqında, vəziyyət, nailiyyətlər

haqqında, eyni zamanda, qüsurlar və çatışmazlıqlar haqqında.

Son illər respublikamızda nailiyyətlər çoxdur və bunlar hamısı göz qabağındadır. Bunu hər şəhər, hər bir rayon üçün demək olar. Ancaq bununla bərabər, problemlər də çoxdur. Bu, keçid dövrünün problemləridir. Nöqsanlar, çatışmazlıqlar, mənfi hallar da çoxdur, qanunu pozanlar, qayda-qanuna riayət etməyənlər, hətta cinayət yoluna düşənlər, rüşvətxorluq edənlər, vəzifədən sui-istifadə edənlər də çoxdur, az deyildir.

Bizdə müxalifətdə olan qüvvələr hər şeyi görürlər, amma inkar edirlər, bütün mənfi cəhətləri qabardırlar, beş qat da artırır, bizim əleyhimizə təbliğat aparırlar. Ona görə də bizim partiyanın ideoloji işi çox güclü olmalıdır. Bugünkü iqtidarın gördüyü işləri kütləyə düzgün çatdırmaq, əldə etdiyi nailiyyətləri insanların bilməsi üçün onlara çatdırmaq, eyni zamanda, çatışmazlıqları, naqis cəhətləri, qüsurları obyektiv təhlil etmək lazımdır.

Ancaq, təəssüf ki, biz bəzən başqa cür, əcaib hallarla rastlaşırıq. Burada Zəhid Qaralov tamamilə düzgün dedi ki, bizim içərimizdə olan, bax, burada oturan adamların bəziləri deyirlər ki, «Azərbaycanda hər şey pisdir, hər şey bərbad haldadır». Bir-biri haqqında, nə təhər deyirlər, əks-material yığmaq, bir-biri haqqında ayrı-ayrı əsassız şayiələr, filan, bu, partiyayı gücləndirmir. Bu xəstəliyi konfranslar vaxtı və qurultaya qədər bizim partiyadan tamamilə çıxarmaq lazımdır.

Bilirsiniz, yenə də deyirəm, bizim partiya çox sağlam, güclü partiyadır. Amma içərisində artıq yüksək vəzifə, deputat statusu almış insanlar var ki, öz şəxsi məqsədlərinə görə onu da pisləyirlər, bunu da pisləyirlər, bəzən partiyanın adına, iqtidarın adına nalayiq sözlər deyirlər. Bu, yaramaz, qətiyyəni yaramaz! Bir də qeyd edirəm, bizim partiya təşkilatlarında bütün danışıqlar, bütün müzakirələr tənqid, özünütənqid, eyni zamanda, həqiqi nöqsanları tənqid prinsipləri əsasında getməlidir. Amma o nöqsanları şişirtmək, müxalifətlə səs-səsə vermək, çalışmaq ki, səsi müxalifətin səsinə gür çıxsın, ona görə ki, bununla diqqəti özünə cəlb etsin, yaxud da bununla bir şeyə nail olsun – bunlar keçən şey deyildir. Bu adamlara bizim partiyada hansı səviyyədə olursa- olsun, lap partiyanın adı üzvüdür, yaxud partiyanın rəhbər orqanlarındadır, rəhbər icra orqanlarındadır – mən məsləhət görürəm ki, dövlətçiliyimizə, müstəqilliyimizə, gördüyümüz işlərə və partiyamızın prinsiplərinə zidd olan hərəkətlərindən əl çəksinlər.

Beləliklə, bir də təkrar edirəm, partiya təşkilatlarında sağlam əhvali-ruhiyyə, səmimi yoldaşlıq əhvali-ruhiyyəsi yaratmaq lazımdır. Kim ki, bu partiyaya daxil olubdur, demək, partiyanın digər üzvləri ilə eyni fikirdə, eyni əqidədə olan, eyni yolla gedən adamdır. Münasibətlər səmimi olmalıdır. Mən bununla onu demək istəmirəm ki, «sən mənim səhvimi bağışla, mən sənin səhvini bağışlayım, sən mənim günahımın üstünü açma, mən sənin günahının üstünü açmayım». Yox! Münasibətlər, eyni zamanda, prinsipial olmalıdır. Amma prinsipial münasibət o demək deyildir ki, bizim partiyanın bir üzvü başqa bir üzvü haqqında müxalifət qəzetində yalan şeylər yazsın. Sənin sözün var, partiyanın üzvüsən, gəl, partiyanın rəhbər orqanına yaz, rəhbər icra orqanına yaz. Mən deyə bilmərəm ki, bizim hakimiyyətdə olan hər bir vəzifəli şəxsimiz düzgün işləyir, onun səhvi yoxdur. Yaxud partiyanın rəhbərliyində olan hər bir şəxs idealdır, - bu da yoxdur. Amma bunun yolu nədən ibarətdir? Yolu partiyadaxili sağlam əhvali-ruhiyyə, sağlam münasibət, sağlam tənqid, sağlam özünütənqiddir. Sağlam, hansısa məqsədlər üçün yox. O cümlədən, iqtidarla, hakimiyyət orqanları ilə əlaqədar sağlam münasibətlər olmalıdır.

Bu baxımdan mən hesab edirəm ki, bəzi təşkilatlarda ayrı-ayrı şəxslərin cürbəcür iddialarına və qanunsuz hərəkətlərinə biz daha dözə bilmərik. Dözə bilmərik. Mən İdarə Heyətinə öz göstərişimi verirəm. Əlbəttə, hər şey ədalətli olmalıdır, ədalətsizliyə yol verilməməlidir. Bu təşkilatlarda belə partiya üzvləri haqqında ciddi qərarlar qəbul edilməlidir. Qərarlar qəbul olunmalıdır ki, bu da partiyayı təmizləmək üçün lazımdır. Hər kəs hansısa keçmiş xidmətindən sui-istifadə etməməlidir. Keçmişdə – partiya yaranarkən, partiyanın yaranma prosesində, bizim o ağır dövrümüzdə partiyaya gələnlər, partiyanın təşkilatçıları, yaxud partiyanın təşkilində fəal iştirak edən adamlar sağ olsunlar. Mən onlara bir də təşəkkürümü bildirirəm. Ancaq onların heç

birisi buna görə öz vəzifəsindən, keçmiş xidmətlərindən sui-istifadə etməməlidir. Kim sui-istifadə edirsə, keçmiş xidmətlərinə baxmayaraq, o adam öz cəzasını almalıdır, onun işlərinə bu günün səviyyəsindən qiymət verilməlidir.

Düzdür, bizim partiyanın yarandığı dövrdən yeddi il keçir. Bu, o qədər də az vaxt deyildir. Biz o dövrü heç vaxt unutmamalıyıq, çətin bir dövr olubdur. Amma iş onda deyil ki, bu gün hər yerdə deyəsən ki, «mən o partiyayı belə təşkil etdim, mən orada belə xidmət göstərdim». Bunlar hamısı olub keçdi. Kim nə xidmət göstəribsə, sağ olsun. Amma bu gün sən nə edirsən, bu gün nə iş görürsən? Bundan danışmaq lazımdır. Bu gün sənin hərəkətlərin, danışığın, çıxışların partiyanın hörmətini qaldırırsa, partiyayı möhkəmləndirirsə, iqtidarı hörmətini qaldırırsa, iqtidarı möhkəmləndirirsə, çox gözəl! Amma sən keçmişdəki xidmətlərinə görə bu gün belə, sabah başqa bir fikir söyləyəsən ki, həm iqtidara, həm də partiya zərərdir – biz belə şeylərə dözə bilmərik. Belə şeylərə dözə bilmərik və heç kəs də öz keçmiş xidmətlərindən sui-istifadə etməsin.

Partiyanın üzvləri, xüsusən rəhbər orqanlarda olan üzvlər fəal olmalıdırlar. Partiyanın parlamentdə olan üzvləri fəal olmalıdırlar. Ancaq, təəssüf ki, mən bir qismində bu fəallığı görmürəm. İndi biz demokratiya şəraitində yaşayırıq. Azərbaycanda demokratik şərait mövcuddur və formalaşır. Demokratik, hüquqi dövlət qurulur. Geniş mətbuat azadlığı verilib. Azərbaycanda söz, fikir azadlığı, vicdan azadlığı, bütün insan azadlıqları təmin olunubdur.

Təbiidir ki, belə şəraitdə iqtidara müxalif qüvvələr var. Təəssüf ki, Azərbaycanda bu müxalif qüvvələrin əksəriyyəti sağlam müxalifət deyildir. Bunların əksəriyyəti 88-89, 90-cı illərdə Ermənistan tərəfindən Azərbaycana qarşı təcavüz, Qarabağın əldən getməsi, yaxud Moskvada sovet hakimiyyətinin Azərbaycana qarşı ədalətsiz qərarları, tədbirləri nəticəsində meydana gələn cəsarətli, vətəninə, millətinə sevin insanların içərisindən çıxmış adamlardır. Mən demək istəmirəm ki, o vaxt kimin nə cür xidməti olub. Amma indi üzə çıxan müxalifətin fəaliyyətinə baxırsan, bun-

lar hamısı o vaxtlar təkcə Azərbaycanın milli mənafeələrini müdafiə etmək üçün yox, bu fürsətdən istifadə edib hakimiyyət əldə etmək- əsas bu fikirlə mübarizə aparırdılar. Ona görə də bunlar artıq on ildir ki, «hakimiyyət xəstəliyi» ilə yaşayırlar.

Bu xəstəlik də keçmir. Bunun müalicəsini onda görürlər ki, hakimiyyətə gəlsinlər. Hakimiyyətə gəlməyə bir il imkanları oldu, ancaq hakimiyyəti saxlaya bilmədilər. Bundan sonra belə imkanları yoxdur. Ona görə yox ki, bu, bizim cəmiyyətdə mümkün deyildir. Ona görə yoxdur ki, bunlara etibar etməirlər.

Belə bir qeyri-sağlam müxalifət indi iqtidara qarşı yalanlar, böhtanlar, uydurmalar –nələr yazmır, hansı şaiyələri buraxmır! Buna qarşı nə etmək lazımdır? Bunları qadağan etmək ? Yox. Nə qədər bu cür yalan, böhtan, şəh, şəmatət, uydurma yazırlarsa, onlar o qədər də hörmətdən düşürlər və düşəcəklər.

Ancaq, eyni zamanda, bizim iqtidar nümayəndələri, partiyanın üzvləri, xüsusən, partiyada yüksək vəzifə alanlar gərək fəal olsunlar. Amma mən belə görürəm ki, bəziləri deputat olub, vəzifə alıbdir, durub kənarda. Nə mübarizəyə qoşulur, nə müxalifətə cavab verir, nə onların yalanını, böhtanını ifşa edir, amma bəzən də onların dəyirmanına su tökür. Bələləri də var. Ona görə də hesab edirəm ki, hər bir partiya üzvü Azərbaycanın dövlət siyasətini, Azərbaycan Prezidentinin siyasətinin həyata keçirilməsində, müdafiə olunmasında, onun kütlə arasında, vətəndaşlar arasında düzgün təbliğ edilməsində mübariz insan, mübariz əsgər olmalıdır, kənarda durmamalıdır.

Belə tək-tük adamlar, xüsusən, bəzi imtiyazlar, bəzi vəzifələr əldə edəndən sonra bizim partiya, mənə elə gəlir ki, o qədər də xeyir verməyəcəklər. Bəzən də elə düşünürlər, hesab edirlər ki, onlarınki elə buraya qədər imiş ki, bu vəzifəni, imtiyazları alsınlar. Bundan sonra özünü mübarizəyə də salmaq istəmir, kiminləsə də, el arasında deyildiyi kimi, pis olmaq istəməirlər.

Mən bu fikirləri bir daha sizə çatdıraraq hesab edirəm ki, bu fikirlər konfranslarda öz əksini tapmalıdır. Birinci növbədə, sizin hər birinizdən, burada oturanlardan tələb edirəm ki, hərə öz

prinsipial mövqeyini tutsun, öz prinsipial mövqeyini göstərsin. Azərbaycanın dövlətçiliyi naminə, Azərbaycanda gedən müsbət proseslərin inkişaf etməsi naminə öz prinsipial mövqeyi ilə sinəsini irəliyə versin, demoqoqluqla, orada-burada şaiyə yaymaqla məşğul olmasın.

Mən müşahidə edirəm ki, bizim partiyanın içərisində müəyyən intriqalar da vardır, bir-birinə qışqanclıq, paxıllıq da vardır. Bunlar da var, - nəinki partiyanın yerli təşkilatlarında, hətta rəhbər orqanlarında da. Bunları aradan qaldırmaq lazımdır. Bunlar bizim partiyağa ziyan verir. Gərək hərə özü üçün nəticə çıxarsın. Bunlar nədən irəli gəlir? Bəzən həddindən çox ambisiya xəstəliyinə düşürlər. Hesab edirlər ki, onlar bundan da artıq olmalıdırlar. Bəzi adamlar isə fikirləşirlər ki, niyə başqası belədir, gərək mən belə olam. Mən təəccüb edirəm, bəzən belə fikirlər gəlir ki, partiyanın içərisində ayrı-ayrı adamlar deyirlər ki, gələcəkdə bu kim olacaq, o kim olacaqdır. Bundan yuxarıda nə var? Bundan yuxarıda prezident var. Tutulan vəzifələrdən yuxarıda prezident var. Prezident də öz yerindədir. Hələ uzun müddət də prezident yerində olacaqdır.

Bir var ki, müxalifətdə «hakimiyyət xəstəliyinə» düşən adamlar oturub-durub deyirlər ki, nə bilim, prezidentliyə vahid namizəd kim olsun, kim kiminlə birləşsin. Bir-biri ilə mübarizə, ədavət aparırlar. Bəzən qəzetlərə baxanda düşünürsən ki, bunlar hesab edirlər sabah prezident seçkiləri olacaqdır? Prezident seçkiləri 2003-cü ildə olacaqdır. Əgər onlar hazırlaşırırsa, qoy 2003-cü ilə hazırlaşsınlar. Amma bu, prezident olacaq, o, prezident olacaq –bunlar hamısı boş şeylərdər.

Bəli, Heydər Əliyev prezident kimi 2003-cü ilə qədər öz prezidentliyini edəcəkdir. 2003-cü ildə Azərbaycanın vətəndaşları, seçiciləri hesab etsələr ki, Heydər Əliyev yenə də beş il Prezident olacaq, onda Heydər Əliyev olacaqdır. Buna heç kəsin şübhəsi olmasın. Kimsə deyir ki, Heydər Əliyevin yaşı çoxdur. Mən cərrahiyyə əməliyyatı keçirəndən sonra kimsə deyir ki, bəli, Heydər Əliyevin səhhəti belədir, elədir. Bilirsiniz, hər bir insan xəstələnə bilər.

Ola bilər, hər bir insanda cərrahiyyə əməliyyatı aparılsın. Bu yaxın hər bir insanın orqanizmindən asılıdır ki, xəstəliyi, əməliyyatı kim necə keçirir. Gözünüzün qabağındadır ki, əməliyyatdan bir ay sonra mən burada işə başladım. Gözünüzün qabağındadır ki, - mən bunu sizə demirəm, cəmiyyətə deyirəm, - fəal iş prosesindəyəm və bundan sonra da belə olacaqdır.

Ona görə də indi fikirləşərsən ki, bu qabağa getdi, sabah nə olacaq, o birisi gün nə olacaq buna hələ çox var. Olduqca çox var! O vaxta qədər kim bizim partiyamızdan həqiqətən nəinki sədaqət, nəinki vətənpərvərlik, nəinki Azərbaycanın müstəqilliyi yolunda xidmətlər göstərmək, eyni zamanda, öz səviyyəsi, işgüzarlığı, insan keyfiyyətləri ilə layiq olsa, şübhəsiz ki, o, Heydər Əliyevin işinin davamçısı kimi prezident seçiləcəkdir.

Şübhəsiz ki, mən Azərbaycan xalqının, millətinin, dövlətçiliyinin yolunda bu qədər zəhmət çəkərək, bu qədər ağır məsuliyyəti öz üzərimə götürərək arzu edirəm və istəyirəm ki, Azərbaycanın gələcək dövlət başçılarının da hamısı Heydər Əliyevin işinə sədaqətli, Yeni Azərbaycan Partiyasının işinə sədaqətli adamlar olsunlar. Ancaq bunun üçün hələ yetişmək lazımdır. Bunun üçün zaman lazımdır. Sadəcə, bunun üçün də hələ vaxt gəlib çatmayıbdır. Çünki Heydər Əliyev hələ çox işləyə bilər.

Bu mövzuya toxunduğuma görə bir məsələ haqqında da demək istəyirəm. Axır zamanlar, beş-altı aydır mətbuatda – müxalifət mətbuatında, başqa mətbuatda – mənim oğlum İlham Əliyev haqqında cürbəcür yazılar verirlər. Bəziləri hesab edirlər ki, O, Heydər Əliyevin işinin davamçısı olmalıdır. Bəziləri sübut etməyə çalışırlar ki, O, bu işə yaramır, bu, mümkün deyildir. Bəziləri də nəinki Azərbaycanda, dünyanın bəzi ölkələrində də fikir yaymaq istəyirlər ki, Heydər Əliyev oğlunu öz yerinə hazırlayır, guya ki, burada demokratiya, filan pozulur. Bunlar hamısı yalan fikirlər, yalan şayiələrdir.

Mən təəccüb edirəm ki, bizim partiyadan olan adamların, yaxud da partiyağa yaxın olan adamların bəziləri də bu mövzu ətrafında möhtəkirliklə məşğuldurlar, bundan sui-istifadə edirlər, öz məqsədlərinə nail olmaq istəyirlər. Bəli, kimsə deyir ki, İlham Əliyev və filankəslər islahatçıdır, kimsə mühafizəkdir. İlham Əliyevin bu işlərdən xəbəri yoxdur. İlham Əliyev öz işləri ilə

məşğuldur. Amma onun adını salıblar ortaya. Muxalifət nə üçün salıbdır – bu, aydındır. Çünki muxalifət görür ki, İlham Əliyev həm biliyinə, həm iş təcrübəsinə, həm ağılına, həm də insanı keyfiyyətlərinə görə Azərbaycanın siyasi səhnəsində görkəmli bir adamdır. Ona görə də bu şayiələrlə əks fikir yaratmaq istəyirlər? Amma yarada bilməyəcəklər.

İlham Əliyev gənc, artıq siyasətlə, dövlət işi ilə məşğul olan Azərbaycan vətəndaşıdır. Onun çox böyük təhsili və böyük biliyi var. Eyni zamanda, son beş-altı il içərisində də burada, Azərbaycanda çalışıb. Əvvəl də iş təcrübəsi vardı, Beynəlxalq Münasibətlər İnstitutunda müəllimlik edibdir, bu, asan iş deyil, tələbələrə dərs veribdir. Diplomatlara hazırlayan institutda onun cəmi 23 yaşı var idi, elmlər namizədi dissertasiyası müdafiə etdi. Bundan sonrakı dövrdə, mənə görə institutdan çıxarılanda gedib üç il bizneslə məşğul olub, o təcrübəni də toplayıb, iqtisadiyyatı da bilir. Son illərdə Dövlət Neft Şirkətində birinci vitse-prezident vəzifəsini apararaq Azərbaycanın neft siyasətinin, Azərbaycan dövlətinin yeni bir siyasətinin həyata keçirilməsinin fəal iştirakçısıdır, yəni onun həlledici fiqurlarından biridir. Xarici iqtisadi əlaqələrə rəhbərlik edir və beləliklə, Azərbaycan neftinin dünya nefti ilə birləşməsi və integrasiyası prosesləri sahəsində – müqavilələrin hazırlanması və həyata keçirilməsi sahəsində böyük təcrübə toplamış adamdır.

Bundan əlavə, onun üzərinə başqa vəzifə də düşüb – Milli Olimpiya Komitəsinin prezidentidir. İctimaiyyət də görür ki, Milli Olimpiya Komitəsi onun prezidentliyi zamanı çox fəaliyyət göstərir, beynəlxalq əlaqələr genişləniib, Azərbaycanda idmanın, bədən tərbiyəsinin inkişafında, gənclərin idmana qoşulmasında çox işlər görülüb. İlham Əliyev Milli Məclisin deputatıdır. Görürsünüzmü, üzərinə nə qədər vəzifələr düşüb və oğlum olduğuna görə mən çox sevinirəm ki, bu vəzifələri uğurla həyata keçirir.

Hər bir belə adamın, şübhəsiz ki, gələcəyi də ola bilər. Ancaq bu, onun özündən asılıdır. Heç kəs bunu süni surətdə edə bilməz, heç kəs deyə bilməz ki, O, Heydər Əliyevin yerini tutacaq, ya tutmayacaqdır. Bunu gələcək göstərəcəkdir.

Gələcəkdə də bunu cəmiyyət, vətəndaşlar deyəcəkdir, ayrı heç kəs deyə bilməz. İndi bu mövzunu, necə deyirlər, çeynəmək, hərənin bundan özü üçün, nə bilim, xalq qazanmaq, mənfəət götürmək istəməsi – bu, düzü, məni narahat edir. İlham Əliyev Yeni Azərbaycan Partiyasının üzvüdür. O, artıq bir neçə dəfə öz siyasi çıxışları, gənclərlə görüşləri ilə Yeni Azərbaycan Partiyasında öz xidmətlərini göstərmişdir. Bu gün də göstərir, gələcəkdə də göstərəcəkdir. Yəni Yeni Azərbaycan Partiyası sədrinin – Heydər Əliyevin yolu ilə gedir və bu yolla da gedəcəkdir. Buna heç kəsin şübhəsi olmasın. Amma yenə də deyirəm, bu mövzunu fırlatmaq, yaxud da hansısa məqsədə nail olmaq – bunlar lazım deyildir. Mən məsləhət görmürəm.

O ki qaldı muxalifətə, bilirsiniz, muxalifət öz işini nə cür istəyirsə, o cür görür. Mən onlara heç bir şey deyə bilmərəm. Hər halda onların yazıları, nə təhər deyirlər, fikirləri özləri üçündür. Ola bilər, onlar cəmiyyətin hansısa bir hissəsinə təsir edirlər. Amma bizim dövlətin işinə və apardığımız işlərə onlar heç bir təsir etmirlər və edə bilməzlər.

Mən arzu edirəm ki, bu məsələdə aydınlıq olsun. Bir sözlə, Azərbaycanın prezidenti Heydər Əliyev, Yeni Azərbaycan Partiyasının sədri Heydər Əliyev üçün müddət bu vəzifələrdə olacaqdır və siz də, xalq da buna tamamilə arxayın ola bilərsiniz.

Bir çox məsələlər var ki, Yeni Azərbaycan Partiyası bu barədə, yəni, təbliğat işində çox aparıcı yer tutmalıdır. Bunlardan biri də Ermənistan-Azərbaycan münaqişəsinin, Dağlıq Qarabağ probleminin sülh yolu ilə həll olunması məsələsidir.

Siz bilirsiniz, ictimaiyyət də, hamı da bilir ki, mən 1993-cü ildə Bakıya gəlib dağılmış Azərbaycanın rəhbərliyinə seçilməyə razılıq verərkən, bildirdim ki, qarşımda nə qədər çətin vəzifələr var. Sizin çoxunuz şahidsiniz ki, buna görə də bu ağır məsuliyyəti öz üzərimə götürmək istəmirdim. Bir çoxunuz şahidsiniz ki, hələ Yeni Azərbaycan Partiyası yaranmamışdan neçə dəfə Naxçıvana gəldiniz, mənimlə görüşdünüz. Çalışdınız, təbliğ etdiniz ki, mən Bakıya gəlim, burada siyasi işlərlə məşğul olum. Mən bundan imtina etdim. Məktublar yazdınız, qəzetdə dərc etdirdi-

niz. Mən buna ,sadəcə, öz insani cavabımı verdim.

Mən sizə açıq deyirəm, Yeni Azərbaycan Partiyasının yaranmasının o qədər də təşəbbüskarı deyildim. Sadəcə, mən vəziyyəti gördüm, gördüm ki, bu partiyanın pərəstişkarları, mənim siyasətimə, şəxsiyyətimə hörmət edən adamlar – bunlar hansısa bir təşkilatda toplaşmaq istəyirlər. Mən də razılıq verdim ki, Yeni Azərbaycan Partiyası yaransın. O vaxt biz yazmamışdıq ki, Yeni Azərbaycan Partiyasını yaradıırıq ki, hakimiyyəti ələ keçirək. Yox. Götürün, proqrama baxın, - bizim proqramımızda bu yoxdur.

Biz, sadəcə, yazdıq ki, Yeni Azərbaycan Partiyası Azərbaycanın ictimai-siyasi həyatında fəal iştirak edir, Azərbaycanın dövlətçiliyinin, müstəqilliyinin möhkəmlənməsi üçün çalışacaqdır.

Mən bunları niyə xatırladıram? Çünki o vaxt Azərbaycanda vəziyyət çox ağır idi. Kimsə, məsuliyyətsiz adam, əlbəttə ki, hakimiyyət yolunda mübarizə aparırdı, anlamırdı bunun məsuliyyəti nədən ibarətdir. Onların da aqibətini gördünüz.

Amma mən isə bilirdim ki, Azərbaycan keçmişdə nə idi, bu gün nədir, 85-86-cı illərdən sonra Azərbaycanın başına nə işlər gəlir. Hələ Qarabağ məsələsi meydana çıxmamışdan qabaq Kommunist Partiyasının rəhbərləri Azərbaycanı dağıtmaq istəyirdilər. Götürün, Qorbaçovun müşaviri, köməkçisi Çernyayevin bu günlərdə çapdan çıxmış xatirələrini oxuyun. Hələ 88-ci ildə Qorbaçovun Heydər Əliyevin məhv olması üçün hansı tədbirlər görməsini indi yazır, - o, gündə Qorbaçovun yanında olan adam idi. Bunu da etmək üçün Azərbaycanı dağıtmaq istəyirdilər. Mən bunu bilirdim.

Sonra Ermənistanın Azərbaycana təcavüzü və Dağlıq Qarabağ məsələsi. Təbiidir ki, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin qarşısı vaxtında alınmalı idi. Almadılar, çünki burada, Azərbaycanda da xalqın başında duran adamlarda qeyrət-namus, bacarıq olmadı. Sovet hökumətinin başçıları da bunu istəmədilər, çünki Azərbaycanı dağıtmaq istəyirdilər.

Sonra gedən proseslər Azərbaycanda vəziyyəti tamamilə bərhad hala salmışdı. Belə bir vaxtda, 1993-cü ildə mən buraya gələrkən öz məsuliyyətimi hiss edirdim. Ancaq eşidəndə ki, mənim doğma vətənim, mənim doğma torpağım dağılır, - uzun müddət bu vətənin, ölkənin inkişafına xidmət etmiş bir adam kimi bilirəm ki, biz burada nələrlə etmişik və bu, dağılır, - şübhəsiz ki, özümü qurban verməli oldum və gəldim, məsuliyyəti öz üzərimə götürdüm.

Məsuliyyəti öz üzərimə götürəndə bildirdim ki, ən ağır, ən çətin məsələ Dağlıq Qarabağ problemidir, Ermənistan-Azərbaycan münaqişəsidir. 1993-cü ildə ermənilər indi işğal olunmuş torpaqların əksəriyyətini zəbt etmişdilər. Ondan sonra da, 1993-cü ilin sentyabr ayına qədər işğal olunan torpaqların işğal edilməsi problemi əvvəlcədən həll olunmuşdu. Çünki Azərbaycanın daxilində o qədər qarmaqarışıqlıq var idi ki! Bir tərəfdən, bilirsiniz ki, 4 iyun hadisələri ilə əlaqədar Surət Hüseynov, - Azərbaycan torpaqlarının guya müdafiəsi belə bir yaramaz adama tapşırılmışdı, - çəkilmişdi Gəncəyə. İqtidar onu məhv etmək üçün cəbhədən başqa bir hissəni oraya çəkmişdi. Cənubda «Talış-Muğan Respublikası»-nı yaradan Əlikram Hüseynov da ordunun böyük bir hissəsini aparmışdı. Belə bir vəziyyətdə, əlbəttə ki, torpaqlar işğal olunacaqdı, başqa cür ola bilməzdi.

Mən dünən televizora baxırdım. Məsələn, orada danışırıdılar, yeddi il bundan öncə Ağdamın ən böyük, özü də ən mötəbər kəndlərindən biri 1992-ci il sentyabr ayının əvvəlində işğal olunmuşdu. Həmin Gülablı kəndinin adamları o vaxt deyirdilər ki, bizim kəndin işğal edilməsi Ağdamın işğal olunması deməkdir. Bu, 1992-ci ildə idi. Şübhəsiz ki, Ağdamın bir hissəsi işğal olunmayıb, böyük bir hissəsi, şəhər işğal edilibdir. Bu, artıq o vaxt həll olunmuş məsələ idi.

Ancaq mən məsuliyyəti üzərimə götürərək, ordumuzu, xalqımızı, müəyyən qədər toplayaraq, ermənilərə müəyyən cavab verərək, işğal olunmuş torpaqların bir qismini geri qaytararaq başa düşürdüm ki, müharibəni aparmaq bundan sonra gələcəksizdir. Ona görə sülh yaratdım, atəşi dayandırdım. Bunu kim necə istəyir qiymətləndirsin – Azərbaycanın beş ildən artıqdır ki, sülh şəraitində, tam sülh olmasa da, atəşkəs şəraitində yaşaması, xalqımızın beş il müddətində

belə şəraitdə yaşaması ölkəmizdə əldə etdiyimiz nailiyyətlərin əsasını təşkil edir. Bunları geniş izah etmək lazımdır.

Biz indi sülh danışıqları aparırıq. Bu günlər mən həm Amerika prezidentinin nümayəndəsini, həm də Rusiyanın xarici işlər nazirini qəbul etmişəm. Əgər siz televiziya ilə baxmısınızsa, yaxud da – qəzetlərdə dərc olunub – oxumusunuzsa, bilirsiniz ki, mən onlarla nə qədər kəskin danışmışam, onları nə qədər ciddi tənqid etmişəm, özə də faktla.

1992-ci ildə Minsk Qrupu yaranandan indiyə qədər yeddi il keçibdir. Dünyada, nə təhər deyirlər, elə bir vasitə yoxdur ki, bu məsələnin sülh yolu ilə həll olunması üçün biz və şəxsən bilavasitə mən özüm bundan istifadə etməyək. Dünyanın ən böyük ölkələrinin prezidentləri ilə dəfələrlə görüşmüşəm, danışmışam, müzakirə etmişəm. Dünən mən Fransanın prezidenti cənab Jak Şirakdan məktub aldım, bu gün qəzetdə dərc olunubdur, televiziya verilməlidir.

Məsələn, mən bu məsələləri Fransanın həm keçmiş prezidenti ilə müzakirə edirdim, həm də Jak Şirak prezident seçildəndən sonra onunla müzakirə edirəm. Cəmi üç ildir, üç il müddətində bizim aramızda o qədər səmimi münasibət yaranıb və mən bilirəm ki, o, bu işə nə qədər kömək etmək istəyir. Yaxud da ki, Amerikanın prezidenti Bill Klinton bu işə nə qədər kömək etmək istəyir. Başqaları da həmçinin. Mən inanıram ki, biz bu münaqişəni sülh yolu ilə həll edəcəyik. Buna görə də mən Ermənistan prezidenti ilə birbaşa danışıqlara getdim. Mən həmin danışıqlardan sonra da, bu gün də deyirəm, - əgər müəyyən kompromislər olmasa, bu məsələni həll etmək mümkün olmayacaqdır. Hər iki tərəfdən kompromislər olmalıdır.

Müxalifət mətbuatı və sair yenə də yalanlar, şayiələr yazırlar. Çünki nə lazımdır? Hər şey əllərindən çıxıbdır, indi deyirlər ki, «Gəlin, Qarabağı azad etmək məsələsini qaldırıq». Qarabağı azad edənlər idinizsə, niyə siz onu əldən verirsiniz? Həmin bu adamlar Dağlıq Qarabağın və Dağlıq Qarabağ ətrafındakı rayonların işğal olunmasının bilavasitə günahkarlarıdır. İndi deyirlər ki, «Gəlin, Dağlıq Qarabağı belə azad edək, elə azad edək» və s.

Bu fikirlərimi çatdırıram ki, birincisi, siz mənim fikirlərimi bilavasitə biləsiniz – baxmayaraq ki, mən bunu televiziya, mətbuat vasitəsi ilə dəfələrlə bildirmişəm. İkincisi, ona görə ki, siz burada bu işlərin, necə deyirlər, təbliğatçısı olarsınız, kənarda durmayasınız ki, elə Heydər Əliyev bu işləri aparır, mənim nə işim var.

Mən ətrafımda olan ən yüksək vəzifəli şəxslərlə bu yaxınlarda, Ermənistan prezidenti ilə görüşümdən sonra söhbət zamanı təəccüb etdim. Onlar, məsələn, vaxtilə əsas götürdüyümüz prinsiplərin mahiyyətini dərinlən bilmirlər. Məsələn, biz Lissabonda böyük nailiyyətlər əldə etdik, münaqişənin sülh yolu ilə həll olunmasının prinsipləri ilk dəfə müəyyən olundu. Siz bunları bilirsiniz! Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün bərpa olunması, işğal edilmiş torpaqların azad olunması, vətəndaşlarımızın öz doğma yerlərinə qayıtması, Dağlıq Qarabağa yüksək dərəcəli özünüidarə statusu verilməsi və Dağlıq Qarabağın əhəlisinin təhlükəsizliyinin təmin olunması.

Biz ilk dəfə idi ki, ATƏT-in 53 üzvünün – təkcə Ermənistan buna müxalif oldu – bu prinsipləri qəbul etməsinə nail olduq. Ancaq üç ildə biz bu prinsipləri həyata keçirə bilmədik. Həyata keçirə bilməməyimizin səbəbləri də məlumdur. Çünki Ermənistan bu prinsipləri qəbul etmir. Amma mən bu yaxınlarda soruşanda ki, siz bu prinsiplərin mahiyyətinə varmısınız? Gördüm ki, bunu dərinlən bilmirlər.

Yaxud keçən ilin noyabrında ATƏT-in Minsk Qrupu Rusiyanın təşəbbüsü ilə bizə «ümumi dövlət» formulu veribdir. Biz bundan imtina etmişik. Siz bilirsiniz, Rusiyanın xarici işlər naziri və Amerika Birləşmiş Ştatları prezidentinin nümayəndəsi ilə bu günlərdəki görüşlərimdə mən bu barədə fikirlərimi dedim ki, biz bunu qəbul etmirik. Amma Ermənistan bunu qəbul edib. Hətta Amerikanın Konqresi vasitəsilə bizə təsir göstərmək istəyiblər ki, nə üçün Azərbaycan bunu qəbul etmir.

Amma yenə deyirəm, mənim ətrafımda olan adamlarla bu yaxınlarda olan söhbətimdə gördüm ki, «ümumi dövlət» prinsipi nədir, biz bunu niyə qəbul etmirik, qəbul etsək nə olacaq – çox-

ları bunu bilmir. Mən həmin hadisəni müşahidə edəndən sonra fikirləşdim ki, görəsən, mənim partiyamın üzvləri bu məsələlərlə dərinlən məşğul olurlarmı, bunları bilirlərmə, öz mövqelərini müəyyən ediblərmi, lazımı iş aparırlarmı, yoxsa yox.

Beləliklə, gərək partiya bütün sahələrdə bizim bugünkü dövlətçiliyin mövqelərini xalqa düzgün çatdıran, izah, təbliğ edən qüvvə olsun. Bunların içərisində də, xüsusən, Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həll edilməsi yolları və bu barədə Azərbaycan iqtidarının, dövlətinin gördüyü işlər və əldə etdiyi nəticələr gərək təbliğ olunsun.

Mən bilirəm ki, insanların əksəriyyəti, bunu ümumiyyətlə, bilir və bizim gördüyümüz işlərə inanır. Mən bunu bilirəm, hiss edirəm. Əgər mən bunu hiss etməsəm, bu cür cəsarətli siyasət aparmaram. Ancaq, eyni zamanda, təkcə o deyildir ki, mən deyirəm, kütlə bunu eşidir, qəbul edir. Bəs, bizim təbliğatçılarımız, partiyamız, dövlət nümayəndələrimiz? Xahiş edirəm bu məsələləri nəzərə alasınız.

Başqa məsələlər də var, ancaq görürəm ki, vaxt çox gecdir. Hesab edirəm ki, bu gün müzakirə etdiyimiz mövzular konfranslarda işgüzar, səmərəli müzakirələr aparmaq üçün yaxşı imkanlar yaradır. Əmin olduğumu bildirmək istəyirəm ki, siz bunlardan səmərəli istifadə edəcəksiniz.

Konfransların keçirilməsi, müxtəlif işçi qruplarının fəaliyyəti haqqında Əli Nağıyev burada məlumat verdi. Hesab edirəm ki, bu işlərin hamısı düzgün istiqamətdə gedir, ancaq bilavasitə konfransların aparılması prosesinə rəhbərlik diqqət mərkəzində olmalıdır. Qurultaya hazırlıq işində bir çox məsələlər vardır. Onların bir hissəsi, demək olar ki, ən vacib hissəsi budur. Rəhbərlik barəsində düşünmək lazımdır. Deyirsiniz ki, ümumən, Təşkilat Komitəsi, İdarə Heyəti, əlavə olaraq partiyanın aparatı da, yəni böyük bir kollektiv bu işlə məşğuldur. Amma ola bilər, bu kollektivin içərisində xüsusi, az tərkibli işçi qrupu, bu məsələyə, yəni konfransların keçirilməsinə gündəlik rəhbərlik etmək üçün – konfransları nə vaxt keçirmək, kimin hara getməsinə təmin etmək və hansı rayonda vəziyyət necədir, onu daha da obyektiv qiymətləndirmək üçün – kollegial bir orqan yaradılsın. Yəqin ki, bu barədə siz də düşünürsünüz. Mən də düşünürəm. Sabah, yaxud birinci gün fikirləşib bunu müəyyən edərək. Mənə belə gəlir ki, bu, işin daha da dinamik getməsinə təmin edəcək və konfransların gedişinə yaxşı nəzarət edəcəkdir.

Dediniz ki, 50, yaxud 51 təşkilatda konfrans qalır. Siz, Əli Nağıyev, Təşkilat Komitəsinin üzvləri- hamınız birinci günədək birlikdə fikirləşin və bir qrafik hazırlayın ki, hansı rayonlarda konfranslar nə vaxt keçiriləcəkdir. Əvvəlcədən müəyyən edin ki, bizim partiyanın rəhbər vəzifəli şəxslərindən kim hansı konfransda iştirak edəcəkdir. Bunları mənə də məruzə edin ki, mən də bilim. Ola bilər, əgər imkan olsa, vaxt tapıb konfransların birində, yaxud ikisində mən də iştirak edə bilərəm. Siz bu işləri də görün və birinci gün bu barədə mənə məlumat verin.

Mən bir daha bildirmək istəyirəm ki, Yeni Azərbaycan Partiyası öz qurultayına yüksək səviyyədə gələcəkdir. Mən buna inanıram. Yəqin ki, bu konfranslar sentyabrda və oktyabrın ortasınadək keçiriləcəkdir. Mənə elə gəlir ki, biz qarşıda duran 10 gün içərisində qurultayın gününü təyin etməliyik. Qurultayın keçiriləcəyi günə əsasən də bu konfransların qrafikini müəyyənləşdirməliyik. Siz bunu da fikirləşin, mən də fikirləşərəm, müəyyən edərək.

BAYCANG

UBLIKASI

6 SPANISH ESPAGNOL

7 TURKISH TURC

**DÜNƏNİN, BU GÜNÜN,
GƏLƏCƏYİN PARTİYASI**

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Yeni Azərbaycan Partiyasının Sədri Heydər Əliyevin Yeni Azərbaycan Partiyasının I Qurultayında NİTQİ

21 dekabr 1999-cu il

Hörmətli qurultay nümayəndələri!

Hörmətli qonaqlar!

Əziz dostlar!

Sizi Yeni Azərbaycan Partiyasının I qurultayı münasibətilə ürəkdən təbrik edirəm. Yeni Azərbaycan Partiyasına, onun bütün üzvlərinə və təəssübkeşlərinə cansağlığı, səadət və yeni-yeni uğurlar arzulayıram.

Yeni Azərbaycan Partiyasının I qurultayı məni 7 il bundan öncəki günlərə yönəldir. Burada çox çıxışlarda o günlər xatırlandı. Mən sizin hamınızı dinləyərək düşündüm ki, Azərbaycanın tarixi, xalqımızın tarixi çox zəngindir. XX əsrdə də Azərbaycan xalqının tarixi Azərbaycan xalqının zəngin töhfələri ilə həmişə dolu olubdur. Ancaq 1992-ci ildə Naxçıvanda Yeni Azərbaycan Partiyasının yaranması, bu münasibətlə keçirilmiş ilk konfrans və Yeni Azərbaycan Partiyasının bu gün sona çatın I qurultayı Azərbaycan xalqının və müstəqil Azərbaycanın tarixinə qızıl həflərlə yazılacaqdır.

Qurultayda həm məruzələrdə, həm də qurultay nümayəndələrinin çıxışlarında Yeni Azərbaycan Partiyasının 7 il ərzində gördüyü işlər, əldə etdiyi nailiyyətlər və uğurlar ətraflı, obyektiv, ədalətli təhlil olundu. Eyni zamanda, həm məruzələrdə, həm çıxışlarda Azərbaycan dövlətinin, hökumətinin, yəni bugünkü iqtidarın son 6 il yarım ərzində gördüyü işlər, əldə etdiyi nailiyyətlər və Azərbaycan xalqının bu illərdə keçdiyi ağır, çətin, eyni zamanda, çox şərəfli yol öz əksini tapdı.

Bu təbiidir ki, Yeni Azərbaycan Partiyası yaranandan az bir müddət sonra Yeni Azərbaycan Partiyasının sədrinin üzərinə partiya işindən əlavə yeni böyük bir məsuliyyət–Azərbaycanın ağır dövründə, 1993-cü ildə Azərbaycan Respublikasına, ölkəmizə, xalqımıza rəhbərlik etmək məsuliyyəti düşdü. Buna görə də o zamandan indiyə qədər dövlətin, hökumətin gördüyü işlər və Yeni Azərbaycan Partiyasının fəaliyyəti bir-biri ilə vəhdət təşkil edir, üzvi surətdə bağlıdır.

I qurultay məndə çox böyük təəssürat yaratdı. Biz partiya yaranandan sonra qurultay keçirə bilməmişik. Qurultayı keçirmək bəlkə də mümkün idi, lakin bunu etməmişik. Bunun müəyyən səbəbləri olubdur. Ancaq mən dünən də, bu gün də qurultayın işini müşahidə edərək belə fikrə gəldim–yəqin biz düzgün etmişik ki, qurultayı bundan əvvəl keçirməmişik. Çünki böyük bir zaman keçibdir, biz Azərbaycan xalqının tarixinin böyük bir hissəsini yaşamışıq. Bu zaman ərzində Yeni Azərbaycan Partiyası addım-addım irəliləyib, inkişaf edib, genişlənib və böyük bir partiya çevrilibdir.

Ona görə də bugünkü qurultay partiyanın nə qədər güclü, nə qədər əzəmətli və nə qədər dərin fikirlərə malik olduğunu sübut edir və Azərbaycanın bütün vətəndaşlarına, dünya ictimaiyyətinə nümayiş etdirir.

Qurultayın işi məni çox sevindirir. Təbii ki, mən bu partiya ilə daim əlaqədəyəm və partiyanın ildönümləri mərasimlərinin çox hissəsində iştirak etmişəm. Bunların heç birisi qurultayın əvəzini verməyibdir və verə də bilməz.

Qurultay yüksək əhvali-ruhiyyə nümayiş etdirir. Qurultay Yeni Azərbaycan Partiyası üzvlərinin yüksək əqidəyə malik, partiya sədaqətli olduqlarını nümayiş etdirir. Qurultay Yeni Azərbaycan Partiyası üzvlərinin yüksək intellektual səviyyəsini əks etdirir. Düşünürəm ki, ötən illərdə partiyanın inkişafı bir çox sahələri əhatə etmişdisə də, ən böyük sahə partiya üzvlərinin yetkinləşməsi, mətinləşməsi, cəsurlaşması və intellektual səviyyəsinin yüksəlməsi olmuşdur.

Həm məruzələr, həm də nümayəndələrin çıxışları çox məzmunludur, konkret, əksəriyyəti də çox emosionaldır, yəni ürəkdən gələn sözlərdir, formal sözlər deyildir. Mən çıxışların hamısında səmimiyyəti xüsusi qiymətləndirirəm.

Qurultay artıq göstərir ki, Yeni Azərbaycan Partiyası yarandığı dövrdən indiyə qədər Azərbaycanın ictimai-siyasi həyatında özünün dəyərli yerini tutubdur və bu yeri heç kəsə verməyəcəkdir və get-gedə öz yerini möhkəmləndəcəkdir.

Partiyamızın yaranması və inkişaf tarixi haqqında burada çox doğru-düzgün məlumatlar verildi və çox xoş sözlər deyildi. Biz Naxçıvanda Yeni Azərbaycan Partiyasını yaradarkən inanırdıq ki, bu partiya Azərbaycanın həyatında öz yerini tutacaqdır. Ancaq biz yekəxanalıq etmək istəmirdik, yəni özümüzə razılıq hissi ilə yaşamırdıq. Çünki o zaman Azərbaycanda olan gərgin ictimai-siyasi vəziyyəti bildirdik və qanunsuzluğu, hərc-mərcliyi, demokratiyanın, insan hüquqlarının pozulmasını görürdük.

Çıxışlarda tamamilə düzgün qeyd edildi ki, bu partiyayı bir adam yox, o illərdə Azərbaycanın ağır vəziyyətini görən, buna dözə bilməyən və bu ağır vəziyyətdən çıxış yolunu axtaran insanlar və xüsusən ziyalıların hamısı birlikdə yaradıblar.

Bu gün bir daha qeyd etmək istəyirəm ki, mənim o vaxt partiya yaratmaq fikrim yox idi. Mənim həyatım sizə məlumdur. Bunun məni həmişə sevindirmiş parlaq illəri də olubdur. Mən keçmiş zamanlarda xalqıma həmişə sədaqətlə xidmət etmişəm. Amma Moskvada yüksək vəzifələrdən kənarlaşdırıldıqdan, istefaya gedəndən sonra ətrafımda cərəyan edən ədalətsizliyi və on illər boyu sədaqətlə xidmət etdiyim hökumətin, partiyanın mənə qarşı təzyiqlərini, təqiblərini görərək yenidən siyasətə qayıtmaq fikrində olmadım. Hesab etdim ki, mən həyatda öz missiyamı yerinə yetirmişəm, onun qiymətini isə gələcək, tarix verəcəkdir.

Məni siyasi həyata qayıtmağa məcbur edən 1990-cı ildəki Yanvar hadisələri oldu. Mən ondan əvvəl də Azərbaycandakı vəziyyəti imkan dairəsində izləyirdim, baxmayaraq ki, Moskvadakı yaşayışım çox məhdud şəraitdə keçirdi. Təbii ki, mən orada yaşayarkən ürəyim Azərbaycanda, öz xalqımla, öz torpağımla idi. Əgər imkanım olsaydı dərhal qayıdıb, Azərbaycana gəlib öz torpağımda yaşayardım. Ancaq bunlar o zaman mümkün deyildi. Buna baxmayaraq, mən 1988-ci ildən Azərbaycan xalqının başına gələn bəlaları oradan müşahidə edirdim, görürdüm, inciyirdim, ağrıyırdım. Çalışırdım ki, öz fikirlərimi o vaxtkı Sovet hökumətinin, Kommunist Partiyasının başçılarına çatdırıram. Ancaq təəssüflər ki, o vaxt onlar da məni nəinki eşitmək istəmirdilər, hətta mənə düşmən gözü ilə baxırdılar.

Mənim Azərbaycanda vaxtilə işlədiyim dövrdə yetişmiş, inkişaf etmiş kadrlar da hesab edirdilər ki, Azərbaycanın işlərini onlar özləri görürlər, Heydər Əliyevə ehtiyacları yoxdur. Əksinə, onlar Azərbaycanın düşmənlərinin səsinə qoşularaq Heydər Əliyevin əleyhinə təbliğatlar aparırdılar, böhtanlar, yalanlar yayırdılar, mətbuat səhifələrinə çıxarırdılar.

Bunların hamısını görən, həyatını öz xalqına, millətinə, torpağına sərf etmiş insan, təbii ki, başqa cür fikirləşə bilməzdi. Bunlara görə də mən yenidən siyasətə qayıtmaq istəmirdim. Yanvar hadisələri məni coşdurdu. Yanvar hadisələri XX əsrdə Azərbaycanın başına gətirilmiş ən ağır bəlalardan biridir və Azərbaycana qarşı edilən hərbi təcavüz, terrorudur.

Nəzər salın—tarixçilər bunu daha dəqiq deyə bilirlər—sovet hakimiyyəti dövründə heç bir

müttəfiq respublikaya, heç bir xalqa bu cür hərbi təcavüz, terror edilməmişdi. Bu, Azərbaycan xalqına, o vaxt SSRİ-nin tərkibində olan Azərbaycan Respublikasına qarşı edilmişdir.

Biz Yanvar faciəsinin 10-cu ildönümü ərəfəsindəyik. Mən bu barədə fərman imzalamışam, lazımi işlər görülməlidir. Biz bu faciənin 10-cu ildönümünü qeyd edəcəyik. Çünki bunu heç vaxt unutmaq olmaz. Tarixdə həm nailiyyətləri, həm də faciələri unutmaq olmaz. Xüsusilə, faciələr gələcək nəsillər üçün ibrət dərsi olmalıdır.

Mən ondan sonrakı dövrdə Naxçıvanda yaşamağa məcbur oldum. Ancaq Azərbaycana gələrkən bəziləri belə başa düşdü ki, mən Vətənə yenə də hakimiyyəti ələ almaq üçün gəldim. Dəfələrlə bəyan etdim ki, bu məqsədlə gəlməmişəm, mən azərbaycanlıyam, Azərbaycan mənim ana torpağım, vətənimdir. Mənim burada yaşamağa haqqım vardır. Gələcəyin əsas məqsədi budur. Eyni zamanda, Azərbaycanın ictimai-siyasi həyatında gedən proseslərə öz köməyimi, yardımımı göstərmək məqsədidir. Mən bunları təklif etdim. Siz bilirsiniz ki, mən Azərbaycanın Ali Sovetinin sessiyasında bunları təklif etdim. Ancaq o vaxt bunları qəbul etmədilər.

Beləliklə, mən çalışırdım ki, insan üçün nə lazımdır edim. Ancaq heç bir iddiam yox idi.

Naxçıvan Muxtar Respublikasının əhalisi ağır bir dövrdə məni Muxtar Respublikaya rəhbərlik etməyə dəvət etdi. Mən bir neçə gün müqavimət göstərdim, bundan imtina etdim. Ona görə yox ki, mən istəmirdim Naxçıvan əhalisinə, Muxtar Respublikaya xidmət edim. Ona görə ki, mən, sadəcə, özümü yenidən dövlət işinə bağlamaq istəmirdim.

Ancaq o vaxt Naxçıvandakı ağır şərait məni məcbur etdi. Bəlkə də bu, Naxçıvanın şansı imiş. Bəlkə də Allah naxçıvanlılara və Azərbaycanın qədim müqəddəs torpağı olan Naxçıvana rəhm etmişdi ki, məni Naxçıvana getməyə məcbur etdi.

Ona görə də mən Naxçıvanda yaşayırdım və Muxtar Respublikanın problemləri ilə məşğul idim. Lakin gördüm ki, respublika dağılır, Azərbaycan gündən-günə ağır vəziyyətə düşür. Ancaq

nə etməli? Bu zəmnələr Naxçıvana mənim yanıma çoxları, Azərbaycanın hər yerindən adamlar gəlirdilər. Mən onları qəbul edirdim, onlarla danışdım, məsləhətlərimi verirdim, bu adamların dərdlərinə şərik çıxırdım, nə mümkündürsə edirdim. Ancaq heç bir iddiam yox idi.

1992-ci ilin fevralında Azərbaycanda hakimiyyət dəyişikliyi baş verən zaman adı vətəndaşlardan başqa, Azərbaycanın bir çox görkəmli insanları, ziyalıları, dövlət adamları, hətta mətbuat səhifələrində əleyhimə məqalə yazmış, fəaliyyətimi tənqid etmiş, Azərbaycanın Ali Sovetinin sessiyalarında mənim çıxışlarıma mane olmaq istəmiş adamlar Naxçıvana müraciət edirdilər, mənim yanıma gəlirdilər, məni Azərbaycana–mən orada da Azərbaycanda idim,–Bakıya dəvət edirdilər. Amma mən bunların heç birisini qəbul etmədim. Qəbul etmədim və onlara başa saldım ki, siz nəhayət, anlamısınız – Heydər Əliyev Azərbaycana lazımdır. Amma mən isə indi hesab edirəm ki, sizinlə bir yolda gedə bilmərəm.

Xatirimdədir, o vaxt Azərbaycan prezidenti istefa verəndən sonra respublikanın yeni prezidenti seçilənə qədər müvəqqəti, 3 ay hakimiyyətdə olanlar da–o zaman Ali Sovetin sədri işləyən Yaqub Məmmədov mənə bir neçə telefon edərək xahiş etdi ki, Naxçıvana gəlsin və mənimlə görüşsün. Mən ona dedim ki, məqsəd nədir? Dedi ki, siz təcrübəli adamsınız, məsləhətləşmək istəyirik. Dedim ki, yox, mən sizinlə görüşmək istəmirəm. Naxçıvana gələ bilərsiniz, heç bir qadağa yoxdur, ancaq mən Naxçıvanda sizi qəbul edə bilmərəm.

O, mənə bir neçə dəfə müraciət etdi, xahiş etdi, telefon etdi. Çünki niyə? Başqaları kimi, o da mənim vaxtilə yüksək vəzifələrə çəkdiyim adamlardan biri idi. Ancaq, təəssüf ki, sonra başqa yola düşmüşdü. Yəqin Azərbaycan ağır vəziyyətdə olarkən onun və onun kimilərinin başları daşa dəydi, fikirləşdilər ki, Heydər Əliyevə müraciət etmək lazımdır. Bir o deyildi, başqaları da var idi. O vaxt baş nazir vəzifəsini icra edən Feyruz Mustafayev keçmişdə mənim yanımda çox yüksək vəzifələrdə işləmiş adam idi. Başqaları da var idi. Mən onların hamısından imtina etdim və Azərbaycanın qarışıq vaxtında Bakıya gəlməyi özümə rəva bilmədim. Baxmayaraq ki, ürəyim Vətənim, ölkəm, xalqım üçün yanırdı.

Sonra–1992-ci ilin may hadisələri zamanı Azərbaycanda Ali Sovetin sədri seçildi. Xatirimdədir, bir neçə deputat–Arif Rəhimzadə, Eldar İbrahimov və bir çox başqaları təklif etmişdilər ki, Heydər Əliyev Ali Sovetə sədr seçilsin. Hətta o vaxt sessiyanın işini saxlamışdılar və müraciət etmişdilər ki, mən Bakıya gəlim.

Doğrudur, o vaxt hakimiyyətə can atan Xalq cəbhəsi bunun əleyhinə idi. Ancaq onların əleyhimə olub-olmaması mənim üçün əhəmiyyətli deyildi. Mən, sadəcə, yenə də elə bir şəraitdə Azərbaycana, yəni Bakıya gəlməyi özümə rəva bilmədim. Amma onlar təhlükə altında idilər. Bir tərəfdən məni dəvət edən adamlar, ikinci tərəfdən hakimiyyəti ələ keçirmək istəyən Xalq cəbhəsi və Müsavat–onlar çox qorxu altında idilər ki, Heydər Əliyev birdən Bakıda züfur edə bilər.

Bir fakt da mənim yadımdadır. May ayının 14-də Mütəllibovu yenidən hakimiyyətə gətirdilər və ayın 15-də onu hakimiyyətdən qovdular, qaçdı. O zaman mənə çoxlu zənglər oldu. Bir də gördüm, Etibar Məmmədov Rəsul Quliyevlə birlikdə Türkiyədən mənə telefon edirlər ki, bəs, Bakıda olan hadisələrdən məlumatınız varmı? Dedim ki, var. Soruşdular ki, buna necə baxırsınız? Dedim ki, bilmirəm, mən burada, Naxçıvanda yəm. Dedilər ki, Sizin Bakıya getmək fikriniz yoxdur? Dedim ki, yox. Bildirdilər ki, burada təyyarə tapa bilmirik, amma təcili Bakıya getməliyik. Siz bizə kömək edə bilərsinizmi, gələk,–o vaxt Araz çayı üzərində tikilən körpü hələ tamamilə istifadəyə verilməmişdi,–oradan keçib Bakıya gedək? Dedim ki, gələ bilərsiniz. Onlar gəldilər. Mən nümayəndəmi göndərdim, gedib onları sərhəddə qarşıladı. Onlar gəldilər, mənimlə bir-iki saat danışmaq apardılar. Gördüm, bunların da məqsədi ondan ibarətdir ki, indi, Azərbaycanda hakimiyyət məsələsi müzakirə edilən zaman mən Bakıya getmək fikrindəyəm, yoxsa yox? Doğrudur, bir-iki dəfə dedilər ki, gəlin bizimlə gedək. Dedim ki, yox, mən sizinlə getmirəm və ümumiyyətlə, getmirəm.

Sonra Rəsul Quliyev mənə belə söyləmişdi ki,–mən burada onunla bərabər işləyəndə–o vaxt

biz Naxçıvandan uçub Bakıya gələndən sonra Pənah Hüseynov mənə dedi ki, biz bilirdik siz gedib orada Heydər Əliyevlə görüşməsünüz və çox narahat idik ki, Heydər Əliyevlə bir yerdə Bakıya gələcəksiniz. Çox diqqətlə nəzarət edirdik, əgər Heydər Əliyev təyyarədə olsaydı, biz o təyyarənin Bakıya enməsinə icazə verməyəcəkdik, həmin təyyarə ya Naxçıvana qayıtmalı, ya da Gəncədə enməli idi və s.

Mən bu faktları heç vaxt deməmişəm. Amma bu gün bu barədə öz xatirələrimi sizə ona görə çatdırıram ki, mən heç bir iddiada deyildim. Mən, sadəcə, Naxçıvan Muxtar Respublikasının həyatını təmin etməyə çalışırdım və ondan artıq heç bir iddiam yox idi.

Belə bir şəraitdə, 1992-ci ildə ziyalılar mənə müraciət edən zaman mən çox tərəddüd edirdim. Xatirimdədir, burada əyləşənlərin çoxu bir necə dəfə mənim yanıma gəlmişdilər, danışmışdılar. Nəhayət, 1992-ci ilin oktyabrında mətbuatda mənə müraciət olunandan sonra düşündüm və bu təklifə – yəni onlarla birləşməyə və partiya yaratmağa müsbət cavab verdim.

Burada çıxışlarda deyildi. O vaxt, oktyabrın 16-da mənə müraciət ediləndə, yəni bu müraciət mətbuatda dərc olunan kimi, oktyabrın 23-də Xalq cəbhəsi hakimiyyəti Naxçıvanda dövlət çevrilişinə cəhd göstərdi və orada mənim hakimiyyətimi devirmək, hakimiyyəti tamamilə ələ almaq istədi.

Baxmayaraq ki, mən onlara qarşı həmişə loyal münasibətdə olmuşdum, amma onlar bunu anlaya bilmirdilər. Mən vaxtilə onlara kömək etmişdim, dəstək vermişdim. Bunların da hamısı həqiqətdir. Soruşarsınız ki, niyə? Uzun illər xidmət etdiyim Kommunist Partiyasının və Sovet hökumətinin Azərbaycan xalqına qarşı ədalətsizliyini görəndən sonra mən artıq hesab edirdim ki, bəlkə həqiqətən yeni insanlar Azərbaycana daha sədaqətlə xidmət edə bilirlər. Doğrudur, mən onların içərisində bu iş üçün o qədər də yararlı adam görmürdüm, amma, eyni zamanda, mən onlara dəstək vermişdim, kömək etmişdim.

Yəqin onlar unutmayıblar ki, 1992-ci il mayın 14-də Mütəllibov yenidən hakimiyyətə qayıdanda onu Ali Sovetə gətirdilər, əl çaldılar və o da orada böyük bir nitq söylədi. O, həmin nitqində – baxmayaraq ki, ondan əvvəl o, Naxçıvanda məni əzib, necə deyirlər, puç etmək istəyirdi – məcbur oldu ki, Naxçıvana, mənə müraciət etsin. Mən bu nitqi Naxçıvanda televiziya vasitəsilə eşitdim. O deyirdi, – bəli, mən Naxçıvana müraciət edirəm, Heydər Əliyevə müraciət edirəm, gələn birləşək, bir yerdə olaq. Baxmayaraq ki, bundan əvvəl o, mənim Bakıda yaşamağımı qadağan etmişdi.

Bundan sonra Bakıdan, Xalq cəbhəsinin qərargahından dərhal mənə müraciət etdilər. Mən onlara cavab verdim. Onlar bu cavabımı səsyzan cihaza yazdılar və keçmiş 26 Bakı komissarı adına bağda toplaşmış adamlara mənim bəyanatımı dəfələrlə çatdırdılar. Mən onda nə dedim? Mən dedim ki, Mütəllibovun yenidən hakimiyyətə gəlməsi qanunsuzdur. Mən bunu qəbul etmirəm, buna etiraz edirəm. Mən xalqın ona qarşı etdiyi etirazı dəstəkləyirəm.

Hesab edirəm ki, bu da onlara insanları səfərbər etmək üçün müəyyən qədər kömək etmişdi. Bu mövzuya sonra yenidən qayıtmamaq üçün onu da demək istəyirəm ki, o vaxt da, biz Yeni Azərbaycan Partiyasını yaradandan sonra da, onlar oktyabr ayında Naxçıvanda dövlət çevrilişinə cəhd göstərmək istədilər, partiyamızın yaranmasına maneçilik törətdilər, burada məruzədə deyildi, onlar tərəfindən bizim partiya qarşı bir neçə cinayət halları oldu - bütün bunlara baxmayaraq, 1993-cü ilin fevral ayında Azərbaycanda dövlət böhranı yarandı. Bəlkə də bunu indi bəziləri unudublar. O vaxt Surət Hüseynov və Rəhim Qaziyev Xalq cəbhəsindən ayrılaraq Xalq cəbhəsinə qarşı Gəncədə hərəkata başlamışdılar. Bu, həmin hərəkətin birinci mərhələsi idi. Bakıda Xalq cəbhəsinin hakimiyyəti çox ağır vəziyyətdə idi, danışq aparmaq üçün Gəncəyə bir neçə nümayəndə göndərmişdilər. Amma onlar təslim olmamışdılar, öz iddialarından çəkinməmişdilər.

O vaxt Xalq cəbhəsinin qərargahından yenə mənə müraciət etdilər. Mən bəyanat verdim – onu dərc ediblər. Bəyanat verdim ki, ölkənin bu ağır dövründə hansısa bir dövlət çevrilişinə cəhdə yol vermək olmaz, mən xalqı Azərbaycan Prezidenti Əbülfəz Elçibəyin ətrafına toplaşmağa, xalqı birliyə dəvət edirəm. Bu da həqiqətdir. Ancaq bunların müqabilində bizim yaratdığımız partiya

qarşı təqiblər, təzyiqlər göstərirdilər, indi gecə-gündüz demokratiyadan, insan hüquqlarından dəm vuranlar o vaxt–Azərbaycan müstəqilliyini təzəcə əldə etdiyi, körpə bir demokratiya yarandığı bir zaman öz şəxsi iddialarına görə demokratiya prinsiplərini pozurdular. Bu, təkcə Yeni Azərbaycan Partiyasına qarşı deyildi, bir çox başqa qüvvələrə də qarşı idi. Mən bunları bu gün sizə ona görə çatdırıram ki, bizim partiyanın yaranma tarixini, o dövrü biləsiniz və bunlar da heç vaxt unudulmasın.

Beləliklə, biz 1992-ci ilin noyabr ayında Naxçıvanda partiyamızı–onun Proqramı və Nizamnaməsi haqqında burada deyildi–ağır, çətin bir şəraitdə yaratdıq. Nizamnamədə də var, bu partiya hakimiyyət uğrunda mübarizə aparan bir partiya kimi yaranmadı. Biz partiyanın Nizamnaməsində yazdıq ki, partiya Azərbaycanın bu ağır dövründə ölkəmizin ictimai-siyasi həyatında iştirak etmək və Azərbaycanı bu ağır vəziyyətdən çıxarmaq üçün yaranır, bu partiya parlament tipli partiyadır. Yəni biz tamamilə demokratiya yolu ilə gedirdik.

Partiyanı yaradarkən heç kəs qarşıya məqsəd qoymurdu ki, biz hakimiyyəti devirəcəyik,–necə ki, ayrı-ayrı müxalifət qüvvələri hakimiyyəti devirmək haqqında, yaxud da hakimiyyət uğrunda mübarizə aparacaqları barədə ayda bir dəfə bəyanatlar verirlər. Bizim partiya sağlam düşüncə, sağlam fikir–xalqı birləşdirmək və Azərbaycanın o mürəkkəb həyatında ölkənin problemlərinin həll olunmasında iştirak etmək, öz xidmətlərini göstərmək məqsədi ilə yarandı.

Ancaq hadisələr bizim nəzərə aldığımızdan da başqa cür inkişaf etdi. Partiya yaranandan cəmi 7 ay sonra, 1993-cü ilin iyun ayında Azərbaycanda böyük dövlət böhranı yarandı. Azərbaycan dağılmağa başladı, o vaxtkı iqtidar ölkəni idarə edə bilmədi. Gəncədə toqquşma baş verdi, qan töküldü. Gəncədən başlayan hərəkət Azərbaycanın ərazisinin, demək olar ki, yarısından çoxunda hakimiyyəti öz əlinə aldı.

Vaxtilə məni təqib edən, Naxçıvanda məni devirmək, məni Azərbaycandan sıxışdırıb çıxarmaq istəyən o vaxtkı iqtidar belə bir zamanda əlacsız qaldı və mənə müraciət etdi. Ancaq ondan əvvəl mənə müraciət edənlər bizim partiyanın üzvləri, Azərbaycanın müxtəlif təbəqələrinin nümayəndələri, ziyalıları oldu. Onlar məni yenidən Bakıya dəvət etdilər. Bu dəfə isə mən artıq Azərbaycanın dağıldığını gördüm.

Naxçıvanda mənimlə dörd gün aparılan söhbətdən sonra, mən Bakıya gəlib vəziyyəti öyrənmək istədim. Gəldim. Vəziyyətin nə qədər gərgin olduğunu xatırlayın–o vaxt bunların hamısı televiziya ilə verilir. Azərbaycan parçalanırdı, dağılırdı. Bunlar haqqında dünən də, bu gün də burada deyildi. Belə bir ağır, çətin zamanda böyük təhlükə altında Gəncəyə getdim. Nəhayət, Azərbaycanın ağır vəziyyətdən çıxmasında iştirak etməyə söz verdim. Ancaq o vaxtkı iqtidar o qədər vahiməyə düşmüşdü, o qədər qorxmışdu, xalqın inamını o qədər itirmişdi ki, onlar qaçdılar, dağıldılar, gizləndilər və meydana təkcə Heydər Əliyev qaldı.

Ondan sonrakı bütün dövr məlumdur. Mən sizə təşəkkür edirəm ki, çıxışlarınızda həmin dövrü təhlil etdiniz, gördüyümüz işləri, əldə etdiyimiz nailiyyətləri göstərdiniz. Mən bunları sizə söyləyərək, partiyanın yaranma prosesi və o dövrdə konstruktiv mövqe tutan bir partiya kimi yaranması fikrini sizə çatdırmaq istəyirəm. Bununla da bizim partiya indi müxalifətdə olan və bu gün Azərbaycan iqtidarına düşmənin gözü ilə baxan bütün partiyalardan fərqlənir.

Azərbaycanda partiya çoxdur. Azərbaycan iqtidarı və Yeni Azərbaycan Partiyası ilə əməkdaşlıq edən bir çox partiyalar vardır. Onlar sağlam fikrli partiyalardır. Güman edirəm ki, həmin partiyaların nümayəndələri qurultayımızda iştirak edirlər. Bu partiyalar həqiqətən sağlam yolla gedən partiyalardır.

Ancaq hərəsinin öz platforması var. Birinin o birisindən bəlkə də müəyyən qədər fərqi var. Ancaq bunların ümumi amalı birdir–Azərbaycanda demokratiyanı inkişaf etdirmək, Azərbaycanın müstəqilliyini inkişaf etdirmək və Azərbaycanda sabitliyi qorumaq, saxlamaq. Ona görə biz bu partiyalarla bu gün də əməkdaşlıq edirik.

Ancaq Azərbaycanı dağdan və Heydər Əliyevi gətirib Azərbaycanda parlament sədri seçən

insanların bir qismi, yəni o vaxt iqtidarda olanlar sonra qaçdılar, dağıldılar və bir aydan, iki aydan sonra müxalifətə keçdilər. Bu, vicdansızlıqdır və vicdansız olanlar heç vaxt xalq içərisində hörmət qazanmayacaqlar.

Burada dünən də, bu gün də deyildi ki, partiyanın inkişaf dövrü, məsələn, 1993-cü, 1994-cü, 1995-ci illərdə bir az zəif getdi. Bu da həqiqətdir. Ona görə yox ki, xalq bizim partiyağa daxil olmaq istəmirdi. Ona görə ki, o vaxt mənim üçün, Yeni Azərbaycan Partiyasının sədri üçün, birinci növbədə, Azərbaycanın Prezidenti kimi Azərbaycanın problemlərini həll etmək vacib idi. Partiyamızın da məqsədi bu idi, partiyamız da bu arzu ilə yaranmışdı. Ona görə də mən bütün səylərimi, bütün imkanlarımı, bütün vaxtımı, bütün biliyimi, iradəmi buna yönəltdim, buna səfərbər etdim. Görürsünüz ki, nəhayət, 1993-cü, 1994-cü illərdə Azərbaycanı o ağır dövrdən çıxarmağa nail oldum.

Ancaq bu, təkcə mənim işim deyildi. Bizim partiyanın üzvləri daim mənim yanımda idilər. Ancaq bu da az idi. Bu gün hamı bu həqiqəti dərk edibdir ki, əgər xalqın, Azərbaycan vətəndaşlarının, millətimizin Heydər Əliyevə böyük inamı, etibarı və böyük ümidi olmasaydı, onlar o ağır dövrdə Heydər Əliyevin ətrafında birləşə bilməzdilər. Bu isə olmasaydı, Heydər Əliyev bu məsuliyyətin altından çıxma bilməzdi.

Ona görə də Azərbaycanın Prezidenti və Yeni Azərbaycan Partiyasının sədri kimi mənim əsas gücüm, əsas mənbəyim xalqdır. 1987-ci ildə mən bütün işlərdən kənar olandan sonra vaxtilə mənimlə vəzifələrdə işləmiş insanlar uzağa çəkildilər. Bəzisi xəyanət etdi. Bəzisi, sadəcə, özünü qorumaqla məşğul oldu, –mən onları anlayıram, bağışlamışam, amma bunu yadımdan çıxarmıram. Ancaq insanların qəlbindən Heydər Əliyevi heç kəs çıxara bilmədi. Nə Qorbaçov hakimiyyəti, nə Vəzirov hakimiyyəti, nə Mütəllibov hakimiyyəti, nə Əbülfəz Elçibəy hakimiyyəti –heç birisi Heydər Əliyevi Azərbaycan xalqının qəlbindən çıxara bilmədi.

O vaxt Moskvada yaşayanda mənə bəzi məlumatlar verirdilər. Məlumat verirdilər ki, Azərbaycanda sürücülər, yəni şoferlər, həm yük maşınlarının, həm də taksi sürücüləri portretimi, şəklimi, –bəzisi general formasında, bəzisi də adi, mülki geyimdə, –öz avtomobillərinin şüşəsinin qabağına qoyub nümayiş etdirirlər. Yəqin ki, bunu siz də xatırlayırsınız. Bunu heç kim təşkil etmirdi. Amma bu, sadə adamların, heç bir hakimiyyətdən qorxmayan, heç bir konyunktura ilə yaşamayan adamların –xalqın əksəriyyəti bunlardan ibarətdir –qəlbindən gələn duyğular idi, ona görə bunu edirdilər. Mən bu gün onu unutmamışam və həmin o Azərbaycan oğullarına, sürücülərə xüsusi təşəkkür edirəm. Ona görə yox ki, onlar məni təbliğ edir, mənim haqqımda təbliğat aparırdılar. Ona görə ki, onlar məni qəlblərində saxlamışdılar. Mən onların qəlbində o qədər yaşamışdım ki, öz hissiyatlarını bu yolla büruzə verirdilər.

Amma təkcə bu deyildir. Azərbaycan xalqının əksəriyyəti unutmadı, xidmətlərimi qiymətləndirdi. Məhz buna görə də mən 1993-cü ildə yenidən Azərbaycanın böyük, ağır yükünü çiynimə götürəndə bu vəzifəni uğurla həyata keçirə bildim. Məhz buna görə –xalqın mənimlə birliyinə görə, xalqın dəstəyinə görə 1994-cü ilin oktyabr ayında Azərbaycanda dövlət çevrilişi cəhdinin –o gecə artıq baş verməkdə idi, –qarşısını xalqın qüdrəti, birliyi, iradəsi ilə ala bildik. O vaxt həmin çevrilişə cəhd edənlər silahlı idilər, özü də onlarda bütün silahlar var idi. Amma məndə heç bir tapança da yox idi. Ancaq mənə hər bir silahdan güclü olan xalq məhəbbəti var idi.

Bütün bu dediklərimin hamısı, eyni zamanda və xüsusən Yeni Azərbaycan Partiyasına aiddir, Yeni Azərbaycan Partiyasının üzvlərinə aiddir. Bəli, o ağır dövrdə, Heydər Əliyev təqib olunduğu halda və blokada şəraitində Naxçıvanda yaşadığı halda Yeni Azərbaycan Partiyasının təşkilat konfransına toplaşanlar qəhrəmanlıq ediblər. O illərdə Yeni Azərbaycan Partiyasına yazılanlar və bu partiyanın təşkilatlarına üzv olanlar qəhrəmanlıq ediblər. Bunlara görə mən Azərbaycanda artıq məlum olan 91-lərə, yəni 1992-ci il oktyabr ayının 16-da "Səs" qəzetində dərc olunmuş mənə müraciətə imza atan 91-lərin hamısına bir daha, bir daha təşəkkür edirəm. Naxçıvana toplaşmış Yeni Azərbaycan Partiyasını yaradanlara, bu işin fəal iştirakçılarna və I konfransına seçilmiş İdarə

Heyətinə, Siyasi Şuraya xüsusi təşəkkür edirəm. Çünki onlar bu təşkilat işinin başında durmuşdular və sonrakı dövrdə–mən dövlət işi ilə məşğul olduğuma görə–partiyanın inkişaf etməsində böyük xidmətlər göstərmişdilər. Təşəkkür edirəm.

Öz aqibətini Yeni Azərbaycan Partiyası ilə bağlayanlar səhv etməmişlər. Tarix, keçən illər bunu göstərdi. Yeni Azərbaycan Partiyası sədrinin, Azərbaycan Prezidentinin həyata keçirdiyi daxili və xarici siyasət ilbəlil uğurlar gətirir, Azərbaycan yüksəlir, inkişaf edir. Bu barədə dünən də, bu gün də dediyiniz sözlərə görə, verdiyiniz qiymətə görə təşəkkür edirəm.

Həqiqətən də dərin bir quyuda olan Azərbaycanı oradan çıxarmaq mümkün deyildi. Mümkün deyildi! Bir tərəfdən iqtisadi böhran, ikinci tərəfdən daxildə qanunsuz silahlı dəstələr, cinayətkarlar və s., sabitliyin olmaması, bununla yanaşı Ermənistan silahlı birləşmələrinin Azərbaycan torpaqlarını ardıcıl surətdə işğal etməsi və belə şəraitdə hər bir cinayətkar dəstənin, hər bir cinayətkarın öz şəxsi məqsədləri üçün yeni cinayətlər törətməsi–bunlar hamısı 1993-1994-cü illərin gerçəklikləri idi. Biz bunların qarşısını aldığımızı deyirik.

Ancaq indi, zaman keçəndən sonra, insanlar bu gün rahat yaşadığı halda bəzən tez unudublar ki, 1993-cü ildə, 1994-cü ildə vəziyyət necə idi, indi necədir. Mən təşəkkür edirəm ki, siz unutmur-sunuz və qurultayda bu barədə çox dəyərli sözlər dediniz.

Biz Azərbaycanı böhrandan çıxardıq. 1990-cı ildən 1994-cü ilə qədər Azərbaycanın iqtisadiyyatı dağılma dövrü keçiribdir. Əgər Azərbaycanın son dövr tarixinə nəzər salsaq, bunu təxminən belə qiymətləndirmək olar: 1988-ci ildən Azərbaycanda qeyri-sabitlik hökm sürüb. Dağlıq Qarabağ münaqişəsi, Ermənistan-Azərbaycan münaqişəsi Azərbaycanın həyatını gərginləşdirmiş və o vaxtdan daxili vəziyyət sabitliyini itirmişdi.

1992-1993-cü illərdə isə bu vəziyyət daha gərgin və ağır idi. Həm torpaqların böyük bir qismi işğal olunmuş, həm də Azərbaycanın daxilində parçalama qüvvələri peyda olmuş və Azərbaycan artıq parçalanmışdı.

Demək, sonrakı dövrdə biz bir tərəfdən iqtisadiyyatı normal vəziyyətə gətirməli idik, ikinci tərəfdən isə ictimai-siyasi sabitliyi təmin etməli idik. Eyni zamanda, beynəlxalq aləmdə Azərbaycanın mövqelərini yaratmalı idik. Bunlar hamısı çox böyük enerji və zəka tələb edirdi. Biz bunların hamısına nail olduq.

İctimai-siyasi sabitlik təmin edildi. Ancaq ictimai-siyasi sabitliyi saxlamaq üçün təkə hüquq-mühafizə orqanlarının, yaxud başqa orqanların fəaliyyəti yetərli deyildi. İctimai-siyasi sabitliyi saxlamaq üçün, eyni zamanda, ölkənin iqtisadiyyatında ciddi dəyişikliklər etmək lazım idi, insanların həyatında ciddi dəyişikliklər etmək lazım idi. Biz bunlara da nail olduq.

1990-cı ildən başlayaraq 1994-cü ilə qədər Azərbaycanın iqtisadiyyatı ildə 20-25 faiz tənəzzül edib, aşağı düşmüşdü. 1993-cü ildəki, 1994-cü ildəki vəziyyəti xatırlayın. Çörək almaq mümkün deyildi. İnsanlar çörək almaq üçün nə qədər növbəyə dururdular. Biz taxıl tapa bilmirdik ki, insanları çörəklə təmin edək. O dövrdə bəzi cinayətkar qruplar bu vəziyyətdən istifadə edərək Azərbaycanın malını-dövlətini talan edirdilər. Yaşayış çox ağır idi, insanlar əziyyət çəkirdi. Malların qiyməti bahalaşır, manatın da dəyəri günü-gündən sürətlə aşağı düşürdü.

1995-ci ildə biz iqtisadiyyatdakı tənəzzülün qarşısını aldığımızdan sonrakı illər–1996-cı, 1997-ci, 1998-ci, 1999-cu illər Azərbaycan iqtisadiyyatının inkişaf dövrüdür.

Yəni bu işlər paralel getməli idi. Biz bir tərəfdən qanun-qayda yaratmalı, daxili vəziyyəti sabitləşdirməli idik. Müstəqil, demokratik dövlət kimi Azərbaycanın təsisatlarını yaratmalı idik. Eyni zamanda, Azərbaycanda iqtisadiyyatın bu ağır dövründə müsbət dəyişikliklər edilməsinə nail olmalı və bir çox başqa işlər görməli idik. Biz bunların hamısını görə bildik. 1995-ci ildə ilk Konstitusiyamızın qəbul edilməsi, ilk dəfə demokratik şəraitdə ali qanunvericilik orqanının seçilməsi Azərbaycanın gələcək həyatı üçün ən böyük əsaslardan oldu.

Ondan sonrakı dövr Azərbaycanda qanunçuluğun, demokratiyanın, iqtisadiyyatın inkişaf etdirilməsi və bunların hamısının nəticəsində Azərbaycanda ictimai-siyasi vəziyyətin ilbəlilə sabitləşməsi dövrüdür. Bunlar bugünkü günün reallıqlarıdır.

Məruzədə və çıxışlarda bizim iqtisadi nailiyyətlərimiz haqqında bir çox məlumatlar verildik. Azərbaycanın iqtisadiyyatını 1990-1994-cü ilə qədər olan ağır vəziyyətdən çıxartmaq və bundan sonra onun ardıcıl inkişafını təmin etmək–bu, postsovet məkanında nadir bir haldır. Bizim iqtisadi göstəricilərimiz göz qabağındadır. Bunlar statistikanın məlumatlarıdır və artıq beynəlxalq maliyyə mərkəzləri tərəfindən–Beynəlxalq Valyuta Fondu, Dünya Bankı, Avropa Yenidənqurma və İnkişaf Bankı, Avropa Birliyinin İqtisadi Komissiyası tərəfindən daim nəzarət altındadır. Ona görə bizim göstəricilərimizin hamısı göz qabağındadır.

Bu da ondan ibarətdir ki, ümumi daxili məhsul ilbəlilə artır, sənaye istehsalı, kənd təsərrüfatı istehsalı artır, kapital qoyuluşu artır. Bunların nəticəsində də insanların rifah halı yaxşılaşır. Bunun əsası nədədir? Əsası bizim həyata keçirdiyimiz düzgün, doğru daxili siyasətdədir. Demokratik, hüquqi dövlət quruculuğu və bu prosesin ardıcıl surətdə həyata keçirilməsi, iqtisadiyyatda müxtəlif islahatların aparılması, insanlara sərbəstlik verilməsi, Azərbaycan iqtisadiyyatının dünya iqtisadiyyatı ilə inteqrasiyası, Azərbaycana sərmayənin cəlb olunması – bunlar hamısı böyük, kompleks iqtisadi proseslərdir. Bunları bu qısa müddətdə həyata keçirmək, inanın, asan iş deyildir. Həm də bizim göstəricilərimiz Müstəqil Dövlətlər Birliyi ölkələrinin göstəriciləri içərisində yüksək yerləri tutur.

Ona görə də biz son illərdə əhalinin rifah halının yaxşılaşdırılmasına nail ola bilmişik. Ona görə də maaşları,–burada deyildi,–dəfələrlə artırma bilmişik, pensiyaları artırma bilmişik. Bunlar hamısı həqiqətdir.

Həm siyasi sahədə, həm dövlət quruculuğu sahəsində, həm də iqtisadi sahədə bizim islahatlarımız çox ahəngdar gedir. Bunlar hamısı kompleks şəkildə Azərbaycanın demokratik, hüquqi, dünyəvi dövlət quruculuğu prosesini təşkil edir. Əgər biz iqtisadi islahatları ağıllı, düşüncəli və uzaqgörənliklə aparmasaydıq, bu nailiyyətləri əldə edə bilməzdik.

Məsələn, təsəvvür edin, indi, - mən bu ili götürürəm, - Azərbaycanda əldə olunan ümumi daxili məhsulun 60 faizi özəl sektorun hesabınadır. Bu, islahatların nəticəsidir. Sənayedə 30 faiz özəl sektorun hesabınadır. Kənd təsərrüfatında 98 faiz, ticarətdə 98 faiz, tikintidə təxminən 60-70 faiz, yük daşımalarda təxminən 45-50 faiz özəl sektorun hesabınadır. Demək, bizim iqtisadi islahatlarımız öz konkret nəticələrini verir.

Təbiidir ki, iqtisadiyyatın bir qismi, xüsusən, böyük istehsal müəssisələri, o cümlədən, ağır sənayenin müəssisələri dövlət inhisarındadır. Ancaq o müəssisələr ki, dörd-beş il bundan öncə ağır vəziyyətdə idi, biz onların da daha güclü işləməsinə nail ola bilmişik.

Beləliklə, həm dövlət sektorunda olan sahələrin inkişaf etdirilməsi, yaxşı işləməsi üçün şərait yaradılması, həm də özəl sektorun güclənməsi, sahibkarlığa geniş imkanlar verilməsi, sahibkarlar təbəqəsinin yaranması, özəl sektora böyük imkanlar verilməsi, xarici ticarətin liberallaşdırılması – bütün bunlar hamısı həmin bu nəticələri verir.

Azərbaycana xarici sərmayənin cəlb olunması çox gözəl nəticələr veribdir. Bizi gözü götürməyənlər, yaxud da bizə düşmən gözü ilə baxanlar belə deyirlər ki, bəli, Azərbaycana xarici investisiya gəlir, ancaq bu, təkə neft sektorunadır. Amma həqiqət bundan ibarət deyildir. Son dörd ildə Azərbaycana 5 milyard Amerika dolları həcmində vəsait, sərmayə qoyulubdur. Bunun yarısı neft sektoruna, yarısı isə başqa sektorlara qoyulubdur. Bu il isə qoyulan təxminən 1 milyard 600 milyon dollar investisiyanın 60 faizi qeyri-neft sektoruna, 40 faizi neft sektorunadır.

Bunlar real göstəricilərdir, statistikadır. Kiçik bir ölkəyə dörd il içərisində 5 milyard dollar həcmində investisiyanın gəlməsi, iqtisadiyyatın inkişaf etməsi bu gun üçün, gələcək üçün nə qədər böyük imkanlar yaradır. Bu, nə qədər yeni iş yerləri açır, nə qədər insanların işləməsi və yüksək əmək haqqı alması üçün şərait yaradır. Budur bizim iqtisadi göstəricilərimiz, budur bizim islahatlarımızın nəticəsi!

Bu minvalla biz bundan da yaxşı irəliyə gedirik və gedəcəyik. Əmin ola bilərsiniz ki, bizim iqtisadi siyasətimiz bundan sonra daha çox uğurlar görəcək, Azərbaycan xalqının rifah halı günü-gündən yaxşılaşacaqdır. Bizim imkanımız olacaqdır ki, hər il məşğullar artsın, insanların gəlirləri artsın və Azərbaycan xalqı firavan yaşasın.

Azərbaycanın çox düşünülmüş və tarazlı xarici siyasəti var. Məhz bu siyasətin nəticəsində Azərbaycan qısa bir zamanda, demək olar, beş il içərisində dünya miqyasında, dünya birliyində özünə layiq yer tutdu və böyük hörmət qazandı. Azərbaycan artıq dünya miqyasında tanınmış və inkişaf etmiş bir ölkə kimi görünür. Azərbaycana maraq artır, Azərbaycanla daha da çox hesablaşılır. Azərbaycanın coğrafi-strateji vəziyyəti, Azərbaycanda görülən işlərin nəticəsi, ölkəmizin təbii sərvətləri, həyata keçirdiyimiz böyük layihələr - həm neft layihələri, həm də boru kəmərləri layihələri - bunlar hamısı Azərbaycana diqqət və münasibəti tamamilə dəyişdiribdir.

Belə bir şəraitdə, təbiidir ki, bizim qarşımızda duran ən əsas vəzifə Ermənistan-Azərbaycan münaqişəsini, Dağlıq Qarabağ problemini həll etməkdir. Çox təşəkkür edirəm ki, siz Azərbaycan Prezidentinin, Azərbaycan dövlətinin apardığı həm daxili siyasəti, həm xarici siyasəti dəstəkləyir və bunu yüksək qiymətləndirirsiniz. Məhz sizin dəstəyinizə, xalqın dəstəyinə və etibarına arxalanaraq, Azərbaycan Prezidenti kimi mən belə cəsarətli addımlar atıram və cəsarətli siyasət həyata keçirirəm.

Mən sizə təşəkkür edirəm ki, 1994-cü ildə əməkdaş əldə olunması barədə bizim qərarımızı dəstəkləyirsiniz. Amma təkə siz - Yeni Azərbaycan Partiyasının üzvləri yox, Azərbaycan Respublikasının, ölkəmizin əhalisinin əksəriyyəti, bəlkə də hamısı bunu dəstəkləyir. Bu, bizim böyük nailiyyətimizdir. Ancaq, eyni zamanda, bu müddətdə məsələni tam həll etmək mümkün olmadığına görə, təbiidir ki, biz öz üzərimizdə olan məsuliyyəti hələ tamamilə yerinə yetirə bilməmişik.

Amma bilin və bütün xalqımız, bütün ölkəmiz bilsin - bu, heç də asan məsələ deyildir. Bunun səbəbləri məlumdur. Ancaq bunlara baxmayaraq, biz bunu həll edəcəyik. Bilirsiniz ki, mən təkə Ermənistan-Azərbaycan münaqişəsinin həll olunması üçün yox, bütün Qafqazda sülhün,

əmin-amanlığın yaranması sahəsində də təşəbbüslərdə bulunmuşam. Xüsusən Cənubi Qafqazda təhlükəsizliyin və əməkdaşlığın təmin olunması üçün ATƏT-in İstanbul sammitində təklif irəli sürmüşəm. O təkliflə mən ATƏT-in üzvlərini dəvət etmişəm. Həm Avropa Birliyini dəvət etmişəm, həm dünyanın böyük dövlətlərini, ATƏT-in Minsk qrupunun həmsədrləri olan Amerika Birləşmiş Ştatları, Rusiya və Fransanı dəvət etmişəm, bu işdə marağı olan başqa ölkələri dəvət etmişəm ki, hamımız birlikdə birləşib Cənubi Qafqazda təhlükəsizliyin təmin olunması və əməkdaşlığın inkişafı üçün pakt təsis edək. Bu, mümkündür. Amma bunu həyata keçirmək üçün Ermənistan-Azərbaycan münaqişəsi həll olunmalı, Azərbaycanın Ermənistan tərəfindən işğal edilmiş torpaqları azad olunmalı, qaçqınlar öz yerlərinə qayıtmalı və Ermənistanla Azərbaycan arasında sülh yaranmalıdır.

Təbiidir ki, bunlar hamısı bir ildə ola bilməz. Amma əgər bunlar haqqında qərar qəbul olunsay, bu barədə lazımı müqavilələr imzalandı, şübhəsiz ki, onda mənim müraciət etdiyim çox dövlətlər təhlükəsizlik və əməkdaşlıq paktının yaranmasında iştirak etməyə çalışacaqlar.

Bizim bölgədə qonşu dövlətlərlə bu barədə əlaqələrimiz həmişə sıx olmalıdır və biz bu siyasəti aparırıq. Bu dövlətlər Rusiyadır, Türkiyədir, Gürcüstandır, İrandır. İran böyük dövlətdir. Qafqazdakı problemlərin həll olunmasında İran kənarda qala bilməz. Ona görə də mən bu gün bəyan edirəm ki, təhlükəsizliyin və əməkdaşlığın təmin olunmasında, təbiidir ki, İran da öz töhfəsini verməlidir, öz təşəbbüsünü irəli sürməlidir. Yalnız beləliklə Qafqaz ölkələri və Qafqazı əhatə edən ölkələr, Qafqaza maraq göstərən Avropa ölkələri, ATƏT üzvləri, Amerika Birləşmiş Ştatları - hamısı birlikdə Qafqazda bunu edə bilər.

Bu, mütləq lazımdır. Çünki görürsünüz ki, Qafqaz indi dünyanın ən gərgin bir regionuna çevrilibdir. Təsəvvür edin, əgər ümumdünya miqyasında götürsəniz, Qafqazda olan münaqişələr heç bir yerdə yoxdur: birinci münaqişə olan Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsi,

Gürcüstanda Abxaziya, Osetiya münaqişələri, Şimali Qafqazda Çeçenistan münaqişəsi, İnquşeti-yada, Şimali Osetiyada və başqa yerlərdə müəyyən problemlər, ümumiyyətlə, Şimali Qafqazda sabitliyin yaranması problemi. Görün, dünyanın kiçik bir bölgəsində nə qədər ağır münaqişələr baş veribdir. Buna görə də Qafqaz həm dünyanın diqqət mərkəzindədir, dünyanın böyük ölkələrinin diqqətini cəlb edir, həm də Qafqazda əmin-amanlıq, sülh yaratmaq üçün böyük dövlətlərin və Qafqazı əhatə edən dövlətlərin hamısı öz səylərini göstərməlidir.

Mən sizə bəyan edirəm ki, Azərbaycan dövləti bu sahədə bundan sonra da öz təşəbbüslərini irəli sürəcək, nəinki Cənubi Qafqazda, bütün Qafqaz regionunda sülhün, əmin-amanlığın əldə olunmasına biz öz töhfələrimizi verəcəyik.

Bilirsiniz ki, Ermənistan-Azərbaycan münaqişəsinin həll etmək üçün mən bu il də bir çox tədbirlər görmüşəm, bir çox görüşlər keçirmişəm. Bunların içərisində Ermənistan prezidenti ilə mənim təkbətək, birbaşa görüşlərim olubdur. Onu deyə bilərəm ki, bu görüşlər nəticəsində biz sülhə yaxınlaşa, sülhə gedə bilirik. Ancaq biz reallığı dərk etməliyik və reallığı dərk edərək hər iki tərəf müəyyən kompromislərə getməlidir. Əgər bu, mümkün olmasa, məsələni həll etmək çox çətin, ağır olacaqdır.

Ancaq təəssüflər olsun ki, bu problemləri dərinədən bilməyən, bəlkə heç problemlərin həll olunmasını istəməyən adamlar, bəzən müxalifətdə duran ayrı-ayrı siyasi qüvvələr, partiyalar məsələnin həll olunmasına yox, indi məsələnin həlli prosesində atılan addımlardan öz məqsədləri üçün istifadə etməyə çalışırlar: “Dağlıq Qarabağa yürüş”, “Dağlıq Qarabağ hərəkatı”. Bunun üçün müxalifət partiyaları yığışdılar, toplaşdılar. Motodromda bir mitinq keçirdilər, onunla da özlərinin sosial dayaqlarının nəyə qabil olduğunu göstərdilər.

Ataşkəs rejimi yaranandan indiyə qədər heç bir müxalifət partiyası, heç bir müxalifət hərəkatı, qüvvəsi bu problemin həll olunması üçün ağıllı, konkret, real bir təklif verməyibdir. Əgər həmin o Motodromda keçirilən mitinqdə çox bəsit şəkildə yazılmış qətnamədə göstərilirsə ki, Dağlıq Qarabağa ancaq mədəni muxtariyyət verilə bilər - bu, gülüşdən savayı başqa bir şey doğura bilməz. İnsanları bununla aldatmaq mümkün deyildir. Əgər 1988-ci ildə Dağlıq Qarabağda yaşayan ermənilər və onların havadarları olan Ermənistan millətçiləri, dünyanın başqa yerlərində olan millətçilər Moskvanın dəstəyi ilə, öz əllərində olan vilayət muxtariyyəti ilə qane olmurdularsa, ona görə Azərbaycan hakimiyyətindən imtina etdilsə və qısa bir zamanda Azərbaycanın tərkibindən faktiki olaraq çıxdırsa, 1989-cu ilin yanvar ayında Dağlıq Qarabağın idarə edilməsi üçün Moskvanın yaratdığı Xüsusi İdarənin təşkili ilə əlaqədar Dağlıq Qarabağ Azərbaycanın tərkibindən faktiki olaraq çıxdısa, indi hansı mədəni muxtariyyətdən danışmaq olar?

Xatırlayıram, 1991-ci ilin əvvəlində - fevral ayında mən ilk dəfə gəlib Ali Sovetin sessiyasında çıxış edərkən ürəyim yanırdı. Ancaq təəssüf ki, o vaxt mənim çıxışımı anlamaq əvəzinə, mənə qarşı cürbəcür təzyiqlər, böhtanlar, təhqirlər gördüm. Mən o vaxt nə dedim? Mən dedim ki, Dağlıq Qarabağ tamamilə əldən gedib, Dağlıq Qarabağ artıq Azərbaycanın deyil və Dağlıq Qarabağ haqqında Azərbaycan dövlətinin konsepsiyası, siyasəti yoxdur. Bütün işlər parakəndə görülür. Kim haradasa bir tufəng ata bilirsə, atır, kim haradasa nə edə bilirsə, edir. Siyasət yoxdur.

Belə də oldu. 1988-ci ildən başlayaraq konkret, real bir konsepsiya olmadığına görə, konkret siyasət olmadığına görə, hamı birləşib bu məsələni həll etmək yollarını birlikdə axtarıb tapa bilmədiklərinə görə Azərbaycan belə ağır vəziyyətə düşdü. Nəinki Dağlıq Qarabağ əldən getdi, Azərbaycanın Dağlıq Qarabağ ətrafında olan yeddi rayonu, sırf azərbaycanlılar yaşayan rayonları da işğal edildi. Bax, nəticə bundan ibarətdir. Bunda günahkar çoxdur. Həm o hakimiyyət - 1988-ci ildə Azərbaycanda olan hakimiyyət, həm ondan sonrakı hakimiyyət - 1990-cı ilin Yanvar faciəsində tökülən qanlar üzərində hakimiyyətə gəlmiş qüvvələr, həm də ondan sonra hakimiyyəti əlinə keçirmiş Xalq cəbhəsi, Müsavat - hamısı günahkardır. Hamısı günahkardır.

Bütün bu günahlar nəticəsində əldən verilmiş mövqeləri bir gündə, bir ayda, bir ildə bərpa etmək mümkün deyildi. Bəziləri deyirlər: 1993-cü ildə Heydər Əliyev gəldi, bəs, niyə bir şey

etmədi? Heydər Əliyev sehirli çubuq deyil, Heydər Əliyev insandır. Bəli, böyük siyasətçidir, onun böyük siyasəti var. Ancaq bu cür ağır vəziyyətə düşmüş məsələni bir gündə həll etmək mümkün idi mi? Mümkün deyildi.

Biz bu məsələni həll etməyə doğru gedirik. Bunun üçün müəyyən kompromislər olmalıdır. Nə olacaq, nə olmayacaq - mən bunu indidən deyə bilmərəm. Çünki bu, hər iki tərəfdən asılıdır - həm Azərbaycan tərəfindən, həm də Ermənistan tərəfindən. Ancaq mən inanıram ki, biz bu məsələni sülh yolu ilə həll edəcəyik. İnanıram ki, işğal edilmiş torpaqlar azad olunacaq, çadırlarda ağır şəraitdə yaşayan soydaşlarımız öz yerinə-yurduna, obasına, evinə qayıdacaqlar.

Siz həm məruzədə, həm də çıxışlarda dövlətin, hökumətin, iqtidarın işləri haqqında çox danışdığınıza görə mən də çıxışımın çox hissəsini buna həsr etdim. Təbiidir ki, Yeni Azərbaycan Partiyasının əməli işi, siyasəti - mən bunu əvvəl dedim, bir də deyirəm - bugünkü Azərbaycan iqtidarının işi ilə birbaşa bağlıdır, vəhdət təşkil edir. Ona görə də təbiidir ki, biz bu barədə çox danışırıq.

Ancaq partiyanın konkret işlərinə gəldikdə, hesab edirəm ki, Yeni Azərbaycan Partiyası ötən yeddi ildə böyüyüb, inkişaf edib, genişlənidir. Dünən, bu gün burada səslənən fikirlərin hamısına şərik çıxaraq deyirəm ki, Yeni Azərbaycan Partiyası Azərbaycanın həyatında ən güclü, ən böyük intellektual səviyyəyə malik, ən böyük hörmətə malik olan siyasi partiyadır. Yeni Azərbaycan Partiyası Azərbaycanın bu gününün partiyasıdır, XXI əsrin partiyasıdır, üçüncü minilliyin partiyasıdır. Yeni Azərbaycan Partiyası qurultayının bu qədər məzmunlu, mənalı, mütəşəkkil və nikbin əhvali-ruhiyyədə keçməsi partiyanın cəmiyyətimizdə hörmətini daha da yüksəklərə qaldırır və qaldıracaqdır, Yeni Azərbaycan Partiyasının ətrafında Azərbaycanın daha da çox vətəndaşları toplaşacaqdır.

Bu gün nailiyyətlərdən çox danışıldı, ancaq işimizdə olan qüsurlardan, nöqsanlardan çox az danışıldı. Mən dünən də, bu gün də bunu müşahidə edərkən ziddiyyətli fikirdə idim. Bəlkə də olmamalı idi. Ancaq, eyni zamanda, sonra hamısını ölçüb-biçib bu fikrə gəldim ki, partiyanın birinci qurultayıdır. Yeddi il ötüb, partiya böyük bir həyat yolu keçibdir və ağır dövr yaşayıbdır. Ona görə də partiyanın qurultayının məhz bu əhvali-ruhiyyədə, bu məzmununda, mənadı keçməsi məqsədəuyğundur. Hesab edirəm ki, eyni zamanda, partiya öz işində olan nöqsanları, çatışmazlıqları, qüsurları da yaxşı dərk edir, bu barədə məruzədə və çıxışlarda deyildi. Ən təhlükəlisi odur ki, Yeni Azərbaycan Partiyasına əqidəsi olmayan adamlar qatılmasın. Ötən dövr bu barədə bir çox nümunələr verdi. Ancaq bunu da dramatikləşdirmək lazım deyildir. Bu, təbii prosesdir. Cəmiyyətdə konyunktur məqsədlər güdən insanlar həmişə olubdur. Hər bir partiyada hər bir yerdə olubdur - bundan xilas olmaq mümkün deyildir. Ona görə də kim Yeni Azərbaycan Partiyasına hansısa şəxsi məqsəd, təmənnə, hansısa konyunktur məqsədlər üçün gəlmişdisə, onlar partiyadan kənarlaşdırlar. Əgər bu gün belələri varsa, mən güman edirəm, dərk etməlidirlər ki, onların yolu partiyanın yolu ilə düz gəlmir. Partiyada əqidə adamları olmalıdır. Partiyaya xidmət etmək, millətə xidmət etmək, müstəqil Azərbaycan dövlətinə xidmət etmək deməkdir. Ona görə də partiyamız məhz bu cür əqidəli insanlarla böyüməli, inkişaf etməli və genişlənməlidir.

Partiyamız indi iqtidar partiyası olduğuna görə, təbiidir ki, partiya üzvlərinin imtiyazları da olmalıdır. Bu imtiyazlar nədən ibarət olmalıdır? Dövlətimizi, hökumətimizi, iqtisadiyyatımızı, həyatımızın bütün sahələrini istədiyimiz kimi inkişaf etdirmək üçün bizə müasir tələblərə cavab verən kadrlar lazımdır. Bu kadrlar Yeni Azərbaycan Partiyasının içərisində var, çoxdur. Amma, eyni zamanda, Yeni Azərbaycan Partiyasından kənar da çoxdur. Ona görə siz gərək məni düzgün başa düşəsiniz. Mən Yeni Azərbaycan Partiyasının Sədri olaraq Azərbaycanın Prezidentiyəm. Azərbaycanın həyatının, iqtisadiyyatının, siyasi qurumların və başqa sahələrinin - yəni mən icra orqanlarını deyirəm - işini daha da yaxşı təşkil etmək üçün mən yalnız Yeni Azərbaycan Partiyasından kadrları götürə bilmərəm. Mən Azərbaycan xalqının Prezidentiyəm, Azərbaycan vətəndaşlarının Prezidentiyəm. Ona görə də mənim üçün hər bir Azərbaycan vətəndaşı eyni qiymət kəsb edir. Mən Azərbaycanın hər bir vətəndaşının təminatçısıyam və Azərbaycan xalqına,

hər bir vətəndaşa xidmət edən Prezidentəm.

Bunu deyərək bildirmək istəyirəm ki, Yeni Azərbaycan Partiyasının üzvləri içərisindən dəyərli kadrlar yetişdirilməlidir, inkişaf etdirilməlidir, hakimiyyətin müxtəlif sahələrində, iqtisadiyyatda və başqa orqanlarda özlərinə yer tapmalıdır və fəaliyyət göstərməlidir. Ancaq onlar keyfiyyətə buna cavab verən adamlar olmalıdırlar, peşəkar adamlar olmalıdırlar, yaxud da bu işi tezliklə qavraya bilən adamlar olmalıdırlar. Amma bunlarla bərabər, Azərbaycan vətəndaşlarının bütün təbəqələri Azərbaycanın həyatının bütün sahələrində iştirak edirlər, iştirak edəcəklər və mən Azərbaycan Prezidenti kimi Azərbaycan vətəndaşlarının hər birinə eyni gözlə baxıram və bundan sonra da eyni gözlə baxacağam.

Yeni Azərbaycan Partiyasının üzvlərindən kadrların yetişməsi və məsul vəzifələrə çəkilməsi həm yeni Azərbaycan Partiyasının təşkilatlarının üzərinə düşən vəzifədir, həm İdarə Heyətinin üzərinə düşən vəzifədir, həm də mənim üzərimə düşən vəzifədir. Gəlin danışaq ki, biz hamımız bundan sonra bu vəzifəmizi yerinə yetirməyə daha da diqqətli olacağıq.

Burada çıxışlarda, məruzələrdə qeyd edildi ki, Yeni Azərbaycan Partiyasında gənclərə daha da çox imkan vermək lazımdır. Bu fikri mən keçən görüşlərimizdə də demişəm, bu gün də deyirəm. Bu, təbii prosesdir. Mən artıq bəyan etdim ki, Yeni Azərbaycan Partiyası XXI əsrin və üçüncü minilliyin partiyasıdır. Buna görə də bizim gərək gənc kadrlarımız üzə çıxsın, özlərini müxtəlif sahələrdə sınaqdan keçirsin, təcrübə toplasın və XXI əsrdə onlar bizim gördüyümüz işlərin, yaratdığımız bu

bünövrənin, təməlin üzərində qalxan, ucalan və böyük bir dövlətə çevrilən Azərbaycanı irəliyə aparsınlar.

Partiya üzvlərinin 29 faizi gənclərdir. Hesab edirəm, bu, azdır. Bu rəqəm belədir ona görə yox ki, gənclər Yeni Azərbaycan Partiyasına az maraq göstərirlər. Gənclərin içərisində Yeni Azərbaycan Partiyasına sədaqətli insanlar çoxdur. Bu rəqəmin 29 faiz olması, yaxın ki, yerli partiya təşkilatlarının işlərində olan nöqsanların, qüsurların, o cümlədən, İdarə Heyətinin işində olan nöqsanların, qüsurların nəticəsidir. Ona görə də bizim bu qurultayımızın gələcək üçün proqramında əsas məsələlərdən biri Yeni Azərbaycan Partiyasında gənclərin sayını artırmaq, Yeni Azərbaycan Partiyasında gənclərə daha da çox imkanlar vermək, onlara özlərini göstərmək, öz istedadlarını nümayiş etdirmək üçün şərait yaratmaq və Yeni Azərbaycan Partiyasının tərkibini gəncləşdirməkdən ibarətdir.

Bu, heç də Yeni Azərbaycan Partiyasının veteranlarına, necə deyərlər, biganəlik, yaxud da ki, ayrı-seçkilik deyildir. Yeni Azərbaycan Partiyasının veteranları, bizim alimlərimiz, çox yüksək səviyyəli ziyalılarımız Yeni Azərbaycan Partiyasının qızıl fondudur. Amma onlar öz biliklərini, öz təcrübələrini, partiyağa olan sədaqətlərini gənclərə daha da tezliklə çatdırmalıdırlar. Gəncləri öz arxaları ilə daha da sürətlə aparmalıdırlar, gənclərə öz istedadlarını göstərmək üçün imkanlar verməlidirlər. Beləliklə, biz həm partiyanın yaşlı nəslinə, veteranlarına daha da çox imkanlar yaradaçağıq, eyni zamanda, partiyanın gəncləşməsini təmin edəcəyik. Mən bunu partiyanın qarşısında əsas vəzifə kimi qoyuram.

Partiyanın Proqramı və Nizamnaməsi dərc edilibdir, siz tanış olmusunuz. İndi yaxın müzakirə olunacaqdır. Mən məmnunam ki, 1992-ci ildə çox ağır şəraitdə Naxçıvanda bizim yazdığımız və qəbul etdiyimiz Proqram bu gün də öz aktuallığını saxlayıbdir. Demək, biz o vaxt nə qədər uzaqgörənlik etmişik, ölkəmizdə olan vəziyyəti nə qədər düzgün qiymətləndirmişik və partiya-

mızın gələcək yolunu, istiqamətini nə qədər düzgün müəyyən etmişik.

Təbiidir ki, yeddi ildən sonra bu Proqram təkmilləşməlidir, genişlənməlidir. Ancaq onun əsasını, özəyini təşkil edən bizim 1992-ci ildə qəbul etdiyimiz Proqramdır. Mən bununla fəxr edirəm və Proqramın qəbul olunmasında iştirak etmiş insanların hamısı fəxr etməyə qadirdirlər, layiqdirlər.

Əziz dostlar!

Bizim qurultayımız çox vaxt aldı. Ancaq mən düşünürəm ki, yeddi ildən bir qurultay keçirərkən, təbiidir ki, biz gərək vaxta qənaət etməyək. Bu zalda, bu salonda, şübhəsiz, çox adamlar var ki, ürəklərində olan səmimi sözlərini, hissiyyatlarını qurultayda bildirmək istəyirdilər. Təbiidir ki, bu, mümkün deyildir. Amma mən salonda olan əhvali-ruhiyyəni, qurultayın gedişini və sizin nitqlərinizi, sizin hərənizin və yerində olan münasibətini müşahidə edərək, görürəm ki, həqiqətən, bizim Yeni Azərbaycan Partiyası çox yüksək səviyyəli partiya və həqiqətən bizim belə möhtəşəm qurultay keçirməyə əsasımız vardır.

Biz 1992-ci ilin şaxtalı bir günündə, elektrik enerjisinin olmadığı bir halda, Naxçıvan Dövlət Teatrının binasında paltoda və papaqda oturaraq ilk konfransımızı keçirdik. Doğrudur, mən papaqda deyildim. Təbiətim belədir ki, mən soyuq havada papaqdan istifadə etmirəm. Amma burada oturanların əksəriyyəti papaqda idilər. Üşüyürdük, əlimizi-ələmizə sürtürdük. Amma iradəmiz yüksək idi, iradəmiz güclü idi və gələcəyə çox nikbinliklə baxırdıq. Budur, yeddi ildən sonra Yeni Azərbaycan Partiyası Azərbaycanın ən möhtəşəm sarayında öz qurultayını keçirir.

Siz bilirsiniz ki, 1970-1972-ci illərdə, cəmiyi iki il müddətində Azərbaycanın bu Respublika sarayı mənim təşəbbüsüm, şəxsi himayəm və bilavasitə iştirakım nəticəsində tikilibdir. O vaxt mən hər gün bu tikintiyə gəlirdim və bunun məhz 1972-ci ildə qurtarmasına çalışırdım. Məmnunam ki, Azərbaycanda gördüyüm çox işlərlə bərabər, ucaltığım böyük binalar, zavodlar, fabriklərlə bərabər Azərbaycanın bu günü və gələcəyi üçün belə bir möhtəşəm saray da yarada bildim. Bu sarayda çox qurultaylar keçib, konfranslar keçib, mərasimlər keçib, yubileylər, şənliklər keçibdir. Mən bunların bir çoxunun iştirakçısı olmuşam. Doğrudur, mən Azərbaycandan təcrid olanda bu sarayın yanından keçməyə də mənə imkan vermirdilər. Ancaq ədalət öz yerini gəldi tutdu.

Məni sevindirən budur ki, dediyim o ağır şəraitdə Naxçıvanda bizim keçirdiyimiz konfrans partiyanın bu qədər böyük inkişaf yolunu təmin etdi və partiya bu gün belə gözəl, möhtəşəm sarayda iki gündür öz qurultayını keçirir.

Mən sizinlə bərabər fəxr edirəm ki, Yeni Azərbaycan Partiyasının üzvüyəm və Yeni Azərbaycan Partiyasının Sədriyəm. Sirus Təbrizli dedi ki, Heydər Əliyev vaxtilə sovet dövlətinin başında duran adamlardan biri idi və bir zaman Sovet İttifaqının başçısı vəfat edəndən sonra Heydər Əliyev Sovet İttifaqının başçısı ola bilərdi.

Bəli, Sirus Təbrizlinin sözləri həqiqətdir. O, bunu havadan götürməyibdir. O vaxt bir dəfə yox, iki dəfə - çünki o vaxt dalbadal hər il Sovet İttifaqının başçıları vəfat edirdilər: 1982-ci ildə Brejnev, 1983-cü ildə Andropov, 1984-cü ildə Çernenko. Həmin o zamanlar həqiqətən mənim - Heydər Əliyevin də belə bir vəzifə tutmaq ehtimalı var idi və bunu istəyənlər də çox idi. Ancaq hörmətli Sirus Təbrizli, heç heyfəsilənmə ki, bu olmayıbdir. Mən heç vaxt heyfəsilənməmişəm. Amma onunla fəxr edirəm ki, tarixdə mən Azərbaycanın adını bir təbəqə yüksəklərə qaldırmışam.

Rusiya imperiyası böyük tarixə malik olan bir imperiyadır. O, devriləndən sonra Sovet hökuməti - onu biz sovet imperiyası da adlandırırdıq - yarandı. Bu, dünyanın XX əsrdə super dövlətlərindən biri idi. Tarixdə heç vaxt azərbaycanlı, müsəlman nə rus imperiyasında, nə də sovet imperiyasında yüksək vəzifə tutmağa layiq görülməmişdir. Çünki azərbaycanlılara, müsəlmanlara o ölkədə dördüncü, beşinci təbəqə kimi baxırdılar.

Xatirimdədir, vaxtilə Azərbaycana 22 il rəhbərlik etmiş Mircəfər Bağirovun Stalinlə də çox yaxın əlaqələri var idi və vaxtilə Siyasi Büronun bir çox üzvləri ilə sıx əməkdaşlıq etmişdi. Müharibə vaxtı da Azərbaycan nefti, şübhəsiz ki, II Dünya müharibəsində Sovet İttifaqının

qələbəsinə həlledici rol oynamışdı. O illərdə də bu adam, sonra cinayətkar kimi günahlandırılsa da, Azərbaycanın başında olmuşdu. 1952-ci ildə XIX partiya qurultayında - mənim xatirimdədir, hamısı gözümün qabağındadır - Azərbaycan çox gözləyirdi ki, o heç olmasa Siyasi Büronun üzvlüyünə namizəd seçiləcəkdir. Ancaq qurultay qurtardı, bu, olmadı və Azərbaycanda da böyük narahatlıq oldu ki, niyə bizim xalqımıza qiymət vermirlər.

Partiyanın ideologiyasından asılı olmayaraq, dövlətin quruluşundan, ideologiyasından asılı olmayaraq Sovet hökuməti dünyada yaranmış hakimiyyətlərdən, super dövlətlərdən biri kimi tarixdə qalacaqdır. Mən azərbaycanlı olaraq, müsəlman olaraq o hökumətin başında olmağa layiq görüldüyümə görə də və Azərbaycan xalqını Kremldə təmsil etdiyimə görə də həmişə fəxr etmişəm, bu gün də fəxr edirəm.

Ancaq yenə də Sirus Təbrizliyə müraciət edirəm. Mən o vaxt bunu, yəni o hökumətin başında olmağımı arzu etmirdim. Arzu edənlər çox idi. Mənim arzum ancaq və ancaq öz xalqıma xidmət etməkdən ibarət olmuşdur və qəlbim həmişə bununla yaşamışdır. Ona görə də əgər indi Sirus Təbrizli hirsələnirsə ki, bu olsaydı yaxşı olardı, ya bu yaxşıdır, - mən deyirəm ki, mən müstəqil Azərbaycana rəhbərlik etməyi, onun Prezidenti olmağı dünyada heç bir şeylə dəyişə bilmərəm.

Siz bilirsiniz ki, mən 1970-1980-ci illərdə də Azərbaycana rəhbərlik etmişəm, xalqa sədaqətlə xidmət etmişəm. O vaxt ağır problemlər yox idi. O vaxt insanlar rahat yaşayırdı. O vaxt indiki problemlər yox idi. Ancaq mən bu gün Azərbaycan xalqının etimadını qazanaraq Prezident seçilməyimi və müstəqil Azərbaycana bu ağır dövrdə Prezidentlik etməyimi bütün o dövrlərin hamısından şərəfli, hamısından qiymətli hesab edirəm. Ona görə ki, mənim xalqım - Azərbaycan xalqı indi azaddır. İndi müstəqil Azərbaycan var, heç kəsdən asılı olmayan, müstəqil yaşayan dövləti vardır. İndi biz xalqımızın tarixi ənənələrini, tarixi köklərini heç kəsdən qorxmayaq, heç kəsdən çəkinməyərək qaldıraraq göstəririk və xalqımızın böyük sərvəti kimi dünyaya nümayiş etdiririk.

Xalqımız bu müstəqillik yolunda daha da böyük nailiyyətlər əldə edəcəkdir. Çünki azad xalq öz imkanlarının hamısından səmərəli istifadə edə bilir. Xalqımız azaddır. Bütün bu çətinliklərin hamısı keçib gedəcəkdir. Azərbaycan bir müstəqil dövlət kimi möhkəmlənəcəkdir. Azərbaycanın böyük iqtisadi gələcəyi artıq göz qabağındadır. Azərbaycanda demokratiya qələbə çalacaqdır. Azərbaycan demokratik, hüquqi dövlət kimi dünya birliyində həmişə yaşayacaqdır. Belə bir zamanda, belə bir dövrdə Azərbaycanın gələcəyi üçün imkanlar yaratmaqdan ötrü Azərbaycanın dövlətinə başçılıq etmək, Azərbaycanın Prezidenti olmaq mənim üçün ən böyük şərəfdir. Əmin ola bilərsiniz ki, mən bunu yüksək qiymətləndirirəm. Təkcə sizə yox, bütün Azərbaycan xalqına bəyan edirəm ki, mən bundan sonra da bütün enerjimi, bütün gücümü, biliyimi, zəkamı Azərbaycan xalqına sədaqətlə xidmət etmək üçün istifadə edəcəyəm və əlimdən gələni edəcəyəm ki, Azərbaycan daim müstəqil olsun, Azərbaycan xalqı azad olsun, Azərbaycan xalqı inkişaf etsin.

Yaşasın müstəqil Azərbaycan!

Yaşasın Yeni Azərbaycan Partiyası!

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Yeni Azərbaycan Partiyasının Sədri Heydər Əliyevin Yeni Azərbaycan Partiyasının I Qurultayında Yekun Nitqi

21 dekabr 1999-cu il

–Hörmətli qurultay nümayəndələri!

Xanımlar və cənablar!

Hörmətli qonaqlar!

Bizim qurultayın işi sona çatır və son mərhələdə qurultay öz təşkilati məsələlərini həll edibdir.

Ən əvvəl, istəyirəm qurultayın yenidən etimad göstərərək mənə Yeni Azərbaycan Partiyasının Sədri seçməsi münasibətilə sizə təşəkkürümü və minnətdarlığımı bildirim.

Əgər biz Yeni Azərbaycan Partiyasını ağır vəziyyətdə yaratdığımız zaman mən bu vəzifəni üzərimə götürmüşəmsə, indi yeddi il ötəndən, partiyamız böyüyəndən, güclənəndən sonra, təbiidir ki, mən bu vəzifəni bundan sonra da daşımalıyam.

Əmin ola bilərsiniz ki, mən Azərbaycan xalqına, müstəqil Azərbaycana, ölkəmizə indiyə qədər sədaqətlə xidmət etdiyim kimi, Yeni Azərbaycan Partiyasının yarandığı gündən indiyə qədər Yeni Azərbaycan Partiyasını qəlbimdə saxladığım kimi, Yeni Azərbaycan Partiyasına bundan sonra da sədaqətlə rəhbərlik edəcəyəm.

Qurultay nümayəndələri Siyasi Şurasının üzvlərini seçdilər. Onlar sizə məlumdur, siz seçdiniz. Sonra isə Siyasi Şura üzvlərinin iclası keçirildi. Həmin iclası mən aparırdım. Biz orada İdarə Heyətini, partiyanın sədr müavinlərini və başqa vəzifələrə adamlar seçdik. Ona görə də sizi, birinci növbədə, idarə heyətinin seçilmiş tərkibi ilə tanış etmək, yəni sizə təqdim etmək istəyirəm.

(YAP İdarə Heyətinin tərkibi oxundu)

Bu, Siyasi Şuranın seçdiyi İdarə Heyətidir. Mən hesab edirəm ki, bu tərkibdə İdarə Heyəti üzərinə düşən vəzifələri bundan sonra uğurla həyata keçirə biləcəkdir.

Partiyanın sədr müavinlərini Siyasi Şuraya təqdim etdik və seçdik, ona görə mən elan etmək istəyirəm. Partiyanın sədr müavinləri Mürtuz Ələsgərov, Əli Nağıyev, Rəfael Allahverdiyev, Sirus Təbrizli, İlham Əliyev seçildilər.

Mən partiyada varislik prinsipinin saxlanılmasının tərəfdarıyam. Görürsünüz, ona görə İdarə Heyətində 1992-ci ildə seçilmiş adamların tam əksəriyyəti var və 1992-ci ildə seçilmiş sədr və sədrin müavinlərinin hamısı bu gün mənim təklifimlə seçiliblər, gənclərin rəhbərlikdə təmsil olunması üçün İlham Əliyev də seçilibdir.

Qurultaydan sonra partiyanın işinin yeni mərhələsi başlayır. Düz iki gün keçən qurultayda hamımız aydınca gördük ki, Yeni Azərbaycan Partiyası böyüyüb, inkişaf edib, genişlənib, sayca artıb, tərkibcə, keyfiyyətcə yüksəlib. Yeni Azərbaycan partiyasının üzərinə artıq daha da çox vəzifələr düşübdir. Ona görə də, Yeni Azərbaycan Partiyasının işini, təbiidir ki, Siyasi Şura, İdarə Heyəti təşkil etməlidir, aparmalıdır. Həm Siyasi Şura, həm də İdarə Heyəti qəbul etdiyimiz nizamnamə əsasında fəaliyyət göstərməlidir. Çalışmaq lazımdır ki, nizamnaməyə riayət edilsin və nizamnamə

heç vaxt pozulmasın.

Ancaq, eyni zamanda, yeni mərhələdə partiya həm böyüdüyinə, həm də genişləndiyinə, sayının artdığına, yerli təşkilatlar gücləndiyinə görə partiyanın əməli işini daha da gücləndirmək lazımdır. Ona görə də mənim təklifim nizamnamədə öz əksini tapıbdir, qəbul edilibdir ki, partiyada icraçı katib və icraçı katibin müavinləri olsun.

Nizamnamədə icraçı katibin həm rolu, həm də səlahiyyətləri müəyyən edilibdir. Mən bu barədə danışmaq istəmirəm. Məqsəd ondan ibarətdir ki, icraçı katib həm partiyanın aparatına rəhbərlik etsin, həm yerli təşkilatlarla daim əlaqə saxlasın, onların problemlərinə, məsələlərinə baxsın, partiyanın rəhbərliyi ilə yerli təşkilatlar arasında müntəzəm əlaqələri təmin etsin, idarə heyətinin işini təşkil etsin və idarə heyətində müzakirə olunan məsələləri vaxtlı-vaxtında hazırlasın, idarə heyətinin müzakirəsinə versin, idarə heyətinin işinə rəhbərlik etsin. Təbiidir ki, sədr, sədr müavinləri idarə heyətinin işinə rəhbərlik edirlər.

Ancaq belədir ki, sədr prezident vəzifələri ilə çox məşğuldur, müavinlər də indi yüksək vəzifələrdədirlər. Murtuz Ələsgərov Milli Məclisin sədridir, Əli Nağıyev nazirdir, Rəfael Allahverdiyev Bakı şəhər İcra Hakimiyyətinin başçısıdır, Sirus Təbrizli nazirdir, yeni seçilən İlham Əliyevin də vəzifəsi var – həm Milli Məclisin deputatıdır, həm də Dövlət Neft şirkətinin birinci vitse-prezidentidir. Təbiidir ki, onlar bu vəzifələri daşıyaraq, eyni zamanda, öz müavinlik vəzifələrini daşımalıdırlar. Ancaq onların işini yüngülləşdirmək lazımdır. Mənim üçün, düzü, o da lazımdır, bu da lazımdır. Prezident kimi mən həm nazirdən, həm də Bakı şəhər İcra Hakimiyyətinin başçısından iş tələb edirəm. Doğrudur, Milli Məclisin sədrindən mənim iş tələb etməyə Konstitusiyaya görə haqqım yoxdur, amma istəyirəm ki, Milli Məclisin işini daha da yaxşı aparmaq üçün ona imkan yaradaq.

Demək lazımdır ki, bu şəxslər bu vəzifələri tutandan sonra bu vəzifələr onların vaxtını çox aldığına görə partiyada doğrudan da istənilən səviyyədə – bəzisi bir az çox, bəzisi bir qədər az – iş görə bilməyiblər. Ona görə də icraçı katibin, onun müavinlərinin olması lazımdır. Lazımdır ki, bizim belə böyük partiyamızın ştatlı, yəni hər bir başqa vəzifədən azad yaxşı aparatı, aparatın şöbələri, işçiləri olsun. Yerli təşkilatlarda yenə də bütün başqa vəzifələrdən azad aparatlar olsun, onlar partiyanın vəsaiti ilə saxlanılsın. Partiyanın mülkiyyəti olsun. Partiyanın həm mərkəzində, həm də yerlərdə yaxşı iş şəraiti yaratmağa imkan verən yaxşı binaları olsun. Bu binalar da özəlləşdirilib partiyanın əmlakına çevrilsin. Bunlar hamısı böyük əməli iş tələb edir. Bunların hamısını etmək üçün icraçı katibin olması lazımdır.

Biz Siyasi Şuranın iclasında Əli Əhmədovu icraçı katib seçdik. O, indi Xətai rayon icra hakimiyyətinin başçısıdır, bundan öncə, Prezident İcra Aparatında işləmişdir. Əvvəllər əsas iş yeri Bakı Dövlət Universiteti olubdur. Özü də 1992-cü ildə Heydər Əliyevə göndərilən müraciətin müəlliflərinin – 91-lərin siyahısındadır, yəni həmin müraciəti o da imzalayıbdır. Gəncdir, ona görə də mən hesab edirəm ki, bu şəxs bu vəzifəni lazımi səviyyədə apara bilər.

Biz icraçı katibin müavinlərini də seçdik. İcraçı katibin müavinləri Mübariz Qurbanlı, Bahar Muradova və Siyavuş Novruzovdur. Görürsünüz, bunlar hamısı gənclərdir. Beləliklə, sizin də, mənim də arzum həyata keçir. Biz əməli işləri daha çox gənclərə tapşırıq, gəncləri irəliyə çəkirik.

Beləliklə, partiyanın bütün rəhbər orqanları təşkil olunubdur. Sədr, idarə heyəti, sədrin müavinləri, icraçı katib və onun müavinləri seçilibdir.

İndi isə İdarə heyəti icraçı katiblə birlikdə, təbiidir ki, bu işləri əməli surətdə təşkil etməlidir. Güman edirəm ki, sabah da olmasa, bu yaxın günlərdə mən idarə heyəti ilə ayrıca görüşəcəyəm. İdarə Heyətinin birinci iclasını özüm aparacağam və əməli tədbirlərin həyata keçirilməsi haqqında orada lazımi qərarlar qəbul edəcəyik.

Əziz dostlar, beləliklə, Yeni Azərbaycan Partiyasının I qurultayı öz işini sona çatdırır. Böyük məmnuniyyət hissi ilə demək olar ki, qurultay Yeni Azərbaycan Partiyası üzvlərinin arzularını, ümidlərini müvəffəqiyyətlə yerinə yetirdi. Qurultay yüksək səviyyədə, mütəəkkillik şəraitdə keçdi və Azərbaycanda siyasi partiyanın hansı səviyyədə olmasını bariz surətdə nümayiş etdirdi.

Partiyanın fəaliyyətinin yeni mərhələsində qarşımızda çox böyük vəzifələr durur. Bu vəzifələr bütün partiyanın, ancaq birinci növbədə, qurultay nümayəndələrinin və qurultayın seçdiyi partiyanın rəhbər orqanlarının üzərinə düşür.

Hesab edirəm ki, hər bir nümayəndə partiyanın qəbul etdiyi qərarları, qurultayın işini, onun məzmununu, qurultayda irəli sürülmüş fikirləri və qurultayın əhyali-ruhiyyəsini öz ərazisində partiyanın bütün üzvlərinə çatdıracaqdır və partiyanın həm təşkilati işi, əməli fəaliyyəti, həm də təbliğati işi bundan sonra da güclü olacaqdır.

İqtidarda olduğuna görə Yeni Azərbaycan Partiyasında bir balaca arxayınçılıq var. Arxayınçılıq da ondan ibarətdir ki, partiyanın sədri prezidentdir, partiya üzvlərinin əksəriyyəti həm ali qanunvericilik orqanında, həm icra orqanlarında – həm mərkəzdə, həm yerlərdə – yüksək vəzifələrdədirlər. Ona görə də mən partiya da belə əhvali-ruhiyyəni hiss edirəm ki, hər şey əlimizdədir, nə lazımdır? Bu, düzgün deyildir.

Biz demokratiya, siyasi plüralizm şəraitində yaşayırıq, biz insanların tam azadlığı, sərbəstliyi – mətbuat azadlığı, fikir azadlığı şəraitində yaşayırıq. Belə bir vətəndaş cəmiyyəti, belə bir hüquqi, demokratik dövlət, təbiidir ki, vətəndaşların hamısını heç vaxt istənilən qədər təmin edə bilməz. Bu səbəbdən də Azərbaycanda çoxlu partiya yaranıbdir.

Doğrudur, əgər biz özümüzü böyük ölkələrlə müqayisə etsək, Azərbaycanda, demək olar ki, onların hamısından çox partiya vardır. Məsələn, Rusiyaya baxırıq. Dekabrın 19-da Rusiya Dumasına seçkilər keçirildi. Orada Kommunist Partiyasından və bir də hansısa başqa bir partiyadan savaşı, iştirak edənlərin qalanları seçki ərəfəsində yaranmış hərəkətlərdir. Bu, Rusiyanın təcrübəsidir.

Böyük demokratiya yolu keçmiş ölkələrin bu barədə təcrübəsi müxtəlifdir. Məsələn, həm iqtisadi, həm siyasi cəhətdən, həm də demokratiya sahəsində inkişaf etmiş ölkələrin – İngiltərədir, Amerika Birləşmiş Ştatlarıdır – hərəsində cəmi iki-üç partiya vardır. İngiltərədə, əsasən, Mühafizəkarlar və Leyboristlər partiyalarıdır, Amerika Birləşmiş Ştatlarında Demokratlar və Respublikaçılar partiyalarıdır. Düzdür, bizə qonşu, dost Türkiyədə partiyalar bu ölkələrdəkindən çoxdur, amma onlar da Azərbaycanda olan qədər deyildir. Azərbaycan bu barədə rekord vurub-

dur. Nə Fransada, nə İtaliyada, nə də Avropanın digər ölkələrində bu qədər partiya vardır. Amma buna heç kəs etiraz edə bilməz.

Mən bunu demişəm, bu gün də yenə demək istəyirəm – bu, bizim keçid dövrünün xarakterik cəhətləridir. Bəli, keçid dövrünün belə «xəstəlikləri» də olur və olmalıdır. Keçid dövrü onsuz yaşaya bilməz.

Məsələn, Azərbaycanda həddindən artıq müxtəlif qəzetlər var. Yenə qayıdaq Türkiyəni götürək. Orada Azərbaycanda çıxan qədər qəzet varmı? Yox. Orada çox böyük sanballı, azad fikirli qəzetlər var. Onların adları nəinki bizdə, bütün dünyada məşhurdur.

Ancaq bizdə bir də görürsən haradansa bir adam çıxır, onun pulu, imkanı var, gedib bir qəzet yaradır, müəyyən qədər jurnalistləri ətrafına toplayır, - onların da pula ehtiyacı var, - qəzet çap edir. Eləcə də partiyalar belədir. İndi elə partiyalar var ki, başçılarından savayı, deyəsən – buraya yüz adam düz görək, onlar kimlərdən ibarətdir, - həmin yüz adamı düzə bilməzlər. Ancaq adını partiya qoyubdur. Özünü cəmiyyətdə partiya kimi aparır, fəaliyyət göstərir. Onların əksəriyyəti də müxalifət mövqeyindədir, bunların heç birinə etiraz etmək mümkün deyildir. Bu, demokratiyanın təbii təzahürüdür. Biz bunu tam təbii qəbul etməliyik.

Ona görə də cəmiyyətimizdə fikir mübarizəsi bu gün də, sabah da var, gələcəkdə də olacaqdır. Fikir mübarizəsi ona görə var ki, iqtidar var, iqtidara müxalifətdə olan qüvvələr, partiyalar var. Əgər müxalifət olmasaydı, Azərbaycanda demokratiya olmazdı. Müxalifət olmalıdır və vardır. Ancaq mən dəfələrlə demişəm, görək müxalifət konstruktiv olsun, ümummilli, ümumxalq məsələləri ilə əlaqədar problemlərdə öz yetkinliyini göstərsin və iqtidarın apardığı siyasət Azərbaycanın milli mənafeələrinə zidd deyilsə, onu anlaya, dərk edə bilsin, qəbul edə bilsin, əməkdaşlıq etsin.

Ancaq, təəssüf ki, müxalifətdə olan xırda partiyalar yetişməyib və yetişmə prosesi uzanır. Ona görə də fikir mübarizəsi gedir və gedəcəkdir.

Mən bu fürsətdən istifadə edib Azərbaycan cəmiyyətinə, bütün vətəndaşlarımıza və siyasi partiyalarımıza, ictimai təşkilatlara müraciət edirəm ki, demokratiyanın tələblərini düzgün və olduğu kimi qəbul etsinlər, ölkəmizin demokratik yolla getməsi üçün öz fəaliyyətlərini həqiqətən demokratik üsullarla həyata keçirsinlər. Müraciət edərək – baxmayaraq ki, müxalifət partiyalarının bir çoxunun, bəlkə də əksəriyyətinin iqtidara, demək olar ki, tamamilə əsassız düşməninə münasibəti vardır – mən onların hamısını ümummilli birliyə, ümumi vətəndaşlıq birliyinə, qlobal, ümummilli, ümumxalq, ümumdövlət məsələlərinin həll olması üçün əməkdaşlığa dəvət edirəm. Kim əməkdaşlıq edər, - biz onunla əməkdaşlığın yollarını müəyyən edə bilərik. Kim mənim bu müraciətimə də məhəl qoymayacaqsas, onun öz işidir.

Ancaq bunlara baxmayaraq, təbiidir ki, bizim lap konstruktiv əməkdaşlığımız olsa da, yenə də fikir mübarizəsi daimi bir prosesdir. Ona görə də Yeni Azərbaycan Partiyası üzvlərinin əsas vəzifəsi ondan ibarətdir ki, Azərbaycan iqtidarının, hakimiyyətinin həm daxili, xarici siyasətini, həm gördüyü işləri, həm də onların əməli nəticələrini, fəaliyyətini daim kütlələrə, vətəndaşlara çatdırı, anladı bilsinlər və onu təbliğ edə bilsinlər.

Bu lazımdır, ona görə yox ki, Azərbaycan vətəndaşları iqtidarın, prezidentin, bütün hakimiyyət orqanlarının fəaliyyətini bilmir, yaxud da bunu dəstəkləmir, qəbul etmirlər. Mən vəziyyəti yaxşı bilirəm, ümumi rəy də məlumdur. Bəzən qəzetlər reytinglər dərc edirlər. Bu xəstəlik təkcə bizdə deyil, Rusiyada da var. Bu gün kimsə hansı televiziya da reytingin siyahısını verir, sabah o birisi deyir ki, bunlar hamısı yalançıdır, mənim dediklərim düzdür. İndi eybi yoxdur, ruslar demişkən «qoy dəcəllik etsinlər». Əgər bu, onların xoşuna gəlersə, qoy dəcəllik etsinlər. Amma yenə də deyirəm, ümumi rəy məlumdur. Əgər bunu bilməsəm mən prezidentlik fəaliyyətimi həyata keçirə bilmərəm. Azərbaycan vətəndaşlarının, cəmiyyətinin əksəriyyəti Azərbaycan hakimiyyətinin, prezidentinin, iqtidarın, hakimiyyətin bütün budaqlarının fəaliyyətini bəyənilir, dəstəkləyir və bizimlə birlikdədir. Əgər bu olmasaydı, altı il yarım ərzində biz uğurla irəliləyə gedə bilməzdik.

Ancaq bununla qətiyyənlə arxayınlaşmaq olmaz. Bizim Yeni Azərbaycan Partiyasında belə

arxayınçılıq əhvali-ruhiyyəsi var. Mən xahiş edirəm və arzu edirəm ki, Yeni Azərbaycan Partiyasının hər bir üzvü bu partiya üzv olmaq naminə gəlməsin, partiyanın fədakar əsgəri olmaq fikri ilə gəlsin. Partiyanın hər bir üzvü, partiyanın həqiqətən fədakar əsgəri olsa və partiyanın ideyalarını öz qəlbində daim qəbul edərək başqa təbəqələrə çatdıra bilsə, onu təbliğ edə bilsə, təbiidir ki, bizim partiya daha yüksələcək və partiya Azərbaycan iqtidarına daha da çox kömək edəcəkdir.

Çıxış edənlərdən kimsə dedi ki, səkkiz milyonluq əhalinin indi, ola bilər, yeddi milyon yarımını heç bir partiya daxil deyil. Bəlkə də bu rəqəm düzgün deyildir. Çünki ölkəmizdəki bütün partiyaların sayını götürsək, onları bir yerə yığsaq, bu, 200-250 mindən artıq ola bilməz. Demək, qalanları heç bir partiya deyil. Heç zaman da şərt deyildir ki, hamı partiya olsun. Onda bu partiya olmayacaq, cəmiyyət ilə partiya bir-birinə qarışacaqdır.

Mən qurultayımızdakı nitqimdə dedim və indi də demək istəyirəm. Partiyaya əqidəli, partiya xidmət edən adamlar gəlməlidir. Partiyanın üzvləri gərək partiya ilə daim bir yerdə olsunlar, partiyanın fəaliyyətini həyata keçirsinlər və partiyanın – Azərbaycan iqtidarının fəaliyyətini geniş təbliğ etsinlər. Bax, bu, indiki fikir mübadiləsində və xüsusən mətbuat vasitəsilə aparılan mübarizədə çox vacibdir, lazımdır.

Təbiidir ki, partiyasız, yaxud da bizə aid mətbuat orqanları bəzi müxalifət qüvvələrinə mənsub olan qəzetlərin səviyyəsinə heç vaxt enməz. Çünki mən baxıram – müxalifət qəzetlərindəki yazıların tam əksəriyyəti ya yalandır, ya uydurmadır, ya fitnəkarlıq xarakteri daşıyır, ya da böhtandır. Bilirsiniz, belə çox yaşamaq olmaz. İnsanlar buna bir il, iki il, üç il dözər. İnsanlar bu yalana, böhtana daim dözə bilməz. Düzdür, cəmiyyətin bir təbəqəsi var ki, belə şeylərə aludədir. Onlar elə istəyirlər görsünlər ki, harada bir münafişə, pis fikir, mənfi bir şey var. Cəmiyyətdə belə təbəqəyə mənsub olan insanlar da var. Bu da təbiidir. Cəmiyyət heç vaxt bir rəngdə ola bilməz. Əgər keçmişdə kimsə bunu bir rəngdə etmək istədisə, onlar hamısı məğlub oldu. Cəmiyyət müxtəlifdir, insanların, vətəndaşların fikir müxtəlifliyi var, bu da təbiidir. Bunların hamısı Yeni Azərbaycan Partiyasından mübariz olmağı tələb edir. Mən sizin qarşınızda bunu əsas vəzifə kimi qoyuram.

Əziz dostlar, beləliklə, bizim qurultayımız bitdi, biz öz işlərimizi gördük. Sizin hamınıza, Yeni Azərbaycan Partiyasının bütün üzvlərinə cəsağlığı, səadət, yeni-yeni uğurlar arzulayıram.

Yeni Azərbaycan Partiyasının Sədri, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Heydər Əliyevin Yeni Azərbaycan Partiyasının Siyasi Şurasının iclasında Nitqi

6 may 2000-ci il

Hörmətli xanımlar və cənablar!

Hörmətli dostlar!

Yeni Azərbaycan Partiyasının Siyasi Şurasının üzvləri!

Bu gün həqiqətən əlamətdar bir gündür. Biz partiyamızın qurultayından keçən dövrə müəyyən qədər yekun vururuq, Siyasi Şuranın ilk iclasını keçiririk. Partiyanın hər bir üzvü üçün onun partiya mənsubiyyətini təsdiq edən partiya vəsiqələri təqdim olunacaqdır.

Ən əsası odur ki, bizim partiyamız birinci qurultaydan sonra daha da fəallaşıbdır. Sayca artıb, hesab edirəm ki, keyfiyyətcə də artıbdır. Bunlar hamısı sevindirici hallardır. Ancaq, - bu barədə qurultayda da danışılmışdı, bu gün də demək istəyirəm – bizim partiyanın qarşısında çox böyük vəzifələr durur. Partiyanın hər bir üzvü, xüsusən partiyanın rəhbər orqanları – İdarə Heyəti, Siyasi Şura, yerlərdə partiyanın orqanları gərək bu vəzifələri ardıcıl olaraq həyata keçirsin.

Bizim partiyanın həm proqramı, həm nizamnaməsi, həm də I qurultayda aparılmış müzakirələr, danışıqlar – bunlar hamısı eyni məzmunadadır. Bu da ondan ibarətdir ki, Yeni Azərbaycan Partiyası yaranandan onun məqsədi Azərbaycanın müstəqilliyi, suverenliyi, demokratiya yolu ilə getməsi, insan hüquqlarının tam qorunması, Azərbaycanda iqtisadi islahatların aparılması, bazar iqtisadiyyatının yaranması və inkişaf etməsindən, beləliklə də, Azərbaycanın demokratik, hüquqi, dünyəvi dövlət olaraq dünya birliyində özünəlayiq yer tutmasından ibarətdir. Partiyayı yaradan zaman da biz bu məqsədlərimizi partiyanın proqramında, nizamnaməsində əks etdirmişik və ondan sonrakı dövrdə də bu istiqamətdə fəaliyyət göstəririk. Yəni partiya bu istiqamətdə fəaliyyət göstərir.

Beləliklə, Yeni Azərbaycan Partiyasının həm siyasi xətti, həm də əməli fəaliyyəti Azərbaycanda mövcud olan demokratik, hüquqi, dünyəvi dövlətin siyasi xətti və əməli fəaliyyəti ilə eynidir. Ancaq bu, o demək deyil ki, biz bu proqramı bəyan edərək, onun Azərbaycanda dövlət tərəfindən həyata keçirilməsində bir çox nailiyyətlər əldə edərək, hesab etməliyik ki, hər şeyə nail olmuşuq.

Bizim qarşımızda, yəni Azərbaycan dövlətinin, hökumətinin qarşısında bu yolla getmək üçün və tamamilə demokratik, hüquqi, dünyəvi dövlət, vətəndaş cəmiyyəti, demokratik cəmiyyət yaratmaq üçün hələ çox işlər görmək vəzifəsi durur. Bu proses heç vaxt qurtarmayacaqdır. Çünki insan cəmiyyəti canlı bir orqanizm olduğu kimi, bu proses də canlı bir prosesdir. Müəyyən mərhələyə çatandan sonra heç vaxt dayanmaz, hesab edilməz ki, bəli, artıq bir məsafəyə çatdıq və hər şeyi həll etmişik. Bu heç vaxt heç bir ölkədə olmayıb və bizim ölkədə də olmayacaqdır.

Ancaq təbiidir ki, yeni müstəqil dövlət kimi, ölkəmizdə demokratiyanın qurucusu olaraq gənc bir dövlət kimi biz nə qədər sürətlə hərəkət etsək, o qədər də çox şeylərə nail olacağıq. Bu baxımdan partiyanın qarşısında duran vəzifələr – bu gün də dedim, bunların bir hissəsi həll olunubdur- Azərbaycan dövlətinin bugünkü iqtidarının qarşısında duran vəzifələrlə eynidir. Mən hesab edirəm ki, bu yol bizim üçün müqəddəs yoldur, bu yolla bu gün də gedirik, gələcəkdə də

gedəcəyik. Partiyamızın genişlənməsi, partiyamıza yeni üzvlərin qəbul olunması da yalnız bu prinsiplər əsasında və onlara uyğun olmalıdır.

Məmnuniyyətlə qeyd edirəm ki, Yeni Azərbaycan Partiyası yaranandan indiyə qədər, xüsusən 1993-cü ildən sonra bu sahədə çox işlər görülmüsbdür. Bizim əldə etdiyimiz, dövlətin əldə etdiyi bu nailiyyətlərdə Yeni Azərbaycan Partiyasının çox dəyərli payı var. Ancaq bunlar bugünkü mərhələyə qədər olan məsələlərdir. Bundan sonra dövlətin qarşısında duran vəzifələr, eyni zamanda, Yeni Azərbaycan Partiyasının qarşısında duran vəzifələrdir. Bizim siyasi xətt hərəkətimiz, dövlətin daxili və xarici siyasəti eynən Yeni Azərbaycan Partiyasının siyasi xəttidir. Bu siyasi xətti də daim inkişaf etdirmək lazımdır.

Bu baxımdan yeni seçilmiş İdarə Heyəti, Siyasi Şura yerli partiya təşkilatları, onların rəhbərləri əvvəlkindən çox iş görməli və daha da fəal olmalıdırlar. Əgər bizim partiyanın ötən dövrdəki tarixini müəyyən dərəcədə təhlil etsək, biz onu yaradanda, bəllidir ki, hakimiyyətdən çox uzaq idik, ağır şəraitdə yaratmışıq. Ancaq bu partiyanı çox partiyadan daha inamlı yaratmışıq.

1993-cü ildən sonra partiyanın Sədri, Azərbaycanın prezidenti, dövlət başçısı çox ağır, çətin bir dövr yaşadı, ölkəmizi böyük fəlakətlərdən qurtardı. Təbiidir ki, bu dövrdə Yeni Azərbaycan Partiyası, onun üzvləri dövlətlə bir yerdə idilər və biz hamımız birlikdə bu məsələləri həyata keçirdik. Bu dövrdə də Yeni Azərbaycan Partiyası daha da saflaşmış, inkişaf etmiş, genişlənməmişdir.

Ancaq qurultay Yeni Azərbaycan Partiyasının həyatında yeni bir mərhələ açdı. Birincisi, qurultayın özünün keçirilməsi yeni bir mərhələnin başlanğıcıdır. İkincisi, biz qurultayda böyük tərkibli Siyasi Şura seçdik, İdarə Heyəti seçdik. Üçüncüsü, partiyanın əməli fəaliyyəti, yəni cari işləri ilə daim məşğul olmaq üçün partiyanın sədr müavinlərindən əlavə, daimi fəaliyyət göstərən icra katibi seçdik. Bunlar hamısı təşkilati nöqtəyi-nəzərdən partiyanın strukturunu müəyyən qədər yeniləşdirdi, eyni zamanda, partiyanın fəaliyyətinin daha da səmərəli olması üçün çox gözəl əsas yaratdı. Burada Əli Əhmədovun verdiyi məlumat da onu göstərir ki, Yeni Azərbaycan Partiyasının qurultayında bu barədə qəbul etdiyimiz qərarlar həqiqətən zəruridir və öz nəticəsini verir.

Partiyanın rəhbər orqanlarına seçilmiş adamların gərək hamısı bu məsələdə çox fəal olsunlar, partiya işi ilə daim məşğul olsunlar, partiyanın işini ikinci dərəcəli, üçüncü dərəcəli iş hesab etməsinlər. Bizim ilk konfransımızda seçdiyimiz Siyasi Şura həm sayca az idi, həm də, təbii ki, seçdiyimiz o dövrlə əlaqədar olaraq, onun o qədər böyük fəallığını təmin edə bilmədik.

İdarə Heyəti yaxşı tərkibdə idi. Ancaq mən bu gün açıq deməliyəm ki, idarə heyətinin bir qismi passivlik göstərirdi, bir qismi də partiyanın işlərini aparmırdı. Yəni o zamanlar, belə bir dövrdə və ümumiyyətlə, Azərbaycanda 1993-cü il, ondan sonrakı illər və ölkəmizdə gedən proseslər nə qədər ağır, çətin olduğu halda, - siz xatırlayırsınız, - o dövrdə belə vəziyyət bizim ümumi işimizə xeyir verməsə də bəlkə də müəyyən qədər təbii idi. Xüsusən ona görə də mən partiyanın Sədri kimi bu ağır işlərlə çox məşğul olduğum üçün bu məsələlərə o qədər də müdaxilə etmək imkanına malik deyildim. Ancaq bunlar hamısı təbiidir: heç bir siyasi təşkilat yaranan kimi çox mütəşəkkil olmur, bir təşkilatlanma dövrü olur. Bu dövrü də bizim Yeni Azərbaycan Partiyası keçdi – I qurultaya qədərki dövrü keçdi və I qurultaydan sonra həm təşkilatlanmanı, həm mütəşəkkilliyi, həm də fəallığı təmin etmək üçün bütün imkanlar yarandı. Bu imkanlardan indi bizim partiyanın hər bir üzvü və xüsusən, partiyanın rəhbər orqanlarına daxil olanlar gərək çox səmərəli istifadə etsinlər.

Bir sözlə, mən sizin hamınızı Yeni Azərbaycan Partiyasının işlərində fəallığa dəvət edirəm. Hesab edirəm ki, qurultaya qədər bəzi partiya üzvləri tərəfindən, yaxud da ki, rəhbər orqanlara daxil olan şəxslər tərəfindən müşahidə olunan passivlik bundan sonra da yolverilməzdir. Hərə öz sahəsi ilə ciddi məşğul olmalıdır. Amma təkcə öz sahəsi ilə yox, hər biri bizim partiyanın ümumi problemləri ilə yaşamalır və çalışmalıdır, partiyanın işinin inkişaf etdirilməsi, gücləndirilməsi üçün əlindən gələni etməlidir. Mən ümidvaram ki, bunların hamısı olacaqdır və bir də mən sizə deyirəm.

Mən qeyd etdim ki, Azərbaycanda dövlətin qarşısında duran vəzifələr, eyni zamanda, Yeni

Azərbaycan Partiyasının qarşısında duran vəzifələrdir. Doğrudur, dövlətin çox böyük problemləri var. Bunların hamısı ilə Yeni Azərbaycan Partiyası məşğul ola bilməz. Ancaq, eyni zamanda, Yeni Azərbaycan Partiyası dövlətin bir çox istiqamətlərdə fəaliyyətinin daha da uğurlu olması üçün öz xidmətlərini göstərir. Bunlardan ən əsası Azərbaycanda daxili ictimai-siyasi sabitliyin qorunub saxlanmasıdır, Azərbaycanda demokratiyanın inkişaf etdirilməsidir, Azərbaycanda vətəndaş cəmiyyətinin daha da inkişaf etdirilməsidir, siyasi plüralizm, söz azadlığının təmin olunmasıdır. Bu hesabdan partiya çox şeyləri öz təşəbbüsünə, əlinə götürməlidir, çox şeylərdə təşəbbüs göstərməlidir. Bir çox partiya üzvləri, yaxud təşkilatları dövlətin gördüyü işlərin uğurlu olduğunu görərək, «onsuz da bunu dövlət edəcəkdir, iqtidar görəcəkdir, mənəm burada iştirakıma o qədər də ehtiyac yoxdur, ya lazım deyildir»-düşünürlər. Yaxud da belələri hesab edirlər ki, özlərini cəmiyyətə salmaq lazım deyil, hər şeyi dövlət edəcəkdir.

Təbiidir ki, dövlətin çox vəzifələri vardır. Bizim partiya üzvləri mənsub olduqları dövlət qurumlarında, yaxud da ki, təşkilatlarında öz fəallıqları ilə bu dövlətin işlərinin daha da uğurlu olmasını təmin edə bilirlər. Elə sahələr var ki, burada onların imkanları yoxdur. Amma əsas sahədə, yəni bizim hüquqi, demokratik dövlət quruculuğu prosesində, demokratiyanın inkişaf etdirilməsi prosesində, insanların demokratiyanı dərk etməsində, demokratiyanı təhrif edənlərə qarşı, demokratiya anlayışından sui-istifadə edənlərə qarşı, demokratiya adı ilə Azərbaycanda ictimai-siyasi sabitliyi pozmaq istəyənlərə qarşı və başqa cür qüvvələrə qarşı partiya çox fəal olmalıdır. Partiya burada artıq özünü qabağa verməlidir və iqtidarın, dövlətin kölgəsində durmamalıdır.

Mən bunu ona görə deyirəm ki, Azərbaycan demokratik bir cəmiyyət yaradıbdır. Bu demokratik cəmiyyətdə demokratiyanın tələb etdiyi bütün amillər mövcuddur: söz azadlığı, mətbuat azadlığı, insanın bütün azadlıqları, vicdan azadlığı, ayrı-ayrı siyasi təşkilatlar yaratmaq, partiyalar yaratmaq, tamamilə sərbəstlik, - yəni demokratiyanın tələblərinə uyğun olan bütün amillər Azərbaycanda bu gün mövcuddur. Bəlkə də ölkəmizi bizimlə bərabər müstəqillik əldə etmiş başqa ölkələrlə müqayisədə, yəni Müstəqil Dövlətlər Birliyinə daxil olan ölkələrlə müqayisə edəndə burada bu azadlıqlar daha çox yer alıbdır. Əgər elə olmasaydı, Azərbaycanda bu qədər siyasi partiya olmazdı, Azərbaycanda mətbuat bu qədər azad olmazdı, qəzetlər bu sayda olmazdı və qəzetlərə, mətbuata bu qədər azadlıq verilməzdi. Yəni «bu qədər» deyəndə, bu azadlıq hədsizdir, hansı siyasi təşkilat hansı fikri irəli sürürsə, hansı fikri qəbul edirsə, onun qarşısı nəinki alınmır, buna heç kəs mane olmur. Hansı qəzet nə yazırsa-yazır, heç kəs ona mane olmur. Kim cəmiyyətdə hansı dünya baxışına malikdirsə, ona heç kəs bir söz demir. Bunlar hamısı demokratiyanın Azərbaycanda mövcud olmasıdır.

Ancaq o tərəfini də demək lazımdır ki, heç bir şey ifrat dərəcəsinə çatdırılmamalıdır. Dünyada demokratiya sahəsində inkişaf etmiş ölkələri biz görürük. Orada bir tərəfdən çox demokratiya təcrübəsi var, ikinci tərəfdən də demokratiya tərbiyəsi var, demokratiya mənauiyyəti var, demokratiya əxlaqı var.

Demokratiya əxlaqsızlıq demək deyil. Demokratiya mənauiyyətsizlik demək deyil. Demokratiya qanunları pozmaq deyil. Demokratiya qanun çərçivəsində olmalıdır.

Dövlətin vəzifəsi ölkədə qanunun aliliyini təmin etməkdir, insanların hüquq bərabərliyini təmin etməkdir, insanların azadlığını təmin etməkdir. Vətəndaşın da vəzifəsi bütün hərəkətləri, bütün fəaliyyəti, işləri qanun çərçivəsində görməkdir. Bax, belə olan halda – bir tərəfdən dövlət qanunun aliliyini təmin edirsə və ikinci tərəfdən hər bir vətəndaş öz həyat tərzi ilə, davranışı ilə, fəaliyyəti ilə qanunun aliliyinin təmin olunmasına öz payını verirsə və qanunun aliliyindən istifadə edərək öz hüquqları çərçivəsində fəaliyyət göstərsə, onda demokratiya həqiqi demokratiyadır.

Demokratiya heç də kaos demək deyil, özbaşınalıq demək deyildir. Əgər elə olsa, onda dövlət olmaz. Elə olsa, onda qanun lazım deyil. Bunlar, ümumiyyətlə, çox aydın məsələdir. Ancaq ola bilər ki, bizim ölkəmiz bütün bu prosesləri indi az bir zamanda həyata keçirdiyinə görə, bu sahədə gənc olduğuna görə bəlkə də bu eybəcərliklər müəyyən qədər təbii qəbul edilə bilər. Ancaq, eyni

zamanda, bunlar get-gedə islah olunmalıdır. Yəni Azərbaycanda demokratik cəmiyyət, eyni zamanda, yüksək mənəviyyətə, yüksək əxlaqa, yüksək siyasi mənəviyyətə, yüksək siyasi əxlaqa malik olmalıdır.

Bütün bu işlərdə Yeni Azərbaycan Partiyasının üzvləri aktiv fəaliyyət göstərməlidirlər. Bu prosesin sağlam məcrada inkişaf etməsinə hərə öz payını verməlidir və bunları edərək, təbiidir ki, Yeni Azərbaycan Partiyasının mövqelərini müdafiə etmək, dövlətin mövqelərini müdafiə etmək və ölkəmizdə qanunu pozan, yaxud demokratiya prinsiplərindən sui-istifadə edən və ictimai-siyasi sabitliyi pozmaq istəyən qüvvələrə qarşı Yeni Azərbaycan Partiyası öz fəaliyyətini göstərməlidir. Bunlar hamısı siyasi fəaliyyətdir, ictimai fəaliyyətdir. Demək, beləliklə, siyasi-ictimai nöqteyi-nəzərdən Yeni Azərbaycan Partiyası daha da fəal olmalıdır.

Bu il Azərbaycanda yeni parlament seçkiləri olacaqdır. Çünki Milli Məclisin Konstitusiya ilə müəyyən edilmiş səlahiyyəti payızda bitir. Dünən Milli Məclisdə seçki qanunu və Mərkəzi Seçki Komissiyası haqqında qanunda dəyişikliklər edilməsi barədə müzakirələr başlanıb. Güman edirəm ki, müzakirələr konstruktiv prinsiplər əsasında, konstruktiv şəraitdə, təbiidir ki, demokratiya şəraitində keçəcəkdir və Yeni Azərbaycan Partiyasının Milli Məclisdə olan nümayəndələri də bu qanunların tam demokratik olması uğrunda, eyni zamanda, Azərbaycanın bugünkü reallığının əks etdirilməsi prinsipləri əsasında bu qanunların müzakirə olunmasına və qəbul edilməsinə öz xidmətlərini göstərəcəklər.

Ancaq qanunların qəbul olunması bu işin başlanğıcıdır. Payızda seçkilər keçiriləcəkdir. Azərbaycanda siyasi partiyalar sayca çoxdur. Ancaq siyasi partiyalar heç də Azərbaycan cəmiyyətinin böyük bir hissəsini əks etdirmir. O cümlədən, ən böyük siyasi partiya - Yeni Azərbaycan Partiyası, 180-200 minə qədər üzvü olan bu siyasi partiya Azərbaycanın bütün vətəndaşlarının, yəni seçmək hüququna malik olan vətəndaşlarının çoxluğunu, yaxud əksəriyyətini təmsil etmir. Çünki bu, təbiidir və belə də olmalıdır. İndi ölkələr var ki, onlarda əlli ildir, yüz ildir demokratiya prinsipləri hökm sürür, orada əhali çox siyaşılışıdır və partiyalar əhalinin, demək olar ki, əksər hissəsini təmsil edir. Bir ölkədə parlamentdə beş siyasi partiya, bəzi ölkələrdə iki, üç partiya var. Amma bizdə, Azərbaycanda, yenə də deyirəm, partiyaların sayı böyük demokratiya yolunu çoxdan keçmiş ölkələrə nisbətən həddindən artıq çoxdur. İndi bəzən 10-15 adam bir yerə yığılır, partiya yaradır. Eləcə də qəzetlərin sayı çoxdur. Amma partiyaların hamısı, o cümlədən, Yeni Azərbaycan Partiyası bütün cəmiyyəti təmsil etmir. Bizim cəmiyyətdə heç bir siyasi partiya mənsub olmayan vətəndaşlar əksəriyyət təşkil edir. Ona görə də partiyaların heç biri bizim cəmiyyətdə hökm edə bilməz. O cümlədən, Yeni Azərbaycan Partiyası da heç bir hökm edə bilməz. Ancaq hər bir partiya özünə üzvlərindən savayı nə qədər tərəfdar cəlb edə bilsə, yəni o partiya nə qədər çox rəğbət göstərən, dəstək verən olsa, o partiyaların nümayəndələri də, təbiidir ki, parlament seçkilərində uğur qazanacaqlar və parlamentə seçiləcəklər.

Yeni Azərbaycan Partiyası sayca çoxdur, amma, eyni zamanda, artıq ölkəmizdə – Azərbaycanda böyük hörmət qazanmış bir partiyadır. Məsələn, çox adamlar, çox vətəndaşlar var ki, onlar partiya daxil deyillər və özlərini təşkilati nöqteyi-nəzərdən partiya ilə bağlamaq istəmirlər. Ancaq onlar Yeni Azərbaycan Partiyasının tərəfdarı, Azərbaycanın bugünkü iqtidarının tərəfdarıdır. Əgər belə olmasaydı, son yeddi ildə Azərbaycan bu ağır proseslərdən keçərək indiki səviyyəyə gəlib çıxa bilməzdi.

Ona görə də Yeni Azərbaycan Partiyası payızda keçiriləcək parlament seçkilərinə gərək ciddi hazırlaşsın. Hazırlaşma da ondan ibarət olmalıdır ki, yerlərdə müəyyən etmək lazımdır ki, Yeni Azərbaycan Partiyası nə cür, hansı vasitələrlə, - təbii ki, təbliğati vasitələrdən, siyasi vasitələrdən istifadə edərək, - seçki prosesində iştirak edəcək və Milli Məclisin tərkibində öz üzvlərinin təmsil olunmasına nail ola biləcəkdir.

İndi bizim partiyanın qarşısında duran əsas vəzifə budur. Ancaq mən bu vəzifəni sizə deyərək, xəbərdar etmək istəyirəm ki, Azərbaycanda indiyə qədər seçkilər də demokratik keçibdir. Başqa

fikirlərin əsası yoxdur. İndiyə qədər olan seçkilər demokratik keçib və keçən parlament tam demokratik seçilibdir. Əgər demokratik seçilməsəydi, o qədər müxalifət nümayəndələri və o qədər də bitərəf nümayəndələr indi Milli Məclisin tərkibində olmazdı. Ancaq beş il keçəndən sonra, beşillik təcrübə əldə ediləndən sonra, beş il demokratiya yolu ilə gedəndən sonra, təbiidir ki, bu seçkilər demokratiyanın səviyyəsi nöqtəyi-nəzərindən keçən seçkilərdən qat-qat üstün olmalıdır. Ona görə yox ki, keçən seçkilər, indi bəzi qüvvələrin dediyi kimi, demokratik olmayıbdır.

Bilirsiniz, demokratiyanın son həddi yoxdur. Bax, bu prinsipi əsas tutaraq gərək bizim partiyamız arxayın olmasın ki, partiya böyük partiyadır, partiya hörmətli partiyadır, partiya iqtidardadır, Azərbaycan prezidenti bu partiyanın Sədridir. Bax, bu arxayınçılığa son qoymaq lazımdır və seçkilərdə bütün qüvvələrlə bərabər şəraitdə, bərabər hüquqda bizim partiya öz nümayəndələrinin Milli Məclisdə təmsil olunmaq üçün seçilməsinə çalışmalıdır. Bu, indiki mərhələdə qarşıda duran əsas vəzifədir və bu vəzifəni yerinə yetirmək üçün bizim partiyamız, partiyanın təşkilatları, partiyanın hər bir üzvü Azərbaycanın son illərdə əldə etdiyi nailiyyətləri təbliğ etməlidir, bu nailiyyətlərin əldə olunmasında dövlətin, partiyanın xidmətlərini göstərməlidir.

İndi müxalifətdə olan qəzetlər əksəriyyət təşkil edir, amma qüvvələr yox. Qüvvələr azlıq təşkil edir, amma qəzetlər əksəriyyətə malikdir. Onlar ağa qara deyirlər, qaraya da ağ deyirlər. Amma onlara cavab vermək lazımdır. Cavab da elə hay-küylə yox, hansısa bir sərt üsul ilə yox, arqumentlə, konkret faktlarla verilməlidir.

On gün bundan öncə mənə Azərbaycanın sosial-iqtisadi vəziyyəti ilə bağlı böyük bir arayış verdilər. Deyəcəyəm, bugünlər onu mətbuatda versinlər. Siz ondan da istifadə edə bilərsiniz. Azərbaycanda çox problemlər var və onları heç kəs inkar etmir. Ancaq Azərbaycanın sosial-iqtisadi inkişafının göstəriciləri Azərbaycanda eyni səviyyədə olan, yəni eyni vaxtda dövlət müstəqilliyi əldə etmiş, Müstəqil Dövlətlər Birliyinə daxil olan ölkələrlə müqayisədə hamısından yüksəkdir. Bunu bu günlərdə Beynəlxalq Valyuta Fondunun burada olan nümayəndələri bir daha göstərdilər, - çünki o rəqəmlər, başqa ölkələrin rəqəmləri onların əlində var, - hamısından yüksəkdir.

Eyni zamanda, əlbəttə ki, hələ bir çox problemləri həll etməmişik. Amma bunları həll

etməyə bizim böyük imkanlarımız var. Bizə bərabər ölkələr var ki, orada səkkiz ayla maaşlar verilmir, doqquz ayla pensiyalar verilmir. Hətta dövlət orqanlarında, məsələn, polis orqanlarında, orduda olan zabitlər dörd-beş ayla maaş almırlar. Biz bunları təmin edirik. Mən bununla onu demək istəmirəm ki, bunlar Azərbaycanda əhalinin hamısının sosial-iqtisadi vəziyyətini istənilən səviyyəyə qaldırıblar. Amma hər şey müqayisə ilə ölçülür, qiymətləndirilir. Müxalifətdə bəziləri deyirlər ki, onu niyə etmədilər, bunu niyə etmədilər? O sözləri deyən adamlar özləri də anlamırlar ki, onu nə cür etmək olar. Başa düşürsünüz? «Niyə sənaye müəssisələri istənilən səviyyədə işləmir?» Bu sözləri deyən adamların heç birinin sənaye işi ilə, sənaye müəssisəsi ilə heç bir tanışlığı yoxdur, bəlkə kitablardan da oxumayıblar. Amma bu sənaye müəssisələrinin işini bilən adamlar bu gün bizim hakimiyyət orqanlarında çalışırlar.

Bu sənaye müəssisələrinin əksəriyyəti 70-ci illərdə mənim Azərbaycana rəhbərlik etdiyim dövrdə yaranıb. Əgər o vaxt biz bunları tikib yaradıb, çox gözəl, səmərəli istifadə edə bilmisiksə, indi niyə etmirik? Sumqayıtda boru-prokat zavodu var. Bu, təxminən 1953-1954-cü illərdə tikilməyə başlanıbdır. 70-ci illərdə o zavodun bir çox problemləri var idi. Biz bunları həll etdik. Orada səkkiz, doqquz, bəzən on min adam işləyirdi. Metalı əritmək, borunu qaynaq etmək, filan etmək – bu, böyük bir proses idi. Oraya çox yüksək səviyyəli avadanlıq lazım idi.

Məni düzgün başa düşün. Məsələn, mən özüm şəxsən bu prosesi əvvəldən axıra qədər bilirəm. Çünki mən dəfələrlə bu zavodun problemlərinin həll olunması üçün lazımı müzakirələr aparmışam, mütəxəssislərlə danışmışam, getmişəm, görmüşəm, -hansı sex nə iş görür, hansı sexin işləməsi üçün nə lazımdır. Orada Marten sobaları var. Hələ 70-ci illərdə Marten sobalarının bəziləri köhnəlmişdi. Artıq o vaxtlar elektrik sobaları daha səmərəli idi. Ona görə də biz öz tələbatımızı təmin etmək üçün, - özümüz üçün, ola bilər, orada beş-altı elektrik sobası qoyacaqdıq, - həm də bütün SSRİ-nin tələbatını təmin üçün burada, «Azelektroterm» zavodunda böyük-böyük sexlər yaratdıq. Həmin o elektrik sobalarını yaratmaq üçün.

Bu, çox ağır bir prosesdir. Sexləri qurduq, binaları qurduq. Mən Azərbaycandan gedəndən sonra bu, bir az davam etdi. Amma Sovet İttifaqı dağıldıqdan sonra bu, tamamilə dağıldı. İndi həmin o qurğuların bəzilərini biz özəl sektora veririk ki, onların içərisində işlər görülsün.

Demək, biz o sobaları da istehsal edirik. Onların alınıb gətirilməsi də çox baha idi. Həmin o 70-ci illərdə artıq köhnəlmiş Marten sobaları indi daha da köhnəlibdir. Bu, zavodun vəziyyətinin bir tərəfi. O biri tərəfini götürsəniz, o vaxtlar biz o boruları istehsal edirdik, Sovetlər İttifaqının müxtəlif yerlərinə göndərirdik və biz heç bilmirdik ki, bu, hara gedəcəkdir. Bəli, Sumqayıt zavodunda istehsal olunan borular filan vilayətdə filan zavoda gedəcəkdir, filan vilayətdən filan yerə gedəcəkdir. Bu, bizim problemimiz deyildi. Amma indi təsəvvür edin, bizim yeni sobalarımız da olsa, o zavodun vəziyyətini bərpa etmiş olsa, indi orada o boruları istehsal etmək üçün metal lazımdır.

Bizim Daşkəsən filiz yataqlarımız var. Biz orada müəyyən qədər filiz çıxarırdıq və Rustaviyə göndərirdik. Onlar onu əridirdilər, polad edirdilər, sonra bizə, Sumqayıta verirdilər. Biz də bunu boru edirdik. İndi bunlar da mümkün deyil. Amma o da bizim xammalın az bir hissəsini təşkil edirdi. Əksəriyyətini Rusiyadan alırdıq. İndi xammal da almaq mümkün deyil. Üçüncüsü, yaxşı bunu da tapdıq. Bazar? O vaxtkı bazar indi yoxdur. Mən deyirəm, o vaxt bu, bizim üçün heç bir problem deyildi. Mən o vaxt Azərbaycanın başçısı kimi heç vaxt narahat olmurdum ki, burada istehsal olunan məhsul hara gedəcəkdir. Çünki bunlar hamısı mərkəzdən müəyyən olunurdu. İstehsal olundu –getdi. Adətən, bəzən deyirdilər ki, keyfiyyət yaxşı olsun. Bəli, kəmiyyət üçün tənqid edirdilər, çalışırdılar ki, keyfiyyəti düzəldək. Biz də çalışırıdık ki, keyfiyyəti artırmaq. Amma indi bunların hamısı da olsa, bəs, bazar?

Xatirimdədir, o vaxtlar Sovetlər İttifaqında bir çox, xüsusən, Uralda, Ukraynada boru-prokat zavodları var idi. Sovetlər İttifaqında onlara çox böyük ehtiyac var idi. Ancaq ən keyfiyyətli boruları o vaxtlar Sovetlər İttifaqı Avstriyadan alırdı. Yəni özü öz tələbatını təmin edirdi, amma tam təmin

edə bilmirdi. Bu, bir. İkincisi də, yer var idi ki, orada yerli istehsalıdan gəlmiş borulardan istifadə edilirdi, amma yer də var idi ki, daha yüksək keyfiyyətli boru lazım gəlirdi. Avstriyada istehsal olunan boruların keyfiyyəti isə Sovetlər İttifaqının hər yerində, - əsasən Uralda çox keyfiyyətli istehsal var idi, - istehsal olunandan da qat-qat üstün idi.

İndi bunlar hamısı pozulubdur. Belə bir vəziyyətdə küçədə qışqırmaq olar «Nə üçün bu zavod işləmir?». Bəli, orada işsizlər var, - bu, bizi narahat edir, incidir, - maaş da almırlar. Bəzi işlər görürlər. İndi isə Taqanroq zavodu ilə əlaqə qurmuşuq, Sumqayıtda bir sexi müştərək işlətmək istəyirik.

Bilirsiniz, mən sizə bu sənaye müəssisələri haqqında vəziyyəti saatlarla anlada bilərəm. O cümlədən, neft maşınqayırma zavodları haqqında, Neft maşınqayırma zavodları Azərbaycanda, keçmiş Sovetlər İttifaqında ən qədim sənaye müəssisələridir. Ancaq onların da texnologiyası artıq köhnəlmişdir. 70-ci illərdə onları yeni modern texnologiyaya keçirmək üçün biz SSRİ dövlət büdcəsindən həddindən çox vəsait aldıq. Çünki onların hamısı birbaşa SSRİ-nin dövlət büdcəsindən maliyyələşdirilirdi. Vəsait aldıq, onları modernləşdirdik, yüksək səviyyəyə qaldırdıq. Onların bəziləri indi də yüksək səviyyədədir. Ancaq iş bundadır ki, o vaxtlar istehsal olunan bütün avadanlıq Sovetlər İttifaqının neft hasil edən regionlarının hamısına gedirdi. Məlumdur, - bu, o vaxtlar statistikada dəfələrlə yazılmışdı ki, SSRİ-nin neft avadanlığına tələbatının 70 faizi Azərbaycanda istehsal olunurdu.

İndi vəziyyət nə cürdür? İndi bu zavodlar var, bunların bir çoxu daha da modernləşdirilibdir, bundan da artıq məhsul da istehsal edə bilər. Ancaq birincisi, yenə də burada xammal məsələsi var. İkincisi, bazar məsələsi var. Artıq Rusiya bizdən bunu almır. Çünki Rusiyanın həddindən çox hərbi məhsul istehsal edən zavodları var, onlar konversiya prosesi apardılar və o zavodların bir çoxunda istehsalı dəyişdirdilər. Çünki artıq hərbi sənaye Rusiyaya o qədər lazım deyil. Hərbi sənayeyə mənsub olan zavodların bir çoxunun profilini dəyişdirdilər və orada indi bu gün lazım olan avadanlığın istehsalını təmin etmək üçün lazımı tədbirlər görülür. Ona görə də indi Rusiya bütün neft regionları üçün neft avadanlığının təmin olunmasını təşkil edir, bizimkiləri almır. Hətta bizim qonşu Orta Asiya ölkələri də bizim neft avadanlığını almırlar.

Bizim zavodlar bunu cüzi miqdarda sata bilər. Yəni indi keçmiş vaxt deyil, sərbəts iqtisadiyyatdır, başa düşürsünüz, sərbəts iqtisadiyyatdır. Sərbəst iqtisadiyyat bazarla bağlıdır. Əgər bazarın varsa, sən istehsal edə bilərsənsə, xammal ala bilərsənsə və bu xammalı gətirib istehsal edəndən sonra həmin məhsuldan qazanacaqsansa, bunu edərsən. Əgər bunların biri yoxdursa, bunu edə bilməzsən. Lap tutaq ki, xammal da var, istehsalın da var, bazarın da var, amma bazarda o mal sən istədiyini qiymətə satılmayacaqsansa, burada qazancın olmayacaq, əksinə zərərin olacaqdır.

Bazar iqtisadiyyatının prinsipi budur. İndi orda-burda, nə bilim, islahatlar keçirmək, bazar iqtisadiyyatına keçmək haqqında qışqıranlar bunları bilmirlər. Bəlkə bunları bir az qəzetlərdən, kitablardan oxuyublarsa da, ancaq bu məsələnin real həll olunması yolunu bilmirlər.

Məsələn, 70-ci illərdə Sovet İttifaqında elektron sənayesi çox inkişaf etmişdi. Özü də bu, o vaxt çox dəb idi. Nə üçün? Birincisi, bu, yüksək səviyyəli sənayedir, onun məhsulu da çox yüksək səviyyədədir – integral sxemlər və s. Onlar bunun başlanğıcı idi, riyaziyyatçılar bunu bilirlər. Bunların əksəriyyəti, demək olar ki, 90 faizi hərbi sənaye üçün lazım idi.

Moskvanın yanında bir Zelenograd şəhəri var. Bəlkə tanıyanlar var, - kiçik bir qəsəbə idi. Amma orada gətirib həmin o elektron zavodlarını yerləşdirdilər. Zavodlar o qədər işçi qüvvəsi tələb etdi ki, orada böyük evlər tikdilər və Moskvanın yanında Zelenograd gözəl bir şəhərə çevrildi. Hamı ora ziyarətə gedirdi. Mən özüm iki dəfə ora getmişəm. Məni o zavodlarla, o proseslərlə tanış ediblər, o şəhəri görmüşəm. Bunları görərək hər respublika, xüsusən, biz də çalışırdıq ki, bu elektron sənayesinin zavodlarından Azərbaycana da gətirək. Bu da asan deyildi. Çünki bu zavodlar həm hörmətli zavodlar idi, həm məhsulu o qədər böyük həcmdə deyildi, həm də orada çox gəlir əldə etmək mümkün idi. Ona görə bunu hər yerə vermirdilər.

Məsələn, Azərbaycana bunu vermirdilər və bəhanə edirdilər ki, «istehsalı təmin etmək üçün çox yüksək səviyyəli mütəxəssislər lazımdır. Nəinki mühəndis, nəinki texnik, hətta fəhlə də gərək yüksək səviyyəli olsun. Azərbaycanda bu yoxdur». Neçə illər çalışdım sübut edirəm ki, Azərbaycanda bu var və bunu təşkil edə bilirik. Mən bu zavodların bir neçəsinin tikilməsinə nail oldum. Deyəsən, Yasamal rayonundadır. «Azon» zavodu. O «Azon» zavodunu tikmək üçün mən nə qədər çətinlik çəkdim. İndi çoxları bilmirlər,-- «Azon» zavodunun texnikasını, texnologiyasını nə qədər yüksək tələblərlə qurduq, tıkdıq. Orada integral sxemlər istehsal edirdilər, işləyirdi, hamısı da yaxşı idi. Amma indi hərbi sənaye yox, onlara tələbat yox, heç bir şey yoxdur. O sxemləri istehsal edirdilər, yaxud başqa şeyləri hazırlayırdılar, hərbi sənaye zavodlarına göndəriridilər, onlardan orada istifadə edilirdi. İndi bu «Azon» zavodunu əvvəlki kimi nə cür işlədəsən?

Yaxud Tbilisi prospektindəki mən o vaxtlar bir «İskra» zavodunu yaratmışdım. Yəqin onu bilən var. Adını «İskra» qoyduq, o da bu tipli zavodlardandır. Yaxud keçmiş Moskva prospektinin sağ tərəfində Radiotexnika Sənayesi Nazirliyinin zavodlarını yaratdıq. Gəncədə büllur zavodu yaratdıq. Əli Bayramlıda bir neçə belə zavod yaratdıq və üç-dörd nazirlik buna cəlb olundu. Elektron Sənayesi Nazirliyi Radiotexnika Sənayesi Nazirliyi, sonra bir nazirlik də var idi, onun adına Xüsusi Maşınqayırma Nazirliyi deyirdilər, - bu nazirlikləri mən dəfələrlə buraya dəvət etdim, onlarla ciddi işlər gördüm və təbiidir ki, o vaxtlar SSRİ rəhbərliyinin də nazirlərə təsiri və bizə köməyi nəticəsində biz bunları əldə etdik.

Amma indi bunlara tələbat yoxdur. Buzovnada Vişnyovka deyirlər, orada kiçik zavodlar vardı, SSRİ Aviasiya Sənayesi Nazirliyinə tabe idi. Mən gedib oraya baxdım, gördüm ki, çox kiçik bir yerdir, SSRİ-nin Aviasiya Sənayesi naziri Dementyevi çox çətinliklə Azərbaycana gətirdim. Oraya getdik, baxdıq, danışdıq. Dedim ki, sən burada bir zavod tikməlisən ki, biz burada təyyarələr istehsal edək. Nə qədər çətin idi. Bilirsiniz, bir tərəfdən onların beyninə girib ki, Azərbaycanda o səviyyədə adam yoxdur, - ancaq həqiqəti demək lazımdır. Digər tərəfdən də, ümumiyyətlə, SSRİ rəhbərliyi belə yüksək səviyyəli və hərbi sənayeye mənsub olan zavodları ancaq Rusiyada və Ukraynada, bir də Belorusiyada yerləşdirirdi. O biri ölkələrə, xüsusən, Azərbaycana, Orta Asiyaya bunları vermirdilər.

Dementyev mənimlə şərt kəsdi – 50 faizini mən verəcəyəm, 50 faizini də Azərbaycanın büdcəsindən ödəyin. Azərbaycanın büdcəsinin isə buna imkanı yox idi. Amma mən buna da razı oldum. O zavodu genişləndirdik. Orada, Zuğulbaya gedən yolun sağ tərəfində doqquzmərtəbəli evlər var. Biz o evləri tıkdırdıq ki, kənardan, yəni SSRİ-nin başqa yerlərindən gələn mütəxəssislər yaşasınlar və bizim mütəxəssisləri öyrətsinlər. İndi ora böyük bir ərazidir. Son vaxtlarda da mən orada olmuşam. Müəyyən məhsullar istehsal edirlər. Amma o planı ki, biz qarşımıza qoymuşduq, onu edə bilmədik. Etmiş olsa da, bu gün yenə də həyata keçirə bilməyəcəkdik.

Bilirsiniz, mən Azərbaycanın sənayesi haqqında sizə yüzlərlə misal deyə bilərəm. Bununla onu demək istəyirəm ki, əgər biz, - bu işləri təşkil edən, quran, bu texnologiyanı bilən adamlar o vaxtlar bunu etmişiksə, indi niyə etmirik? Niyə o səviyyədə edə bilmirik? Bunun səbəbləri məlumdur. Amma böhtan, yalan danışanların isə bunların birindən də xəbəri yoxdur. Bu proseslərin birini də bilmirlər. Nəinki onun texnologiyasını, texnikasını, istehsal etdiyi məhsulu, hətta onun iqtisadiyyatını da bilmirlər. Amma bəzi qəzetlərdə yazırlar ki, «ora niyə işləmədi, bura niyə işləmədi. Azərbaycan, bugünkü iqtidar ... »

Əvvəl bizim neft siyasətimizə də etiraz edirdilər. İndi görürlər ki, bir şey çıxmadı. Deputatlar buradadır, xatirinizdədirmi müxalifət qüvvələri bizim ilk müqavilələrimizə parlamentdə etiraz edirdilər. Təsdiq etmək istəmirdilər. Bəziləri deyirdi ki, yox, bunları biz özümüz eləməliyik, gözləyək, nə vaxt Azərbaycanın vəsaiti olacaq, o vaxt da edərik. Ağsız bir sözdür! İş bilməyən, neft sənayesini bilməyən adamlardır.

Mən neft strategiyasını yaratdım və bunu həyata keçirirəm. Axı, bilirəm ki, neft sənayesi nədir. Mən Azərbaycanın neft sənayesi ilə 40 il məşğul olmuşam. Nəinki buradakı sənaye ilə, SSRİ-nin

bütün neft regionlarının hamısı ilə məşğul olmuşam. Mən bilirəm ki, nə lazımdır. Bilirdim ki, bizim bundan başqa yolumuz yoxdur. Görürsünüz, bu da öz nəticəsini verdi.

Bunu elədik, ağzlarını yumublar. «Niyə başqa sahələri inkişaf etdirmirsiniz?» – deyirlər. Necə inkişaf etdirək? Nə mümkündür onu edirik. Keçən il Azərbaycana gəlmiş xarici investisiyanın 60 faizi qeyri-neft sektoruna gəlmişdir. Bunlar hamısı realıqdır. Siz bunları bilməlisiniz, bundan da çox bilməlisiniz. Bu barədə geniş danışmağa vaxtım yoxdur, - ola bilər, bunun üçün 10-15 saat lazımdır. Amma siz bunu bilməlisiniz. Yəqin ki, bizim aparatın işçiləri də bu barədə arayışlar toplayıb verməlidirlər ki, o yalan, böhtan, əsassız uydurmalara, əlbəttə, işi bilməyən adamlarda müəyyən fikir yaratmaq məqsədi daşıyan məqalələrə, çıxışlara biz cavab verək.

Beləliklə, mən sizə dedim, – Azərbaycanın iqtisadi potensialında nə mümkündürsə, biz ondan maksimum istifadə etməyə çalışırıq. İndi bəziləri qəzetlərdə yazırlar ki, niyə o vaxtlar pambıq çox idi, indi yoxdur? Bəzilərinin ağzına söz düşmüşdür ki, o vaxtlar «pripiska» var idi. Bəli, Azərbaycanda pambıq çox idi, pripiska da yox idi. Yəni «pripiska» nə deməkdir, - kolxozda biri bir balaca «pripiska» edirdi, bunu heç kəs görə bilmirdi və bu ümumi işə təsir edə bilməzdi. Bu dövlət iqtisadiyyatında hər yerdə mövcuddur, hər yerdə.

Özəl sektorda «pripiska» etmək lazım deyildir. Nə istehsal eləsə onu da satacaq, pulunu da qazanacaqdır. Amma kolxozda istehsal elədiyini bir az artırır və ona görə pul alır. Tutaq ki, 100 ton pambıq yığılıbsa, bəzən yazırdı ki, 105 ton, çünki o beş ton üçün artıq pul alır. Əgər plandan artıq idisə, ikiqat alır. Belə hallar istisna olunmur. Amma bunlar bizim ümumi nəticələrimizə heç də təsir etmirdi.

Bəli, 70-ci illərdə Azərbaycanda orta hesabla 800-850 min ton pambıq yığılırdı. Amma buna nə qədər vəsait gedirdi. Torpaqların hər il yuyulmasına, gübrənin verilməsinə, toxumların, texnikanın səpin üçün hazırlanmasına, səpindən sonra müxtəlif aqrotexniki tədbirlərin görülməsinə, ziyanvericilərlə mübarizə üçün kimyəvi maddələrdən istifadə olunmasına, yığım vaxtı defoliasiya aparılmasına, sovkının məhv edilməsinə, maşınlarla yığımın təşkilinə nə qədər vəsait sərf olunurdu.

Bu prosesi Azərbaycanda bəlkə pambıqçılar da mənim qədər bilmir. Çünki mən bu işlə o qədər məşğul olmuşam ki... Çoxlarının yadındadır ki, demək olar ki, hər il mövsüm vaxtı, yəni çiyid səpinin başlandığı aprel ayından yığıma – sentyabr, oktyabr aylarına qədər mənim vaxtımın çoxu pambıq rayonlarında keçirdi. Ona görə də mən bunun hamısını bilirəm. Toxumların sortunu da bilirəm. Gəncədə pambıqçılıq üzrə Elmi-Tədqiqat İnstitutu var, orada dəfələrlə olmuşam. Orada ki tədqiqatçılar bir tərəfdən yeni toxumlar yetişdirir, digər tərəfdən də ziyanvericilərlə mübarizə aparırdılar. Orada da olmuşam, hamısını görmüşəm. Bütün mütəxəssislərlə danışmışam, kənddə işləyən hər bir pambıqçı ilə dəfələrlə danışmışam. Bunları çox yaxşı bilirəm.

Amma indi? Birincisi, bunu özəlləşdirmişik, torpağı kəndliyə vermişik. Pambıq zavodları özəlləşdirilibdir. İkincisi, onlar nə qədər gübrə ala, nə qədər torpağa gübrə verə biləcəklər, nə qədər toxum toplaya, nə qədər əkə, bunu nə cür becərə, pambığı ziyanvericilərdən nə cür qoruya biləcəklər, - bəzən yığım vaxtı yağış olur, - pambığı nə qədər tez yığa biləcəklər. Bunlar hamısı böyük bir prosesdir. Amma bunlara baxmayaraq, həmin o özəl sektor 800 min ton yox, 100-120 min ton pambıq toplayır. Mənə dedilər, keçən il pambıq toplayıblar, ancaq dünyada pambığın qiyməti aşağı düşüb, ona görə də pambığı satmayıblar, gözləyirlər ki, qiyməti qalxsın. O vaxt biz bildirdik ki, topladığımız pambıq hansı qiymətə satılır? Heç kim bilmirdi. Toplayırdıq, yığırdıq, hər il əvvəlcədən Movkvadan tapşırıq gəlirdi ki, filan qədər, filan vilayətə, filan qədər Almaniya Demokratik Respublikasına, filan qədər Bolqarıstana, filan qədər Rumıniyaya məhlic göndərilsin. Pullarını alırdıq, bununla da iş bitirdi.

Görürəm, Dilruba Camalova mənə baxır, - dünən, ya srağagün onunla telefonla danışmışam. Sevinə-sevinə deyir ki, - keçən il 100 min ton tərəvəz istehsal etmişik. Amma əvvəllər 200 min ton istehsal edirdilər, elədimi? Azərbaycan 700 min ton tərəvəz istehsal edirdi, özü də fərəş tərəvəz. Niyə? Bunun hamısı özümüzlə lazım deyildi ki! Bunun 90 faizi Rusiyaya – Arxengelskə, Murmanskə, Moskvaya, Urala və s. gedirdi. Onların tələbatı üçün gedirdi.

İndi bu mümkündürmü? Mümkün deyildir. Əgər keçən il 100 min ton toplayıblarsa, mən soruşdum ki, nə etdiniz? Deyir ki, bir hissəsini konserv zavoduna verdik, bir hissəsini kəndlilər aparıb Rusiyada satdılar.

Torpağı paylamışıq. Torpağı paylamağımız çox gözəl nəticələr verir. Amma torpağı alan kəndlinin yüksək səviyyəli fermerə çevrilməsi üçün çox vaxt lazımdır. Onun gərək o qədər artıq vəsaiti, sərmayəsi toplansın ki ... Ola bilər, bir il böyük xeyir götürsün, o biri il zərər çəksin. Bilirsiniz, bunlar hamısı mürəkkəb proseslərdir. Bunu da bilən yoxdur. Hətta kənddən çıxıb müxalifətdə olan adamlar da bilmirlər. Çünki onlar gedib pambıq tarlalarında işləsəydilər, o yolla getməzdilər. O yola düşən adamlar baş gırıləyən adamlardır. Ona görə siz bunları və bunların fonunda da bizim, Azərbaycan dövlətinin son illər əldə etdiyi konkret nailiyyətləri bilməlisiniz. Yenə də deyirəm, mən tapşıracağam, bu arayışları vaxtaşırı sizə versinlər, mətbuatda dərc olunsun ki, bunlardan istifadə edə bilərsiniz. Bunlar hamısı ona görə lazımdır ki, cəmiyyətimizdə demokratiya, söz azadlığı, plüralizm şəraitində gedən proseslərdə o yalançıların, böhtançıların, ayrı-ayrı şeyi uyduranların qarşısını sərt sözlə yox, konkret arqumentlərlə aləsiniz, kütləyə, əhaliyə, xalqa, millətə həqiqəti çatdırasınız. Bu, indiki mərhələdə və gələcəkdə də bizim partiyanın əsas vəzifəsidir.

Biz xarici siyasət aparırıq. Lap lazım olanda xalqla da məsləhətləşəcəyik. Amma indiki mərhələdə elə bir ehtiyac yoxdur ki, bu gün yığısaq, xalqla məsləhətləşək. Çünki prinsiplər məlumdur. Başqa böyük işləri də görürük. Ona görə də dövlətin gördüyü işlər çoxdur. Amma partiyanın gördüyü işlər ondan az olsa da, çox əhəmiyyətlidir.

Mən bu gün bu sözləri sizə deyərək ümidvar olduğumu bildirirəm ki, Yeni Azərbaycan Partiyası, siz – Siyasi Şuranın üzvləri, İdarə Heyətinin üzvləri, partiyanın rəhbərliyində olan şəxslər yeni mərhələdə, birinci qurultaydan keçən dövrdən partiyanın işi ilə ciddi məşğul olacaqsınız. Gərək heç kəs özünü kənara çəkməsin. Mən hiss edirəm, bizim partiya rəhbər vəzifədə olan, eyni zamanda başqa vəzifə tutan bəzi adamlar artıq özlərini kənara çəkirlər. Mən bunu bəyənmirəm. Əgər

sən doğrudan da qəlbdən partiyanın üzvüsənsə, gərək heç vaxt heç kim özünü kənara çəkməsin. Qəlbdən bu partiyanın üzvüsənsə, vaxt tap, həm dövlət işi ilə məşğul ol, həm də partiyanın işi ilə. Elə bilirsiniz ki, mənim işim azdır? Bu gün buraya gəlmişəm, sizinlə görüşürəm, buna vaxt sərf edirəm. Hesab edirəm ki, bu lazımdır, çünki mən bu partiyanın sədriyəm. Mən də istəyirəm ki, hamı fəal olsun.

Ümidvaram ki, mənim dediyim sözlər sizə faydalı olacaq və bunlardan özünü üçün nəticələr çıxaracaqsınız, partiyanın işi bundan sonra da fəallaşacaqdır. Hesab edirəm ki, bütün partiya miqyasında vəsiqələrin verilməsi çox böyük hadisə olacaq və bu iş bizim icra katibliyi tərəfindən dayanmadan həyata keçirilməlidir.

Bizim icra katibliyinin bu müddətdə hazırladığı sənədlər də, təbii ki, diqqətəlayiqdir. Bunlar haqqında Əli Əhmədov öz çıxışında dedi. Mən baxdım, - Siyasi Şuranın üzvlərinə partiya vəsiqələri, Yeni Azərbaycan Partiyasının birinci qurultayının stenoqrafik hesabatı, partiyanın nizamnamə və proqramı veriləcəkdir. İki dənə də nişan hazırlanıbdır. Biri Yeni Azərbaycan Partiyasının əvvəllər qəbul etdiyimiz rəmzidir. Bu, yaxşıdır. Amma görürəm ki, hazırlanmış ikinci nişan mənim portretimdir. Mən buna etiraz edirəm. Əhmədova deyirəm, - bunu yığışdırsınlar. Mən bu şeylərin əleyhinəyəm. Heç kəsin döşündə mənim portretim olan nişan lazım deyildir. Bizim partiyanın nişanı var, - kim taxmaq istəyirsə, taxsın. Bu partiya mən də mənsubam, sən də mənsubsan. Ona görə bunların hamısını yığ, qoy kənara, heç kəsə vermə. Bəzi adamlar özfəaliyyətlə məşğuldurlar, yaradırlar, taxırlar. Mən kiminsə döşündə gördüm, dedim niyə taxmısan? Deyir ki, yox, bunu istəyirəm. Deyirəm, ay qardaş, sən məni məndən çox istəyə bilməzsən! Bu, ola bilməz. Əgər sən məni istəyirsənsə, mən bunu istəmirəm. Yox, sən hesab edirsən ki, məni məndən çox istəyirsən, mən də buna inanmıram.

Ona görə siz mənim sözlərimi səmimi qəbul edin. Mən bu nişana etiraz edirəm. Onu qoyun kənara.

Hamınıza cansağlığı, səadət, işlərinizdə uğurlar arzulayıram. Sağ olun!

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Yeni Azərbaycan Partiyasının Sədri, Heydər Əliyevin YAP-ın II Qurultayında NİTQİ

21 noyabr 2001-ci il

- Əziz qurultay nümayəndələri!
Hörmətli xanımlar və cənablar!

Sizi, Yeni Azərbaycan Partiyasının bütün üzvlərini, Yeni Azərbaycan Partiyasının yaradılmasının 9-cu ildönümü və partiyamızın ikinci qurultayının açılışı münasibətilə ürəkdən təbrik edirəm.

Bu gün bu salonda hökm sürən əhvali-ruhiyyə, qurultaydakı məruzə və çıxışlar əyani şəkildə sübut edir ki, Yeni Azərbaycan Partiyası ötən 9 il ərzində sınaqlardan çıxmış, böyük və şərəfli yol keçmiş, indi artıq Azərbaycan cəmiyyətində özünəməxsus aparıcı yol tutmuş bir partiyadır.

Hesabat məruzəsində və çıxışlarda partiyamızın birinci qurultayından sonra görülmə işlər haqqında müfəssəl məlumat verildi. Hesab edirəm ki, həm məruzədə, həm də çıxışlarda bu iki il müddətində partiyamızın keçdiyi yol və əldə etdiyi nailiyyətləri təhlil olundu, bir çox təkliflər irəli sürüldü. Beləliklə, partiyamızın II qurultayının çağırılması və bu gün keçirilməsi qəbul etdiyimiz qərarın tam əhəmiyyətli və doğru olduğunu sübut edir.

Qurultay ərəfəsində Azərbaycanın bütün bölgələrində, bütün şəhərlərdə, rayonlarda Yeni Azərbaycan Partiyasının konfransları keçirilibdir. Bu konfranslarda bir çox məsələlər müzakirə edilib və lazımı qərarlar qəbul olunubdur. Ancaq son aylarda bu konfransların və onların nəticəsi olaraq indi partiyanın II qurultayının keçirilməsi Yeni Azərbaycan Partiyasının nə qüdrətə malik olduğunu, nə qədər yüksək ideallara xidmət etdiyini və Azərbaycanın dövlət müstəqilliyinin qorunub saxlanması xidmətlərini Azərbaycan cəmiyyətinə, Azərbaycan xalqına, bütün ölkəyə bir daha nümayiş etdirdi.

Məruzədə və çıxışlarda çox gözəl, məzmunlu və partiyamız üçün, onun daha da sıx birləşməsi üçün, gələcək fəaliyyəti üçün dəyərli sözlər deyildi, ifadələr işlədildi, fikirlər irəli sürüldü. Mən hesab edirəm ki, partiyamızın qurultayı tam işgüzar şəraitdə keçərək, eyni zamanda partiyada mövcud olan əhvali-ruhiyyəni, ruh yüksəkliyini və partiya üzvlərinin partiyaya daha da sədaqətlə xidmət etməsini bir daha göstərdi.

Mən hesab edirəm ki, partiyamız, onun yerli təşkilatları və Siyasi Şura, İdarə Heyəti ötən iki il ərzində böyük işlər görmüşdür. Ona görə buradakı təkliflərə mən də qoşuluram, deyirəm ki, partiyanın işini, partiyanın rəhbər orqanlarının işini tam qənaətbəxş hesab etmək olar.

Bizim partiya 1993-cü ildən iqtidar partiyasıdır. 1992-ci ildə Naxçıvanda ağır bir şəraitdə, böyük təzyiqlər altında biz partiyanın yaranması ilə əlaqədar xeyli işlər gördük və ilk konfrans keçirdik. O vaxt, əlbəttə ki, partiyanın yaranması yalnız ayrı-ayrı şəxslərin, bu partiyanın yaranmasında çox təşəbbüs göstərmiş insanların, o cümlədən təkcə mənim xidmətim deyildir. Yeni Azərbaycan Partiyası o vaxtkı mövcud vəziyyətdə bütün Azərbaycan xalqının mənafeələrinə xidmət etmək üçün və xalqın o ağır dövründə ölkəmizin qarşısında duran məsələlərin həll edilməsi üçün za-

manın tələblərinə uyğun olaraq zəruriyyətdən yaranmış bir partiyadır. Biz partiyanı yaradarkən heç də düşünmürdük ki, qısa bir müddətdən sonra hakimiyyətə gələcəyik. Baxmayaraq ki, ölkəmizdəki vəziyyət – sizin hamınıza məlum olan vəziyyət bizim hamımızı düşündürürdü. Ona görə də, bir tərəfdən, biz hesab edirdik ki, partiyanı yaradaraq biz xalqımıza müəyyən bir xidmət göstərə bilərik. İkinci tərəfdən də, sadəcə, ölkənin belə ağır vəziyyətində bir çox insanların ümidi, istəyi, nəhayət, bu partiyanın yaranmasına gətirib çıxardı.

Biz işə başladıq. Qısa bir zamanda, demək olar ki, Azərbaycanın əksər guşələrində partiyanın özəkləri, təşkilatları yarandı. Sizə deyim ki, mən Naxçıvanda olduğum zaman heç o qədər də bilmirdim ki, harada hansı təşkilat yaranıbdır, kimlər bu təşkilatı yaradıblar. Yəni partiyanın yaranması o vaxt bizim əhəlinin ölkəmizin düşdüyü vəziyyətdən çıxmasına olan istək və arzuları ilə əlaqədar olmuşdur. Ona görə də qısa bir zamanda bizim partiya böyüdü və genişləndi.

Amma qısa bir zamandan sonra, mənim Azərbaycanın rəhbərliyinə dəvət olunmağımla əlaqədar, parlamentə sədr seçilməyimlə və Prezident seçilməyimlə əlaqədar bizim partiya iqtidar partiyası statusunu aldı. Bu gün tam cəsarətlə və böyük iftixar hissi ilə demək olar ki, 8 il iqtidar partiyası adı daşıyaraq partiyamız Azərbaycan xalqına hədsiz xidmətlər göstərmiş və xalqımızı, millətimizi, ölkəmizi o ağır günlərdən çıxarıb bugünkü vəziyyətə gətirib çatdırmışdır.

Burada məruzədə, çıxışlarda partiyamızın keçdiyi yol haqqında danışıldı və 1990-1991-ci illərdən 1993-cü ilə qədər Azərbaycanın ağır vəziyyəti haqqında çox ətraflı söhbət getdi. Biz bunları unutmamalıyıq. Nəinki biz, bütün Azərbaycan xalqı, gələcək nəsillər bu dövrü unutmamalıdırlar.

Biz bu günlərdə Azərbaycanın istiqlaliyyətinin, dövlət müstəqilliyinin 10-cu ildönümünü böyük qürur hissi ilə, təntənə ilə keçirdik. Azərbaycanın bu 10 illik müstəqillik dövrünün səkkiz

ili, bir az da dəqiq desək, səkkiz il yarımı indiki iqtidarın zəhməti ilə, Yeni Azərbaycan Partiyasının xidməti ilə bağlı olan bir dövrdür.

Mən dəfələrlə demişəm, bizim xalqımızda azadlıq, müstəqillik əhvali-ruhiyyəsi həmişə yaşamışdır. Ancaq bizim yaşadığımız Sovet dövləti və 70 il hökm sürən kommunist ideologiyası, o dövlətin yaratdığı sistem bu istəklərin, arzuların yerinə yetirilməsi üçün heç bir imkan verməmişdir. Burada nəticələrdən biri, mənə elə gəlir ki, son çıxış edən nəticə bir çox əhəmiyyətli hadisələri yada saldı və mən indi sizə danışarkən görəcəksiniz ki, biz o illər nə vəziyyətdə yaşayırdıq.

1977-ci ildə SSRİ-nin yeni Konstitusiyası qəbul olundu. 1978-ci ildə müttəfiq respublikaların Konstitusiyaları qəbul edildi. Biz iki-üç ay idi ki, öz Konstitusiyamızın layihəsini hazırlayırdıq. Orada bir maddə yazdıq ki, Azərbaycan Respublikasında dövlət dili Azərbaycan dilidir. Ancaq nə ilə rastlaşdıq? Moskva buna qəti etiraz etdi və bildirdi ki, bu, ola bilməz. SSRİ-də yeganə dövlət dili var və hamı bu dövlət dilindən istifadə etməlidir. Biz isə çox inadkarlıq etdik. Böyük müqavimətlərin qarşısını aldıq. Hətta mən sizə deyim ki, Moskvada bu məsələ müzakirə olunarkən bəzi müttəfiq respublikaların başçıları bizim bu fikrimizi qəbul etmirdilər. Çünki bütün müttəfiq respublikaların başçıları konstitusiya komissiyasının üzvü idilər, orada iştirak edirdilər. Onlar bu fikri dəstəkləməkdən qəbul etmirdilər.

Ancaq buna baxmayaraq, biz buna nail olduq və 1978-ci ildə bizim Konstitusiyamızda Azərbaycan dili Azərbaycan Respublikasının dövlət dili kimi həkk olundu. Ancaq bilməlisiniz, demək olmaz ki, Konstitusiyada qəbul etdirəndən sonra biz həqiqətən bunu dövlət dili kimi işlədə bildik. Çünki o vaxtlar, bu, sadəcə, o dövlətin sisteminə görə mümkün deyildi. Amma eyni zamanda, biz insanlarda milli şüur, milli əhvali-ruhiyyə, öz dilimizə doğma münasibət, sevgi hissiyyətləri yaratdıq. Əgər çox vaxt rus dilindən istifadə olunurdusa, - burada oturanların çoxu bilir, - məsələn, mən Bakıdan çıxıb kənd rayonlarında olarkən biz bütün toplantıları Azərbaycan dilində aparırırdıq. Yəni dilimizdən istifadə edirdik, amma yarımçıq istifadə edirdik. Bununla mən bir də onu təsdiq etmək istəyirəm ki, bizim xalqımızda bu arzu – müstəqillik arzusu, istiqlaliyyət arzusu, azadlıq arzusu yaşayıbdır. Birində çox, birində az. Amma əksəriyyətində yaşayıbdır. Ancaq o dövrdə buna nail olmaq mümkün deyildi.

Məhz 1991-ci ildə Sovetlər İttifaqında, dünyada gedən ictimai-siyasi proseslərin nəticəsində artıq SSRİ kimi super dövlət dağılmağa məhkum oldu. O dağılan kimi, dərhal bütün müttəfiq respublikalar, biri tez, biri gec öz dövlət müstəqilliyini bəyan etdi. Azərbaycan o birilərdən gec elan etdi. Azərbaycanda bəziləri deyirlər ki, biz milli azadlıq hərəkatı təşkil etmişik, canımızı qurban vermişik, Azərbaycanın müstəqilliyinə nail olmuşuq. Birincisi, o, xalq hərəkatı idi. Kimlərsə, özləri üçün sərfəli olduğuna görə, ona milli azadlıq hərəkatı deyirlər. O, xalq hərəkatı idi. Xalq hərəkatı da Dağlıq Qarabağ məsələsi ilə əlaqədar Moskvanın və xüsusən Qorbaçovun Azərbaycana qarşı ədalətsizliyindən meydana gəlmişdi. O meydana toplaşan adamların əksəriyyəti, oraya ancaq və ancaq Dağlıq Qarabağ məsələsinin ədalətli həll olunması üçün gəlirdilər. Ona görə bu, ümumxalq hərəkatı idi.

O da təbiidir ki, bu, bizim tariximizdə çox gözəl səhifələrdən biridir. Demək, hətta o dövrdə xalqımızın lazım olanda öz hüquqlarını, ölkəsinin hüquqlarını qorumaq üçün ayağa qalxmaq imkanı varmış. Ancaq nə qədər də o mitinqlər, filanlar olsaydı, SSRİ kimi böyük, qüdrətli dövlət, böyük hərbi potensiala malik olan dövlət heç bir müttəfiq respublikaya müstəqillik əldə etmək imkanı verməzdi. Təsəvvür edin, 20 yanvar 1990-cı il. Ondan qabaq Azərbaycanda bir neçə dəfə fəvqəladə vəziyyət tətbiq edilmişdi. 20 yanvarda Azərbaycana dövlət tərəfindən, yəni SSRİ dövləti tərəfindən misli görünməmiş hərbi təcavüz edildi və buraya böyük qoşun kontingenti yeridildi. Günahsız insanları şəhid etdilər. Faciə baş verdi. Onda SSRİ-yə, onun rəhbərliyinə xalqın nifrəti daha da artdı. Amma xatırlayın, həmin o gün, onun sabahısı günü Azərbaycanda hökumət, dövlət bir qərar qəbul etmək əvəzinə, parlamenti - Ali Soveti toplamaq əvəzinə, sadəcə, təslim oldu. Bilirsiniz ki, yanvarın 21-22-də yalnız bir çox vətənpərvər insanların təşəbbüsü ilə Ali Sovetin sessiyası

keçirildi. Qəribə hadisə idi ki, Ali Sovetin rəhbərliyi orada yox idi. Amma Ali Sovetin iclasına bizim hörmətli şairimiz Bəxtiyar Vahabzadə rəhbərlik edirdi. Niyə? Çünki qorxurdular. Niyə? Çünki hesab edirdilər ki, bundan bir şey çıxmaz, özünü qorumaq lazımdır.

Bir fakt da mənim xatirimdədir. Həmin o günlər Bakıda tonqallar qalanmışdı. Təkcə Bakıda yox. Mən Moskvada idim, amma bunu bilirdim. Çoxları gətirib partiya biletlərini o tonqallara atırdı. Elədir, yoxsa yox? Mən burada yox idim. Amma Azərbaycan iqtidarı bu fürsətdən istifadə etmək əvəzinə, bir müddətdən sonra müəyyən təbliğat işi apardı, həmin o partiya biletlərini atan adamlar getdilər, partiya biletlərini götürdülər. Yəni mən sizə demək istəyirəm ki, o proseslər bax, bu cür gedibdir. Əgər SSRİ 1991-ci ilin sentyabr ayında dağılmasaydı, Azərbaycan öz dövlət müstəqilliyini əldə edə bilməzdi.

Bu, bizim üçün, necə deyirlər, Allah vergisi idi. Taleyin bizim xalqımıza bəxş etdiyi bir şeydi. Biz bunu qiymətləndiririk. Bu, tarixi hadisədir. Oktyabrın 18-də Ali Sovetdə Konstitusiyaya aktının qəbul olunması, Azərbaycanın istiqlaliyyətinin bəyan edilməsi ölkəmizin tarixində çox böyük əhəmiyyətə malik olan hadisədir. Ancaq o zaman dağılmaqda olan SSRİ hələ ki, gücünü burada saxlayırdı. Ordu da burada idi, başqası da burada idi. Ona görə də müstəqilliyi qoruyub saxlamaq, - mən dəfələrlə demişəm, - onu bəyan etməkdən çox çətin olmuşdur. Bəli, 1991-ci ilin sonundan 1993-cü ilin iyununa qədər müstəqilliyi o vaxt hakimiyyətdə olanlar yaşatdılar. Amma nə qədər faciələr, nə qədər qanunsuzluqlar, nə qədər özbaşınalıqlar oldu.

Bəziləri indi deyirlər ki, müstəqilliyi biz əldə etmişik. Əgər siz həqiqətən bu müstəqilliyi almırsınızsa, bəs bunu nə üçün qoruyub saxlaya bilmirdiniz? Nə üçün? Təxminən 1 il 6-7 ay yaşı olan müstəqil Azərbaycan dövləti artıq dağılırdı, parçalanırdı, vətəndaş müharibəsi başlanmışdı. Təbiidir ki, Azərbaycanın müstəqilliyi böyük təhlükə altında idi. Sizə bunları deyərək onu bildirmək istəyirəm ki, həqiqi müstəqillik ancaq bizim bu partiyanın 8 il ərzində iqtidarda olaraq həyata keçirdiyi tədbirlər nəticəsində mümkün olubdur. Ona görə də biz müstəqilliyin 10-cu ildönümünü artıq dünyada tanınmış, daxildə ictimai-siyasi vəziyyəti sabitləşdirmiş, ölkəni iqtisadi, sosial, siyasi böhrandan çıxarmış və nəhayət, 1995-ci ildən başlayaraq bütün sahələrdə inkişafı təmin etmiş bir müstəqil Azərbaycan dövləti olaraq qeyd etdik. Bunlara görə də bizim əsasımız vardır deyək ki, Yeni Azərbaycan Partiyası, bizim hamımız və təbiidir ki, Azərbaycanın Prezidenti və partiyanın sədri müstəqilliyin həyata keçirilməsinin əsas qüvvəsidir və təkcə onun qorunub saxlanması yox, Azərbaycanın müstəqil dövlət kimi ağır şəraitdə inkişaf etməsinin təminatçısıdır.

Bu illər ərzində bizim partiyamız inkişaf edib, genişlənib, möhkəmlənibdir. Onun ideya səviyyəsi çox artmışdır. Buradakı yekdillik, həmrəylik, buradakı ruh yüksəkliyi buna əyani sübutdur.

Biz partiyanın birinci qurultayını iki il bundan öncə keçirdik. Birinci qurultay tarixi hadisə idi. Bəzən soruşurlar ki, nə üçün biz birinci qurultayı belə gec keçirdik? Bu, çox aydın məsələdir. Biz o partiyalardan deyilik ki, ildə üç qurultay keçirsinlər, heç bilməsinlər ki, bu qurultayları nədən ötrü keçirdilər və nə nəticə əldə etdilər. Biz partiyanı inkişaf etdirirdik. Biz partiyanı genişləndirirdik. Biz Azərbaycanın məsələlərinin həll olunmasında partiyanın iştirakını təmin edirdik. İqtisadiyyatın inkişafında, əmin-amanlığın yaranmasında, ictimai-siyasi sabitliyin təmin olunmasında onun fəal iştirakını təmin edirdik. Ona görə də, məsələn, 1995-1996-cı illərdə, ondan sonra da, YAP-ın qurultayının keçirilməsi o qədər də məqsədəuyğun deyildi.

Amma o vaxt ki, biz çox məsələləri həll etdik və partiyamız gücləndi, genişləndi, biz birinci qurultayı keçirdik. Onun gözəl nəticələri indi məlumdur. Partiyanın rəhbər orqanlarını seçdik. Bu gün də ikinci qurultaya gəlmişik. Məhz bütün bu görülməli işlərin nəticəsidir ki, birinci qurultayla ikinci qurultay arasındakı iki il müddətində partiya böyük sürətlə inkişaf edibdir.

Burada bəyan edildi ki, partiyanın 230 min üzvü var. Ancaq mən təkcə sayı demirəm. Mən partiyanın keyfiyyətcə yüksəlməsini ən əsas nəticə hesab edirəm. Yəni biz həm kəmiyyət haqqında, həm də keyfiyyət haqqında düşünməliyik. Keyfiyyətsiz kəmiyyət bizə lazım deyildir. Ona görə

də bu 230 min üzv partiyanın böyük gücə malik olduğunu göstərir.

Burada deyildi ki, bu dövrdə bəzi adamlar partiya xaric oldular, bəziləri ayrı-ayrı təşkilatlarda sədrlik işini apara bilmədilər, onlar dəyişdirildilər. Bunlar hamısı təbiidir.

Partiya canlı orqanizmdir, heç kəs heç vaxt düşünməsin ki, bu partiya hamı eynidir. Ola bilər, kimsə partiya öz şəxsi məqsədləri üçün, partiya istifadə etmək üçün gəlir. Ona görə partiya həmişə baxır, süzgəcdən keçirir, ələyir. O şəxslər ki, partiyanın tələblərinə cavab vermir, onlar bir bəhanə ilə ya özləri uzaqlaşır, yaxud da ki, partiya onlardan imtina edir. Bu barədə danışarkən mən bildirmək istəyirəm ki, bizim partiyamıza qəbul, partiyanın inkişafı çox sağlam təməllər əsasında qurulmuşdur.

Burada kimsə dedi ki, bu müddətdə partiya filan qədər adam cəlb edilibdir. Mən bu fikirlə razı deyiləm. Biz heç kəsi partiya cəlb etmirik və etməyəcəyik. Bizim partiya üzv olan adamlar, bizim partiya qoşulmaq istəyənlər, bizim partiya gələn adamlar ancaq və ancaq öz qəlbinin, öz zehninin hökmü ilə gəlməlidir, öz könlü ilə gəlməlidir. Bilməlidir ki, bu partiya onun bütün arzu və istəklərinə cavab verən partiya.

Biz partiya yeni-yeni üzvlər qəbul edirik, ancaq partiya gələnləri. Partiya heç kəsi cəlb etmirik. Bu, bizə lazım deyil, qətiyyətlə lazım deyildir. Xahiş edirəm, mənim bu fikirlərimi həm partiyanın İdarə Heyəti, həm də partiyanın bütün yerli təşkilatları nəzərə alsınlar. Mən əminəm ki, bizim partiya getdikcə inkişaf etdiyinə görə və iqtidarın fəaliyyətindəki uğurlara görə insanlar bu partiyanın nə olduğunu daha da yaxşı anlamaq bilirlər və belələri öz talelərini Yeni Azərbaycan Partiyası ilə bağlayırlar. Bizə belə sədaqətli, saf niyyətlə və saf duyğularla gələn partiya üzvləri lazımdır.

Partiyamız, onun yerli təşkilatları çox iş görüblər. Ancaq hesab etməyin ki, həm yerli təşkilatların içərisində, həm partiyanın rəhbərliyində nöqsanlar, çatışmazlıqlar, bəzən səhvlər də yoxdur. Bunlar var. Bir yerdə çox, bir yerdə az. Biz heç vaxt "Hər şey yaxşıdır", "Hər şey – ura" – belə fikirdə olmamalıyıq. Partiyada gərək elə mühit yaransın ki, yaxşı ilə pis seçilə bilsin. Fəal və passiv partiya üzvləri bir-birindən seçilə bilsin.

Kimsə, haradasa bizim partiya mənsubiyyətindən sui-istifadə edərsə, yaxud da ki, partiya

üzvü olaraq kimsə müəyyən dövlət orqanlarında vəzifədədirsə, onların səhvlərini heç vaxt bağışlamaq olmaz. Ona görə də partiyadaxili demokratiya, fikir azadlığı mütləq təmin olunmalıdır. Heç kəs, heç nədən qorxmamalıdır. İndi keçmişdəki vaxt deyildir ki, Kommunist partiyasından kim çıxırdısa, hesab edirdilər, o, artıq ölüb getdi. Yox. Yenə də deyirəm, bu partiya könüllülər partiyasıdır. YAP qəlbən ona bağlı olanların partiyasıdır. Ona görə də gərək partiyada, yenə də deyirəm, hər bir təşkilatda, partiyadaxili demokratiya bərqərar olsun. Fikir mübadiləsi olsun, fikir azadlığı olsun. Yalnız bu yolla biz partiyamızı həmişə sağlamlaşdır, daha da mətinləşdir, daha da gücləndirə bilərik.

Partiyamız gərək təbliğat işləri ilə də çox ciddi məşğul olsun. Azərbaycanda biz hakimiyyətə gələndən insanlar üçün tam azadlıq, sərbəstlik, o cümlədən söz azadlığı, mətbuat azadlığı Konstitusiya ilə təmin olunubdur. Biz də bunu əməli surətdə yerinə yetiririk. Azərbaycan cəmiyyətində müxtəlif qüvvələr vardır. Bizim partiya, bizim iqtidara müxalifətdə olan partiyalar, yaxud qüvvələr var. Buna da təəccüb etmək lazım deyildir. Demokratik dövlətdə hamı bir cür ola bilməz. Hamı eyni fikirdə ola bilməz. Demokratiyanın əsas prinsiplərindən biri budur ki, siyasi plüralizm hökm sürsün. Biz də bunu edirik və etməyə çalışırıq.

Ona görə də Azərbaycanda bizim partiya, bugünkü iqtidara müxalifətin mövcudluğu heç kəsi narahat etməməlidir. Bu, tamamilə təbii haldır. Əgər müxalifət olmasa, demokratiya da olmaz. Ancaq bunun ikinci tərəfi də var. Bizim iqtidarda çox yüksək vəzifələrdəki bəzi adamlar partiya üzvü deyillər. Təəssüflər olsun ki, onlar bu partiyanın kölgəsində, Azərbaycan Prezidentinin, - bağışlayın, mən bu sözü deməyə məcburam, - kölgəsində oturublar, işləyirlər, işlərini görürlər, ancaq siyasi mübarizəyə qoşulmurlar.

Biz böyük partiyayıq, iqtidarda olan partiyayıq. Amma bizimlə mübarizə edənlər var. Əgər ayrı – ayrı adamlar, məsələn, bizim siyasi işlərdə çalışanlar bizimlə mübarizə edənlərlə məşğul olmasalar, partiyanın hər bir üzvü bunu özünün vəzifəsi kimi anlaya bilməsə, bu, əlbəttə ki, həm partiyamızı, həm də iqtidarı zəiflədəcəkdir. Ona görə də bizim partiyamızın üzvlərinin hər biri, partiya təşkilatları daim partiyamızın və iqtidarın qorunması üçün, möhkəmlənməsi üçün öz payını verməlidir, öz xidmətini göstərməlidir. Düşünməməlidir ki, onsuz da biz iqtidardayıq, müxalifət nə edirsə etsin. Bu, düz deyildir. Müxalifət haqqında mən bir neçə kəlmə deyəcəyəm. Bunu deyərək mən onu da nəzərə alıram ki, bizim müxalifət, - burada artıq çox deyildi, - normal müxalifət deyildir. Bizim müxalifət çox radikal, düşməncəsinə mövqelərdə duran müxalifətdir. Onlar və onlara havadarlıq edənlər çoxsaylı qəzetlər, jurnallar buraxırlar. Bu qəzetlərdə də, təbii ki, onlar özlərini təbliğ edirlər. Amma ondan da çox iqtidarı tənqid edirlər, iqtidarı təhqir edirlər, şayiələr, yalanlar, uydurmalar yazırlar və beləliklə də, bizim hamımızı ləkələmək istəyirlər. Ona görə də bunlar ifşa olunmalıdır.

Müxalifət müxalifətliyini etsin, amma ona cavab verilməlidir. Özü də tutarlı cavab verilməlidir. Ancaq tək-tək adamlar yox, bizim bir neçə qəzetimiz var, təkcə onlar yox, hər kəs öz yerində cavab verməlidir.

Çünki ümumiyyətlə, bu, iqtidar-müxalifətin prinsipidir. Ancaq mən sizə deyə bilərəm ki, bizim müxalifət mənfəi nöqtəyi-nəzərdən dünyada bütün müxalifətlərdən fərqlidir. Heç bir ölkədə belə müxalifət yoxdur. Bunlar, üzr istəyirəm, hər bir, hətta çirkin, tərbiyəsiz yollara gedirlər, qəzetlərində təhqir edirlər. Hamıdan çox kimi? Prezidenti.

Mən bu müxalifət qəzetlərini heç oxumuram. Amma mənim işçilərim var, bəzən oxuyurlar, hərdən-bir soruşuram ki, burada nə var, nə yox? Bir də görürsən ki, "Yeni Müsavat" qəzetinin bir nömrəsində on məqalə Heydər Əliyevə həsr olunubdur. Yəni Heydər Əliyevi tərifləmirlər ki? Heydər Əliyevə yaxşı adam demirlər ki? Yalanlar, uydurmalar, təhqirlər, filanlar. İndi də İlham Əliyevi hallandırmağa başlayıblar. Amma bunu elə bizim partiyanın üzvləri də oxuyurlar. Bizim iqtidarda, mənim yanımda böyük vəzifədə olan adamlar da oxuyurlar, sakit otururlar. Ancaq əgər bizim iqtidarda olan adamlardan kiminsə haqqında hansısa bir uydurma, yalan yazılırsa, o, artıq

partlayır, gecə yata bilmir, nə bilim, özündən çıxır ki, niyə onun haqqında yazıblar. Təəssüflər olsun ki, bəziləri də, məsələn, yazırlar ki, filankəs Prezident olacaq, filankəs Milli Məclisin sədri olacaq, filankəs filankəs olacaqdır. Əlbəttə, mən heç narahat deyiləm. Mən Prezidentəm və uzun müddət Prezident olacağam, narahat olmayın.

Ancaq başqa vəzifəli şəxslərin bəziləri fikirləşməyə başlayır ki, yəqin onları işdən çıxaracaqlar. Bəziləri fikirləşməyə başlayır ki, bəlkə Prezidentin mənə münasibəti dəyişibdir. Bəziləri deyirlər, yox, bu, bizi təhqir etdi, filan etdi. Bilirsiniz, mən ümumiyyətlə, o qəzetlərdə dərc olunan təhqirləri, yalan şayiələri, uydurmaları və bu kimi məqalələri -məənəviyyatsız, tərbiyəsiz insanlar tərəfindən yaradılan məqalələri məənəviyyatsız, tərbiyəsiz məqalələr kimi qəbul edirəm.

Dünən "Müsavat" qəzetində yazıblar ki, Heydər Əliyevin səhhətində problemlər var, qurultayda iştirak etməyəcək, çıxış etməyəcək, filan. Ay vicdansızlar, Heydər Əliyev 18 oktyabrda, Azərbaycanın müstəqilliyinin 10-cu ilində burada, bu kürsüdən iki saat nitq söyləyibdir. Ondan bir az sonra, noyabr ayının 9-da dünya azərbaycanlılarının iki gün keçən qurultayında iştirak etmişəm və bir saat yarım nitq söyləmişəm. Bu gün də sizin qarşınızdayam. Qoy bunu görsünlər, eşitsinlər və onların gözləri çıxsın. Mən bunları deyərək, əsas fikri bir də izah etmək istəyirəm ki, bax, belə bir qeyri-normal müxalifət və müxalifət qəzetləri olduğu halda, belə dağıdıcı, yalançı, böhtançı yazılar getdiyi halda, gərək hamımız mübarizədə olaq. Mən mübarizədəyəm. Hamısının cavabını necə lazımdır, verirəm. Amma o yazıların da heç birinə fikir vermirəm. Çünki hamısı yalandır, nəyinə fikir verəcəyəm. Əgər məni bir şey narahat edərdisə, izahat verərdim, bəli, bu, məni narahat edir. Amma neçə ildir ki, bu yalanları yazırlar, yazırlar, yazırlar. Mənə belə gəlir ki, elə ömürlərinin axırlarına qədər yazacaqlar və bəlkə o dünyada da yazacaqlar.

Mən sizin hamınızı – həm burada oturanları, həm orada oturanları, həm də bizim bütün partiyayı siyasi mübarizədə iştirak etməyə, onlara tutarlı cavablar verməyə, onların çirkin hərəkətlərini ifşa etməyə dəvət edirəm. Bunlar sizin hamınızın borcudur.

Siyasi məsələ haqqında danışarkən bir məsələyə toxunmaq istəyirəm. Bizim partiyamızda əsasən çox yüksək səviyyəli insanlar vardır. Burada deyildi, alimlər - professorlar, akademiklər, sadəcə, çox ağıllı adamlar, mütəxəssislər vardır. Ona görə ümumiyyətlə, bizim partiyanın say tərkibi, yəni ümumi tərkibi intellektual nöqteyi-nəzərdən çox yüksəkdir və heç bir partiya bununla müqayisəyə gələ bilməz.

O biri partiyalarda 3-4 adam var. Guya onların başçılarıdır. Onlar da siz bilirsiniz də... Bu barədə danışmaq istəmirəm. Amma qalan kim var, heç bilinmir. Azərbaycan cəmiyyətinin qaymağı bizim partiyadadır. Ancaq bu, o demək deyil ki, biz elə durduğumuz yerdə durmalıyıq. Bizim partiyada gərək partiya üzvlərinin siyasi, iqtisadi və bütün beynəlxalq məsələlərlə əlaqədar, başqa məsələlərlə əlaqədar bilikləri, səviyyələri get-gedə artsın. Heç kəs yerində donub dura bilməz. Kim ki donur, o, artıq cəmiyyət üçün o qədər də lazım deyildir. Hər kəs inkişafda olmalıdır. Bizim partiyanın üzvləri də daim inkişafda olmalıdırlar. Əgər o, bu gün böyük bir işi bilən adamdırsa, alimdirsə, gərək sabah ondan da yüksək alim olsun, yaxud ondan da yüksək mühəndis olsun, ondan da yüksək aqronom olsun, ondan da yüksək ticarətçi, biznesmen olsun və sair. Ona görə də mən hesab edirəm ki, bu qurultaydan sonra bizim partiyanın konkret iş planında bu məsələləri mütləq qeyd etmək lazımdır.

Burada məruzədə və çıxışlarda Yeni Azərbaycan Partiyasında gənclərin tutduğu yer haqqında məlumatlar verildi. Bu, təbii bir şeydir. Həyat inkişaf edir, nəsillər nəsilləri əvəz edir. Naxçıvanda bizim partiyayı yaradanlar, - mən bunu demişəm, indi də deyirəm, - partiyanın veteranlarıdır, partiyanın qızıl fondudur. Bizim partiyada bunlara həmişə hörmət olmalıdır və onların xidmətləri həmişə yüksək qiymətləndirilməlidir. Əgər partiya sonra gələnlər olmasaydı, bizim partiyanın 230 min üzvü olmazdı. Əlbəttə ki, kim qəlbinin hökmü ilə, könüldən bizim partiya gəlibdir, onların hamısı qiymətlidir. Amma eyni zamanda, gərək partiyada gənclərin sayı daha da artıq olsun. Çünki gənclər bu partiyada bisməlidirlər.

Məsələn, burada universitetdən çıxış edən tələbə dedi ki, 1992-1993-cü illərdə mənim 10 yaşım var idi. Doğrudan da belədir. Bu gün 20 yaşı olan adamın, yaxud 18 yaşı olan adamın 1991-1993-cü illərdə 10 yaşı var idi. O vaxtkı ictimai-siyasi vəziyyəti bizim kimi bilməzdi. Mən bəzən tarixin çox şeylərindən gördüklərimi deyirəm. Ona görə ki, mən bu illəri yaşamışam, çox şey görmüşəm, çox məsələlərlə rastlaşmışam. Əlbəttə, bu qədər həyat sürərək mən hər şeyi görmüşəm və hər şeyi də qiymətləndirə bilirəm. Amma bu gənc, hansı ki, SSRİ dağılanda onun 10 yaşı var idi, indi 20 yaşı var, onun keçmiş dövr haqqında məlumatı yoxdur. Azərbaycanın müstəqillik yolunun nə qədər ağır dövrdən keçməindən onun məlumatı yoxdur. Ona görə mənə belə gəlir ki, birincisi, gənclər bizim partiyanın sıralarında xüsusi qayğıya malik olmalıdırlar. Onlara qayğı göstərmək lazımdır. İkincisi də, gənclər arasında geniş iş apararaq, partiyanın nizamnaməsini, məramnaməsini və partiyanın gördüyü işləri onlara anlatmaq lazımdır. Onda əlbəttə ki, gənclər bizim partiyayı yaxşı tanıyacaqlar. Əgər yaxşı tanıyacaqlarsa, doğrudan da bir gənc adam kimi bizim partiyağa məhəbbəti, könü olacaqsə, onlar bizim partiyağa gələcəklər.

Hesab edirəm ki, bizim partiyanın bu barədə yaxşı gələcəyi vardır. Çünki indi partiyada olan gənclər, bundan sonra da partiyağa gələcək gənclər bizim gələcək nəsillərimizdir. Onlar 1992-ci ildə Naxçıvanda əsası qoyulmuş və 1993-cü ildən iqtidarda olan partiyamızın gördüyü işlərin davamçısı olmalıdırlar. Hesab edirəm, elə nəsil yetişdirməliyik ki, təkcə bizim vaxtımızda yox, bizdən sonra da onlar Azərbaycanın xətəlara düşməsinə imkan verməsinlər. Onlar düz yolla, doğru yolla, milli hissiyyatlar yolu ilə və bizim partiyağa sədaqətli yol ilə getməlidirlər.

Bizim partiyağa qadınların xeyli yer tutması da sevindirici haldır. Qadınlar cəmiyyətdə çox həlledici təbəqədir. Deyirlər ki, çox adamlar, kişilər qadınlarından qorxurlar. Yəqin burada oturanlardan da belələri var. Niyə qorxur, nədən ötrü qorxur? Çünki qadın həmişə çalışır ki, ailə sağlam olsun. Qadınların əksəriyyəti ailənin əxlaqını qoruyur. Amma qorumayanlar da var. Qadın ailənin özəyidir, ailəni saxlayan bir insandır. Ona görə də bütün qadınlar bizim cəmiyyətdə çox əhəmiyyətli rol oynayırlar. Təkcə dövlət işlərində, yaxud da ki, biznesdə, filanda yox. Evdə oturub ailəsinə saxlayır, öz ailəsi ilə məşğuldur. Amma onun xidməti ondan ibarətdir ki, uşaqları sağlam böyüdünlər. Xidməti ondan ibarətdir ki, onun əri gedib içkiyə qurşanmasın, pis yola düşməsin. Bax, bunlar hamısı qadınların ailədə rolunu göstərir.

Mən bunları deyərək, qadınların bizim üçün nə qədər əziz olduğunu bir daha bəyan etmək istəyirəm. Ancaq eyni zamanda bizim partiyağa olan qadınlar, əgər doğrudan könlüdən bizim partiyağadırlarsa, onlar bizim üçün çox əzizdir. Çünki siyasi işlərlə əksərən kişilər məşğul olur. Elə başqa partiyaların tərkibində də həmişə belə olubdur. Amma bizim partiyağa qadınların burada deyilən qədər olması, partiyamızın cəmiyyətin bütün təbəqələrini təmsil etməsini göstərir.

Partiyamızda, yerli təşkilatlarda qadınlar xüsusi qayğı göstərmək lazımdır. Onların problemləri ola bilər, bunları mütləq həll etmək lazımdır. Onlara kömək etmək lazımdır. Təbiidir ki, bunlar hamısı bizim partiyanın üzvü olan qadınların partiyağa daha da sədaqətlə xidmət etməsinə yardım edəcəkdir.

Beləliklə, bizim partiyanın mənzərəsini bu gün həm məruzədə, çıxışlarda dedilər, həm də mən öz nitqimdə bildirdim və qarşıımızda duran vəzifələr haqqında da danışdım. Biz ötən səkkiz ildə Azərbaycanda böyük sınaqlardan, - bilirsiniz, 1993-cü, 1994-cü, 1995-ci illərdə dövlət çevrilişlərinə cəhd, ondan sonra mənə qarşı terror, raketlə təyyarənin vurulması, körpünün partladılması cəhdləri, başqa şeylər – keçdik və dövlətimiz möhkəmləndi. Bizim dövlətimiz, həm iqtidar, həm də partiyamız məhz bu cür şəər, cinayətkar qüvvələrlə, xalqımıza qarşı xəyanətkar olan qüvvələrlə mübarizədə möhkəmləndi. Ancaq bizim əsas məqsədimiz ondan ibarət olubdur ki, Azərbaycanın dövlət müstəqilliyini möhkəmləndirək və inkişaf etdirək. Biz bunu etmişik və artıq Azərbaycanda dövlət müstəqilliyi sarsılmazdır, dönməzdir və əbədidir. Ancaq bunun üçün çox işlər görmək lazım idi. Təkcə elə deyəsən ki, biz dövlət müstəqilliyini möhkəmləndiririk... Nə cür möhkəmləndirirsən? Nə edirsən? Biz iftixar hissi ilə deyə bilərik ki, 1993-cü ilin o ağır böhran

dövründən ölkəmizi çıxardıq və böhran vəziyyətini ləğv etdik, ictimai-siyasi sabitlik yaratdıq və onu qoruyuruq. Baxmayaraq ki, daxilimizdə olan guya bəzi siyasi partiyalar, qruplar, filanlar demokratiya pərdəsi altında ictimai-siyasi sabitliyi pozmaq istəyirlər, amma bu, onlara müəssər olmayacaqdır. Heç kim bunu poza bilməyəcək, Azərbaycanda ictimai-siyasi sabitlik, insanların rahat yaşaması, insanların əmin-amanlığı daimi olacaqdır.

Ancaq bunlar hamısı vasitədir. Əsas vəzifəmiz isə Azərbaycanın dövlət quruculuğudur. Azərbaycanda keçirilən islahatlardır - siyasi, iqtisadi, sosial və başqa islahatlardır. Yəni Azərbaycanı tutduğu yol ilə, demokratiya yolu ilə, bazar iqtisadiyyatı yolu ilə ardıcıl surətdə inkişaf etdirməkdən ibarətdir. Biz burada da çox şeyə nail olmuşuq.

Biz bu gün qürur hissi ilə deyə bilərik ki, Azərbaycanda yeni bir sistem yaranıb. Dünya standartlarına yaxınlaşan, dünya standartlarına çatmağa çalışan hüquqi, demokratik, dünyəvi dövlət yaranıb. Budur bizim nailiyyətimiz. Bu, nə təhər deyərlər, təkcə bir cərhəddə olan məfhum deyildir. Bu, bütün sahələrdə özünü göstərir. Bizim Konstitusiyamız, qəbul etdiyimiz qanunlar, onların icrası, cəmiyyətə bütün sahələrdə verilən azadlıq, sərbəstlik – bunlar hamısı bizim dövlətçilik anlayışımızın tərkib hissələridir.

Mən dedim ki, bir çox sahələrdə, yəni bütün sahələrdə islahatlar apardıq və bunlar öz nəticəsini verir. Bu onu göstərir ki, Azərbaycanın müstəqilliyini elan edəndən sonra bəyan etdiyi demokratiya, bazar iqtisadiyyatı, sərbəst iqtisadiyyat, dünya birliyinə, dünya iqtisadiyyatına inteqrasiya prinsiplərinə biz həm başlamışıq, həm də böyük nailiyyətlər əldə etmişik və elə yola çıxmışıq ki, artıq bundan sonra daha da sürətlə irəliləyəcəyik.

Azərbaycanda müxalifətdə olan partiyalar daim demokratiya haqqında danışırlar. İndi hamısı, hərə özünə bir demkonqres yaradıb. Burada bir demkonqres, orada o biri demkonqres, sabah üçüncü demkonqres də yaranacaqdır. Sən hələ Azərbaycan üçün bir iş görməmişən. Azərbaycanda demokratiyanı yaradan, inkişaf etdirən biz, Azərbaycanda islahatları həyata keçirən biz, Azərbaycanı dünyada tanıdan biz, bütün azadlıqları verən biz, indi necə oldu ki, siz demokrat oldunuz, iqtidar və Yeni Azərbaycan Partiyası antidemokrat oldu? Mən deyirdim ki, mübarizə apararaq, bax, bunları ifşa etmək lazımdır.

Bilirsiniz, adam özünə istədiyi adı qoya bilər - Həsən də, Hüseyn də, Məmməd də, Şirməmməd də, Aslan da. Bu, insana xas olan şeydir. Ancaq təbiidir, siyasi partiya özünə ad qoyur, amma ondan savayı, özünü hansısa bir mütərəqqi işin aparıcısı hesab edir.

Bizdə isə bu, ona bənzəyir ki, heç bir şey etməyəsən, amma deyəsən, bunu da mən etdim, onu da mən etdim, başqasını da mən etdim. Azərbaycanda həqiqi demokratiya yaranıb, onu yaradan da Azərbaycanın iqtidarıdır, onun Prezidentidir, Yeni Azərbaycan Partiyasıdır və biz heç bir demkonqres tanımırıq.

Demokratiyanın prinsipləri nədən ibarətdir? Siyasi plüralizm, söz azadlığı, vicdan azadlığı, sərbəst iqtisadiyyat, hər bir insanın tam azad olması, demokratik seçkilərin keçirilməsi, demokratiya prinsipləri əsasında dövlət təsisatlarının yaranması və müxtəlif islahatların həyata keçirilməsi. Demokratiya mücərrəd anlayış deyildir, bunlardan ibarətdir. Biz bunları etmişik və edirik. Əgər biz bunları etməsəydik, Azərbaycan ötən dövrdə ağır vəziyyətdən çıxıb indi bu səviyyəyə qalxa bilərdimi? Ona görə həqiqi demokratiya iqtidarın yaratdığı demokratiyadır. Həqiqi demokratiya Yeni Azərbaycan Partiyasına mənsubdur.

Müxalifətdəkilər indi demokratiya pərdəsi altında nə edirlər? Dedim, qəzetlərdə yazırlar, çalışırlar özlərinə tərəfdarlar toplusınlar. Bu da mümkün deyildir. Burada Qusar rayonundan çıxış edən nümayəndə çox gözəl sözlər danışdı. Mən çox faktlar deyə bilərəm. Amma mən 1993-cü ildə buraya gələndə - bizim o nümayəndə yəqin ki, onların şahidi olubdur – Qusarda nə vəziyyət var idi. Oraya bir icra hakimiyyətinin başçısı qoymuşdular. O, gah Rəhim Qaziyevə xidmət edirdi, gah o birilərinə xidmət edirdi və eyni zamanda orada qeyri-səlam əhvali-ruhiyyə getdikcə güclənirdi. Orada çox gərgin vəziyyət yaranmışdı. 1993-cü ildə, cəmi bir ay idi ki, mən buraya gəlmişdim,

Zuxul və Piral kəndlərində böyük bir hadisə baş verdi. Əlbəttə ki, hadisə Azərbaycanı parçalamaq, separatçılıq əhvali-ruhiyyələri ilə bağlı idi.

Mən Qusardan gələn bizim nümayəndə ilə yüz faiz razıyam, onların ən böyük səhvlərindən biri o oldu ki, Azərbaycan millətini, yüz illərlə formalaşmış Azərbaycan millətini parçalamağa başladılar - bunlar türklərdir, o birisilər kürdlərdir, ləzgilərdir, avarlardır, talışlardır, filandır, filandır, filandır. Amma, demək, Azərbaycanın nə təhər deyərlər, böyük elitası bunlardır. Bundan da dəhşətli şey yoxdur və bu, Azərbaycanın parçalanma vəziyyətinə düşməsinin əsas səbəblərindən biri olmuşdur. Biz bunları aradan götürdük.

Mən bu gün deyirəm ki, Azərbaycan xalqı vahid xalqdır. Azərbaycanın dövlət siyasəti azərbaycançılıq əsasında qurulubdur. Biz hamımız, hansı bölgədən olduğumuzdan asılı olmaya-raq, azərbaycançı kimi on illərlə, yüz illərlə belə böyümüşük. Heç vaxt deməmişik ki, bunun kökü nədir, onun kökü nədir. Azərbaycanda yaşayan insanların hamısı – mən xristianları demirəm – həmişə özünü azərbaycanlı hesab ediblər. Onlar həqiqətən, azərbaycanlılardır və hamımız birlikdə ən əsas məqsədimiz azərbaycançılığı möhkəmləndirmək, qorumaq və bütün Azərbaycan xalqını, Azərbaycan əhalisini bunun ətrafında birləşdirməkdir.

Mən dedim, müxalifətin fəaliyyəti bir qəzetlərdədir, bir də mitinqlər keçirmək istəyirlər. Keçirirlər, bəzən 500 adam yığırlar, bəzən nə bilim, neçə adam yığırlar.

Xatirimdədir, 1993-cü ildə siz məni buraya dəvət etdiniz, xalq da dəvət etdi. Amma həqiqətən, o vaxtkı mərhum Prezident mənə dörd gün telefon açdı, məni dəvət etdi. Parlamentin sədri, baş nazir məni dəvət etdilər. Amma mən gəlmək istəmirdim. Bu hadisələr məlumdur, gəldim, parlamentin sədri seçildim. Bir gün Prezidentin, mərhum Əbülfəz Elçibəyin yanında idim. Azərbaycanda ağır vəziyyət idi, Surət Hüseynov da oradan ordusu ilə artıq Bakıya gəlirdi.

Onlar Prezident sarayının qarşısında mitinq keçirmək istəyirdilər. Mən bunu bilmirdim, Pre-

zidentin yanında oturmuşdum. Gəldilər, dedilər ki, bəy, mitinqə toplaşınlar, sizi gözləyirlər. Mən onun otağında, kabinetində idim, pəncərədən baxdım, gördüm, orada cəmi 200-300-400 adam var, hamısı da hərbi formada. Nə mitinq var, nə vətəndaşlar var. Bax, onların mitinqi bu idi. İndi döşlərinə çox döyürlər ki, Azadlıq meydanında bir milyon adam yığılırdı. Bəli, yığılırdı, amma sizə görə yox. Siz Azərbaycanda böhran yaradanda heç kəs sizi dəstəkləmədi, heç kəs gəlmədi.

Biz də mitinq keçirmişik. Nə vaxt? 1994-cü ilin oktyabr ayında Surət Hüseynov və XTPD-nin başçısı gedib bizim Prokurorluğu zəbt etmişdilər. Onlar bir yerdə hərəkət edirdilər. Surət Hüseynov da hakimiyyəti ələ keçirmək istəyirdi. Gəncədə bir çox şeyləri almışdı. Mən indi həqiqəti sizə deyirəm, o vaxt mənim əlimdə ordunun böyük hissəsi yox idi, ayrı-ayrı adamların əlində, o cümlədən Surət Hüseynovun əlində idi. Mən çox vasitələrdən istifadə elədim. Surət Hüseynovu çağırdım, dedi, mən bilmirəm. Sonra ikinci dəfə çağıranda yox oldu, onu beş-altı saat tapa bilmədim. Amma artıq Gəncədə çox şeyi əllərinə keçirmişdilər. Mən axşam saat 10.00-da camaata müraciət etdim. İki saatin içində Prezident sarayının qarşısında yüz minlərlə insan toplaşdı.

Mən baxırdım, bəzi qoca qadınlar, gənc qadınlar qucağında südəmər uşaqla gəlmişdilər. Hətta mən bir uşağı alıb öpdüm, yadımdadır. Orada kimlər yox idi. Mən mitinq etmədim, sadəcə, xalqa müraciət etdim. Dedim ki, dövlətçilik təhlükə altındadır, xahiş edirəm, Prezident sarayının ətrafına toplaşsınız. Bununla da onların qarşısını aldım.

Xatirinizdədir, sabahsı gün Azadlıq meydanında təkcə Bakıdan yox, başqa yerlərdən bir milyondan artıq insan toplaşdı. Bəli, biz orada mitinq etdik. Amma başqa mitinqə ehtiyacımız yoxdur. İndi siz, müxalifət gedib 500-600, 1000-2000 adam yığıb mitinq etməklə nə istəyirsiniz, nə deyirsiniz? Şüarlar nədir: çörək, xalq səfalət içindədir, bir az da Qarabağ məsələsini çox hallandırır. Onların tələbləri bunlardır.

Yaxşı, xatirinizdə deyilmi ki, həmin 1992-1993-cü illərdə burada çörək yox idi? Bunu unutmusunuz? İndi Azərbaycanda çörək doludur, o yer yoxdur ki, çörək olmasın. Əlbəttə, bəzi adamlar var ki, kasıbdırlar, çox şeyləri ala bilmirlər. Amma hamısı çörəyi alır.

Müxalifət deyir ki, bu iqtidar heç bir iş görməyibdir. Mən dövlətçilik barəsində gördüyümüz işlər haqqında danışdım. Ancaq mən sizə iqtisadiyyat sahəsində əldə olunan nailiyyətlər haqqında bir neçə məlumat verirəm ki, həm özünüz biləsiniz, həm də siz bunlardan siyasi mübarizədə istifadə edə biləsiniz. Təəssüf ki, bizim adamların çoxu bu konkret rəqəmləri bilmir və onlardan istifadə etmir.

1991-1995-ci illərdə ümumi daxili məhsul 58 faiz, sənaye məhsulu 67 faiz, kənd təsərrüfatı məhsulu 48 faiz azalmışdı. Təsəvvür edin. Ancaq 1996-2001-ci illərdə ümumi daxili məhsul üzrə artım 55 faiz olubdur. Təsəvvür edin, ondan qabaqkı beş il ərzində 58 faiz azalmış, amma sonrakı beş il ərzində 55 faiz artmışdır. Sənaye məhsulu təxminən 20 faiz artıbdir. Kənd təsərrüfatı məhsulu üzrə, demək olar ki, 40 faiz artım var. Əmtəə dövriyyəsi 2 dəfə artıbdir. Bizim gördüyümüz işlər, budur. Hamısı statistikadadır, həm bizim dövlət statistikasında, həm də bütün dünyada maliyyə mərkəzlərində olan rəqəmlərdir.

Kapital qoyuluşunun həcmi 1991-1995-ci illərdə 43 faiz azalmışdı. 1996-2001-ci illərdə isə 4 dəfə artmışdır. Təsəvvür edin. Əgər 1991-1995-ci illərdə inflyasiyanın səviyyəsi ildə 14-18 dəfə, yəni 1800 faiz artırdısa, 1996-2001-ci illərdə, yəni beş ildə artım cəmi 16 faiz olmuşdur. Yəni demək olar ki, inflyasiya yoxdur və bu 16 faiz də tamamilə təbiidir. Bu, maliyyə sistemində olan təbii bir şeydir. Azərbaycan MDB ölkələri içərisində, demək olar, yeganə ölkədir ki, artıq 5-6 ildir biz inflyasiyanın qarşısını almışıq.

İnflyasiya nə deməkdir? İnflyasiya artanda pul qiymətdən düşür, alıcılıq qabiliyyəti azalır. Məsələn, indi biz çox böyük ürək ağrısı ilə müşahidə edirik ki, Türkiyədə böyük inflyasiya oldu və bu, dərhal iqtisadiyyata böyük təsir göstərdi. Amma bizdə inflyasiya yoxdur.

Biz konkret olaraq hansı sahədə nələr əldə etmişik? Məsələn, kənd təsərrüfatında biz 1995-1996-cı illərdən torpaq islahatı keçirdik. O vaxt bu, bizim üçün cəsarətli addım idi. Çünki MDB ölkələrinin heç birində torpaq islahatı keçirilməmişdir və çoxunda bu günə qədər də aparılmamışdır. Bəzilərinə kolxozlar, sovxozlar var, bəzilərinə torpağı 20, 30 illiyə icarəyə verirlər. Amma biz nə etdik? Biz bu islahatla torpağı kəndlilərə verdik. Mal-qaranı kəndlilərə verdik. Texnikanı kəndlilərə verdik. Çünki biz inanırdıq ki, kənd təsərrüfatını ancaq bu yol ilə inkişaf etdirə bilərik və etdirdik.

İndi təsəvvür edin, 1995-2001-ci illərdə taxıl yığım 2 dəfə artmışdır. Bu il 2 milyon tondan çox taxıl yığılmışdır ki, bu da rekord göstəricidir. Kartof istehsalı 3,9 dəfə artmış, 605 min ton olmuşdur. Mən keçmişdə burada işləyən adam kimi deyə bilərəm ki, biz 1970-ci illərdə cəmi 100 min ton kartof istehsal edə bilirdik və qalanını xaricdən alırdıq. İndi isə, dediyim kimi, 600 min tondan çox kartof istehsal edilib və bu da 1995-ci ilə nisbətən 3,9 dəfə artım deməkdir.

Tərəvəz istehsalı 2,1 dəfə artmış, 880 min ton olmuşdur. Bu da rekord göstəricidir. Kartof istehsalı da rekord göstəricidir. Bostan məhsulları 6,9 dəfə artmışdır. Təsəvvür edin, 6,9 dəfə artmışdır. Bu da rekord göstəricidir. Meyvə-giləmeyvə 1,5 dəfə artmışdır. Ət istehsalı 40 faiz, süd istehsalı

1,3 dəfə artmışdır. Bunlar da rekord göstəricilərdir. Heç biri indiyə qədər olmamışdır. Beləliklə, biz kənd təsərrüfatında nə qədər böyük nailiyyətlər əldə etmişik. Çörək, ərzaq dediyimiz şeylər, bunlardır.

Burada iki böyük nəticə var. Birincisi, kəndli torpağının sahibidir, işləyir, məhsul istəşal edir, satır, qazanır. İkincisi, respublikamız lazım olan ərzaq malları ilə təchiz olunur. Biz indi xaricdən ət, kartof, başqa şeylər gətirmirik. Daxili məhsul hesabına yaşayırıq. Məhz buna görədir ki, kənd yerlərində - burada kənd yerlərindən gələnələr var, onlar mənim dediyimi təsdiq edərlər – böyük tikinti işləri gedir, evlər tikilir, abadlıq işləri gedir.

Məsələn, Qaradağda daş karxanası var, mənə deyirlər ki, oradan 400 kilometr məsafəyə mişar daşı aparırlar ki, ev tiksinlər. Birincisi, baxın, bu daşın qiyməti, ikincisi, onun nəqliyyat xərci. Üçün-çüsü də, təkcə daş deyil ki, başqa şeylər də var. Demək, bunlar hamısı kəndlinin rifah halının yaxşılaşmasını göstərir. Doğrudur, ola bilər, rayon mərkəzlərində, torpaqla əlaqədar olmayan sahələrdə belə deyildir. Ancaq bu da bizim günahımız deyil, bazar iqtisadiyyatı belədir ki, kim çalışır, iş görür qazanır və təbii ki, nəticəsini də götürür.

Heyvandarlıq məhsulları istehsalının həcmi 1996-cı ildən başlayaraq ildə orta hesabla 4-5 faiz artmışdır. Məsələn, mən sizə bir problem barədə deyim. Biz 1970-ci illərdə maldarlıqla məşğul olurduq. Nə qədər çalışırdıq ki, - kənd yerindən olan adamlar yəqin məni daha yaxşı başa düşürlər, - qaramalda inəklərin sayını 25 faizə çatdıraq. Çünki inək süd verir, inək doğur, bala verir. Demək, qaramalın sayını artırır. Amma 25 faizə çatdıra bilmirdik. 23-24 faiz ən yüksək göstərici olurdu.

İndi qaramalın sayı 2 milyon başı keçibdir və onun tərkibində məhsuldar heyvanların, yəni inəklərin xüsusi çəkisi, demək olar ki, 50 faiz təşkil edir. Biz o vaxt 25 faizə çatdıra bilmirdik, indi 50 faiz təşkil edir. Çünki o vaxt kolxozda biri yeyirdi, biri oğurlayırdı, digəri yaxşı baxmırdı. Çünki onun şəxsi malı deyildi. Amma indi onun şəxsi malıdır. Ona görə də çalışır, həmin məhsuldarlığa da nail olur.

Bizim iqtisadi siyasətimizin əsas istiqamətlərindən biri investisiya qoyuluşudur. Həm xarici investisiya, həm də daxili imkanlardan investisiya qoyuluşudur. 1995-2001-ci illərdə iqtisadiyyata 37 trilyon manatdan çox, yəni 9 milyard dollar investisiya qoyulmuşdur. Bunun 27 trilyon manatı və ya 6 milyard dollardan çoxu, yəni 70 faizi xarici investisiyanın, qalanı isə daxili investisiyanın payına düşür.

Bilirsiniz, nə edirsən, müxalifətin xoşuna gəlmir. Nəinki xoşuna gəlmir, pisləyir. Biz neft müqavilələrini imzalamağa başlayanda onlar deyirdilər ki, "ay, bizim sərvətlər dağıdılacaqdır". Bəziləri də, - sizə məlum bir şəxs var, indi Amerikada cürbəcür çirkin işlərlə məşğul olur, - buna mane olurdular.

Neft müqavilələrini bağladıq. Onların nəticəsini görürük. Burada artıq deyildi ki, biz iki kəmərlə nefti ixrac edirik. Neçə illərdir Bakı-Tbilisi-Ceyhan kəməri üzərində işləyirdik. Onu da reallaşdırdıq. İndi qaz hasil edib Türkiyəyə ixrac edəcəyik. Bunlar reallıqdır, göz qabağındadır. Bunları inkar etmək mümkün deyildir. İndi nə deyirlər? Deyirlər ki, bilirsinizmi, hər şeyi neft sektoru ilə bağlamaq lazım deyil, başqa sektorlara da baxmaq lazımdır. Bunu deyənlər heç bilmirlər ki, iqtisadiyyat nədir? Sektor nə deməkdir? Yaxşı, mən, ömrümün 50 ilini bu işə həsr etmiş adam bilmirəm ki, hansı sektor nədən ibarətdir və nə etmək lazımdır? Deyə bilərəm, həmin dövrdə - 1991-2001-ci illərdə neft sənayesinə 3,5 milyard dollar xarici investisiya qoyulubdur. Digər sahələrə isə 2,5 milyard dollar investisiya yönəldilibdir. Deməli, neft sənayesinə qoyulan investisiya 58 faiz, digər sahələr isə 42 faiz təşkil edir. Yaxşı, neft sənayesi ilə heç bir şey müqayisə oluna bilməz. Amma görün, biz qeyri-neft sektoruna 42 faiz investisiya qoymuşuq. Bu da getdikcə artacaqdır, hələ inkişaf edəcəkdir.

Bizim iqtisadiyyatımızın çox ümumiləşdirilmiş göstəriciləri var. Biz bazar iqtisadiyyatına keçdiyimizə görə özəl sektoru inkişaf etdiririk. Bunun da əsasında özəlləşdirmə proqramının, torpaq islahatının, maliyyə sahəsində islahatların həyata keçirilməsi durur. Bunun nəticəsində ümumi

daxili məhsulun 68 faizi iqtisadiyyatımızın özəl sektorunun payına düşür. Təsəvvür edin, sənayedə istehsalın 44 faizi, kənd təsərrüfatında istehsalın 99 faizi özəl sektora mənsubdur. Ticarətdə özəl sektorun payı 98 faiz, tikintidə isə 64 faizdir. Yükdəşimlərin 54 faizi özəl sektora aiddir. Sərnəşin daşımalarında özəl sektorun payı 83 faiz, rabitədə isə 61 faizdir. Bizim əldə etdiyimiz nəticələr, iqtisadi siyasətimizin bəhrələri bunlardır.

Bizim dövlətimizin siyasəti iqtisadiyyatı inkişaf etdirməklə yanaşı, birinci növbədə sosial problemləri həll etməkdən ibarətdir.

1996-2001-ci illərdə işləyənlərin orta aylıq əmək haqqı 4,3 dəfə, pensiyaların orta aylıq məbləği 4 dəfə artmışdır. İndi bir işçinin orta aylıq nominal əmək haqqı 257 min manatdır. Bu da 55 Amerika dolları təşkil edir. Amma 5-6 il bundan əvvəl bu rəqəm heç 10 dollar da təşkil etmirdi.

2001-ci ilin on ayında isə əhalinin pul gəlirləri 10,7 faiz artmışdır. Əgər 1990-cı illərin birinci yarısında əhalinin real pul gəlirləri, inflyasiyanı nəzərə almadan, 3 dəfə azalmışdısa, sonrakı beş-illiyin əvvəlindən bu günədək 3 dəfə artmışdır. Əli Həsənov burada dedi, məcburi köçkünlərə yemək xərci təkcə 2000-ci ildə, bir ilin içərisində 3 dəfə artırılmışdır. Bir göstərici də var, bunu bir dəfə demişəm, amma bir də deyəcəyəm. Bunların hamısı ondan ötrüdür ki, insan normal yaşasın, əhali artsın, insanın ömrü uzansın. İndi deyə bilərəm ki, bu müddətdə əhalinin orta ömür müddəti 2,5 il artmışdır. Orta hesabla ömür 2,5 il uzanmışdır. Məsələn, əgər biri 60 yaşında ölürdüsa, indi 62-63 il ömür sürür. Bunu bir qədər loru dildə deyirəm ki, hamı başa düşsün. Kişilərin ömrü qadınlara nisbətən bir qədər çox uzanmışdır.

Ən vacib göstəricilərdən biri, hesab edirəm ki, uşaq ölümü əmsalının 2 dəfəyə yaxın azalmasıdır. Hər bir ölkədə uşaq ölümü, körpə uşaqların ölümü həmişə çox böyük narahatçılıq törədir. Biz SSRİ vaxtında da həmişə bu göstəriciyə baxırdıq və bəzi respublikalarla müqayisə edirdik. İndi ölkəmizin bu ağır, çətin dövründə, - bunu həqiqətən demək lazımdır, - əgər uşaq ölümü əmsalı 2 dəfəyə yaxın azalmışsa, bu, çox gözəl sosial göstəricidir.

Xarici ticarət... Biz 120 ölkə ilə ticarət aparırıq. 1995-2000-ci illərdə xarici ticarət dövriyyəmiz 2,2 dəfə artmışdır. İndi 2,9 milyard ABŞ dolları təşkil edir. O cümlədən ixrac 2,8 dəfə, idxal 1,7 dəfə artmışdır. Bu nə deməkdir? Əgər əvvəlki illərdə biz daha çox idxal və daha az ixrac edirdiksə, indi idxal azalıb, ixrac çoxalıb. Bu, ümumiyyətlə, ticarət dövriyyəsində ən əsas göstəricilərdən biridir. Daxili istehsalın inkişafı nəticəsində idxalın strukturunda ərzaq məhsullarının payı azalır, investisiya yönümlü malların, maşın və avadanlığın payı isə artır. Təsəvvür edin, bizim xaricdən ərzaq almağa ehtiyacımız get-gedə azalır. Eyni zamanda, idxalın içərisində maşın və avadanlığın həcmi artır. Deməli, bu da onu göstərir ki, bizdə istehsal yaranacaqdır, ölkəmizdə insanlar üçün iş yerləri açılacaqdır.

Nəhayət, iqtisadiyyatın son göstəriciləri dövlətin büdcəsidir. 1993-1994-cü illərdə dövlət büdcəsinin kəsiri 7-10 faizə çatmışdı. Hazırda göstərici 1-1,2 faizdir. Bu da təbii bir haldır. 1994-2000-ci illərdə dövlət büdcəsinin gəlirləri 13 dəfə artmışdır. Dövlət büdcəsinin ümumi məbləği 277 milyard manatdan 3,6 trilyon manata çatmışdır. Biz büdcəni təsdiq etmişik. Başqa qanunlar da təsdiq olunur. Gələn il üçün nəzərdə tutulubdur ki, büdcənin həcmi, gəlirləri daha da artsın. Beləliklə, indi bizim büdcə 900 milyon ABŞ dolları təşkil edir.

Bunlar bizim iqtisadi göstəricilərimizdir və göz qabağındadır. Mən bu gün bunları sizə deyirəm ki, özünüz də yaxşı biləsiniz və hamı inansın ki, doğrudan da Azərbaycanda iqtisadiyyat inkişaf edir. Eyni zamanda, mən həmin o bədxahlara, mitinqlərə çıxıb "çörək", nə bilim filan, filan deyənlərin hamısına cavab verirəm. Ümumi sözlərlə hər şeyi demək olar. Amma bunlar konkret rəqəmlər, konkret göstəricilərdir. Bunları göstərməklə mən heç də demək istəmirəm və demək istəməmişəm ki, biz əhalimizin bütün təbəqələrinin rifah halını yaxşılaşdırmışıq. Yox. Çünki əvvəla, bir sistemdən digər sistemə keçmək, bir də ki, 1990-1993-cü illərdəki, ondan sonra da 1994-cü ildəki bir az geriləmə, əvvəlki illərdəki dağıntı, təbiidir ki, bizi çox ağır vəziyyətə saldı. Biz

1975-ci ildə kondisionerlər zavodunu tikmişdik. Orada 8 min adam işləyirdi. İldə 400 min kondisioner istehsal olunurdu. O vaxt SSRİ-nin heç bir yerində belə bir zavod yox idi. SSRİ-nin bütün yerlərinə, xüsusən orta Asiyaya, iqlimi isti olan başqa yerlərə biz kondisionerlər satırdıq. Bundan böyük gəlir götürürdük. Təbiidir ki, bunların hamısı dövlətin, SSRİ-nin ümumi büdcəsinə gədirdi. Amma, 8 min adam işləyirdi. Lakin indi bu zavod ildə cəmi 2,5-3 min kondisioner istehsal edir. Təbiidir ki, indi burada ya min, ya da min beş yüz adam işləyir.

Mən bunu niyə deyirəm? Azərbaycanda mənim yaratdığım fabriklər, zavodlar, körpülər, metro, nə bilim, yaşayış evləri və sair çoxdur.

Amma SSRİ-də ilk dəfə kondisionerlər zavodunun Azərbaycanda tikilməsi üçün mən iki il mübarizə apardım. Onu Azərbaycana vermirdilər. Bu zavodu Ukraynaya, Zaporozhye vilayətinə vermişdilər. Mən onu oradan çıxartdım, - yəni özüm əlimlə çıxartmadım, - mərkəzin, Siyasi Büronun qərarı ilə Azərbaycana gətirdim. Ancaq həmin zavodu mənə verəndə də şərt qoydular: Bu obyekt nə qədər müddətə tikəcəksən? Soruşdum, orada neçə müddətə tikəcəklər? Mənə dedilər ki, dörd ilə. Mən dedim ki, iki ilə tikəcəyik. İki ilə də tıkdıq. O vaxt SSRİ büdcəsindən 120 milyon dollar ayrıldı, Yaponiyadan avadanlıq alındı. Bizim o zavodda işləyəcək 400-500 nəfəri Yaponiyaya göndərdik. Orada bu işləri öyrənib gəldilər. O vaxt Moskvadan Azərbaycana gələn böyük-böyük adamlar birinci növbədə deyirdilər ki, kondisionerlər zavoduna gedək. Çünki o qədər nümunəvi zavod idi, o qədər müasir texnikaya malik olan bir müəssisə idi ki, hamı ona heyran qalırdı. Amma indi... Başqa ölkələr, xüsusən Yaponiya kondisionerlərin bir çox yeni nəslini buraxır, ucuz qiymətə satır. Ona görə də bizim bu zavodumuz istənilən səviyyədə işləyə bilmir.

İkincisi, o vaxt biz o kondisionerləri istehsal etmək üçün materialların əksəriyyətini SSRİ-nin müxtəlif zavodlarından alırdıq, burada yığırdıq. Amma bir qismini də Yaponiyadan alırdıq. Hər il SSRİ büdcəsindən 10 milyon dollar ayrılırdı ki, biz həmin o şeyləri alaıq. İndi ondan da məhrumuq. İndi bəziləri deyirlər ki, zavod işləmir, fabrik işləmir, nə bilim filan işləmir, Niyə işləmir? Bu adam

nə zavodda işləyib, nə fabrikdə işləyib, nə onun qoxusunu görüb, nə də o istehsalın nədən ibarət olduğunu bilir. Amma belə danışır. Əgər Bakıdakı bütün zavod və fabriklərin çoxu şəxsən mənim təşəbbüslə yaranıbdırsa, onların hər biri mənim üçün əzizdir. Çünki mən onlara nə qədər zəhmət çəkmişəm. Onların işləməsi, yaxud da ki, az güclə işləməsi məni incidir. Amma mən bunu edə bilmirəmsə, sən necə edəcəksən? Deyir: məni seçin, 15 gündə hər şeyi edəcəyəm. Bilirsiniz, bu, sirkdə göstərilən möcüzəyə bənzəyir: illüziyaçı bu cibindən yumurta çıxardır, o birisindən başqa şey çıxarır... Çoxları da məəttəl qalır ki, bu yumurtaları, başqa şeyləri nə cür çıxardır. İndi bunlara da demək olar ki, bunlar sirk artistləridir, yaxud illüziyaçıdırlar, nə bilim nədirlər...

Yaxud prezident seçkilərində namizədlər neçə dəfə demişdilər: siz məni seçin, biz bir aya hər yerə işıq verəcəyik, bir aya hər yerə qaz verəcəyik. Bu qədər ağılsız, məsuliyyətsiz sözlər demək olarmı? Xalqı bu qədər aldatmaq olarmı? Azərbaycanda elektrik stansiyalarının əksəriyyəti burada işlədiyim zaman mənim təşəbbüslə tikilmişdi. Mingəçevir su elektrik stansiyası 1955-ci ildə tikilmişdi. Amma ondan sonra Kürün üzərində "Kür" su elektrik stansiyası tikdik. Onun gücü Mingəçevir stansiyasının gücündən çoxdur. Yenikənd su elektrik stansiyasını tikməyə başladım. Çatdıra bilmədim. Getdim, neçə ildən sonra qayıtdım. Gəlib gördüm ki, eləcə də qalıbdır. Pulumuz yox idi, Avropa Bankından kredit aldım, onu da tikib başa çatdırdım. İndi elektrik enerjisi verir. O illərdə biz Mingəçevirdə 9 blokdan ibarət elektrik stansiyası tikdik.

Bunların hər birini Moskvadan zorla alırdıq. Nə üçün? Çünki o vaxt, mən sizə açıq deyim, iqtisadi siyasət belə idi: istəyirdilər bütün bölgələri, xüsusən bizim kimi respublikaları, Orta Asiya respublikalarını Rusiyanın bir çox yerləri ilə bağlasınlar ki, əgər bu əlaqə qırılsa, onda burada işlər pozulsun. Hər dəfə elektrik stansiyası tikilməsi haqqında məsələ qoyarkən mənə deyirdilər ki, sənə nə lazımdır? Bizdə - SSRİ-də vahid elektrik enerjisi sistemi var. Orada var, burada var, atom elektrik stansiyası var... bütün SSRİ-ni əhatə edən şəbəkə var. Azərbaycana nə qədər elektrik enerjisi istəyirsinizsə, sizə verək. Mən deyirdim ki, yox, istəyirəm bizim özümüzünkü olsun. Niyə özümüzünkü olsun? İndi məni düzgün başa düşün. Mən istəyirdim ki, müəyyən sahələrdə biz asılı olmayaq. Bu gün mən iftixar hissi ilə deyə bilərəm ki, Azərbaycan elektrik enerjisi sahəsində asılı deyildir. Özü həmin elektrik stansiyalarında elektrik enerjisi istehsal edir.

"Siz məni seçin, mən bir aydan sonra sizə qaz verəcəyəm". Bunu deyən heç bilirmi ki, qaz haradan hasil olunur? Bilmir axı. Axı bunu mən bilərəm. Təbiidir, təkcə mən yox, neftçilər, neft-qaz sənayesi işçiləri bunu bilirlər. Amma 1970-ci ildə biz Azərbaycanda həm qaz hasilatını artırmışdıq, həm də SSRİ-dən, təxminən 3 milyard kubmetr qaz alırdıq. Azərbaycanın bütün ucqar kəndlərinə qədər hamısını qazlaşdırmışdıq. Belədir, yoxsa yox? Belədir. Ancaq məsələ təkcə qazın miqdarında deyildi. Biz burada 16 milyard kubmetr qaz alırdıq, 3 milyard kubmetr də SSRİ-dən, cəmi olurdu 19 milyard kubmetr. Amma bir bununla iş bitmirdi. Hər bir yerə gərək qaz şəbəkəsi çəkiləydi. Bu da çox çətin məsələ idi. Bunun özü böyük xərc tələb edirdi və bu da yenə Moskvanın əlində idi. Bəli, mən iradəmlə, təkidimlə, tələbimlə bütün bu qaz şəbəkələrini çəkirdim və ən ucqar kəndlərə qaz verildi.

Xatirimdədir, 1990-cı ilin yayında mən Bakıya gəldim, sonra burada yaşamaq mümkün olmadı, getdim Naxçıvana. Orada Şahbuz rayonu var, dağ rayonudur. Onun ən ucqar dağ kəndi var, adına Keçili deyirlər. Çox uzaqda, dağın üstündə olan yerdir. Kəndlilər, yaşlı adamlar, çoxları yığışdılar. Əlbəttə ki, başladılar mənə minnətdarlıq etməyə, məni qucaqladılar. Orada biri dedi ki, bilirsiniz, səhər ki dururam, kibriti yandırırım, qazı alışıdırırım, bu, dünyada mənim üçün hər şeydən artıqdır. Çünki indiyə qədər biz təzək yandırmışıq. Bilirsiniz də, təzək nədir? Kərmə yandırmışıq. Heç odunumuz da o qədər olmayıbdır. İndi görün, qaz xətləri haralara çəkilmişdi. Bütün Naxçıvan Muxtar Respublikası qazlaşdırılmışdı. Bütün başqa yerlər qazla təchiz olunmuşdu.

Amma indi Azərbaycan cəmi 6 milyard kubmetr, hələ ondan da az qaz çıxardır. Bu, təbiidir ki, Bakını, başqa yerləri təmin edir. O vaxtkı şəbəkələr müəyyən qədər sıradan çıxıb. İndi burada İlham Əliyev dedi ki, Rusiyadan 4 milyard kubmetr qaz alınır, burada müəyyən iş görürük. Biz

əvvəllər yandırılan mazutun hesabına həm böyük vəsait əldə edirik, həm də ki, artıq 20-dən çox rayona, şəhərə qaz vermişik. Amma bunun üçün biz bir neçə ildir işləyirik. Bunu bir ayda etmək olardımı? Olmazdı.

Bunları sizə deyərək, birincisi, mən istəyirəm ki, bizim partiyamız, bütün cəmiyyət real vəziyyəti yaxşı bilsin. Biz çox iş görmüşük, yaxşı nailiyyətlər əldə etmişik. Beynəlxalq maliyyə mərkəzləri bizim iqtisadi, maliyyə məsələlərimizə daim nəzarət edir. Hamısı da müsbət qiymət verir.

Elektrik enerjisindən danışarkən bir şey yadımdan çıxdı. Xətai rayonunda hələ qədimdən, əsrin əvvəllərində tikilmiş bir istilik elektrik stansiyası vardı. Keçmişdə onu Nobellər tikmişdi. O vaxtdan işləyirdi, sonralar isə dağılmışdı. Biz 100 milyon dollar kredit götürdük, orada iki böyük blok tikdik. İndi o stansiya həm elektrik enerjisi, həm də buxar verir. Buxar neftayırma zavoduna lazımdır, elektrik enerjisi şəhərə lazımdır. Mən dünən Abutalıbovdan soruşurdum. O dedi ki, Əhmədli qəsəbəsində 15 min ailənin həm elektrikle, həm də istiliklə təmin olunması həll edilə bilər. Bu, bizim işlərimizdir. Amma daşı-daş üstünə qoymayan, vaxtını ancaq yalanlara, şayiələrə həsr edən, yaxud da ki, gedib orada-burada mitinq keçirərək boş-boş danışan adamlar bu xalqa heç vaxt heç nə verməyəcəklər.

Mən müəyyən qədər əvvəlki fikrimə qayıdıram ki, biz partiyada siyasi mübarizəni gücləndirməliyik. Bu baxımdan mən sizi müəyyən qədər silahlandırıdım. Siz artıq həqiqəti bilirsiniz. Rəqəmlər var, bunlar dərc olunacaq, götürəcəksiniz. Amma eyni zamanda təkcə bunlar deyildir. Bizim Dövlət Statistika Komitəsi var, çox düzgün statistika aparır. O statistika məlumatı hər ay, hər altı aydan bir çıxır. Oradan götürün. Bizim partiyanın icra aparatı götürsün, paylasın. Götürün və həmin o yalan danışanlara sübut edin ki, həqiqət bundan ibarətdir.

Əziz dostlar!

Hesab edirəm ki, Yeni Azərbaycan Partiyasının ikinci qurultayı bizim həyatımızda tarixi hadisədir. Mən bu gün səhərdən indiyə qədər qurultayın gedişini təhlil edərək, bir daha o qənaətə gəldim ki, biz qurultayın indi keçirilməsi haqqında olduqca doğru, düzgün və çox əhəmiyyətli qərar qəbul etmişdik. İkinci qurultayın partiyanın 9-cu ildönümündə keçirilməsi onu göstərir ki, bir tərəfdən, biz ildönümünü sadəcə, bayram etmirik. İldönümünü qurultayımızla bir yerdə keçiririk. Qurultayımızda partiyanın əldə etdiyi nailiyyətləri, Azərbaycan iqtidarının əldə etdiyi nailiyyətləri təhlil edirik və bütün xalqa, millətə, cəmiyyətə nümayiş etdiririk. Əmin ola bilərsiniz ki, partiyanın sədri kimi mən Yeni Azərbaycan Partiyasının bundan sonra da möhkəmlənməsi, inkişaf etməsi üçün öz üzərimə düşən vəzifələri daim yerinə yetirəcəyəm. Əmin ola bilərsiniz ki, bu səkkiz ildə Azərbaycan Prezidenti kimi həyata keçirdiyim daxili və xarici siyasəti bundan sonra da ardıcıl surətdə davam etdirəcəyəm və ölkəmiz inkişaf edəcəkdir. Dünya miqyasında Azərbaycanın hörməti, nüfuzu artacaqdır.

Biz hər sahədə nailiyyət əldə etmişik. Ancaq bir sahədə, ən ağır sahədə biz hələ istədiyimizə nail olmamışıq. O da Ermənistan-Azərbaycan münaqişəsidir, Dağlıq Qarabağ münaqişəsidir, bunun nəticəsində Azərbaycan torpaqlarının 20 faizinin işğal olunması və bir milyondan artıq köçkünlərin ağır vəziyyətdə, çoxlarının çadırlarda yaşamasıdır. Bu, mənim qəlbimi daim incidir. Burada kimsə dedi, mən nə qədər görüşlər keçirmişəm. Əgər mənim köməkçim Dilarə Seyidzadədən soruşsanız, o tam dəqiq məlumat verə bilər. Səkkiz ildir mən bu məsələni həll etməyə çalışıram.

Bir müddət müharibə apardıq.

Mən 1993-cü ilin noyabr ayında xalqa müraciət etdim. Xalq ayağa qalxdı. Ondan sonra biz erməniləri sıxışdırdıq, bir çox yerləri aldıq. Ancaq o vaxt artıq biz irəliyə gedəndə Moskvadan mənə zəng edirdilər ki, atəşi dayandırın. Ondan qabaq biz demişdik ki, atəşi dayandıraraq, ermənilər dayandırmadılar. Mən 1993-cü ilin dekabrında Parisdə idim, rəsmi səfərə getmişdim, Rusiyanın səfiri orada məni axtardı. O da keçmişdən mənim tanıdığım adam idi. Xahiş etdi ki, görüşək. Bax-

mayaraq ki, imkanım yox idi, gecə saat 11-də mənim yanıma gəldi. Gördüm ki, ona əmr veriblər. Oxudu: Heydər Əliyevdən çox xahiş edin ki, atəş dayandırılınsın.

Dedim ki, mən bunu edə bilməyəcəyəm. Çünki biz irəliyə gedirdik. Ancaq o vaxt da yenə satqınlıq oldu. Biz Kəlbəcər rayonunun yarısını artıq almışdıq. Füzuli rayonunda nə qədər irəli getmişdik, Ağdam rayonunda nə qədər irəliləmişdik. O vaxt da satqınlıq etdilər. Harada, kim, nə cür etdi- mən bilirəm. Gördüm ki, bizim o irəliləməyimiz daha mümkün deyil, 1994-cü ilin mayında atəşkəsə razı olduq.

İndi o vaxtdan 7 il keçir. Mən gecə-gündüz bu barədə düşünürəm. Təkcə düşünmürəm, müxtəlif tədbirlər həyata keçirirəm. Müxtəlif görüşlər keçirirəm. Aparıcı böyük dövlətlər ki, var, onların başçıları ilə mən dəfələrlə görüşmüşəm. 1992-ci ildə yaranmış ATƏT-in Minsk qrupu ilə sıx əməkdaşlıq edirəm. Ən nəhayət, həmin o Minsk qrupunun həmsədrlərinin – ABŞ, Fransa və Rusiyanın xahişi ilə mən Ermənistan prezidenti ilə bilavasitə görüşürəm. Ancaq məsələ həll olunmur. Bununla belə, məsələnin sülh yolu ilə həll olunmasına hələ ümidlər çoxdur. Bu ayın axırında biz Moskvaya gedəcəyik, orada da yaqin görüşlər olacaqdır, danışıqlar aparacağıq. Ümidlər daha çoxdur.

Doğrudur, bizim bu çətin vəziyyətimiz hər kəsi ağrıdır. Amma Ermənistan bundan daha da çox zərər çəkir. Yaqin ki, onu da bilirsiniz. Biz belə şəraitdə bu cür nailiyyətlər əldə etmişik. İndi təsəvvür edin, bu olmasaydı, bütün torpaqlarımız əlimizdə olsaydı, nə qədər böyük işlər görə bilərdik. Mən bunu ona görə bildirirəm ki, bu, mənim qarşımda duran əsas, bir nömrəli vəzifədir.

Bunu həyata keçirmək üçün mən çalışmışam, bundan sonra da çalışacağam. Nəyin bahasına olursa-olsun, bizim torpaqlarımız işğaldan azad ediləcəkdir, qaçqınlar öz yerlərinə qayıdacaqlar və Azərbaycanın suverenliyi, ərazi bütövlüyü təmin olunacaqdır.

Əziz nümayəndələr!

Bizim qurultayımız işini sona çatdırır. Bir də bildirirəm ki, qurultay çox yüksək səviyyədə keçdi və bizim partiyamızın gələcəyi üçün çox böyük bir mərhələ oldu.

Qarşımda duran vəzifələr də çoxdur və hesab edirəm ki, hər bir nümayəndə bu qurultayda bir daha silahlanaq, - yəni iş təcrübəsi nöqtəyi-nəzərindən, başqa bizdə silah ola bilməz, - yerlərdə partiyanın daha da inkişaf etməsinə ciddi fikir verəcəkdir. Bizim bu qurultayın qərarlarını və nəticələrini, təbiidir ki, yerlərdə müzakirə etmək lazımdır. Hər bir rayonda, hər bir təşkilatda müəyyən bir iş planı qurmaq, işi irəli aparmaq lazımdır. Bu, bizim borcumuzdur. Yəni müstəqil Azərbaycanın bu gün də, gələcəkdə də yaşaması bizim üzərimizdə, mənim üzərimdə olan əsas vəzifədir. Sizi əmin edirəm ki, Azərbaycanın Prezidenti kimi, Yeni Azərbaycan Partiyasının sədri kimi mən bu vəzifəmi şəərəflə yerinə yetirəcəyəm.

Yaşasın Yeni Azərbaycan Partiyası!

Yaşasın və əsrlər boyu, əbədi olaraq yaşasın müstəqil, əyilməz, yenilməz Azərbaycan dövləti! Sağ olun!

Yeni Azərbaycan Partiyasının on illiyinə həsr olunmuş yubiley mərasimində YAP-ın Sədri, Azərbaycan Prezidenti Heydər Əliyevin nitqi

26 noyabr 2002-ci il

- Əziz dostlar!

Hörmətli xanımlar və cənablar!

Sizi, Yeni Azərbaycan Partiyasının bütün üzvlərini partiyanın yaranmasının 10 illik yubileyi münasibətilə ürəkdən təbrik edirəm və doğma partiyaımıza yeni-yeni uğurlar arzulayıram.

Bu gün bu salondakı əhvali-ruhiyyə, bu ruhyüksəkliyi məni çox həyəcanlandırır və məndə böyük hissiyyatlar doğurur. Burada oturub sizi dinləyərkən ötən on il istər-istəməz, kinolent kimi göz önündən keçir. On il! Biz bu partiyayı yaradanda onun gələcəyinə böyük inamla işə başlamışdıq. Şəxsən mən bilirdim ki, bu gələcək o qədər də şirin olmayacaq, hamar, asan olmayacaqdır. Amma indi on il keçəndən sonra o vaxt düşündüklərimin hamısı təsdiq olunmaqla yanaşı, eyni zamanda, düşünürəm biz nə qədər qüdrətli insanlarıq ki, bu ağır, çətin yolu on ildə keçdik və bu gün güclü, yüksək intellektual səviyyəyə malik olan siyasi partiyamız vardır.

Bizim partiyanın yaranma tarixi haqqında keçən görüşlərimizdə mən də öz fikirlərimi demişəm, o vaxtkı təşəbbüskarlar da öz fikirlərini deyiblər. Hər şey aydındır. Amma bu gün heç kəsə elə gəlməsin ki, hər şey aydın olduğu kimi, hər şey də çox asan idi. On il yaşamışıq, hər birimiz yaşımıza on il də artırmışıq. Gənclər daha da kamil yaşa çatıblar. Yaşlılar bir az da yaşlaşıblar. Daha yaşlılar qocalıblar. Bu, təbii prosesdir.

On il bundan öncə biz partiyayı yaradanda məktəbə yenidən uşaqlar bu gün universitetlərdə dərs keçirlər, təhsil alırlar. O vaxt 15-20 yaşında olan gənclər indi bizim partiya da məsul işlər görürlər. On il nə azdır, nə də çoxdur. Az deyil ona görə ki, on il müddətində görülən işlər bəlkə də 20, 30, 40 il müddətində görülən işlərə bərabərdir. Çox da deyil, ona görə ki, nə olsun, on ildir. On il bir şey deyil, gəldi, getdi. Hələ qarşıda yeni bir on ilimiz var.

Baxmayaraq ki, hər şey məlumdur, mən partiyanın yaranması prosesini bir daha yada salmaq istəyirəm. Çünki bunsuz ola bilməz. O vaxt Azərbaycanın ağır, çətin dövründə insanlar doğrudan da bir nicat, ümid yeri axtarırdılar. Çoxları bunu, mən orada yaşadığıma görə, Naxçıvanda gördülər. Gəldilər, getdilər, təkliflər etdilər. Ancaq 91-lərin məktubu birdən-birə yaranmadı. Ondan xeyli qabaq bir proses getdi. Sirius Təbrizli "Səs" qəzetində böyük məqalə ilə çıxış etdi ki, Heydər Əliyevi biz özümüz gətirməliyik. Məqalə yayıldı, mən də oxudum. Mənim yanıma gəldilər ki, məqalədə hər şey yazılıbdır, indi partiyanın yaranmasına razılıq verin. Ancaq mən o vaxt razılıq vermədim. Sonra ikinci mərhələ oldu. Həmin təşəbbüskarlar böyük bir qrup ziyalının imzası ilə yenə də "Səs" qəzetində Heydər Əliyevə müraciət dərc etdilər. Azərbaycanın 91 nəfər tanınmış insanları o müraciətə imza atdılar.

Mən sizdən gizlətmirəm. Dünən o məktubların hamısını oxumuşam. Baxmayaraq ki, xatirimdədir. Ancaq on il bundan öncə olmuşdu. Dünən həm Sirius Təbrizlinin birinci məqaləsini, həm də müraciəti oxudum. Müraciətin altında imzaları olan insanların adlarını, fəmilialarını bir daha oxudum. Sonra özümün cavab məktubumu oxudum. On ildən sonra bunları təhlil etməyə və düşünməyə başladım.

Bilirsiniz, bizim partiyanın əsası ona görə möhkəmdir ki, ona görə güclüdür ki, biz heç bir

təsadüfi fikirlərlə yaşamamışıq. Mənə göndərilən o müraciətdə də, bir tərəfdən, Azərbaycandakı vəziyyətlə əlaqədar həyəcan təbili vurulurdu, ikinci tərəfdən, Azərbaycan haqqında qayğı, düşüncələr, Azərbaycanın gələcəyi haqqında narahatlıq və eyni zamanda, bu müraciətin həm siyasi, həm də məntiqi nöqteyi-nəzərdən lazımi səviyyədə əsaslandırılması vardı. Bəli, o sənədi bu gün də siyasi ekspertizaya vermək olar. Nəticə o olacaqdır ki, nə qədər ağırlı bir müraciət idi.

Mən öz məktubum haqqında demək istəmirəm, Hər halda, yəqin ki, siz bu illərdə bir şeyi müşahidə etmisiniz. Mən həmişə özümə qarşı çox tələbkar insanam. Bəli, çox tələbkar insanam! Bəzən mən özü-özümü daxilən tənqid edirəm və çox da ciddi tənqid edirəm. Əgər məndə həyatım boyu özümə qarşı bu tələbkarlıq olmasaydı, siz qarşınızda bugünkü Heydər Əliyevi görə bilməzdiniz.

Ona görə də mən yazdığım, göndərdiyim cavabı həmin bu tələbkarlıq hissi ilə oxudum və düşündüm ki, bəli, on il bundan öncə də tamamilə doğru-düzgün fikirlər ifadə etmişəm və onlar indi artıq bu on il müddətində tamamilə öz təsdiqini tapıbdir.

91-lər, onlar artıq dillərdə əzbər olublar. Mən 91-lərin hamısına həmişə böyük hörmət və ehtiram bəsləmişəm. Bu gün də onların hamısına, dünyadan gedənlərə Allahdan rəhmət diləyirəm, indi bizimlə bərabər olanlara səmimi qəlbdən təşəkkür edirəm. Ona görə yox ki, 91-lərin müraciəti, sizinlə açıq danışiram, mənim həyatımda böyük bir dönüş rolu oynadı. Yox. Siz bilirsiniz ki, biz partiyani yaradandan 7 ay sonra xalq, o cümlədən, o vaxt iqtidarda olanlar, artıq qaçıb dağılmaqda olan insanlar məni Azərbaycana dəvət etməyə məcbur oldular. Yəni 91-lərin müraciəti olsaydı da, olmasaydı da, mən 1993-cü ildə Azərbaycana gələcəkdim.

Ancaq o vaxt müraciətin altına imzasını qoyan insanların hər biri böyük cəsarət göstəribdir. Çünki o vaxtkı terrorist rejim və xüsusən, Heydər Əliyev ilə əlaqəsi olan adamların təqib edilməsi, bəzilərinin ədalətsiz olaraq cəzalandırılması, yaxud onlara qarşı müxtəlif təxribat halları, əlbəttə, insanları qorxudurdu. Bəzən mənə deyirlər ki, sizinlə uzun müddət işləmiş bəzi insanlar siz 1987-ci ildə hakimiyyətdən gedəndən sonra lazımi ləyaqət göstərə bilmədilər. Bu, doğrudur, həqiqətdir.

Bəziləri, ona görə ki, sən demə mən bilməmişəm, ləyaqətsiz imişlər. Amma bəziləri də, sadəcə, öz canından, ailəsindən, başqa səbəblərdən qorxublar. Bunların hamısını mən anlayıram və heç kəsi də günahlandırmıram. İndi burada çıxış edən Elmar Qasımov çox düzgün ifadə etdi ki, o vaxtlar doğrudan da mənim apardığım xəttə xəyanət oldu. Belədir.

Ancaq, eyni zamanda, mən bilirəm ki, insanların hamısı bir cür deyildir. Biri cəsarətlidir, nə olur-olsun, qabağa gedir. O biri isə fikirləşir ki, bəlkə bir az özümü kənarda saxlayım. Müraciəti imzalayan 91-lər məlumdur. Ancaq bilirəm ki, o müraciəti oxuyub, bəyənib imzalamayanlar da var. Onların da bəziləri məlumdur. Ona görə müraciəti imzalayan 91 nəfər o vaxt böyük cəsarət göstərirdi. Təkcə mənə görə yox. Bəli, Azərbaycanın gələcəyinə görə böyük cəsarət göstərirlər, böyük qəhrəmanlıq göstərirlər. Ona görə də hesab edirəm ki, onlar daim təkcə mənim tərəfimdən yox, hamı tərəfindən hörmətlə qarşılanmalıdırlar. Biz onları partiyamızın əsasını qoyan veteranlar kimi öz sıralarımızda daim saxlayacağıq.

Beləliklə, o dövrü bu gün burada yadıma salanda, dünən o sənədləri oxuyanda düşündüm ki, həm bizim partiyayı yaratmağa təşəbbüs göstərənlərin, can atanların, həm də 1992-ci il noyabrın 21-də Naxçıvanda təsis konfransında iştirak edənlərin hamısı həqiqətən vətənpərvər olublar, uzaqgörən olublar. Azərbaycanın əqibəti haqqında düşüncələr, millət, Vətən, xalq haqqında düşüncələr. İndi biz xoşbəxtik ki, on il bundan qabaq yaratdığımız kiçik bir partiya böyüyüb, şaxələnib, bütün Azərbaycanı əhatə edib və sıralarında 280 min üzvü cəmləyibdir. Hələ nə qədər də tərəfdaşları, pərəstişkarları var. Beləliklə, on ildə bizim partiyamız, Yeni Azərbaycan Partiyası kiçik bir partiyadan, çətin şəraitdə doğulan bir partiyadan böyük siyasi partiya çevrilib və indi Azərbaycanın aparıcı siyasi qüvvəsidir.

Biz partiyamızın adına artıq öyrəşmişik. Bəzən düşünürük ki, partiyanın adı niyə Yeni Azərbaycan Partiyasıdır? Bu, heç də təsadüfi deyildir. Çünki bilirsiniz ki, o vaxtlar müxtəlif partiyalar yaranırdı, bu, müəyyən qədər dəbə çevrilmişdi. Adında gərək mütləq ya “demokratik” sözü olaydı, ya “istiqlal” sözü olaydı, yaxud da bu cür başqa bir söz olaydı. Amma heç bilmirsən ki, partiya niyə bu adı daşıyır. Partiya yarana bilər və ona abstrakt bir ad qoyarlar, bu başqadır. Partiyanın adı onun siyasi xəttini, siyasi prinsiplərini, siyasi strategiyasını, perspektivini əks etdirməli, buna münasib olmalıdır. Bax, buna görə də biz bu partiyanın adını Yeni Azərbaycan Partiyası qoyduq.

Yeni yeni Azərbaycan qurulur, müstəqil Azərbaycan qurulur. Yeni Azərbaycanda da Yeni Azərbaycan Partiyası olmalıdır. Ona görə bizim partiyamız başqa siyasi partiyalardan təbiidir, mən bizim partiyamızı onlarla müqayisə etmək istəmirəm, amma nə edək, belə partiyalar var, biz bunu inkar edə bilmərik, ona görə fərqlənir ki, partiyanın adı da onun məqsədlərinə və bugünkü günə uyğundur. Müstəqil Azərbaycan yeni Azərbaycandır. Müstəqil Azərbaycanda yeni ictimai-siyasi quruluş yaranıbdır. Yeni iqtisadiyyat formaları yaranıb, demokratiya, siyasi plüralizm inkişaf edir.

Belə bir yeni Azərbaycan keçmişdə yaşadığımız, keçmişdə olan Azərbaycandan fərqlidir. Ona görə partiyamızın adı da Yeni Azərbaycan Partiyasıdır. Məhz Yeni Azərbaycan Partiyası müstəqil Azərbaycanı müstəqillik yolunda inkişaf etdirməyə qadir bir partiyadır.

Partiyamız, xüsusən, son illərdə yaxşı təşkilatlandı, yaxşı inkişaf etdi. Mən partiyanın I qurultayında gördüyümüz təşkilati tədbirlərin özünü doğrultduğunu qeyd etmək istəyirəm. Xatirinizdədir, biz o vaxt, 1999-cu ildə partiyanın strukturunda dəyişiklik etdik və İcra Katibliyi yaratdıq. Daimi fəaliyyət göstərən, başqa heç bir dövlət işləri ilə məşğul olmayan, yalnız partiya işləri ilə məşğul olan İcra Katibliyi, onun aparatını yaratdıq. Yərlərdə partiya təşkilatlarını icra orqanlarından ayırdıq və sərbəst, müstəqil partiya təşkilatlarının yaranmasını təmin etdik. Bunlar hamısı partiyada yeni ab-hava yaratdı, partiyanın daha sürətlə təşkilatlanmasına gətirib çıxardı və bugünkü səviyyəyə gəlib çatmasına xidmət etdi. Mən hesab edirəm ki, biz bunu bu gün xüsusi qeyd etməliyik.

Bizim partiyamızın qəzetləri də son illər yaxşı fəaliyyət göstərirlər. Məlumdur ki, hər bir siyasi partiyanın əsas fəaliyyəti ideoloji iş, təbliğat işi olmalıdır. Bir halda ki, Yeni Azərbaycan Partiyası bu gün iqtidarda olan partiyadır, demək, partiyanın, iqtidarın fəaliyyətini təbliğ etmək və iqtida-

ra qarşı, partiyaya qarşı olan antitəbliğatın qarşısını almaq bunlar hamısı bizim mətbuatın əsas vəzifələridir. Bu ideoloji iş partiyamızın əsas vəzifəsidir. Mən hesab edirəm, bizim qəzetlərin bu sahədəki xidmətini bu gün qeyd etmək lazımdır.

“Səs” qəzeti artıq tarixə düşmüş bir qəzetdir. “Səs” qəzeti mənim üçün çox əziz qəzetdir. 1991-ci ilin fevral ayında, Azərbaycanda kommunist hakimiyyəti dövründə mən Ali Sovetdə çıxış edəndən sonra mənim çıxışım, xatirinizdədir, o vaxt mənim çıxışımı hörmətdən salmağa çalışdılar, onu dərc etmək də istəmirdilər, amma mənə lazım idi ki, o, dərc olunsun, “Səs” qəzetində dərc edildi. Mən Naxçıvanda işləyərkən bizim bir neçə tədbirlərimiz barədə yazıları “Səs” qəzetində dərc edə bildik. Nəhayət, “Səs” qəzeti 91-lərin müraciətini dərc edib, mənim cavabımı dərc edibdir. Ona görə “Səs” qəzeti bizim partiyanın tarixində ən mötəbər yer qazanmış bir qəzetdir. Görürəm ki, son vaxtlar özünün xüsusiyyətini itirmədən modernləşir, yaxşılaşır. Arzu edirəm ki, daha da modernləşsin və yaxşılaşsın.

“İki sahil” qəzeti də bizim çoxdankı qəzetlərimizdəndir. Yenə də o dövrdə, biz Naxçıvanda blokada şəraitində yaşadığımız dövrdə bu qəzetin indiki redaktoru, “Səs” qəzetinin o vaxt da redaktoru Ağabəy Əsgərov idi, Vüqar Rəhimzadə tez-tez Naxçıvana gələrdi və hələ partiya yaranandan xeyli əvvəl Naxçıvanın işləri haqqında materiallarımızı dərc edərdi. İndi o, bizim Yeni Azərbaycan Partiyasının qəzetidir. Çox inkişaf edib, böyüyüb, genişlənib və güman edirəm ki, bu yolla gedərsə, daha da güclü qəzet olacaqdır.

Mən “Yeni Azərbaycan” qəzetində yaranan böyük sıçrayışı qeyd etmək istəyirəm. Biz partiyayı yaradanda hesab edirdik ki, “Səs” qəzeti partiyanın qəzeti deyil, müstəqil qəzetdir. “İki sahil” qəzeti də müstəqil qəzetdir. Bizim partiya bir qəzet lazımdır. Dedilər, adını da “Yeni Azərbaycan” qoyaq. Mən etiraz etmədim, yarandı. Amma bu gün hər şeyi düz demək lazımdır. O qəzet uzun müddət, bir çox illər uğur qazana bilmədi. Mən də çox təəssüf edirdim. Çünki çox hallarda mən də maraqlanırdım, kömək etmək istəyirdim. Ancaq qəzet uğur qazana bilmirdi. Amma son illər qəzet birdən-birə müsbət mənada çox dəyişilibdir.

Düzdür, mən açıq danışmaq istəyirəm, qəzetlərin hamısını oxumaq imkanım yoxdur, amma qəzetlərə baxmaq imkanım var. Bəzən də təbiidir, hansısa məqalələr mənim diqqətimi cəlb edir və baxıram. Xüsusən bizim qəzetlərə baxıram. Hər səhər mən o qəzetləri vərəqləyirəm, baxıram. “Yeni

Azərbaycan” qəzetinin belə sürətlə, sıçrayışla inkişaf etməsi çox sevindirici haldır. Yəni qəzetin həm məzmunu, həm xarakteri, həm də onun dərc etdiyi müxtəlif materiallar bunların hamısı birlikdə bu qəzeti yüksək səviyyəyə qaldırıbdır. Onun redaktoru da Alqış Həsənoğludur. Gənc bir şəxsdir və çox məmnunam ki, qəzet redaktorlarının hamısı gənclərdir və bizim mətbuatda belə yaxşı fəaliyyət göstərirlər. Ancaq heç biriniz düşünməyin ki, mən bu gün sizin haqqınızda xoş sözlər deyərkən, nöqsanlarınızı görmürəm, yaxud onları sizə bağışlayıram. Yox. Mən arzu edirəm ki, öz bildiyiniz nöqsanları özünüz aradan qaldırasınız. Əgər hansını görməsəniz, onda mənə müraciət edərsiniz, sizə deyirəm.

Bizim partiyanın fəaliyyəti bugünkü iqtidarın fəaliyyəti ilə qarışıqdır. Çünki yenə də deyirəm, biz iqtidarda olan bir partiyayıq. Bu partiya da iqtidara birdən-birə gəlmədi, qeyri-adi bir tarix yaşadıq. O ağır dövrdə əvvəlcə xalq, partiya da orada iştirak edirdi, Heydər Əliyevi Azərbaycanı bu vəziyyətdən xilas etmək üçün iqtidara dəvət etdi. Heydər Əliyev də bu missiyanı üzərinə götürməyə məcbur oldu. Böyük riskə gedərək, öz həyatı, öz yaşayışı, öz ailəsi üçün böyük riskə gedərək, bu missiyanı üzərinə götürməyə məcbur oldu. Bütün bu risklər var idi, ancaq mən çox xoşbəxtəm ki, fəaliyyətim, apardığım işlər də məni bu risklərdən, bu xətalardan xilas etdi və bu missiyanı layiqincə yerinə yetirə bildim.

Ona görə də ilk illərdə 1993-cü, 1994-cü illərdə, hətta 1995-ci ilin əvvəlinə qədər də mən bu partiyanın işləri ilə çox məşğul ola bilmirdim. Çünki istəyirdim ki, xalqın mənə göstərdiyi etimadı doğruldum. Yəni təkcə o mənada yox ki, doğruldum və xalqa deyim ki, mən etimadı doğrultdum. Yox, o mənada ki, mənim qarşımda olan ali vəzifələri yerinə yetirə bilim və ona da nail oldum. Sonra isə partiyamız inkişaf etməyə başladı. Burada deyildiyi kimi, 1995-ci ildə parlament seçkilərində çoxluğu əldə edərək, qanunvericilik orqanında da, icra orqanında Prezident, eyni zamanda, partiyanın sədri idi, partiyamız çoxluğu əldə etdi. Beləliklə, Yeni Azərbaycan Partiyası iqtidar partiyasına çevrildi.

Siz bu gün burada həyəcanlı çıxışlarınızda mənim haqqımda çox xoş sözlər dediniz. Mən bunlara görə sizə təşəkkür edirəm. Mən sizi anlayıram. Çünki siz on il mənimlə bərabər olan insanlarsınız. Bu on ildə bizim nə qədər ağır, nə qədər çətin yol keçməyimizi və xalqımızı bu günə gətirib çıxarmağımızı başqalarına nisbətən daha da yaxşı görürsünüz. Siz bu prosesin iştirakçısı, siz mənimlə bir yerdəsiniz. Ona görə mənim hər addımıma görürsünüz. Hər addımıma deyəndə, bəlkə, bir az düz olmaz, hər addımı görmək çətinidir. Bu, məcazi mənada deyilən bir sözdür. Siz mənimlə bir yerdəsiniz, mənim yaxın silahdaşlarımsınız. Siz indi hakimiyyət orqanlarının çoxunda böyük-böyük vəzifələr daşıyırsınız. Dediyim kimi, qanunvericilik orqanında əksəriyyəti təşkil edirsiniz. Ona görə də Azərbaycanda gedən bu proseslərə, əldə olunan nailiyyətlərə və böyük çətinliklərin öhdəsindən necə gələ bilməyimizə qəlbən sevinən insanlarsınız. Yenə də deyirəm, bunun iştirakçısı, bunun iştirakçısı. Ona görə də sizin hissiyyatlarınız səmimidir. Mən bunları anlayıram, qəbul edirəm və bunlara görə də sizin hamınıza təşəkkür edirəm.

Mən son görüşlərimdə, nitqlərimdə Azərbaycanın əldə etdiyi nailiyyətlər haqqında bir neçə dəfə demişəm. Əgər müxalifət qüvvələri, müxalifətdə olan partiyalar, ayrı-ayrı şəxslər Azərbaycanın bugünkü gününə, iqtidarın gördüyü işlərə bu qədər qara yaxmasaydılar, bu qədər böhtanlar yağdırmasaydılar, bizim partiyanın üzvlərini, iqtidarı, o cümlədən, Prezidenti bu qədər təhqir etməsəydilər, bəlkə də bunları deməyə o qədər də ehtiyac yox idi. Amma bunları görəndə, təbiidir, burada düz dediniz, onların sosial dayağı yoxdur, azdır. Qəzetlər də çox az oxucuları əhatə edir. Xalqın tam əksəriyyəti Azərbaycan iqtidarının gördüyü işləri, əldə etdiyi nəticələri və bugünkü səviyyəimizi yüksək qiymətləndirir və bizimlə bərabərdir. Ancaq, eyni zamanda, bu qədər ədatətsizlik, bu qədər insafsızlıq təsəvvür etmək mümkün deyildir. Təbiidir, ağa qara demək çətin bir şey deyil, ancaq ağa qara deyən insan nə istəyir? Siz bunlara cavab verdiniz. Onların heç bir istəyi, heç bir arzusu heç vaxt yerinə yetməyəcəkdir.

Ötən on ildə biz gərgin işlə məşğul olmuşuq. Azərbaycanı böyük bəlalardan qurtarmışıq.

Azərbaycanda güclü dövlət qurmuşuq. Azərbaycanın iqtisadiyyatını inkişaf etdirmişik. Azərbaycan xalqına bu gün rahat həyat şəraiti yaratmışıq, ictimai-siyasi sabitlik təmin etmişik. İnsanlarımız tamamilə dəyişilibdir. Amma o adamlar, hansılar ki, on ildir eyni şeyi deyirlər, onlar nə ediblər, onların fəaliyyəti nədən ibarətdir? Yalan danışmaq, böhtan yağdırmaq, qəzetlərdə əsas olmayan müxtəlif şeylər yaymaq və iqtidarı gözdən salmağa çalışmaq. Təbiidir, buna əsas da yoxdur.

İndi onlar mitinq keçirirlər. Orada nə deyirlər, çörək?! Burada Elmar Qasımov çox yaxşı dedi. Bəli, bəs, 1992-ci ildə xalq çörək tapmayanda siz niyə unudurdunuz ki, çörək lazımdır! Amma indi Azərbaycanda o qədər çörək var ki, onu qoymağa yer yoxdur.

Biz iqtisadi islahatlar keçirdik. O cümlədən, aqrar sektorda, torpağı şəxsi mülkiyyətə verdik. İnsanlar mülk sahibi oldular. Bundan səmərəli istifadə etməyə başladılar. Nəhayət, bu il, 2002-ci ildə Azərbaycanda 2 milyon 200 min ton taxıl istehsal olunubdur. Mən sizə bildirmək istəyirəm ki, sovet hakimiyyəti dövründə, mənim rəhbərlik etdiyim illərdə, bu illər ən yüksək nəticələr əldə olunmuş illər idi, biz Azərbaycanda taxıl istehsalını 1 milyon 400, 1 milyon 500 min tona qaldıra bilmirdik. Amma onun keyfiyyəti də nə olurdu, məlum deyildi. Ona görə biz özümüzü taxıl məhsulları ilə təmin edə bilmirdik. Ancaq indi biz özümüzü taxılla təmin edirik. Bu, böyük nailiyyətdir.

Siz eşitdiniz, mən Şəkiyə gedəndə yolüstü İsmayılıda, Qəbələdə insanlarla görüşdüm. Mənə dedilər ki, taxıl istehsal etmişik, sata bilmirik. Çünki kənardan Azərbaycana taxıl gəlir, biz sata bilmirik. Mən göstəriş verdim. İndi daxili bazarı qorumaq üçün idxal olunan taxıla böyük rüsum qoyublar. Bu nə vaxt olubdur ki, Azərbaycanda kəndli o qədər taxıl istehsal etsin ki, onu satmağa imkanı olmasın? Belə şey olmayıbdir! Amma təkə taxıl deyil. Bu il Azərbaycanda 700 min ton kartof istehsal olunubdur. Kartof əkilən rayonlarda bilirlər, sovet hakimiyyəti illərində bizə 100 min ton kartof istehsal etmək planı verirdilər. Onu yerinə yetirə bilmirdik. 100 min ton kartof istehsal edə bilmirdik, indi ondan 7 dəfə artıq kartof istehsal olunubdur. Kartof ikinci çörəkdir. Rusiyada belə deyirlər, kartof ikinci çörəkdir.

İndi 2 milyon 200 min ton taxıl, 700 min ton kartof var, çörək də boldur. Sən nə başlamısan ki, xalqa çörək ver?! Çörəyi sən verə bilmirdin, amma biz çörəyi çoxdan vermişik! Hələ 1995-ci ildə biz bütün çörək zavodlarını özəlləşdirəndən, insanlara sərbəstlik verəndən sonra Azərbaycanda çörək bolluğu yarandı. Oradan-buradan taxıl aldılar, gətirdilər, çörək bişirdilər. İndi Azərbaycanda müxtəlif çeşidli o qədər çörək bişirirlər ki, bilmirsən hansını alasan, yeyəsən. Bu cür cılız sözlərlə

bugünkü iqtidarın əleyhinə çıxmaq olarmı?!

Bəli, xalqın güzəranı, rifah halı, deyə bilərəm, necədir. Büdcədən maliyyələşdirilən təşkilatların işçilərinin əməkhaqları 1996-cı ildən 2002-ci ilə qədər 3,6 dəfə artıb. Pensiya üçün məbləği 3,4 dəfə artıb. Əhalinin pul gəliri 2,5 dəfə çoxalıb.

Təsəvvür edin, bu, kiçik məsələ deyildir. Biz gələn il üçün yeni büdcə qəbul etdik. İndiyə qədər olan büdcələrimiz kimi, bu büdcə də sosial yönümlüdür. Bu sosial yönümlü büdcə imkan verir ki, qarşıdakı ildə biz büdcədən maliyyələşdirilən bütün təşkilatların işçilərinin hamısının əmək-haqlarını artıraraq. Artıracağıq da. Bu gün elan edirəm, birinci növbədə, müəllimlərin maaşlarını artıracağıq. Səhiyyə, mədəniyyət işçilərinin maaşlarını artıracağıq. Bütün başqa sahələrdə çalışanların da əmək-haqlarını artıracağıq.

Təsəvvür edin, 1996-cı ildən 2002-ci ilə qədər maaşlar 3,6 dəfə artdığı halda, indi mən nəzərdə tuturam ki, bəzi sahələrdə maaşları 50 faiz artıraram. Bu, göydən tökülmür. Biz buna nə ilə nail olmuşuq? Azərbaycanda həyata keçirdiyimiz iqtisadi islahatlarla... Biz bu islahatları 1995-ci ildən həyata keçirməyə başladırıq. Onları ardıcıl surətdə həyata keçirdik, bu gün də aparırıq. Bunların nəticəsində biz ilbəl büdcənin gəlirlərini artırırdıq. Bunların nəticəsində, həmin bu nailiyyətlərlə xalqın rifah halını qaldıra bilirik. Biz özəlləşdirmə apardıq, özəl sektoru gücləndirdik. İndi bizdə sənayedə özəl sektorun payı 50 faiz təşkil edir. Bunu nəzərə alın.

Kənd təsərrüfatında istehsalın 99 faizi özəl sektora məxsusdur. Bu rəqəm ticarətdə 99 faiz, tikintidə 76 faizdir. Bizdə çox güclü inşaat işləri gedir.

Özü də yaşayış binaları tikilir. Bu, Azərbaycanda çox gözəl prosesdir. Nəqliyyatda və rabitədə özəl sektorun payı 65 faizdir. Ümumi daxili məhsulun 70 faizi özəl sektora məxsusdur. Biz bununla Azərbaycan iqtisadiyyatını qaldırırdıq. Bu, bizim islahatların nəticəsidir.

Kiçik və orta sahibkarlığı inkişaf etdirmək haqqında mənim həyata keçirdiyim tədbirlər, verdiyim fərmanlar məlumdur. Onların həyata keçirilməsi ilə indi hesab edirəm ki, iqtisadiyyatı daha da inkişaf etdirəcək və xalqın rihaf halını yaxşılaşdıracağıq.

Biz nəzərdə tutmuşuq ki, vergiləri azaldaq. Siz bilirsiniz, Vergilər Nazirliyində 40 faiz ixtisar gedibdir. Vergi dərəcələri azalacaqdır. Bu, büdcədə nəzərdə tutulubdur. Mən vergi siyasəti haqqında sizə deyə bilərəm ki, mənfəətdən vergi tutulması 27 faizdən 25 faizə endirilir. Bu faiz dərəcəsi yalnız Bakı şəhərində tətbiq ediləcəkdir. Təsəvvür edin, Gəncə, Sumqayıt, Mingəçevir və Əli Bayramlı şəhərlərində bu verginin dərəcəsi 20 faiz olacaqdır. Yəni orada vergilər daha da çox azalacaqdır.

Naxçıvan Muxtar Respublikasında, dağ rayonlarında 10 faiz olacaqdır. Əgər Bakıda 25 faizdirsə, orada 10 faizdir. Digər şəhər və rayonlarda 15 faiz olacaqdır. 27 faiz olan vergiləri biz azaldırıq. Görün, sahibkarlar üçün nə qədər imkanlar yaradırıq ki, özəl sektor inkişaf etsin.

Təbiidir ki, iqtisadiyyatımızın bu cür sürətlə inkişaf etməsinin əsas səbəblərindən biri də xarici sərmayələrin Azərbaycana cəlb olunmasıdır. Sizə məlum olduğu kimi, burada bu barədə də çox düzgün deyildi, neft strategiyasının həyata keçirilməsi Azərbaycana 6 milyard dollar sərmayə gətiribdir. Biz artıq bunun nəticələrini görürük. 1994-cü ildə bağladığımız ilk müqavilədən mənfəət nefti alırıq, Biz artıq Neft Fondu yaratmışıq, siz bunu bilirsiniz. Neft Fondunda təxminən, bunu mətbuatda elan etmişdilər, dəqiq deyə bilmərəm, 670 milyon dollar vəsait toplanıb. Bilirsiniz ki, mən oradan yalnız və yalnız qaçqınlara, məcburi köçkünlərə evlər tikdirmək üçün 76 milyon dollar ayırdım. Qalan hissəsi isə Azərbaycanın valyuta ehtiyatı kimi durur. İndi bizim valyuta ehtiyatımız 1 milyard 300 milyon dollardır. Bizim gələn il üçün büdcəmiz 1 milyard 200 milyon dollardır. Demək, birillik büdcəmizdən artıq valyuta ehtiyatımız vardır.

Təsəvvür edin, bizim büdcəmiz də ilbəl böyük sürətlə artır. Bunların heç biri göydən tökülmür, kənardan gəlir.

Biz sərmayələrin 30 faizini qeyri-neft sektoruna yönəldirik. Yəni 6667 faizi neft sektoruna, qalan hissəsi isə qeyri-neft sektoruna sərf edilir. Ümumiyyətlə, neft sektoru ilə qeyri-neft sektoruna birlikdə Azərbaycana indiyə qədər 9 milyard dollar məbləğində sərmayə cəlb olunubdur. Bu il

Azərbaycanda hələ il başa çatmayıbdır. 1 milyard 200 milyon dollar sərmayə qoyulubdur. Həm xarici, həm də daxili sərmayə... Mən sərmayə deyəndə, daxili sərmayəni də nəzərdə tuturam. Artıq bizim öz sərmayəçilərimiz, sahibkarlarımız yaranıbdır, onlar sərmayə qoyurlar və bu da, təbiidir, iqtisadiyyatımızın inkişafını təmin edir. Beləliklə, Azərbaycanda bizim əsas vəzifəmiz, 1992-ci ildə ilk proqramımızda da yazılmışdı, islahatlar aparmaqla iqtisadiyyatı inkişaf etdirmək, bu yolla xalqın rihaf halını yaxşılaşdırmaqdır. Biz bu yolla gedərək, nailiyyətlər əldə etmişik və bundan sonra da bu yolla gedəcəyik.

Qarşıdakı iki, üç ildə Azərbaycanın neft sektoruna və başqa sektorlara 10 milyard dollara qədər sərmayə gələcəkdir. Mən sizə deyə bilərəm ki, üç-dörd ildən sonra Azərbaycanın gəlirləri artıq milyard dollarlarla ölçüləcəkdir. Gördüyümüz işlər, həyata keçirdiyimiz layihələr, o cümlədən, Bakı-Tbilisi-Ceyhan ixrac boru xəttinin tikilməsi və başqaları bunların hamısı sabah üçün, gələcək üçündür. Azərbaycanın gələcəyi, Azərbaycan xalqının rifahı üçündür.

Ancaq bizim nailiyyətlərimiz təkcə iqtisadiyyatda deyildir, bütün sahələrdədir. Birincisi, biz Azərbaycanda güclü, demokratik, hüquqi, dünyəvi dövlət qurmuşuq. Bu dövlətin bütün təsisatlarını yaratmışıq. Dövlət quruculuğu prosesini təkmilləşdirmək üçün geniş islahatlar – hüquq islahatları, dövlət sektorunda islahatlar və başqa sahələrdə islahatlar keçirmiş, çox böyük nailiyyətlər əldə etmişik. Qarşıda hələ bir çox struktur dəyişiklikləri etmək üçün planlarımız var. Bunların hamısı Azərbaycanda müstəqil, güclü, demokratik dövlətin yaranması üçündür.

Azərbaycan parlamenti 1300 qanun qəbul etmişdir. Milli Məclis bütün sahələr üzrə qanunlar qəbul edib və Azərbaycanda hər şey qanunlar əsasında gedir. Qanunun aliliyi bizim əsas prinsipi-mizdir. Biz bunu hələ 1992-ci ildə Naxçıvanda partiyamızın proqramında yazmışdıq, bu gün də həyata keçiririk.

İndi Azərbaycanda tam mətbuat azadlığı yaratmışıq. Mətbuat azaddır. Kim olursa-olsun, heç kəsin mətbuata toxunmağa ixtiyarı yoxdur. Muxalifət mətbuatından ən çox zərbələr mənə dəyibdir. Mənə və mənim ailəmə dəyibdir. Çünki mən bu yaşma qədər bəyatin bütün mərhələlərindən keçmişəm, bütün dövrləri yaşamışam, hətta Moskvada bütün vəzifələrdən kənarlaşdırıldığım zaman buradakı bədxahlar və ermənilər mənim əleyhimə müxtəlif kampaniyalar aparan zaman da mətbuatda heç vaxt mənə qarşı belə yalanlar, böhtanlar, iftiralar, təhqiramiz sözlər oxumamışdım. Amma indi mən bunları görürəm, oxuyuram. Harada? Azərbaycan mətbuatında, mənim doğma vətənimdə. Yaratdığım bu mətbuat azadlığının nəticəsindən istifadə edənlər minnətdarlıq

etmək əvəzinə, mənə qarşı bu cür təxribatlar edirlər, bu cür təhqirlər yazırlar. Ancaq mən heç bir qəzetə toxunmamışam və toxunmayacağam. Heç kəsin də heç bir qəzetə toxunmasını məsləhət görmürəm. Mətbuat azadlığını biz vermişik. Bu, bizim dövlətimizin əsas prinsiplərindən biridir və biz öz işimizlə, əxlaqi dəyərlərimizlə, öz fəaliyyətimizlə, xalqa xidmətimizlə sübut etmişik və edirik ki, biz Azərbaycanın dəyərli insanlarıyıq. Biz Azərbaycan xalqına xidmət edirik və edəcəyik. Ona görə o yalanların, böhtanların heç biri bizə yapışmayacaqdır. Mənim vicdanım həmişə təmiz olub və bu gün də təmizdir. Bu təmiz vicdanı indiye qədər ləkələmək istəyənlər çox olubdur. Amma bu, heç kəsə müyəssər olmayıbdir. Bu gün də ola bilməyəcəklər, sabah da ola bilməyəcəklər.

İnsan haqlarının qorunması bizim əsas vəzifələrimizdəndir. Biz bunu təmin etmişik, bundan sonra da təmin edəcəyik. Buna heç kəsin şübhəsi olmasın. Bəzi adamlar bu mövzunu hallandıraraq, Azərbaycanı beynəlxalq təşkilatlarda ləkələməyə çalışırlar. Azərbaycanın əleyhinə cürbəcür işlər görürlər. Mən bunu onların vicdanına tapşırıram. Onlar gördükləri bu nadürust işlərin cəzasını haradasa alacaqlar. Haqq öz yerini tutacaqdır. Amma biz insan haqlarını qorumuşuq və bundan sonra da qoruyacağıq. Bu məsələdə heç kəs bizə ləkə yaxa bilməz. Hansı böhtanlar atırlar atınsınlar, heç nəyə nail ola bilməzlər.

Azərbaycanda demokratiya hər yerdə bərqərar olunubdur. Azərbaycan demokratik ölkədir. Kim çalışırsa ki, sübut etsin Azərbaycanda demokratiya yoxdur, o, buna nail ola bilməyəcəkdir. Düzdür, belələri Azərbaycanın əleyhinə olan bəzi havadarlar tapırlar, ancaq istədiklərinə nail ola bilməyəcəklər. Azərbaycan elə bir ölkədir ki, indi bir çox xarici dövlətlərin həm maraq dairəsinə çevrilibdir, həm də öz coğrafi strateji vəziyyətinə, təbii sərvətlərlə zənginliyinə görə müxtəlif ölkələrin öz məqsədlərini həyata keçirməsi üçün onların diqqətini cəlb edir. Yaxud da ölkələrin yox, ayrı-ayrı siyasi qrupların, təşkilatların diqqətini cəlb edir. Ona görə, biz mürəkkəb bir şəraitdə yaşayırıq. Siz bunu bilin. Biz ictimai-siyasi sabitlik yaratmışıq. Allaha şükürlər olsun ki, burada terrorun qarşısını artıq almışıq, silahlı dəstələri ləğv etmişik, insanlar rahat yaşayırlar, parklarda, başqa əyləncə yerlərində yay vaxtı da, indi də onların istirahəti çox yaxşı təşkil olunur. Bunların hamısı var. Amma siz elə düşünməyin ki, biz bunlara asanlıqla nail olmuşuq. Bu, birincisi. İkincisi, elə düşünməyin ki, bizdə başqa problemlər yoxdur. Problemlər var. Azərbaycana qarşı çox əllər uzanır, çox, çox, çox...

Biz Bakı-Tbilisi-Ceyhan layihəsini reallaşdırmaq üçün necə ildir çalışırıq. 1999-cu ildə biz İstanbulda bu layihəni imzaladıq. Amma bu il 2002-ci ildir. Sentyabrın 18-də biz bu kəmərin təməlini

qoyduq. Amma hələ indi də bəzi qüvvələr buna mane olmaq istəyirlər. Bu layihə ləngiyir. Əgər biz bu ayın sonuna qədər məsələləri həll etməsək və inşaat işinə başlamasaq, çox şeyi itirəcəyik. Sizin çoxunuz bunları bilmirsiniz. Bu işlər bizim üzərimizdədir. Bununla biz məşğul oluruq. Niyə belədir? Çünki o qüvvələr ki, indiyə qədər inanmırdılar Bakı-Tbilisi-Ceyhan kəməri olacaq, artıq görəndə ki, bu, reallığa çevrilibdir, başqa maneələr törətməyə çalışırlar. Biz isə indiyə qədər bunların qarşısını almışıq, bu gün də alırıq və alacağıq. Ancaq yenə də deyirəm, təkcə bu deyildir. Başqa çox hallar da vardır. Əldə etdiyimiz nailiyyətlərə görə, buradakı iqtisadi inkişafa, demokratik dövlət olduğumuza, antiterror koalisiyasında fəal iştirak etdiyimizə görə Azərbaycanı sayırlar, bizə hörmət edirlər, bizimlə hesablaşırlar. Ancaq, eyni zamanda, həmin ölkələrdə bizim əleyhimizə olan qüvvələr də var. Təəssüf ki, bizim içərimizdən olan adamlar həmin o qüvvələrlə birləşirlər. Təbiidir, o qüvvələrə bizim içərimizdən belə xəyanətkar insanlar lazımdır. Onlar bundan dərhal istifadə edirlər. Özü də Azərbaycan xalqına qarşı istifadə edirlər. Təkcə Prezidentə qarşı yox, Azərbaycan xalqına, dövlətinə qarşı istifadə edirlər. Belə vəziyyətə baxmayaraq, biz Azərbaycanda demokratiyanın bütün tələblərini tətbiq etmişik və bundan sonra da edəcəyik. Siz burada mənim 2003-cü ildə prezident seçkilərində iştirak etməyim haqqında öz təkliflərinizi irəli sürdünüz. Mən buna görə sizə təşəkkür edirəm. Mən özüm də belə fikirdəyəm ki, 2003-cü ildə prezident seçkilərində iştirak etməliyəm. Narahat olmayın, iştirak edəcəyəm. Heç şübhə yoxdur ki, seçkilər tam demokratik prinsiplər əsasında keçiriləcəkdir və inanıram ki, bu seçkilərdə də xalq Heydər Əliyevə səs verəcəkdir.

Əziz dostlar, siz bilirsiniz, mənə yaşadan, mənə siyasi uzunömürlü edən ən əsas amil odur ki, mən həmişə xalqın dəstəyinə arxalanmışam. Bəli, əgər 1993-cü ildə, o ağır dövrdə xalqın dəstəyi olmasaydı, mən Naxçıvandan Bakıya gələ bilməzdim. Əgər o vaxt xalqın dəstəyi olmasaydı, mən silahsız, heç nəsiz onların azğınlaşmış terrorçu qrupların, silahlı dəstələrin, separatçıların, Azərbaycanı dağıdanların öhdəsindən gələ bilməzdim. Siz 1994-cü ilin oktyabr ayının 4-nü xatırlayın. Bəli, artıq ayağa qalxmışdılar, bizim hakimiyyəti boğurdular. Televiziya ilə mənim xalqa müraciətim gecə vaxtı iki saat içərisində yüz minlərlə insanı Prezident sarayının qarşısına topladı. Bax, o xalqın dəstəyi ilə mən çevriliş cəhdinin qarşısını aldım. O xalqın dəstəyi ilə 1995-ci ilin mart ayında mən çevriliş cəhdinin qarşısını aldım. O xalqın dəstəyi ilə terroristlərin qarşısını ala bildim. Mən bu gün də xalqla bir yerdəyəm. Mənim həyatımın mənası xalqa xidmət etməkdir. Mən çox xoşbəxtəm ki, xalq da bunu qiymətləndirir. Mənə lazımı qədər dəstək verir. Xalqın dəstəyi ilə, sizinlə birlikdə 2003-cü ilin oktyabr ayında prezident seçkilərini uğurla keçirəcəyik.

Əziz dostlar, mənim deyəcəyim sözlər çoxdur. Amma görürsünüz, orda mənim sözlərim yazılıbdır: "Yeni Azərbaycan Partiyası dünənin, bu günün və sabahın partiyasıdır". Bəli, bizim partiya bu günün partiyasıdır. Biz dünən öz işimizi gördük. Bizim partiya gələcəyin partiyasıdır. Bizim partiya gənclərin partiyasıdır. Gənclərin partiyağa gəlməsi və gənclərin bu partiyada fəal iştirak etməsi bizim partiyayı gəncləşdiribdir. Bizim partiyanın gələcək perspektivlərini daha da gücləndiribdir.

Mən qadınlara təşəkkür edirəm. Burada dedilər ki, əhalinin 50 faizini qadınlar təşkil edirlər. Əlli, üstəgəl bir səs, elə qadınların səsi bəsdir ki, Heydər Əliyev Prezident seçilsin. Mən gizlətmirəm, qadınları çox sevirəm. Amma bilirsiniz ki, qadınlar da mənə çox sevir. Ona görə qadınlar da həmişə mənim dayağım olubdur. 1994-cü ildə həmin oktyabr gecəsi mən o qoca qadınları, qucağında südümər uşaq olan qadınları görəndə... Ona görə xüsusi təşəkkür edirəm. Səslərinizi hazırlayın, amma elə edin ki, kişilərə də yer qalsın.

Bu gün gənclər haqqında çox gözəl sözlər deyildi. Bəli, bizim partiyanın gələcəyi gənclərə məxsusdur. Bizim partiyamızda çox layiqli gənclər var. Onlar gələcəkdə bizim işimizi davam etdirəcəklər. Bu gün isə hamımız bir yerdə partiyanın işini irəli aparmalıyıq.

Yaşasın Yeni Azərbaycan Partiyası!

Yaşasın müstəqil Azərbaycan, Azərbaycan, Azərbaycan!

Sağ olun.

YENİ AZƏR

10 il

ERBAYCAN PARTİYASI

YENİ AZƏRBAYCANIN YENİ LİDERİ

Azərbaycan Prezidenti, Yeni Azərbaycan Partiyası Sədrinin birinci müavini İlham Əliyevin YAP İdarə Heyətinin iclasında NİTQİ

11 mart 2004-cü il

Hörmətli İdarə heyətinin üzvləri!

Əziz dostlar!

Prezident seçkilərindən sonra bu, ilk görüşümüzdür. Mən çox şadam ki, bu gün hamımız birlikdəyik.

Bu seçkilər bizim hamımız üçün böyük bir sınaq idi. Çünki seçkilər elə bir şəraitdə keçirilirdi ki, xalqımızın ümummilli liderinin səhhəti lazımi səviyyədə deyildi. Bizim hamımızın arzusu ondan ibarət idi ki, bu seçkilərdə Prezident Heydər Əliyev iştirak etsin və heç kəsdə şübhə yox idi ki, o, seçkilərdə qalib gələcəkdir. Çünki onun son on il ərzində apardığı siyasət Azərbaycana böyük uğurlar gətirmiş, Azərbaycanı böhrandan çıxarmış, Azərbaycanı müasirləşdirmiş, Azərbaycanda demokratiyanın, ölkə iqtisadiyyatının inkişafını təmin etmişdi. Demək olar ki, Azərbaycan regionun mərkəzinə çevrildi. Azərbaycan xalqı bütün bunları çox yaxşı dərk edirdi. Ona görə heç kimdə şübhə yox idi ki, Prezident Heydər Əliyev növbəti dəfə bu vəzifəyə seçiləcəkdir. Amma onun səhhəti buna imkan vermədi. Belə olan halda partiyanın tövsiyəsi, Azərbaycan xalqının dəstəyi ilə seçkilərdə mən iştirak etdim.

Deyə bilərəm ki, seçki kampaniyası çox gərgin və çox səmərəli keçdi. Hər bir namizəd üçün eyni imkanlar yaradılmışdı. Hər bir namizəd azad, demokratik şəkildə, bütün kütləvi informasiya vasitələrindən eyni səviyyədə istifadə edərək, öz proqramı haqqında xalqa müraciət etdi. O cümlədən də, mən. Çox şadam ki, bizim partiyamızın fəalları bu seçkilərdə çox yaxından iştirak etdilər. Təbliğat kampaniyasında çox fəal iştirak edirdilər, yerlərdə partiya tərəfindən təşkil olunmuş tədbirlərdə çox güclü təbliğat aparılmışdı. Əlbəttə, bu təbliğatın aparılması partiyanın namizədinə əlavə səslər gətirdi. Bu fürsətdən istifadə edib bütün partiya üzvlərinə, seçkilərdə fəal iştirak etmiş şəxslərə öz minnətdarlığımı bildirirəm.

Seçkilərdən sonrakı dövr də Azərbaycan üçün çətin bir dövrə çevrildi. Xalq öz liderini itirdi. Bu, hamımız üçün çox böyük sınaq, çox böyük faciə idi. İlk növbədə, yəqin ki, mənim üçün. Çünki Heydər Əliyev mənim atamdır. Düzdür, O, xalqın atasıdır. Amma bizim ailə üçün bu, çox böyük zərbə idi. Hesab edirəm ki, biz hamımız bu böyük sınaqdan şərəflə çıxdıq. Bizim hamımızı birləşdirən o idi ki, gərək Heydər Əliyev işini davam etdirək, onun ruhu rahat olmalıdır.

Mən çox şadam ki, xalqın dəstəyi ilə bir neçə ay ərzində ölkədə aparılan siyasət Azərbaycan xalqının mənaflərinə xidmət edib, əhali tərəfindən dəstəklənir. Bu siyasət Heydər Əliyev siyasətinin məntiqi nəticəsi və davamıdır. Başqa cür ola da bilməz.

Mən öz seçkiabağı çıxışlarımda da dəfələrlə demişdim ki, bu siyasətə sadıq olacağam. Təkcə ona görə yox ki, Heydər Əliyev bizim partiyamızın sədridir, ölkə Prezidentidir, yaxud mənim atamdır. Ona görə ki, bir vətəndaş kimi, bir siyasətçi kimi mən açıq-aydın görürəm ki, Azərbaycanda bu siyasətə alternativ yoxdur. Əgər biz istəyiriksə Azərbaycan xalqı rahat, xoşbəxt yaşasın, bu siyasət mütləq və mütləq davam etdirilməlidir.

Məncə, Azərbaycanda artıq bunu başa düşməyən adam qalmayıbdır. Xüsusilə, seçkilərdən dərhal sonra müxalifət tərəfindən törədilmiş o kütləvi iğtişaslar Azərbaycan xalqına bir daha göstərdi ki, bu siyasətə alternativ yoxdur. Əgər bu siyasət aparılmasa, əgər o qüvvələr hakimiyyətə gəlsələr, Azərbaycanı yeni fəlakətlər, yeni bəlalar gözləyə bilər. Azərbaycan xalqına bunun heç biri lazım deyildir. Bizə lazımdır ki, ölkə inkişaf etsin, iqtisadiyyatımız inkişaf etsin, sosial problemlər öz həllini tapsın və Azərbaycan dünya birliyində yerini daha da möhkəm tuta bilsin. Ötən aylar ərzində bütün bu istiqamətlərdə siyasət aparılıb.

Deyə bilərəm ki, bizim siyasətimiz beynəlxalq aləmdə dəstəklənir. Azərbaycanın haqq səsi eşidilir. Mən keçirdiyim bütün ikitərəfli görüşlərdə, beynəlxalq tədbirlərdə apardığım danışıqlar əsasında bir daha əmin oldum ki, bizim üçün ən ağır problem olan Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həlli istiqamətində Azərbaycanın tutduğu mövqe dəstəklənir. Bu mövqe Heydər Əliyevin mövqeyidir və yeganə düzgün bir mövqedir. Azərbaycanın ərazi bütövlüyü bərpa olunmalıdır. İşğalçı qüvvələr torpaqlarımızdan çıxmalıdır. Çox şadam ki, keçirdiyim bütün ikitərəfli görüşlərdə, bütün rəsmi səfərlərdə, dövlət başçıları ilə apardığım söhbətlərdə bu mövqe dəstəklənir. Çünki bu, məntiqə, beynəlxalq hüquq normalarına əsaslanır.

Bizim ən çətin problemimiz həmişə bu olub ki, məsələnin həlli ilə məşğul olan və digər beynəlxalq təşkilatlar, ictimaiyyət bəzi hallarda buna ikili standartlarla yanaşır. Bizim də əsas məqsədimiz odur ki, bu ikili standartlar siyasətinə son qoyaq. Əlbəttə, bunu etmək üçün bizim diplomatiyamız çox güclü işləməlidir. Azərbaycan bütün tədbirlərdə, bütün beynəlxalq təşkilatlarda öz sözünü deməlidir. Artıq bu proses gedir və çox səmərəli nəticələr verə bilər.

Avropa Şurası artıq bu məsələ ilə bilavasitə məşğul olur. Onun məruzəçisi bu məsələlər ilə məşğul olur. Baxmayaraq ki, Ermənistan tərəfi Avropa Şurasında buna çox böyük müqavimət göstərir.

Bu məsələyə Avropa İttifaqı da böyük diqqət göstərir. Mənim Avropa İttifaqının rəsmi şəxsləri ilə keçirdiyim görüşlərdə hiss olunur ki, artıq onlar da bu məsələ ilə bağlı düzgün mövqedədirlər. Burada ATƏT Parlament Assambleyasının və Avropa İttifaqının nümayəndələri Qoran Lenmarker, Heyke Talvite və digər rəsmi şəxslər ilə keçirdiyim görüşlərdə məhz bu məsələ ətrafında söhbət gedibdir. Artıq Avropa İttifaqında Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsi məhz ədalətli, beynəlxalq normalara əsaslanmış formada müzakirə olunur.

Bizim bu məsələdə mövqeyimizi bəzən sərt mövqe kimi qələmə verirlər. Bu, ola bilər. Amma bu, ədalətli mövqedir. Bizim heç kimin torpağında gözümlə yoxdur. Amma öz torpağımızı da heç kimə verən deyilik. Mən bunu Cenevrədə keçirilmiş görüşdə Ermənistan prezidentinə də dedim, Minsk qrupunun həmsədrələrinə və digər şəxslərə də dedim.

Azərbaycanın qarşısında duran digər məsələlərdən biri ölkəmizi bundan sonra da iqtisadi cəhətdən inkişaf etdirməkdən ibarətdir. Son on il ərzində Heydər Əliyev siyasətinin mühüm istiqaməti bundan ibarət idi ki, ölkə iqtisadiyyatı inkişaf etsin. Bu gün Azərbaycanın bütün iqtisadi göstəriciləri onu göstərir ki, ölkə çox dinamik sürətdə inkişaf edir. Bütün iqtisadi göstəricilərə görə – ümumi daxili məhsulun artımı - inflyasiyanın səviyyəsi, əhəlinin pul gəlirləri, adambaşına düşən xarici sərmayənin həcmi – ölkəmiz MDB məkanında liderlər sırasındadır. Bu ənənə davam edir.

Bizim məqsədimiz növbəti 5 il ərzində ümumi daxili məhsulu iki dəfə artırmaqdır. Bunun üçün imkanlar, potensial var, proqramlar var və mən əminəm ki, biz buna nail olacağıq. Yeni iş yerlərinin açılması həm sosial problemlərin aradan qaldırılmasına xidmət edəcəkdir, həm də, ölkəmizin iqtisadi inkişafı üçün də mühüm bir amildir. Düzdür, bəzən hesab edirlər ki, 600 min iş yerinin açılması qeyri-mümkündür və bu rəqəm real deyildir. Mən elə düşünürəm. Bəli, bu, böyük rəqəmdir. Amma hesab edirəm ki, biz qarşımıza ancaq böyük məqsədlər qoyanda uğura nail ola bilərik.

Bizim vəzifəmiz bu siyasəti davam etdirməkdir. Əlbəttə, həyat yerində durmur, qarşımıza yeni tələblər çıxır. Amma prinsipial istiqamət, ideoloji istiqamət dəyişməz olaraq qalır. Bu, Heydər Əliyev fəlsəfəsidir, siyasətidir, ideologiyasıdır, biz hamımız ona sadıq.

Partiyamız bu illər ərzində güclənibdir. Burada səslənən rəqəmlər aydın şəkildə göstərir ki, Yeni Azərbaycan Partiyası güclü təşkilatdır, Azərbaycanın ictimai-siyasi həyatında müstəsna rolə malikdir. Heç bir siyasi qüvvə Yeni Azərbaycan Partiyası ilə rəqabət aparmaq iqtidarında deyildir. Hətta digər bütün siyasi qüvvələr birləşsələr, yenə də bizim içimizə, siyasətimizə bunun heç bir təsiri olmayacaqdır.

Partiyamız formalaşmış, yerlərdə möhkəmlənibdir. Partiyamızın mövqeyindən çox şey asılıdır. Mən çox şadam ki, partiyamız ictimai-siyasi həyatda çox fəal rol oynayır. Əlbəttə, partiyamızın nümayəndəsi hakimiyyətdədirsə, bu, o deməkdir ki, Yeni Azərbaycan Partiyası hakimiyyətdədir. Bəzi ölkələrdə belə hallarda hansısa bir arxayınçılıq hissi yaranır. Mən çox şadam ki, bu, bizim partiyaımıza xas deyildir. Partiyamız ölkəmizdə gedən bütün proseslərdə çox fəal iştirak edir.

Mən əminəm ki, partiyamızın fəalları qarşımızda duran məsələlərin həllində, qəbul edilmiş regional və sosial inkişaf Proqramlarının yerlərdə həyata keçirilməsində iştirak edəcəklər. İstərdim ki, bu Proqramların həyata keçirilməsi istiqamətində partiyamız, partiyamızın fəalları yerli icra orqanları ilə sıx əlaqədə işləsinlər. Bu, həmişə belə olub, biz həmişə buna çalışmışıq. Amma mən hesab edirəm ki, indiki mərhələdə biz bunu bir daha təsdiq etməliyik. Hamı görməlidir ki, Heydər Əliyev cismən bizimlə olmasa da, onun ideyaları yaşayır, partiya olan münasibəti davam edir. Partiyaya mənim də münasibətim eynidir. Mən də öz siyasi fəaliyyətimi partiyasız təşəvvür etmirəm. Partiya həmişə mənə dəstək olub və son seçkilər bunu bir daha göstərdi.

Baxmayaraq ki, partiyamızın lideri seçkilərə artıq bir neçə ay qalmış ölkədə yox idi, müalicədə idi, onun yaratdığı sistem, yaratdığı partiya işləyirdi, qarşıda duran bütün vəzifələri ləyaqətlə yerinə yetirirdi və yerinə yetirdi. Ona görə əminəm ki, bu ənənə gələcəkdə daha da güclənəcəkdir. Seçkilərdən sonra özünü bizə rəqib qismində təqdim etməyə çalışan qüvvələr, demək olar, növbəti dəfə iflasa uğradılar. Əslində, burada təəccüblü heç bir şey yoxdur. Biz hamımız bunu gözəl bilirdik. Xalqımız da bilirdi ki, bu qüvvələr Azərbaycana xeyir gətirmək üçün iqtidara gəlməyə can atmırlar, sadəcə olaraq, onların məqsədi hakimiyyətə gəlmək və bundan istifadə edib öz niyyətlərinə çatmaq idi.

Amma onu da hamımız yaxşı bilir ki, həmin qüvvələr 12 il bundan əvvəl hakimiyyətdə olarkən Azərbaycanı hansı bəlalara sürüklədilər. Demək olar ki, Azərbaycan parçalanma ərəfəsində idi. Azərbaycan dağılırdı, ölkədə qeyri-qanuni silahlı birləşmələr meydan oxuyurdu. Biz oktyabr

rın 16-da onun zəif formasını bir daha gördük. Bu, o deməkdir ki, təəssüflər olsun, bu qüvvələr bizim cəmiyyətimizdə az da olsa qalıb və hakimiyyətə gəlmək üçün yenə qanuna zidd üsullardan istifadə etmək niyyətindədir. Amma bizim dövlətimiz güclüdür.

Heydər Əliyevin siyasəti Azərbaycana sadaladığım digər məsələlərlə yanaşı, sabitlik, əmin-amanlıq gətiribdir. Bizim dövlətimiz özünü müdafiə etmək iqtidarındadır. Qanunu pozan, kütləvi iğtişaslar törədən təşkilatlar, şəxslər layiqli cavabını aldılar və cəmiyyətdən təcrid olundular. Düzdür, indi bundan istifadə etmək istəyir, bizi hansısa qeyri-demokratik üsullarda ittiham etməyə çalışırlar. Amma bu, belə deyildir. Sadəcə olaraq, hər bir ölkədə olduğu kimi, Azərbaycanda da qanun-qayda, qanunun aliliyi təmin ediləcəkdir.

Əgər inkişaf etmiş hansısa başqa ölkədə polisə qarşı zorakılıq işlədilsə, təbii ki, o cinayəti törədən şəxs cəmiyyətdən təcrid olunur. Bu sahədə Azərbaycan da istisna deyildir. Ona görə bu məsələ ilə bağlı xaricdən buraya gəlmiş şəxslərə mən öz qəti mövqeyimi bildirmişdim. Azərbaycan müstəqil dövlətdir, özünü qorumağa qadirdir və biz sabitliyi qorumalıyıq. İmkan verməməliyik ki, sabitlik pozulsun. Çünki əgər sabitlik pozularsa, bizim bütün planlarımız alt-üst ola bilər.

Mən bilirəm, partiyamızın da mövqeyi bundan ibarətdir ki, biz siyasi mübarizədən çəkinmirik. Çünki görürük ki, bizə rəqib olmaq iqtidarında olan heç bir qüvvə yoxdur. Mən əminəm ki, qarşıdan gələn bələdiyyə seçkilərində də partiyamızın namizədləri böyük üstünlüklə qələbə qazanacaqlar.

Şübhə etmirəm ki, 2005-ci ildə keçiriləcək parlament seçkilərində də partiyamızın namizədləri uğurla iştirak edəcəklər. Bəlkə də, bunu demək hələ tezdir, amma biz parlament seçkilərində də hazırlaşmalıyıq və bu, lazımdır. Çünki seçkilər artıq yeni bir sistem əsasında, mojaritar qaydada keçiriləcəkdir. Biz gərək hər bir namizədə diqqətlə baxaq. Partiyamızın namizədlər siyahısı olmalıdır. Biz, bəlkə də, indidən bu barədə fikirləşməliyik ki, partiyanın hansı üzvü öz namizədliyini hansı dairədən verəcəkdir. Mən şübhə etmirəm ki, bizim namizədlərimiz, onların tam əksəriyyəti şəffaf, ədalətli seçkilər nəticəsində qələbə qazanacaqlar.

Prezident seçkiləri haqqında müxalifət tərəfindən qeyri-dəqiq, qeyri-obyektiv fikirlər ortaya atılır. Düzdür, müxalifətin bir hissəsi bu məsələyə ədalətli yanaşdı, yəni həqiqəti bildirdi. Amma digər, barışmaz hissəsi guya bu seçkilərin nəticələrini tanımadı. Bu, onların öz işidir. Bizim üçün əsas meyar odur ki, Azərbaycan xalqı bu seçkilərin nəticələrini tanıdı. Seçkilər Azərbaycan xalqının iradəsini əks etdirdi və Azərbaycanda yaşayan insanların heç birində seçkilərin real nəticələri şübhə doğurmadı.

Seçkilərə qədər keçirilmiş rəy sorğuları, o cümlədən, Amerika Respublikaçılar İnstitutunun rəy sorğusu bütün siyasi partiyaların rəhbərlərinə təqdim olunmuşdu. O cümlədən, sizə də, müxalifət partiyalarının nümayəndələrinə də verilmişdi. Orada hələ seçki kampaniyasına başlamamışdan əvvəl göstərilirdi ki, iqtidar nümayəndəsinin reytingi 65 faiz təşkil edir. Əgər biz seçki kampaniyasının gedişini, partiyamızın uğurlu təbliğat işini nəzərə alsaq və əksinə, müxalifətin vahid namizəd ətrafında birləşə bilməməsini və bir-biri ilə ənənəvi olaraq mübarizə aparmasını nəzərə alsaq, görürük ki, bu faiz seçki kampaniyası müddəti ərzində artıbdir.

Bu da təbii idi. Ona görə seçkilər bizə imkan verir ki, biz, Yeni Azərbaycan Partiyası, hakimiyyət partiyası Azərbaycan xalqının rifahı, xoşbəxt gələcəyi naminə öz siyasətimizi müstəqil şəkildə aparaq.

Heydər Əliyev tərəfindən əsas qoyulmuş layihələr, o cümlədən energetika, nəqliyyat, kommunikasiya sektorlarındakı layihələr, xüsusən, Bakı-Tbilisi-Ceyhan neft kəməri bir neçə ildən sonra Azərbaycana böyük faydalar gətirməyə başlayacaqdır. Təsədüfi deyil ki, biz beynəlxalq konsorsiumun təşəbbüsünü dəstəkləyirik və Bakı-Tbilisi-Ceyhan neft kəməri artıq Heydər Əliyevin adını daşıyır. Çünki O, bu layihənin memarıdır. Əgər Onun iradəsi olmasaydı, – mən işin içində olan adam kimi deyirəm, – bu, sadəcə, layihə kimi, əfsanə kimi qalacaqdır.

Bir neçə il bundan əvvəl İstanbulda keçirilən beynəlxalq konfransda da bildirilmişdi ki, Bakı-

Tbilisi-Ceyhan, əfsanə deyil, gerçəklikdir. Biz həmişə bilirdik ki, bu, həyata keçiriləcəkdir. Bunu həyata keçirmək üçün Heydər Əliyevin iradəsi müstəsna rol oynadı. İndi digər ölkələr bu layihəyə qoşulmaq istəyir. Adlarını çəkmək istəmirəm, Azərbaycanın daxilində və xaricində bəzi xadimlər bu layihəni öz xidməti kimi təqdim etmək istəyirlər. Olsun, biz buna, necə deyərlər, qısqancılıqla yanaşmırıq, təki layihə həyata keçirilsin. Ancaq hamı bilir və bilməlidir ki, bu, Heydər Əliyev diplomatiyasının, Onun uğurlu neft strategiyasının nəticəsidir.

Bu layihə ilin sonunda başa çatacaq və Azərbaycanın yeni bir nəqliyyat arteriyası işə düşəcəkdir. Bundan sonra qaz layihəsi gündəlikdədir. Bu məsələ ilə əlaqədar işlər görülür və 2006-cı ilin sonunda Bakıdan Ərzuruma qədər yeni qaz kəmərinin tikintisi nəzərdə tutulur. Bu bizə imkan verəcək ki, qaz potensialımızı da işə salaq və Azərbaycanın təbii qazını Türkiyəyə, ondan sonra Avropa ölkələrinə nəql edə bilək.

Yenə qeyd edirəm, bütün bunlara nail olmaq üçün ictimai-siyasi sabitlik lazımdır. Bu sabitlik var. Əminəm ki, bizim hamımız, partiyamız, Azərbaycan bu sabitliyi qoruyacaqdır.

Mən çox şadam ki, biz bu gün birlikdəyik. Mən sizi əmin etmək istəyirəm ki, bütün məsələlərdə, o cümlədən, partiya quruculuğu istiqamətində də Heydər Əliyev siyasətinə sadiq qalacağam. Əminəm ki, biz hamımız birlikdə həm partiyamızı daha da gücləndirəcəyik, həm də ölkəmizi daha da inkişaf etdirəcəyik. Azərbaycan müasirləşəcək, güclənəcək, çox zəngin, qüdrətli dövlətə çevriləcəkdir.

Mənə göstərdiyiniz dəstəyə görə təşəkkür edirəm. Sağ olun.

Azərbaycan Prezidenti, Yeni Azərbaycan Partiyasının Sədri İlham Əliyevin YAP-ın III Qurultayında NİT Qİ

26 mart 2005-ci il

- Hörmətli xanımlar və cənablar!

Hörmətli qurultay iştirakçıları!

Mən sizin hamınızı ürəkdən salamlayıram. Hər birinizə cəsaətlığı, uğurlar arzulayıram. Bu gün mənim ünvanıma deyilən bütün xoş sözlərə görə sizə minnətdaram.

Yeni Azərbaycan Partiyasının III qurultayı Azərbaycanın ictimai-siyasi həyatında çox mühüm hadisədir. Mən hesab edirəm ki, qurultayın nəticələri ölkəmizin gələcək inkişafı üçün, demokratik inkişafı üçün mühüm rol oynayacaqdır.

Yeni Azərbaycan Partiyası 1992-ci ildə çətin şəraitdə yaranmışdır. Xalqımızın ümummilli lideri Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə yaranan Yeni Azərbaycan Partiyası müxalifət partiyası kimi yaranmışdır. Ancaq indiki bəzi müxalifət nümayəndələrindən fərqli olaraq, Yeni Azərbaycan Partiyası müxalifətdə olan dövrdə heç vaxt Azərbaycan dövlətçiliyinə, Azərbaycanın milli maraqlarına müxalifətdə olmamışdır. O vaxtkı iqtidara müxalifətdə olmuşdur və təkcə biz yox, bütün Azərbaycan xalqı o vaxtkı iqtidara müxalifətdə idi. Çünki onların yarıtmaz fəaliyyəti nəticəsində ölkədə anarxiya, hərc-mərclik, total böhran hökm sürürdü. Demək olar ki, ölkəni uçurum kənarına gətirib çıxarmışdılar. Ölkədə gedən proseslər Azərbaycanın gələcəyini sual altında qoymuşdu və

ölkə parçalanma ərəfəsində idi. Azərbaycan xalqının müdrikliyi və xalqımızın ümummilli lideri Heydər Əliyevin siyasi təcrübəsi, biliyi, cəsarəti nəticəsində ölkəmiz o çətin şəraitdən şərəflə çıxdı, Azərbaycan özünü bütün təhlükələrdən qoruya bildi. Ölkəmiz çox inamla inkişaf etməyə başladı və qısa müddət ərzində Azərbaycan öz siyasi və iqtisadi potensialını gücləndirərək, bölgədə lider dövlətə çevrilmişdir. Bu, böyük tarixi hadisədir.

Əgər xalqımızın ümummilli lideri Heydər Əliyev o çətin anda ölkəyə rəhbərliyə gəlməsəydi, Azərbaycanın hansı bəlalarla üzləşə biləcəyini təsəvvür etmək çətindir. Azərbaycanın gələcəyi, müqəddəratı çox böyük təhlükələrlə üzləşə bilərdi.

Ümummilli liderimiz Heydər Əliyevin hakimiyyətə gəlməsindən sonra ölkəmizdə inkişaf dövrü başladı. Bu dövrün ilk illəri də ölkəmiz üçün çox çətin şəraitdə keçirdi. Ölkədə sabitlik tam bərqərar olunmamışdı. Vətəndaş müharibəsinin fəsadları aradan götürülməmişdi. Ölkədə hökm sürən böhran iqtisadi tənəzzülə gətirib çıxarmışdı. İnsanlarımızın həyat səviyyəsi ildən-ilə pisləşirdi və ölkə iqtisadiyyatı, demək olar ki, iflic vəziyyətində idi.

Yenə də məhz Heydər Əliyevin fəaliyyəti nəticəsində, onun uzaqgörən siyasəti nəticəsində qısa müddət ərzində iqtisadiyyatda, siyasi həyatda müşahidə olunan mənfi meyillərin qarşısı alındı və ölkə inkişaf yoluna qədəm qoydu. Heydər Əliyev ictimai-siyasi quruluşundan asılı olmayaraq, sözün əsil mənasında, bütün dövrlərdə Azərbaycan xalqının lideri idi. 1970-1982-ci illərdə ölkəyə rəhbərlik etdiyi dövr ərzində onun tərəfindən görülmüş işlər Azərbaycan xalqının maraqlarına xidmət edirdi. Məhz onun fəaliyyəti nəticəsində Azərbaycana mərkəzi fondlardan böyük həcmdə vəsait gətirilirdi. Yeni zavodlar, fabriklər tikilirdi. İndi bu zavodlar və fabriklər Azərbaycanın iqtisadi və sənaye potensialına böyük dəstəkdir. Əgər o illərdə Azərbaycanda iri sənaye infrastrukturunu yaranmasaydı, xüsusilə neft sahəsində, neft emalı sahəsində nəhəng qurğular tikilməsəydi, bu gün Azərbaycanın iqtisadi potensialı o qədər də güclü ola bilməzdi. Yəni demək istəyirəm ki, ictimai-siyasi quruluşundan asılı olmayaraq, bütün zamanlarda Heydər Əliyevin liderlik keyfiyyətləri, xalqa, millətə bağlılığı ölkəmiz üçün, böyük işlər görmək üçün gözəl şərait yaratmışdır. Amma, təbii ki, Azərbaycanın ən ağır dövrü olan müstəqilliyimizin ilk illərində Heydər Əliyevin fəaliyyəti həlledici idi.

Görülən bütün bu işlərin nəticəsində indi Azərbaycan öz siyasi və iqtisadi gücünü daha da artırır. 1993-cü ildən 2003-cü ilə qədər görülən bütün işlər Azərbaycanı tam mənada müstəqil dövlətə çeviribdir. Müstəqillik təkcə dövlət atributları deyildir. Bu gün bir neçə ölkə var ki, onların bütün dövlət atributları mövcuddur, rəsmən müstəqil dövlət kimi dünya birliyinə daxil olub. Fəqət, onların siyasəti heç də müstəqil deyildir. Xalqımızın ən böyük sərvətlərindən biri də odur ki, bu gün Azərbaycan və Azərbaycan rəhbərliyi tam mənada müstəqil siyasət aparır. Bu siyasət yalnız və yalnız Azərbaycan xalqının milli maraqlarına xidmət edir. Bundan sonra da bizim görəcəyimiz bütün işlər Azərbaycan xalqının milli maraqlarına qulluq edəcək, Azərbaycanın daha da inkişafına xidmət edəcəkdir.

Heydər Əliyevin neft strategiyasının icrası nəticəsində ölkəmizə milyardlarla dollar xarici sərmayə gətirilibdir. Yenə də deyirəm, əgər 1994-cü ildə, o çətin şəraitdə «Əsrin müqaviləsi» imzalanmasaydı, ondan sonrakı dövr ərzində bütün infrastruktur layihələri həyata keçirilməsəydi, Bakı-Tbilisi-Ceyhan neft kəmərinin tikintisinə başlanmasaydı bu gün Azərbaycanda iqtisadi inkişafdan, ümumiyyətlə, söhbət gedə bilməzdi. Azərbaycanın bir çox sahəsi məhz «Əsrin müqaviləsi»ndən sonra inkişaf etməyə başladı. Bu müqavilə bir növ bütün iqtisadi inkişaf üçün möhkəm təkan verdi. Azərbaycanın qarşısında duran sosial məsələlər daha da uğurla həll olunmağa başladı. Təbii ki, bunu da etmək üçün maliyyə imkanları lazımdır.

Bu gün Azərbaycanın valyuta ehtiyatları 2 milyard dollara bərabərdir. Bu, böyük sərvətdir və biz də ondan Azərbaycan xalqının milli maraqlarının qorunması üçün, dövlətimizin möhkəmlənməsi üçün istifadə edirik. Mən hesab edirəm ki, iqtisadi inkişafda müsbət meyillər sürətlə gedir və Azərbaycan öz iqtisadi potensialını günü-gündən gücləndirir.

Ordu quruculuğunda böyük işlər görülmüşdür. Bu gün Azərbaycan ordusu qarşıda duran bütün vəzifələri həll etməyə qadirdir. Biz ordumuzun güclənməsi üçün lazımı tədbirlər görürük və bundan sonra da görəcəyik.

Azərbaycan informasiya blokadasını yara bildi. Ölkəmiz beynəlxalq ailəyə qovuşdu və beynəlxalq aləmdə özünə layiq yerini tuta bildi. İndi Azərbaycan bölgədə güclü mövqelərə sahib olan ölkədir, bölgədə gedən proseslərə təsir etmək iqtidarındadır. Hesab edirəm ki, biz bu imkanlardan səmərəli istifadə edirik və günü-gündən Azərbaycanın beynəlxalq nüfuzu artır.

Mən hesab edirəm ki, bizim milli maraqlarımızın daha da səmərəli şəkildə qorunmasında beynəlxalq fəaliyyət, xarici siyasətimiz mühüm rol oynayır. Çox müsbət haldır ki, bu istiqamətdə də böyük işlər görülmüşdür.

2003-cü il Azərbaycan üçün, Azərbaycanın müasir tarixi üçün, deyə bilərəm ki, həlledici il olmuşdur. Xalqımızın ümummilli lideri Heydər Əliyevin səhhətində yaranmış problemlər ona növbəti dəfə prezident seçkilərində iştirak etmək imkanı yaratmadı. Azərbaycan xalqının dəstəyi ilə, Yeni Azərbaycan Partiyasının dəstəyi ilə mənim namizədliyim irəli sürüldü. Mənim də seçkiqabağı çıxışlarımda səslənən fikirlər hamınıza bəllidir. Mən demişdim, bu gün də deyirəm ki, Azərbaycan Heydər Əliyevin müəyyən etdiyi yolla getməlidir, yalnız bu yol bizə uğur gətirə bilər. Biz ancaq bu yolla getsək, ölkəmizi zəngin, qüdrətli dövlətə çevirə biləcəyik.

Heydər Əliyevin siyasəti yaşamalıdır. Bu, zamanın tələbidir. Bu, yeganə siyasətdir ki, Azərbaycanı daha da gücləndirəcək, Azərbaycan xalqının həyat səviyyəsinin yaxşılaşmasına xidmət edəcəkdir. Mən çox şadam ki, Azərbaycan xalqı 2003-cü ildə öz seçimini düzgün etdi. Heydər Əliyevin siyasətinə öz səsini verdi və beləliklə, bu gün də biz hamımız, Azərbaycan xalqı, Yeni Azərbaycan Partiyası Heydər Əliyevin siyasətinə sadıq qalaraq, onu davam etdiririk və çox uğurla davam etdiririk.

2003-cü ildə Azərbaycan xalqına böyük itki üz verdi. Biz öz liderimizi itirdik. Bu, bizim hamımız üçün böyük sarsıntı idi, hamımız üçün böyük faciə idi. Ancaq Azərbaycan xalqı o çətin anda sıx birləşdi, öz iradəsini ifadə etdi.

Azərbaycan xalqı ölkəmiz üçün həlledici məqamda bir yumruq kimi birləşdi və Heydər

Əliyevin ideyalarına, onun siyasətinə, onun dünyaya baxışlarına, onun fəlsəfəsinə sadıqlılığını bir daha göstərdi. Bu, çox vacib məsələdir. Heydər Əliyev bu gün bizimlə deyil, amma onun siyasəti yaşayır, onun fəlsəfəsi yaşayır, onun yaratdığı müasir, müstəqil Azərbaycan yaşayır və bundan sonra da yaşayacaqdır.

Mən də öz fəaliyyətimdə xalqın dəstəyinə arxalanıram. Mən bu dəstəyi hiss edirəm və bu dəstək mənə güc verir. Hər bir rəhbər üçün əsas şərt xalqın ona olan inamıdır, dəstəyidir, görülən işlərə verilən qiymətdir.

Mən seçkilərdən əvvəl verdim bütün vədlərə sadıqəm. Həm daxili siyasətdə, həm xarici siyasətdə, həm iqtisadi siyasətimizdə, bütün sahələrdə. Azərbaycan son müddət ərzində bütün istiqamətlərdə uğurla inkişaf edibdir. Bizim xarici siyasətimiz düşünülmüş, məqsədyönlü konsepsiya çərçivəsində həyata keçirilir. Bu konsepsiyanın bir neçə istiqaməti var. Qonşularımızla səmimi münasibətlərin yaranması konsepsiyamızın bir istiqamətidir. Bu yolda nəticələr əldə edilibdir. Azərbaycan öz qonşuları ilə çox mehriban münasibətlər yaradıbdir. Bu münasibətlər əvvəldən də var idi, biz bu gün bunu inkişaf etdiririk. Bizim qonşularımız Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü dəstəkləyirlər və Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinə yalnız və yalnız beynəlxalq hüquq normaları prizmasından yanaşırlar.

Azərbaycan regional əməkdaşlıq baxımından öz fəaliyyətini davam etdirir və bu sahədə görülən işlər bunun əyani sübutudur. Ən böyük regional layihə olan Bakı-Tbilisi-Ceyhan neft kəməri Azərbaycanın təşəbbüsü və fəal iştirakı ilə həyata keçirilir. Bizim Avropa və Avratlantik strukturlarına inteqrasiya siyasətimiz uğurla davam etdirilir. Bu müddət ərzində Azərbaycan Avropa İttifaqının «Yeni qonşuluq siyasəti»-nə daxil edilibdir. Azərbaycan NATO ilə yeni fərdi əməkdaşlıq planı üzrə birgə işləyir. Beynəlxalq təşkilatlarla bizim əlaqələrimiz daha da güclənibdir. Birləşmiş Millətlər Təşkilatında, Avropa Şurasında, İslam Konfransı Təşkilatında və digər beynəlxalq təşkilatlarda Azərbaycanın mövqeləri güclənibdir. Görülən işlər, qəbul edilmiş qətnamələr, xüsusilə Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinə dair olan siyasi qərarlar onu göstərir ki, bizim fəaliyyətimiz bu istiqamətdə çox uğurlu olubdur.

Daxildə bizim gördüyümüz bütün işlər ölkəmizdə hökm sürən sabitliyin qorunmasına xidmət edir. Azərbaycan üçün, ümumiyyətlə, hər bir ölkə üçün, hər bir ölkənin inkişafı üçün sabitlik baş-

lıca şərtidir. O yerdə ki, sabitlik yoxdur, orada inkişafdan söhbət gedə bilməz. O yerdə ki, sabitlik yoxdur, xarici sərmayənin gəlməsi mümkün deyildir. O yerdə ki, sabitlik yoxdur, insanlarda inamsızlıq yaranır. Ona görə xalqımızın ümummilli lideri bunu dəfələrlə bəyan etmişdir və biz də bu siyasətə sadıq ki, Azərbaycanın uğurlu, hərtərəfli inkişafı üçün ictimai-siyasi sabitlik qorunmalı, möhkəmlənməlidir. Kim bu sabitliyi pozmaq istəsə, öz layiqli cavabını alacaqdır.

Belə cəhdlər olub. 2003-cü ildə keçirilmiş prezident seçkilərindən sonra belə cəhdlər olub, amma bütün o cəhdlərin qarşısı alınmışdır. Ümid edirəm ki, o cəhdləri edən qüvvələr üçün bu, yaxşı dərs idi. Əgər onlar bir daha buna başlasalar, yenə eyni qaydada cavablarını alacaqlar. Biz siyasi mübarizəni daş-kəsəklə deyil, sözlə, siyasətlə aparırıq. Yeni Azərbaycan Partiyası yaranan gündən bəyan etmişdir və bu gün də bu siyasətə sadıq ki, biz siyasi mübarizənin yalnız və yalnız sivilizasiyalı formalarına üstünlük veririk. Hər bir normal dövlətdə bu cür münasibətlər olmalıdır.

Mən çox təəssüf edirəm ki, dialoq haqqında bizim bir neçə dəfə səsləndirdiyimiz təkliflər müxalifət tərəfindən qəbul edilmir. Bu təkliflər bir neçə dəfə - prezident seçkiləri ərəfəsində də verilmişdir, seçkilərdən sonra da verilmişdir. Ancaq biz nəyi görürük? Onu görürük ki, müxalifət düşərgəsində bu dialoqa meyilli olan insanlar o partiyalardan xaric edirlər. Yəni bu, açıq şəkildə göstərir ki, həmin qüvvələr dialoqun tərəfdarı deyillər. Belə olan halda, biz başqa variantlara da baxmalıyıq. Hər halda, hesab edirəm ki, Azərbaycanın normal inkişafı üçün, ölkəmizin demokratik inkişafı üçün siyasi münasibətlər sivilizasiyalı formada olmalıdır.

Azərbaycanın iqtisadi inkişafı uğurla davam edir. Seçkilərdən əvvəl verilmiş bütün vədlər həyatda öz əksini tapır. Biz demişdik ki, iqtisadi islahatları davam etdirəcəyik, bunu da edirik. Həm struktur islahatları aparılır, həm də ölkəmizin iqtisadi inkişafı üçün çox mühüm əhəmiyyət kəsb edən sosial-iqtisadi, regional inkişaf proqramları qəbul edilib və uğurla icra edilir. Biz demişdik ki, 600 min iş yeri yaranacaqdır. Cəmi bir il ərzində yaranan iş yerlərinin sayı 170 mindən çoxdur. Biz demişdik ki, sahibkarlara kömək göstərəcəyik. Dövlət büdcəsindən 2005-ci ildə sahibkarlara kömək etmək üçün nəzərdə tutulan vəsait iki dəfə qaldırılıb. Biz demişdik ki, büdcəmiz artacaqdır. İlk növbədə, maliyyə nizam-intizamının güclənməsi nəticəsində 2005-ci ilin büdcəsi təxminən 25-30 faiz artırılıb. Mən hesab edirəm ki, bütün istiqamətlərdə nəzərdə tutulmuş proqramlar öz həllini tapıb və Azərbaycan hərtərəfli inkişaf edir.

Azərbaycanın qeyri-neft sektoru sürətlə inkişaf etməyə başladı. Qeyri-neft sektorunun inkişafı gələcək işlərimizin görülməsi üçün çox mühüm bir amildir. Mən çox şadam ki, Azərbaycanda möhkəmlənən sahibkarlar sinfi bu fərsətlərdən çox uğurla istifadə edir.

Gənclərlə bizim əlaqələrimiz həmişə yüksək səviyyədə olubdur, mən özüm şəxsən daim gənclərlə ünsiyyətdə olmuşam, indi də əlaqə saxlayıram. Çox şadam ki, ikinci qurultaydan sonra partiyamıza müşahidə olunan güclü axının böyük əksəriyyəti gənclərin hesabına baş veribdir. Bu da təbiiidir. Çünki Azərbaycan gəncləri ölkəmizdə gedən prosesləri çox gözəl bilirlər və ümumiyyətlə, dünyada gedən prosesləri çox gözəl bilirlər.

Dünyada gedən proseslərin hansı istiqamətdə inkişaf etməsi haqqında onların çox yaxşı təsəvvürü vardır. Görürlər ki, bugünkü iqtidar, Azərbaycanın rəhbərliyi öz siyasətini dünyada gedən proseslərlə paralel şəkildə aparır. Çünki bu, bizim milli maraqlarımıza uyğundur. Bizim milli maraqlarımıza uyğundur ki, Azərbaycanda demokratik, sivilizasiyalı, müasir dövlət yaransın.

Biz təbii ehtiyatlarla zəngin olan ölkəyik. Bizim çox gözəl intellektual potensialımız, resurslarımız var. Amma onu da bilirik ki, yalnız və yalnız demokratik cəmiyyətdə hər bir vətəndaş öz istəyini, öz bacarığını sərbəst ifadə edə bilər. Ancaq demokratik inkişaf ölkələri tərəqqi yoluna gətirib çıxara bilər. Ona görə bütün addımlarımız məhz bu istiqamətdə atılır. Həm iqtisadi potensialımızın güclənməsi, ordu quruculuğunda görülən çox ciddi tədbirlər, Azərbaycanda daxili sabitliyin qorunması, möhkəmlənməsi, həm də ölkəmizin gələcək demokratikləşməsi bizim siyasətimizin əsas istiqamətləridir.

Ölkəmiz üçün gözəl perspektivlər açılır. Mən gələcəkdə Azərbaycanın qarşısında böyük problemlər görmürəm. Bütün problemlər öz həllini tapacaqdır. Sosial məsələlər öz həllini tapacaqdır. Biz minimum əməkhaqqını iki dəfədən çox qaldırmışıq, bundan sonra da qaldıracağıq. Pensiyaları qaldıracağıq. Əməkhaqqı ildən-ilə artır, əhalinin pul gəlirləri artır. Ölkədə gedən islahatlar yeni imkanlar yaradır. Kənd təsərrüfatında görülməli işlər imkan verəcək ki, bu sahə daha da inkişaf etsin, yeni texnika alınacaqdır.

Bakı-Tbilisi-Ceyhan neft kəmərinin iş düşməsindən sonra ölkəmizə böyük həcmdə vəsait daxil olacaqdır ki, bu da iqtisadiyyatımızın bütün sahələrini inkişaf etdirmək üçün gözəl şərait yaradacaqdır. Sosial müdafiə imkanları yüksələcəkdir. Ən çətin vəziyyətdə yaşayan qaçqınlarımız, köçkünlərimizdir, onların da həyat səviyyəsi yaxşılaşdırılacaqdır. Bilirsiniz ki, onlar üçün yeni infrastruktur yaradılır, yeni şəhərciklər salınır, məktəblər, xəstəxanalar tikilir.

Bir sözlə, mən yaxın və uzaq gələcəkdə Azərbaycanın qarşısında heç bir problem görmürəm. Çünki yenə də deyirəm, bütün görülən və görülməli işlər, hökumətin proqramları bizi bütün arzularımıza gətirib çıxaracaqdır.

Yeganə problem, ən ağır problem Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsidir. Biz də çalışırıq ki, bunu həll edək. Amma o da təbiidir ki, bu, bir tərəfin istəyindən asılı olan məsələ deyildir. Burada da bütün gücümüzü səfərbər etmişik.

Bir tərəfdən, xarici siyasətdə apardığımız məqsədyönlü fəaliyyət, əgər belə demək mümkündürsə, çox ciddi hücumlar, beynəlxalq təşkilatların bu məsələyə daha da diqqətli olmaları, diplomatik səylər, digər tərəfdən, ordu quruculuğu, – sirr deyil ki, 2005-ci ilin büdcəsində orduya ayrılan xərclər təxminən 30 faiz, ondan da çox artıb, bundan sonra da artacaqdır, – eyni zamanda, Azərbaycanın bölgədəki nüfuzu, regional layihələrin həyata keçməsi, Bakı-Tbilisi-Ceyhan neft kəmərinin tikintisi, yəni bütün bu amillər bizə çox gözəl üstünlük yaradır. İndi danışıqlar prosesində müşahidə olunan meyillər bizim xeyrimizədir. Bu da həqiqətdir. Sadəcə olaraq, Ermənistan tərəfinin qeyri-konstruktiv mövqeyi imkan vermir ki, məsələ öz həllini tapsın.

Beynəlxalq hüquq normaları bizim tərəfimizdədir. İqtisadi potensial bizim tərəfimizdədir. Ordu potensialı bizim tərəfimizdədir. Haqq-ədalət bizim tərəfimizdədir. Azərbaycan xalqı heç vaxt öz doğma torpaqlarının itirilməsi ilə barışmayacaqdır. Nəyin bahasına olursa-olsun, öz doğma torpaqlarını azad edəcəkdir.

Biz istəyirik ki, bu, sülh yolu ilə həll olunsun. Biz müharibə istəmirik, gözəl planlarımız, perspektivlərimiz var. Biz quruculuq işləri ilə məşğul olmaq, ölkəmizi daha da inkişaf etdirmək istəyirik. Ona görə məsələnin sülh yolu ilə həllinin tərəfdarıyıq. Amma o da hamıya aydındır ki, belə qeyri-müəyyən vəziyyət çox çəki bilməz. İndiki danışıqlar Praqa prosesi çərçivəsində aparılır. Ümumiyyətlə, Praqa prosesi son müddət ərzində gedən danışıqlarda yeni bir vəziyyət yaratdı. Əslində, Praqa prosesi mərhələli həll deməkdir. Ona görə biz ümidliyə ki, Praqa prosesi nəticəsində ədalətli, bütün beynəlxalq hüquq normalarına uyğun variant müzakirə oluna bilər və tərəflər razılaşa bilərlər. Amma əgər bu dəfə də danışıqlar heç bir nəticə verməsə, onda gələcək danışıqların ümumiyyətlə, heç bir əhəmiyyəti qalmır. Çünki bilirsiniz ki, danışıqlar on ildən artıqdır ki, aparılır. Bütün mümkün olan variantlar artıq müzakirə olunubdur. Əgər bu mərhələ də heç bir nəticə verməsə, bu məsələdə yeni vəziyyət yaranacaqdır. Yəni danışıqların aparılmasına heç bir ehtiyac qalmayacaq və Azərbaycan o zaman öz strateji xəttində və bizim bu məsələyə dair bütün siyasi ya-

naşmalarımızda ciddi dəyişiklik etməli olacaqdır.

Əziz dostlar!

2005-ci il ölkəmiz üçün çox vacib il olacaqdır. Ümumiyyətlə, 2005-ci il çox yaxşı başladı. Bizim nəzərdə tutduğumuz bütün məsələlər - iqtisadi inkişaf məsələləri öz həllini tapır. Azərbaycan 2005-ci ildə beynəlxalq aləmdə yeni təşəbbüslərlə çıxış edir. Müxtəlif ölkələrlə ikitərəfli münasibətlər möhkəmlənir. Regional əməkdaşlıq məsələləri güclənir. 2005-ci ildə ölkəmizin gələcəyini böyük dərəcədə müəyyən edəcək Bakı-Tbilisi-Ceyhan neft kəməri istismara veriləcək və bu, vəziyyəti tamamilə dəyişdirəcəkdir. Həm bölgədə gedən proseslərə çox güclü təsir göstərəcəkdir, həm də Bakı-Tbilisi-Ceyhan neft kəmərinin işə düşməsindən sonra digər ölkələrin nefti bu kəmərlə vasitəsilə dünya bazarlarına çıxarıla bilər. Azərbaycanın bölgədəki mövqeləri və önəmi daha da möhkəmlənəcəkdir. Əlbəttə, Bakı-Tbilisi-Ceyhan neft kəmərinin işə düşməsi bizə imkan verəcək ki, cəmi üç il ərzində biz öz ixrac potensialımızı təxminən üç, dörd, beş dəfə artıraraq. Təbii ki, bu,

ölkəmizə böyük həcmdə vəsait gətirəcəkdir. Bu vəsait də Azərbaycan xalqının həyat səviyyəsinin yaxşılaşmasına xidmət edəcəkdir.

Azərbaycan Dövlət Neft Fondunda bu günə qədər yığılmış bütün vəsaitlər şəffaf şəkildə idarə olunur. Xalq bu barədə məlumat alır, məlumatlar dərc edilir və bütün xərclər yalnız və yalnız mərkəzləşmiş büdcə vasitəsilə həyata keçirilir. Bunlar parlamentdə müzakirə olunur və müzakirənin nəticəsində büdcə formalaşanda Neft Fondunun vəsaiti də orada öz əksini tapır. Yəni onu demək istəyirəm ki, Azərbaycan xalqı parlamentdə öz nümayəndələri vasitəsilə Neft Fondunun gəlirlərinin bölünməsində bilavasitə iştirak edir. Bu, çox vacibdir. Çünki bu, hamımızın sərvətidir. Azərbaycan xalqının sərvətidir və hər bir vətəndaş bu sərvətdən faydalanmalıdır. Eyni zamanda, hər bir vətəndaş bilməlidir ki, orada yığılan vəsait haraya xərclənir, hansı məqsədlərə istifadə olunur.

2005-ci ildə parlament seçkiləri keçiriləcəkdir. Biz bu seçkilərə böyük əhəmiyyət veririk. Həsab edirik ki, Azərbaycanın gələcək, demokratik inkişafında bu seçkilər mühüm rol oynayacaqdır. Mən şübhə etmirəm ki, seçkilər tam ədalətli, şəffaf keçiriləcək və Azərbaycan xalqının iradəsi və arzuları bu seçkilərin nəticəsində öz əksini tapacaqdır.

Yeni Azərbaycan Partiyası da bu seçkilərə hazırlaşmalıdır və biz bunu edəcəyik. Baxmayaraq ki, partiyamız üçün Azərbaycanın indiki siyasi səhnəsində heç bir rəqib görmürük, amma etiraf etməliyik ki, müxalifətin vəziyyəti, – bəlkə də indi bu barədə danışmaq bizim üçün o qədər də yaxşı çıxmaz, – çox acınacaqlıdır. Prezident seçkilərindən sonra onların vəhşi hərəkətləri cəmiyyətdə ümumən olmayan dayaqlarının qalıqlarını da məhv edibdir. Bu gün Azərbaycanın siyasi səhnəsində müxalifətin mövcudluğu, ümumiyyətlə, hiss olunmur. Onlar yalnız hansısa beynəlxalq təşkilatların dəvəti ilə gəzintilərə çıxırlar. Orada da onuncu dərəcəli məmurlarla görüşdən sonra bir az ruhlanırlar, böyük planlarla, ideyalarla Azərbaycana qayıdırlar. Amma bir müddət sonra hamımız görürük ki, bunların arxasında heç nə yoxdur.

Bir sözlə, bu gün bizim, Yeni Azərbaycan Partiyasının qarşısında rəqib yoxdur. Mən buna təəssüf edirəm. Hesab edirəm ki, bu, cəmiyyətimiz üçün qeyri-normal bir vəziyyətdir, qeyri-normal bir şəraitdir. Yeni Azərbaycan Partiyası olaraq biz öz tərəfimizdən ölkədə hökm sürən siyasi proseslərə kifayət qədər təsir etmək iqtidarındayıq. Əgər lazım olarsa, biz öz yardımımızı, köməyimizi də göstərə bilərik ki, mövcud olan siyasi qüvvələr bir az özlərinə gəlsinlər, fəal olsunlar, necə deyirlər, bir az öz gələcəyi haqqında düşünsünlər.

Amma buna baxmayaraq, Yeni Azərbaycan Partiyası, əlbəttə, seçkilərə ciddi hazırlaşacaqdır. Mən heç şübhə etmirəm ki, Yeni Azərbaycan Partiyası tərəfindən dəstəklənəcək istənilən namizəd parlament seçkilərində açıq, ədalətli və şəffaf mübarizədə qalib gələcəkdir. Azərbaycan xalqı bizim siyasətimizi dəstəkləyir, bəyənir. Bizim siyasətimiz əməli işlərdir, praktiki addımlardır, real məsələlərdir. Biz populizmdən uzağıq, gündə on dəfə müsahibə vermirik, işlə məşğul oluruq. Həm Yeni Azərbaycan Partiyası, onun fəalları, həm də hökumətdəki nümayəndələrimiz, əlbəttə, Yeni Azərbaycan Partiyasının rəhbəri, ölkə Prezidenti də bu işlərlə məşğuldur.

Mənim də həyatım və fəaliyyətim göz qabağındadır. Seçkilərdən əvvəl demişəm ki, əgər seçilsəm, doğma xalqıma ləyaqətlə xidmət edəcəyəm. Mən bunu etməyə çalışıram və bundan sonra da əlimdən gələni edəcəyəm ki, Azərbaycan xalqı günü-gündən yaxşı yaşasın, ölkəmiz güclənsin, zənginləşsin və qüdrətli dövlətə çevrilsin.

Əziz dostlar!

Mən əminəm ki, biz bundan sonra da Heydər Əliyevin siyasi xəttinə sadıq qalaraq doğma Vətənimizə, xalqımıza ləyaqətlə, sədaqətlə xidmət edəcəyik.

Yaşasın Yeni Azərbaycan Partiyası!

Yaşasın Heydər Əliyevin əsəri olan müasir, müstəqil Azərbaycan Respublikası!

Milli Qurtuluş günü münasibətilə Yeni Azərbaycan Partiyasının keçirdiyi mitinqdə Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin NİTQİ

15 iyun 2005-ci il

–Əziz bacılar və qardaşlar!

Əziz dostlar!

Mən sizin hamınızı ürəkdən salamlayıram, sizin hamınızı öpürəm, bağrıma basıram. Sizin hamınızı Milli qurtuluş günü münasibətilə ürəkdən təbrik edirəm.

1993-cü ilin iyunun 15-də müstəqil Azərbaycanın tarixinin yeni səhifəsi açıldı. O vaxt xalqın tələbi ilə ümummilli liderimiz Heydər Əliyev Azərbaycana hakimiyyətə qayıtdı. Azərbaycanda o çətin, ağır vəziyyətdə xalqı səfərbər edərək, ölkəmizi inamla inkişaf etdirməyə başladı. 1993-cü ilə qədər Azərbaycanda baş vermiş mənfi meyillər ölkəni uçuruma aparırdı. Azərbaycan faktiki olaraq dağılmaq ərafəsində idi, ölkə parçalanırdı. Ölkənin səriştəsiz, xəyanətkar rəhbərliyi Azərbaycanı dünya xəritəsindən sildirə bilirdi. Azərbaycan xalqının müdrikliyi, cəsarəti ona gətirib çıxardı ki, xalqın lideri öz vətəninə qayıdaraq xalqına rəhbərlik etməyə başladı.

Gəlın, 1993-cü ildəki Azərbaycanı və bugünkü Azərbaycanı müqayisə edək. O vaxt Azərbaycanda xaos hökm sürürdü. Bu gün Azərbaycanda sabitlikdir. O vaxt Azərbaycanda hərc-mərclik var idi. Bu gün Azərbaycanda sülhdür, əmin-amanlıqdır. O vaxt Azərbaycanın iqtisadiyyatı tənəzzülə uğrayırdı. Bu gün Azərbaycan dünyada ən dinamik inkişaf edən ölkələrdən biridir. O vaxt Azərbaycan vətəndaş müharibəsi ilə üz-üzə qalmışdı. Bu gün Azərbaycanda milli birlik, milli həmrəylik mövcuddur. O vaxt Azərbaycanda total böhran hökm sürürdü. Bu gün dünyanın aparıcı dairələri etiraf edir ki, Azərbaycan ən qüdrətli ölkəyə çevrilməkdədir. Bütün bunları edən, bütün bunları yaradan xalqın dəstəyinə arxalanan xalqımızın lideri Heydər Əliyev olmuşdur. Onun zəhmətidir, onun əməyidir və xalqla birlikdə bu gün biz Azərbaycanı daha da inamla, daha da sürətlə inkişaf etdiririk.

Heydər Əliyev siyasəti bu gün də Azərbaycanda yaşayır. Bu siyasətə alternativ yoxdur. Azərbaycan xalqı 2003-cü ildə keçirilmiş prezident seçkilərində bu siyasətə bir daha səs vermişdir. Məhz Heydər Əliyev siyasəti bu seçkilərdə qələbə qazanmışdı və o gündən bu günə qədər bütün verilmiş vədlər, bütün nəzərdə tutulmuş proqramlar uğurla icra edilir. Azərbaycan öz iqtisadi potensialını gücləndirir. Bu il Azərbaycanın iqtisadiyyatı 20 faiz artacaqdır. Bu da dünyada misli görünməmiş göstəricidir. Bu göstəriciyə görə biz dünyada birinci ölkəyik.

Azərbaycanda son ilyarım ərzində 200 mindən artıq iş yeri açılıbdır. Bütün bu iş yerləri Azərbaycanı gücləndirir, Azərbaycan vətəndaşlarına yeni imkanlar yaradır. Biz bu istiqamətdə aparılmış siyasətimizi davam etdirəcəyik. Azərbaycanda işsizlik aradan götürüləcək, yoxsulluq aradan götürüləcəkdir.

Biz Heydər Əliyevin neft strategiyasını uğurla həyata keçiririk. Dünyanın ən nəhəng enerji layihəsinin – Bakı-Tbilisi-Ceyhan neft kəmərinin istismara verilməsinə nail olduq. Bütün dünya-

nın diqqəti Azərbaycanda idi. Azərbaycan bunu da bacardı. Biz qarşımızda duran bütün vəzifələri uğurla icra edəcəyik.

Ermənistanla münaqişədə Azərbaycan artıq danışıqlar prosesində üstünlüyü ələ alıbdir. Siyasi təşəbbüs bizim əlimizdədir. Hüquqi əsaslar bizim əlimizdədir. İqtisadi potensial bizim əlimizdədir. Ordu potensialı bizim tərəfimizdədir. Biz istədiyimizə nail olacağıq, doğma torpaqlarımızı azad edəcəyik. Bütün qarşıda duran vəzifələri yerinə yetirmək üçün Azərbaycanda inkişaf davam etdirilməlidir. Bu inkişafın başlıca şərti də ölkədə hökm sürən sabitlikdir. Biz bu sabitliyi qoruyuruq və bundan sonra da qoruyacağıq. Əgər kimsə bu sabitliyi pozmaq istəyərsə, Azərbaycan xalqı onlara layiqli cavab verəcəkdir.

Bizim siyasətimiz Azərbaycan xalqının iradəsinə əsaslanır. Bizim siyasətimiz Azərbaycanın müstəqilliyinin möhkəmlənməsinə istiqamətləndirilir. Bizim siyasətimiz xalq tərəfindən bəyənilir, dəstəklənir və buna arxalanaraq, Azərbaycanı inamla irəliyə aparacağıq.

Əziz bacılar və qardaşlar, bu gözəl bayram münasibətilə bir daha sizi ürəkdən təbrik edirəm, hamınıza cansağlığı, xoşbəxtlik arzulayıram.

Yaşasın müstəqil Azərbaycan Respublikası!

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin YAP Xaçmaz rayon təşkilatının fəalları ilə görüşdə NİTQİ

7 dekabr 2006-cı il

İlk növbədə, yeni qərargahın açılışı münasibətilə sizi təbrik edirəm. Çox gözəl binadır, müasir standartlara cavab verir. Xarici görünüşü də gözəldir, səmərəli işləmək üçün bütün şərait var. Özü də bu bina qısa müddət ərzində tikilib və partiyanın sərəncamına verilibdir. Əminəm ki, Xaçmaz rayonunda partiyanın işi bundan sonra da səmərəli olacaqdır. Bizim partiyamız Azərbaycanın aparıcı siyasi qüvvəsidir. Partiyanın çox böyük tarixi var, partiya ulu öndər Heydər Əliyev tərəfindən çox çətin, ağır şəraitdə yaranmışdır. Ondan sonra partiyanın bütün fəaliyyəti Azərbaycan xalqına xidmət etməkdən ibarət olmuşdur.

Bizim partiyamız müxalifətdə yaranmışdır. Yəni biz ilk fəaliyyətimizi müxalifət partiyası kimi başlamışdıq. Ancaq buna baxmayaraq, Azərbaycanın qarşısında duran bütün çətin vəzifələrin həlli işində bizim partiyamız çox fəal iştirak etmişdir. Bu, bir daha onu göstərir ki, Yeni Azərbaycan Partiyası Azərbaycan dövlətçiliyini möhkəmləndirən və Azərbaycan dövlətçiliyini ən uca tutan partiyadır.

Ondan sonra, xalqın tələbi ilə Heydər Əliyevin Azərbaycanda hakimiyyətə qayıtması nəticəsində ölkəmiz yeni dövrə qədəm qoymuş, quruculuq-abadlıq işləri başlanmışdır. 1990-cı illərin əvvəlində keçmiş rəhbərlik tərəfindən törədilmiş cinayətlərin aradan qaldırılması üçün böyük işlər görülmüşdür və şübhəsiz ki, partiyamızın bu işlərdə böyük rolu olmuşdur. Çünki 1993-cü ili biz hamımız yaxşı xatırlayırıq. Xaos, anarxiya, hərc-mərclik, iqtisadi, siyasi böhran - bütün bunlar Azərbaycanın gələcəyini şübhə altında qoyurdu, Azərbaycanın müstəqil ölkə kimi yaşamasını şübhə altında qoyurdu. Heydər Əliyevin qətiyyəti, Azərbaycan xalqının onun ətrafında birləşməsi və Yeni Azərbaycan Partiyasının fəaliyyəti ölkəmizi o çətin, ağır vəziyyətdən çıxartdı.

Bu gün biz inkişaf dövrünü yaşayırıq. Bildiyiniz kimi, Azərbaycanın bütün sahələrində uğurlu inkişaf gedir. Heydər Əliyev siyasəti yaşayır, davam etdirilir. Ulu öndər tərəfindən qoyulmuş siyasi xətt dəyişməz olaraq qalır və bu, Azərbaycanı müasir dövlətə çevirir. Müasir, güclü iqtisadiyyata malik olan, əməkdaşlığa hazır olan, öz mövqelərini möhkəmləndirən ölkəyə çevirir. Bizim işimiz ondan ibarət olmalıdır ki, hər bir sahədə bu inkişafı daha da gücləndirək, iqtisadi islahatların, siyasi islahatların aparılmasına daha da yaxından kömək göstərək.

Azərbaycanda siyasi islahatlar da sürətlə gedir. Azərbaycanda demokratikləşmə prosesi çox uğurla davam edir. Azərbaycan demokratik ölkədir və əlbəttə, siyasi islahatların davam etdirilməsi gələcəkdə iqtisadi islahatların aparılmasına da kömək göstərəcəkdir. Əslində, bu islahatlar bir-birini tamamlayır və beləliklə, Azərbaycan artıq çox möhkəm ölkəyə çevrilir.

Ölkəmizdə ictimai-siyasi vəziyyət çox müsbətdir. Xalqla iqtidar arasında birlik var, inam var, bizim siyasətimiz, partiyanın xətti Azərbaycan xalqı tərəfindən bəyənilir. Son parlament seçkiləri bunu bir daha əyani şəkildə göstərmişdir. Yeni Azərbaycan Partiyası səslerin çoxunu qazana bilmişdir. Bu onu göstərir ki, bizim siyasətimiz və ən önəmlisi görülən işlər Azərbaycan xalqı tərəfindən bəyənilir.

Bilirsiniz, müxtəlif siyasi qüvvələr var, müxtəlif baxışlar ola bilər. Bizim partiyamızı fərqləndirən cəhət odur ki, bizim siyasətimiz konkret işlərdən ibarətdir. Biz heç vaxt populist vədlər vermirik, reallığı əks etdirməyən şüarlarla çıxış etmirik. Sadəcə olaraq, biz ardıcıl, məqsədyönlü şəkildə öz işimizi görürük. Azərbaycanın möhkəmlənməsi, iqtisadi potensialının güclənməsi, dünyadakı mövqelərinin möhkəmlənməsi üçün əlimizdən gələni edirik.

Yeni Azərbaycan Partiyasının fəaliyyəti bu gün də çox yüksək səviyyədədir. Partiyanın Sədri kimi mən də ona rəhbərlik edirəm. Çox şad oluram ki, partiyamızın imkanları da, təsir dairəsi də artır. Partiyaya üzv olmaq istəyənlərin də sayı artır. Bu da çox müsbət əlamətdir. Xüsusilə, gənclər tərəfindən partiya marağı və üzv olmaq istəkləri onu göstərir ki, bizim partiyamızın həm çox cəlbedici məramı, proqramı var. Eyni zamanda, partiya daxil olmaq istəyənlərin sayının artması onu göstərir ki, bütövlükdə, partiyanın fəaliyyəti çox müsbətdir və insanlar tərəfindən dəstəklənir.

Bizə siyasi cəhətdən rəqib olmaq istəyənlər də, ümid edirəm, nəhayət, başa düşəcəklər ki, siyasi mübarizəni ancaq sivil normalarla, müasir, siyasi üsullarla aparmaq mümkündür. Biz bunun tərəfdarıyıq. Biz Azərbaycanı dünya birliyinə inteqrasiya edirik, Azərbaycanı müasir dövlətə çeviririk. Əlbəttə, həm Prezident kimi, həm də partiya sədri kimi mən şəxsən çox istədim ki, Azərbaycanda siyasi mübarizə sivil üsullarla aparılsın. Əfsuslar olsun, bizə müxalifətdə olmağa çalışan qüvvələr, hələ ki, bunu tam şəkildə dərk etməyiblər. Hələ ki, onların əsas mübarizə metodları qeyri-qanuni hərəkətlərdir, vəziyyəti qarışdırmaq, hərc-mərclik yaratmaq cəhdləridir. Bütün bunların da heç bir əhəmiyyəti yoxdur. Onların bütün bu cəhdləri iflasa uğradı və onları iflasa uğratdıran Azərbaycan xalqı olmuşdur. Azərbaycan xalqının bu siyasətə, yolverilməz əməllərə münasibəti olmuşdur.

Mən bir daha demək istəyirəm, dəfələrlə bəyan etmişdim və demişdim ki, biz siyasi dialoqun aparılmasının tərəfdarıyıq. Biz istəyirik ki, bütün siyasi məsələlər normal, mədəni müstəvidə öz həllini tapsın. Siyasi partiyalar arasında dialoq aparılsın. Ölkəni maraqlandıran, narahat edən əsas tələyüklü məsələlərdə fikir birliyi olsun. Çünki bu, bizim ölkəmizdir və siyasi əqidəsindən asılı olmayaraq, bütün insanlar Azərbaycan xalqının milli maraqlarını müdafiə etməlidirlər. Amma, əfsuslar olsun ki, biz bunu müxalifət tərəfindən görmürük. Əksinə, onların fəaliyyəti məhz Azərbaycanın dövlətçiliyinin zəifləməsinə yönəldilibdir. Onların məramı və istəyi ondan ibarətdir ki, Azərbaycan üçün nə qədər pis olsa, onlar üçün o qədər yaxşı olar. Bu antimilli yanaşma, antimilli siyasət, əlbəttə, Azərbaycan xalqında çox böyük etiraz doğurur. Azərbaycanın dövlətçiliyinin, mövqelərinin möhkəmlənməsi, iqtisadi uğurların davam etdirilməsi siyasi əqidəsindən asılı olmayaraq hər bir vətəndaşın işi olmalıdır.

Amma mən hesab edirəm ki, bütün bu qüsurlara, müxalifətin qeyri-konstruktiv mövqelərinə baxmayaraq, bütövlükdə, Azərbaycanda siyasi proseslər müsbət istiqamətdə inkişaf edir. Əminəm ki, vaxt keçdikcə müxalifətdə olan insanlarda, onların şüurunda tədricən müsbətə doğru dəyişikliklər baş verməlidir. Çünki indi, qloballaşan dünyada, müasirləşən ətrafda, əlbəttə, köhnə təfəkkürlə yaşamaq, hərəkət etmək mümkün deyildir. O, artıq keçmişdə qalıbdır.

Ümid edirəm ki, Yeni Azərbaycan Partiyasının təşəbbüsü və istəyi ilə Azərbaycanda siyasi münasibətlərin yeni, normal səviyyəyə çıxması da mümkün olacaqdır. Hər halda, biz bunu arzulayırıq, biz bunu istəyirik. Əgər bizə müxalif olmaq istəyənlər buna marağı göstərsələr, bu, çox yaxşı olar. Əgər olmasa, bundan da heç bir fəə düzəltmək lazım deyildir. Biz öz işimizi bilirik. Azərbaycan xalqı bizə öz inamını, etimadını göstəribdir. Bizim, həm partiya kimi, həm də hökumət olaraq həyata keçirdiyimiz bütün proqramlar Azərbaycanın güclənməsinə, Azərbaycan xalqının rifah halının yaxşılaşmasına yönəldilibdir. Biz fərəh hissi ilə deyə bilərik ki, istənilən sahədə bizim yaxşı nəticələrimiz var.

Bu gün Xaçmazda elektrik stansiyasının açılışı bütün bölgə üçün yenilik gətirəcək, yeni iqtisadi imkanlar gətirəcəkdir. Yolların salınması, binaların tikilməsi, abadlıq işləri, yeni müəssisələrin, fabriklərin tikilməsi - bütün bunlar Azərbaycanın siyasətidir, onun təntənəsidir. Bu siyasətin təməlini ulu öndər Heydər Əliyev qoymuşdur. Onun rəhbərliyi ilə Azərbaycan 1990-cı illərin əvvəllərində

yaşanan o çətin vəziyyətdən şərəflə çıxmışdır. Bu siyasət özünü doğrultdu və indi uğurla davam etdirilir. Bizim vəzifəmiz, Yeni Azərbaycan Partiyasının üzvlərinin, fəallarının vəzifəsi ondan ibarətdir ki, hərə öz yerində bu məsələlərlə gündəlik həyatda məşğul olaq. Çünki bizim çox böyük potensialımız var. 400 mindən artıq üzvümüz var və onlar fəal üzvlərdir, iqtisadiyyatın, həyatımızın bütün sahələrində çalışırlar. Biz elə etməliyik ki, siyasətimiz daim diqqət mərkəzində olsun və bu siyasət real nəticələrə gətirib çıxarsın. Mən bunu əvvəllər də demişəm, bir də deyirəm, mən siyasəti belə başa düşürəm: real, konkret iş görmək və ölkəmizi gücləndirmək, mövcud olan sosial problemlərin həlli üçün çalışmaq.

Eyni zamanda, siyasi fəallıq da mütləq və mütləq yüksək səviyyədə olmalıdır. Bizə müxalifətdə olmaq istəyən qüvvələrin zəifliyi, acizliyi, faktik olaraq, siyasi səhnədən silinməyi bizi arxayınlaşdırmaamalıdır. Düzdür, bu gün və gələcəkdə bizimlə rəqabət aparmaq iqtidarında olan qüvvə yoxdur. Amma bu, o demək deyil ki, biz arxayınlaşaq və fəaliyyətimizi bir az zəiflədək. Əksinə, bizim fəaliyyətimiz siyasi mübarizədən daha çox Azərbaycanın inkişafına yönəldilibdir. Biz siyasi mübarizə məsələlərini çoxdan həll etmişik. Bu baxımdan mən gələcəkdə heç bir problem görmürəm. Bizim fəaliyyətimiz, fəal olmağımız, bütövlükdə, Azərbaycanın inkişafına yönəldilməlidir. Yeni Azərbaycan Partiyasının üzvü bütün kollektivlərdə, bütün sahələrdə həmişə qabaqcıl rollarda olmalıdır, nümunə göstərməlidir. Yeni Azərbaycan Partiyasının üzvü olmaq böyük məsuliyyətdir. Əlbəttə, insanlar daha da tələbkar olmalıdır, daha da səmərəli işləməli və bu yüksək adı çox şərəflə daşımalıdırlar.

Mən əminəm ki, Xaçmaz rayon təşkilatında məhz bu ab-hava, bu ovqat var. Əminəm ki, siz də öz fəaliyyətinizdə, hərə öz yerində bizim ümumi işimizə həmişə dəstək olacaqsınız, fəal olacaqsınız və Azərbaycanın gələcək inkişafı üçün əlinizdən gələni edəcəksiniz.

Yeni Azərbaycan Partiyası Azərbaycanın müasir tarixində böyük bir fenomendir. Bir daha demək istəyirəm ki, çətin şəraitdə, təzyiqlərlə, hədə-qorxularla üzləşərək, bütün məhrumiyyətlərlə üzləşərək, həm partiya üçün, həm partiya fəalları, həm də ölkə üçün, demək olar, ən ağır dövərdə

yaranan bu partiya möhkəmləndi, gücləndi və bu gün bölgədə onun analoqu yoxdur. Nəinki Azərbaycanda, qonşu ölkələrdə də Yeni Azərbaycan Partiyası kimi güclü, mütəşəkkil qüvvə yoxdur.

Mən partiyanın inkişafı üçün, partiya quruculuğu üçün əlimdən gələni edirəm və edəcəyəm. Partiyanın sədri kimi bu yüksək məsuliyyəti dərk edirəm. Heydər Əliyevdən sonra partiya rəhbərlik etmək böyük şərəfdir. Əlbəttə ki, mən çalışıram həm Prezident kimi öz vəzifə borcunu şərəflə yerinə yetirəm və həm də partiya sədri kimi bütün işlərdə fəal olmağa çalışıram və bunu edirəm. Mən sizə uğurlar arzulayıram. Arzu edirəm ki, partiya üzvləri bu gözəl binada yaxşı işləsinlər. Burada işləmək üçün bütün şərait var.

Xaçmaz rayonunda bütövlükdə işlər çox yaxşı gedir. Mənim tərəfimdən təyin olunmuş icra hakimiyyətinin başçısı Şəmsəddin Xanbabayev qısa müddət ərzində rayonda, demək olar ki, dönüş yarada bilibdir. Böyük işlər görüb, abadlıq-quruculuq işləri məni çox sevindirir. Mən görürəm ki, çox böyük ürəklə işləyir. Rəhbər ürəklə işləyəndə, təşəbbüs göstərəndə onun ətrafında olanlar da fəallaşır. Hər şey rəhbərdən asılıdır. Əsas istiqamət, əsas siyasət belə aparılır. Eyni zamanda, bütün fəallar da birləşməlidir. Ona görə biz Xaçmaz rayonunun timsalında bu gün Azərbaycanda apardığımız siyasətin nəticələrini görürük: həm iqtisadi inkişaf, sosial məsələlərin həlli, həm də abadlıq-quruculuq işləri və cəmiyyətin fəal olması. Bu da məni çox sevindirir. Bax, bu sözlərimi bu gözəl gündə mən sizinlə bölüşmək istəyirəm.

Əminəm ki, Xaçmaz rayonu bundan sonra da sürətlə inkişaf edəcək, hələ böyük işlər qabaqdadır. Biz Xaçmaz rayonunun inkişafına əlavə vəsait ayıracağıq. Mən həmişə görəndə ki, harada işlər yaxşı gedir, öz dəstəyimi daha da artırıram. Harada ki, işlər yaxşı getmir, orada ciddi tədbir görürəm. Xaçmaz rayonundakı işlər məni qane edir. Yəqin ki, burada yaşayan insanlar da bunu görürlər. Partiya bu işlərdə fəal iştirak etməlidir. Yerli icra hakimiyyəti, Yeni Azərbaycan Partiyası bütün rayonlarda birgə işləməli, bir-birinə dəstək olmalı, bütün işləri əlaqələndirməli və böyük bir qüvvə kimi

qarşıda duran bütün vəzifələri həll etməlidirlər. Vəzifələr də çoxdur. Bütün sahələrdə bu vəzifələr artıq müəyyən olunub, siyasət müəyyən olunubdur. Əsas odur ki, göstərilən xətt uğurla icra edilsin, tapşırıqlar vaxtlı-vaxtında yerinə yetirilsin və beləliklə, ölkəmiz daha da möhkəmlənsin. Mən sizə uğurlar, xoşbəxtlik arzulayıram.

Yeni Azərbaycan Partiyasının bayrağını uca tutun!

Sağ olun.

Assemblée parlementaire

Council of Europe Conseil de l'Europe

***CƏMİYYƏTİN APARICI
SİYASİ QÜVVƏSİ***

YAP zəngin irs, güclü lider deməkdir

Yeni Azərbaycan Partiyası Azərbaycan tarixinin son dərəcə ağır və keşməkeşli günlərində, ölkənin ciddi sınaqlara məruz qaldığı bir dövrdə Heydər Əliyevin rəhbərliyi altında Azərbaycan ziyalılarının təşəbbüsü və fəal iştirakı ilə yaranmışdır. Yeni Azərbaycan Partiyasının yaranması 1988-ci ildən başlayaraq ölkəmizdə cərəyan edən hadisələrin yekunu və mövcud olan ictimai-siyasi şəraitin məntiqi nəticəsi idi. Sovet rejiminin və Kommunist Partiyasının süqutundan sonra müstəqillik əldə etmiş respublikalardan biri kimi Azərbaycanda da müxtəlif siyasi partiyalar və digər qurumlar təşəkkül tapmağa başlamışdı. Ölkəni bürümüş dərin siyasi, iqtisadi, sosial böhran xalqın qabaqcıl hissəsi olan ziyalıları, tanınmış insanları son dərəcə narahat edirdi. Bu zaman Azərbaycanın taleyini düşünən insanlar ölkəni böhrandan çıxara biləcək yeni bir partiya yaratmaq təşəbbüsü ilə çıxış etdilər və bu məqsədlə xalqın sinanmış lideri və müdrik oğlu Heydər Əliyevin şəxsiyyəti ətrafında birləşdilər. Məhz belə bir vaxtda 91 nəfər Azərbaycan ziyalısının imzası ilə Naxçıvana, Heydər Əliyevə müraciət göndərildi. Azərbaycanın ən yeni tarixinə «91-lərin müraciəti» kimi daxil olmuş həmin sənəd, əslində bütün xalqın arzu və istəklərinin ifadəsi idi. Azərbaycanın görkəmli ziyalıları, tanınmış insanları və nüfuzlu şəxsiyyətlərinin imzaladıqları bu müraciətdə Heydər Əliyevdən yeni yaradılacaq siyasi partiya rəhbərlik etmək xahiş olunurdu.

Xalqımızın dahi oğlu, tanınmış dövlət xadimi və böyük təcrübəyə malik ümummilli lider Heydər Əliyev o dövrdə blokada şəraitində olan Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ali Məclisinə sədrlik edirdi. Heydər Əliyev xalqın müraciətini qəbul etsə də, onun Bakıya gəlməsinə o zamanlı hakimiyyətin maneələr yaratması ucbatından partiyayı yaratmaq istəyən insanların bir hissəsi – 550 nəfərdən ibarət təşəbbüs qrupu Naxçıvana gedərək partiyanın təsis konfransını orada keçirməyə nail oldular.

Azərbaycanın bütün regionlarından seçilmiş nümayəndələrin təmsil olunduğu konfrans 1992-ci il noyabrın 21-də Yeni Azərbaycan Partiyasının yaradılması haqqında qərar, partiyanın Proqram və Nizamnaməsini qəbul etdi. Konfransda Heydər Əliyev yekdilliklə partiyanın Sədri seçildi. Beləliklə, müstəqil Azərbaycan tarixində öz üzərində böyük tarixi missiya götürən və xalqımızın həyatında mühüm hadisəyə çevrilən Yeni Azərbaycan Partiyası yarandı.

Yeni Azərbaycan Partiyasının Proqramında irəli sürülmüş əsas vəzifələr dövlət müstəqilliyinin möhkəmləndirilməsi, demokratik, hüquqi, dünyəvi dövlətin qurulması, vətəndaşların dinc və fərvan həyatının təmin edilməsidir. Partiya məfkurəsinin əsasını təşkil edən müstəqil dövlətçilik, qanunçuluq, azərbaycançılıq, yaradıcı təkamül, vətəndaş həmrəyliyi və sosial ədalət prinsipləri YAP-ın qarşısında duran vəzifələrin həyata keçirilməsinin ideya təminatı olaraq mahiyyətə Azərbaycanın siyasi gələcəyinin də ideya bazasını şərtləndirmiş olur.

Yeni Azərbaycan Partiyası 1992-ci il dekabr ayının 18-də Ədliyyə Nazirliyində qeydiyyatdan alınmış və Azərbaycanın bütün rayonlarında qısa müddətdə rayon təşkilatları və özəkləri yaradılmışdır. YAP-ın təsis konfransında qəbul etdiyi Proqram və Nizamnaməsi 1999-cu il dekabr ayının 20-21-də keçirilən birinci qurultayında geniş şəkildə müzakirə olunaraq müəyyən əlavə və dəyişikliklər edilməklə təsdiq olunmuşdur. YAP-ın Proqram və Nizamnaməsinə uyğun olaraq təşkilatın strateji xətti təsbit edilmiş, Azərbaycanın dövlət müstəqilliyinin qorunması və möhkəmləndirilməsi, onun müasir beynəlxalq sistemdə layiqli yer tutması, ölkəmizdə hüquqi dövlət quruculuğu istiqamətində əsas məqsəd və vəzifələr müəyyənləşdirilmişdir.

1993-cü il oktyabr ayının 3-də YAP-ın Sədri Heydər Əliyevin prezident seçilməsi ilə partiyanın həyatında yeni dövrün əsası qoyulmuşdur. Partiyanın statusu yeni şəraitə uyğun olaraq dəyişmiş, ölkənin siyasi həyatında onun tutduğu mövqe möhkəmlənmiş, kütləvi siyasi qüvvəyə çevrilərək ictimai həyatın bütün sahələrində tərəqqiyə nail olmaq məqsədilə yüksək fəallıq nü-

mayış etdirmişdir. 1995-ci ilin noyabr ayının 12-də keçirilən Parlament seçkilərində Milli Məclisə seçilən deputatların əksəriyyəti Yeni Azərbaycan Partiyasının üzvləri olduğundan YAP iqtidar partiyasına çevrilmiş, ona olan ümumxalq inamı bir daha təsdiq edilmişdir.

Heydər Əliyev YAP-ın I qurultayında yenidən partiyanın Sədri seçilmişdir. Qurultay habelə Siyasi Şuranın yeni tərkibini, YAP sədrinin təqdimatı ilə YAP sədrinin müavinlərini, İdarə Heyətinin üzvlərini, İcra katibi və onun müavinlərini seçmişdir.

1999-cu ildə keçirilən bələdiyyə seçkiləri də YAP-ın inamlı zəfəri ilə başa çatmış, partiyanın yerlərdəki nüfuzundan xəbər verən ən obyektiv göstərici rolunu oynamışdır.

2000-ci ilin noyabr ayının 12-də MM-ə keçirilən seçkilərdə Yeni Azərbaycan Partiyası yenidən qalib gəlməklə 124 deputat yerindən 75-ni tutmuş, cəmiyyətdəki nüfuzunu və təsir gücünü daha da artırmışdır.

Yeni Azərbaycan Partiyasının 2001-ci ilin noyabr ayının 21-də keçirilən II qurultayı təşkilatın həyatında tələyüklü qərarlar qəbul etmişdir. Partiyanın Nizamnaməsinə dəyişikliklər edilmiş və yeni təsis olunan sədrin birinci müavini vəzifəsinə yekdilliklə İlham Əliyev seçilmişdir. Qurultay partiyanın rəhbər orqanlarını – 108 nəfərdən ibarət Siyasi Şura üzvlərini və onların arasından 26 nəfərdən ibarət İdarə Heyətini seçmişdir.

2003-cü ilin oktyabr ayının 15-də keçirilən Prezident seçkilərində YAP Sədrinin birinci müavini, Azərbaycan Respublikasının Baş naziri İlham Əliyev Azərbaycan Respublikasının Prezidenti seçilmişdir.

2004-cü ilin dekabr ayının 17-də ölkədə keçirilən bələdiyyə seçkilərində YAP yerli özünü idarəetmə orqanlarında ən çox təmsil olunan partiya kimi növbəti uğura imza atmışdır.

Yeni Azərbaycan Partiyasının 2005-ci ilin mart ayının 26-da keçirilən III qurultayında Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, YAP Sədrinin birinci müavini İlham Əliyev yekdilliklə Yeni Azərbaycan Partiyasının Sədri seçilmişdir. Qurultayda partiyanın rəhbər orqanlarına keçirilən seçkilərdə 102 nəfər Siyasi Şura və 25 nəfər İdarə Heyəti üzvü seçilmişdir.

2005-ci ilin noyabr ayının 6-da Milli Məclisə seçkilərdə YAP yenidən inamla qələbə çalaraq 62 deputat mandatı əldə etmişdir. 2006-cı ildə heç bir partiyanın üzvü olmayan deputatların 2 nəfəri Yeni Azərbaycan Partiyasının sıralarına daxil olmuşdur. İndi partiyayı Milli Məclisdə 64 deputat təmsil edir.

Hal-hazırda Yeni Azərbaycan Partiyasının 420 mindən çox üzvü var.

Yeni Azərbaycan Partiyası ölkənin siyasi həyatında önəmli mövqe tutması ilə seçilir. Özünün aydın proqramı, dövlətçilik və azərbaycançılıq ideyalarına dərinlən sədaqəti ilə əhalinin böyük əksəriyyətinin sarsılmaz məhəbbətini qazanmışdır. Aparılan bütün sosioloji sorğular Yeni Azərbaycan Partiyasının şəksiz liderliyini təsdiqləyir.

2006-cı ilin dekabrında Xaçmaz rayonunda Yeni Azərbaycan Partiyasının fəalları ilə görüşdə İlham Əliyev partiyanın cəmiyyətdə rolunu qiymətləndirərək demişdir: «Yeni Azərbaycan Partiyası Azərbaycanın müasir tarixində böyük fenomendir. Nəinki Azərbaycanda, qonşu ölkələrdə də Yeni Azərbaycan Partiyası kimi güclü, mütəşəkkil qüvvə yoxdur».

Yeni Azərbaycan Partiyasının güc mənbəyi, ilk növbədə, yaradıcısı, ümummilli lider Heydər Əliyevin zəngin irsi və geniş fəaliyyəti ilə böyük nüfuz, xalq hörməti qazanmış partiyanın Sədri, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevdir. Məhz buna görə xalq Yeni Azərbaycan Partiyasına inanır və onu dəstəkləyir. Məhz buna görədir ki, Yeni Azərbaycan Partiyası ümumxalq partiyası adlandırılır.

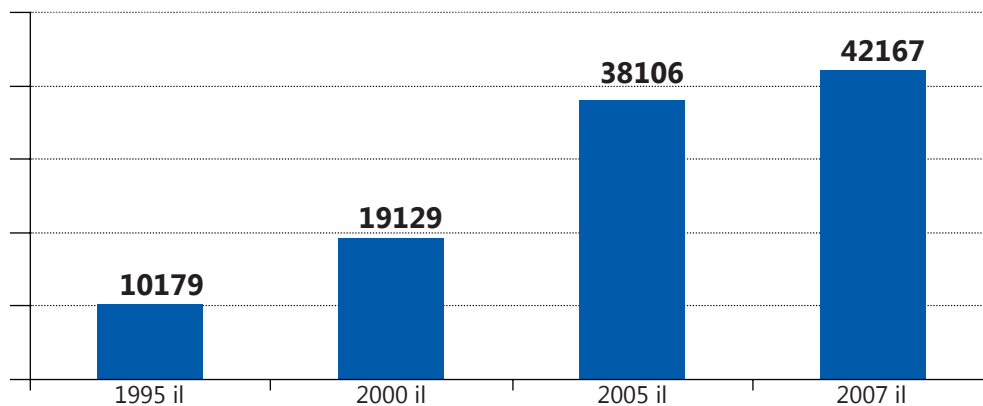
Yeni Azərbaycan Partiyasının tarixində əlamətdar hadisələr

16 oktyabr 1992-ci il	<i>Yeni Azərbaycan Partiyasını yaratmaqla əlaqədar Azərbaycan ziyalılarının Heydər Əliyevə müraciəti</i>
24 oktyabr 1992-ci il	<i>Naxçıvan Ali Məclisinin sədri Heydər Əliyevin ziyalıların müraciətinə cavabı</i>
21 noyabr 1992-ci il	<i>Yeni Azərbaycan Partiyasının təsis konfransı, Heydər Əliyevin partiya sədri seçilməsi</i>
18 dekabr 1992-ci il	<i>Yeni Azərbaycan Partiyasının Ədliyyə Nazirliyində qeydiyyatdan keçməsi</i>
1992-1993-cü illər	<i>YAP rayon təşkilatlarının yaradılması</i>
Fevral 1993-cü il	<i>YAP Sədri Heydər Əliyevin Bakıda partiya fəalları ilə görüşü</i>
Aprəl 1993-cü il	<i>«Yeni Azərbaycan» qəzetinin ilk sayının çapdan çıxması</i>
May-iyun 1993-cü il	<i>Ölkədə 1993-cü ilin ortasında baş vermiş vətəndaş müharibəsi təhlükəsinin aradan qaldırılması üçün YAP-ın fəal ideoloji fəaliyyəti dövrü</i>
9 iyun 1993-cü il	<i>YAP Sədri Heydər Əliyevin Naxçıvandan Bakıya gəlməsi</i>
15 iyun 1993-cü il	<i>Heydər Əliyevin Azərbaycan Respublikası Ali Sovetinin sədri seçilməsi</i>
3 oktyabr 1993-cü il	<i>YAP Sədri Heydər Əliyevin Azərbaycan Respublikasının Prezidenti seçilməsi</i>
19 noyabr 1994-cü il	<i>YAP-ın iki illiyinə həsr olunmuş ümumrespublika müşavirəsi və müşavirədə YAP Sədri, ölkə Prezidenti Heydər Əliyevin çıxışı</i>
İyun 1995-ci il	<i>YAP Qadınlar Şurasının və Gənclər Birliyinin təsis olunması</i>
12 noyabr 1995-ci il	<i>Çoxpartiyalı sistem əsasında ölkədə ilk dəfə keçirilən parlament seçkilərində YAP-ın qələbə çalması</i>
Noyabr 1997-ci il	<i>YAP-ın yaranmasının 5 illiyinə həsr olunmuş ümumrespublika forumunun keçirilməsi</i>
2 fevral 1998-ci il	<i>YAP Gənclər Birliyinin ümumrespublika forumu. YAP Sədrinin forumdakı nitqindən irəli gələn məsələlər Gənclər Birliyinin fəaliyyət proqramının əsasını təşkil etmişdir</i>
11 oktyabr 1998-ci il	<i>YAP Sədri Heydər Əliyevin yenidən Azərbaycan Respublikasının Prezidenti seçilməsi</i>

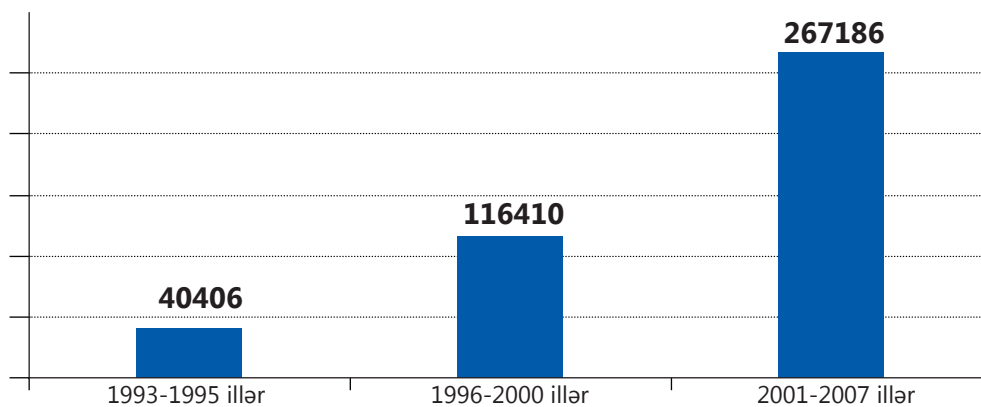
- 21 noyabr 1998-ci il YAP-ın yaranmasının 6 illiyinə həsr olunmuş təntənəli yığıncağın keçirilməsi
- 21-22 dekabr 1999-cu il YAP-ın I qurultayı
- 12 noyabr 2000-ci il Parlament seçkilərində YAP-ın qələbə çalması
- 21 noyabr 2001-ci il YAP-ın II qurultayı
- 26 noyabr 2002-ci il YAP-ın 10 illiyinə həsr olunmuş təntənəli yığıncağın keçirilməsi
- 10 may 2003-cü il Heydər Əliyevin anadan olmasının 80 illiyi
- 15 iyun 2003-cü il Qurtuluş bayramının 10 illiyi. «Heydər Əliyevin hakimiyyətə qayıdışının 10 illiyi»
- 2 avqust 2003-cü il İlham Əliyevin Azərbaycan Respublikasının Baş naziri seçilməsi
- 15 oktyabr 2003-cü il İlham Əliyevin Azərbaycan Respublikasının Prezidenti seçilməsi
- 17 dekabr 2004-cü il Bələdiyyə seçkilərində YAP-ın qələbə çalması
- 26 mart 2005-ci il YAP-ın III qurultayı
- 2 iyun 2005-ci il YAP Gənclər Birliyinin II konfransı
- 15 iyun 2005-ci il YAP-ın Qurtuluş bayramı münasibətilə «Qələbə» kinoteatrının qarşısında izdihamlı mitinqi
- 14 oktyabr 2005-ci il YAP Gənclər Birliyinin Azərbaycan gənclərinin IV forumu münasibətilə «20 Yanvar» metrostansiyasının yanından «Qələbə» kinoteatrının qarşısına qədər yürüş-mitinqi
- 6 noyabr 2005-ci il Parlament seçkilərində YAP-ın qələbə çalması
- 7 dekabr 2006-cı il YAP Sədri, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin partiyanın Xaçmaz rayon təşkilatının üzvləri ilə görüşü
- 27 sentyabr 2007-ci il Yeni Azərbaycan Partiyasının təşəbbüsü ilə keçirilən "Sivilizasiyaların dialoqu: siyasi partiyaların rolu" mövzusunda beynəlxalq konfrans

Yeni Azərbaycan Partiyası rəqəmlərin dili ilə

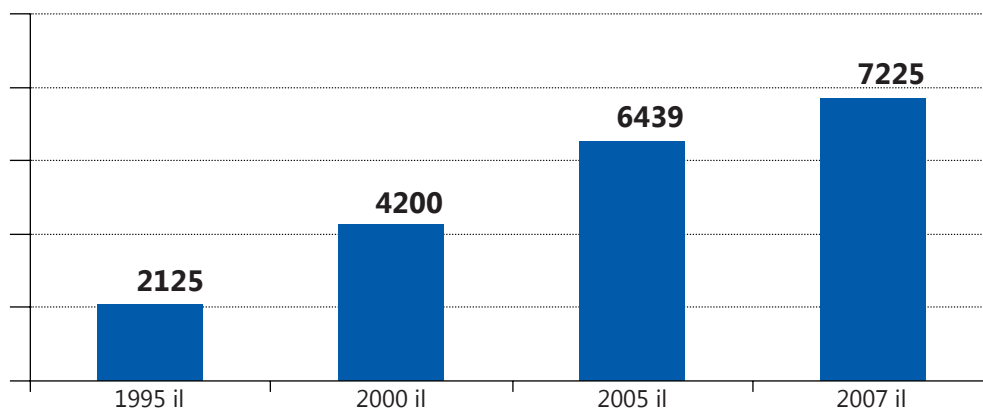
Yeni Azərbaycan Partiyası üzvlərinin artım dinamikası

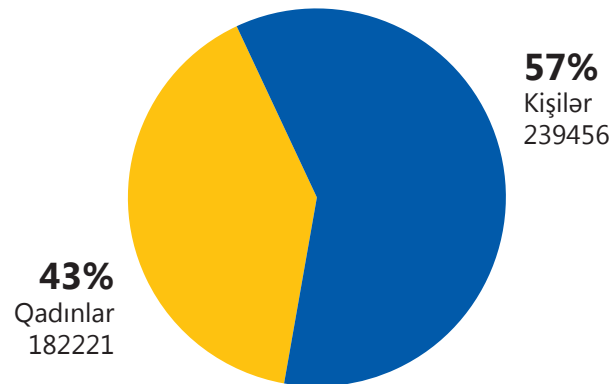
Yeni Azərbaycan Partiyasına yeni üzvlərin qəbulu dinamikası

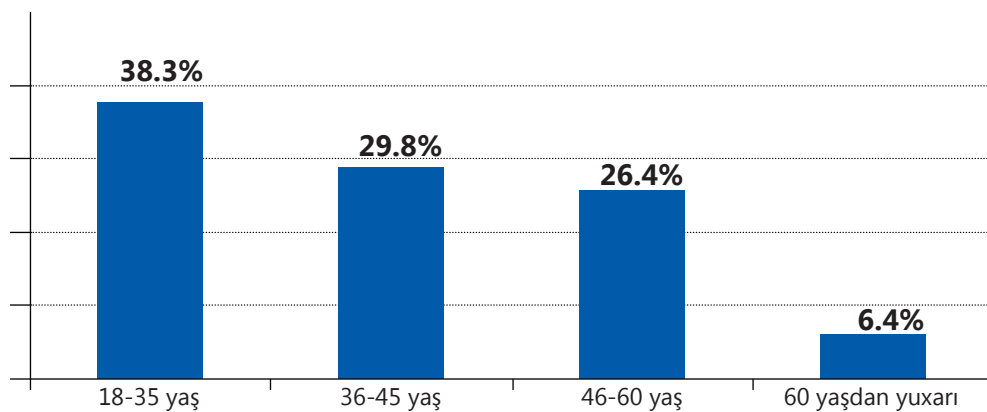
Yeni Azərbaycan Partiyası təşkilatlarının artım dinamikası

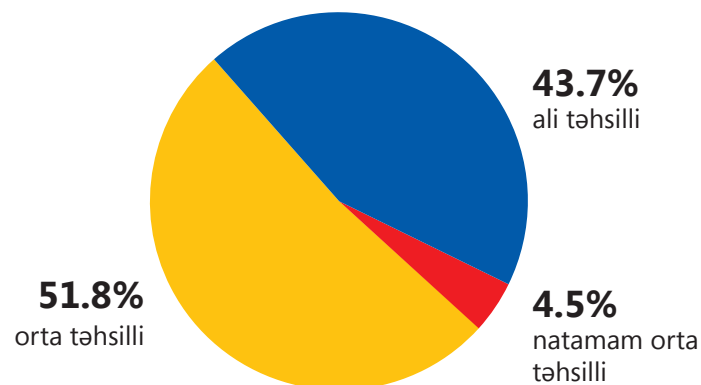
Yeni Azərbaycan Partiyasının ümumi tərkibində qadınların və kişilərin təmsilçiliyi

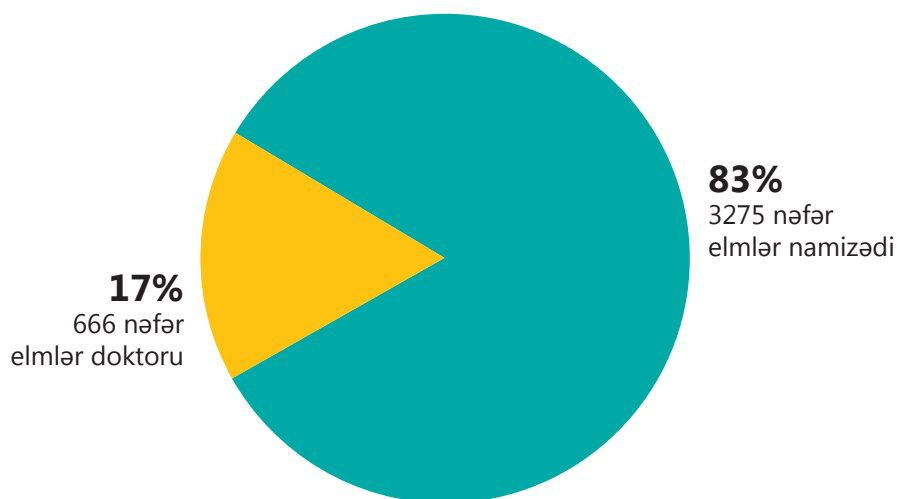
Yeni Azərbaycan Partiyası üzvlərinin yaş tərkibi

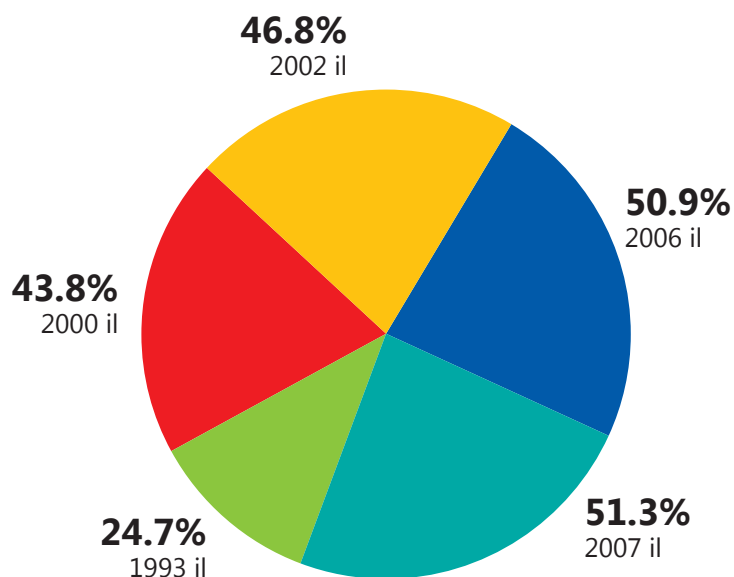
Yeni Azərbaycan Partiyası üzvlərinin təhsili

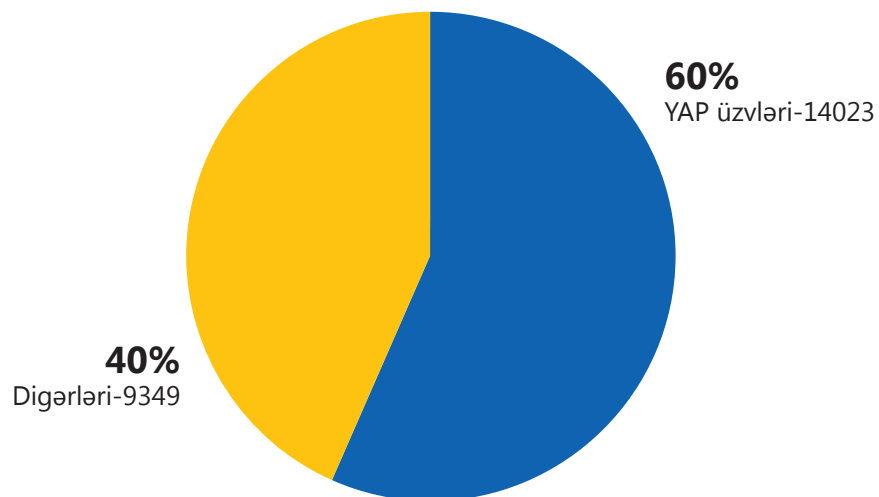
*Yeni Azərbaycan Partiyası üzvlərinin elmi dərəcəsi
cəmi elmi dərəcəsi olan – 3941 nəfər (100%)*

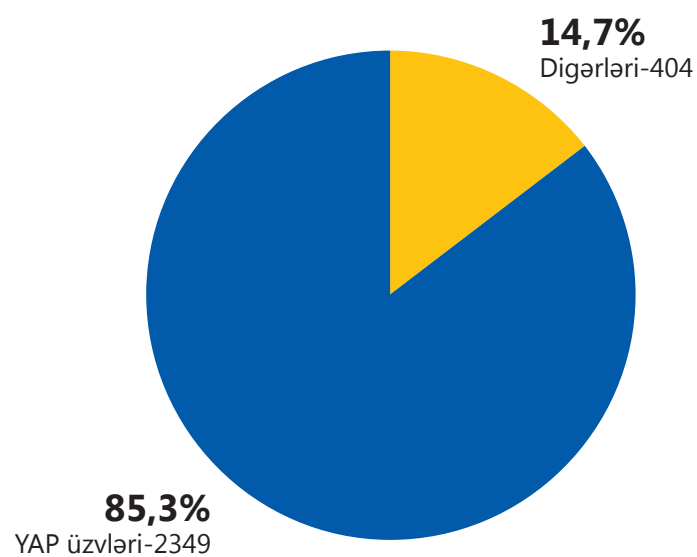
Yeni Azərbaycan Partiyasına qəbul olunanların tərkibində gənclərin artım dinamikası

Yeni Azərbaycan Partiyasının bələdiyyələrdə təmsilçiliyi

Bələdiyyə sədrlərinin ümumi tərkibində YAP üzvləri

Yeni Azərbaycan Partiyasını Milli Məclisdə təmsil edirlər

Vasif Talibov
1 saylı Şərur-Sədərək seçki dairəsi

İsa Həbibbəyli
2 saylı Şərurseçki dairəsi

Eldar İbrahimov
4 saylı Naxçıvan şəhər seçki dairəsi

Siyavuş Novruzov
5 saylı Şahbuz – Babək seçki dairəsi

İsmayıl Hacıyev
6 saylı Culfa – Babək seçki dairəsi

Murtuz Ələsgərov
11 saylı Qaradağ seçki dairəsi

Mixail Zabelin
12 saylı Qaradağ – Binəqadi –
Yasamal seçki dairəsi

Rauf Əliyev
13 saylı Əzizbəyov birinci seçki dairəsi

Mehriban Əliyeva
14 saylı Əzizbəyov ikinci seçki dairəsi

Gülər Əhmədova
15 saylı Yasamal birinci seçki dairəsi

Abel Məhərrəmov
16 saylı Yasamal ikinci seçki dairəsi

Əli Əhmədov
19 saylı Nərimanov birinci seçki dairəsi

Rövnəq Abdullayev
24 saylı Nizami birinci seçki dairəsi

Əhməd Vəliyev
31 saylı Suraxanı ikinci seçki dairəsi

Ağacan Əbiyev
32 saylı Suraxanı üçüncü seçki dairəsi

Hüseynbala MİRƏLƏMOV
33 saylı Xətai birinci seçki dairəsi

Səməd Seyidov
36 sayılı Xətai dördüncü seçki dairəsi

Vidadi Məmmədov
39 sayılı Kəpəz birinci (Gəncə) seçki dairəsi

Musa Quliyev
40 sayılı Kəpəz ikinci (Gəncə) seçki dairəsi

Məcid Kərimov
42 sayılı Sumqayıt ikinci seçki dairəsi

Nizami İsgəndərov
43 sayılı Sumqayıt üçüncü seçki dairəsi

Oqtay Əsədov
45 sayılı Abşeron seçki dairəsi

Aydın Mirzəzadə
47 sayılı Mingəçevir seçki dairəsi

İlham Məmmədov
48 sayılı Yevlax seçki dairəsi

Əli Hüseynov
49 sayılı Yevlax – Mingəçevir seçki dairəsi

Yevda Abramov
53 sayılı Quba – Qusar seçki dairəsi

Tahir Süleymanov
54 sayılı Dəvəçi – Siyəzən seçki dairəsi

Nizami Xudiyev
56 sayılı Xaçmaz kənd seçki dairəsi

Fərhad Qəribov
57 sayılı Kürdəmir seçki dairəsi

Əkrəm Abdullayev
59 sayılı Salyan seçki dairəsi

Arif Rəhimzadə
61 sayılı Neftçala seçki dairəsi

Cəlal Əliyev
62 sayılı Saatlı seçki dairəsi

Rüstəm Xəlilov
64 sayılı Sabirabad ikinci seçki dairəsi

Gülhüseyn Əhmədov
65 sayılı Saatlı – Sabirabad
– Kürdəmir seçki dairəsi

Aydın Həsənov
67 sayılı Cəlilabad seçki dairəsi

Mirkazım Kazımov
68 sayılı Cəlilabad kənd seçki dairəsi

Əhəd Əbiyev
70 sayılı Masallı şəhər seçki dairəsi

Hədi Rəcəbli
74 sayılı Lənkəran kənd seçki dairəsi

Cavanşir Paşazadə
75 sayılı Lənkəran – Masallı seçki
dairəsi

Ziyafət Əsgərov
76 sayılı Lənkəran – Astara seçki dairəsi

Vəlif Əliyev
77 sayılı Astara seçki dairəsi

Miri Qəmbərov
78 sayılı Lerik – Lənkəran seçki dairəsi

Əhəd Əhmədov
80 sayılı İmişli – Beyləqan seçki dairəsi

Səfər Məmmədov
81 sayılı Beyləqan seçki dairəsi

Tahir Rzayev
82 sayılı Ağcabədi seçki dairəsi

Bahar Muradova
84 sayılı Füzuli seçki dairəsi

Ərəstun Cavadov
87 sayılı Ağsu – İsmayilli seçki dairəsi

Şəmsəddin Hacıyev
89 sayılı Göyçay – Ağdaş seçki dairəsi

Məlahət Həsənova
99 sayılı Şəmkir kənd seçki dairəsi

Mübariz Qurbanlı
100 sayılı Şəmkir – Daşkasan seçki dairəsi

Rəfiq Məmmədhasənov
103 sayılı Gədəbəy seçki dairəsi

Nazim Məmmədov
104 sayılı Gədəbəy – Tovuz seçki dairəsi

Nizami Cəfərov
108 sayılı Ağstafa seçki dairəsi

Rəbiyyə Aslanova
109 sayılı Balakən seçki dairəsi

Hikmət Atayev
110 sayılı Zaqatala seçki dairəsi

Yaqub Mahmudov
114 sayılı Şəki kənd birinci seçki dairəsi

Məjlum Şükürov
115 sayılı Şəki kənd ikinci seçki dairəsi

Eyvaz Qurbanov
117 sayılı Oğuz – Qəbələ seçki dairəsi

Bəxtiyar Sadıxov
119 sayılı Ağdam kənd seçki dairəsi

Astan Şahverdiyev
120 sayılı Cəbrayıl – Qubadlı seçki dairəsi

Sevinc Hətəmov
121 sayılı Laçın seçki dairəsi

Cavid Qurbanov
123 sayılı Kəlbəcər seçki dairəsi

Elman Məmmədov
124 sayılı Şuşa – Füzuli – Xocavənd seçki dairəsi

İmamverdi İsmayilov
125 sayılı Zəngilan – Qubadlı seçki dairəsi

Yeni Azərbaycan Partiyasının Siyasi Şurası

Əliyev İlham Heydər oğlu	Hüseynova İradə Mehdiqulu qızı
Abbasov İsmət Dursun oğlu	Hüseynov Vəqif Aslan oğlu
Abdullayev Rəvnəq İbrahim oğlu	Xəlilov Səlahəddin Sədrəddin oğlu
Abdullayev Vəqif İdris oğlu	Xudiyev Nizami Mənaif oğlu
Abdullazadə Fatma Hüseyn qızı	İbrahimov Eldar Rza oğlu
Abutalıbov Hacıbala İbrahim oğlu	İmamverdiyev Sudeyf Başir oğlu
Ağayev Təryel Hüseyn oğlu	İsmayılov Fikrət İsmayıl oğlu
Allahverdiyev Elxan Həsən oğlu	İsmayılov Nazim Mehdi oğlu
Aslanov Aslan Əli oğlu	İsmayılov Süleyman Abbas oğlu
Aslanov Elnur Kazım oğlu	Kazımov Mirkazım Mirməhəmməd oğlu
Bayramova Svetlana Qulam qızı	Kərimov Kərim Hacıxan oğlu
Budaqov Tahir Yaqub oğlu	Qaralov Zəhid İbrahim oğlu
Camalova Dilruba Cəbrayıl qızı	Qasımov Elmar Eldar oğlu
Eyyubov Yaqub Abdulla oğlu	Qəhrəmanova Sədaqət Məmmədyar qızı
Əbilov Şirvan Rəşid oğlu	Qocayev Xeyrəddin Sayəddin oğlu
Əhmədov Ağaalı Əlövsət oğlu	Quliyev Musa İsa oğlu
Əhmədov Əli Cavad oğlu	Qurbanlı Mübariz Qəhrəman oğlu
Əhmədov Namiq Məcid oğlu	Mahmudov Yaqub Mikayıl oğlu
Əkbərov Sədrəddin Hüseyn oğlu	Mehdiyev Ramiz Ənvər oğlu
Ələkbərov Əvəz Əkbər oğlu	Mehrabov Şükür Həsən oğlu
Ələsgərov Fəuad Murtuz oğlu	Məhərrəmov Abel Məmmədali oğlu
Ələsgərov Murtuz Nəcəf oğlu	Məmmədhasənov Rafiq Musa oğlu
Əlirzayev Əli Qəmbərəli oğlu	Məmmədov Novruz İsmayıl oğlu
Əliyev Cəlal Əlirza oğlu	Məmmədov Şahin Kərim oğlu
Əliyev Cəmil Əziz oğlu	Məmmədova Gülçöhrə Hüseyn qızı
Əliyev Əlibaba Nəcəf oğlu	Mərdanov Misir Cumayıl oğlu
Əliyev Firdovsi Şahmirzə oğlu	Mirzəyev Həsən İbrahim oğlu
Əliyev Qafar Məmməd oğlu	Mirzəyev Ramiz Şəmsəd oğlu
Əliyev Vəqif Qədir oğlu	Mirzəzadə Aydın Böyükkişi oğlu
Əliyev Vilayət Hüseyn oğlu	Muradova Bahar Əvəz qızı
Əliyev Yaqub Cənəhməd oğlu	Musayev Alqış Həsən oğlu
Əliyeva Mehriban Arif qızı	Musayev Musa Həzi oğlu
Əliyeva Nurlana Müzəffər qızı	Mustafazadə İsgəndər Ənvər oğlu
Əsədov Əli Hidayət oğlu	Novruzov Siyavuş Dünyamalı oğlu
Əsədov Oqtay Sabir oğlu	Paşayev Hüseyn Məmməd oğlu
Əsgərov Ağabəy Məmməd oğlu	Rəhimzadə Arif Qafar oğlu
Əsgərov Asif Yunis oğlu	Rəhimzadə Vüqar Gəncəli oğlu
Əsgərov Şahlar Qaçay oğlu	Seyidzadə Dilarə Bağır qızı
Əsgərov Ziyafət Abbas oğlu	Sofiyeva Aynur Məmmədiyyə qızı
Fərzəliyev Abdin Ələsgər oğlu	Tağıyev Əhliman Savalan oğlu
Göyüşov Abbas Cəhəndər oğlu	Talıbov Vəsiq Yusif oğlu
Həsənov Əli Məmmədali oğlu	Təhməzov Elbrus Halay oğlu
Həsənov Əli Şamil oğlu	Vahabov Rizvan Əkbər oğlu
Həsənova Mələhət İbrahim qızı	Vəliyev Misirxan İzzət oğlu
Hümbətov Yusif Kərim oğlu	Zəbelin Mixail Yuryeviç
Hüseynov Aydın Nəsir oğlu	

Yeni Azərbaycan Partiyasının İdarə Heyəti

Əliyev İlham Heydər oğlu

Abutalıbov Hacıbala İbrahim oğlu

Əhmədov Əli Cavad oğlu

Ələsgərov Murtuz Nəcəf oğlu

Əliyev Vaqif Qədir oğlu

Əliyev Yaqub Cənəhməd oğlu

Əsgərov Şahlar Qaçay oğlu

Həsənov Əli Məmmədali oğlu

Hümbətov Yusif Kərim oğlu

Xudiyev Nizami Mənaif oğlu

Kərimov Kərim Hacıxan oğlu

Qaralov Zəhid İbrahim oğlu

Qurbanlı Mübariz Qəhrəman oğlu

Məhərrəmov Abel Məmmədali oğlu

Mərdanov Misir Cumayıl oğlu

Mirzəyev Ramiz Şəmşad oğlu

Muradova Bahar Əvəz qızı

Novruzov Siyavuş Dünyamalı oğlu

Rəhimzadə Arif Qafar oğlu

Talıbov Vəlif Yusif oğlu

Zəbelin Mixail Yuryeviç

Azərbaycan ziyalılarının Heydər Əliyevə müraciəti

Azərbaycan sizi gözləyir

Möhtərəm Heydər bəy !

Hamımız görürük ki, respublikamızın, xalqımızın vəziyyəti gündən-günə ağırlaşır. Azərbaycan sözün əsl mənasında mənəvi böhran keçirir. Bunun da əsas səbəbi son illər respublikada mövcud olan və getdikcə daha da güclənən hakimiyyət böhranıdır. Ali hakimiyyət və idarəetmə orqanları Konstitusiyaya zidd, «real vəziyyətə uyğun» fəaliyyət göstərməklə, əslində, iflic vəziyyətinə düşmüşdür. Bir çox dövlət orqanları heç bir hüquqi əsas olmadan yaradılıb fəaliyyət göstərir.

Bir sözlə, mövcud iqtidar ictimai-siyasi gedişatlara tam nəzarət edə bilmir. Cəmiyyət obyektiv qanunauyğunluqlardan daha çox subyektiv mülahizələrə əsasən idarə olunur. Ən dəhşətlisi odur ki, siyasi və iqtisadi sistemdə əsaslı islahatlar aparılmır. Azərbaycan Respublikasının dövlət müstəqilliyi haqqında təsbit olunmuş hakimiyyət bölgüsü havadan asılı qalmış, hüquqi dövlətin yaradılması yolunda real addımlar atılmamışdır. İqtidarın idarəetmə sərəştəsi, təcrübəsi, bacarığı olmayanda zora əl atması təbiidir. Qəribə budur ki, prezidentdən tutmuş respublikanın müxtəlif vəzifəli şəxsləri dəfələrlə öz müsahibələrində bildiriblər ki, artıq hakimiyyəti bizim əlimizdən heç kəs ala bilməz, çünki ordu və polis bizə xidmət edir.

Dünənə kimi küçə və meydanlarda səhərdən axşama qədər demokratiyadan danışanlar, görünür, demokratiyanın mahiyyətinin nə olduğunu dərk etmirlər. Əsl demokratik ölkələrdə ordu, polis, başqa inzibati orqanlar siyasətdən kənardadır və bütün bu qüvvələr hakimiyyətdə olanlara deyil, xalqa xidmət edirlər. Rəhbərliyin siyasi nəşiliğindən, idarəetmə sərəştəsizliyindən, hakimiyyət hərisliyindən həm daxildən, həm də xaricdən müəyyən qüvvələr öz mənafehləri üçün məharətlə istifadə edirlər. Əgər dünənə qədər Azərbaycanın sərvətləri bir istiqamətə daşınıb aparılırdısa, indi var-dövlətimiz bir neçə səmtə axıdılır. Bir sıra Şərq ölkələrindən qovulmuş Qərb inhisarları indi asanlıqla çoxdan həsrətində olduqları Bakı neftini ələ keçirirlər. Belə gedərsə, biz siyasi əsarətdən qurtarmamış, tezliklə iqtisadi əsarətə məruz qalacağıq. Çünki respublikanın olan-qalan iqtisadi potensialı sürətlə dağılır, təbii sərvətlərimiz talan edilir.

Vəziyyətin ağırlığından, çıxılmazlığından, həyatın qeyri-sabitliyindən, gələcəyə ümitsizlikdən respublikanı yüzlərlə ziyalı, yüksək ixtisaslı kadr tərk edir. Sözsüz ki, ən ağır zərbə geniş xalq kütləsinə, aşağı təbəqəyə dəyir. Hadisələrin bu cür inkişafı göstərir ki, yaxın gələcəkdə sosial ədalətdən heç əsər-əlamət də qalmayacaq. Halbuki uzun illər boyu imperiya boyunduruğu və totalitar rejimi altında inləyən xalqımız bu gün demokratik qanunlara əsaslanan vətəndaş cəmiyyəti qurmaq arzusu ilə yaşayır.

Yaşadığımız dövrün səciyyəvi cəhətlərinin, cəmiyyətin inkişaf meyillərinin iqtidar tərəfindən düzgün qiymətləndirilməməsi, fərsiz kadr siyasəti, siyasi idarəetmə sərəştəsi olmayan təsadüfi adamların dövlət strukturlarında yüksək vəzifələrə təyin edilməsi respublikamızın onsuz da ağır olan durumunu daha da dərinləşdirir.

Xalqımıza qarşı ən dəhşətli cinayətləri – 20 Yanvar, Xocalı, Şuşa, Laçın və digər faciələri törədənlər hələ cəzalarına çatmayıblar. Axırı görünməyən, minlərlə insan ömrü aparan, saysız-hesabsız ailələri doğma yurdlarından didərgin salan Qarabağ fitnəkarlığı bir çoxları üçün siyasi oyunbazlığa, məqam, vəzifə qamarlamaq girəvəsinə, qazanc mənbəyinə dönüb. Azərbaycanda «sürətli artım» ancaq yeni-yeni partiyaların və onların liderlərinin meydana çıxması sahəsindədir. Bu siyasi partiyaların sayı gündən-günə çoxalsa da, respublikada ictimai-siyasi həmrəylik yaratmaq yolunda əməli iş görülmür. Siyasi vakuum mövcuddur. Çünki bu siyasi partiyaların rəhbərləri arasında sözün əsl mənasında geniş xalq kütləsinin dərin inam və etimadını qazanmış, öz ətrafında

müxtəlif zümrələrdən olan adamları birləşdirə biləcək beynəlxalq nüfuzlu və respublika həyatının bütün sahələrindən tam, geniş məlumatı olan güclü lider yoxdur.

Möhtərəm Heydər bəy ! İndiki vəziyyətdə bu çətin, məsuliyyətli işi respublikada öz öhdəsinə götürməyə qadir yeganə şəxs Sizsiniz ! Uzun illər əldə etdiyiniz dövlət quruculuğu təcrübəsinə əsaslanaraq Siz qısa müddətdə Azərbaycanda geniş xalq kütləsini əhatə eləyəcək çox güclü nüfuzlu və işlək bir partiya yaratmağa qadirsınız. Buna görə də Azərbaycanın, demək olar ki, bütün bölgələrində aparılan ictimai rəy sorğularının nəticələrinə və bizim təşkilat komitəsinə daxil olan minlərlə şifahi və yazılı vətəndaş təkliflərinə əsaslanaraq belə bir qənaətə gəlirik ki, yaratmaq istəydiyimiz Yeni Azərbaycan Partiyasına bu gün rəhbərlik etməyə qadir olan yeganə mütləq lider Siz ola bilərsiniz. Yalnız bu halda yaranmaqda olan partiya öz qarşısına qoyduğu məqsədə çatır, respublikanın bütün zümrələrindən olan xalq kütləsini öz ətrafında birləşdirərək Azərbaycanın siyasi-iqtisadi həyatında mövcud olan boşluğu doldurur, dövlət quruculuğu işlərinə öz layiqli töhfəsini verə bilər. Əminik ki, Yeni Azərbaycan Partiyası müdrik ağsaqqalımız Heydər Əliyevin ətrafında birləşəcək, dərin zəkali, təmiz əxlaqlı, yüksək mədəniyyətli, müstəqil düşüncəli, milli qürurlu, peşəkar insanların siyasi partiyasına çevriləcək. Əgər bu partiyanın bünövrəsini Sizin kimi güclü dövlət xadimi qoyarsa, o, uzun illər xalqımızın bir neçə nəsli üçün də siyasi yetkinlik məktəbi olar. Biz Yeni Azərbaycan Partiyasını yeni düşüncə tərzli insanların Sizin ətrafınızda sıx birləşdiyi mütəşəkkil, güclü, aparıcı qüvvəyə malik bir partiya kimi görürük. İnanırıq ki, Azərbaycanımızın bu günü, sabahı naminə başqa partiya, qurum və cəmiyyətlərin vətənpərvər üzvləri də həlledici andan məhz bu partiyanın mövqeyində dayanacaqlar. Yeni qüvvələrin öncülü, aparıcısı Sizin kimi şəxsiyyət olarsa, tezliklə müstəqil respublikamızın inkişaf istiqamətləri həm müəyyənləşdirilər, həm də uğurlu addımlar atılar. Siz bu gün siyasi, iqtisadi, hərbi və mənəvi blokadada olan Naxçıvan Muxtar Respublikasını da məhz öz şəxsi nüfuzunuz, uzaqgörən diplomatik səriştənlə qoruyub saxlayır və idarə edirsiniz. Bütün çətinliklərə baxmayaraq, hələ Baltikyanı respublikalarda belə qalın rus ordusunun Naxçıvandakı hissələrini Siz çox bacarıqla, qayda-qanunla yola saldınız. Qardaş Türkiyə və İranın köməyi ilə Naxçıvan əhalisini dözülməz vəziyyətdən çıxarırsınız. İstədik ki, bu işləri bütün Azərbaycan üçün görəsiniz.

Heydər bəy !

Bizim bu müraciətimizə minlərlə Azərbaycan vətəndaşı məmnuniyyətlə qoşulmağa hazırdır. Hələlik isə ilk addım olaraq bunu bir qrup ziyalı adından biz edirik. Biz həm öz, həm də on minlərlə respublika əhalisi adından Sizdən xahiş edirik ki, yaradılmaqda olan Yeni Azərbaycan Partiyasına rəhbərlik etməyə razılıq verəsiniz. Azərbaycan Sizin sözünüzü və qəti qərarınızı gözləyir.

Hörmət və ehtiramla:

Ziya Bünyadov, Fəraməz Maqsudov – Azərbaycan Respublikası Elmlər Akademiyasının akademikləri, Ömər Eldarov – Heykəltəraşlıq Akademiyasının akademiki, İqrar Əliyev, Kərim Kərimov, Məmmədağa Cəfərov, Sabir Hacıyev – Azərbaycan EA-nın müxbir üzvləri, Xəlil Rza Ulutürk – xalq şairi, Zeynəb Xanlarova – xalq artisti, Sirus Təbrizli – yazıçı-publisist, Əli Ömərov, Eldar İbrahimov, Mixail Zabelin, Əlfəddin Abdullayev – Azərbaycan Respublikasının xalq deputatları, professorlar: Murtuz Ələsgərov – əməkdar hüquqşünas, Əkbər Bayramov – əməkdar elm xadimi, Zəhid Qaralov – əməkdar müəllim, Həsən Quliyev, Adil Qasimov, Əjdər İsmayilov, Fikrət İsmayilov – Respublika Dövlət mükafatı laureatları, Şahlar Əsgərov, Mübariz Əhmədov, Əli Nuriyev, Ədalət Fərəcov, Həsən Mirzəyev, Zəhid Xəlilov, Vilayət Əliyev, Abbas Səmədov, Ağababa Mahmudov, Şəmistən Mikayılov, Səfiyar Musayev, Əsədulla Qurbanov, Musa İlyasov, Tələt Qayıbov, Məmməd Məmmədov, Rafiq Əmənzadə, Lalə Hacıyeva, Eldar Abbasov, Əli İnsanov, Fuad İsmayilov, Əlişir Musayev, Hüsü Kərimov, Rafiq Məmmədhasənov, Məmməd Nəsirov, İbrahim İsayev, Faiq Cəfərov, Südeyif İmamverdiyev, Liliya Luqovaya – dosent, əməkdar

həkim, elmlər doktorları Hacıbala Abutalıbov, Novruz Quliyev, Əmir Mərdanov, dosentlər Sabir Xəlilov, Pənah Mahmudov, İsgəndər Quliyev, Zakir Sərdarov, Əli Əhmədov, Əli Nağıyev, Maqsud Nəcəfov, Heydər Hüseynov, Nəbi Əmgərov, Allahverdi Hacıyev, Tofiq Hüseynov, Məmməd Məmmədov, Musa Heydərov, Hacı Hacıyev – elmlər namizədi, «Qaraçöp» Xeyriyyə cəmiyyətinin sədri, elmlər namizədləri – Nəzir Əhmədov, Allahyar Hüseynov, İbrahim Əzizov, Aydın Əhmədzadə, Vidadi Acalov, Səbirə Dünyamaliyeva, Georgi Savoskin – «Sodrujestvo» cəmiyyətinin üzvü, Lüdvik Muradov – «Azərbaycan-Rusiya» Cəmiyyətinin məsul katibi, Rafael Allahverdiyev – «Azərbaycan Rusia» cəmiyyətinin vitse-prezidenti, Asifcahangirov – BXTH-nin müdiri, Rafiq Qasımov «Azərelektroterm»-in baş direktornun müavini, Kərim Kərimov – Bakı kondisioner zavodunun şöbə müdiri, Munis Bayramov – Azərbaycan Əlillər cəmiyyəti sədrinin köməkçisi, Möhsün Möhsünov – yazıçı-jurnalist, Ağabəy Əsgərov – elmlər namizədi, «Səs» qəzetinin baş redaktoru, Vüqar Rəhimzadə – «İki sahil» qəzetinin baş redaktoru, Rizvan Cəbiyev – «Naxçıvan» qəzetinin baş redaktoru, Ariz Abdullayev – «Axtarış» qəzetinin baş redaktoru, Əziz Axundov – «Real» agentliyinin direktoru, Xeyrəddin Qoca – «Açıq söz» qəzetinin redaktor müavini, Səlahəddin Quliyev, Ziya Paşa, Vüqar İsmayılov, Tahir Məmmədov - jurnalistlər.

«Səs» qəzeti, 16 oktyabr 1992-ci il

OLİMPYA KOMİTESİ

NATIONAL OLYMPIC COMMITTEE OF AZE

***PARTİYANIN
GƏLƏCƏYİ –
GƏNCLƏR***

Yeni Azərbaycan Partiyasının yaradıcısı, Azərbaycan xalqının ümummilli lideri Heydər Əliyev Yeni Azərbaycan Partiyasını nəinki bu günün, həm də gələcəyin partiyası adlandırıb. YAP-ın amalı ölkəmizin firavan gələcəyini təmin etmək, gələcək nəsillərə çiçəklənən Azərbaycanı ərməğan etməkdir.

YAP Azərbaycanın çiçəklənən gələcəyini bu gələcəyin sahibləri olacaq gənclərin yaxından iştirakı ilə qurmaq niyyətindəndir. Təsadüfi deyildir ki, o, Azərbaycan gənclərinin ən çox meyil etdiyi siyasi təşkilatdır. Onun sıralarında 150 mindən çox gənc oğlan və qız vardır. Partiyanın bütün üzvlərinin 40 faizə qədəri gənc nəslin nümayəndələridir. Sevindirici haldır ki, ilbəl YAP sıralarına daxil olanların içərisində gənclərin sayı artmaqdadır.

1995-ci ildən Yeni Azərbaycan Partiyasının Gənclər Birliyi fəaliyyət göstərir.

Yeni Azərbaycan Partiyası gənclərin siyasi fəallığının yüksəldilməsinə geniş imkan yaratmışdır. Bunun əsasında partiyanın yaradıcısı Heydər Əliyevin gənclərə diqqət və qayğı göstərilməsinə yönəlmiş tövsiyələri və gənclər siyasəti dayanır. Ölkəmizdə müasir gənclər siyasəti məhz Heydər Əliyev tərəfindən, onun 1993-cü ildə siyasi hakimiyyətə qayıdışından sonra formalaşmışdır.

1994-cü ildə dövlət gənclər siyasətini həyata keçirmək və müxtəlif gənclər təşkilatları arasında mərkəzləşmiş əlaqələndirməni təmin etmək məqsədilə Gənclər və İdman Nazirliyi yaradılmış, 1996-cı ildə Ümumrespublika Gənclərinin I forumu keçirilmişdir. 1997-ci ildən etibarən Gənclər Forumunun bir illiyi şərafinə ölkə prezidentinin sərəncamına əsasən fevral ayının 2-si Gənclər günü kimi qeyd olunur. Həmin dövrdən başlayaraq dövlət gənclər siyasəti daxili siyasətin mühüm və aparıcı tərkib hissəsinə çevrilmişdir. Gənc kadrların irəli çəkilməsi, Gənclər Təşkilatlarının Milli Şurasının yaradılması, müxtəlif gənclər təşkilatlarının sayca artması və keyfiyyətə təkmilləşməsi məhz bu dövrə təsadüf edir.

Hal-hazırda bu siyasət Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Yeni Azərbaycan Partiyasının Sədri cənab İlham Əliyev tərəfindən uğurla davam etdirilir. Gənclərə göstərilən diqqət və qayğı regionların sosial – iqtisadi inkişafı, yeni iş yerlərinin açılması və ölkə başçısının digər fərman və sərəncamlarında öz əksini tapmışdır.

Taleyini Yeni Azərbaycan Partiyası ilə başlayan on minlərlə yüksək intellektli, müasir düşüncəli gənc oğlan və qızlar ölkəmizdə həyata keçirilən quruculuq işlərində yaxından iştirak edir, hərtərəfli inkişafa öz töhfələrini verirlər. Hazırda YAP GB-nin fəaliyyətini əlaqələndirmək məqsədilə regional koordinasiya mərkəzləri yaradılır. 2007-ci ilin iyul – avqust aylarında cənub bölgəsində YAP GB-nin bütün rayon (şəhər) təşkilatlarını təmsil edən nümayəndələrinin iştirakı ilə “Həftəsonu yay məktəbləri” təşkil olunmuş, bu da gənclər arasında təcrübə mübadiləsinə və səmimi ünsiyyətin formalaşmasına təkan vermişdir.

YAP GB beynəlxalq əlaqələrini sürətlə genişləndirir. Gənclər Birliyi qonşu Türkiyə, Rusiya, Qazaxıstan, Belarus, Moldova, Makedoniya, Kanada, İtaliya və s. ölkələrin hakim partiyalarının Gənclər Birlikləri ilə sıx təmasdadır. YAP GB bir sıra xarici ölkələrdə fəaliyyət göstərən partiyaların analoji qurumları ilə müntəzəm əlaqələrini inkişaf etdirir, qarşılıqlı səfərlər təşkil edir, beynəlxalq tədbirlərdə təmsil olunur. YAP GB təmsilçilərinin, beynəlxalq təşkilatların, o cümlədən Avropa Birliyinin, Avropa Şurasının, ATƏT-in, ABŞ-ın Beynəlxalq Respublikaçılar İnstitutunun Bakı ofislərinin nümayəndələri ilə çoxsaylı səmərəli görüşlərinin keçirilməsi, əməkdaşlıq münasibətlərinin daha da inkişaf etdirilməsi nümunə olaraq göstərilə bilər.

2007-ci il aprel ayının 17-də YAP GB-nin təşəbbüsü ilə Bakı şəhərində “Avroatlantik Məkanda Enerji Təhlükəsizliyi” mövzusunda beynəlxalq konfransın təşkili təşkilatın həyatında əlamətdar hadisə olmuşdur. Konfransın işində 9 ölkədən 20-yə yaxın nümayəndə iştirak etmiş, yekunda “Bakı Bəyannaməsi” imzalanmışdır.

Yeni Azərbaycan gəncləri Heydər Əliyev ideyalarına, Partiyanın Sədri İlham Əliyevin həyata keçirdiyi siyasətə dərinədən sdaqəti ilə seçilir. Onların amalı partiyanın adını uca tutmaq, doğma vətənə layiqli övlad olmaqdır.

Kitabın içindəkilər

I. Yeni Azərbaycan naminə

Yeni müstəqil Azərbaycan uğrunda Heydər Əliyevin Azərbaycan ziyalılarının müraciətinə cavabı (24 oktyabr 1992-ci il)	10
Yeni Azərbaycan Partiyasının yaradılmasının ikinci ildönümü münasibətilə keçirilən ümumrespublika müşavirəsində respublika Prezidenti Heydər Əliyevin nitqi (19 noyabr 1994-cü il)	15
Vətənpərvər ziyalıların çağırışına xalqımız üçün taleyüklü müdrik cavab. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Heydər Əliyevin yanında respublika ziyalılarının bir qrupu ilə görüş (9 sentyabr 1995-ci il)	31
Yeni Azərbaycan Partiyası Azərbaycanın bu gününə və gələcəyinə xidmət edən partiyadır Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Yeni Azərbaycan Partiyasının Sədri Heydər Əliyevin partiyanın yaradılmasının 5-ci ildönümünə həsr edilmiş toplantıda nitqi (29 noyabr 1997-ci il)	45
Gənclərimizin qarşısında xalqımıza, dövlətimizə, ölkəmizə sədaqətlə xidmət etmək, həyatda fəal olmaq və Azərbaycanın dövlət müstəqilliyini qoruyub saxlamaq vəzifəsi durur. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Yeni Azərbaycan Partiyasının Sədri Heydər Əliyevin YAP-ın Gənclər Birliyinin Ümumrespublika toplantısında nitqi (2 fevral 1998-ci il)	60
Yeni Azərbaycan Partiyası yaşayacaq, inkişaf edəcək, xalqımızı, müstəqil dövlətimizi xoşbəxt gələcəyə aparacaqdır. Yeni Azərbaycan Partiyasının yaradılmasının 6-cı ildönümünə həsr olunmuş təntənəli yığıncaqda Azərbaycan Prezidenti, YAP-ın Sədri Heydər Əliyevin nitqi (21 noyabr 1998-ci il)	73
Azərbaycan Prezidenti, Yeni Azərbaycan Partiyasının Sədri Heydər Əliyevin YAP-ın İdarə Heyətinin, Siyasi Şurasının, partiyanın qurultayına hazırlıq üzrə Təşkilat Komitəsinin üzvləri və Mərkəzi Aparatın rəhbər işçiləri ilə görüşündə nitqi (4 sentyabr 1999-cu il)	91

II. Dünən, bu gün, gələcəyin partiyası

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Yeni Azərbaycan Partiyasının Sədri Heydər Əliyevin Yeni Azərbaycan Partiyasının I qurultayında nitqi (21 dekabr 1999-cu il)	114
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Yeni Azərbaycan Partiyasının Sədri Heydər Əliyevin Yeni Azərbaycan Partiyasının I qurultayında yekun nitqi (21 dekabr 1999-cu il)	131

Yeni Azərbaycan Partiyasının Sədri, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Heydər Əliyevin Yeni Azərbaycan Partiyasının Siyasi Şurasının iclasında nitqi (6 may 2000-ci il)	137
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Yeni Azərbaycan Partiyasının Sədri Heydər Əliyevin YAP II qurultayında nitqi (21 noyabr 2001-ci il)	148
Yeni Azərbaycan Partiyasının on illiyinə həsr olunmuş yubiley mərasimində YAP-ın Sədri, Azərbaycan Prezidenti Heydər Əliyevin nitqi (26 noyabr 2002-ci il)	166
III. Yeni Azərbaycanın yeni Lideri	
Azərbaycan Prezidenti, Yeni Azərbaycan Partiyası Sədrinin birinci müavini İlham Əliyevin YAP İdarə Heyətinin iclasında nitqi (11 mart 2004-cü il)	186
Azərbaycan Prezidenti, Yeni Azərbaycan Partiyasının Sədri İlham Əliyevin YAP-ın III qurultayında nitqi (26 mart 2005-ci il)	191
Milli Qurtuluş günü münasibətilə Yeni Azərbaycan Partiyasının keçirdiyi mitinqdə Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin nitqi (15 iyun 2005-ci il)	201
Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin YAP Xaçmaz rayon təşkilatının fəalları ilə görüşdə nitqi (7 dekabr 2006-cı il)	203
IV. Cəmiyyətin aparıcı siyasi qüvvəsi	
YAP zəngin irs, güclü lider deməkdir	222
Yeni Azərbaycan Partiyasının tarixində vacib və əlamətdar hadisələr	224
Yeni Azərbaycan Partiyası rəqəmlərin dili ilə	226
Yeni Azərbaycan Partiyasını Milli Məclisdə təmsil edirlər	230
Yeni Azərbaycan Partiyasının Siyasi Şurası	234
Yeni Azərbaycan Partiyasının İdarə heyəti	235
Azərbaycan sizi gözləyir Azərbaycan ziyalılarının Heydər Əliyevə müraciəti	236
V. Partiyanın gələcəyi – gənclər	257

Yeni Azərbaycan Partiyası, 2007.

*Kitab Yeni Azərbaycan Partiyasının yaradılmasının 15 illiyi şərəfinə
partiyanın İcra Katibliyi tərəfindən hazırlanmışdır.*

Dizayn:

İçəri Şəhər, M.Mənsur küç. 90
Tel.: (+994-12) 493-86-78
Fax: (+994-12) 493-86-78
e-mail: office@alf.az

İSBN: 9789952809527